

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

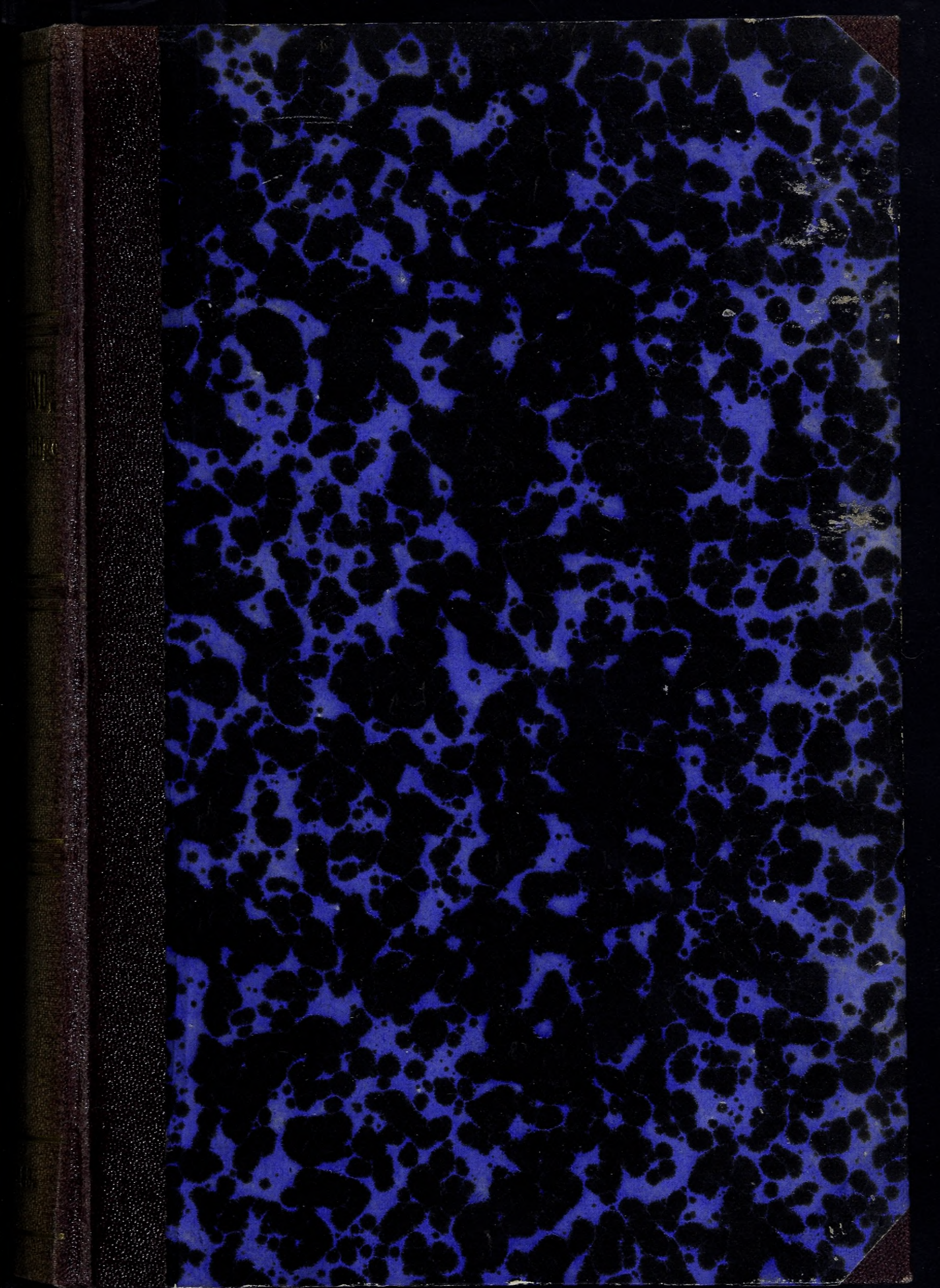
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Vitt.
Sv.

DE FEM FRIVILLIGE

HISTORISK ROMAN

AF

L O D B R O K

STOCKHOLM

C. E. FRITZE'S K. HOFBOKHANDEL

A. R. Pihlstrom,

DE FEM FRIVILLIGE

HISTORISK ROMAN

AF

LÖDBROK

STOCKHOLM

C. E. FRITZE'S K. HOFBOKHANDEL

DE FEM FRIKÄLLAR

av Ludvig

Historisk Roman

BODBRÖK

Innehåll.

		Sid.
Första kap.	En kort process och en snabb dom.....	1
Andra kap.	Ur askan in i elden	20
Tredje kap.	I Napoleons III:s kabinett	35
Fjerde kap.	Om en hemlighetsfull dam och en af hennes beundrare.....	47
Femte kap.	Hvarför Pierre Bonin icke vågade sig hem...	58
Sjette kap.	Ett samtal i politiska ämnen	66
Sjunde kap.	Bastoul framställer ett förslag, som Soumain icke kan annat än gilla	75
Åttonde kap.	O. v. W.	83
Nionde kap.	Pierre Bonin låtsar sig icke känna sin egen hustru	94
Tionde kap.	»Nu är det din tur, Salignac»	102
Elfte kap.	Den von Bismarckska fredspolitiken.....	111
Tolfte kap.	Soumains nattliga tjenstgöring.....	116
Trettonde kap.	En spik i hedersmannen Salignacs likkista.....	127
Fjortonde kap.	Ännu en spik af samma bedröfliga sort.....	139
Femtonde kap.	Salignac förklarar, att den tredje spiken var den värsta	149
Sextonde kap.	Hvad herr von Bismarck uträttade i Paris...	161
Sjuttonde kap.	Hvarför Bastoul nödvändigt måste duellera.....	177
Adertonde kap.	Huru Bastoul förskaffade sig den motståndare, han önskade sig.....	194
Nittonde kap.	Två stora män	220

	Sid.
Tjugonde kap. Duellen	224
Tjugoförsta kap. Ännu mera om Aiguilles moralitet	238
Tjugoandra kap. Monsieur Aiguilles nedrighet	244
Tjugotredje kap. Salignac och Pierre Bonin såsom Postillons d'amour	252
Tjugofjerde kap. Paul Renard och René Renard	258
Tjugofemte kap. Resultatet	266
Tjugosjette kap. Krigsförklaringen	285
Tjugosjunde kap. Allmän förvåning	293
Tjugoåttonde kap. En vän i nöden	305
Tjugonionde kap. Huru marskalk Leboeuf tvingades att tacka Frankrikes skyddspatron, den helige Dio- nysius	319
Trettionde kap. Hvem det var som lofvade Salignac en häst. En budbärare	327
Trettioförsta kap. Under hvilka förhållanden René återsåg Rosette	345
Trettioandra kap. Salignacs häst	358
Trettiotredje kap. Officerskorsen	367
Trettiofjerde kap. En praktisk teolog, som står rådlös inför en praktisk svårighet	376
Trettiofemte kap. Upptäckten	394
Trettiosjette kap. Ett oväntadt möte	403
Trettiosjunde kap. De båda kusinerna	418
Trettioåttonde kap. Det en meter höga korset	431
Trettionionde kap. Hvari bevisas det otroliga faktum, att äfven Bismarck en gång blifvit lurad	441
Fyrationde kap. Kejsarens bref	455
Fyratioförsta kap. Flykten	465

Första Kapitlet.

En kort process och en snabb dom.

Det led mot aftonen af en ödesdiger dag i Frankrikes historia — den 15 Juli 1870. Himlen var molnfri och klar öfver det mäktiga kejsarrikets hufvudstad, så att solguden kunde låta sina väldiga facklor obehindradt belysa gator, hus, torg och andra offentliga platsér i denna verldsberömda stad, detta Paris, som icke utan skäl berömmes sig af att vara den mensklige civilisationens brännpunkt. Deremot var den politiska himmelen öfverhöljd med dystra, tunga moln, så att äfven de parisare, som icke egentligen voro politici, kunde förutsäga ett snart utbrytande åskväder. För öfrigt — hvilken parisare är icke hemmastadd i politiken eller tror sig åtminstone vara det, i all synnerhet vid de tillfällen då den franska nationaläran i ett eller annat afseende löper någon fara? Så sorglös som parisaren vanligen är och så lätt han än tyckes bära alla detta lifvets bekymmer, så omsorgsfull och eldig blir han i samma stund då han börjar känna, att fäderneslandets historia är på väg att öfvergå i ett nytt skede. Han håller då politiska tal, som äro både långa och breda, men som flyta märkvärdigt lätt fram öfver hans tunga, han talar om diplomatiska noter och mitraljörer, om förfädrens bedrifter och om chassepotgevärd, om de mot Frank-

rike fiendtliga magternas förmätna enfald och om oöfvervinneliga pansarfregatter. Om *allt* talar han, föga bekymrande sig om den logiska ordningen eller de förnuftiga slutledningarna. Han talar med eld i blicken och åskväder i orden, han talar mera för att hänrycka och oemotståndligt draga åhörarne med sig, än för att öfvertyga dem om det kloka i hans kannstöperier. Den 15 Juli 1870 var en dag, då parisaren var lifligt sysselsatt med politiken.

Hvar och en som kunde gå eller släpa sig fram var ute på gatorna, hvilka således hvimlade af fram- och tillbakaböljande människoskaror. Äfven på Quai S:t Michel rörde sig en högljudt politiserande folkmassa.

Det var omkring klockan 8 på eftermiddagen, så att solen var nära horisonten och behöfde samla alla sina strålar för att på fönsterglasen i det lilla hotel Etoile du Nord vid nyssnämnda plats frambringa ett egendomligt ljusfenomen. Det något rödaktiga solskenet återkastades från rutorna på ett sådant sätt, att den som befann sig på något afstånd från hotellet lätt kunde hafva fattat den föreställningen, att hela byggnadens inre stod i låga. Att emellertid ett så bedrägligt förhållande som en eldsvåda icke i verkligheten var här för handen, derom kunde man lätt öfvertyga sig genom att iakttaga det lugn, som rådde i hotellet, och den föga brådskande gång, hvarmed en elegant ung man nu trädde ut i portalen och blandade sig bland folket på gatan. Vi vilja icke släppa denne unge man ur sigte, utan heldre följa honom åtminstone ett stycke på hans vandring.

Man behöfde icke vara begåfvad med någon utomordentlig skarpsinnighet för att genast vid första anblicken finna, att denne man icke var af samma människostam som det folk, hvilket nu trängdes, gestikulerade, samtalade och politiserade med den största ifver rundt omkring honom. Han var lång och smärt, dock icke så lång att han behöfde riskera att »skräpa i ett rum», ej heller så smärt, att han

behöfde frukta att brytas af, när det stormade, eller så spenslig att han tycktes »stå på dåliga fötter». Dessutom var han i besittning af det blonda yttre, som i södern så högt beprisas, måhända just därför att söderns barn sjelfva äro så mörka. Hans blick var öppen och frimodig, hans gång var lätt och . . . nåja, vi torde handla klokast, om vi här afbryta vår beskrifning, ty vi känna af erfarenhet, att huru samvetsgrant en stackars författare än må anlita sin fantasis alla hjälpmedel för att göra sin hjelte eller hjeltinna intagande, så finnes likväl ingen enda läsare, hvilken tänker sig dem sådana som de framställas, utan hvar och en omskapar dem så att de komma att likna hans (eller hennes) drömda eller redan funna ideal.

Den unge svensken . . . men det är sant . . . vi hafva ännu icke nämnt, att mannen var vår landsman och det var egentligen något, som läsaren först skulle hafva inhemtat af det samtal, hvilket vi nu gå att skildra. Nåväl, den unge svensken hade just hunnit till det vid samma Quai S:t Michel belägna Grand Hotel Stellichel, då han mötte en liten herre, hvares hela yttre afgaf vittnesbörd derom, att Paris eller åtminstone Frankrike hade födt och ammat honom.

Svensken och parisaren tycktes vara bekanta och goda vänner, ty de helsade hvarandra med ett hjertligt leende och en lika varm handtryckning, hvarvid den förre dock skakade den senares hand med en styrka, som framkallade en grimas af smärta på dennes mörkhyade ansigte.

»I sanning, Eugen Bastoul», yttrade den unge svensken, »det var för mig en lycka att träffa dig nu.»

»Nu? . . . Jag förmodar, att du alltid känner dig lycklig att träffa vännen Bastoul.»

»Utan tvifvel, men särskildt nu, ty jag har något att fråga . . .»

»I ordning med frågorna, min vän! Hvar har du varit under den senast förflutna månaden? Var god och bikta för mig dina synder, min käre Valdemar.»

»Jag har begagnat hafsbaden», svarade denne, tydligen icke angelägen om att fortsätta med detta samtalsämne.

»Bah! Du har rest omkring och sökt efter din okända sköna. Neka icke till detta! Nå, har du funnit henne?»

»Javäl, hon är här i Paris.»

»Och du...?»

»Jag har ännu icke talat med henne, ehuru jag har följt henne som skuggan, ända sedan... men det var icke härom jag ämnade samtala med dig, då jag hade den glädjen att träffa dig, gamle vän.»

»Ah! Jag påminner mig... Du hade något att fråga mig om.»

»Ja, jag vill tillspörja dig om en sak, som jag icke kan fatta. För en timma sedan anlände jag till Paris och finner till min förvåning, att befolkningen här i staden har blifvit dårhusmessig, sedan jag för en månad tillbaka for härifrån.

»Dårhusmessig...? Du behagar skämta.»

»Visst icke! De äro allesamman besatta af onda andar eller af goda andar... hvad vet jag!... Hemma i mitt fädernesland plägar man inspärta sådant folk.»

»Tvärtom, min vän! Parisarne äro i afton klokare än någonsin.»

»Nå, skall detta kallas klokhet, så... Ser du icke, huru de strömma fram och tillbaka på alla gator och platser, liksom om det icke vore både klokare och mera helso-samt att gå hem och sköta sina sysslor? Eller kanske de gode parisarne numera hunnit en sådan höjd af klokhet, att de icke längre hafva några sysslor? Somliga skratta och andra skrika: 'till Berlin! till Berlin!' liksom om de icke kunde fara till Berlin utan att behöfva tala om det för hela världen. En del är idel solsken och en annan del sprutar sådana kaskader af vrede ur sina mörka ögon, att jag nästan skulle kunna aflägga ed på, att jag befinner mig under

väldet af en dröm eller på ett dårhus eller åtminstone midt uppe på kejsarliga operans scen, i det ögonblick då den mest tragiska scenen i repertoirens mest tragiska tragedi går öfver tiljorna. Min vän, säg mig det . . . är jag galen eller äro parisarne galna?»

»Min käre Valdemar, har du under den senaste månaden helt och hållet försummat ett följa med den europeiska politiken?»

»Politiken . . .? Jag har haft annat att tänka på . . .»

»Ja visst, den der sköna damen, som har så förtjusande ögon och så korallröda läppar och så . . .»

»För öfrigt», sade Valdemar afbrytande, »har jag alls icke med politiken att göra . . . Ser du de der båda herrarne, som nu passera förbi oss? Svänga de icke sina promenadkäppar med en häftighet, som om de vore ett par profosser, hvilka hade en till spöstraff dömd delinqvent framför sig? Åt hvem eller åt hvad äro de ämnade, de der käpprappen? Sä g mig det, Bastoul!»

»Åt preussarna!»

»Ah!»

»Det kunde betjeningen på Etoile du Nord hafva sagt dig.»

»Betjeningen? . . . Bah! Den är lika galen som alla de andra. Hotellet är tomt . . . icke en finnes qvar af betjeningen. De hafva alla lupit bort och svänga väl sina käppar, skratta, prata, spruta eld med ögonen, ropa 'till Berlin!' eller begå någon annan galenskap någonstädes här bland alla de andra dårhushjonen.»

»Nå, värden då? Du kunde frågat honom.»

»Och du tror verkligen att hotellvärden på Etoile du Nord skulle hafva sagt mig det i denna det allmänna rase-riets stund? Du tror det verkligen?»

»Jag finner icke, hvarför han icke skulle . . .»

»Tio gånger har jag frågat honom, men har icke kun-
nat aflocka honom ett enda ord. Han går omkring i de

alldeles folktomma salarna och ser ut som ett lejon och brummar som en björn. Vet du, jag tror, att han snart är lika dårhusmessig som alla andra här i staden.»

»Det hoppas jag.»

»Du hoppas...!»

»Ja, ty jag känner honom som en god patriot.»

»En god patriot bör således vara galen?»

»Var nu förnuftig, Valdemar, och skämta icke längre med en sak, som rör hela vårt lysande och ärorika fädernesland.»

»Nå, för att tala allvarsamt, Bastoul, jag finner, att någonting utomordentligt har upprört sinnena. Sväfvar fäderneslandet verkligen i någon fara?»

»Hör du denna sång?»

»Hvad nu?... Det är ju marseljäsen.»

»Ja, min vän, det är det och du kan förstå, att när marseljäsen sjunges i kejsar Napoleons hufvudstad, så äro utomordentliga omständigheter för handen.»

»Nå, hvad är det då?»

»Vi få krig med Preussen, min vän, och det vill säga ett krig med hela Tyskland. Men låtom oss nu instämma i sången.»

En skara af åtskilliga hundra människor tågade nu i god ordning framåt Quai St Michel, tjugofem à tretio i hvarje led, och alla sjöngo de af hjertans lust och med lungornas hela styrka den verldsbekanta sången. De på platsen promenerande människorna trängde sig tillsammans för att bereda plats åt den sjungande kohorten, i hvilken sågos människor af åtskilliga ställningar i lifvet. Der fans en mängd studenter — gräddan af mjölken — och der fans öfver ett hundratal af de beryktade parisergaminerna — det var sjelfva den tunna vasslan. Alla skreko de på ett föga konstnärligt sätt, men kvantiteten fick här, såsom ofta är

fallet, ersätta bristen i kvaliteten. Frampressad ur hundra- eller tusentals strupar på en och samma gång, förfelar den i sig sjelf vackra melodien aldrig att göra intryck och dess magt öfver parisarne kunde man äfven här konstatera. Hvar helst skaran drog fram började åskådarne och åhörarne att mangrant falla in med i sången. Tonerna brusade fram öfver Quai S:t Michel likt en väldig våg, som i sin framfart uppväckte nya vågor och snart sjöng hela Quai S:t Michel marseljäsen, ja, på många ställen öppnades fönstren och husens invånare deltog från sin upphöjda plats uti detta äkta parisiska folknöje.

Äfven Eugen Bastoul smittades af den allmänna lusten att sjunga, men han kom icke längre än till ett

»Allons enfants de la patrie . . . »

Der måste han för denna gång stanna, ty hans vän Valdemar grep honom i armen och ropade i hans öra:

»Förklara mig då, hvad som är på färde, om du vill att jag skall stämma in med i denna så kallade sång.»

Bastoul upphörde att sjunga och framhemtade ur en af sina fickor ett ark papper, hvarpå någonting var skrifvet. Detta papper lemnade han den unge svensken och sade:

»Se der! Läs . . . läs, min vän!»

Derefter började han ånyo falla in i sången, och att han sjöng af intresse för saken utan allt afseende på betalning, det framgick tydligt af den passionerade glöd, som lyste i hans öga.

Emellertid började Valdemar att läsa. Papperet innehöll följande:

Grammonts tal i senaten den 15 Juli.*

»Mina herrar! Det mottagande, som vår förklaring af den 6 Juli mötte från fäderneslandets sida, har bestämt oss för att i statsrådet fatta beslut om inledande af underhand-

* Historiskt.

lingar med Preussen för att förskaffa erkännande åt våra rättmätiga besvärspunkter. Vi hafva icke velat utöfva något tryck hvarken på Spanien, hvares oafhängighet vi icke vilja kränka, ej heller på prins Leopold af Hohenzollern, hvilken vi veta vara beskyddad af konungen, och vi hafva icke gjort något annat besvär gällande. Den preussiske utrikesministern gaf oss ett afvisande svar, i det att han föregaf, att han alldeles icke hade någon kännedom om denna sak. Derefter hafva vi vändt oss till konungen af Preussen, hvilken försäkrade, att saken vore för honom helt och hållet främmande och att han blott såsom familjens hufvud hade tagit del deri, men dervid förrådde han, att han hade underättat herr von Bismarck om angelägenheten. Trots detta svar, begärde vi, att konungen skulle göra sitt inflytande på prinsen af Hohenzollern gällande. Under dessa förhandlingar afstod prinsen af Hohenzollern frivilligt från sina anspråk på spanska tronen. Vi framställde derpå till konungen den blygsamma begäran om löften för framtiden. Konungen vägrade och förklarade, att han ville förbehålla sig rättigheten att handla efter omständigheterna. — Till och med efter denna vägran fortforo vi att underhandla. Först i går erforo vi, att konungen af Preussen låtit säga vårt sändebud, att han icke mera vill mottaga honom, och att han, för att göra uppseendet ännu större och pinsammare, hade låtit förkunna för de andra europeiska kabinetterna hvad som förefallit. Samtidigt lät han kungöra, att 'Herr v. Werther seinen Urlaub nehmen sollte' och att de preussiska rustningarna hade börjat. Derfor hafva äfven vi å vår sida i går genast inkallat reserven och vilja träffa de mått och steg, som landets intressen och belägenhet kräfva.»

På kortare tid än en half minut hade Waldemar genomögnat dessa rader. Dock var saken honom ännu icke fullkomligt tydlig, hvarför han ännu en gång hejdade sin vän Bastoul i hans ädla sångarifver. Den lille fransmannen

hade just i sällskap med hela den otaliga skaran hunnit till den punkt i Rouget de L'Isle's sång, der de fingo af hjertans lust ropa:

»Aux armes, citoyens!»

Här måste Bastoul för ögonblicket stanna, emedan Valdemar ånyo lät sin starka hand fatta sångarens arm.

»Hvad nu?...

»Hvad betyder detta, vän Bastoul?»

»Det betyder krig mot Preussen.»

»Ah!»

Herr Bastoul var redan åter inne i sången och sparade icke sina lungor, när hopen ånyo sjöng:

»Aux armes, citoyens!»

Då Valdemar insåg, att det skulle vara omöjligt att få ett förnuftigt ord af Bastoul, så länge sången sysselsatte honom, hade han intet annat val än att försöka väpna sig med tålmod. Han stälde sig således att betrakta de förbitågande sångarne, hvilkas främsta led i detta ögonblick passerade den plats, der han och hans vän befunno sig.

Sångarne hade nu blifvit förstärkta genom åtskilliga bättre klädda personer, hvilka, lifvade af tonerna, slöto sig till deras leder, men ännu utgjordes flertalet af »förlorade existenser», halfnakna fosterlandsvänner med spår af passionernas förhärjande magt. De, som icke tillhörde de förlorade existensernas antal, utgjordes till största delen af sådana som ännu icke alls kommit till någon existens här i världen — alltså studenter och gaminer.

I spetsen för skaran gick med väldiga steg en trasig karl, som, att döma af utseendet, fordom månne hafva varit en handtverkare af något slag. Nu tillhörde han uppenbarligen den afskyvärda legion, som under loppet af dagen döljer sina utmerglade gestalter, sina paltor och sina brott i den stora stadens trångaste och orenligaste gränder, dit rättvisans tjänare aldrig våga förirra sig. Blott under de

mörkaste nätterna våga de sig fram ur sina mörka gömslen och gå liksom vilddjuren ut på jagt och rof. Men när Paris är i uppror af en eller annan anledning och man således kan förmoda, att polisen har annat göra än uppspåra sådana eländets barn — då strömma de fram från gränderna, då får man se dem på de mest folkrika ställena, då äro de vanligen de första, som ropa: »à bas l'empereur!» eller »à bas le roi!» eller »à bas la republique!» De skria lika gerna det ena som det andra, ty hvarje förändring medför för dem det enda, som de egentligen eftersträfva — tillfälle till rof och plundring.

Sådan var nu den man, som gick i spetsen för sångarne. Han hade det fulaste ansigtet, den mest ramponeerade hatten, den mest trasiga dräkten i hela sällskapet och utan tvifvel var detta anledningen till, att han ansåg sig berättigad att sätta sig i spetsen för rörelsen. Hans generalstab — täflande med honom i rikedom på elände — utgjordes af ett femtiotal parisergaminer, hvilka troget omgafvo hans person och tycktes med beundran blicka upp till den store mannen, som svängde sin grofva påk med sådan kraft och sjöng med så stor entusiasm.

Under det nu den store mannen gick framåt, genom-bäfvades han troligen emellanåt af stolthet öfver sin framstående plats i denna stund. Åtminstone kastade han öfvermodiga blickar omkring sig, hvarhelst han framgick. När han nu befann sig midtför Eugen Bastoul och hans svenske vän, frapperades han af den senares föga franska ansigte och det var lätt att se, att han här trodde sig hafva funnit ett medel att ännu mera höja sig i sina medborgares ögon, ja, man kan icke vara alldeles förvissad derom, att han icke i detta ögonblick till och med såg presidentplatsen i framtidsrepubliken hägra för sina blickar. Det är icke heller lätt att säga, om han verkligen sjelf var öfvertygad, att Valdemars nordiska yttre nödvändigt måste vara ett känne-

tecken på tysk härkomst. Säkert är emellertid, att han inom ett ögonblick hade störtat sig öfver Valdemar och med sin smutsiga hand fattat ett säkert grepp i dennes eleganta rockkrage. Gaminerna sågo sin anförares handling, beundrade den och uppstämde ett så skärande fröjdeskri, att de främsta leden af sångarskaran tystnade och marseljäsens toner småningom förstummades. De som stodo längre bort trodde, att polisen hade gripit in i deras förlustelse, när de nu märkte att de främsta leden stannade och tego. Derför stannade äfven de och tego i sin ordning och, medan de sista tonerna af melodien förklingade vid ändan af Quai S:t Michel, ropades af hundrade röster:

»Hvad är det? Vill man förbjuda oss att sjunga? Ned med polisen!»

Men upphofsmannen till all denna förvirring stod och höll sig hjeltemodigt fast vid Valdemars rockkrage, under det han ropade af alla krafter:

»En preussare! En af Bismarcks spioner! En tysk!»

Mängden blef förtjust öfver ett så lyckligt fynd och snart ropades från alla håll:

»En preussisk spion!»

»Häng honom!»

»I vattnet med honom!»

»Finnes ingen, som har en revolver till hands att skjuta honom?»

»Se, han har ett papper i handen, på hvilket han har gjort anteckningar, som skola komma preussarne till godo.»

Det var Eugen Bastouls papper, som de menade.

»Häng honom!»

»Till närmaste lyktpåle med honom!»

»Har någon ett rep?»

Och den förbittrade skaran trängde sig allt närmare Valdemar, som förgäfves sökte att befria sin rygg från den parisiske banditen, hvilken krampaktigt fasthöll sitt grepp.

Folkmassans förbittring steg med hvarje ögonblick och i sjelfva verket var detta icke att undra öfver, enär under de senast förflutna dagarna otaliga rykten hade cirkulerat i Paris om tyska spioner, hvilka under flera år obehindradt bespejlat Frankrike under sken af att vara infödda fransmän och genom att antaga platser såsom tjenare hos framstående och inflytelserika män. Man talade till och med om tyska öfverstar och andra högre militärer, som icke hade försmått att under två à tre år vara betjenter hos franska generaler. Dessa rykten månne nu hafva varit sannfärdiga eller falska, så hade de likväl, såsom naturligt var, på det högsta uppretat befolkningen af alla stånd och när de nu hörde ropet: »en preussisk spion!» så fordrade de hvarken ransakning eller dom för att känna sig öfvertygade om sanningen af den mot Valdemar gjorda beskyllningen. När behöfva väl massorna annat än följa instinkten?

När Valdemar märkte, att han icke skulle kunna befria sig från det samhällets olycksbarn, som hängde sig fast vid hans rygg, och att det således skulle vara omöjligt att fly bort ur den uppretade folkmassan, försökte han att tala till sina fiender och öfvertyga dem om deras misstag.

»Jag är icke tysk», ropade han, »jag är svensk och är lika stor fiende till preussarne och Bismarck som någon af eder!»

»Un Suédois!» ropade de närmaste. »Släpp honom! Det är ju ingen tysk. Svenskarne hafva alltid varit Frankrikes vänner.»

Men banditen, som hängde fast vid Valdemars rygg, skrek af alla krafter:

• »Han ljuger, medborgare! Han är tysk. Jag känner honom.»

»Nej, vid Gud, jag är svensk och jag vädjar till min vän Eugen Bastoul, som står här! Han känner mig.»

Men Bastoul var borta och det var således förgäfvets, som Valdemar vädjade till honom. Inom sig kände den unge svensken en viss bitter missräkning, då han märkte, att hans franske vän hade öfvergifvit honom.

»Tro honom icke! Jag försäkrar eder, medborgare, att han är en tysk spion», väsnades banditen bakom Valdemars rygg, medan gatpojkarne hurrade och skreko, som om de hade varit besatta af onda andar.

»Jag är från Sverige», sade Valdemar med fasthet. »Jag är beredd att följa eder till myndigheterna, ja, till kejsaren sjelf, om I behagen, och inför dem bevisa, att jag har mitt hem i Sverige.»

»Det behöfves icke. Hängen honom, medborgare!»

Några af studenterna trängde sig nu fram.

»Är han från Sverige?» sade en af studenterna.

»Tro honom icke, medborgare student!»

»Tro honom icke», skreko gaminerna, »när monsieur Pouille säger, att han är en tysk spion, så behöfves icke mera. Den ärevördige monsieur Pouille vet det nog, han.»

Den person, som från gaminernas låga ståndpunkt ansågs förtjena namnet »den ärevördige monsieur Pouille», var ingen annan än den person, som börjat hela detta uppträde och som ännu fasthöll det grepp, hvarmed han i början hade pröfvat styrkan af Valdemars rockkrage och ärligheten hos den unge mannens skraddare.

»Men hvarför hänger man honom då icke, om han verkligen är en tysk spion?» hördes nu en röst från en grupp af välklädda män, som med intresse hade följt skådespelet.

»Ja, hvarför tvekar man?» hördes nu hundrade stämmor.

»Upp med honom i lyktpålen der borta!»

»Men om det icke skulle vara någon tysk, om man misstager sig, om han är från Sverige», invände några, som hyllade försigtighetens gyllene regel.

»Monsieur Pouille har ju sagt det», skreko gaminerna,

hvilka naturligtvis törstade efter det ögonblick, då exekutionen skulle ske.

De försigtige betraktade monsieur Pouille och hans trasor och funno för godt att tiga. I samma ögonblick utropade en af studenterna till sina kamrater:

»Sverige!... Hvar ligger det landet? Är det icke en preussisk provins?»

»Jo, i sanning! Oui certainement! Sverige är en provins under Preussen, det måtte väl vi veta.»

»Nå, medborgare, yttrade den förste studenten, »här sen I nyttan af studier och att samhället icke kan ega bestånd utan studenter. Vi studenter hafva nu, tack vare våra stora kunskaper, slitit denna tvist. Monsieur Pouille, som är en trovärdig hedersman och god patriot, försäkrar, att karlen är tysk. Sjelf säger fången, att han är från Sverige. Det gör ju i det hela taget ingenting, om han är tysk eller svensk, då vi studenter nu hafva till fullo konstaterat, att Sverige är en liten tysk landsända och lyder under preussiske kungen och herr von Bismarck. Karlen är ju i alla händelser en preussisk spion.»

Detta tal mottogs med utomordentligt bifall. Fransmännen och i synnerhet parisarne tycka mycket om tal, i synnerhet när dessa tjena till att ännu mera stärka dem i deras fördomar, och de närvarande tusentals parisarne voro högst förtjusta öfver att få hänga en preussare.

»Till lyktpålen!» var det rop, som nu gick genom massan.

»Ett rep! Hvem har ett rep?»

»Det har jag... jag... jag...»

De voro många, som egde och erbjödo denna för exekutionen nödvändiga artikel.

»Till lyktpålen med spionen!»

»Gånge det så med alla dylika!»

Hundrade händer grepo den unge svensken och förde honom bort i riktning mot närmaste gaslykta. Han tycktes

vara utan räddning förlorad, ty när pariserfolket är stadt i upprördt tillstånd, plägar det icke räkna det så noga med ett menniskolif. Sådant är för öfrigt folket öfverallt, när det får lösa tyglar, utan att förut hafva fått ett sant begrepp om frihet, när det får handla efter sina egna ingifvelser, innan det har tillegnat sig några fasta grundsatser, hvarpå det kan stödja sig. Denna pariserbefolkning, som nu var på väg att göra sig till mördare genom att utgjuta oskyldigt blod, var utan tvifvel följande dag redo att knäböja inför helgonen i templen och andäktigt åhöra messan. Skada är det, att religionen, der den aktas såsom något högt, skall så ofta vara endast en serie af yttre gerningar, utan någon inre hängifvenhet till Gud och den gudomliga lagen. Omständigheterna tyckas mången gång gifva religionens fiender rätt i deras bittra utfall mot densamma — detta är sant, men det är ock lika beklagligt som det är sant.

Redan befann Valdemar sig vid foten af den lyktpåle, som af den fanatiska massan skulle upphöjas till rang, namn, heder och värdighet af galge. Den unge mannen var blek, men beslutsam. Han tycktes öfverväga, huruvida ett försök att slita sig lös och komma från platsen med tillhjälp af sina kraftiga armar skulle hafva någon utsigt att lyckas, men så långt hans blick kunde nå, såg han hufvud vid hufvud och han insåg ganska väl, att han aldrig skulle kunna genomtränga en så kompakt menniskomassa.

Emellertid föranledde äregirigheten hos hans bödlar ett litet uppskof. Monsieur Pouille, den »ärevördige» trasvargen, hade mottagit snöret af egaren och hade just börjat tillverka snaran, då studenten fann sig föranlåten att åt sig och derigenom åt sin kår, de andra studenterna från Quartier latin, förbehålla äran att hafva hängt den preussiske spionen. Derigenom uppstod en tvist mellan studenten och tiggaren, till stor förlustelse för gatpojkarne, som hurrade och skreko likt afgrundsandar.

»Nej, medborgare student, jag öfverlemnar åt ingen denna ära», ropade Pouille. »Jag såg honom först och igenkände i honom en spion.»

»Men jag», sade studenten, »jag var den som öfverbevisade honom om att han är preussare, fastän han är från Sverige.»

»Och jag gör anspråk på företräde i detta fall, emedan jag sjelf en gång varit hängd.»

Detta Pouilles bevis var i gaminernas smak. De fördubblade sitt oväsen och började äfven hvissla, en artighet som utan tvifvel var ämnad åt studenten.

»Tag hit snöret, karl!» befalde studenten.

»Ingalunda! Jag har varit hängd och det har icke ni, medborgare student.»

»Nå hvad gör det till saken?»

»Ganska mycket, ty jag har således erfarenheten på min sida.»

»Inga dumheter, karl, om jag får be!»

»Karl!... Jag är ingen karl, jag... jag är en fri medborgare i det fria Frankrike.»

Studenterna började allmänt att taga parti för sin kamrat, medan gaminer och annan pöbel togo parti för monsieur Pouille, som en gång hade varit hängd. Det hela skulle troligen hafva slutat med ett någorlunda allmänt slagsmål, om icke detta folknöje hade blifvit afbrutet genom ankomsten af en liten militärpatrull.

Tolf ryttare trängde sig raskt fram genom folkhoppen, som icke hade annat val än att gifva plats eller blifva nedtrampad af hästhofvarne.

I spetsen för ryttarne befann sig Eugen Bastoul. Han hade således icke öfvergifvit sin svenske vän. Hans försvinnande från dennes sida var icke en feg flykt, utan han hade vidtagit de enda mått och steg, som kunde frälsa Valdemar. Bastoul kände sina landsmän alltför väl för att kunna

tro, att dessa skulle af honom kunna öfvertalas att låta Valdemar gå sin väg i frid. Raskt trängde han sig genom folkhoparna, ilade framåt ett par gator och hade snart den lyckan att möta en militärpatrull, i hvars anförare han med glädje igenkände en officer af hans och Valdemars intima vänkrets. Den unge Louis Soumain var naturligtvis genast färdig att skynda vår hjelte till undsättning och då Bastoul ville vara med om sin väns befrielse, fick en af ryttarne sitta af och öfverlemna sin häst åt Bastoul, som nu snabbt visade vägen.

»Hvad är på färde här?» ropade Soumain, när de befunno sig på skådeplatsen för monsieur Pouilles bedrifter.

»Åh, medborgare officer, vi skola blott hänga en spion», svarade Pouille, medan studenten fann det vara klokast att draga sig tillbaka och för sin del icke längre täfla om äran af bödelstjenssten.

»Du skall sjelf blifva hängd, min vän, och det nu genast», röt officeren och låtsade sig vilja gripa honom.

Pouille, som hade »erfarenhet» i dylika ting, visste förmodligen, att den hängdes situation är föga behaglig, och han dröjde icke att smyga sig bort.

»Är det någon annan, som har lust att hänga spioner?» sporde Soumain, under det att han lät sin blick glida öfver hopen, som var samlad på platsen.

Officeren och hans folk sutto med dragna sablar på sina hästar och det är troligt, att folkhopen icke kände någon benägenhet att komma i närmare bekantskap med de blanka och skarpa vapnen. Ingen svarade direkt på officerens fråga, men en monsieur af Pouilles ställning *till* (vi våga knappt säga *i*) samhället höjde sin röst och ropade:

»Men det är ju en preussare, herr officer.»

»Jag skall snart öfverbevisa dig om, att denne unge herre icke är någon preussare, och att, om han än hade varit en sådan, skulle dock du icke hafva haft någon rätt att

hänga honom», svarade Soumain och lät i detsamma flat-
sidan af sabeln med förfärlig styrka drabba den andres axel
— ett bevisföringssätt, som pöbeln alltid förstår.

»*C'est le diable . . . !*» utropade den slagne.

»Tror du ännu, att det är en preussare?»

»Nej . . . herr officer . . . för tusan, ni slås mycket
oförsigtigt, herr öfverste.»

Folket tog emellertid den slagne i försvar. Gaminerna
skriade, studenterna ropade någonting om våld mot medbor-
gare och ett halft dussin välklädda män af borgareklassen
trängde sig fram.

»Herr officer», sade en af dem, »det finnes ingenting,
som gifver eder rätt att blanda er i denna sak. Vi hafva
gripit en preussisk spion och honom både vilja och skola vi
hänga, emedan vi äro goda patrioter. För öfrigt råder jag
er att gömma de der vapnen och lugnt åskåda spionens
rättvisa straff. Jag förmenar, att det slag, som ni nyss
gaf, kan eljest bekomma er illa.»

»Må då de goda patrioterna komma och taga denne
man ur mina händer, om de våga.»

»Akta er, herr officer, det torde kunna hända . . .»

»Nåväl? . . .»

»Att vi hänga spionen på den ena sidan af lyktpälen och
er på den andra. Ni fina herrar hafva länge nog pinat och
sugit oss, som tillhöra det fattiga folket.»

Soumain's öga gnistrade af vrede och hans hand lyftade
sabeln för att låta den nedfalla på den djerfve borgaren.
Men han besinnade sig och lät handen sjunka ned.

»Min vän», sade han till borgaren, »du vill således
hänga mig?»

»Om ni icke rider bort med edra legoknektar och
lemnar oss att i frid och ro utföra vår patriotiska handling,
så vill jag verkligen heldre hänga er bredvid spionen, än
låta denne undfly oss.»

»Hvad heter du?»

»Pierre Bonin heter jag och är skräddare vid Rue de Rivoli.»

»Nåväl, monsieur Bonin, du vill således hänga mig?»

»Ja...»

Denna gång medhann skräddaren icke att hålla något långt tal, ty officeren visade honom plötsligt mynningen af en revolver — en syn, som alldeles förstummade den tappre mannen. Folket deremot började ropa af alla krafter:

»Ned med officeren! Han håller med preussarne. Han är en landsförrädare. Ned från hästen och upp under lyktan med honom!»

Soumain insåg, att han måste fatta ett raskt beslut, om han icke sjelf skulle blifva söndersliten af packet. På ett tecken af honom togo ryttarne Valdemar emellan sig, hvarefter Soumain lutade sig ned till den manhaftige skräddaren och yttrade:

»Kom närmare, min vän, jag har något att säga dig.»

Skräddaren nalkades, men icke utan bäfvan.

När han kommit tillräckligt nära, utsträckte Soumain snabbt sin hand och grep stadigt i borgarens rock samt lyftade honom hastigt upp till sig på hästen. Denna manöver skedde så plötsligt och oväntadt, att Pierre Bonin alldeles icke gjorde något motstånd. Hästarna fingo känna sporrarna, folkhopan delade sig och hölls i respekt af officers revolver och ryttarnes sablar. Der någon stod i vägen, der var ett slag med flatsidan af sabeln tillräckligt att bereda plats. På kortare tid än en minut hade ryttareskaran och med denna den olycklige Pierre Bonin, offret för en öfverflödande patriotism, lemnat Quai S:t Michel bakom sig.

Andra Kapitlet.

Ur askan in i elden.

När den hederlige skräddaren vid Rue de Rivoli, monsieur Pierre Bonin, på ett så oväntadt sätt blef upphöjd från gatan, fann han genast och utan svårighet, att hans politiska känslor hade bringat honom i en mycket beklaglig ställning, ja, hans förstånd var ljust nog att ögonblickligen säga honom, att hans frihet, måhända till och med hans lif sväfvade i fara. Att det här icke var fråga om skämt, utan om en helt allvarsam sak, det kände han sig så mycket mera öfvertygad om, som han med fasa påminde sig, att han nyss sjelf hade hotat den stränge officeren med rep och galge, och han måste medgifva, att hvem som helst som företog sig att vilja hänga Pierre Bonin, honom skulle Pierre Bonin utan tvekan bereda en liknande lott, om ödet bringade honom i Pierre Bonins våld. Bland de framtidsutsigter, hvilka nu föresväfvade den hederlige skräddarens inre öga, syntes honom en snara kring halsen vara den som hade största sannolikheten för sig. Det var därför icke underligt, att Pierre Bonin, under det han bortfördes af Soumain, ropade med full hals:

»Medborgare!... patrioter!... Man våldförer sig på beskedliga borgare... man beröfvar en hederlig man friheten... man för mig i fängelse... hjälpen mig!... befrien mig ur vilddjurens klor!... Ah! Det är slut med rättvisan och billigheten... hitåt, medborgare!... En förorättad borgare anropar eder om beskydd, om hjälp, om...»

Så länge Soumain ännu befann sig omgifven af den fanatiska folkhoppen på Quai S:t Michel, lät han Pierre

Bonin obehindradt utgjuta sitt hjertas önsknings i dessa af djupa suckar ofta afbrutna meningar, men när man lemnat Quai S:t Michel bakom sig och faran för ryttarne var förbi, fann officeren det vara tid att sätta en dam för Pierre Bonins mångordighet. Föraktande att ännu en gång skrämma den stackars karlen med revolvern, dolde han nu denna och yttrade till den patriotiske skraddaren:

»Min vän, du heter ju Pierre Bonin?»

»Ja...»

»Nåväl, Pierre Bonin, om du icke förhåller dig tyst och stilla, så kommer du att blifva lefvande bränd...»

»Hu...u...u! Nåd, herr officer!... lefvande... Hu!»

»Ja», fortfor Soumain leende i sitt hjerta åt Bonins rädsla, men visande en bister uppsyn, »ja, men om du är tyst och lugn, så skall du slippa ifrån saken med att blifva hängd. Välj nu hvilket du behagar.»

»Nåd...»

»Du vill således...»

»Ack nej, jag vill helst hänga... Jag tiger.»

»Det hedrar ditt förstånd, min patriotiske vän.»

I förhoppning om att blifva hängd teg Pierre Bonin nu som muren, men han kunde icke undertrycka de suckar, med hvilka hans bröst ville lätta sin börda.

Vid Rue de la paix hade Soumain sin bostad och när truppen hunnit dit, lät han den göra halt. Sjelf steg han af, naturligtvis först sedan han släppt Pierre Bonin ned på gatan, der denne blek och bäfvande afvaktade hvad som komma skulle. Soumain och Bastoul öfverlemnade sina hästar åt dragonerna och den förre inbjöd sina båda vänner att stiga in till honom, en inbjudning, hvilken Valdemar med så mycket större tacksamhet mottog, som hans drägt behöfde iordningställas efter de strapatser, hvori den deltagit. Ryttarne fingo order att rida till kasernen.

Efter att hafva utdelat denna befallning vände officeren

sig om för att ledsaga sina gäster in i sin bostad och låtsade som om han nu först påminde sig Pierre Bonin.

»Ah, jag glömde er, vän Bonin... det är förargligt att mina karlar hafva ridit bort. De skulle eljest hafva fört dig i fängelset. Nå, lika godt!... Jag kan inspärta dig i min källare till i morgon, såvida du icke sjelf är angelägen att så snart som möjligt lida det mildare straff, som du ärligt har med din tystnad förtjenat.»

Verkliga förhållandet var, att Soumain var en fattig ung man, som alldeles icke hvarken egde eller disponerade en källare. Han ville endast grundligt skrämma Pierre Bonin och detta i den människovänliga afsigten att lära honom iakttaga större försigtighet en annan gång.

Pierre Bonin var också grundligt rädd. Han hade utan tvifvel under sin tystnad hunnit komma till den öfvertygelsen, att slutet af hans lif vore lika nära för handen, hvilketdera af de båda föreslagna dödssätten som komme på hans lott, och dessutom beherskades han af en tanke, hvilken gaf sig luft i följande ord:

»Nådig officer... hm!... jag vill gerna låta er bränna eller hänga mig i morgon, om jag blott får vara på fri fot i afton.»

»Omöjligt, Pierre Bonin, det borde du inse.»

»Ack!...»

»Tala således icke derom.»

»O, jag ville så gerna taga afsked af min skatt, min lefnads trogna följeslagarinna, min ömma hustru.»

»Omöjligt! Du skulle nog akta dig för att frivilligt komma tillbaka i ditt fängelse.»

»Ack nej, jag skulle komma i morgon tidigt klockan åtta.»

»Omöjligt!»

»Klockan sju!» utropade Bonin i stor ångest. »Eller om ni så önskar, skall jag vara här klockan fem.»

»Nej, Pierre Bonin, nej, jag släpper dig icke», svarade Soumain med stränghet, ehuru han var nära att qväfvas af sitt behof att skratta.

»O, jag ville så rysligt gärna vara med i afton, när det skall ske.»

»Hvilket?»

»Ah! Vet ni det verkligen icke, herr officer? Jo, hela befolkningen i Paris skall i afton storma preussiske ministerns hotell och jag, som är en patriot i hvarje tum af min kropp, vill ogera försaka den glädjen att få vara med om detta nöje.»

»Jaså», utropade Soumain, »man ämnar tillställa denna öfverraskning åt baron Werther. Du torde nog en gång bli en stor man, om du får lefva, min käre Pierre Bonin. Lyckligtvis blir ditt lif icke så långvarigt.»

Pierre Bonin ansåg sig förlorad och harmades därför att han icke ens skulle få före sin hädanfärd vara med om det äkta parisiska folknöjet att storma och förstöra preussiske ministerns bostad. Nu först ansåg Bonin sig vara riktigt olycklig, men när nöden är stor, är hjälpen nära. Pierre Bonin erhöll undsättning från ett håll, der han aldrig minst hade väntat någon sådan.

»Du skrämmer lifvet af den stackars karlen», sade Valdemar till sin vän. »Låt honom gå, Soumain, eller rättare låt honom springa sin väg med vilkor att han skyndsamt ilar till baron Werthers hotell och underrättar baronens betjening om de planer, som förehafvas emot honom. Visserligen är han en fiendtlig makts tjenare, denne tyske baron, men jag menar, att Frankrike icke skulle vinna någon ära genom att förolämpa honom.»

»Du inlägger således förböner för denne man, som för tio minuter sedan ville hänga både dig och mig på olika sidor af samma lyktståle?» svarade Soumain med tillgjordt allvar. »Nåväl, Pierre Bonin, tacka denne herre.»

»Jag tackar er!» utlät sig den patriotiske skraddaren lydigt.

»Du är en klok och belevnad man, min käre Bonin. Du är nu fri, om du lofvar att skynda till baron Werther och varna honom samt att icke deltaga i de demonstrationer, som påtänkas mot honom.

»Ack, herr officer...»

»Nåväl...?»

»Kan jag icke slippa det vilkoret?»

Den patriotiske skraddaren tycktes verkligen tveka, om han borde föredraga detta vilkors uppfyllande framför utsigten att blifva befordrad till ett snart slut på lifvet.

»Nej, min vän, du måste lyda. Skynda dig nu och glöm icke, att jag känner ditt namn och din bostad samt att jag icke skall underlåta att göra mig förvissad om, huru du uträttar ditt uppdrag.

Med tungt hjerta aflägsnade Pierre Bonin sig. Han sörjde öfver att icke få deltaga i det folknöje, som parisarne ämnade tillställa under loppet af natten mellan den 15 och 16 Juli.

Visserligen var Pierre Bonin en i grund och botten enfaldig man, men han kunde äfven hafva sina ljusa stunder och en sådan föll öfver honom, under det han tog vägen mot den gata, der baron Werthers hotell var beläget. Han hade icke gått mer än hundra steg, förrän han plötsligt slog sig för pannan och tilltalade sig sjelf på följande sätt:

»Min käre Pierre Bonin, nu skall du handla som en klok man och god patriot. Du är rädd om lifvet... nåväl, därför går du också till baron Werther, men som du derjente är en patriot i hvarje tum af din magra kropp, så går du icke att söka den tyske baronen förrän vid midnatt. Då har allt redan skett, hoppas jag, så att jag kommer för sent och det är just det mest patriotiska. Den stränge officeren fastställde ju icke det klockslag, då jag skulle vara

i preussiska ministerhotellet och jag håller således mitt löfte, äfven om jag icke infinner mig der förrän klockan tolf i natt... ja, hvarför icke klockan ett... eller två? Ah, Pierre Bonin, med ditt goda hufvud, med din förmåga att reda dig ur slemma affärer och med din patriotism torde du kunna hinna långt med tiden. Hvem vet om icke en president-plats eller ett säte och en stämma i senaten kunna vara ämnade åt mig i en framtid, när republiken aflöser detta kejsardöme, som ett fritt folk icke borde fördraga i vårt upplysta sekel! Ja, ja... Pierre Bonin, du kommer att gå långt här i världen.»

I stället för att uppsöka baron Werthers bostad tog Bonin vägen till sitt eget blygsamma hem — en våning af två små rum inuti en gård vid Rue de Rivoli. Denne man, som drömde om presidentposter och senatorsplatser — och hvilken republikan drömmer icke derom! — hade nämligen ännu icke hunnit längre fram i världen än att han måste åtnöja sig med en boning af tarfligaste slag och vi tro oss icke behöfva frukta att finna våra ord jäfvade, om vi helt kategoriskt påstå, att orsaken till hans hittillsvarande ringa framgång i världen låg i hans republikanska sinnelag. Som hvar man vet hafva alla republikanska naturer mycket att syssla med politiken, om de förstå den eller icke, medan deremot den monarkiskt sinnade människan helt och hållet öfverlemnar alla de stora frågorna åt kejsarens eller konungens samt ministrarnes och riksdagens omsorger. Följden häraf blir den, att de republikanskt sinnade hafva mindre tid att egna åt sina egna värf, hvilka därför måste stå tillbaka, hvaraf följer att deras ekonomiska ställning lider skada, under det att de monarkiskt sinnade kunna egna hela sin kraft och hela sin tid åt förbättrandet af deras ekonomi. Väl måste vi medgifva, att undantag finnas på båda sidor, men regelns sanning förminskas icke derigenom. Pierre Bonin hörde icke till undantagen. Han gick helt

och hållet upp i längtan efter republiken, alla hans tankar voro politiska tankar — det trodde han åtminstone sjelf — och med yrket lät han det gå huru det behagade. Om någon förirrade sig till honom med en beställning af en rock, så kunde han låta rocken ligga halffärdig en hel månad, medan han sjelf spelade den politiske kannstöparens rol bland vänner och grannar, qvinnor och barn, med få ord: för hvem som hade tillräckligt god tid att vilja höra på honom. Och då rockens egare var nog djerf att göra en höflig påminnelse, så var Pierre Bonin karl till att säga honom rena sanningen, ty Pierre Bonin fruktade icke ens för sjelfva kejsaren, åtminstone sade han så upprepade gånger för hvar och en som var godtrogen nog att icke anse sådant vara tomt skryt och genast bad honom tiga.

Men om Pierre Bonin icke fruktade kejsaren, denne Napoleon, som under så många år varit fruktad och beundrad af alla verdens store, så fans likväl en varelse, inför hvilken Pierre Bonin alltid stod såsom en stackare, och märkvärdigt nog var denna person en qvinna. Pierre Bonin var nämligen den lycklige äkta mannen till en »äkta qvinna» d. v. s. till en hustru, som svurit att älska honom i lust och nöd — såvida nämligen sådant är brukligt i Frankrike, vi mena en sådan ed, ty alldeles visst är det icke. Nog af — med eller utan ed om kärlek i lust och nöd var madame Lisette Bonin sin mans hustru efter både gudomlig och mensklig lag, ehuru han mången gång i sitt politiska sinne suckade öfver denna obestriddiga sanning. Ja, det hände till och med hvarje dag, att han sade till sin äkta hälft:

»Mitt kära huskors, det är beklagligt, att franska lagen ännu icke tillåter äktenskapsskilnad. O, om jag och du lefde t. ex. i Sverige — du vet väl i din okunnighet om politiken icke ens hvar det landet finnes på kartan? — så skulle vi snart vandra hvar för sig här i verlden, ty der

är lagen så lyckligt inrättad, att man kan skilja sin hustru ifrån sig, när man vill... det kallar jag en sann, en hög, en stor lag, en verklig lag i detta ords bästa och ädlaste mening... och vet du, att republikanerne der i landet ämna att inrätta alla äktenskapsförbindelser på månad... ja, hm! det förstås, när republiken blir införd der i landet... Nå, nå, vi få väl också en gång republik och då svarar Pierre Bonin för, att lagen skall blifva så inrättad här också. Glöm icke detta, mitt kära huskors!»

Oftast kunde Pierre Bonin icke medhinna hela detta tal. Till slutet deraf hann den hedersmannen aldrig oftare än då madame Lisette var sysselsatt på annat håll och hade händerna fulla med arbete, ty då var hon nödsakad att uppskjuta sin herres och mans afstraffning, till dess händerna blefvo lediga. Men när hon icke hade någonting för händer i det ögonblick då hennes äkta hälft började denna sin kritik öfver äktenskapslagarna med särskildt afseende på herskapet Bonins äktenskapliga förhållanden, då följde bestraffningen omedelbart på brottet d. v. s. innan hennes man ännu hade hunnit långt på brottets bana. Madame Bonin kände sin mans lexa mycket väl och hon visste hvad det hade att betyda, när han med en stor gest började: »mitt kära huskors, det är beklagligt...» Då sprang hon upp ur det fragment af en länstol, hvori hon tillbringade en del af sin tid, och krampaktiga ryckningar såväl i händerna som i ansigtsmusklerna vittnade tillräckligt tydligt derom att madame Bonin icke sprang upp för att falla sin man om halsen och smeka honom. Nej, det var en helt annorlunda beskaffad visa, som hon i sådana ögonblick ämnade sjunga. Sin herre och man fattade hon i håret och under det att fradga bildade sig kring hennes blåa läppar, lät hon sin man höra denna straffpredikan:

»Ve dig, du lata odåga! Jag hade tvåtusen francs med mig i boet och dem har du nära nog förstört och nu

kommer du och talar om att skiljas. Jag svär vid presterna i Notre Dame, att jag skall aflägsna mig härifrån, om du kan i denna stund lemna mig mina tvåtusén. Hvad behagas? Kan du det? Du duger icke till att förtjena en enda styfver, med dina politiska funderingar och griller, men *mille tonnerres et diables!* jag skall banka politiken ur ryggen på dig.»

Och »bankad» blef den stackars politikern hvarje dag hela året om. Nå, kanske var detta i någon mån orsaken till hans afsmak för träget arbete. Vi anse det icke alldeles otroligt, att hans republikanska frihetsideer hade erhållit sina aldra kraftigaste impulser just under dessa dagliga »bankningar».

I dessa lyckliga familjeförhållanden lefde Pierre Bonin i sin mera än tarfliga boning och afvaktade tålmodigt den stund, då Napoleon den tredjes fall skulle kalla honom till president, minister eller senator.

Nåväl, efter dessa skildringar af den misskände politikerns husliga förhållanden, kunna vi inbjuda läsaren att så obemärkt som möjligt följa Bonin in denna afton... men för all del gör så litet buller som möjligt, värde läsare, ty... ja, du känner nu, att madame Lisette Bonin icke är att leka med.

Glad genom sin lyckliga befrielse ur Soumains hårda händer och ännu mera glad genom sin lyckligt funna diplomatiska utväg ur den fatala nödvändigheten att genast ila bort till den preussiske ministern och derigenom omintetgöra det nöje, som hade utgjort hans glädje hela denna dag — med få ord, i den aldra lyckligaste sinnesstämning trädde Pierre Bonin in till sin äkta hälft denna afton, när skymningen började sänka sig ned öfver gator och gränder i den upprörda hufvudstaden. Den stackars politikern var icke nog politisk att kunna i förväg ana hvad som här förestod honom och huruledes han, om han hade suttit i het aska,

så länge Soumain hade honom i sitt våld, här skulle komma in i heta elden, sedan hans kärleksfulla Lisette nu äntligen efter lång väntan fick taga hand om honom.

Madame Bonin hade redan tändt husets enda lampa — ett slags fragment, äfven den, liksom länstolen — ty hon satt vid sitt enkla kaffebord och kaffe kunde den hederliga människan aldrig förtära i mörkt rum, emedan hon då svårligen kunde tillämpa den sparsamhetsprincip i fråga om socker och grädda, som husets klena tillstånd tyvärr gjorde till en nödvändighet.

Pierre Bonin var alltför glad att ens märka Lisettes dåliga lynne och de hotande åskmoln, som hvilade öfver hennes panna och fördystrade hennes skumma blick.

»God afton, min skatt...» helsade Bonin höfligt.

Madamen satte just ifrån sig kaffekoppen, hvars innehåll nummer två hon under sin väntan på mannen hade hunnit tömma. Hon hade således händerna lediga till arbete.

»Ah! Du kommer då äntligen, min värde herr man? Du kunde för öfrigt gerna blifvit der du var, du lata odåga. Der ligger sedan tre veckor herr Vaubourgs väst, som skulle lagas, men du är, Gud bevara oss! alltför sysselsatt med politiken för att kunna egna dig åt nyttigt arbete. Eller vill du arbeta nu, kanske?»

»Arbeta i denna stund?... Arbeta på denna högtidliga dag! Hvad tänker du på, Lisette?»

»Denna stund?... Högtidliga dag?... Jo, just en högtidlig dag! Du gick bort klockan elfva och återkommer klockan nio. Jo, det är en högtid att glädja sig öfver. Jo, du är just en rar äkta man, du! O, du är en engel! Ha, ha, ha! Ett nöt, en odåga, en narr är du och ingenting annat.»

»Min lilla vän!...»

»Lilla mig hit och lilla mig dit... jag skall lära dig, jag, om du icke är för stort nöt och för gammal narr att kunna lära dig något.»

»Men betänk... en dag, då Frankrike beslutat krig mot sin arffinde.»

»Jag har blott en arffinde och det är du.»

»En dag, då hela Paris jublar.»

»Om Paris ville resa dig en galge, så skulle *jag* jubla.»

Ordet galge hade emellertid i denna stund intet välljud i Pierre Bonins öra. Snarare skar det i hans öra såsom ett missljud. Han hade ju denna afton varit nära att för en till galge ämnad lyktpåles skull få sätta lifvet till — åtminstone trodde han detta. Retad af det oangenäma ordet, men ännu icke så sårad, att han djerfdes framkomma med sin vanliga lexa, vände han sin Lisette ryggen. Detta var emellertid en oförsigtighet, ty derigenom blottade han för madame Bonins Argusögon följderna af aftonens äfventyr, nämligen åtskilliga söndriga ställen på baksidan af den rock, som hade troget tjenat honom under femton år och icke ens gifvit med sig under den behandling, som madame Lisette dagligen hade vid utförandet af sina »bankningar» egnat den.

»*Grand Dieu!* Hvar har du varit? Rocken är ju i trasor», utbrast den värda frun. »Den kunde dock hafva varat ännu några år, ja, det kunde den. Bevara oss! Och på en enda dag har du förstört den. Du borde hafva stryk, din odåga.»

»Jag är en fri medborgare och tager icke emot någon stryk», svarade Bonin, som med en viss förlägenhet med händerna öfvertygade sig om sanningsenligheten af madame Lisettes uppgifter rörande rocken, om hvares skador han sjelf hittills sväfvat i lycklig okunnighet.

»Nå, kan man få veta, hvar du har varit och hvarför du ter dig i en så bedröflig belägenhet? Kan man få veta det?»

»Jag har lidit detta för folkets skull och för frihetens heliga sak», svarade Bonin med stor patos.

»Befordras friheten derigenom att din rock slites i trasor, så skynda dig att fullborda verket. Var så god! Sedan må du se dig om, hvarifrån du skall få något att skyla din nakenhet med.»

»När jag blir president eller senator, så...»

»Tig, odåga, du blir aldrig president, ty dertill har du allt för långa öron.»

Nu var det färdigt. Nu var Pierre Bonin så upphetsad, att han icke ens fruktade för sin hustru och därför började han med sin stora gest:

»Mitt kära huskors, det är beklagligt, att franska lagen...»

Lisette Bonin förstod, att lexan nu skulle gå af stapeln och hon var icke den som icke lyssnade till detta maningsrop. Upp ur länstolen for hon som en pil ur sin båge och... ja, läsaren vet redan hvad som borde följa och vi behöfva blott säga, att det som borde komma, det kom också i aldra rikaste mått.

Pierre var i dubbel mening slagen — af fruktan och af den hand, på hvilken han engång satt vigselringen. Efter lidet nederlag förhöll sig Bonin stilla och antog det undergifna utseende, som anstår en besegrad. Medan madame Lisette hælde upp åt sig kaffekoppen nummer tre, satte Bonin sig beskedligt och tyst vid bordets andra ända, utan tvifvel filosoferande öfver den behandling, han nyss hade rönt af den qvinna, som han under samtalet med den stränge officeren hade kallat »sin skatt, sin lefnads trogna följeslagarinna, sin ömma hustru». Kontrasten mellan idé och verklighet var lika slående som nedslående för den lycklige politikern, men olycklige äkta mannen. Han hade nu de mest känbara vittnesbörd derom att »ömheten» var på hans, men icke på madame Bonins sida.

Länge hade han dock icke suttit vid bordet och lutat sin kind mot handen, förrän han blef varse en liten förseglad biljett, hvilken låg på bordet midt för hans ögon.

»Ett bref till mig!» utropade han, glömmande genast sin »ömhet» och sina sorger. »Från hvem är det, min skatt?»

Han grep brefvet med giriga händer, men knappt hade han läst dess adress, förrän han åter kastade det ifrån sig.

»Till baron Werther! Hvad dj—n vill det säga? Skrifver du till baron Werther, mitt kära huskors?»

Madame Bonin svarade icke. Hon hade aldrig för vana att svara någon menniska, så länge hon inmundigade den älskade »kaffetåren».

»Kanske vill du varna honom? Du?... Vill du ointetgöra min och hela folkets glädje? Du?... Vill du undandraga den preussiske stymparen vår rättmätiga hämnd? Det är en nedrighet af dig, min kära Lisette.»

Nu var »den välsignade kaffetåren» tömd och madame Bonin således i tillfälle att samtala med sin man.

»Jaså, Bonin, börjar du ånyo med dina politiska griller, så skall jag...»

»Åhnej, åhnej, min söta...»

»Nå, jag hoppas, att du fått nog för i dag af det dagliga brödet.»

Madame Bonins »bankningar», det var Pierre Bonins »dagliga bröd».

»Åhjo, åhjo, alldeles nog... behöfver icke mera... men hvarifrån är detta bref och hvarför ligger det här?»

»Den förnäma damen, som bor i andra etagen åt gatan, har lemnat mig det redan klockan tolf i dag.»

»Hvilken förnäma dam? Jag känner ingen sådan.»

»Icke? Känner du henne icke, Bonin?» utropade skräddarehustrun i hånfull ton. »Liksom om du inte skulle hafva bakom våra jalousier stått och beundrat hennes skönhet mången gång, när hon varit nere på gården! Ha, ha, ha! Min käre man, du är visst en mycket trogen äkta man, du? Hi, hi, hi, hi! Du borde prisbelönas af staten för din trohet.»

»Nå, min skatt, jag har mina svagheter...»

»Ingen vet det bättre än jag», suckade Lisette Bonin.

»Hvarför har den vackra damen då lemnat brefvet här i stället för att skicka det till adressaten?»

»Emedan du skall bära det till baron Werther.»

»Hvem?... Hvad?... Jag?... Är du tokig, qvinna?» utropade Pierre Bonin i högsta förtrytelse öfver ett förslag, som för andra gången under aftonens lopp tycktes bereda honom den fatala nödvändigheten att gå till preussiske ministern och varna honom. Den politiske skraddaren var nämligen öfvertygad, att brefvet innehöll en varning.

»Kanske vill du icke gå?» sporde hans hustru med konstladt saktmod, paradt med en elak blick.

»Aldrig i lifvet går jag dit», röt Bonin, men tillade genast helt undfallande och beskedligt: »åtminstone icke i afton.»

»Men jag säger, att du *skall* gå.»

»Bah! Är jag icke en fri medborgare?»

»Du går genast!»

»Aldrig... men kanske i morgon.»

»Besinna dig!»

»Nåväl, jag tror mig kunna försäkra, att jag skall gå i morgon.»

»Nu!»

»Qvinna! Mitt kära huskors, det är beklagligt, att franska lagen ännu icke tillåter äktenskapsskilnad. O, om jag och du...»

Pierre Bonin var, såsom läsaren finner, åter igen i färd med sin lexa och Lisette Bonin dröjde icke att belöna honom med »dagligt bröd», under hvars utdelande hon bland andra argumenter äfven anförde detta:

»Jaså, din odåga, du orkar icke gå några gator för att förtjena de fem francs, som den förnäma damen gaf mig för besväret att fortskaffa brefvet. Du unnar mig icke

dessa fattiga fem francs, du, som har för mig förstört två tusen.»

Pierre Bonin, den frie medborgaren, blef af sin skatt kastad ut i förstugan. Brevet fick göra honom sällskap. Madame Bonins röst slungade äfven ut denna uppmaning:

»Skynda dig nu att gå!»

Derefter slogs dörren igen och Pierre Bonin befann sig i djupaste mörker.

Till en början var han så bestört, att han hade högst orediga föreställningar om de tilldragelser, som hade timat under den senast förflutna minuten.

Småningom vaknade han till full sans och insåg utan stor svårighet, att han, den frie medborgaren, den store politikern, måste böja sig under en qvinnas vilja. Det var förödmjukande, det var nedslående, ja, det var egnadt att fylla hans skraddarehjerta med den mest blodiga harm, men — hvad var att göra annat än taga skeden i vackra handen och lyda? Han undrade inom sig hvad »den store Robespierre», hans politiska ideal, skulle hafva gjort under liknande förhållanden, men sedan han förgäfves undrat deröfver, uppsökte han i mörkret brevet, det fatala brevet, och trefvade sig försigtigt ut på gården, hvarifrån han ofördröjligen begaf sig på väg till preussiska ministerhotellet. Hans patriotiska känslor voro sårade, han ansåg sig vara på väg att begå ett brott mot fäderneslandet, men minnet af madame Bonin var det oaktadt tillräckligt att påskynda hans steg.

Tredje kapitlet.

I Napoleon III:s kabinett.

I kejsarens förmak var denna afton samladt allt hvad Frankrike hade mest ädelt och mest utmärkt i sin här. Der såg man chefen för *la garde impériale* general Bourbaki och cheferna för de sju armé-korpserna, marskalk de Mac-Mahon (hertig af Magenta), general Frossard, marskalk Bazaine, generalerna de Ladmirault, de Failly, marskalk Canrobert och general Felix Douay. Dessutom sågos der bland andra generalerna grefve Latrille de Lorencez, Guyot de Lespart, Lebrun, Jarras, Soleille, Letellier Blanchard, Brincourt, du Preuil, Forgeot, de Postis du Houlbec, Lefebvre, de Bonne-mains, de Forton och Canu samt öfverstarne Legardeur, de Narp, de Lajaille, Delange, Sempé, Beaudouin och de Maintenant — med få ord, den franska hären var representerad af sina bästa krafter och, när man såg hela denna samling af utmärkta krigare, kunde man svårligen fatta den föreställningen, att det väldiga kejsarrikets här skulle gå till ett krig utan segrar, ett krig, hvori det ena nederlaget aflöste det andra under en oafåtliga moln betäckt och åskdiger himmel. Vid åsynen af dessa utmärkta, af ordnar och heders-tecken betäckta krigsmän, skulle hvar och en hafva varit sinnad att beklaga den fiendtliga här, som skulle mäta sig med de af dessa män kommenderade skarorna, och ingen skulle hafva kunnat betvifla, att seger och ära äfven denna gång skulle åtfölja den väldiga kejsarörnen, när den bredde ut sina vingar för att ila Frankrikes arffinde till mötes — denna mäktige och, genom sin fasta enhet, starke fiende, som hade så många fordna oförrätter att hämnas.

Om man gaf närmare akt på de gruppvis samtalande krigarne, kunde man emellertid lätt märka, att en allmän förstämning tycktes vara rådande ibland dem. Hvarför? Ja, den frågan besvaras lättast derigenom att vi lyssna till deras samtal.

Der stå general Lebrun och öfverstelöjtnant Chavaudret. Generalen är mycket ifrig och talar med hög röst.

»Hvad säger Ni, herr öfverstelöjtnant?» utropade generalen. »Ni är artillerist och bör således förstå eder på den saken.»

»Jag tror mig verkligen vara hemmastadd i förhållandena.»

»Och Ni påstår, att artilleriet icke är färdigt att gå i krig? Men betänk då, min herre, att vi hafva våra mitraljörer, med hvilka vi skola nedmeja preussarna såsom hagel-skurarna nedslå den mogna säden.»

»Värdes ursäkta, att jag i detta fall icke delar er mening, herr general. Vi skola i kriget få ganska liten nytta af kulsprutorna, huru förträffliga dessa än i och för sig må vara.»

»Men förklara då . . .»

»Saken är helt enkel. Preussarne, hvilkas kanoner hafva en skottvidd af minst ett tusen meters större omfång än vårt artilleri, skola tvinga både våra kanoner och våra kulsprutor att tystna och det redan innan preussarnes väl öfvade härmassor hinna vår linie så nära, att våra skjutvapen kunna nå dem.»

»*C'est le diable . . .!*»

»För att kunna begagna oss af det förfärliga vapen, som vi verkligen ega uti våra till fullkomlighet bringade mitraljörer, måste vi först förbättra vårt artilleri, så att det kan nå lika långt eller längre än preussarnes.»

»Ni har rätt, men det är ju en förb-d galenskap, att man icke har tänkt derpå i god tid.»

»Jo, nog har man tänkt på det, men Ni vet ju, att det republikanska partiet i deputeradekammaren har på allt möjligt sätt motsatt sig beviljandet af anslag till artilleriet.»

»Man borde låta hänga de landsförrädarne.»

»Hvad tänker Ni på, herr general? Hänga Gambetta, Thiers, Jules Favre och deras gelikar! . . . Jag spår eder, att just dessa skola inom ett år hafva herraväldet i Frankrike i sina händer.»

»Måtte vi icke få lefva den dagen! Himmels Gud bevara oss! Låtom oss då heldre underkasta oss Tyskland och låta Frankrike blifva en tysk provins!»

»Bah! . . . Jag önskar tvärtom få lefva då.»

»Men, min herre . . .!»

»Förstå mig rätt, herr general!»

»Jag skulle tro, att edra ord äro tydliga. Ni vill lefva under en Gambettas regemente.»

»Ja, men blott för att få det nöjet att skjuta presidenten Gambetta eller kejsare Gambetta en kula för pannan.»

»Kejsare Gambetta! . . . Ha, ha, ha! Edra infall äro lustiga och jag förstår nu, att Ni skämtar.»

»Ingalunda!» svarade Chavaudret kallt. »Jag har säkra underrättelser derom, att ingenting mindre högt än en kejsarkrona skall tillfredsställa denne ärelystne demagog. Om han får lefva, så . . .»

»Nå, lyckligtvis lefver Napoleon och . . .»

»Och . . .? Hvad mera?»

»Hären är Napoleon trogen.»

»Men hären skall blifva slagen, förkrossad, tillintetgjord i det nu förestående kriget. Tyskland är mächtigare än Frankrike.»

»Det vore väl f—n!»

»Lita på mina ord. Artilleriet är hos oss odugligt.»

»Men infanteriet!»

»Infanteriet är illa beväpnadt, illa öfvadt och all dess tapperhet skall tjena till intet.»

»Nå, rytteriet skall tillkämpa Frankrike segern.»

»Rytteriet! . . . Nej, herr general, rytteriet skall uppoffras förgäfvnes, hela vår här skall uppoffras utan nytta. Vårt rytteri lider af en stor och oersättlig brist, nämligen bristen på vana att anställa rekognosceringar. Enligt de underrättelser, hvilka jag under mina resor i Preussen inhemtat, är det preussiska kavalleriet öfvadt i konsten att oupphörligt behålla fienden inom synhåll. Små trupper af fyra eller fem beridne officerare framtränga så långt, att de få fienden i sigte och följa den sedan troget som en skugga utan att någonsin kunna uppfångas af fienden. Blifva de förföljda, så vända de om och möta då snart en liten trupp ryttare, som hela tiden följt dem på ett par tusen meters afstånd. Är den förföljande truppen så stor, att preussarne icke kunna hålla stånd, vända de allesammans om för att efter ett par tusen meter möta en hel squadron, och om icke heller denna tror sig kunna upptaga striden mot förföljarne, draga sig allesammans ännu ett par tusen meter tillbaka, der ett helt regimente möter dem. Det tyska kavalleriet är således väl öfvadt och i stånd att göra god nytta, ty de tyske ryttarne utspänna liksom ett nät inför fiendens ögon, bakom hvilket de preussiska härmassorna kunna obehindradt marschera och intaga sina ställningar utan att fienden, d. v. s. *vi*, hafva någon aning om hvad de företaga.»

Med stor förvåning åhörde general Lebrun den tappre och insigtsfulle öfverstelöjtnantens framställning.

»Förhåller det sig på detta sätt, så äro vi förlorade.»

»Derom är intet tvifvel. De republikanske skrikhalsarne i kammaren och bland dem främst herrar Gambetta och Thiers äro skulden till, att vår armé hvarken är så väl öfvad eller så väl beväpnad, som den kunde hafva varit,

om kejsaren hade förmått genomdrifva beviljandet af tillräckliga anslag.»

»Men nu äro ju republikens vänner de som aldra ifrigast ropa på krig.»

»Ja, emedan ett krig i denna stund är detsamma som kejsar Napoleons undergång. De hata honom, emedan han står i vägen för deras egna ärelystna planer.»

»Ni tror då, att Gambetta och hans gelikar komma att i kammaren förorda krig mot Preussen?»

»Tvärtom, herr general, de skola af alla krafter motsätta sig det. De hafva redan tillräckligt uppeggat folket och kunna nu låta massorna sjelfva yrka på krig. Herrar Gambetta, Thiers och deras konsorter veta lika väl som Ni och jag, att kriget blir olyckligt för oss, och de hafva räknat ut, att om de nu offentligen afråda från krig, så skola de, när Frankrike är slaget, synas folket såsom profeter och blifva hedrade såsom fäderneslandets räddare.»

»I sanning, herr öfverstelöjtnant, edra uppgifter förvåna mig, men jag vågar icke bestrida dem. Det är således eder mening, att Gambetta, Thiers, Jules Favre och de andra skrikhalsarne i *Corps législatif* ämna draga nytta af kriget och således önska det, fastän de i dag hafva vid lagstiftande kårens sammanträde talat emot kriget?»

»Sådan är min mening.»

»Bevare då Gud fäderneslandet och kejsaren!»

»Amen! Alla redliga män skola förena sig med oss i denna bön.»

Från det kejsarliga förmaket, der detta och hundrade dylika samtal fördes denna afton, vilja vi nu träda in i kejsarens kabinett. Det är ett elegant rum, möbleradt i modern stil och erbjudande alla de bekvämligheter, hvarmed nyare tidens boningar skilja sig från våra gamla förfäders enkla och anspråkslösa hemvist. Svällande divaner, rikt skulpterade länstolar, beklädda med himmelsblå sammet,

ett skrifbord af ebenholts, inlagdt med blommor och guirlander af trä i åtskilliga färger, en kamin af utsökt porslin från fabriken i Sèvres och på kaminen en pendyl med kronometerverk och med en af gediget guld förfärdigad prydnad, föreställande ett landskap från högalperna, der en huld herdinna, vaktande sin hjord, satt och skådade drömmande ned i dalen — detta, jemte tunga gardiner af dyrbart damast, utgjorde inredningen i det kabinet, der verdens då för tiden mest beundrade man plögade utkasta sina planer. Att Napoleon den tredje icke föraktade de njutningar, hvilka de sköna konsternas alster skänka bildade menniskor, det framgick tydligt deraf, att efterbildningar af de yppersta bildhuggeriarbeten prydde rummet, hvarhelst möblerna erbjödo plats därför, och att taflor af Leonardo da Vinci, Michel Angelo, Raphael af Urbino och andra verkliga mästare smyckade de med dyrbara och smakfulla tapeter klädda väggarna.

Hos kejsaren befann sig endast krigsministern, marskalk Leboeuf.

»Nåväl, min marskalk», sade kejsaren, i det han skarpt betraktade marskalken, »Ni säger således, att Frankrike är fullständigt förberedt, så att vi när som helst kunna upptaga striden mot Preussen?»

»Sire, Frankrike är redo.»

»Till hvilket antal uppgår då vår styrka? Öfver huru många bataljoner fotfolk förfoga vi?»

»Trehundratretiotvå bataljoner.»

»Och rytteriet?»

»Tvåhundratjugo sqvadroner äro färdiga att rycka ut.»

»Artilleriet?»

»Det förfogar öfver etthundrafemtiofyra batterier med sjuhundraåttio kanoner och etthundrafyrtiofyra mitraljörer.»

»Och alla våra krigare äro fullständigt utrustade för ett fälttåg?»

»*Oui certainement!*»

»Kunde jag blott fullkomligt förlita mig på edra uppgifter, min marskalk, så skulle jag utan tvekan afsända den krigsförklaring, som hela mitt folk efterlängtar.»

»Sire», svarade Leboeuf med en bugning, »Ni kan trygga eder vid mina ord. Är jag väl en man, som icke vet hvad jag säger eller som icke känner det ansvar, hvilket hvilar på mig?»

»Likväl har jag mina tvifvelsmål angående vår här och dess utrustning i närvarande ögonblick och jag kan försäkra er, att om jag kunde handla med frihet, så skulle jag icke, åtminstone icke ännu på några år, förklara krig mot det mäktiga Preussen. Men jag förmår icke stå emot den påtryckning, som folkets vilja utöfvar. Frankrike *vill* ovilkorligen hafva krig mot Preussen. Den der Gambetta och den gamle listige historieskrifvaren Thiers och deras parti, d. v. s. det republikanska partiet, lemna mig intet annat val än att förklara krig mot Preussen eller också se ett borgerligt krig utbryta i Frankrike. Mot min vilja och ehuru jag fruktar ett nederlag, måste jag sända Preussen min krigsförklaring.»

»Sire, edra farhågor äro ogrundade. Vi skola segra.»

»Möjligtvis, ja, det medgifver jag, men något hopp om seger eger jag icke. Ah, dessa herrar republikaner, denne Gambetta, som aldrig förmått styra sin tunga, denne upprorsman, som kallas vältalig, därför att han har munnen full af fraser, hvilka duga att slungas i ansigtet på kejsardömet, denne man, som vore oduglig till ärligt arbete och som därför är nödsakad att lefva som en parasit på samfundskroppen — denne man och alla hans stallbröder äro Frankrikes *verkliga* fiender, ty dem skall Frankrike hafva att tacka för alla de nederlag, hvilka detta olycksaliga, nu förestående krig skall medföra och dessutom för det napoleon-

ska kejsardömet fall — den största olycka, som kan drabba Frankrike. O öde! . . . öde!»

»Men . . .»

»Åh, min marskalk, tag icke republikanerna i försvar. De kunna icke försvaras. Vill Ni höra deras syndaregister, Gambettas, Thiers, Jules Favres och de andras? Nåväl, här skall Ni få höra det. De hafva nekat att bevilja de summor, som skulle hafva varit nödvändiga för att genomföra marskalk Niel's arméorganisation.»

»Det är sant, sire.»

»Vidare hafva de genom sina emissarier utbredt en dålig anda bland soldaterna.»

»Jag måste med smärta erkänna, att ers kejserliga majestät har rätt. Den republikanska, upproriska, egenyttiga andan hafva de genom egna och utskickades tal infört bland våra soldater. Demoralisation hos trupperna, uppstudsighet mot befälet — o, sådant hafva vi sett.»

»Vidare», fortfor kejsaren, »vidare hafva de genom sina agitationer tvingat mig att gifva Frankrike en pressfrihet, som blifvit och under den närmaste framtiden torde i ännu högre grad blifva förderlig för landet. Jag ansåg Frankrike ännu icke vara moget nog att kunna rätt förvalta en så dyrbar skatt, som det fria ordet verkligen är, och jag ville helst hafva vägrat, men landet var upphetsadt genom dessa demagogers hemliga stämplingar och jag måste bevilja deras fordringar.»

»England har ju också pressfrihet», invände marskalken, »och man har aldrig sport någon skada deraf.»

»Derför att England är moget för en sådan frihet.»

»Jag är ingalunda den som vill prisa lagen om pressfriheten i Frankrike, emedan jag verkligen anser, att man icke kan lägga nog starka band på herrar tidningsutgifvares yttranderätt. De der herrarne hafva alltid egenyttiga afsigter. De vilja rida fram till inflytande genom att bestiga

det dumma folkets axlar. Derför gifva de sig utseende af att föra folkets talan, medan de i sjelfva verket fråga alls intet efter folket sjelf, utan blott efter folkets penningar och understöd.»

»I många fall torde nog eder skildring slå in, min marskalk», genmälde kejsaren, »men jag kan icke neka, att mången ädel man finnes bland tidningsskrifvarne. Här i Frankrike är i alla händelser pressfriheten omöjlig, ty medan man i England under detta namn och begrepp endast tänker sig en frihet att på ett lugnt, allvarligt sätt kritisera regeringens handlingar, så är pressfriheten deremot i Frankrike någonting helt annat. Här är den en otyglad, hänsynslös, okuflig ifver att undergräfvä den bestående regeringsformen och framkalla omhvälfningar och revolutioner, hvilka blott gagna enskilda individer, men deremot sätta hela nationen i afseende på välståndet flera år tillbaka. Frankrikes kommande olyckor — jag ser med smärta, att sådana skola komma — äro tidningspressens skuld, emedan den kastat sig i armarne på republikens förfäktare och har med ifver utbreddt kring landet en Gambettas lärosatser.»

Kejsaren reste sig upp och krigsministern, hvilken ansåg detta såsom ett tecken till kejsarens önskan att få vara allena, steg äfven upp och sade:

»Sire, behagar Ni genomse dessa handlingar?»

»Ah! Det är vår fälttågsplan! Låt papperen blifva qvar här till i morgon, min marskalk, så vill jag under nattens tystnad genomgå dem.»

Marskalk Leboeuf tog afsked af sin monark. Då han redan var nära dörren, ropade kejsaren:

»Ännu en gång, mon cher, Ni är väl förvissad om att hela hären är fullständigt utrustad?»

»Sire», svarade marskalken, som stannat och vördnadsfullt lyssnat, »jag ansvarar därför. Frankrike är fullt rustadt att möta hvilken fiende som helst.»

»Godt, min marskalk! Besök mig i morgon!»

»Jag skall icke försumma min pligt.»

Marskalken var borta och kejsaren ensam.

Det lugn, som hvilat öfver kejsarens hela person under samtalet med krigsministern, var liksom bortblåst i samma ögonblick då kejsaren blef ensam. Hans anlete förvreds af smärta och han började med tydlig oro vandra fram och tillbaka på den mjuka mattan, som helt och hållet borttog ljudet af hans steg. Småningom började han låta sina oroliga tankar finna uttryck i halfhögt uttalade ord.

»Öde! . . . Öde! . . . Outgrundliga, hemlighetsfulla magt! Hvarthän drifver du mig nu? . . . Ha! Större män än jag är hafva fallit . . . fallit genom ödets skickelser. Skall du äfven låta mig falla? Skall jag nu nedstiga från den lysande höjd, till hvilken du lyftat mig? Skall jag nu . . . ha! . . . är verkligen den stunden nu inne, då min store farbroders öde skall komma äfven öfver mig? Skall äfven jag hafva mitt S:t Helena? . . . Förgäfves ställer jag dessa frågor till detta obevekliga öde, hvilket är lika tystlåtet som obegripligt. Hela världen blickar nu upp till mig med beundran, men inom få månader skall samma verld se min svaghet, ty den gode Leboeuf må huru mycket som helst försäkra, att Frankrike är rustadt — jag vet, att det *icke* är i stånd att nu med något hopp om framgång möta en så väldig fiende. Denna tanke förlamar min handlingskraft och jag känner, att den förmåga af snabba beslut, hvarigenom jag förr vann segrar, den är borta. O öde! . . . Är du verkligen en *blind* magt, som icke förmår inse, att min regering är nyttigare för Frankrike, än den regering som kommer att föras af dessa män från gatan . . . en Gambetta! . . . En man, som tror sig ega snille, emedan han är galen, och menar sig hafva fosterlandskärlek, emedan han är äregirig — skulle en sådan man vara af ödet bestämd att träda i spetsen för Frankrike! Jag kan icke tro

det, ty det vore en alltför blodig ironi, som ödet då skulle tillåta sig. Jag kan icke tro det och likväl . . . synes det *kunna* blifva så. Detta krig skall utan tvifvel störta mig, men det lemnar mig dock en *möjlighet* att segra, då deremot min vägran att förklara krig skulle uppväcka ett borgerligt krig i Frankrike, uti hvilket min undergång vore *gifven*. Jag har således intet val. Jag måste förklara Preussen krig. Den upproriska anda, som Gambetta och hans själsfränder hafva utspridt i min här, skulle komma soldaterna att vägra mig sin tjänst mot medborgare, men mot landets arffiende skola de nog slåss som lejon. Alltså må mitt öde nå sin fullbordan! Att bedja ödet om försökning det gagnar till intet. Från denna stund är mitt beslut fattadt . . . Ah! Klockan är redan tio. Jag måste begifva mig ut i förmaket för att samtala med mina tappra generaler, som utan tvifvel denna afton hafva i stort antal samlats hit. Nåväl, jag måste visa dem ett lugnt och leende ansigte, fastän mitt hjerta är sorgset och uppfylt af onda aningar.

Sedan kejsaren framför en spegel pröfvat sitt anlete, begaf han sig ut i förmaket och hans drag voro nu så lugna, att ingen af krigarne kunde ana hans verkliga sinnesstämning. Öfverallt mottogs han här med de hjertligaste uttryck af tillgifvenhet och andan i de försäkningar om trohet, som generalerna hemburo åt honom, kunna vi karakterisera genom att anföra de ord, hvilka yttrades af general Margueritte.

»Sire», sade denne, »vi äro alla beredda att dö för eder och för Frankrike.»

Dessa försäkningar gjorde ett godt intryck på kejsaren, hvars ansigte småningom lifvades.

Plötsligt trängde in i rummet ljudet af tusende menniskoröster, som hördes likt en aflägsen åska.

Alla lyssnade.

»De goda parisarne tyckas fröjda sig öfver utsigten till krig», sade slutligen kejsaren. Ehuru han försökte antaga en munter ton, røjde sig dock deri en viss bitterhet.

»Mig tyckes detta ljud icke hafva något gemensamt med jubelrop», inföll öfverstelöjtnant Chavaudret.

»Huru?» yttrade kejsaren skarpt. »Hvad skulle det eljest vara?»

»Sire», svarade öfverstelöjtnanten, »om det hade varit jubelrop, skulle de utan tvifvel hafva börjat uppställas närmare eder kejsarliga boning.»

»Nåväl, ämna parisarne då göra uppror? Har herr Gambetta redan kommunen färdig?»

»Befaller min kejsare, att jag låter efterhöra orsakerna?»

»Gör det!... Men nej, der kommer ju polischefen och han har utan tvifvel något att förtälja.»

Den inträdande ilade genom mängden fram till kejsaren.

»Sire», utropade han, »gif mig ett par regimenten.»

»Till hvilket ändamål?»

»Folkmassorna hafva samlats utanför baron Werthers hotell och hota att förstöra huset. Man talar till och med om att hänga baronen och alla hans tjenare. Mina polismän kunna ingenting uträtta, ehuru de hafva försökt att skingra skaran.»

»Der hafva vi återigen en frukt af det systematiska inympandet hos folket af falska frihetsidéer», sade kejsaren tankfullt. »Nåväl, vi få icke tillåta att en främmande magts sändebud förolämpas, äfven om det är en fiende. General Ameil, tag fjerde husarregimentet och ila till platsen. Är förstärkning af nöden, så underrätta general Péchot, som då må rycka ut med nionde jägarebataljonen.»

»Jag ilar att efterkomma ert majestäts befallning», svarade Ameil och skyndade bort, åtföljd af polischefen.

Fjerde Kapitlet.

Om en hemlighetsfull dam och en af hennes beundrare.

Vi lemnade Valdemar, då han stod i begrepp att tillsammans med sina vänner Eugen Bastoul och Soumain begifva sig in i den senares bostad.

Om än Soumain var en fattig karl, som ingalunda kunde bestå sig med den källare, hvori han hotat att innestänga Pierre Bonin, så egde han dock en flaska ädelt och godt vin, hvarmed han kunde undfägna sina gäster. Det dröjde därför icke länge, förrän de tre vännerna sutto kring ett bord och njöto af denna naturens gåfva. De unga människans munterhet förhöjdes ännu mera, då en fjerde person inträdde, helsad af de tre vännernas fröjderop.

»Ah! Se der hafva vi ju vår vän Salignac!» utropade värden. »Nu är beviset fullständigt, som min lärare i matematik plögade säga, när han slutat demonstrationen af en sats.»

»I sysselsätten eder således med matematik?» yttrade Salignac skämtsamt.

»Alldeles!» utropade Soumain. »Vi hafva just försökt att bevisa, att denna vinflaska kan blifva tömd i afton och nu, sedan vi äro fyra, göres oss icke flera vittnesbörd behof. Du har kommit liksom till en slutpunkt eller en så kallad 'kläm' i beviset.»

»Nå, jag vill icke jäfva edra goda tankar om mig. Ett glas!»

»Genast!»

Soumain gick bort till dörren, som ledde till det yttre rummet. Efter att hafva öppnat den ropade han:

»Tixier! Sofver du?»

Den sålunda tilltalade var Soumains betjent, en hygglig gosse, som endast hade ett enda fel. Hvilket detta fel var, det får läsaren möjligen i sinom tid veta, nämligen om händelsernas utveckling gör det nödvändigt.

När betjenten hörde sig tilltalas af sin herre, visade han i dörren ett mycket godmodigt och beskedligt ansigte och yttrade:

»Åhnej, jag sofver inte. Ack, herre, sedan det blifvit tal om krig, kan jag icke sofva. Är det icke underligt, herre?»

»Tvärtom! Det är helt naturligt, Tixier. Du är rädd och kan därför icke sofva.»

»Tror Ni, att jag är rädd, herre?»

»Fråga mig om en månad, så skall jag säga dig det.»

»Kors bevara...!»

»Tig nu och hemta in ett glas.»

»Ett vattenglas?»

»Nöt!»

»Jaså, ett vinglas! Strax, herre!»

Tixier öfverlemnades att på egen hand i det yttre rummet fundera öfver frågan om han var rädd eller icke, medan våra fyra vänner bemödade sig att göra beviset rörande vinfaskan så fullständigt som möjligt.

»Du är således återkommen, min käre vän», yttrade Salignac till Valdemar. »Din afresa från Paris skedde så plötsligt, att den på det högsta öfverraskade dina vänner.»

»Nu öfverdrifver du», utropade Bastoul. »Vi känna ju vår svenske väns lefnadsmål och därför öfverraskades vi ingalunda deraf, att vi en vacker dag funno honom vara bortflugen.»

»Min s-l om jag känner, att han har något annat lefnadsmål än att roa sig, och det gör man enligt min mening aldrig bäst i Paris.»

»Du här således aldrig hört talas om hans okända sköna?»

»Ah! Lefver han för kärleken? Hvem kunde tro honom om det? Han är ju så sedesam som en flicka. Du väcker min förvåning, Bastoul.»

»Verkligen?»

»Ja, ty du lemnar mig ett nytt bevis på sanningen af den enda filosofiska sats, som jag känner och erkänner.»

»Och den är?»

»Att fisken går äfven i lugnt vatten.»

»Det är en filosofi, som är värdig ditt stora hufvud, min käre Salignac», genmälde Bastoul skrattande.

Salignac hade den lyckan att ega det till omfånget största hufvudet i Paris, så att han var en fasa för alla stadens hattfabrikanter, hvilka hvarje gång då han hade behof af en ny hatt, måste genomsöka hela sitt lager, men fingo likväl sluta med att förfärdiga en ny af aldrig eljest brukliga dimensioner. Som den unge mannen var ganska liten till växten, företedde han ett högst ovanligt utseende, hvilket troligen äfven var orsaken till den ringa uppmuntran han rönt af det täcka könet. Oaktadt det missöde, hvori Salignac på detta sätt råkat falla, redan medan han var i moderlifvet — missödet att i sitt yttre vara nära nog vanskaplig — var den unge mannen likväl alls icke tungsint eller en tvärvigg, utan tvärtom var han ständigt munter och glad. Derför vredgades han icke heller öfver Bastouls skämt med hans stora hufvud, utan han skrattade hjertligt och yttrade:

»I ett stort hufvud rymmes mera vett än i ett litet, det borde du förstå, min käre Bastoul. För öfrigt är du icke kompetent att yttra dig i en sak, som rör hufvudet, ty sjelf har du inget sådant.»

»I jämförelse med ditt är visserligen mitt försvinnande litet, det måste jag medgifva. Men... för att tala om nå-

gonting som är af större intresse än vännen Salignacs hufvud... skulle icke du, Valdemar, vara hogad att förtälja oss dina äfventyr med den sköna okända damen?»

Bastouls förslag vann allmänt bifall och mottogs med jubel och sålunda fann Valdemar sig nödsakad att efterkomma vännernas önskan. Han berättade följande:

»Båda mina föräldrar äro för längesedan döda. De lemnade efter sig ett efter våra förhållanden der hemma i Sverige icke obetydligt kapital, hvilket tillföll mig ensam, emedan jag var den ende arfvingen. Efter att hafva icke utan heder aflagt studentexamen skulle jag välja mig en lefnadsbana, men jag får bekänna, att jag ännu icke har kommit till något resultat i denna fråga. Prest, jurist, militär — jag vet icke hvilketdera jag bör välja, ty hvar och en af dessa banor har sina rosor och behag, men också sina törnen och tistlar. Måhända slutar jag med att välja samma stånd som en af mina vänner, hvilken på sin faders envisa uppmaningar att välja, hvilket stånd han ville tillhöra, slutligen fullkomligt utledsen utropade: 'min far! nu har jag gjort mitt val; jag vill ingå i det heliga *äkta* ståndet.' Lika troligt är dock, att jag slår både prest och jurist och militär och äkta man ur hågen och blir jordbrukare, om mina penningar räcka till att köpa mig en egendom.

»Under det jag gick och funderade öfver valet af lefnadsbana, började jag magra, hvarför jag af min läkare erhööll det vänliga rådet att söka förströelse genom resor. Jag lydde och kom så till Ems förlidet år strax efter midsommar.

»Der var församladt allt möjligt förnämt folk vid den berömda kurorten, men medelpunkten i den fina verlden var den gamle och vördnadsvärde konung Wilhelm af Preussen, hvilken för att stärka sin helsa efter de ansträngande regeringsomsorgerna begifvit sig dit med en del af sitt hof, en mängd diplomater och militärer af högre och lägre rang

Tyskarne voro alldeles befängdt tokiga efter de kungliga personerna, lupo hit och dit för att få se dem, ja, de kunde till och med stå beskedligt utanför portarne till det landtställe, som konungen bebodde, och under flera timmar med exempellöst tålmod vänta att få se en skymt af dem. Grefve Bismarck var der äfven, men huruvida han hade någon reel nytta för sin helsa af denna sejour, det vill jag lemna osagdt, ty mig åtminstone föreföll det som om han var alltför förtjust i det goda tyska ölet, för att med framgång kunna begagna en vattenkur.

»Jag hade rest till Ems för att förströ mig, men som jag snart hade tillfredsstält min nyfikenhet rörande de kungliga personerna och snart hade skådat mig mätt på Bismarck, hvilken i sitt yttre gifver intrycket af en man med ganska vanliga egenskaper, började jag snart hafva tråkigt. Parkerna och lustgårdarna i och omkring Ems tröttade mig och de lustresor och andra nöjen, som tyskarne tillstälde, föreföllo mig triviala. Jag var därför redan betänkt på att lemna Ems och tvekade endast mellan Venedig och Paris, då jag en dag mötte en person, hvilken qvarhöll mig i Ems ännu någon tid.»

»Ah, nu kommer det intressanta!» utropade Salignac, i det han lät sitt hufvud röra sig fram och tillbaka på ett sätt, som skulle vara betecknande. »Var denna person den sköna okända dam, som vännen Bastoul nyss omnämnde?»

»Så förhåller det sig verkligen», återtog Valdemar. »Ingen visste, när hon hade anländt. Ingen kände henne, men alla förenade sig i enhällig beundran för hennes utomordentliga skönhet.»

»Dårar!» mumlade Salignac, hvilken i anseende till sitt vanskapliga hufvud naturligtvis var qvinnohatare.

»Äfven du skulle hafva blifvit hänförd, min vän!»

»Derom tviflar jag verkligen.»

»Ah! Du skulle hafva sett henne der hon satt på den

gröna soffan under den lummiga linden. Hvilket behag i den ställning, hon valt, hvilken förtrollande magt i hennes sätt att svalka sig med solfjädern! Och när hon promenerade sakta framåt under de löfrika träden, hvilket majestät i hennes gång! Hvilket öfverjordiskt behag i hennes minsta rörelse!»

»Men du är ju fullkomligt galen, min vän!» utbrast Salignac, i det han skrattade så mycket han förmådde.

»Tig du, Salignac», replikerade Bastoul. »Dina kroppsliga egenskaper göra dig fullkomligt oskicklig att döma i sådana frågor.»

»Vidare! Jag längtar efter att höra dig beskrifva hennes ansigte, hennes hår, hennes händer», yttrade Soumain. »Dessa tre ting äro qvinnans skönaste prydnader, *nota bene* om de äro vackra.»

»Nå, den lilla näpna foten då, denna fot, som så utmanande låter se sig nedanför den af spetsar garnerade klädningen, är icke äfven den en fullkomlighet hos den sköna qvinnan?» yttrade Bastoul, under det hans blickar antogo ett drömmande uttryck.

»Du har rätt», svarade Soumain, »en qvinnas fot!... den är tusen gånger skönare än en af Raphaels englabilder.»

»O!» pustade Salignac. »Döden mig icke med edra galna fantasier! I ären mogna för dårhuset när som helst.»

»Stackars Salignac!» yttrade Bastoul med komiskt allvar. »Om ditt hufvud vore af normal storlek skulle du nog finna att...»

»Vid Sanct Petrus! jag försäkrar!...»

»Tig, Salignac! Du har ingen röst i de öfverläggningar, som röra qvinnor, ty sådana frågor ligga utanför din erfarenhets gränser.»

»Fortsätt, Valdemar, och låt icke Salignac afbryta dig.»

»I begären», återtog Valdemar, »att jag skall beskrifva den okända damens ansigte. Kan jag väl det? Är mensk-

ligt tungomål tillräckligt att fullkomligt uttrycka gudomliga ting? Dessa mörka, djupa ögon — kan någon skildra deras skönhet? Hvem kan måla denna blick, som var mera helig än en madonnas och likväl — tron mig! — på samma gång mera jordisk än de sköna fruktmånglerskornas i Nizza? Dessa fint penslade ögonbryn, denna nästan rent grekiska näsa, denna purpurmun — o! förskonen mig från att försöka skildra hvad min tunga icke kan värdigt uttrycka.»

»Men håret, det kan du väl beskrifva?» utropade Soumain. »Jag är en svärmisk beundrare af qvinnohår.»

»Verkligen?» inföll Salignac elakt. »Under sådana förhållanden skall jag icke försumma att vid något passande tillfälle presentera dig en gåfva af ett par skålpund qvinnohår. Man köper numera sådant för en franc pr skålpund.»

»Tig, skändlige! Tala icke om qvinnohårets förnedring!»

»Och qvinnans!» inföll Salignac spetsigt. »Du måste väl medgifva, att qvinnan förnedras genom att bruka lös-hår...»

»Tyst! Du får icke ega någon tanke eller åsigt i fråga om qvinnan. Glöm icke ditt huf...»

»Min käre Salignac», yttrade nu Valdemar, »äfven du skulle hafva fallit ned och tillbedt den sköna okända damen, om du hade fått skåda hennes hår. Du skulle hafva intagits af beundran för kontrasten mellan hennes mörka ögon och hennes ljusa, guldlockiga hår. O, i evighet glömmet jag aldrig det intryck, som denna kontrast gjorde. Det var som en blandning af dag och natt, af ljus och mörker, af himmel och jord...»

»Säg heldre af himmel och afgrund...» menade den oförbätterlige Salignac.

»Nej, nej, min vän, denna hulda, englarena varelse, denna öfverjordiska qvinna, denna ... ack, mina vänner,

hela himmelen tycktes hafva koncentrerat sig och nedsänkt sig i hennes sköte...»

Salignac rusade upp och fattade sin hatt.

»Hvarthän, min vän?» sporde värden förvånad.

»Till dårhuset, för att skaffa en plats åt vår svenske vän.»

»Du måste först hjälpa oss att tömma vinbuteljen.»

»Ah, det hade jag glömt. Men sedan... nå, fortsatt Valdemar, nu vet jag, att du är galen, och jag skall icke mera förvåna mig öfver något, som du kommer att säga.»

»Ja, mina vänner», fortfor Valdemar, »jag förmår icke beskrifva den utomordentliga skönhet, som låg i motsatsen mellan det blonda, lockiga, böljande håret och de mörkbruna, af långa, svarta ögonfransar beskuggade ögonen. Jag blef så öfverväldigad deraf, att jag var nära att falla ned på mina knän och tillbedja henne...»

»Jag säger ingenting, jag», brummade Salignac. »Han är galen, det är utan tvifvel.»

»Och du är ännu galnare», menade Bastoul.

»Nå, föll du ned och tillbad de blonda ögonen och det mörka håret?» frågade Salignac försmädligt.

»Du är oefterrättlig, Salignac», förklarade Soumain. »Du har icke ens så mycket sinne för qvinlig skönhet, att du kan följa med en berättelse derom. De mörka ögonen kallar du blonda och det blonda håret kallar du mörkt. Du förvånar mig...»

»Det tror jag ganska väl.»

»Ja, ty du står närmare djuren än jag hittills velat tro.»

»Och I med eder beundran för qvinnan stån närmare englarna, än jag kunnat förmoda. Ha, ha, ha! I borden alla föras till ett hospital för sinnesrubbade.»

»Min berättelse intresserar eder måhända icke?» frågade Valdemar, som ledsnat vid Salignacs många afbrott.

»Jo, jo... berätta!»

Men den oeffterrättlige Salignac yttrade blott:

»Jag har alltid varit intresserad af att studera verdens galenskaper.»

»Berätta!»

»Nåväl, jag mötte henne i en aflägsen gång i parken. Jag betogs af beundran. Min själ på samma gång njöt och kände smärta, var varm och kall. Jag förnam en eld i mina ådror och på samma gång en känsla, som om jag hade befunnit mig i närheten af ett helgon. Jag var förlamad. Hon såg det och log. Hvilket himmelskt leende! Så le blott englarna. O, detta leende glömmet jag aldrig. Jag ville sjunka till hennes fötter, men ... innan jag hemtat mig, var hon borta. Jag ilade efter henne, men för sent ... hon fans icke längre i parken. Sedan mötte jag henne åtskilliga gånger, men ... vågade jag väl tilltala henne, då jag icke egde någon som kunde föreställa mig inför henne? Omöjligt! Mången gång gömde jag mig bland buskarna för att ostördt kunna frossa af hennes åskådande. Hvarhelst jag gick, talade man endast om henne, men ingen visste hennes namn.»

»Umgicks hon då icke med någon?»

»Det tror jag icke. Jag såg henne aldrig tillsammans med någon annan, men jag vet, att hon är en förnäm dam.»

»Ah!»

»Jo, ty en gång hade hon företräde hos kung Wilhelm och tre gånger besökte hon furst Bismarck.»

»Det var en betänkelig omständighet», menade Bastoul.

»Men hvarför . . .?» sporde Valdemar, häpen genom den bestämda ton, hvarmed Bastoul yttrade sitt omdöme.

»Jag har hört omtalas, att furstar och diplomater ofta använda sådana utomordentligt sköna qvinnor i politikens tjenst, emedan deras öfvertalningsförmåga lär nära nog gränsa till det underbara.»

Valdemar log med ett öfverlägset leende.

»Nej, nej», sade han, »du misstager dig i *detta* fall, huru det nu i allmänhet må förhålla sig med den saken. Skulle en skönhet så fulländad, en qvinna med så öfverjordiskt fullkomliga egenskaper nedlåta sig till den simpla rolen af ett verktyg i grefve Bismarcks hand? Det är helt enkelt en omöjlighet.»

»Men hennes besök hos Bismarck... Hon var ju hos honom tre gånger?»

»Tre gånger vid dagsljus, ja», inföll Salignac, »men hvem har räknat de gånger, hon möjligen var der efter solnedgången eller före soluppgången?»

»Blygs, min vän», sade Waldemar i retad ton, »blygs att kasta skugga på denna rena, himmelska varelse... och hvilken skugga sedan!... o, om du visste...!»

»Hvad?»

»Jag talar icke mera med dig i denna sak.»

»Salignac har måhända icke så orätt», började Soumain. »Den sköna damens visiter hos den mest diplomatiska af alla diplomater är jag verkligen böjd för att förklara på samma sätt som Bastoul och Salignac.»

»Äfven du!» utropade Valdemar med smärta. »Veten I hvilken mening jag sjelf har fattat angående dessa besök hos kejsaren och hos den mäktige grefven?»

»Jag vill icke bestrida, att du kan förklara dem», sade Bastoul, »men tillsvidare finner du i mig en klentrogen Thomas.»

»Låt höra!» utbrast Soumain.

Salignac sade blott:

»Kärlek och galenskap äro ett ... hm! ... ja, ett och detsamma.»

»Jo, mina vänner», återtog Valdemar, »jag antager, att den unga damen hade någon supplik att ingifva och att besöken afsågo dels att förorda den, dels att mottaga svaret.»

»Nå», utlät sig Bastoul, »detta är ju en möjlighet. Vi skola väl förr eller senare komma till klar insigt i frågan. Tildess kunna vi gerna unna Valdemar att ostördt lefva i sina lyckliga drömmar.»

»Har du aldrig talat vid den sköna?» frågade Soumain.

»Aldrig!»

»Hvilken enfald!»

»Huru?»

»Ja, hvilken horribel enfald! Du är kär och du försöker icke att få samtala med föremålet för din kärlek.»

»Hvem säger dig, att jag icke har försökt? Jag kan försäkra dig, att jag hvarken har sparat penningar eller möda för att ernå denna lycka. Jag har följt henne genom halfva Europa, jag har rest efter henne hit till Paris, dit hon begaf sig direkt från Ems, och till Wien, Rom, Petersburg, London, Berlin, Madrid och återigen till Berlin och nu slutligen hit till Paris för andra gången, men ingenstädes har det lyckats mig att sammanträffa med henne. Jag har varit trogen som skuggan, men...»

»Ah, jag förstår», sade Soumain, »din ärliga natur har förbjudit dig att begagna de rätta medlen.»

»Medlen?... Hvilka?...»

»Sådana damer pläga hafva kammarjungfrur...»

»Nåväl?...»

»Och kammarjungfrur äro en species af qvinnoslägtet, som plägar vara mycket känslig för gyllene skäl och klingande bevis.»

»Du misstager dig, min vän!»

»Du har således försökt?»

»Jag har bjudit den sköna damens kammarjungfru ett, två, ja slutligen femtusen francs, om hon blott ville säga mig den sköna damens namn, men hon har varit obeveklig.»

»Lyckligtvis finnas högst få sådana kammarpigor, ja,

jag skulle vilja påstå, att denna står alldeles ensam i sitt slag.»

»Din sköna är således nu i Paris?» sporde Bastoul.

»Hon anlände hit i går eller i dag!»

»Och du vet hvar hon bor?»

»Tyvärr, nej!»

»Det var beklagligt ...»

I detta ögonblick inträdde Soumains betjent Tixier. Vid hans åsyn utropade husbonden:

»Har jag icke sagt dig, att du aldrig får visa dig inför mina ögon utan att vara kallad?»

»O, jo!»

»Och du vågar nu komma?»

»Herre, här är någon som vill träffa er.»

»Mig? Hvem är det?»

»Han kallar sig Pierre Bonin och påstår, att ni känner honom ganska väl och är hans vän.»

»Ah! Det är den der skraddaren, som ville hänga Valdemar och mig! Skynda och släpp in den store politikern.»

Femte Kapitlet.

Hvarför Pierre Bonin icke vågade sig hem.

När den politiske skraddaren blef af Tixier insläppt i det rum, der de fyra vännerna befunno sig, kunde dessa redan vid hans inträde iakttaga, att Pierre Bonin befann sig i ett upprördt själstillstånd. Håret var vildt och oordnad. Kläderna sutto på hans kropp så som man aldraminst skulle kunna vänta att få se dem sitta på en skraddare och dess-

utom — i hvilket beklagansvärdt tillstånd befunno sig icke dessa beklädnadspersedlar, hvilka eljest alltid slöto sig så städadt och anständigt, ja, nästan pedantiskt intill Bonins magra lekamen! Söndriga och bestänkta med orenlighet, buro de vittnesbörd derom, att deras egare genomgått ett eller annat mindre behagligt äfventyr.

»Hvad nu, Pierre Bonin?» utropade Soumain, när han varseblef sin politiske motståndare i denna ömkliga belägenhet. »Du ser ut som om du hade varit med om att storma preussiska ministerhotellet. Helt visst kommer du direkt från en het drabbning.»

»O, om jag blott hade fått vara med om detta nöje!»

»Huru? Du skulle icke...»

»Ack nej, nådig herre, jag har icke haft den lyckan att få vara med om att draga fäderneslandets fiende ut ur getingboet. O, det är en stor sorg för mitt patriotiska hjerta.»

»Trösta dig, min vän! Det torde ännu vara tid, om du skyndar dig. Spring, min vän, spring!»

»Om jag blott vågade!»

»Du skulle icke våga?... Du, som har mod nog att vilja hänga upp en kejsarlig officer i en lyktpåle. Du skämtar, Pierre Bonin.»

»Ser jag väl ut att skämta, jag?»

»Nej, jag får medgifva, att ditt utseende i afton är ganska allvarsamt.»

»Men för f—n, herr skraddare», utbrast Bastoul, »hvar har du varit och hvad vill du här?»

»O, jag har varit nära att falla såsom ett offer på fosterlandets altare.»

Den högtidliga ton, med hvilken Pierre Bonin yttrade detta, framkallade ett allmänt skratt.

»Stackars Pierre Bonin!» sade slutligen Bastoul i en ton, som skulle föreställa medlidsam.

»Det må ni väl säga, min herre.»

»Omtala nu för oss dina öden, min vän!»

»Det är min högsta önskan. Nåväl, när jag skiljdes ifrån eder, mina herrar, beslöt jag mig för att aflägga ett litet besök i mitt hem, innan jag begaf mig till baron Werther . . .»

»Då handlade du ju mot vår öfverenskommelse.»

»Visserligen, men betänk hvad det vill säga att hafva en öm och kärleksfull hustru, hvilken med ångest räknar sekunderna, till dess hennes make kommer hem. Jag kunde verkligen icke låta den präktiga, älskande qvinnan förgås af längtan och förtäras af ångest för min skull. Ni förstår, min herre, att kärleken . . . hm! . . . är . . . är . . . är . . . en högst förunderlig ting, som . . .»

»Håll dig till din berättelse, min vän! Dina åsigter om kärleken hafva intet intresse för oss», yttrade Soumain.

»Hvad nu?» utropade Salignac ironiskt. »Mig synes som om ingen af eder hade rätt att förbjuda den här hyggelige skraddaren att tala om sin kärlek. Det borde just vara ett kapitel i eder smak, det. F—n tage mig, om jag i qväll har hört eder tala om annat än kärlek.»

»Tig du, Salignac, och glöm icke, att du är inkompetent att döma i sådana frågor. För öfrigt kan du väl förstå, att det är en himmelsvid skilnad mellan vår kärlek och den här mannens.»

»Bah! . . . Mig synes det som om det i fråga om galenskap icke ligger så stor vikt på en smula mera eller mindre. Galna ären I ju obestriddigen i alla händelser.»

»Det är beklagligt, att du skall vara qvinnohatare, Salignac. Om ditt hufvud hade vägt tio skålpund mindre, så skulle jag hafva försökt förklara för dig, att när Pierre Bonin talar om den ömsesidiga kärleken mellan honom och hans hustru, så är det blott tomma fraser i hans mun. Jag vill med hvem som helst ingå ett vad om tusen francs

att Pierre Bonins äkta hälft icke låter sin man erfara någon annan ömhet än den som uppkommer i hans lemmar efter de heta bataljerna på det äktenskapliga slagfältet.»

»Åh, jag försäkrar...» stammade Bonin med tydlig förlägenhet.

»Vidare i din berättelse!»

»Min kära hustru blef utom sig af glädje vid min hemkomst», återtog Pierre Bonin, »ja, så att hon föll mig om halsen och...»

»Gå förbi allt det der, min vän! Du lyckas i alla fall icke att inbilla oss så otroliga ting.»

»Nåväl, kort och godt, min hustru hade mottagit ett bref under min frånvaro, och detta bref...»

»... uppväckte väl din svartsjuka, hvaraf följde en het strid, i hvilken du blef besegrad? Dina kläder bära vittne om ditt nederlag. Nå, nu hafva vi ju historien färdig och du kan gå din väg.»

»Ack nej, herr officer, historien är knappt börjad. Brefvet var icke till min hustru, utan det var till preussaren?»

»Preussaren? Hvem menar du?» utropade på en och samma gång de fyra vännerna, hvilkas intresse synbarligen lifvades.

»Baron Werther, mina herrar. Det förhåller sig så, att en förnäm dam, som bebor en våning i samma hus, hade lemnat min kärleksfulla hustru brefvet jemte fem francs, på det att hon skulle bära det till den preussiske baronen. Nåväl, när jag kom hem, måste jag genast ila åstad med brefvet.

»Måste? Min käre vän, huru kan du välja dina uttryck så illa? Din hustru tvingade dig naturligtvis icke. Hon är ju så kärleksfull.»

»Ja, det vill säga... hm!... det är nu så att... ja, jag...»

Pierre Bonin var tydligen mycket förlägen.

»Erkänn gerna genast, att din hustru med hugg och slag dref dig ut på gatan igen.»

»Åhnej . . . det . . . hm! . . . är jag icke en fri medborgare, jag?»

»Nå, du slipper att tala om för oss dina husliga bekymmer, min vän. Vi förstå det oaktadt tydligt, huru saken förhåller sig. I alla händelser skyndade du väl till baron Werther med brefvet?»

»Ja, mina herrar, jag sprang . . .»

»Af kärlek till din hustru, förmodar jag», inföll Salignac spetsigt.

»Alldeles, ja! Af kärlek och ömhet lopp jag det fortaste jag förmådde, men då jag kom fram till baron Werthers hotell, hände mig någonting otroligt, någonting himmelskriande.»

»Derom är jag fullt öfvertygad, när jag betraktar din dräkt närmare.»

»Ja, stränge herr officer, jag var nära att blifva offrad på det heligaste af alla altaren — fäderneslandets. Intill min lefnads sena höst skall jag med stolthet påminna mig denna afton, men det oaktadt känner jag både harm och vrede, när jag betänker, huru man vågat behandla mig, en af fäderneslandets mest patriotiske patrioter, mig, en man, hvars förtjenster borde berättiga till en plats i minnets pantheon, mig har man slagit och sönderrifvit och släpat i smutsen. Hvilken smärta för mitt stora hjerta! Men när jag en dag tillträder min plats såsom president eller minister eller senator . . .»

De fyra vännernas skrattlust tog här ut sin rätt, så att Pierre Bonin måste hejda sitt af ren hänförelse adlade föredrag.

»Ja, ja, skratten mina herrar», sade han slutligen, »men sant är det ändå, det försäkrar jag.»

»Ingen tviflar på din sanningskärlek, herr president.»

»Vi hafva äran att hembära dig våra ödmjuka lyckönskningar till din blifvande upphöjelse. Olyckligtvis står kejsaren dig ännu i vägen.»

Pierre Bonin fattade dessa Salignacs ord såsom allvarligt menade och han svarade därför fullkomligt allvarsamt:

»Kejsaren! Med hans välde är det snart slut.»

»Hvem har sagt dig det?»

»Det sade herr Gambetta förliden vecka, när han höll sitt berömda tal till herrar arbetare i förstaden S:t Antoine.»

»Nå, kanske är herr Gambetta sannspådd . . . hvem vet? . . .»

»Säkert, herr officer . . . säkert!»

»Ja, såvida icke både du och herr Gambetta dessförrinnan nå den upphöjelse, som I ärligt förtjeningen, nämligen schavotten.»

»Bevare oss!»

»Min käre vän», sade nu Soumain till Salignac, »inlåt dig icke i någon tvist om dessa ting med detta osjäliga djur.»

»Du har rätt. Han är tydligen beröfvad sitt förnuft.»

»Säg oss nu, Pierre Bonin, hvem var det som miss-handlade dig?»

»Folket, min herre, detta folk, hvars välfärd alltid har legat mig om hjertat, detta folk, på hvars framtida lycka jag har tänkt både natt och dag. Men folket skall vid min s—l få umgälla det, när jag en gång . . .»

»Men hvarför slog folket dig, min vän?»

»För brevets skull. Jag hade i brådskan förgätit att dölja den fatala skrifvelsen. Jag höll den i handen, så att hvar och en kunde se den. När jag nalkades platsen, såg jag till min glädje en stor folkmassa samlad utanför hotellet. 'Folket försofver sig icke', sade jag till mig sjelf. 'Nu är folkets stund inne.' Just då kom en skara arbetare omkring mig och ropade: 'till hvem är detta bref?'

Jag blef helt förlägen och kunde icke svara någonting. Man tog då brevet från mig och läste vid skenet af en gaslykta dess olycksaliga utanskrift. 'Det är till den preussiske baronen', skrek man rundtomkring mig och jag var liksom bedöfvad. Förgäfves försökte jag bedyra, att min ömma hustru hade tvingat mig . . . hm! . . . kärleksfullt bedt mig gå åstad med brevet. Man hörde icke på mig, utan ropade: 'du är i förbund med preussarne, med fäderneslandets fiender.' Inom en minut låg jag i orenligheten på gatan. Lyckligtvis räddade jag brevet, när jag blef i tillfälle att fly.»

»Du har således ännu detta bref?»

»Ja, herr officer, jag sviker aldrig min pligt, jag.»

»Gif hit brevet, min vän», befalde Bastoul.

»Hvad intresserar detta bref dig?» inföll Soumain.

»Låt karlen behålla det och lägga det såsom plåster på sina sår.»

Utan att lyssna till Soumains ord, förnyade Bastoul sin befallning till Bonin att lemna fram brevet. Efter någon tvekan hörsammade den politiske skraddaren Bastouls befallning. Sedan denne mottagit brevet — en af de mest utsökta parfymers doftande biljett — lade han det framför sig på bordet och sade till Bonin:

»Gå nu hem och lägg dig att sofva, min vän!»

»Hem? . . . o, nej . . . jag går aldrig mera hem.»

»Tänk på din kärleksrika hustru!»

»Hm! . . . Jag . . . det vill säga jag vågar icke gå hem.»

»Vågar du icke? För hvem fruktar du, min vän?»

»För . . . det är nu så, att . . . med ett ord: jag vågar icke.»

»Ah, din kärleksfulla hustru torde, när allt kommer omkring, icke vara så särdeles kärleksrik.»

»Hon kan verkligen understundom vara hård nog.»

»Det vill säga, att du fruktar att få slita ännu mera ondt, när du kommer hem?»

»Jag är en modig man, jag, och en fri medborgare. Jag fruktar för ingen, men ser ni, min herre, det är nu så att jag är rädd om min kära hustrus helsa, och då jag nu har märkt, att hon försämras för hvarje gång, då hon blir vred, så vill jag icke . . . Ni förstår nog, herre?»

»Ja, jag förstår fullkomligt, att du bär respekt för din ömma hustru. Nå, om du icke vågar dig hem, så blif på gatan, min vän.»

»Då är mitt sista hopp förloradt!» utbrast Bonin förtviflad.

»Hvad hade du då hoppats?» sporde Soumain.

»Jag hade hoppats, att jag skulle få tak öfver hufvudet här hos er, herr officer. Den ene medborgarens pligt är att hjälpa den andre, tänkte jag vid mig sjelf, när jag gick hit.»

»Nå, för att icke svika mina medborgerliga pligter mot en blifvande president, måste jag väl tillåta dig att qvarstanna här till i morgon bittida.»

Pierre Bonin mottog tillåtelsen med värdighet. Han visade intet öfvermått af glädje, ty han ansåg sina politiska förtjenster vara tillräckligt stora att förskaffa honom ett hjertligt mottagande hvar som helst. Han hade nämligen så länge spelat en stor politikers rol bland småfolket i granskapet af hans bostad, att han trodde sig kunna vara förvissad om samma erkännande af hans förtjenster om fäderneslandet öfverallt der han hedrade ett hus med sin närvaro. I stället för att tacka för tillåtelsen att qvarstanna, tog han på sig en beskyddares min och sade:

»Jag skall aldrig förgäta er välvilja, medborgare officer. När jag blir president eller på annat sätt bestiger ärans trappa, då skall jag värdigt belöna eder. Jag lofvar att låta eder få den första generalsplats, som blir ledig.»

Man skrattade åt detta i fullkomligt allvarsam ton gifna löfte.

»Nåväl, herr president, behagar herr presidenten att för en stund begifva sig ut till herr Soumains betjent och

skänka honom nöjet och äran af ett samtal. Den hederlige Tixier skall göra allt för att förkorta tiden för herr presidenten.»

»Men . . .»

»Var god och dröj inte till dess mitt tålmod är uttömdt, herr president.»

Pierre Bonin insåg, att Bastouls tålmod icke var särdeles rikt, hvarför han skyndsamt aflägsnade sig för att lyckliggöra Tixier med sin närvaro.

Sjette Kapitlet.

Ett samtal i politiska ämnen.

När Pierre Bonin var utgången, yttrade Bastoul:

»Nå, mina vänner, finnen I ingenting besynnerligt i allt detta?»

»Min s-l om jag kan finna någonting besynnerligt i den omständigheten, att Pierre Bonin är rädd för att gå hem till sin hustru. Qvinnorna äro i stånd att uppdrifva sitt elaka lynne till jemnhöjd med en furies.»

Man lär icke hafva någon svårighet för att inse, att dessa ord gingo öfver Salignacs läppar. Ingen af de andra vännerna skulle hafva kunnat tillåta sig ett sådant yttrande om qvinnokönet.

»Det är icke heller denna omständighet, som är det mest besynnerliga i denna sak», återtog Bastoul.

»Nå, vid alla helgon», utropade Soumain, »du finner väl ingenting underligt deri, att denne storskrytande politiske skräddare blifvit upptuktad af sina egna politiska trosbröder, herrar arbetare?»

»Tvärtom, min vän! Den saken finner jag ganska naturlig. Pierre Bonin är en man, som förtjenar upptuktelse, och om denna nu har kommit från det ena eller det andra politiska partiet, det gör ingenting till saken. Han har i alla händelser bekommit hvad han borde hafva.»

»Det fögnar mig, att du erkänner detta.»

»Jag kan till och med säga dig, att om Pierre Bonin icke redan förut hade, såsom han uttryckte sig, varit på väg att blifva offerad på fäderneslandets heliga altare nu i afton, så skulle jag sjelf hafva offerat honom, då han började tala om att bestiga ärans trappa.»

»Du har då intet sinne för att fatta det komiska och intet hjerta att behandla det olympiskt löjliga såsom löjligt.»

»Nåväl, medan vi nu tala om den politiske skräddaren, så har jag en underrättelse att gifva dig, Valdemar?»

»Mig . . .?»

»Ja, jag har härmed äran underrätta dig, att ditt länge kända behof af en betjent nu har blifvit tillfredsstäldt.»

»Förklara dig, min vän! Jag har aldrig . . .»

»Pierre Bonin är från och med i afton anställd i din tjenst.»

»Men hvad är din mening? Hvertill skall jag väl kunna bruka en sådan karl?»

»Derom få vi tala sedan, när jag utvecklat mina planer inför eder. Kanske går du icke in på att antaga honom?»

»Åhjo, för din skull, så . . .»

»Tack, min vän!»

»Men i alla händelser inser jag icke, hvartill jag skall bruka det osjäliga nötet.»

»Det skall du snart inse, sedan vi hunnit litet längre i vårt politiska samtal. Nå . . . jag erinrar mig en sak . . . måhända veten I ännu icke, att vi sitta här i ett politiskt ändamål . . . med få ord, att vi äro här för att bilda en sammansvärjning?»

»Det vore väl f-n!» utropade Salignac.

»Detta var således den besynnerliga omständighet, som du nyss antydde?» frågade Soumain.

»Icke alldeles! Deremot är vår sammansvärjning en följd af denna besynnerliga omständighet.»

»Som sjelf är...?»

»Detta bref, min vän!»

»Ah, brefvet!»

»Hvad f—n är det för besynnerligt med brefvet?»

»Min käre Salignac! Dina egenskaper tyckas hindra dig ifrån att någonsin uppnå den höjd af insigt i politiska ting, på hvilken en Pierre Bonin befinner sig. Du frågar hvad det är för besynnerligt med detta bref. Förlåt, att jag säger dig, att så skulle aldrig en verklig politiker hafva yttrat sig. Vi stå nu, såsom I veten, vid början af ett krig med Preussen. Är det icke så?»

»Det veta vi väl. Har du intet annat att säga, så...»

»Vänta! Känner I också orsakerna till detta krig?»

»För f-n, min vän, dessa orsaker äro väl uppenbara. Gambetta och Thiers och Jules Favre och... Gud allena vet hvad de heta, om han frågar efter att tänka på sådant folk... nog af, dessa republikaner hafva ju genom tal, tidningsuppsatser, hemliga agenter o. s. v. upphetsat folket och gjort det omöjligt för våra diplomater att bilägga den lilla tvisten om den preussiske dussinprinsen, som spanjorerna nödvändigt ville hafva på tronen. Detta är orsaken till kriget, skulle jag tro. Eller vill du förneka det, Bastoul?»

»Nej, min vän, det förhåller sig nog som du säger. Likväl vill jag påstå, att detta är blott den ena sidan af saken.»

»Den har då två sidor?»

»Hvarje sak har två sidor.»

»Och den andra sidan skulle i detta fall vara?»

»Min käre Salignac, jag finner hos dig en betänklighets svaghet i afseende på den aldra senaste tidens historia —

en svaghet, som jag dock på giltiga grunder ursäktar, då det är hos dig som den finnes.»

»Jag är dig högst förbunden», svarade Salignac med en min som han hade intagit ett beskt piller.

»Derför», fortfor Bastoul, »vill jag med dig genomgå en kurs i denna nyaste historia. Försök att fatta hvad jag säger. Den 1 Juli detta år stod att läsa i tidningen Epoca i Madrid underrättelsen om prins Leopolds af Hohenzollern kandidatur till spanska tronen. Hvem hade uppfunnit detta makalösa förslag? I hvilken hjerna hade det upprunnit? Tillåt mig först att göra den anmärkningen, att det omöjligt kunde hafva uppstått i ett hufvud af så stort omfång och med så rik hårväxt som ditt, Salignac. Tillåt mig sedan att anmärka, att det epokgörande förslaget att sätta en preussisk prins på tronen i Spanien hade uppstått i det hufvud, som eges af herr von Bismarck, hufvudet med de tre historiska (fastän sannolikt likväl fullkomligt apokryfiska) hårstråna. Medan de hederlige spanjorerna med Prim och det i La Granja under Serranos presidium samlade statsrådet i spetsen voro stolta öfver ett förslag, som de trodde vara deras eget och af genuint spanskt ursprung, under tiden satt herr von Bismarck i Berlin och skrattade så mildt och godt i sitt sinne öfver spanjorernas dumhet att antaga sig hans barn såsom deras eget. Emellertid uppammades det Bismarckska tankefostret med all ömhet af spanjorerna, hvilka trodde det vara deras eget barn, och på åtta dagar växte det upp till en kraftig pilt, hvars lif emellertid betänkligt hotades af Frankrike, som icke kunde med lugn åse förslagets genomförande. Det var också detta, som herr von Bismarck åsyftade. Den store mannen...»

»Hvad nu, Bastoul», afbröt Soumain, »kallar du Bismarck en stor man? Du skämtar förmodligen, min vän?»

»Ingalunda! Herr von Bismarck är nittonde århundradets största snille, han är i närvarande stund verdens störste man.»

»Ja, Bastoul», sade Valdemar allvarligt, »stor kan Bismarck verkligen kallas. Att han har gjort sitt fädernesland stora tjenester, det kan icke förnekas, icke ens af hans argaste fiender. Hans storhet kan jag icke bestrida, fastän jag i mitt inre är benägen att hylla en annan måttstock för det verkligt stora.»

»Du hädar, Valdemar. Lyckligtvis är du här utanför preussiska området. Om du hade fält ett så gudlöst yttrande på preussisk botten, så hade du utan tvifvel snart fått dig på halsen en process, en högmålssak för s. k. Bismarcks-Beleidigung. Sådana processer äro moderna i det civiliserade Preussen.»

»Jag kan icke förneka, att tidningarnas berättelser angående dessa ryktbara Bismarcks-Beleidigungen hafva på mig gjort ett sorgligt intryck, men jag tror dock, att man icke gör Bismarck full rättvisa, om man obetingadt klandrar dem.»

»Men huru vill du då förklara...?»

»Jo, min vän, jag vill bedja dig besinna, att Tysklands af så många olikartade elementer sammansatta enhet icke kan bevaras i orubbadt skick, om det icke är en jernhand som regerar. Du bör äfven besinna, att i Tyskland hafva de socialistiska tendenserna vunnit tusentals anhängare och att samfundets välfärd fordrar deras utrotande eller åtminstone att man med stränghet hindrar dem ifrån att utbryta i ord eller gerningar. Slapphet hos de regerande skulle innebära den aldra största fara för staten.»

»Men om Bismarck vore verkligt stor, skulle han försmå att begagna sig af smygvägar, utan framträda med öppet vizir, lemnande åt den hvardagliga förmågan att öfva sådana konster.»

»Bah! Nu talar du oförnuftigt och är orättvis mot herr von Bismarck. Han är diplomat och diplomatien är ju, som vi veta, smygvägarnas och ingalunda ärlighetens använ-

dande i politiken. Hvar finnes en enda diplomat, som icke begagnar hemligheten som en slöja? Ingen. Härmed må nu förhålla sig huru som helst, säkert är att Bismarck önskar krig med Frankrike och att han till hvad pris som helst vill hafva krig med oss. Men Bismarck är en man, som förmår blicka in i framtiden, och emedan han lifligt förestälde sig, att glorian kring hans panna skulle inför efterverlden blifva mindre skön, om han öppet förklarade kriget, än om han kunde spela rolen af orättvist anfallen, så beslöt han i fullkomlig enlighet med diplomatiens traditioner i alla tider och i likhet med hvad hvarje annan statsman skulle hafva i hans ställe gjort, att kasta hela skulden för kriget på Frankrike och därför måste den lille preussiske prinsen fram och sträcka ut handen efter spanska konungakronan, men Bismarck bedref i hemlighet och med prisvärd slughet saken så, att spanjorerna begärde prinsen, hvarigenom Bismarck kan inför Europa två sina händer och skjuta hela skulden för kriget på Napoleon och Frankrike. Det är en mycket uppbygglig syn, när herr von Bismarck tager på sig sin diplomatiska min och förklarar, att han har gjort allt för att undvika kriget med oss. Vi kunna förarga oss deröfver — låt så vara! — men vi skulle dock önska, att vårt eget land egde en man, som kunde göra hvad Bismarck gjort.»

»Min s-l tror jag, att du har rätt», inföll Soumain. »Bismarck *vill* hafva krig med oss och om vår regering hade gifvit vika i denna fråga, så skulle Bismarck snart hafva låtit en ny tvistefråga helt plötsligt framträda.»

»Var öfvertygad derom. Detta krig är ett hämndkrig, i hvilket hela den preussiska rasen skall försöka utkräfva hämnd på den franska rasen, och ett sådant krig smakar en krigisk nation alltför väl, för att tillåta den afstå derifrån. Du, Valdemar, skulle nog kalla det med andra namn, men jag kallar det diplomatiskt stort, att Bismarck nu har under flera år förberedt detta krig.»

»Hvad säger du, Bastoul? — Kan hans diplomatiska förmåga hafva gått så långt, att han i hemlighet för Europa har under årtal förberedt ett utrotningskrig mot sina grannar?»

»Europa har blifvit draget vid näsan. Det är intressant att skåda en sådan man som Bismarck i verksamhet, att följa honom uti hans diplomati. Sedan flera år har han öfversvämmat Frankrike med spioner...»

»Omöjligt! Du yrar, min vän!»

»Jag yrar icke», sade Bastoul lugnt och kallt. »Saken förhåller sig verkligen så. Under alla möjliga förklädnader hafva preussiska officerare vistats här under flera år och det i hundratal. Ett eller kanske rättare ett par hundra hafva antagit betjentplatser hos framstående franska militärer, lika många hafva uppträdt som handtverksgesäller, åter andra hafva uppträdt såsom kontorister, orkesteranförare, musikanter, advokatbiträden o. s. v. Alla hafva de gifvit sig ut för att vara infödda fransmän. När nu denna svärm af spioner slutligen fullbordat sitt arbete...»

»Hvilket arbete?»

»Ah, du förstår väl, att det var af vigt för herr von Bismarck att erhålla noggrann kännedom om alla våra befästningar, om våra vapenförråder, våra trupper och annat sådant, som vid det af Bismarck beslutade kriget kan vara af vigt att känna?»

»Du tror då, att preussarne nu ega kännedom om allt detta?»

»*Mon dieu!* Kan du tvifla derpå? I Bismarcks händer äro nu de mest detaljerade och noggranna ritningar och beskrifningar om alla fästningar i hela Frankrike och kartor i stor skala öfver hvarje tum af vårt land, kartor der hvarje by, hvarje gård, hvarje stuga, väg och gångstig äro med den största noggranhet angifna. Dessutom känner Bismarck bättre än någon fransman våra stridskrafter.»

»Och allt detta hafva spionerna uträttat?»

»Visserligen! De hafva till och med gjort ännu mera. De hafva genom eldiga tal mot preussarne, deras egna landsmän, på det aldra kraftigaste understödt det republikanska partiets sträfvanden att göra det omöjligt för vår regering att stå emot folkets påtryckning i fråga om detta krig. Folket, som alltid är ett lätt byte för uppviglare, när dessa hålla framför dess ögon en bedräglig frihetsbild, detta folk är i närvarande stund så uppretadt mot Preussen och fordrar med så stor bestämdhet ett krig mot detta land, att Napoleon III lika gerna kunde underskrifva en anhållan om afsked från regeringsbördan, som vägra att draga i härnad mot Preussen. Man skulle helt enkelt göra uppror, om han vägrade. Detta är herr von Bismarcks verk, derigenom att han lika hemlighetsfullt som skickligt begagnat sig af det republikanska partiets lättsinne. Åtskilliga tecken gifva också vid handen, att icke alla de republikanskt sinnade hafva tjenat honom utan att veta det. Sannolikt är, att en del stått och står i hans sold.»

»Tror du verkligen, att en fransman skulle kunna förnedra sig...?»

»En Gambetta eller en Thiers skulle vara alltför klok och måhända äfven alltför ärlig och hederlig att göra det, äfven om dessa omstörtningmän äro nog fördomsfria att anse det för en ringa sak att genom andra medel undergräfvat en lagligen bestående regering.»

»En sak förvånar mig likväl», inföll Valdemar. »Du säger, att de preussiska spionerna hafva uppgjort kartor öfver Frankrike och afritat edra fästningar. Huru vet man det?»

»Derigenom att man för några dagar sedan lyckades gripa en af dessa spioner, just då han skulle stiga upp i jernvägsvagnen för att vända tillbaka till Preussen. Han var försedd med en utomordentligt väl ritad karta öfver Paris

och kringliggande trakt och hade äfven förträffliga ritningar öfver Paris' befästningar. Genom lämpliga medel tvingades karlen att bekänna, att han är öfverstelöjtnant i preussisk tjenst, att han uppgjort kartan och ritningarne under den tid af tre år, som han spelat betjent hos en marskalk, hvilken jag vill kalla X. Derjemte bekände han en mängd saker, som tydligt ådagalade utsträckningen af preussarnes spion-system, ett system, hvilket från vår sida sedt är förargligt, men som af opartiskt folk aldrig kan betraktas annorlunda än såsom en lyckad krigslist å tyskarnes sida.»

»Det tyckes således som om preussarne beräknade att få föra kriget på fransk botten.»

»Utan tvifvel är detta deras tanke, men vi vilja hoppas, att de deri måtte hafva bedragit sig.»

»Det var en sorglig tafla, du nu har upprullat för oss, Bastoul!»

»Sorglig, men sann, såsom jag skall hafva äran att nu genast bevisa eder.»

»Du är då försedd med bevis?»

Bastoul lade handen på den lilla parfymerade biljett, som låg framför honom på bordet.

»Här har jag bevis.»

»Huru? Detta bref...?»

»Detta bref vilja vi nu bryta, mina vänner.»

»Men det är icke vår egendom.»

»Visserligen icke, men i mina ögon liknar det hvad man i tullverket kallar förbrutet gods.»

Det uppstod nu mellan de fyra vännerna en ganska liflig ordvexling rörande frågan, huruvida man borde bryta brefvet eller ej. Bastoul förklarade bestämdt, att han ansåg skrifvelsen innehålla en rapport från någon af spionerna, och Salignac slöt sig till Bastouls mening.

»Tack, Salignac!» utropade då Bastoul. »Nu måsten I tåga, sedan Salignac lagt sitt hufvud i vågskålen.»

Soumain och Valdemar kunde ingenting invända mot ett bevis af detta slag. De förstummades och i samma ögonblick — bröt Bastoul brefvet.

Det innehöll blott dessa rader:

»Herr Baron!

Pöbeln ämnar storma ert hotell i natt. Res! Jag skall hvarannan dag sända eder under adress Berlin noggranna uppgifter rörande fransmännens stridskrafter. Anbefall mig i herr von B:s ynnest.

O. v. W.»

Sjunde Kapitlet.

Bastoul framställer ett förslag, som Soumain icke kan annat än gilla.

Sedan Bastoul hade för sina vänner uppläst den lilla parfymerade biljetten, blef det i rummet tyst som i grafven. Hvar och en af de närvarande bestormades af tusende stridiga känslor och tankar, hvilka hindrade honom att genast yttra någon mening. Valdemar tycktes beherrskad framför allt af en grundlig afsky för det låga och lumpna i preussarnes sätt att gå till väga. Soumain knöt handen kring sitt värjfäste, liksom om han hade varit redo att nu ögonblickligen genomborra både herr von Bismarck, baron Werther och den mystiska »O. v. W.». Salignac kastade sitt stora hufvud tillbaka som en istadig häst och såg högst förgrymad ut. Bastoul betraktade sina vänner, för att erfara, hvilket intryck skrifvelsen hade gjort på dem.

Den som aldrig först blef färdig att tala var märkvärdigt nog Salignac. Han slog handen i bordet och dundrade:

»Låtom oss gå till kejsaren med brefvet!»

»Är det äfven eder mening, Soumain och Valdemar?»

»Nej, min mening,» yttrade Soumain, »är, att jag nu genast går till den här O. v. W. och dödar honom med min värja.»

Den tappre kaptenen ville genast rusa upp för att fullborda denna sin afsigt. Bastoul hejdade honom.

»Vänta, min vän! Vi måste låta vår svenske vän tala, innan vi fatta något beslut.»

Soumain satte sig brummande.

»Jag är af den åsigten», sade nu Valdemar, »att det lika litet skulle gagna att gå till kejsaren...»

»Det vore väl f-n!» utbrast Salignac, upphofsmannen till detta förslag.

»Tyst, Salignac!» förmanade Bastoul. »Nå, Valdemar, du säger, att det lika litet tjenar till något att gå med brefvet till kejsaren, som att...?»

»... som att bringa denna O. v. W. så plötsligt om lifvet.»

»Och hvarför det, min herre?» röt Soumain. »Har han icke tusen gånger förtjenat att dö?»

»Det vill jag icke bestrida.»

»Nå, då går jag direkt...»

»Vänta, vänta, Soumain!» yttrade Bastoul, i det han tvingade den hetlefrade officeren att åter sätta sig.

»Jag har ondt om tid... Kanske reser han sin kos, medan vi här förnöta tiden med prat.»

»Jaha, kanske reser han», dundrade Salignac, i det han ännu en gång pröfvade bordets förmåga att motstå styrkan af ett slag af hans knutna hand, ett slag som skulle hafva bedöfvat en oxe.

»Åhnej, denne eller rättare denna O. v. W. reser icke», förklarade Bastoul tvärsäkert.

»När har du inhemtat konsten att spå?»

»Någon spådomsande är väl icke af nöden för att läsa dessa ord i brefvet: 'jag skall hvarannan dag sända eder under adress Berlin noggranna uppgifter rörande fransmännens stridskrafter'. För att inhemta sådana uppgifter måste denna person naturligtvis qvarstanna här.»

»Gud ske lof!»

Med dessa ord lättade Soumain sitt manliga hjerta.

»Tro mig, min vän», fortfor Bastoul, »du finner henne i hennes bostad vid Rue de Rivoli i morgon.»

»Henne?» sade Salignac förvånad. »Är det då en qvinna?»

I stället för svar räckte Bastoul honom den välluktande biljetten.

»Hvad menar du?»

»Lukta, min vän, lukta! Tror du att någon annan än en qvinna begagnar sådan parfym? Men . . . det kan du då egentligen icke veta, ty du saknar ju all erfarenhet i fråga om qvinnor.»

»Är det då verkligen säkert, att det är en qvinna?» sporde äfven Soumain.

»För f-n, min vän, äro dina luktorganer obrukbara?»

»Nej, men . . . denna ljufva, berusande parfym är likväl icke ett absolut säkert vittnesbörd.»

»Jag anser det vara af stor vigt för oss att befinna oss på säker grund i denna fråga», svarade Bastoul. »Lyckligtvis kunna vi snart erhålla den absoluta visshet, som du önskar ega.»

»Ja, i sanning», utropade Soumain, som missförstod sin vän. »Jag är beredd att ila dit och taga reda på den saken. Jag kan på samma gång i förbigående genomborra den mystiska personen med min värja.»

Soumain var redan nära dörren, då Bastoul hejdade honom.

»Vänta då, brushufvud! Vi kunna erhålla de underättelser, vi önska, utan att gå utanför dörren.»

Höjande rösten ropade Bastoul:

»Pierre Bonin!»

Efter några ögonblick inträdde den politiske skrädaren.

Bastoul höll till honom följande tal:

»Min käre Bonin, du har i afton velat hänga oss, d. v. s. två af oss. Vi hafva förlåtit dig denna din oblyga näsvishet. Nyss kom du till oss husvill och nära nog naken och vi hafva godhetsfullt skaffat dig en anställning som betjent hos denne svenske herre. Derjemte har, såsom jag ser, den hederlige Tixier varit beskedlig nog att låna dig en rock . . . nåväl, min vän, är du icke skyldig oss stor tacksamhet för allt detta?»

»O, jo . . . men . . .»

»Har du någon invändning att göra?»

»O, nej . . . men . . .»

»Hvad är det?»

»O, jag skall i sinom tid blifva president eller minister eller . . .»

». . . eller senator, jag vet det, och jag tror på denna din lysande framtid, efter som du sjelf är öfvertygad derom, men hvad hör det hit?»

»Nådig herre, det är hårdt för en man med mina förtjenster att blifva förnedrad till betjent, mycket hårdt, herre.»

De fyra vännerna skrattade.

»Nå, min käre Bonin», fortfor derefter Bastoul, »du är ju en fri medborgare och kan antaga den erbjudna platsen eller gå hem och få stryk af din kärleksfulla hustru. På din frihet vilja vi icke lägga något band. Det vore himmelskriande att lägga bojor på en så utmärkt man. Tänk

emellertid på saken och gå till råds med Tixier, som lånat dig den der betjentrocken, hvilken kläder dig så innerligt väl. För närvarande vill jag blott hafva svar på min fråga, om du anser dig vara skyldig oss någon tacksamhet.»

»Vid himmelen svär jag, att mitt patriotiska hjerta hembär eder så mycken tacksamhet, som man kan begära af ett hjerta, hvilket är helt och hållet offradt åt fäderneslandet och åt höga politiska ändamål. Också skall jag bevisa min tacksamhet, när jag blir . . .»

»Godt! Vi skola icke försumma att då påminna dig om ditt löfte. Men nu till saken! Om du är skyldig oss tacksamhet, så kan du icke bevisa den bättre än genom att tala sanning.»

»Ack, herre!» utropade Bonin. »Jag har talat sanning. Min hustru kan visserligen stundom vara hård, men hon bär inom sig ett hjerta, som öfverflödar af kärlek till mig.»

»Din ifver att taga hennes försvar bevisar emellertid, att det icke torde vara så särdeles väl bestäldt med den kärleken. Det var nu för öfrigt icke härom jag ville fråga dig. Jag begär blott, att du sanningsenligt säger oss, hvem det är som skrifvit detta bref.»

Bonin drog en suck af lättnad. Han hade trott att man ville tvinga honom till att göra en för hans ära såsom politisk kannstöpares förnedrande skildring af hans husliga förhållanden.

»Skrifvit brefvet? Jo, det har den förnäma dam, som bebor en af våningarna åt gatan.»

»Vet du hennes namn?»

»Nej, nådig herre!»

»Huru länge har hon bott der?»

»Sedan i går.»

»Har du sett henne?»

»Ack, ja! Det är den vackraste qvinna, som jag nå-

gonsin har haft den fägnaden att skåda. Tänken eder, mina herrar, en...!»

»Spara din beskrifning till en annan gång. Säg oss blott om hon är ung eller gammal.»

»Ung... ung... min herre, och... ack!... huru skön!»

»Ännu en dåre!» brummade Salignac, gifvande Pierre Bonin en föraktfull blick.

»Nu kan du gå ut igen till Tixier.»

Sedan våra vänner blifvit lemnade allena, yttrade Bastoul:

»Nå, vi kunna väl nu anse det vara konstateradt, att titulus O. v. W. är en qvinna?»

»Tyvärr!» utlät sig Soumain, som fann, att han icke kunde tänka på att genomborra en qvinna med sin värja.

»Nåväl, denna qvinna måste af oss noga bevakas.»

»Dina idéer hafva verkligen stundom en viss likhet med snillrika tankar», medgaf Salignac.

»Skada, att jag icke kan fälla samma omdöme om dina!»

»Tvista nu icke med Salignac, min käre Bastoul», förmanade Waldemar, »utan låt oss höra dina tankar om den sak, som föreligger.»

»Nåväl, så hören då!»

Det blef alldeles tyst i rummet. Det var af Bastouls högtidliga utseende lätt att förstå, att han hade viktiga ting att säga, och ingen ville förlora ett ord deraf.

»Jag tror», började Bastoul, »att vi kunna anse såsom otvifvelaktigt, att herr von Bismarck skall under hela kriget låta icke blott denna O. v. W., utan en hel skara andra spioner bevakas oss, bespeja våra härars rörelser, våra förräder o. s. v. Detta får emellertid icke ske.»

»Vid dj-n!» utbrast Salignac. »Det får icke ske.»

»Vet du något medel att hindra det, Bastoul?»

»Ja!» svarade den tillfrågade allvarligt.

»Bastoul vet ett medel!» skrålade Salignac. »Hurra!»

»Så tig då en gång, Salignac! När man har ett sådant hufvud som du, bör man tala så sällan och så litet som möjligt.»

Att tala om hufvud med Salignac, det var ofta ett godt medel att bringa honom till tystnad.

»Nå, Bastoul, hvem skall då hindra genomförandet af det von Bismarckska spionerisystemet?»

»Det skall spionjägarnes ädla förbund», genmälde Bastoul med orubbligt allvar.

»Spi . . . spion . . . hvad f-n var det du sade?»

»Spionjägarnes förbund.»

»Jag har aldrig hört, att ett sådant förbund existerar», yttrade Soumain.

»Derför skall det också nu blifva bildadt.»

»Nu?»

»Ja, här . . . just här! Vi skola blifva medlemmarne i detta förbund, d. v. s. jag och Valdemar och Salignac. Hvad Soumain beträffar, så är han militär och måste göra sin pligt vid arméen. Vi deremot och de våra skola såsom en skyddsande omgifva vår tappra här. Osynliga skola vi vara närvarande öfverallt. Ingen spion skall undgå våra skarpa ögon. Ingen underrättelse skall hinna herr von Bismarck. Hvarje kurir, som på hemliga vägar vill begifva sig till honom, skall af oss på lika hemliga vägar uppsnappas och försändas antingen till en fransk fästning eller in i evigheten, beroende af omständigheterna. På detta sätt skola vi göra fäderneslandet viktiga tjänster. Frankrike är vår moder och hon skall hafva glädje af sina barn.»

Valdemar och Soumain elektricerades genom Bastouls med värma framsagda ord. Den förre yttrade:

»Visserligen är icke Frankrike min moder . . .»

»Ah, jag glömde det.»

»Likväl vill jag vara den förste, som inskrifver sig i spionjägarnes förbund.»

»Ädla själ!»

Endast Soumain delade icke den allmänna hänförelsen. Han satt tyst och sluten och såg missnöjd ut, hvilket föranledde Bastoul att framställa denna fråga:

»Nå, Soumain, hurudant finner du mitt förslag?»

»Jag finner det vara öfver måttan dåligt, ja, rent ut sagdt, det är eländigt.»

»Är det möjligt?» utropade Bastoul och Salignac slog sin knutna hand i bordet och dundrade:

»Tag tillbaka det ordet, Soumain! Du förolämpar vårt ädla förbund.»

»Men hvarför finner du det dåligt?» yttrade Valdemar.

»Jo, emedan jag icke eger någon möjlighet att få inträda deri.»

»Åh, trösta dig, min vän», sade Bastoul förnöjd, »du skall likväl få din del i vårt arbete, din andel af äran.»

Soumain ansigte ljusnade.

»Jag längtar att erfara . . .»

»Genast! Du skall såsom militär organisera vårt förbund och öfva oss i vapnens bruk, ty spionjägarne förbund skall hafva en fullkomligt krigisk organisation.

»För tusan, Soumain», röt Salignac med dånande stämma, »jag hoppas, att du begriper den saken. Hör du, det är absolut nödvändigt, att vi stå på krigsfot.»

»Och dessutom», fortfor Bastoul, »har alltid Soumain och hans tappra kompani företrädet, då vi finna skäligt att anlita vår tappra armée om bistånd i våra företag, hvilket nog ganska ofta torde inträffa. Du finner således, Soumain, att vi komma att arbeta tillsammans.»

»Hör du, Bastoul», inföll Salignac, innan Soumain fick tid att yttra någonting. »Jag hoppas, att du tänkt på uniform åt förbundet.»

»Visserligen! När vi draga ut till strid, måste vi hafva uniform.»

»Jag föreslår då, att vi anlägga samma uniform som Soumains kompani med någon liten skilnad blott.»

»Och skilnaden . . .?»

»Den skulle blott bestå deri, att våra värjgehäng blifva röda.»

»Jag adopterar ditt förslag såsom mitt eget.»

»Hvilket bevisar . . .»

» . . . att du också har dina ljusa stunder, min käre Salignac. Men tig nu, min vän, så att vi kunna få höra Soumains mening.»

»Nåväl», sade Soumain, nu lycklig och leende. »Jag kan icke . . .»

»Det var då f-n», utbröt Salignac. »Karlen säger att han kan icke.»

»Tig, Salignac! Nå, Soumain!»

»Ja, jag kan icke . . . annat än gilla ditt förslag, min käre Bastoul. Kom till mitt hjerta!»

»Allmän omfamning!» röt Salignac med ett lejons röst.

Åttonde Kapitlet.

O. v. W.

Utan tvifvel skall det intressera läsaren att lära närmare känna den qvinna, som tecknar sig O. v. W. och som är nog djerf att våga midt i hjertat af ett fiendtligt land spionera för herr Bismarcks räkning. Man inser genast, att en sådan qvinna måste vara begåfvad med högst ovanliga, om än icke i alla afseenden älskvärda egenskaper.

Morgonen, som följde på den af oss i de föregående kapitlena skildrade qvällen, hade redan framskridit ganska

ansenligt, innan den sköna herskarinnan i andra etagen åt gatan vid Rue de Rivoli i den gård, der Lisette Bonin sedan många år förde en bedröflig tillvaro, lät sin kammarjungfru förnimma, att stunden var inne då den sköna qvinnan var betänkt på att slita sig lös ur sömnens armar och lemna den mjuka dunbädden.

Knappast hade ljudet af silfverklockan förklingat, förrän den sköna damens kammarjungfru stod nigande vid hennes bädd.

»Hvad nytt i dag, Beatrice?» läspade damen, under det att hon med en liten och ända till fullkomlighet välformad hand sökte fördrifva den återstod af sömn, som ännu dröjde qvar i hennes ögon.

»Allt väl, min fröken!»

»Och baron Werther?»

»Han har lyckligt sluppit härifrån.»

»Då kom min biljett honom till handa i god tid», yttrade fröken, sedan hon med en gäspning aflägsnat den sista återstoden af denna sömn, som tycktes vara alltför betagen i det sköna ansigtet för att kunna besluta sig till att helt och hållet fly.

»Det vet jag inte, min fröken, men jag har sport, att en stark afdelning militär besatte gatan och ingångarne till huset och att baronen på detta sätt erhöll tillräcklig tid att fly genom en bakport. Han afreste i natt med iltåget, som vid tolftiden gick österut.»

Upplifvad genom de tillfredsställande underrättelser, hvilka Beatrice sålunda hade att förkunna, lemnade fröken skyndsamt sin säng och lät kammarjungfrun kläda sig.

Om någon af Valdemars vänner, hvilka föregående qväll hade hört honom beskrifva sin sköna okända dam, hade sett fröken i denna stund, skulle han utan tvifvel hafva anmärkt, att denna qvinna, denna O. v. W. hade en öfverraskande likhet med Valdemars okända, som han hade sett

första gången i Ems och sedan följt genom hela Europa. Det som aldra mest hade frapperat Valdemar och lagt honom i den okända damens bojor, nämligen den intagande kontrasten mellan djupa, mörka ögon och ett blondt, guld-gult hår, det återfinna vi här. De fint penslade ögonbrynen, den nästan rent grekiska näsan, den ljufva pupurmunnan — allt hvad Valdemar hade med hänförelse prisat hos sitt ideal, det kunde man här få se i verkligheten och — hvilken verklighet! De färger, med hvilka vår svenske vän hade i kamratkretsen målat sin tillbeddas bild, voro matta och kunde endast sägas helt ofullkomligt återgifva verkligheten. Till och med Valdemars glödande hänförelse förmådde icke framkalla det öfverväldigande intryck, som en så utom-ordentlig skönhet, en sådan fulländning i de aldra minsta detaljer måste väcka, när man såg denna qvinna med sina egna ögon. Visserligen kunde vår unge svensk med fullkomlig noggranhet beskrifva hvarje del för sig, men att med ord åskådliggöra *det hela*, dertill räckte hvarken hans eller någon annans ordförråd. Med den, om vi så få säga, materiela skönheten hos denna qvinna förenade sig en skönhet af mera andeligt slag, hvilken förnämligast visade sig i det doft af moralisk renhet, af skär kyskhet, som kringsväfvade henne. Huruvida skenet i detta fall var bedrägligt eller icke, derom skola vi helt visst under berättelsens fortgång erhålla kunskap.

Äfven Beatrice, kammarjungfrun, kunde med rätta göra anspråk på att kallas en skönhet, ehuru visserligen icke i samma mått som hennes herskarinna. Hon var mindre till växten och hennes ansigte var mindre regelbundet. Om man såg henne bredvid herskarinnan, var man alls icke böjd att anse henne vara i besittning af någon ovanlig fägring, men när hon icke fördunklades af sin matmoder, skulle ingen tvekat att kalla henne en mycket vacker flicka.

Medan fröken lät kläda sig, fördes ett lifligt samtal

mellan de båda qvinnorna — ett samtal, som tydligt vittnade om att Beatrice icke var fremmande för sin herskarrinnas hemligheter. Endast med en tjenare, för hvilken man hyser det mest oinskränkta förtroende, kan man öfverlägga om sådana ting, som de hvilka här afhandlades.

»Vi måste nu», yttrade fröken, »vara mycket verksamma, min kära Beatrice. Vi hafva ett drygt arbete att uträtta och hvem vet, huru länge vi kunna qvarstanna här i Paris? Polisen är vaksam, folket är uppretadt — med få ord, det är alldeles icke omöjligt, att vi inom kort se oss nödsakade att fly, om vi icke vilja sönderslitas af dessa förfärliga fransmän.»

»Äro de då verkligen så förfärliga, min fröken?» frågade kammarjungfrun med ett listigt leende.

»Toka! De kunna vara hyggliga nog, det vet du lika väl som jag.»

»Nåväl — då hafva vi intet att frukta.»

»Tvärtom kunna vi bereda oss på allt, om det lyckas dem att upptäcka ändamålet med vår vistelse här. Om jag skulle falla i händerna på dem, så skulle min skönhet icke rädda mig från att blifva söndersliten.»

»Än min skönhet då?»

»Har du någon sådan? . . . Ja verkligen, Beatrice, du ser rätt bra ut. Det oaktadt skulle du helt visst få dela mitt öde.»

»Ni förskräcker mig, min fröken. Vore det icke bäst att resa härifrån nu på ögonblicket? Ack, att de förtjusande fransmännen skola vara så blodtörstiga! Det är skada. Vårt lif här kunde eljest hafva varit mera behagligt än sjelfva englarnes. Låtom oss genast packa in och fara härifrån, derom besvär jag er.»

»Du glömmer, att jag icke *kan* resa, förrän jag uträttat det vigtiga uppdrag, som herr von Bismarck-Schönhausen gifvit mig.»

»Nåväl, min fröken, skynda då att uträtta det.»

»Vi skola använda tiden väl, ja, jag har tänkt att redan i dag börja utläggandet af mina små snaror.»

»Små snaror! . . . Nå, låt vara, att de äro små! Säkert är likväl, att edra snaror äro utomordentligt starka. Det kunna också herr marskalk Prim i Spanien, herr Gladstone i England, herr . . .»

»Inga namn, Beatrice! Vi känna ännu icke dessa väggar. Måhända hafva de öron, liksom väggarne i det der palatset, som . . . du vet nog hvilket jag menar.»

»Fullkomligt! . . . Ett palats i Petersburg, der den der grofve ryssen . . .»

»Tyst, tyst, Beatrice! Din oförsigtighet kan döda oss.»

»Jag tiger, min fröken . . . men först vill jag likväl säga, att utom de båda nyss nämnda herrarne kan en hel del godt folk bland Europas statsmän och diplomater intyga, att edra snaror äro starka och oslitliga.»

»Åhja», sade fröken, leende på det mest förtjusande sätt. »Hittills hafva vi haft framgång i alla våra planer, tackad vare din slughet . . .»

»Och eder egen, min fröken. Jag och min förmåga äro blott ett svagt eko af eder, liksom min skönhet icke är hälften så förförisk för diplomaterna som eder.»

»Med skönhet och list kan man komma långt.»

»Utan tvifvel, det hafva vi bevisat, min fröken.»

»Derför äro också karlarne odugliga till diplomater. Hela det diplomatiska området borde förbehållas kvinnorna. Vi skulle minsann draga herrar regenter dugtigt vid näsan. Men för att icke försumma tiden, som i synnerhet nu under dessa osäkra förhållanden är så ofantligt dyrbar, vilja vi lemna de allmänna reflektionernas område och öfvergå till våra göromål.»

»Rätt så! Låtom oss gå till göromålen! Hvaruti skall mitt arbete denna gång bestå? Skall jag taga tjänst hos någon minister såsom i London eller skall jag spela förnäm

dam såsom i Köpenhamn eller skall jag innästla mig hos en af »de aderton» såsom i Stockholm eller skall jag uppträda såsom barmhertighetssystemer och sjuksköterska såsom hos den sjuklige grefven i Wien?»

»Ännu är icke din rol bestämd, men jag tror icke, att vi här behöfva tillgripa någon af dessa utomordentliga åtgärder. Saken skall nog låta reda sig med mindre fara och besvär.»

»Ni börjar då redan att se målet framför eder, min fröken?»

»Ja, min vän, jag var icke overksam i går.»

»Ah!»

»Om du vill vara god och taga hit det der lilla paketet, som . . .

»Denna?»

»Ja!»

»Det är densamma som Ni bar i handen i går afton, när Ni kom hem, min fröken?»

»Just densamma!»

Fröken mottog det lilla paketet, öppnade det och utbredd på bordet framför sig ett dussin fotografier i visitkortformat. Kammarjungfrun lät höra ett utrop af förvåning.

»Min Gud, fröken, hvar har Ni samlat alla de der fula karlarne?»

Vi måste medgifva, att den lilla näpna kammarjungfrun till en viss grad var berättigad att låta detta utrop gå öfver sina läppar. De af hennes herskarinna framlagda fotografierna voro utan undantag porträtter af karlar. Der funnos karlar med skägg och utan skägg, karlar med och utan hår, små karlar och stora karlar, feta och magra karlar, karlar med goda hufvuden och karlar, som tycktes vara öfver höfvan inskränkta.

»Fula?» utropade fröken med skämtsam förtrytelse.

»Du har ingen smak, min kära Beatrice. Jag ser i hvar och en af dem en Adonis. Hvad synes dig om den här undersätsige grobianen med bockskägget och den suffisanta minen? Är han icke gudomlig?»

»Fy! Jag skulle inte vilja ha' honom i köket ens, ännu mindre i salongen.»

»Nå, du kan hafva rätt. Han är verkligen vedervärdig. Men den här långe mannen med de glåmiga ögonen, det tunna håret, det röda skägget och de skefva benen? Är den i din smak?»

»Han är så ful, att han icke borde tillåtas att gå lös.»

»Min kära Beatrice, jag börjar tro, att du redan är blaserad.»

»Måhända!» svarade hon cyniskt. »Men säg mig, min fröken, är det för edert höga nöjes skull, som Ni har samlat detta menageri?»

»Åhnej, jag låter i detta fall det nyttiga hafva företräde framför det nöjsamma.»

«Jag nästan anade det, ty jag vet...»

»Hvad vet du?»

»Jo, att om fröken skulle skaffa sig ett porträtt för sitt nöjes skull, så skulle fröken utan tvifvel icke välja något annat än...»

»Hvilket?»

»Jo, porträttet af den der unge svensken, som är så hjertans kär i er, han som nu har följt oss genom halfva Europa.»

En brännande rodnad betäckte frökens kind.

»Ah! Kanske har du icke så orätt. Den der Valdemar Brand intresserar mig verkligen. Men jag har nu icke tid att tänka på den stackars token, som är för blyg att våga närma sig mig.»

»Det vill säga, att Ni för ögonblicket anser er böra glömma svensken för ett af dessa djur?»

»Ja, men blott för ögonblicket! Jag är ense med dig derom, att alla dessa tjugofyra karlbilder väcka afsky, men hvad skall jag göra? Bland dessa tjugofyra karlar måste jag välja mig ett redskap.»

»Det är icke möjligt, att ni i går lyckades blifva bekant med dem alla?»

»Hvad tänker du på? Tror du, att jag är ledsen vid lifvet? Det skulle vara att begå sjelfmord, om jag på en dag skulle egna hvar och en af dessa tjugofyra endast fem minuter. Du ser här alla tjenstemännen i krigsministeriet. Jag har behöft aflägga besök hos icke mindre än sex fotografer för att få samlingen fullständig. Emellertid har jag icke allenast haft framgång häri, utan jag har äfven lyckats att om hvart och ett af de tjugofyra numren i mitt menageri inhemta små notiser, som kunna leda mig till ett godt val.»

»Och hvad skall den utvalde göra? Om jag skall kunna gifva mitt visa råd angående detta viktiga val, så måste jag känna arten af det arbete, som ni väntar af den utkorade.»

»Min Gud! Det är väl en tydlig sak! Han skall lemna i mina händer hela den franska mobiliseringsplanen och den franska *ordre de bataille* för krigets början.»

»Stackars karl! Han blir troligen arkebuserad för det besväret.»

»Nå, hvad gör det?» utropade fröken med en hjertlöshet, som likt en snabb blix belyste ett visst själsförklarhet hos den till utseendet så rena och milda damen.

»Det gör visserligen ingenting, så vidt det blifver någon af dessa tjugofyra karlar. Deras fulhet gör, att man alls icke finner sig böjd för att hysa något medlidande med dem. En annan sak hade det varit, om det hade gällt den der unge svensken!»

»Ah!» utropade fröken ifrigt. »Honom skulle jag icke vilja frësta till något sådant.»

»Men måhända till någon annat», inföll den näsvisa Beatrice.

Fröken skrattade och öfvergick till ett annat ämne.

»Säg mig nu, hvilken af dessa tjugofyra tjenstemän i krigsministeriet du anser lämpligast till mitt ändamål. Hvad tänker du om den der karlen med de buskiga ögonbrynen?»

»Duger icke! Han är för dum.»

»Nå denne, som begagnar glasögon?»

»Jag kan icke fördraga karlar med glasögon och dessutom synes det mig, som om denne vore alltför klok.»

»Kanhända! Nå, denne?»

»Han som har hatten på sned?»

»Ja!»

»Ah! Jag tycker icke om karlar, som bära hufvudbonaden på sned på hufvudet.»

»Och skälet till denna din motvilja?»

»Jag har alltid funnit dem vara högst lättsinniga.»

»Det finner jag ganska aktningsvärdt.»

»Men om lättsinnet är förenadt med opålitlighet, min fröken?»

»Då är det icke längre en dygd, utan en last. Nå, du kan hafva rätt. Denne karl ser verkligen ut att vara opålitlig.»

»Vill fröken, att jag skall säga min mening?»

»Ja visst! Jag önskade se, om du har samma smak som jag.»

»Vore det fråga blott om att välja en älskare, då skulle jag obetingadt lita på edert eget val, min fröken, men när det nu gäller att finna en karl, som är nog dum att förråda sitt fädernesland och nog klok att icke försmå qvinnogunst — med få ord, när det gäller att finna en

karl, som är på samma gång galen och klok, ett snille och en dåre, så tror jag mig vara en mera kompetent domare.»

»Nåväl?»

»Min fröken! Jag gifver obetingadt företräde åt denne.»

»Den högfärdigaste af dem alla?»

»Just han, min fröken!»

»Det skulle roa mig att höra dina skäl?»

»Först och främst är han fet och feta karlar äro utan undantag dumma.»

»Nå, jag medgifver det. Fetma verkar absolut förslöande.»

»För det andra är han icke storväxt. I händelse vi skulle behöfva använda våld för att frántaga honom papperen, så är det en ganska stor fördel, att hafva med en liten och derfor svagare karl att göra. Ni minnes väl vår enfaldige lille minister i Wien, som icke godvilligt lemnade hvad Ni önskade ega, min fröken?»

»Om jag minnes honom? Ha, ha, ha! Jag glömmer aldrig, huru du och jag kastade honom omkull på golfvet och . . . men detta hör nu icke hit. Vidare, kära Beatrice!»

»För det tredje vittnar hans ansigte om ett liderligt sinne.»

»Hm! . . . Ja, du har minsann rätt. Han torde blifva lätt att fånga. Jaha! . . . Hm! . . . Detta helskägg . . . denna näsa . . . detta drag mellan näsan och munnen . . . Du har rätt, Beatrice, alltsammans häntyder på en själ, som är försänkt i orena passioner. Nå, vidare! Han tyckes äfven hafva anlag för ögonsjukdom.»

»Så mycket bättre! Han blir derigenom ännu dummare. Vidare är han ogift.»

»Ah! Huru kan du veta det och hvad gör det till saken?»

»Huru jag vet det? Jag ser ju, att han icke har någon vigselring på sin hand. Hvad det gör till saken? För-

står Ni verkligen icke det, min fröken? En gift karl är ofta kär i sin hustru och följaktligen omöjlig att förleda.»

»Men denne synes vara lätt förledd, om han än vore hundra gånger kär i sin hustru. Han är uppenbarligen ostadig och lättsinnig.»

»Nå, låt vara! Säkert är emellertid, att om han hade en hustru, skulle vi löpa fara, att hon lockade fram ur honom allting, så att vi kunde råka illa ut . . .»

»Deri har du rätt.»

»Slutligen, min fröken, är karlen uppenbart ett superlativum af högfärd. Se hans min, hans hållning, hans egenkära uppsyn! Besinna, att han håller en pincenez i handen, att han har en promenadkäpp af en strumpstickas tjocklek, att han har benkläder af modernaste fason och en rock, som är gudomlig. Ni ser här framför er en man, som vill affektera en viss finhet, en man som uppenbarligen afgudar sig sjelf. En sådan man är just ett redskap af det slag, som vi nu behöfva. Han skall finna sig smickrad af er kärlek, min fröken, och Ni skall mycket lätt kunna inbilla honom, att han är den vackraste karl i kristenheten och till gengäld skall han stryka sitt gemena skägg och foga sig efter alla edra önsknigar, till och med om Ni vill befalla honom att gräfvä upp hans egen fars lik och bära det till er.»

»Nåväl, Beatrice, du förvånar mig.»

»Talar jag då så oförståndigt?»

»Ingalunda! Det är din klokhet, som väcker min beundran. Hvad du nu har sagt, det är alldeles detsamma, som jag redan förut har sagt mig sjelf, hvilket bevisar, att du icke är dum.»

»Det bevisar också, att vi båda hafva rätt och att ingen af oss har misstagit sig.»

»Följaktligen är den här karlen, som innehar nummer 13 i mitt menageri, utkorad. Han skall göra det. *Ille faciet.*»

»Nu är blott frågan att få veta hvad han heter, hvar han bor och huru vi skola locka honom i snaran.»

Fröken vände kortet i sin fina hand och visade sin kammarjungfru ett namn skrivvet på dess baksida.

»Han heter således?»

»Som du här ser heter han monsieur Ambroise Aiguille.»

»Jag finner i detta kostliga namn ett godt förebud.»

»Tror du på förebud?»

»Åhja, ibland! Det här namnet Aiguille har ju ofantligt många betydelse. Det kan öfversättas med nål, strumpsticka, timvisare, tornspira, radernål, näbbgädda, obelisk...»

»Men i allt detta finner jag intet omen, hvarken godt eller dåligt.»

»Icke jag heller! Men kanske vet Ni icke, att detta makalösa ord äfven betyder magnetnål?»

»Ah! Du har rätt. En magnetnål drages af jordmagnetismen. Men om nu monsieur Ambroise Aiguille är magnetnålen, hvem är då magneten?»

»Det är Ni, min fröken! Det är den skönaste bland de sköna — Ottilia von Wagenbach!»

Nionde Kapitlet.

Pierre Bonin låtsar sig icke känna sin egen hustru.

En följd af de öfverläggningar, som vännerna Bastoul, Soumain, Salignac och Valdemar Brand höllo föregående afton, var att dessa fyra unga män voro samlade till vapenöfning hos Bastoul och svettades ofantligt under två timmars oafbrutet arbete ungefär vid den tid på morgonen, då Ottilia von Wagenbach hade det i föregående kapitel be-

skrifna vigtiga samtalet med sin kammarjungfru. En annan följd af de fyra vännernas öfverläggningar var den, att Pierre Bonin vid samma tid kom promenerande framåt Rue de Rivoli, iförd ett alldeles nytt och mycket lysande betjent-livrée med mycket blanka och vackra knappar.

När man såg den politiske skräddaren vandra med tillbakakastadt hufvud, handen i sidan och för öfrigt till utseendet så stolt som Jupiter, när han gick till de olympiska gudarnes kommunalstämmor, när man såg Pierre Bonin så stolt och präktig, var man nästan frestad att om honom fatta den öfvertygelsen, att han låtit förblända sig af livréets glans och plötsligt blifvit högmodig öfver den betjentsyssla, som han föregående qväll hade betraktat såsom en förnedring för en man med hans förtjenster. På det att vi icke må kasta en oförskyld skugga på en man med hans frihetsälskande, republikanska instinkter, skynda vi att förklara, att han till och med nu i detta ögonblick insåg sin förnedring och sörjde öfver ödets hårda lek. Hans tydligt utpreglade högmodiga stolthet flöt ur en helt annan källa, den rann fram ur medvetandet derom, att han nu äntligen gick att »offra sig på fosterlandets altare». Han betraktade sig sjelf såsom en martyr och med en martyrs kallblodighet gick han de stundande tilldragelserna till mötes. Han visste, att han skulle utföra ett för fäderneslandet viktigt värf och han var icke den man, som kunde svika i en sådan stund.

Huru stolt Pierre Bonin än förde sig under sin promenad på Rue de Rivoli denna morgon och huru sakta han följaktligen vandrade, så inträffade dock slutligen det ögonblick, då han befann sig midtför porten, som ledde in i den gård, der hans kärleksfulla Lisette säkert satt och grät sina modiga tårar öfver hans oförklarliga uteblifvande från den husliga härden, ja, der denna älskande qvinna, detta praktexemplar bland tillgifna hustrur måhända just

nu lade första handen vid sin enkedrägt — ty om Lisette i anseende till mannens långa frånvaro från hemmet trodde honom vara helt och hållet med både lif och lemmar offrad på fosterlandets heliga altare, så må man förlåta henne det. Aldrig förr hade Pierre Bonin någon enda natt försummat sin äktenskapliga pligt att »bege sig hem i sängen», såsom en svensk skald så fint och städadt uttrycker sig. Hvad var då naturligare än att den ömhjertade qvinnan tänkte sig honom såsom död och att hon med tårar i ögonen och stor sorg i hjertat synade sin svarta klädning och pröfvade, om den kunde ändras och snyggas upp så mycket, att den kunde passera åtminstone under den förra delen af sorgedagen, till dess den dygdädla damen lyckades skaffa Pierre Bonin en efterträdare, hvilken kunde gifva henne en verkligt ny.

»För f-n, här är det!» utbrast Pierre Bonin, när han befann sig midtför porten. »Godt! . . . Godt! Här börjar min stora gerning. Här skall grunden läggas till fäderneslandets lycka och här skall jag åt mig uppresa den piedestal, på hvilken jag i framtiden kan ställa min presidentstol eller åtminstone den fåtölj, i hvilken jag såsom minister skall sitta, eller, om äfven detta skulle gå upp i rök, så åtminstone den bänk, der jag får sitta såsom ledamot i den ärevördiga senaten. Nåväl, Pierre Bonin, glöm att din hustru, den fatala qvinnan, bor bakom dessa murar! Glöm att du har en boja, som fjettrar dig vid stoftet. Glöm allt . . . glöm, glöm och spänn ut din store andes vingar för att flyga upp till odödlighetens salar, från hvilka ditt namn skall ljuda öfver all verlden i evigheternas långa evighet. Var stark, Bonin, var modig, Pierre Bonin! . . . du har en vigtig post att bevaka. Svik icke! Var stark och glöm kärningen derinne . . . din lefnads plågoris . . . ställ dig här i porten och låt icke en råtta smyga sig ut ur detta hus utan att du skrifver upp hennes namn och i nödfall följer

efter henne intill världens ända. Ställ dig i porten och var stark i medvetandet om din framtida storhet, Pierre Bonin!»

Och Pierre Bonin visade sig stark. Han stälde sig i porten, ehuru han kunde vänta, att hans äkta hälft hvilket ögonblick som helst kunde ertappa honom och försöka göra sin rätt till hans person gällande.

Pierre Bonin vände ryggen mot portens inre och näsan mot gatan. Derfor såg han icke, men hörde ganska väl, att någon nalkades honom inifrån gården ungefär två minuter efter det att han hade ställt sig på sin post.

»Aha!» tänkte han, . . . för så vidt någon tanke kan ligga i ett utrop af detta slag. Öfversatt på tydligt språk skulle detta »aha!» hafva betydt:

»Nu kommer den s-ns qvinnan.»

Men Pierre Bonin misstog sig — och hvilken stor politiker gör icke det! Den som kom var icke »den s-ns qvinnan», utan det var en beskedlig gammal man, hvilken förtjenade sitt torftiga uppehälle genom att gå ärenden åt gårdens folk.

»Minsann», sade gubben, när han blef varse den store patrioten, »minsann är Ni icke tidigt uppe i dag, herr Bonin.»

Den gamle mannen förstod i sin dumhet icke, att Pierre Bonin den 16 Juli och Pierre Bonin den 15 Juli icke var samma menniska.

»Jag känner dig icke», sade Pierre Bonin med en stolt min.

»Jaså», svarade den menlöse och döfve gubben, »jaså, Ni känner det skönt att stå här och sola er. Jo, jo . . . Ni lefver lyckliga dagar Ni, herr Bonin, jaha! . . . annat är det med mig, gamle man!»

»Tig, gamla nöt!» röt Pierre Bonin och såg orubbligt upp mot solen.

»Stig . . . jaha, hvar och en har sin stig att vandra här i verlden», menade den gamle och stapplade ut på gatan.

»God morgon, herr Bonin!» var hans höfliga afskedshelsning. »Tänk på mig, om Ni behöfver något bud ut i staden.»

Pierre Bonin svarade icke.

Efter tio minuters förlopp, under hvilka Pierre Bonin hade hunnit göra upp en ny arbetsordning åt det ministerium, som i framtiden skulle komma att stå under hans styrelse — en arbetsordning, som i afseende på sparsamhet lemnade föga öfrigt att önska, då den föreskref, att embets- och tjänstemännen skulle samlas på embetsrummet klockan fyra om morgonen och qvarblifva der till klockan tolf på natten med två och en half minuts ledighet för middagsmåltiden — efter dessa på detta sätt utomordentligt väl använda tio minuter hörde Pierre Bonin ånyo fotsteg bakom sig i portgången. Nu var han säker om att icke miss- taga sig.

»Aha!»

Men äfven denna gång var det icke »den s-ns qvinnan» utan en helt annan person. Det var en af politikern Bonins störste beundrare och trognaste anhängare under den tid han ännu var sin hustrus man, den gamle Bonin, således senast dagen förut.

»Se der är vännen Bonin!» utropade beundraren, hvilken var snickaregesäll och hette Thierry.

Pierre Bonin stirrade orubbligt på solen.

»Hvad nu, Bonin? Känner du icke igen en gammal vän?»

»Jag heter icke Bonin, jag», svarade nu ändtligen den store mannen, som tycktes hafva svårt att taga sina blickar från solen.

»Hvad f-n! Heter du icke Bonin?» utropade Thierry i stor förvåning.

»Ne-nej!»

»Min käre Bonin! Du har blifvit galen.»

»Vet hut, karl!»

»Nånå . . . du skall också slippa min röst i framtiden, efter du icke längre heter Bonin.»

Man måste beundra Pierre Bonin, därför att han med orubbligt lugn åhörde denna förfärliga hotelse och lät Thierry gå utan att ropa honom tillbaka och försona sig med honom.

Thierry aflägsnade sig, under det han brummade:

»Hvad kan hafva kommit åt Pierre, den hederlige Pierre . . . vårt och fäderneslandets hela hopp? Jag tror, vid min s-l, att karlen blifvit galen . . . troligen af sorg öfver fäderneslandets olyckliga belägenhet under det kejsrerliga tyranniet. Jaha! . . . Jag känner på mig sjelf, att politiken frestar hjernan . . .»

Längre voro vi icke med herr Thierry och kunna således icke omförmåla, hvilka dumheter han vidare tänkte.

»Min s-l!» sade Pierre Bonin till sig sjelf, när han såg sin vän och beundrare aflägsna sig. »Jag borde kalla honom tillbaka och försona mig med honom . . . men . . . aber, som de fördömde tyskarne säga . . . ja, hvad f-n skall jag göra? . . . jag är ju förbjuden att tala med någon menniska.»

Nu hördes skyndsamma steg i porten. »Kipp, kapp . . . tjipp, tjapp!» sade det och för hvarje »kipp, kapp, tjipp, tjapp!» rotfästade sig i Pierre Bonins stora hjerta den öfvertygelsen, att nu var stunden inne, då han skulle stå öga mot öga med sin kärleksfulla Lisette. Det hemtrefliga ljudet af hennes nedtrampade morgonskor, detta disharmoniska »kipp, kapp, tjipp, tjapp» — o, allt detta var honom lika väl bekant som hans skicklighet och värdighet att blifva president, minister eller senator.

»Jaså, Pierre Bonin, du är på maskerad, du», hördes Lisettes skrofliga stämma med vanlig skärpa utropa i det ögonblick, då det trefliga »kipp, kapp, tjipp, tjapp» antydde för Bonins öra, att hans »kära huskors» var ungefär midt i porten.

»Aha!» suckade han och denna gången misstog han sig icke. Det var verkligen »den s-ns qvinnan».

Men Pierre Bonin visade sig här som en stor diplomat, ty han svarade — ingenting, hvilket är höjden af all diplomatisk förmåga.

Lisette Bonin kom närmare.

»Nå, ditt långa nöt», hväste hon fram mellan blåbleka och af fradga betäckta läppar, »nå, svara, är du på maskerad eller hvarför har du klädt dig i livrée?»

Pierre Bonin vände sig nu om och då han såg sin enda räddning i det ihärdiga förnekandet af sin identitet med gårdagens Pierre Bonin, så gaf han sin kärleksfulla Lisette en föraktlig blick och svarade stolt:

»Hvem är du, qvinna?»

»Jag skall gifva dig besked, jag. Kom blott upp i vår bostad. Kom, kom, Pierre Bonin! Du skall, min s-l, nog få veta hvem jag är.»

Men Pierre Bonin var icke nyfiken. Icke heller var han en karl, som låter locka sig af sirener. Han svarade därför helt fräckt:

»Jag är icke Pierre Bonin och jag känner dig icke, qvinna!»

Lisette var häpen och bestört.

Der stod hennes Pierre, den ende man på jorden, som hon egde laglig rätt att kujonera och gifva stryk, der stod han och sade henne midt i ansigtet, att han icke var Pierre och att han icke kände henne. Hennes förvåning kände inga gränser och hon kunde på en lång stund icke finna ord för att uttrycka sina känslor. Hvad som aldra mest förvånade henne var den lugna köld, som mötte hennes blick, när hon betraktade denne mans ögon. Det kunde omöjligen vara hennes Pierre Bonin, som såg på henne med så fräck likgiltighet, ty hennes Pierre Bonin plögade icke våga möta hennes ögon. Och likväl var denne person

tydiligen ingen annan än den Pierre Bonin, vid hvilken hon för tretton år sedan var dum nog att låta viga sig inför både maire och prest.

Emellertid var Lisette en »handlingens qvinna» — ty det gifves här i verlden lika många handlingens qvinnor som »handlingens män». När hon hade länge eldat under en gryta med soppa, så kunde man vara förvissad om, att den skulle komma i kokning. Också kokte det nu inom henne, det sjöd och porlade i hennes sinne. Hon sammanknöt händerna såsom en engelsk boxare tilläfventyrs skulle hafva gjort och hon var redo att störta sig öfver sin upproriske man och handgripligen bringa honom ur hans villfarelse angående hvem som var den rätte Pierre Bonin. Pierre såg det och bäfvade. Han tyckte sig vara förlorad.

I detta ögonblick körde Ottilia von Wagenbachs fina ekipage från gården ned i porten och stannade midt i denna vid den sköna damens dörr. Detta räddade Pierre Bonin, ty Lisette var en förnuftig qvinna, som aldrig slog sin man, när någon såg det, och som därför i granskapet var mycket prisad för sitt milda och fogliga lynne. I sitt kärleksfulla sinne hade hon dock fast beslutat, att Pierre Bonin skulle få dricka den åt honom tillredda varma soppan, så snart ekipaget hade rullat bort.

Ödet och Pierre Bonin sjelf gjorde emellertid denna vackra plan om intet och förderfvade madame Lisettes goda soppa.

Strålände af skönhet kom Ottilia von Wagenbach ned. Beatrice följde sin herskarinna ned i porten och öppnade vagnsdörren samt tillslöt den efter henne. Derefter skyndade den vackra kammarjungfrun uppför trapporna igen, så att hon icke blef i tillfälle att se, huru illa Pierre Bonin handlade mot sin hustru.

Det dröjde några sekunder, innan kusken hade ordnat tömmarna och med säker hand gripit piskan. Naturligtvis

skulle han äfven tillkännagifva sin storhet genom en dugtig klatsch och dertill åtgingo ytterligare ett dussin sekunder. Följaktligen hade den lilla näpna kammarjungfrun hunnit att med sina små snabba och lätta fötter — riktigt ett par englafötter, det såg nog Pierre Bonin, som följde henne med ögonen — tillryggalägga hälften af trappan till andra etagen, innan ekipaget satte sig i rörelse. I annat fall skulle hon hafva för madame Lisette varit ett ypperligt vittne rörande Pierre Bonins skändliga beteende.

Knappt hade kusken slutat sina förberedelser och knappt hade den dyrbara, heltäckta vagnens hjul hunnit med mera än det första tummet af sitt första hvarf, förrän Pierre Bonin stod uppe på betjentbrädet bakpå vagnen — en upphöjd plats, från hvilken han helt fräckt ropade till sin af häpnad mållösa äkta hälft:

»Farväl, madame! Helsa Pierre Bonin, om Ni någonsin träffar den hedersmannen!»

Tionde Kapitlet.

"Nu är det din tur, Salignac!"

Två timmar efter det att Pierre Bonin hade så lyckligt sluppit ifrån sin hustru, uppträdde han hos Eugen Bastoul. De fyra vännerna hade nyss slutat sin vapenöfning för dagen och sutto eller lågo i sjelfsvåldiga ställningar, för att hemta sig efter ansträngningarna och för att i allsköns lugn öfverlägga om förbundets angelägenheter.

Pierre Bonin gjorde vid inträdet en helsning, som var alltför stolt för att göras af en betjent och likväl alltför ödmjuk för att frambringas af en blifvande förtroendeman

hos republiken. Pierre Bonin befann sig tydligen vid en skiljoväg och kunde icke rätt besluta sig för, hvilken gren af vägen han borde välja. Presidentstolen hägrade för hans blick med en gyllene gloria af ära, anseende och inflytande, men betjentrocken liknade ett tungt och oundvikligt öde, som han icke kunde undgå, om han icke ville återvända hem och äta af madame Lisettes hårdsmälta »dagliga bröd».

»Jaså, Bonin, du är redan tillbaka», yttrade Valdemar Brand, den herre, vid hvilken den politiske skraddaren enligt ödets hårda lag, nu var fjättrad sedan några timmar. »Du har flytt från din post, din skälm.»

Med det lugna sjelfmedvetandets och det goda samvetets klara panna mottog Pierre Bonin denna beskyllning.

»Nej, herre . . .»

»Skäms Pierre Bonin», röt Salignac. »Du borde redan hafva hunnit lära dig, att tilltala din herre och husbonde med ett: 'nådig herre'.»

Äfven denna förebråelse uthärdade Bonin utan att rynka pannan.

»Nådig herre», började han nu, men i en ton, som föranledde Salignac att utbrista:

»Du kunde allt säga det der på ett mindre försmädligt sätt.»

»Jag skall försöka. Nå-å-ådig her-r-r-e! Är det bra så?»

Skrattande åt Pierre Bonins försök att gifva sitt uttal en så långsläpig form som möjligt, yttrade Bastoul:

»Nå, Salignac, låt karlen vara i fred! Säg oss nu, Pierre Bonin, hvarför har du lemnat din post?»

»Derför att jag icke mer behöfdes der.»

»Jaså, jag trodde eljest att det var hungren, som drifvit dig hit.»

»Nej, nådig herre, för folkets skull och för att befordra fosterlandets heliga sak skulle jag kunna svälta ett helt år.

Ett stort sinne är mäktigt att göra stora uppoffringar och hvad ega vi väl, som är dyrbarare än ...»

»Än magen, nej, det har du rätt uti.»

»Än fäderneslandet, menade jag, nådig herre.»

»Nå, deri har du också rätt. Men säg mig, min vän, hvarför behöfdes du icke mera på din post?»

»Emedan mitt uppdrag redan är till punkt och prick utträttadt. Såsnart det gäller folkets stora, ädla och heliga frihetssak ...»

»Tig nu med dina dumheter, min vän, och säg oss i stället, hvad du har utträttat.»

»Genast, nådig herre! Jag stälde mig enligt befallning i porten. Efter att hafva väntat en half timme gynnades jag af lyckan, som lät den sköna damens kusk köra fram hennes ekipage. Utan att bemärkas af någon sprang jag upp bakpå vagnen och följde med på resan.»

»Nå, ditt nöt, hvem satt inuti vagnen?»

»Den sköna damen, naturligtvis!»

»Hvad gjorde du sedan? Vagnen stannade förmodligen förr eller senare?»

»Alldeles rätt, nådig herre! Den stannade i Boulognerskogen, men det var något besynnerligt med det stannandet. Just som vi foro fram i sakta mak och jag stod och drömde om republiken och mina kommande triumfer ...»

»Lemna det der, min vän!»

»... just då kom en herre springande efter oss med en fin hvit näsduk i handen och ropade till kusken, att han skulle stanna. Det gjorde han ock, hvarefter herren gick fram till vagnsfönstret och räckte den sköna damen näsduken, berättande att hon hade tappat den och att han hade varit nog öfverjordiskt säll och lycklig ...»

»Gör inga tillägg, min vän.»

»Ack nej, nådig herre, han sade verkligen så här: 'jag har varit nog öfverjordiskt säll och lycklig att genast märka

er förlust, min nådiga.' Dervid gaf han henne ögonkast, som vittnade om odelad beundran för den ädla damen. Hon svarade artigt. Ett samtal uppstod, under hvilket han presenterade sig sjelf såsom monsieur Ambroise Aiguille, tjänsteman i krigsministeriet.»

»Aha!» utropade alla de fyra vännerna på samma gång. Det var tydligt, att Pierre Bonins berättelse nu började vinna deras odelade intresse. Eugen Bastoul tillade:

»Den ädla damen går raskt till verket och hon har sannerligen lyckats välja ett utmärkt redskap i denna Ambroise Aiguille.»

»Huru? Du tror då . . .»

»Jag tror, att just Ambroise Aiguille skall skaffa henne de viktiga handlingarna, och jag vet, att han är dum, inbilsk, högfärdig och lättsinnig — egenskaper, som göra honom särdeles lämplig till O. v. W:s redskap. Jag känner honom ända från barndomen. Han har varit min skolkamrat.»

»Hvilken illfundig qvinna!»

»F—n är verdens största snille!» brummade Salignac.

»Misstag min vän! F—n är snillrik blott i det onda. Nej Bismarck, min vän, är det största snillet, ty han verkar för det som från tysk synpunkt måste befinnas godt.»

»Men huru är det möjligt, att den slipade damen redan har kunnat uppspåra Aiguille!»

Dessa utrop gåfvo tydligen tillkänna, att våra vänner öfverraskades af de underrättelser, som Pierre Bonin medförde. När den första förvåningen hade lagt sig, sade Bastoul till Valdemars förträfflige betjent:

»Slutar din berättelse här?»

»Nej, nådig herre! Jag kan förtälja, att sedan monsieur Aiguille en lång stund fört ett lifligt samtal med damen, blef han af denna inbjuden att vid hennes sida göra sin promenad i Boulognerskogen.»

»Ah! Till fots?»

»Nej, i vagnen! Monsieur Ambroise Aiguille var också icke sen att begagna sig af tillåtelsen, det kan jag försäkra.»

»Han såg således icke ut att blifva ledsen, när damen ålade honom denna uppoffring?»

»Nådig herre! Om jag är hungrig och man bjuder mig mat, ser jag väl då ledsen ut? Monsieur Aiguille såg ut alldeles som om han varit hungrig och som om verkligen den mat, hvilken han längtade efter, befann sig inne i vagnen. Jag försäkrar eder, nådige herrar, att jag icke var ens hälften så glad, när jag för tretton år sedan gick till altaret med min kära Lisette för att vigas.»

»Monsieur Aiguille och den sköna O. v. W. — det är då tusan, att vi icke känna hvad denna namnteckning betyder! — nåväl, de promenerade således i Boulognerskogen på tu man hand?»

»Åhnej, icke alldeles på tu man hand.»

»Hvad vill det säga? Fans der någon mera i vagnen?»

»Nej, men utanpå den fans jag och Pierre Bonin försummar icke sin pligt, när det gäller folkets väl och fosterlandets räddning.»

»Ah! Kanske du hörde hvad som sades inne i vagnen?»

»Jag skulle anse mig hafva uppfyllt min pligt illa, om jag icke hade hört hvarje ord.»

»Bravo, Pierre Bonin! Du är en ovärderlig man. Du kommer att engång rädda fäderneslandet.»

»Jag är derom öfvertygad», svarade politikern blygsamt.

»Men huru f-n bar du dig åt för att få höra?» dundrade Salignac, som ofta var något ohyfsad i sitt språk.

»Jag tog min pennknif och gjorde hastigt ett snitt i lädret på vagnskuren och i detta hål stack jag mitt öra.»

»Ypperligt, min vän! Du har goda anlag. Fortsätt som du har börjat, Pierre Bonin, så fördubblar din herre lönen.»

»Ack, jag tjenar icke för lönen, jag!»

»Det vore väl . . .! Hvarför tjenar du då?»

»Jag tjenar för att gagna den jord, som födt och fostrat mig, jag tjenar, emedan jag finner det vara min pligt att offra mig för fosterlandet. Må gerna mitt blod rinna, må gerna med min sista blodsdroppa mitt lif också rinna bort . . . hvad gör det, om blott . . .»

»Jo, det gör ganska mycket, min vän. Monsieur Brand skulle då förlora den bäste af alla betjenter i verlden. Nå, när du nu stack ditt långa öra in i remnan, som din knif åstadkommit, hvad hörde du då?»

»Idel artigheter, nådig herre! Den der monsieur Aiguille var mig en baddare till att kunna vara förtjusande mot fruntimmer. På fem minuter medhann han mera än jag skulle kunna himna på ett helt år.»

»Och damen?»

»Ja, det var någonting besynnerligt med damen. Om jag hade varit qvinna och en karl hade sagt mig så många förtjusande saker om mitt hår, mina ögon, min hy o. s. v., så skulle jag hafva tyckt om det och uppmuntrat karlen att fortsätta.»

»Nå, gjorde då icke O. v. W. detta?»

»O, nej! Hon svarade kallt på alla hans artigheter och försökte oupphörligt att komma in på andra samtalsämnen. Hon gjorde snillrika anmärkningar om vädret, om solskenet, om träden, om skuggan, om . . . ja, om hela verlden, men monsieur Aiguille låtsade sig icke höra, utan fortsatte att säga damen de mest förtjusande artigheter i ordalag, som min s-l voro förtjusande väl valda. Jag lärde mig några af dem, för att vid passande tillfälle begagna dem.»

»Den sköna damen tycktes således icke uppmuntra honom till att egna henne sin hyllning?» frågade Valdemar.

»Nej, nådig herre!»

»Då äro vi tydligen på villospår», dundrade Salignac.

»Uppmuntrade hon honom icke, så ämnar hon icke heller bedja honom om någon tjänst.»

»Mig synes tvärtom!» sade Valdemar Brand.

»Det vore då f-n!»

»Tig du, Salignac, och glöm icke huru oerfaren du är! Hvad förstår du af qvinnoangelägenheter?»

Naturligtvis bringades Salignac till tystnad genom denna tillrättavisning, som Bastoul gaf honom i skämtsam ton.

»Jag fattar saken så», fortfor Valdemar, »att damen genom låtsad köld vill ännu mera uppelda sin tillbedjare och göra honom till hennes lydige slaf. När tiden är inne, uppmuntrar hon honom nog, men hon vet, att man värderar högst det som kostar mest ansträngning att vinna.»

»För mig är det der hebreiska eller sanskrit», utlät sig Salignac. »Jag känner blott en enda method och den heter: rakt på sak utan några slingerbultar och krokvägar.»

»Det beror derpå, att ditt hufvud är ett kuriosum, min käre Salignac. Hvar och en som är begåfvad med normalt hufvud, skall medgifva, att O. v. W. handlar klokt.»

»Nå, Pierre Bonin, huru länge räckte den der promenaden eller med andra ord, när kunde du draga ditt öra ur klämman?»

»Efter en timme stannade vagnen och monsieur Aiguille steg ur, sedan han erhållit nådigt tillstånd att i morgon kl. 11 f. m. aflägga ett besök hos henne. Derefter foro vi vår väg.»

»Hvad säger du? For du med?»

»Ja, utanpå vagnen, det förstås. Vi reste hem, d. v. s. fröken sjelf reste hem, ty vid början af Rue de Rivoli hoppade jag ned af vagnen och blef stående stilla på gatan, till dess jag såg vagnen försvinna under porthvalfvet.»

Sedan Pierre Bonin på detta sätt aflagt sin berättelse, erhöll han tillåtelse att gå ut och deltaga i den frukost-

måltid, hvarmed Billard, monsieur Bastouls betjent, just satt och förnöjde gom och sinne.

När våra vänner hade sett dörren stängas efter Pierre Bonin, vände Eugen Bastoul sig till sina gäster och yttrade:

»Nu har Pierre Bonin gjort sitt arbete och nu är det din tur, Salignac.»

»Hvad nu? Hvad f-n? Hvad säger du?»

»Att nu är det din tur, Salignac.»

»Om du ville säga mig, hvori min tur består, så vore jag icke okunnig derom. Jag har hittills aldrig haft någon tur här i världen.»

»Åtminstone icke hos qvinnor, det är en känd och bevitnad sak. Min mening är för öfrigt blott den, att du nu måste fortsätta hvad Pierre Bonin har så skickligt påbörjat.»

»Förklara dig närmare, jag ber!»

»Saken är tydlig, eller huru? Ingen kan förmodligen nu bestrida, att monsieur Ambroise Aiguille lefver i den öfvertygelsen, att den sköna O. v. W. har en betjent, som är förvillande lik Pierre Bonin. Han har sett denne politiker med betjentrock, denne skraddare med presidentsjäl. Pierre Bonins ädla drag äro icke okända för monsieur Ambroise. Han har sett Pierre Bonin bakpå den skönas vagn och följaktligen vet han nu, hvem som är lakej hos fröken O. v. W.»

»Detta är då obestridligt!» röt Salignac med en stämma så stark, att den kom Bastouls på väggen upphängda värja att gunga fram och tillbaka på sin spik, liksom pendeln i ett ur.

»Nåväl», fortfor Bastoul, »det återstår oss således nu endast att låta fröken O. v. W. lära känna monsieur Ambroise Aiguilles lakej.»

»Har han då en sådan?» sporde den förvånade Salignac.

»Min käre vän, du har nog liten sjelfkänedom.»

»Hvad? . . . Denne lakej skulle väl aldrig vara jag?»

»Jo, min vän!»

»Du behagar skämta och du skämtar groft.»

»Hvarken fint eller groft, ty jag menar hvad jag säger.»

»Skall jag då gå bort till denne monsieur Aiguille och säga: var god och tag mig i ert bröd?»

»Ingalunda! Det vore att skämma bort vår sak. Du skall blott i morgon klockan elfva infinna dig i det hus, der O. v. W. har sitt högqvarter. Så snart monsieur Aiguille kommit, skall du börja gå omkring i trappor och korridorer der i huset, ända till dess du sammanträffar med den sköna damens kammarjungfru —»

»Men om der icke finnes någon kammarjungfru?»

»Var lugn, min vän! Sköna damer hafva alltid sådana. På hvem skulle de eljest låta sitt elaka lynne bryta ut?»

»För f-n, det vet icke jag. Förmodligen på deras älskare.»

»Åhnej, de hafva sina kammarjungfrur. Nå, min vän, när du nu träffar O. v. W:s kammartärna, ställer du dig som om du vore monsieur Aiguilles lakej. Hon skall tro, att du kommit i sällskap med honom och att du väntar på honom.»

»Men om . . .?»

»Nå?»

»Jo, jag menar, om monsieur Aiguille nu kommer ut för att gå sin väg, medan jag talar med tärnan, så kan jag väl icke gå efter honom såsom hans lakej, då han icke känner mig. Kammarjungfrun skall då märka, att jag har ljugit för henne.»

»Åhnej, det har ingen fara. När tärnan har samtalat med dig under fem minuter, har hon säkert sett sig mätt på dig och lemnat dig ensam. Du är alldeles icke af det slags män, som kunna fångsla en qvinna.»

»Nå, det är då sant», sade Salignac saktmodigt.

»Och när hon lemnar dig ensam, kan du lugnt begifva dig hem, ty ändamålet är vunnet. Kammarjungfrun tror

dig vara lakej hos monsieur Aiguille och du skall sedermera kunna komma och gå i det huset i egenskap af monsieurens betjent. Vår sak skall då stå på den aldra bästa fot. Pierre Bonin gäller hos monsieur Aiguille för att vara frökens lakej och du, Salignac, anses af fröken såsom monsieurens tjenare. Vi skola då lätt kunna hindra monsieuren från att personligen sammanträffa med fröken O. v. W. och vi skola tvinga dem att ombesörja sina ömsesidiga angelägenheter genom en korrespondens, i hvilken vi diktera hvarje ord, om vi så behaga. På det sättet skola de snart blifva fångade.»

»Ypperligt! Olympiskt! Gudomligt!» dundrade Salignac, hvilken tycktes vara förtjust öfver sin betjentrol.

»Du går således in på mitt förslag?»

»Ja visst . . . men en sak gör mig orolig.»

Salignacs panna lade sig i djupa veck.

»Ah! Hvilken?» frågade hans vänner.

»Jag har ingen lakejrock, som passar mig. Min betjent, den hederlige Arnaut, är betydligt längre än jag.»

»Trösta dig! Min Billard är af samma längd som du och han går nog in på att låna dig en af sina.»

»Då är allt väl. Men . . . om kammarjungfrun skulle få det infallet att förälska sig i mig!»

»Åh! Prata nu inga dumheter, Salignac! Det som är omöjligt det är ju omöjligt, min vän.»

Elfte Kapitlet.

Den von Bismarckska fredspolitikten.

Innan vi gå vidare i vår berättelse, torde det vara af nöden, att vi i korthet redogöra för vår öfvertygelse angående de verkliga orsakerna till kriget år 1870, för att ställa i

deras rätta ljus de händelser, hvilka vi i denna vår berättelse skildra. Hittills hafva vi i denna fråga icke haft tillfälle att sjelfva yttra oss, ehuru vi troget anført de ord, med hvilka de i vår berättelse handlande personerna hafva uttryckt sina tankar i frågan.

Om man skulle döma af en del offentliga handlingar utan att mera noggrant skärskåda dem eller om man skulle våga tro hvad tyska tidningar på sommaren år 1870 i sina af en ofantlig mängd magra ord rätt feta spalter yttrade angående krigets orsaker, så skulle man icke kunna beteckna Preussens ställning i denna fråga bättre än genom att tala om den von Bismarckska fredspolitiken.

Framför allt bör man här taga i betraktande herr von Bismarcks depescher och cirkulär till nordtyska förbundets sändebud vid främmande hof. Af den stora massan dithörande handlingar vilja vi här framlägga ett par talande exempel.

Den 18 Juli skickade Bismarck ett cirkulär till sändebuden, hvori han yttrade bland annat:

»Inför Gud och menniskor kasta vi ansvarigheten på dem, hvilka genom deras brottsliga hållning tvinga oss att mottaga striden för vår nations ära och Tysklands frihet... och vi kunna hysa den tillförsigten, att Frankrike icke skall finna någon bundsförvandt i detta öfvermodigt och utan all rättsgrund framkallade krig.» *

Redan dagen derefter aflät han ett nytt cirkulär, hvori han var till och med nog fördomsfri att säga:

»Hela den civiliserade världen måste medgifva, att de grunder, som Frankrike anför, icke existera, utan blott och bart äro upphittade förevändningar.»

Detta vare exempel nog på von Bismarcks diplomatiska sätt att bevisa inför världen, att hans politik var fredlig.

* Arch. Diplom. 1870—71. I: 181.

Det språk, som de tyska tidningarna samtidigt förde, karakteriseras ganska noggrant genom följande utdrag ur »Provinzial-Correspondenz» för den 13 Juli 1870:

»I Tyskland har man ända till sista ögonblicket icke kunnat tro på en allvarlig krigsfara . . . Preussiske konungen och staten hafva icke haft med saken att göra.»

Alltså skulle man häraf ganska lätt kunna sluta, att Tyskland icke haft någon del uti krigets framkallande, ja, att Tyskland alldeles icke velat hafva krig mot Frankrike, utan att Frankrike sjelf med beräkning framkallat kriget och i blindt trots utmanat ödet. Ja, sådana föreställningar om saken kunde man få, om man icke toge i betraktande, att man vid bedömandet af denna sak befinner sig på diplomatiens fält — ett fält, hvarest den ohöjda sanningen skulle vara ett fel, ja, ett brott mot allt hvad diplomatiska lagar och stadgar heta. För den historiska sanningens skull vilja vi emellertid närmare skärskåda frågan. Vi vilja se den icke genom några patenterade glasögon, utan genom sanningens mikroskop och med opartiskt öga.

Tvisten rörde, som vi veta, prins Leopolds af Hohenzollern föreslagna uppstigande på Spaniens tron — en tronbestigning, som skulle hafva betydligt ökat det hohenzollerska (d. v. s. preussiska) herskarehusets magt och inflytande. Särskildt skulle Frankrike derigenom råkat i fara, ty det skulle genom en sådan anordning hafva fått en telning af det tyska herskarehuset på hvarje sida om sig. Att nu en hohenzollersk furste skulle hafva mottagit en främmande tron utan att dessförinnan bedja herr von Bismarck om tillåtelse, det är en så öfvermåttan barnslig tanke, att Bismarck nästan borde hafva dragit i betänkande att framställa den, emedan den har det felet, att den är — otrolig. Hvarför är den absolut otrolig? Jo, bland annat därför att den motsäges af ett bref från Bismarck till marskalk Prim, hvilket afsändes *redan i Maj månad* och hvori herr Bismarck yttrade:

»att prinsens af Hohenzollern kandidatur i och för sig vore förträfflig, att den icke borde öfvergifvas och att den *i ett gifvet ögonblick kunde vara lämplig*» *). Om Bismarck redan *i Maj månad* korresponderade med den spanske marskalken angående prins Leopolds uppsättande på den tron, från hvilken Isabella ramlat, så bevisar detta tydligen, att sjelfva frågan icke var så främmande för Bismarck, som han sedermera, (när det *i början af Juli* blef uppenbart för världen, att Leopold skulle blifva spansk konung), lät påskina, då han t. ex. lät herr Thile inför Frankrikes *chargé d'affaires* monsieur Le Sourd förklara, att »preussiska regeringen var *alldeles okunnig* om saken, som för henne icke fans till». Dessutom förtäljer spanske ministern de Rascon, att prins Leopold antagit erbjudandet redan i början af Mars månad, och tillägger, att »saken blifvit *under våren* afgjord i Berlin med bifall af prinsens fader och äfven af konungen och herr von Bismarck». **) Hvem vill, när han tagit kännedom om dessa obestriddliga facta, förneka, att Bismarcks görande och låtande i denna fråga är förestafvadt af den försigtighet och hemlighetsfullhet, hvilken det var hans pligt såsom diplomat att använda? Nu efteråt är det nog lätt att se, huru saken bedrefs och hvilken eminent politisk talang herr von Bismarck ådagalade. Under flera månader bedref han i hemlighet underhandlingar med spanjorerna just angående prins Leopold och dock lyckades det honom att inbilla hela Europa, att »preussiska regeringen var alldeles okunnig om saken»! För den, som nu granskar saken höres det påståendet ungefär lika trovärdigt, som om en efter frukt lysten gosse, när han vid tiden för fruktens mognad träffas midt inne i en instängd och väl tillsluten trädgård, ville försäkra, att han icke har klättrat öfver planket, att han icke vet hvad ett godt äpple är och att han är »om saken alldeles okunnig».

*) Gramont, *La France et la Prusse avant la guerre*. p. 20, 21.

***) Hamilton, *Frankrike och Tyskland 1866—74* p. 64.

Nej, herr von Bismarck och hans försäkringar i all ära, men vi sluta oss gerna till dem som påstå, att den mäktige rikskansleren har trängt in till sjelfva kärnan af all diplomatisk konst, och vi anse oss icke derigenom för ringa en statsmans värde, ty det vore en viss död åt all diplomati, om det som sker på detta område skulle läggas i dagen för verlden, innan det hunnit fullbordas. Benedetti, det franska sändebudet i Berlin, omförmälde också i en rapport, att han »på grund af sin erfarenhet om den betydelse man får fästa vid Bismarcks språk», vore böjd för att tro, att Bismarcks försäkringar i denna fråga icke voro tillförlitliga. Sjelfva *Times*, det bekanta verldsbladet, yttrade vid denna tid just i fråga om Bismarck och prins Leopolds kandidatur: »Hemligheten föder misstankar. Hvarför dölja denna underhandling, om icke deri låge något mot Frankrike fiendtligt?» — ett yttrande, hvarigenom *Times* tydligt nog ådagalade, hvad öfvertygelse den hyste angående Tysklands önskan att få krig.

Man kan således tydligt nog spåra grefve Bismarcks finger i denna tronbestigningsfråga och detta ända från första början. Det var han som väckte spanjorernas tanke på Leopold såsom tronkandidat. Genom hans hand gingo underhandlingarna och det var äfven han, som i början af Juli fann ögonblicket lämpligt att låta resultatet af underhandlingarna framläggas inför det förvånade Europa. Sannolikt inträffade i början af Juli den tidpunkt, som han i sitt bref i Maj till Prim betecknade såsom det »gifna ögonblick», då prinsens af Hohenzollern kandidatur »kunde vara lämplig».

Om icke Bismarck hade haft sin hand med i spelet, skulle spanjorerna icke hafva afbrutit sina påbörjade underhandlingar med hofven i Lissabon och Florens, der de sökte en lämplig person till tronen. Spanjorerna skulle aldrig sjelfva hafva kommit att tänka på den lille och föga eller

alls intet kände preussiske fursten. Det var Bismarcks förtjenst, att den lille hohenzollern blef observerad af marskalk Prim, som ingalunda behöfde vara närsynt för att sväfva i okunnighet om prins Leopolds tillvaro i denna snöda verld, der större män än denne prins gå obemärkta.

Man behöfver också icke sväfva i okunnighet om de anledningar, som föranledde Bismarck att låta saken blifva offentliggjord först i början af Juli, då den egentligen var beslutad redan fyra månader tidigare. Den store diplomaten afvaktade detta »gifna ögonblick» med tålmod, emedan — Preussen behöfde denna tid för att fullborda sina rustningar. Först när dessa voro afslutade och Preussen samt dess drabanter — de tyska småstaterna — voro stridsfärdiga, först då »kunde prinsens af Hohenzollern kandidatur vara lämplig». Och den visade sig verkligen fullkomligt »lämplig» till det af Bismarck afsedda ändamålet, som var — krig, ett oförsonligt krig med Frankrike. Från fransk ståndpunkt måste naturligtvis Bismarcks handlingssätt synas fördömligt, men inför tysk domare måste det prisas och äfven en opartisk människa måste erkänna, att kriget var för Tyskland en politisk nödvändighet.

Tolfte Kapitlet.

Soumains nattliga tjenstgöring.

Sedan de fyra förbundna hade sinsemellan öfverenskommit rörande alla detaljerna af det uppdrag, som Salignac följande dag skulle utföra, upplöstes sammankomsten och hvar och en gick hem till sig — så sade man åtminstone. Valdemar Brand skickade Pierre Bonin hem till *Etoile du Nord* och gick sjelf att uppsöka en åkardroska, af hvilken

han lät föra sig ut till Boulognerskogen. Det var vid den tid på dagen, då den förnäma verlden uppträder der för att visa sina toiletter, sin skönhet, sina ridhästar och ekipager. Der vandrade nu Valdemar fram och tillbaka och sökte efter sin okända sköna, men vid denna timma lät hon sig icke se der. Valdemar Brand borde hafva varit i Boulognerskogen ett par timmar tidigare. Han skulle då hafva sett sin okända skönhet promenera i vagn med den tjocke monsieur Ambroise Aiguille vid sin sida. Men vår svenske vän hade icke någon aning derom, att den mystiska O. v. W. hade någon gemenskap med den vackra dam, som han hade följt genom aldra största delen af Europa. Aldra minst förestälde han sig, att dessa båda damer voro identiska.

Så förverkligade Valdemar för sin del hvad han vid afskedet från vännerna hade sagt:

»Jag går nu hem att hvila mina genom vapenöfningen uttröttade lemmar.»

Så hade han yttrat, men han gick till Boulognerskogen.

Vi vilja nu se till, huru de tre andra uppfylde hvad de genom liknande yttranden hade åtagit sig.

Eugen Bastoul hade sagt:

»Jag lägger mig genast att sofva.»

Det oakadt voro vännerna knappt försvunna bakom närmaste gathörn, förrän han lemnade sitt hem och styrde kosan närmaste vägen till Rue Rambuteau, sannolikt emedan monsieur Ambroise Aiguille bodde vid denna gata.

Äfven Salignac hade uppgifvit sig hafva för afsigt att uppsöka sitt hem och sin bädd, men han hade knappt räckt Valdemar och Soumain handen till afsked, förrän han började taga ut stegen på ett sätt, som antydde, att han brådskade att hinna ett mål, men ett mål, hvilket ingalunda kunde vara hans bostad — den låg vid Rue St. Honoré — utan en eller annan gata i en motsatt ända af den stora staden.

Hvad nu beträffar monsieur Soumain, så hade äfven han förklarat sig vara trött och ämna uppsöka sitt hviloläger, men också hos honom regerade i detta afseende falskhetens demon, ty i stället för att begifva sig till Rue de la Paix, der han bodde, skyndade han med bevingade steg till Rue Drouot och ilade in i ett elegant hus, hvars portvakt bugade sig ödmjukt och i hvars förstuga, trappuppgång och korridorer hvimlade af militärer. Monsieur Soumain helsade på alla. De tillhörde samma regimente som han och han hade der inga ovänner.

»*Parbleu!* Hvarthän ilar du, Soumain?» utropade en liten och frodig löjtnant, när vår vän med stora steg passerade förbi honom i trappan.

»Till generalen!»

»Nåväl, honom träffar du nog utan att behöfva springa dig till lungsot.»

Men Soumain hörde icke den vänliga varningen. Om det hade gällt att frälsa sin svärmors lif — han hade dock ingen sådan — skulle han icke hafva kunnat vara mera skyndsam i sina rörelser. Innan tio sekunder voro förlidna, sedan han beträdt första trappsteget, hade han icke allenast lagt bakom sig hela trappan med dess tretiotre steg, utan han hade på denna korta tid hunnit smyga sig in genom en liten dörr, som synbarligen icke kunde leda till generalens mottagningsrum, emedan den befann sig afsides i en vrå, dit ingen solstråle tycktes kunna tränga, och dessutom var till höger om trappan, då öfverstens egen dörr var till venster.

Vi taga oss friheten att följa monsieur Soumain, enär det intresserar oss att känna hvad han har för händer.

När han öppnat den lilla dörren i den mörka vrån, trädde han in i en liten kammare, som var mycket enkelt, men mycket smakfullt anordnad. Att en kvinna herskade här, derom kunde man vid första blicken blifva öfvertygad, ty dels förmår ingen karl hvarken på ett så förtjusande

sätt ordna sina tillhörigheter eller vidmagthålla den en gång stadgade ordningen, dels satt der en liten, den aldrig fagraste qvinna, som vid herr Soumains inträde rodnade likt en nyss utsprungna ros.

»Ah! den tappre kaptenen har . . . hm!» — så torde en och annan af våra läsare uttrycka sin förvåning öfver monsieur Soumains inträde i denna qvinliga helgedom och om läsaren är af det slag, som icke plägar väga sina ord på guldsvigt, så torde han tillägga: »hvilken älsklig älskarinna herr Soumain har vetat att vinna».

Men nej, värde läsare, du misstager dig. Denna unga sköna qvinna är monsieur Soumains syster och den omfamning, som vi nu åskåda, är blott ett bevis på syskonkärlek.

»Det var snällt af dig, Louis, att du kom», sade den unga flickan, under det hon med innerlig blick betraktade sin bror.

»Jag skulle hafva kommit förr, om icke angelägna göromål hade hindrat mig. Har du längtat efter mig, syster Amelie?»

»Du vet nog, Louis, att jag har längtat. Eger jag väl någon annan människa här i lifvet, till hvilken jag kan trygga mig? Vår fader och vår moder äro lagda uppå bår. Du, Louis, är den ende, som står mig åter.»

En tår stal sig fram ur det milda ögat. Skönare offergård än denna tår har dotter aldrig gifvit sina föräldrar. Den tindrade i solstrålarna som en stjärna, den lyste ännu när den sakta sänkte sig ned på den sammetslena kinden.

Amelie var lärarinna för general de la Motterouges barn. Den fattigdom, hvori hon hade blifvit försänkt genom föräldrarnas död, hade kastat henne ut i verlden för att sjelf förtjena sitt bröd. Hennes verkliga bildning, hennes klara och uppodlade förstånd, hennes stora kunskaper blefvo henne nu nyttiga och beredde henne en någorlunda bekymmerfri utkomst, hvarigenom hon till och med sattes i tillfälle

att, med någon uppoffring för egen del, understödja sin bror Louis Soumain. För att göra den senare full rättvisa måste vi dock erkänna, att han aldrig utan lifliga och uppriktigt menade protester begagnade sig af sin ädla och kärleksfulla systers godhet, ja, hon måste i de flesta fall taga sin tillflykt till qvinnans starkaste vapen — tårarna, innan den i grund och botten förträfflige unge mannen lät öfvertala sig att mottaga den lilla af systemen sammansparade summa, som hon — han visste det väl — i de flesta fall sjelf kunde hafva behöft använda till en eller annan af de små toilettartiklar, för hvilka qvinnan i allmänhet är svag.

Sedan vi nu hafva sört för, att läsaren erhållit en möjlighet att rätt uppskatta den unga damens inre förtjenster, anse vi oss också pligtiga att gifva en skildring af hennes yttre företräden.

Till en början anmärka vi således, att Amelie Soumain var en vacker flicka. Så särdeles snillrik torde emellertid denna anmärkning icke kunna anses vara, då ju, som hvar man vet, den hulda modren naturen ur sitt fruktbara sköte oupphörligt alstrar sköna qvinnor och då man till och med skulle kunna fullt sanningsenligt säga, att hvarje flicka utan undantag är vacker, så länge hon är kysk och ärbar. Hvad beträffar Amelie Soumains skönhet, så var den emellertid i dubbelt afseende märkvärdig, nämligen först och främst derigenom att den var af det utomordentliga slag, som mannen sällan träffar annorstädes än i poesien eller drömmen, och för det andra derigenom att denna unga dam på ett förvånande sätt liknade en annan dam, hvilken vi redan förut hafva presenterat för våra läsare.

Hvar har läsaren förut sett dessa mörka, djupa ögon, denna eldiga, men på samma gång kyska, milda blick? Hvar hafva vi skådat denna näsa, som kunde hafva tjenat såsom modell för någon af den grekiska forntidens konstnärer, när han gjorde utkastet till sin Juno- eller Venus-

bild? Hvar hafva dessa fint penslade, förtjusande ögonbryn mött oss eller dessa läppar, hvilkas skönhet aldrig kan beskrifvas? Hos hvem hafva vi redan förut iakttagit denna obeskrifligt intagande motsats mellan ett ljust, guldlockigt hår och mörka, outgrundligt djupa ögon?

Ja, värde läsare, du ser här i Amelie Soumain en afbild af den sköna Ottilia von Wagenbach, en afbild som i alla delar är trogen. Dock är der en nästan obeskriflig åtskilnad emellan afbilden och originalet, mellan Amelie och Ottilia. Denna skillnad inskränker sig icke till den omständigheten att Ottilia är mera fyllig, mera utvecklad i kroppsligt afseende, ty med en penna, som vi ju dock kunde doppa i saftiga färger, skulle väl denna åtskilnad icke vara obeskriflig. Obeskrifligt är deremot hvad det är, som gifver åt Ottilias ansigte någonting nästan demoniskt, under det att renheten i Amelies ansigte frestar till att använda det utan tvifvel något öfverdrifna uttrycket: »englalik». Skillnaden mellan ond och god engel torde aldrig bäst be-teckna hvad det är som, oaktadt all verklig likhet, dock åstadkommer en stor olikhet mellan Ottilia och Amelie.

Emellertid satte de båda syskonen sig ned och samtalade om sina familjangelägenheter, till dess den unge kaptenen efter en blick på vägguret störtade upp.

»Jag glömmer», utropade han, »för nöjet att samspråka med dig, min syster, att jag måste vara hos generalen klockan half ett.»

»Är det då så nödvändigt?»

»Ja, jag har general de la Motterouges order i min ficka. Han befäller mig deri att infinna mig hos honom på detta klockslag. Farväl, Amelie! Gud skydde dig, min syster!»

Snart var vår vän Soumain ute i korridoren och som han blott behöfde gå några få steg, stod han efter två minuter inför generalen.

De la Motterouge, general i franska kavalleriet, var en man af medelmåttig kroppslängd och tycktes hafva uppnått en ålder af omkring femtio år. Det var en tapper man, som fullkomligt stelnat i de militäriska formerna, kort i ord, men väldig i handling.

»Min käre kapten», dundrade generalen, sedan han med en nådig rörelse med handen besvarat Soumains helsning. »Ni har förmodligen ingenting emot att genast inträda i krigisk tjänstgöring?»

»Nej, herr general», svarade Soumain förvånad. »Det är således fråga om strid och blodsutgjutelse?»

»För f-n, herre», sade generalen, blickande bistert framför sig. »Det är nu slut med paradexercisen och, ta' mig tusen vargar, lär det icke nu blifva allvar. Vi skola slå preussarne som min lakej slår flugorna. De skola omkomma i tusental, min herre!»

»Derom tviflar jag icke, när jag hör folket på gatorna skrika: à Berlin! à Berlin!» svarade Soumain ironiskt.

»Ja, min herre, vi skola vara i Berlin inom tjugo dygn.»

»Så snart?» utropade Soumain på ett sätt, som verkligen var nedsättande för den tappra franska hären.

»Inom femton dygn, säger jag er, herre! För f-n, herre, jag vet det väl, jag.»

Om det var därför att Soumain hyste mindre goda tankar om fransmännens blifvande framgångar, det veta vi icke, men säkert är, att han skyndade sig att komma in på ett annat samtalsämne med denne tappre general, som aldrig var värtalig utom när det gälde att prisa de franska härarnas förträfflighet.

»Jag tyckte mig förstå», sade Soumain, »att ni, herr general, hade något uppdrag att gifva mig.»

»Ja visst, min herre! Det är fråga om en nattlig tjänstgöring.»

»Ah! Här eller i Berlin?» sporde Soumain icke utan ironi.

»Här, min herre! I Paris! Jag har från högre ort bekommit skriftlig order att utvälja en officer och fem eller sex pålitliga karlar till ett viktigt ändamål.»

»Är det möjligt att få veta detta ändamål? Kanske är det en stor hemlighet?»

»Till en del, min herre! Det vill säga, att jag icke vet hvad f-n personen heter. Det enda jag vet, är att personen månne vara hög och förnäm — en salongshjelte förmodligen, hvilken är bortklemad af sin hulda mamma.»

»Det är således fråga om en person?»

»Jaha! En person, som i natt önskar taga ställningar och förhållanden på gatorna i Paris i betraktande, men icke vågar göra det ensam.»

»Ah!»

»Förvånar det er?»

»Ja, så vida icke denne person skulle vara fransmännens kejsare.»

»Ni säger min s-l något, min herre!» dundrade generalen. »Derpå har jag icke tänkt, men det måste vara han, emedan det icke kan vara någon annan. För öfrigt var ordern besynnerlig, ty den innehöll intet namn på den person, som skall skyddas, utan der stod 'en person, som vill vara okänd'. Hvem har någonsin hört talas om sådant? Det måste vara kejsaren, det är säkert. Jag tror det åtminstone.»

»Ni vet det då icke, herr general?»

»Nej, i sanning! Jag har icke ens tänkt, att det kunde vara han, förrän nu, då ni, min herre, säger det. Nu tycker jag, att saken är klar som det mest friska källvatten.»

»Nåväl, herr general, hvad skall jag nu göra med denne person?»

»Ni skall, åtföljd af fem eller sex karlar, som ni sjelf

får utvälja ur truppen, eskortera honom hvarthän han vill gå. Förmodligen är han rädd för parisarne och parisarne äro, ta' mig sjuhundratusen vargar, riktiga vilddjur, när de råka i eld och lågor.»

»Jag har således att ställa mig och mina karlar till hans förfogande?»

»Det är ju solklart, min herre!»

»Men jag förstår icke fullkomligt, huru . . .»

»Hvad nu? Hvad f-n? Hvad är det ni inte förstår?»
dundrade herr generalen med militäriskt eftertryck.

»Jo, jag har ännu icke haft den äran att få veta, hvar jag med mina karlar skall möta denne person, som föredrager de oroliga gatorna i Paris framför en god säng.»

»Först och främst rör det icke hvarken er eller mig, om kejsaren föredrager det ena eller det andra.»

»Ni vet då, herr general, att det verkligen är kejsar Napoleon?»

»Vet? . . . Nej, min herre, icke vet jag det, men, ta' mig sjutton, är det lika säkert ändå, att det är han. Det *kan* icke vara någon annan. Vi voro ju nyss ense derom.»

»Ni har ett sätt att bevisa er mening, herr general, hvilket är fullkomligt öfvertygande. Det *kan* icke vara någon annan än kejsaren och följaktligen *är* det kejsaren. Jag är öfvertygad, herr general! Men hvar skall jag nu sammanträffa med kejsaren?»

»Klockan elfva i natt skall ni med er lilla skara infinna er utanför det hus vid Rue de Palerme, der monsieur Felix Pyat bor, numret har jag glömt.»

»Huru? Felix Pyat?»

»Ja, är icke den saken tydlig, min herre?»

»Mycket tydlig, herr general! Men monsieur Felix Pyat är ju en man, som är känd för att tillhöra det republikanska partiet, ja, man tror sig till och med hafva hos honom iakttagit utpregladt kommunistiska tendenser.»

»Hvad f-n rör det oss, min herre?»

»Kanske icke, men det synes mig som om kejsaren icke skulle vilja hafva något att skaffa med den karlen. Följaktligen kan det icke vara kejsaren.»

»Det är kejsaren, säger jag.»

»Kejsaren hos en Felix Pyat!»

»Hvem har sagt, att han skall vara *hos* honom? Kanske kommer han dit i vagn och möter er utanför huset, förstår ni? . . . Utanför!»

»Jag förstår och är beredd att lyda. Kanske förhåller det sig som ni säger, herr general. Ni är mera skarp-sinnig än jag.»

Herr generalen förnekade icke sanningen af detta ömdöme. När har väl en öfverordnad person förnekat, att han i alla afseenden är öfverlägsen sina underlydande? Eller när har det väl varit så illa stäldt här i verlden, att den underlägsne befunnit sig på den öfverordnades plats?

Soumain lemnade generalen, men han upphörde icke att tänka på det besynnerliga uppdrag, som han erhållit. Att det kunde vara kejsaren, som ämnade företaga denna nattvandring, det kunde icke falla Soumain in att tro ett enda ögonblick, ty han visste ganska väl, att Napoleon tillräckligt kände sinnesstämningen i Paris och att han icke behöfde ströfva genom gatorna vid nattetid för att inhemta kunskap derom. Ropen »à Berlin! à Berlin!», som ständigt under dessa dagar genljödo på gator och offentliga platser i Paris, trängde säkert in i de aldri innersta kejsarliga gemaken, det kunde Soumain icke betvifla. Äfven sade den unge kaptenen sig, att kejsaren i alla händelser icke skulle hafva haft behof af att bedja general de la Motte-rouge om en skyddsvakt, då han i sitt eget palats hade hundratals modiga och tillgifna krigare.

Ju mera Soumain grubblade öfver saken, desto mera rotfästades hos honom den öfvertygelsen, att den hemlighets-

fulle person, hvars namn var sammanknippadt med namnet Felix Pyat, åtminstone icke kunde vara någon verklig fosterlandsvän. Soumain var också en man, som när han en gång kommit till en öfvertygelse, tog sina mått och steg i enlighet dermed. Hans beslut var fattadt, innan han hade tillryggalagt mera än hälften af vägen till sitt hem.

Närmaste följden af monsieur Soumains beslut var den, att så snart han trädt öfver hemmets tröskel, måste herr Tixier, lakejen, springa bort för att uträtta kaptenens stränga befallning att anmoda de tre andra ledamöterna i spionjägarnes förbund att sammankomma i kaptenens enkla ungarlarsvåning vid Rue de la Paix samma eftermiddag klockan fyra.

Redan klockan half fyra voro de samlade. De anade, att någonting af stor vikt var på färde, och de ville icke försumma sina fatalier.

Med den reda och klarhet, som utmärkte allt hvad Soumain talade, utvecklade han för dem såväl innehållet af hans samtal med generalen, som hans egna tankar om saken.

»Gifven mig nu ett godt råd, mina vänner!» slutade han.

»Du måste lyda din generals order», menade Valdemar.

»Den saken är klar, men . . .»

»Nåväl», sade Bastoul afbrytande de andras samtal, »mig synes det som om vårt förbund skulle få börja sin verksamhet i natt.»

»Det vore väl f-n!» utropade den alltid lika snillrike Salignac.

»Jo, min vän», återtog Bastoul, »så förhåller det sig verkligen. Soumain har erhållit order att med några karlar möta utanför monsieur Pyats bostad vid Rue de Palerme. Nåväl, jag finner ganska naturligt, att Soumain tager oss med i stället för sina husarer.»

»Men vi äro ju blott tre och han behöfver fem eller sex.»

»Du är en lika dålig räknemästare som kurtisör, Salignac», svarade Bastoul. »Vi hafva ju våra betjenter.»

»Du har min s-l rätt, du!» sade Salignac med beundran.

»Det fägnar mig, att du inser det.»

»Och mig fägnar det, att Bostoul har uttryckt just min mening», inföll Soumain. »I ären således beredda att följa mig?»

Alla förklarade sig beredda dertill och Salignac utropade dessutom:

»Jag har i dag redan erhållit min uniform och det skall blifva mig ett nöje att inviga den i natt.»

»Salignac, du talar som vishetsgudinnan», förklarade Soumain. »För att icke väcka misstankar hos den hemlighetsfulle person, som vi skola beledsaga, måste alla vara iförda uniform och då vår uniform såsom spionjägare är nära nog lik vårt regementes, så får jag uppmana eder att med lämpliga medel pådrifva edra skräddare.»

Man lofvade att till och med använda handgripliga öfvertalningsmedel, om icke goda ord kunde hjälpa, och därefter skiljdes man åt, för att åter sammanträffa hos Soumain klockan tio på aftonen.

Trettonde Kapitlet.

En spik i hedersmannen Salignacs likkista.

Vid Rue de Palerme bodde monsieur Felix Pyat i ett till det yttre ganska oansenligt hus. Monsieur Gambettas meningsfränder hade ännu icke i allmänhet flyttat in i stora och ståtliga palatser. Sjelfva monsieur Gustave Flourens bodde vid den tiden föga bättre än en arbetare.

Utanför det hus, der Felix Pyat förde en ganska obemärkt tillvaro, stannade klockan elfva på aftonen en skara af åtta män. Sablar skramlade vid deras sidor och sporrar klingade mot gatstenarna. Männen voro insvepta i militärkappor och hade den vanliga militäriska hufvudbonaden.

»Nu äro vi här», brummade en röst, på hvilken vi utan svårighet känna igen monsieur Salignac.

Den lilla skaran utgjordes, såsom läsaren redan har insett, af våra fyra vänner och deras lakejer.

Louis Soumain infann sig med militärisk noggrannhet på sin post.

»Du har verkligen rätt, Salignac», yttrade Bastoul.
»Nu äro vi här och du ser här ingången till det hus, der den store medborgaren Felix Pyat tillbringar sina dagar. A propos, min käre Pierre Bonin, känner du monsieur Pyat?»

Pierre Bonin svarade:

»O, ja, min herre, jag känner Felix Pyat. Hvem känner icke jag eller rättare hvilken fosterlandsvän känner icke jag?»

»Felix Pyat är således en god patriot?»

»Hans patriotism är höjd öfver allt tvifvel, min herre. Jag har sjelf hört honom vid ett möte af arbetare föreslå, att vi skulle tränga in till kejsaren en natt, medan han sofver, gripa, afsätta och döda honom och sedan utropa det nya samhällsskicket, de fria männens stat, med ett ord — republiken. O, ja, herre, för Felix Pyats patriotism går jag i borgen. Det är en stor man, ett af århundradets största ljus, fastän Gambetta är ännu större och ännu ljusare och fastän jag betviflar, att Felix Pyat någonsin blir någonting stort i republiken.»

»Nej, det förstås, de höga platserna fikar du sjelf efter.»

»Hör på, Pierre Bonin», röt Salignac, »är det sant, hvad du nyss sade? Har verkligen den s-ns karlen föreslagit att döda Napoleon och utropa republiken?»

»Ja visst, min herre, en sådan karl är Felix Pyat. Ärligare patriot och mera rättskaffens medborgare finnes icke.»

»Nåväl, Pierre Bonin, efter du försäkrar, att så är, vill jag gerna tro dig. Du har emellertid öfvertygat mig om rättmätigheten af två ting.»

Man kunde af röstens hotfulla uttryck märka, att Salignac var vred.

»Huru, min herre?» frågade Pierre Bonin, som uppenbarligen sväfvade i okunnighet derom, att hans loftal öfver Felix Pyat i sjelfva verket var ett klander. Den politiske skraddaren hade aldrig förmått lära sig, att det på politikens område finnes mer än en åsigt.

»Du frågar: huru?» dundrade Salignac. »Efter du är så dum, att du icke begriper min mening, så måste jag väl förklara den, ehuru det plågar mig att tala med djur af ditt skrot och korn. Nåväl, Pierre Bonin, tror du, att jag är en hederlig karl?»

»O . . . jo . . . o . . . o!» utbrast Bonin med förvåning.

»Nå», röt Salignac, »jag skulle min s-l icke hafva velat råda dig att betvifla det. Ser du nu, Pierre Bonin, eftersom jag är en hederlig karl, så anser jag två ting i denna stund vara rättmätiga och det är just dessa två ting, som du önskar, att jag skall förklara för dig.»

Pierre Bonin började förmodligen tycka, att Salignacs stämman var alltför hotfull för att kunna vara fullkomligt vänskaplig, och han drog sig därför försigtigt ett par steg tillbaka från den förfärlige monsieuren.

»Nej, vänta, Pierre Bonin! Du är skraddare och vet således af erfarenhet, att det tyg, som fastnar emellan käckarna af en sax, blir sönderklippt?»

»O! . . .»

»Nåväl, du befinner dig jemte monsieur Pyat i en så olycklig belägenhet, ty på grund af hvad du nyss sade

anser jag mig berättigad till att gå upp i detta hus och med min värja genomborra denne Felix Pyat.»

»Patrioten!» utropade Pierre Bonin med förtrytelse.

»Ja, just Pyat, den store patrioten! Och dermed anser jag mig hafva betalt honom för hans gemena plan att döda Napoleon. Nå vidare, min vän, anser jag mig vara oförhindrad att gifva dig en örfil, så att du faller i Felix Pyats rännsten.»

»Men hvarför . . .?» stammade den förfärade Bonin.

»Hvarför? Jo, därför att du anser det vara patriotiskt att döda den ädle kejsaren och sätta en Gambetta, en Favre eller till och med en sådan usling som Pierre Bonin på en presidentstol och låta honom styra land och rike. Det var dessa båda ting, som jag ansåg vara rättmätiga, nämligen ett värjsting åt Pyat och en örfil åt Bonin. Förstår du mig?»

»O . . . nej, jag kan icke begripa det.»

»Nå, om du icke begriper det, så kan du likväl rätta dig derefter.»

»Tyst, Salignac!» hviskade nu Soumain. »Någon kommer.»

»Ack, om det vore den der Felix Pyat, så . . .»

»Tig, säger jag! Ställen upp er på två led, mina vänner. Jag hör, att någon stiger ned utför trapporna i husets inre.»

»Ja, och dörren öppnas . . .» mumlade Salignac, under det han intog sin plats i ledet.

En högväxt karl, som var insvept i en vid kappa och hade en hatt med breda brätten neddragen öfver hufvudet, trädde ut ur huset. Af hela hans ansigte syntes icke mer än näsan.

Med raska steg ilade han ned på gatan och närmade sig våra vänner, liksom för att mönstra dem. Då han i sommarnattens dunkel varseblef deras uniformspersedlar och

vapen, tycktes han blifva nöjd, ty han vände sig till Soumain med dessa ord:

»Är Ni befälhafvare öfver dessa tappra gossar?»

»Ja, min herre!»

»Jag hör med nöje, att så är. Ni heter Soumain, icke sant?»

»Kapten Soumain, med er tillåtelse», svarade Soumain barskt, emedan han tyckte, att främlingen uttryckte sig med alltför stor ringaktning.

»Jag ber om förlåtelse», svarade mannen i kappan. »Man har sagt mig, att Ni innehar kaptens grad.»

Det låg i främlingens ton en viss qvantitet af spotskt gäckeri, hvarigenom Soumain föranleddes att svara:

»Det smickrar mig, att Ni så väl känner mig och att Ni värdigats underrätta er om min rang. För min del kan jag försäkra, att jag alldeles icke är nyfiken att få veta ert namn och er titel, min herre.»

»Emellertid torde Ni icke kunna förneka, att Ni blifvit af er förman befald att jemte dessa raska gossar följa mig på en promenad här i staden.»

»Det förnekar jag likväl.»

»Hvad? Skulle icke general de la Motterouge hafva...?»

»Han har befalt mig att ledsaga en person, men att Ni, min herre, är denne person, derom yttrade han ingenting. Ja, jag påminner mig nu, att han alldeles icke nämnde något namn.»

»Det är emellertid mig, som Ni skall ledsaga», svarade främlingen med en röst och ton, som vittnade om vana att befalla.

Både Salignac och de tre andra vännerna funno emellertid denna befallande ton vara ohöflig, när den begagnades af en namnlös person, men den ende som yttrade någonting var Salignac och äfven hans yttrande hördes icke af främlingen, emedan det antog formen af en hviskning i Bastouls öra.

»Det var f-n till karl att vara pockande, den der!»

På detta utrop svarade Bastoul blott med en dugtig knuff med armbågen.

»Men det är då åtminstone inte kejsaren», hviskade Salignac vidare.

»Tyst, ditt nöt!» hviskade nu Bastoul. »Låtom oss lyssna!»

Det var Soumain som talade.

»Nåväl, min herre, Ni säger, att den person, till hvars bevakning vi äro beordrade hit, är Ni. Alltså eger Ni att förfoga öfver oss. Var god och säg, hvarthän vi skola ledsaga eder.»

»Åh, dermed är ju ingen brådska, min hetlefrade herr kapten. Sä g mig först, om gatorna äro lugna.»

»Tror Ni, att gatorna i Paris hvila på en vulkan, min herre? Eller hvarför skulle de icke vara lugna? Jag har aldrig sett dem annat än lugna.»

Soumain var retad af främlingens spotska och i hans tycke öfvermodiga uppträdande. Detta var orsaken hvarför hans svar icke voro i sträng öfverensstämmelse med höflighetens lagar.

»Ni skämtar, herr kapten», svarade mannen i kappan.

»Nog förstår Ni, att jag menar, om folket är oroligt på gatorna.»

»Jag har alltid varit svag i konsten att tyda gåtor, min herre», genmålde Soumain. »Ni säger gatorna och menar folket. Kan jag veta hvad Ni menar? Men efter Ni nu frågar om folket är lugnt, så vill jag säga er, att Ni blott behöfver öppna öronen en smula, så får Ni höra allt hvad Ni vill veta.»

»Ah! . . . Ja, verkligen! Jag tror minsann, att här kommer en stor folkskara hitåt och att det ropas: *à Berlin! à Berlin!* Ni har rätt, min herre, men vore det icke skäl, att vi droge oss tillbaka in i huset här, medan denna pöbel-skara tågar förbi?»

»Drag Ni er tillbaka, om Ni vill, min herre», svarade Soumain.

»Kom... kom!»

»Är Ni rädd, så var så god och kryp in i förstugan. Jag lofvar att icke röja er dervaro.»

»De skola sönderslita eder alla...»

»En fransk soldat flyr aldrig, kom ihåg det. För tusan, min herre, Ni hör väl, att det är fransmän som komma och vi hafva ingenting att frukta af landsmän. Eller skulle Ni möjligtvis icke vara fransman?»

Denna med likgiltig ton uttalade fråga tycktes sätta främlingen i någon förlägenhet.

»Hvem?... Jag?... Jo, visst är jag fransman, min herre!»

Och liksom för att bevisa sin franska nationalitet stannade han kvar hos Soumain på gatan och öfvergaf planen att dölja sig.

En skara af åtskilliga hundra människor nalkades, än sjungande marseljäsen, än ropande:

»Till Berlin! Till Berlin!»

Den lilla gruppen af de åtta uniformerade männen och mannen med den stora hatten tycktes väcka skarans uppmärksamhet, ty den stannade och upphörde för en stund med sitt skrån.

Soumain drog sin värja och hans sju underlydande följde exemplet.

Pöbelhopen drog sig samman kring dem och Valdemar hade det nöjet att i den främste igenkänna en viss monsieur Pouille, hvilken en gång hade velat hänga honom såsom preussisk spion.

»Hvad viljen I, godt folk?» yttrade Soumain med undertryckt harm.

Pouille förde ordet.

»Vi vilja veta, om I ären goda patrioter», svarade den vilde trasvargen, under det han gestikulerade som en vansinnig.

»Godt!» genmälde Soumain. »Och jag svarar er, att vi äro kejsrerliga soldater.»

»Det svaret tillfredsställer oss icke», ropade Pouille.

»Jag beklagar det uppriktigt, ty i denna händelse hafva vi blott ett svar att ytterligare gifva.»

»Låt oss höra detta!» uppmanade monsieur Pouille.

»Betänk dig ännu en gång», sade Soumain, »innan du upprepar denna begäran, ty jag vill låta dig veta, att mitt nästa svar blir en befallning till mina karlar att bruka sina sablar. För öfrigt kan jag säga dig, att våra sablar äro slipade för fyra timmar sedan.»

Men monsieur Pouille hade så många medhjelpare bakom sin rygg, att han ansåg sig icke behöfva frukta en handfull kejsrerliga soldater.

»Spara på de stora orden, medborgare officer, annars torde det kunna hända, att det förtryckta folket roar sig med att taga sablarna ifrån er och kasta er sjelfva i Seine-floden.»

»Och jag råder dig, att icke ännu en gång kalla en kejsrerlig officer för din medborgare», röt Soumain.

»Ni måste lyda det förtryckta folkets fordringar», skrek Pouille af alla krafter, ty han ville, att så många som möjligt ibland pöbeln skulle höra, huru han förde »folkets» talan.

»Och hvad vill då det förtryckta folket?» frågade Soumain spefullt.

»Det vill, att ni ropar: 'ned med kejsaren!' och 'till Berlin!' Nå, vill ni det?»

»Jag vill borra mitt svärd genom din mage, fördömde upprorsmakare. Bort med dig!»

Troligen skulle det nu hafva kommit till blodsutgjutelse, om icke den spotske främlingen hade blandat sig i saken. Både Soumain och hans tre vänner befunno sig nämligen i det uppretade sinnestillstånd, då människan icke är herre

öfver sina gerningar. Man måste också medgifva, att det pröfvar en hederlig karls tålmod att höra en i lumpor klädd och i kroppsligt och moraliskt elände djupt sjunken usling ropa: »ned med kejsaren!» Vi hafva visserligen ingen kejsare här i Sverige, men vi hafva en konung, och om jag hörde en usling, han måtte nu vara väl eller illa klädd, skrika sitt afskyvärda: »ned med konungen!» så skulle jag göra detsamma som våra fyra vänner här gjorde — jag skulle draga min värja, om jag egde en sådan, och min förtrytelse skulle icke minskas derigenom att jag vunnit den öfvertygelsen, att hvarje missnöje med en bestående regering har sin yttersta grund i egennyttan; ty hvar finnes väl en ifrare för republiken eller dess yngre dotter kommunen, hvilken icke hoppas kunna vid en inträffande omstörtning plocka till sig en eller annan smula af den magt, som man fräntager den dittills bestående regeringen? Om icke egennyttan finnes, skulle både kejsare och konungar kunna sitta i ostördt lugn på sina troner.

Huru berättigad de fyra vännernas harm än var, så är det dock otvifvelaktigt, att mannen i kappan och med den bredskyggiga hatten bevisade dem en stor tjänst, då han nu kastade sin person midt in i den »brännande frågan». Vi betvifla icke våra vänners personliga mod, men vi taga i betraktande, att åtta män blott äro en munsbiter för en skara af åtskilliga hundraden. De skulle hafva blifvit sönderslitna lika visst och lika snabbt som lammet, när det råkat i tigerns klor.

Emellertid blefvo de räddade ifrån en så förfärlig död, ty den hemlighetsfulle främlingen trädde fram, ja, han gick till och med så nära monsieur Pouille, att denne ryggade tillbaka.

»Hvad är det Ni vill?» sade han kort och befallande.

Pouille hemtade snart djerfhet nog att svara:

»Vi vilja, att man ropar: 'ned med kejsaren!' och 'till Berlin!' Något annat vilja vi icke.»

»Det synes mig vara en ganska billig begäran, som äfven har den fördelen att vara lätt att uppfylla.»

»Ni är en sann patriot», sade monsieur Pouille.

»Ja, visst är jag det.»

Vändande sig till Soumain yttrade han:

»Nåväl, min herre, låtom oss ropa: ned med kejsaren!»

»Aldrig i evighet!» brummade den tappre kaptenen.

»Så vill jag ropa då.» Hviskande tillade han: »Det gäller lifvet. Låtom oss ropa!»

Och verkligen upphof främlingen en dånande stämman och ropade af alla krafter:

»Ned med kejsaren! Ned med Napoleon! Till Berlin! Till Berlin!»

Monsieur Pouille var nöjd och folkmassan var nöjd, fastän våra fyra vänner stodo stumma och orörliga och fastän ingen annan af betjenterna än Pierre Bonin instämde i främlingens rop.

Faran var öfverstånden. Folkhopen tågade bort.

Då de sista leden hade tågat förbi, gick Soumain bort och lade sin hand tungt på Pierre Bonins axel, så att den blifvande presidenten kände knäna svigta under sig. De öfriga stodo orörliga i ledet, för att icke genom brist på disciplin låta främlingen ana, att de icke voro kejsarliga soldater. Eljest skulle nog hvar och en af dem hafva velat bära händer på den politiske skraddaren i denna stund.

»Var det du», röt Soumain med hotfull stämman, »var det du, Bonin, som behagade hjälpa den der herren att skrika 'ned med kejsaren'? Svara!»

Bonin trodde utan tvifvel, att han nu skulle skörda beröm, ty han svarade med stor brådska:

»Jag ropade så högt jag förmådde.»

»Och du blyges icke att sjelf bekänna det! Att den här okände herren ropar 'ned med kejsaren!' det angår oss icke, ty vi veta icke ens om han är fransman och

om jag skall säga dig min mening, så är det den, att han är en tysk, ty...»

»Hvad säger Ni, kapten?» utropade främlingen. »Är jag tysk?»

»Jag tror det åtminstone», svarade Soumain lugnt.

»Det vore väl...»

»Som jag säger, min herre! För öfrigt torde Ni böra undvika att afbryta mig, då jag å tjenstens vägnar talar till mitt folk... Hör på hvad jag säger, Pierre Bonin! Du är ett stort nöt, men det oaktadt får du på intet vilkor råma, så länge du står i ledet. Med andra ord: skrik 'à Berlin!' så mycket du behagar, men var god och ropa aldrig: 'ned med kejsaren!' ty då spetsar jag dig ögonblickligen på min värja.»

Pierre Bonin teg.

Främlingen deremot yttrade:

»Ni är sträng mot ert folk, kapten Soumain. Han har dock nyss endast hulpit mig att rädda allas vårt lif. Halstarrighet är icke heller någon dygd, min herre.»

»Jag är sträng blott mot förrädare», genmälde Soumain torrt.

Nu teg äfven främlingen, troligen emedan han fann, att kapten Soumain icke skulle kunna öfvertygas. Efter att hafva stått tyst och orörlig ungefär en minut, liksom om han ville närmare tänka på saken, innan han öfverlemnade sig i kapten Soumains beskydd, yttrade han på sitt korta, befallande sätt:

»Kommen!»

Omedelbart derefter satte han sig i rörelse. Kaptenen kommenderade »framåt marsch!» Truppen satte sig i rörelse och började, anförd af Soumain, marschera i främlingens spår med fasta och taktmessiga steg.

Nu först kunde Salignac, som länge brunnit af begär att yttra sina tankar, utan fara anförtro den närmast framför

honom marscherande Bastoul sina åsigter om de ting, som inträffat.

»Detta blir», yttrade han i sorgsen ton, »detta blir min s-l en spik i min likkista, det säger jag dig, vän Bastoul.»

Den tilltalade vände hufvudet till hälften och frågade:

»Hvilket, Salignac? Om hvilken spik talar du?»

»Om den första i min likkista. Nog f-n förstår du, att jag menar den nyss timade olyckan.»

»Har någon olycka händt dig?»

»Ja visst! Jag fick ju icke spetsa den der trasvargen Pouille på min värja.»

»Trösta dig!»

»Aldrig!»

»Hvad som icke skett i dag, det kan ske i morgon.»

»Tror du det? Nå, jag får väl vänta på morgondagen då och lefva i hoppet.»

Troget som skuggan följde Soumain med sin lilla tappra skara efter den framåtilande hemlighetsfulle främlingen. Här och der mötte de folkhopar, som sjöngo marseljäsen både i form af tema och af variationer eller ock ropade: »à bas l'empereur!» eller med full hals skreko »à Berlin!» På intet ställe stängdes dock vägen för främlingen och hans eskort. Åsynen af de kejsrerliga uniformerna och de dragna sablarna tycktes vara tillräcklig att ingifva respekt. En och annan spefull anmärkning, ämnad åt den kejsrerliga uniformen, fingo våra vänner hålla till godo med, men de låtsade som om de icke hade hört dem.

Genom en mängd gator gick främlingen med beundransvärd säkerhet. Hvar och en som varit i Paris, vet huru svårt det är att finna vägen i den stora stadens labyrinthiska irrgångar. Sällan har någon annan än den som är född och uppfödd i Paris känt så noga till alla dess vrår som denne främling (om han var en sådan).

Slutligen förde han sin eskort in på den redan af oss kända Rue de Rivoli.

»Aha!» utropade då Salignac.

»Hvad menar du?» frågade Bastoul.

»Jag menar, att vi komma att stanna på denna gata.»

»Det menar äfven jag.»

»För f-n! Vi *måste* stanna här. På denna gata bor ju O. v. W. Det är klart, att den här monsieurén ämnar sig till henne.»

Fjortonde Kapitlet.

Ännu en spik af samma bedröfliga sort.

Monsieur Salignac hade gissat det rätta. Framför det hus, der fröken Ottilia von Wagenbach bodde (samma hus, der Pierre Bonins äkta maka satt eller låg och gret blodstårar öfver sin eländige man), stannade verkligen den mystiske man, till hvilkens beskydd kapten Soumain hade blifvit af sin general beordrad.

»Ni kan vänta mig här», yttrade mannen kort och befallande.

»Kanske dröjer Ni länge deruppe, min herre», sade Soumain. »I den händelsen kunna vi ju möta eder här på morgonen vid den timma, som Ni behagar bestämma.»

Främlingen studsade, då kaptenen framstälde denna djerfva tanke. Emellertid fann han sig snart och svarade:

»Nej, kapten Soumain, jag är tillbaka inom en half timma.»

»Godt! Vi skola afvakta er återkomst.»

Mannen trädde in i porten — samma port, hvars väggar hade kunnat för honom omtala så många af Pierre Bonins både ljufva och bittra minnen. Snart var han försvunnen i mörkret, men ännu en stund hördes ljudet af hans steg i trapporna derinne.

I den våning, som Ottilia von Wagenbach bebodde i detta hus, voro tre fönster upplysta. För öfrigt var hela huset mörkt.

En dörr hördes blifva öppnad och åter tillsluten. Därefter var allt tyst.

På gatan deremot började det blifva lifligt. Våra vänner öppnade en mycket intressant diskussion rörande den hemlighetsfulle man, som med så stor ifver hade hulptit monsieur Pouille och monsieur Bonin att ropa: »à bas l'empereur!»

Pierre Bonin var den som började samtalet och bestämde dess riktning.

»En hedersman!» utropade denne blinde skräddare.

»Hvad f-n säger du?» dundrade Salignac med tordönsstämma. »Hvem är det du kallar en hedersman?»

»Naturligtvis denne ädle patriot, hvars betäckning vi äro.»

»Naturligtvis!» härmade Salignac. »Hör du! Det aldrig naturligare vore, om jag toge dig mellan mina händer och kramade din skrädadesjäl ur kroppen på dig.»

»Tyst, Salignac!» förmanade Valdemar. »Det synes mig, som om vi hade viktigare ting att tala om än den stackars Bonins svaga själ och magra kropp.»

»Du har rätt, ja, vid alla gudar, du talar sanning. Låtom oss öfverlägga, men det säger jag dig, Bonin, att om du blandar din själ och kropp in i vårt samtal, så... nå, du förstår!»

Om Pierre Bonin förstod meningen, så talade han åtminstone icke om det. Han teg som en mur och såg på

det hela taget ut som om han icke hade kunnat förstå, hvarför monsieur Salignac var så vred på honom.

Nu inföll Bastoul:

»Du bor ju i detta hus, Pierre Bonin?»

»Ja . . . det vill säga, att jag har bott der.»

»Nå, då lär du kunna upplysa oss om, hvem som bebordet rum, i hvars fönster vi se ljus lysa. Vet du det, Bonin?»

Den politiske skräddaren upplyftade sina ögon, såg och svarade utan tvekan:

»Der bor damen, nådig herre!»

»Hvilken dam?»

»Jag menar den dam, hvars lakej monsieur Aiguille tror mig vara.»

»Ah! Således denna O. v. W.! Jag trodde just det. Saken förefaller mig ganska mystisk, mina herrar.»

Ingen förnekade detta obestridliga faktum.

»Hvem kan han vara, denne hemlighetsfulle man?» fortfor Bastoul. »Säkert är, att han icke kan vara en sann fosterlandsvän. En man, som aflägger visiter hos en Felix Pyat och hos en O. v. W., kan icke vara en patriot i verkligheten, ehuru han visserligen i herrar Pouilles och Bonins tankar torde vara värd att ställa upp på en piedestal och tillbedja. Min Gud! Är icke Felix Pyat en af upprorsmakarne och är icke O. v. W. en preussisk spion!»

Man kunde nu hafva hört, huru den lilla skaran, som var samlad omkring Bastoul, frammumlade obegripliga hotelser, stampade i marken och drog sina sablar, liksom om Bastouls ord hade uppväckt hos alla en nästan obetvinglig lust att bryta sig in i O. v. W:s våning och tillämpa den urgamla näfrätten på henne och hennes hemlighetsfulle gäst. Det är icke bevisadt, att Pierre Bonin deltog i dessa demonstrationer.

»Lugnen er, mina herrar!» återtog Bastoul. »Vi skulle

ingenting vinna genom våldsambheter. Bland alla utvägar är våld den som lättast förfelar sitt ändamål. Jag har emellertid en plan.»

»Ah! En plan!»

Man samlade sig i en krets omkring Bastoul för att icke förlora ett enda af hans ord. Endast Bonin förklarades på grund af sin revolutionära sinnesriktning vara ovärdig att deltaga i diskussionen och måste gå bort och ställa sig ensam i porten.

»Du har en plan, säger du», dundrade Salignac, »och jag gillar den på förhand, om den blott leder till målen.»

»Målen, säger du?» yttrade Soumain. »De äro då flera?»

»Ja, visst f-n! Det vill säga, att de äro två. Det första är, att vi må lära känna hvem den här karlen är. Det andra målet är detta, att denne karl må blifva förd i säkert förvar, om det skulle vara en farlig person.»

»Nu talar du så förståndigt, Salignac, som en vanlig människa.»

Detta var Soumains sätt att prisa Salignacs skarpsinne. Bastoul deremot sade allvarligt:

»Salignac har rätt. Vi hafva framför oss detta dubbla mål, som måste vinnas. Lyckligtvis tror jag mig hafva upptänkt de medel, hvilka ofelbart skola föra oss till ett lyckligt resultat. Så hören!»

Med vanlig lätthet att uttrycka sig redogjorde nu Eugen Bastoul för sin plan och det var naturligt, att man åhörde honom med stort interesse och att man icke lät något ord blifva förgäfvets uttaladt. När han slutat sitt vältaliga och sakrika anförande, utbrast den alltid dundrande Salignac:

»Det är min s-l en superb plan och här borta ser jag en gaslykta skina.»

»Tyst! Han kommer! Hitåt Bonin! Ställen upp er i led.»

Det var hög tid att Bastoul uttalade dessa befallningar, ty de hade knappt hunnit blifva utförda, förrän den hemlighetsfulle främlingen trädde ut på gatan.

»Nu äro vi färdiga, min herre», yttrade han kort och nästan barskt till den hederlige kaptenen. Troligen hade han tröttnat vid att slösa artigheter på en person, hvilken visade sig så litet tacksam därför som Soumain.

»Nåväl, min herre», svarade Soumain kallt, »gå förut! Vi skola följa er och göra vår pligt.»

»En tung pligt, icke sant?» inföll den obekante i det han lät sin resliga gestalt långsamt glida framåt gatan.

»Jag vet icke ännu huru tung jag skall anse denna pligt», genmälde Soumain.

»Ännu? När får Ni då veta det?» sporde den okände med ett muntert skratt, under det han alltjemt vandrade framåt.

»Så snart jag får veta hvem Ni är», var kaptenens svar.

»Hvad behagas?» utropade främlingen på ett sätt, som tydligt vittnade om en icke ringa grad af förvåning.

»Som jag säger, min herre», återtog Soumain kallt.

»Jag skall hafva äran att underrätta er om, huruvida den pligt, jag nu uppfyller, är lätt eller tung, så snart jag förskaffat mig visshet om ert namn.»

»Visshet? Ni har då era misstankar?»

»Jag har mera än misstankar, jag har tro, men tron är icke fullkomlig visshet.»

»Ha, ha, ha! Ni är då för lustig, min hederlige kapten. Nå, hvem tror Ni då, att jag är?»

»Äfven det skall jag säga er, när jag erhållit den visshet jag snart skall förskaffa mig.»

Den obekante skrattade icke mer. Utan tvifvel fann han sig icke fullkomligt väl, ty han blef lika tyst som gatstenarna, hvilka han trampade med sina tunga steg. Det lider intet tvifvel, att han började finna sin ställning i något afseende obehaglig.

Emellertid nalkades man den af Salignac, såsom läsaren minnes, nyss utpekade gaslyktan. När den okände befann sig i närheten af denna lykta, trädde Soumain fram bakom honom och lade sin hand lätt på hans axel.

Mannen stannade. Våra vänner och deras lakejer slöto en krets kring honom och Soumain.

Gatan var tom, tyst och ödslig.

»Släpp mig, karl!» befalde den okände. »Hvad vill du mig?»

»Jag hade nyss äran att säga er det, min herre. Jag vill nu lösa gåtan eller, med andra ord, jag vill veta hvem Ni är.»

Mannen drog hatten ännu djupare ned på hufvudet. Detta var hans enda svar på Soumains framställning.

»Nåväl, vill Ni godvilligt och utan bråk tillfredsställa vår mycket naturliga nyfikenhet?» sporde Soumain.

»Hvad Ni kallar naturligt, det finner jag oförskämtdt, min herre», svarade främlingen stolt.

»Ni väljer edra ord mycket illa, min herre, och då Ni synes vara en man med bildning, så måste jag tillskrifva edra ohöfviska uttryck den obekantskap med vårt språk, som är helt och hållet naturlig hos en utländing. Jag förlåter eder därför, men ber eder, att Ni icke för mycket missbrukar mitt tålmod.»

»Ni är ju kapten, min herre?»

»Utan tvifvel! Behagar Ni se min fullmagt?» sporde Soumain ironiskt och alltför elakt att egentligen vara höfligt.

»Bah! Hvad frågar jag derefter? Jag ville blott påminna er om er pligt såsom soldat.»

»Jag tackar! Ni menar således, att jag handlar mot min pligt?»

»Sådan är min mening. Ni har fått edra förmäns order att skydda min person och nu anfaller Ni mig.»

»Hör på, min herre!» svarade Soumain retad. »Jag

vill låta er veta, att jag sjelf sörjer för, att ingen af mina pligter faller mig ur minnet. Och vidare vill jag bedja er ursäkta, att jag tycker mig finna er vara en i högsta grad misstänkt person, hvilken jag är pligtig tillspörja om hans namn, då jag nu har eder i mina händer. Visste väl general de la Motterouge, när han gaf mig befallning om denna nattliga tjenstgöring, att den person, som jag skulle ledsaga, skulle komma från ett besök hos Felix Pyat, att han skulle ropa 'ned med Napoleon! ned med kejsaren!' och att han skulle aflägga visit hos en preussisk spion, en viss fager och rosenkindad dam med ett namn, hvars begynnelsebokstäfver äro O. v. W.? Tror Ni, att generalen visste allt detta? Nej, min herre, han visste ingenting derom och därför, ser Ni, är det min oafvisliga pligt mot min förman att förskaffa honom underrättelser om er person.»

»En soldat skall lyda utan att resonera», invände den obekante.

»Ja, i Ryssland möjligen, men icke i Frankrike. Här äro soldaterna inga maskiner, utan menniskor med kött och blod, med förstånd och vilja.»

»Nog nu med prat, herr kapten! Låtom oss gå! Jag skall då förlåta eder detta skämt.»

»Ni är alltför artig, som utdelar förlåtelse, innan man begär någon sådan af eder. För öfrigt inser Ni nog, att här icke är fråga om skämt. Ni kan aldrig inbilla er, att en kejsarlig fransk officer skulle skämta med en person, som han nyss hört ropa: 'ned med kejsaren!' eller som kommer från monsieur Pyat eller från denna O. v. W.»

»Jag befäller er att följa mig och upphöra med dessa upptåg.»

»Spara edra ord och befallningar, min herre. I Frankrike förstå vi oss icke på skämt i så viktiga ting som dessa äro. Kort och godt! Vill Ni visa oss ert ansigte? Vill Ni säga oss ert namn?»

»Aldrig!»

»Nåväl, då anser jag mig icke ens behöfva anhålla om ursäkt för de mått och steg, som jag ämnar vidtaga.»

Soumain drog sin värja och satte den framför den okändes bröst.

»Ni ser utan tvifvel detta vapen?» frågade han, mindre för att erhålla ett svar, än för att börja sina »mått och steg». Också bekymrade den reslige mannen i kappan sig icke om att svara.

»Ni ser utan tvifvel äfven, att hvar och en af mina karlar har blottat sin värja och riktar den mot något ställe af er kropp. Om Ni har lika goda ögon som jag, så ser Ni sannolikt äfven, att den krabaten Salignac — en tapper karl, det försäkrar jag er — måttar ett väldigt hugg åt ert hufvud. Jag har den goda tanken om er, att Ni förstår hvad detta har att betyda. I alla händelser vill jag förklara det för er. Ser Ni, allt detta bör lära er, att om Ni icke lyder, så är Ni dödens rof. Glöm icke det, min herre! Ni är sjelf orsaken till, att jag måste använda mått och steg, som jag inom mig afskyr.»

Soumain måste stanna på denna punkt i sitt tal, emedan han hade behof af att hemta andedrägten. Snart var han emellertid i stånd att fortfara.

»Och nu, Pierre Bonin, skall du lida ditt straff, därför att du nyss var så beredvillig att hjälpa denne herre att ropa: 'ned med kejsaren!' Du sticker din sabel i dess skida och närmar dig denne herre. Var icke rädd, min vän, han rör dig icke och gör dig ingen skada, ty han vet, att om han blott gör en enda rörelse, så genomborras han ögonblickligen af sju värjor. Seså, Bonin, bäfva icke! Denne herre är, om jag icke misstager mig, världens allra klokaste man och han inser därför utan minsta svårighet, att sju värjsting i olika delar af kroppen från hufvudet ned till magen äro absolut dödande... Nå, det var rätt, Pierre

Bonin. Nu når du helt visst med din hand denne herres hatt?»

»Åhja», svarade Bonin, som ännu icke förstod hvad man väntade af honom.

»Godt!» fortfor Soumain. »Jag erinrar mig verkligen, att denne herre icke en enda gång lyftat på hatten för oss i natt, fastän vi äro kejsrerliga soldater och således mycket bättre än han, som sannolikt icke har den äran att vara fransman. Godtgör nu du, Bonin, denne herres försummelse, så få vi på samma gång se hans fagra anlete. Med få ord, Pierre Bonin, tag af hans hatt. Den generar mig.»

Nu ändtligen förstod Pierre Bonin meningen och var icke sen att handla efter order. Hatten lyftades inom ett ögonblick på ett mycket städadt sätt af den okände och gaslyktans fladdrande sken belyste nu ett kalt hufvud, på hvilket icke något hår kunde upptäckas, och ett par skarpa ögon, som lågo djupt inne i hufvudet och voro omgifna af djupa veck, samt ett par yfviga martialiska mustascher.

Kring denne man stodo, som vi veta, åtta andra män och därför var det icke underligt, att åtta utrop helsade uppenbarelsen af detta verldsbekanta hufvud.

»Herr grefve Bismarck!» utropade samtidigt åtta röster.

Det är egentligen icke lätt att veta, om den nu gjorda upptäckten öfverensstämde med de misstankar, som våra vänner hyste, men säkert är, att de blefvo mycket öfverraskade och häpna, när grefve Bismarcks nu af en ogenomtränglig köld liksom isade ansigte på nyss beskrifna ohöfliga sätt blottades.

»Vi måste bedja eder om förlåtelse, herr grefve», yttrade Soumain artigt. »Endast er egen envisa vägran att säga oss ert namn kan ursäkta vårt handlingssätt. Hvem kunde också tro, att Ni, herr grefve, skulle befinna er i Paris nu, då både eder och vår politiska himmel är höljd

af moln? Jag är verkligen ledsen att hafva förolämpat er. — Bort med edra värjor, karlar!»

»Karlarna» lydde, men med en långsamhet, som visade, att befallningen icke var i deras smak.

Bismarck, som hade varit föremål för förolämpningen utan att blinka, tycktes dock känna en verklig lättnad, när han befriades från de åtta värjuspetsar, som hotade hans lif. Han yttrade nu allvarsamt, men lugnt:

»Nåväl, herrar fransmän», sade han, »hvad är meningen med allt detta?»

»Meningen är väl klar, tycker jag», svarade Soumain. »Jag och mina karlar hafva ansett oss göra vår skyldighet och Ni sjelf, herr grefve, skulle hafva ansett er af oss väl betjenad, om skådeplatsen varit Berlin och vår kejsare eller någon annan af Frankrikes förnämste män hade varit i er nuvarande ställning inför oss, som under denna förutsättning hade varit edra landsmän. Må detta vara nog till vårt rättfärdigande. — En för oss lika viktig sak är det tillfälle, som slumpen skickat oss att bevisa er vår vördnad, ty, ehuru fiender, måste vi beundra den mannens egenskaper, som har gjort sitt fädernesland endrägtigt, fritt och starkt.»

Bismarck betraktade skarpt den hederlige kaptenen och yttrade:

»Sedan Ni och ert folk — jag ser nog, att de der icke äro några soldater — nåväl, sedan Ni och dessa herrar, som sannolikt äro edra vänner eller edra lakejer, hafva bringat mig er hyllning, så låtom oss gå.»

»Ni har rätt, låtom oss gå! Pierre Bonin, lemna hatten tillbaka!»

»Vänta!» röt Salignac. »Jag måste ännu en gång betrakta dessa ädla drag, dessa vördnadsvärda mustascher, denna höghvälfda panna . . . Om jag någonsin kunde glömma detta ansigte, skulle det vara en spik i min likkista, ty . . .»

Bismarck slungade en hotfull blick ur sina ögon och sade till Soumain:

»Ni bör icke tillåta dem att ännu mera förolämpa mig.»

»Tig, Salignac!» röt Soumain barskt.

Femtonde Kapitlet.

Salignac förklarar, att den tredje spiken var den värsta.

När Salignac hade blifvit på vederbörligt sätt nedtystad, gjorde den nordtyske förbundskansleren en otålig rörelse, hvilken nära nog hade förorsakat Salignac den smärtan afskära grefvens ena öra. Lyckligtvis inträffade icke denna olycka.

»Gå vi nu då?» frågade Bismarck.

»Strax», genmälde Soumain, »men . . . en sak, herr grefve! . . . hvarthän skola vi då gå?»

»Det får Ni se, om Ni följer mig.»

»Godt, herr grefve! Jag får emellertid förklara, att all ovisshet är högst pinsam för mig, emedan jag af naturen är mycket nervös. Jag har därför föredragit att bestämma målet för vår gemensamma färd, utan att rådfråga ers excellens' tycke och smak. Måhända ursäktar Ni min af pligt-känsla förestafvade djerfhet?»

»Ah! Nåväl . . .?»

»Ni önskar veta, hvarthän jag ärnar föra eder, herr grefve?»

»Föra? . . . Det var ett besynnerligt ord . . .» anmärkte herr von Bismarck högdraget.

»Det är emellertid», återtog Soumain, »det enda rätta ordet. Jag skall verkligen föra eder till något ställe, herr grefve.»

»Jaså! Ni talar som om jag vore er fånge.»

»Förvånar det er?»

»Är jag då fången?»

Man kunde af en lätt vibration i rikskanslerens stämman märka, att han var slagen af häpnad.

»Min Gud!» utbrast Soumain. »Har Ni verkligen under den senast förflutna halftimmen tviflat derom, att Ni är vår fånge?»

»Hvilken exempellös djerfhet! Ni kommer att ångra er.»

»Hvem vet? Jag torde kanske i stället kunna påräkna, att mina förmän och i synnerhet kejsaren belöna mig. Jag förutser redan, att min krigarebana efter denna stund kommer att blifva mera lysande än någonsin, och Ni, grefve Bismarck, borde med ert snille kunna förutse detsamma om mig. Och mina vänner här, tror Ni väl, att de skulle tilllåta mig att släppa eder, Ni — vårt fosterlands farligaste fiende? Hvad sägen I derom, mina vänner?»

Ifall Bismarck hade väntat någon hjälp från detta håll, fann han snart, att han missräknat sig.

»Han är icke vår fånge utan kejsarens och vi kunna icke släppa honom», ropade alla och Salignac ropade värre än alla de andra.

»Men det strider ju mot all folkrätt, mina herrar», yttrade grefven.

»Ingalunda!» försäkrade Soumain, som tycktes vara glad att i detta hänseende kunna lugna grefve Bismarcks oro. »Ingalunda! Ni, som är en stor statsman, ja, ärligt taladt, den störste statsman, som vårt århundrade har sett, Ni borde inse, att när man träffar en fiende inom fäderneslandets gränser, så eger man rätt att skjuta honom, och om man eger rätt att skjuta honom, så kan det väl icke heller strida mot folkrätten, om man tager honom till fånga?»

»Jag bestrider icke detta folkrättsliga axiom», svarade Bismarck.

»Det gläder mig, ty det visar, att edra loftalare icke hafva sagt alltför mycket om eder ovanliga skarpsinnighet, herr grefve. Enligt folkrättens bud och edert eget medgifvande taga vi eder således till fånga och . . .»

»Stopp! Vänta litet, min herre!» utropade Bismarck. »Ni drager slutsatser, som hafva falska premisser och hvilka därför äro falska, och häraf kan Ni lära er, att Ni ännu icke har gjort er till godo ens de allmännaste af logikens regler. Påminn eder, hvad det var som jag medgaf. Jag har aldrig medgifvit annat, än att man kan hafva rättighet att tillfångataga *en fiende*. Min herre, jag är *icke* er fiende. Mitt hjerta skulle blöda, om fransmännen började krig mot mitt folk, ty jag älskar fransmännen.»

De sista orden uttalade rikskansleren med ett allvar, som tycktes vittna om deras sanning.

»Hvilket ädelt hjerta!» utbrast Salignac, som alltid var grof och stundom spefull, när det var fråga om känslor, som han icke förstod.

»Godt, herr grefve!» sade Soumain. »Jag förstår eder fullkomligt. Ni säger, att Ni icke är Frankrikes fiende, och från eder synpunkt tror jag nog, att det synes så. Ni anser icke kriget såsom någon särdeles stor olycka, Ni. Det var icke till olycka för Danmark, som Ni började krig mot detta land, ej heller var kriget mot Österrike i edra ögon en olycka, ty Ni segrade och jag måste medgifva, att segern icke är någon olycka. Utan tvifvel skall Ni, när kriget mot oss slutat, af samma skäl icke anse det som en olycka att börja krig mot något annat land. Apropos, har Ni ännu bestämt eder för, hvilket land som skall bekrigas, sedan Frankrike är underkufvad? Ni har ännu icke haft tid att tänka på den saken? Godt! Verlden får tids nog veta det. Nåväl, det är förmodligen därför att Ni nu har börjat krig med oss, som Ni förnekar, att Ni är vår fiende, och detta därför att Ni är viss om att segra och att detta krig således

från er sida sedt icke är en olycka. I sanning, herr grefve, Ni har ett förunderligt sätt att vrida och vända begreppen. Dock kan jag försäkra er, att Ni icke skall förmå advocera er ut ur det kejsarliga statsfängelset, dit vi nu skola hafva äran att beledsaga eder.»

»Förstå mig rätt . . .»

»Ni begär orimligheter, herr grefve. Hela Europa förstår er icke och nu begär Ni, att en ringa fransk kapten skall förstå er.»

»Besinna då, min herre, att kriget ännu icke är förklaradt och att jag således icke ännu är er fiende. Och om det nu skulle vara sant, att det är jag och icke Napoleon . . .»

»Kejsar Napoleon säger man här i landet», framdundrade Salignac.

»Nåväl . . . kejsar Napoleon, som söker börja krig, så inser Ni väl, att om Ni fängslar mig, skall detta blifva den äldra förträffligaste krigsorsak, då jag ju, enligt er mening, söker en sådan. I morgon måste man släppa mig igen och då . . . nå, Ni förstår min mening? Kriget kan möjligen ännu undvikas, men om Ni gör mig till fånge, så blir det oundvikligt, så mycket kan jag säga er.»

Våra vänner råkade verkligen i förlägenhet. Ingen af dem hade tänkt på den lilla omständigheten, att kriget ännu icke var förklaradt och att således Bismarck i sjelfva verket icke kunde anses förhindrad att uppehålla sig hvar som helst i Frankrike. Hvad var nu att göra? Under de första ögonblicken voro de villrådiga, men Valdemar fann slutligen en utväg — den enda, som var möjlig, såvida man icke ville släppa herr rikskansleren helt och hållet lös.

»Ni har rätt, herr grefve!» yttrade Valdemar. »Ni kan ännu icke anses såsom detta lands fiende och vi gjorde orätt att hota er med fängelse. Det var också blott ett skämt. Men då Ni nu är vårt lands och vår kejsares vän — jag är icke fransman, men jag anser Frankrike såsom

mitt andra fädernesland — så torde det göra er ett nöje att aflägga en liten visit hos fransmännens ädle kejsare. Han lärer icke neka att genast taga emot er, fastän det nu är sent på natten. Sådana män som Ni, herr grefve, män som hafva med ära och blod inristat sitt odödliga namn på historiens blad, sådana män kan man icke neka någonting. Dessutom bör det med de människovänliga åsigter, som Ni uttalat, vara er kärt att få personligen sammanträffa med kejsaren. Måhända kan den lilla tvisten då blifva bilagd och det vore naturligtvis i öfverensstämmelse med er hjertliga önskan eller huru, herr grefve? . . . Ni svarar icke. Nå, det behöfves ej heller, ty er ställning i denna fråga är åtminstone klar för mig, äfven om den är dunkel för all verdens diplomater. Man lurar lättare en diplomat än en människa med vanligt sundt förnuft, det är min tro, herr grefve, och erfarenheten har nog lärt er detsamma . . . Nåväl, herr förbundskansler, behagar Ni följa oss, tackes det er att besöka fransmännens kejsare? Han må afgöra äfven vår lilla tvist med eder. Det står er fritt att säga nej, men Ni är väl icke nog ohöflig att neka honom det nöjet att se er?»

Så talade Valdemar och han hade knappt slutat, förrän Salignac och de andra vännerna uppstämde ett jubel, som öfverröstade herr grefvens protester. Alla hans invändningar tjenade emellertid till intet. Våra vänner fasthöllo obevekligt sin önskan.

»Nåväl», sade slutligen Bismarck, sedan han tycktes hafva uttömt hela sitt förråd af vältalighet och klokhet, »jag måste väl då göra eder till viljes, mina herrar. När jag rätt betänker saken, så skall det blifva mig kärt att betyga eder store kejsare min vördnad och, som Ni sade, tvisten kan måhända blifva bilagd och kriget undgås. Jag är beredd att följa eder, men dessförinnan måste jag gå till bangården och taga afsked af en vän, som skall resa med

tåget klockan 2.50 i natt. Klockan är nu 2.27. Vi måste skynda oss.»

»Är det alldeles nödvändigt?» frågade Soumain, som tvekade, huruvida han borde gifva vika eller icke.

»Absolut nödvändigt, min herre! Låtom oss skynda!»

Soumain betänkte sig ännu.

»Nåväl?» utropade Bismarck otåligt. »Läggen hand på mig, om I vågen.»

Soumain hade nu hunnit besinna, att det kanske vore rådligast att icke sätta grefvens tålmod på ett alltför hårdt prof, då man ju egentligen icke visste, hvad kejsaren skulle säga om saken. Han meddelade denna tanke åt sina vänner, hvilka gillade den.

Herr Bismarck nekades således icke att i frid gå till bangården för att taga afsked af sin vän, men naturligtvis ville de åtta nya vännerna, som han förvärfvat sig i Paris, icke låta honom gå till bangården helt ensam. Tvärtom beslöto de, att hela truppen skulle följa den ädle grefven till stationen och der noggrant iakttaga hans rörelser.

Man ordnade sig nu liksom förut under aftonen på det sätt, att Bismarck gick ensam framför truppen, som med Soumain i spetsen följde efter honom i hack och häl. De taktmessiga stegen genljödo mellan husraderna och mer än en enslig vandrare, som besvärades af ett ondt samvete, flydde hals öfver hufvud in i närmaste gränd, när han på afstånd hörde annalkandet af denna tappra skara, hvilken tog så fasta steg, att man på långt håll måste antaga, att den utgjorde ett helt regemente. Utan tvifvel var Bismarck högst förtjust öfver att hafva till skyddsvakt en skara, hvilken så väl förstod konsten att marschera, och säkert smektes hans öra på ett ljufligt sätt af denna orubbligt taktmessiga marsch, som onekligen hade någonting äkta preussiskt uti sig.

Klockan 2.45 hade man marscherat så långt, att man

fick bangården i sigte och kl. 2.48 på morgonen inträffade man på platformen å stationen. Trainen var redo att afgå. Om Bismarck hade kommit tre minuter senare, skulle han icke hafva träffat sin vän.

Soumain hade nästan fruktat, att den store statsmannen skulle stanna vid biljettluckan och köpa en biljett samt kasta sig upp på tåget, hvilket hade varit en ganska loflig krigslist, under närvarande förhållanden. Herr von Bismarck ilade emellertid förbi den lilla luckan och Soumain kunde vara lugn. Det var tydligen icke den store förbundskanslerens mening att rymma.

»Se der är min vän!» hviskade Bismarck till den nu vid hans sida gående Soumain.

»Ah! Hvar?»

»Der borta! Ni ser honom nog. Icke sant? Det är den der herren i den ljusgråa resrocken.»

Bismarck skyndade fram och våra vänner, som efter inträdet på bangårdens område iakttog en mindre sträng militärisk ordning, stannade på femton stegs afstånd från den plats, der herren i ljusgråa reskostymen stod lutad mot jernracket på vagnens platform.

Knappt blef den ljusgråe varse herr von Bismarck, förrän han snabbt rätade upp sig och gjorde ett försök att ila ned och möta rikskansleren. Att Bismarck verkligen är en stor man, derom kunde till och med den ultraradikale Pierre Bonin här hafva öfvertygat sig, ty den ljusgråes åtbörder och helsning voro verkligen nästan öfverdrifvet ödmjuka och vördnadsfulla.

Emellertid var Bismarck så snabb i sina rörelser, att den ljusgråe icke kunde hinna stiga ned från vagnen, innan rikskansleren redan fattat hans hand, hvilken han tryckte och skakade med en värma, som vittnade om stor vänskap. Den ljusgråe herren såg verkligen ut att vara en smula förlägen.

Ett ögonblick tänkte Soumain på att låta folkhopen veta, hvilken dyrbar person det var, som stod der med ena foten på jernvägsvagnens fotsteg, men han bäfvade för att framkalla en storm, som ingen människa kunde hafva stillat.

Hvad Bismarck sade, det kunde hvarken Soumain eller någon af de andra vännerna höra, ty de befunno sig, som nämndt är, på femton stegs afstånd från honom. Hvem kan väl på femton stegs afstånd höra ett samtal, när samtidigt en groflemmad jernvägsdräng rullar en kärra med reseffekter fram i närheten och en sorlande människoskara omgifver en på alla sidor!

Vi vilja emellertid låta våra läsare blifva invigda i beskaffenheten af det samtal, som fördes mellan den ljusgråe resande och den store herr von Bismarck.

»Har du köpt biljetter?» frågade Bismarck.

»Ja, ers excellens!»

»Godt! Men . . . ditt nöt! . . . se icke så förb. . . . ödmjuk ut! Se ut som om du vore Gortschakoff eller Granville eller åtminstone som om du vore en professor vid vetenskapsakademien.»

»Jag förstår icke . . .» stammade den ljusgråe.

»Så lyd utan att förstå! Du ser så gudsnådlig ut, som om du vore professor i praktisk teologi. Skratta, säger jag dig! . . . så skratta då, din odåga! . . . Det var då f-n! Kan du inte skratta mig midt i ansigtet och se oförskämd ut?»

»Nådig her . . .»

»Så tig då! . . . Jag har åtta mordiska fransmän bakom ryggen på mig och jag har sagt dem, att du är min gode vän, med hvilken jag måste taga afsked, innan jag följer dem till statsfängelset.»

»Herre Gud!»

»Skäms! . . . Vill du skratta? Så skall det vara . . . Nå, klappa mig nu förtröligt på axeln.»

»Det är omöjligt . . . det kan jag icke.»

»Lyd, karl! . . . Vill du klappa mig, annars . . . Besinna, att här hänger man i dessa dagar så många tyskar, man kan påträffa!»

»Nå, efter Ni befäller det, så . . .»

»Det är bra . . . Nu tro de der dumma fransoserna, att du är min mest intime vän och efter denna vänskapsbetygelse, är det åtminstone icke ditt fel, om de icke tro dig vara minst en prins.»

»Oh!»

»Tyst, din dumbom! Jag vill lura mina åtta väktare grundligt. Är jag icke diplomat, jag? Säger man icke, att jag till och med är en af de slugaste karlar på den himlakropp, som man varit dum nog att kalla jorden, då tvärtom jorden borde kallas sol och solen borde heta jord. Åh! . . . skaka nu hand med mig . . . Jag ser stationsföreståndarens lykta derborta och tåget skall snart gå . . . Skaka hand med mig, klappa mig, omfamna mig, kyss mig . . . gör hvad du vill, men behandla mig som din jemlike . . . Lyd karl! . . . Nå, så bör det vara! Jag kunde nog gå in och sätta mig i vagnen, utan att någon skulle våga lagligen röra mig, ty ännu äro vi icke i krig med Frankrike, men . . . om mina åtta vänner der misstänkte någonting, skulle det kunna hända, att de högt förkunnade för folkmassan här, hvem jag är, och hvem vet hvad parisarne i deras upprörda sinnesstämning *nu* kunna göra? Bättre är då, att min resa får ett utseende af flykt eller rymning.»

De båda herrarne omfamnade hvarandra till afsked och herr Soumain samt hans vänner och de fyra lakejerna stodo och sågo på och tänkte vid sig sjelfva, att den ljusgråe måste vara en mycket stor man, då han stod på så förtrolig fot med herr von Bismarek, den man som millioner menniskor lyda. I synnerhet var Pierre Bonin fördjupad i åskådandet af den ljusgråe herrens fysionomi och åtbörder

och undrade inom sig sjelf, huruvida denne herre var en president, en minister eller en senator.

Stationsbefälhafvarens skarpa hvisselpipa lät höra sitt ljud och lokomotivet gaf svar på tal. Ångan frustade ut, hjulen började röra sig och vagnarne begynte glida framåt.

Herr von Bismarck kunde naturligtvis icke underlåta att såsom god vän till den ljusgråe herren följa med vagnen, så länge den icke hade fått alltför stark fart och så långt platformen räckte. Gående på platformen höll han jemna steg med den framåtskridande vagnen och mycket hjertliga voro de handtryckningar, hvarmed han härunder förlängde afskedet från den bortresande vännen.

»Det var då f-n hvad de hafva mycket att säga hvarandra», utbrast Salignac, som alltid hade en ed till hands, när han icke behöfde den.

»De samtala om statsangelägenheter», genmälde Soumain torrt.

»Naturligtvis!»

Men vagnens fart ökades i samma mån som lokomotivets och snart nalkades det ögonblick, då von Bismarck måste släppa sin intime väns hand för att öfverlemna sig åt Soumain, som skulle föra honom inför kejsar Napoleon. Redan måste herr grefven springa, för att kunna följa med tåget.

Plötsligen hördes från den plats, der de åtta stodo, ett utrop, som steg mot höjden — ett rop, i hvilket raseri och vrede gåfvo sig ett förfärligt uttryck.

Hvarför höjdes detta rop? Hvarför började alla åtta att med Soumain i spetsen springa efter det bortilande tåget?

Jo, ty — Herr von Bismarck hade, då vagnen befann sig i stark fart, hoppat upp på platformen till sin gråklädde vän och stod nu der och viftade med sin näsduk ett varmt afsked till våra åtta vänner. De voro fullständigt duperade

af den store statsmannen och de tänkte i sin vreda sinnestämning icke ens på den tröst, de kunde hafva af att erinra sig, huru verdens största diplomatiska snillen före dem hade fått göra hvad de nu gjorde — stå med långa näsor, medan Bismarck drog sig ur spelet.

Hysande en oredig föreställning derom att han borde förfölja den bortresande grefven, stod Soumain just i begrepp att hoppa upp på en annan vagn af det redan i snälltågsfart framilande tåget, då han plötsligt kände sig omfattad af ett par starka armar, som Gud låtit växa på en stationskarls kropp — en kropp, hvilken här spelade samma rol som månen vid solförmörkelser.

»Man stiger icke upp på tåget, då det redan är i gång», sade den stationskarlskropp, hvilken sålunda trädde hindrande i vägen för utförandet af Soumains förträffliga plan.

»Jag måste . . .»

»Ni får icke . . .»

»Släpp mig . . .»

»Ja, så fort tåget är utanför stationsområdet.»

Således måste Soumain uthärda den gräsliga plågan att skåda herr Bismarcks högst förtretliga leende öfver hans missöde och se den näsduk, som han lät fladdra för vinden till afskedshelsning åt de lurade fransmännen.

»Hvad är nu att göra?» frågade sig Soumain, så snart han var sin egen herre.

Sjelf skulle han hafva velat besvara sin fråga på följande sätt:

»Jag måste gifva denne förträfflige stationskarl en dundrande örfil till belöning för hans oförskämdhet. Jag tycker icke om solförmörkelser, jag.»

Soumain vände sig om. Icke mindre än ett helt tjug stationskarlar befunno sig inom synhåll. Hvilken var då den skyldige? Det var omöjligt att afgöra och därför måste

Soumain afstå från sitt ädla uppsåt och han besvarade därför icke heller sin fråga. Salignac gjorde det i hans ställe.

»För f-n! Vi måste telegrafera till nästa station, att man arresterar honom der.»

»Guds död!» utbrast Bastoul. »Att han skulle undkomma oss!»

»Telegrafera?» inföll Valdemar. »Det skulle icke gagna till något.»

»Och hvarför icke, min herre?» frågade den uppretade Salignac.

»Emedan man på nästa station icke skulle våga vara ohöflig mot honom.»

»På mitt ansvar . . . ja, just på mitt!»

»Det duger icke. Kriget är icke ännu förklaradt och herr von Bismarck eger rätt att resa hvart han vill. Ingen kan hindra det.»

»Hvad är då att göra?» frågade Soumain ännu en gång.

»Ah! Så dumt! . . . Jag borde hafva kunnat känna igen honom.»

Detta utrop kom från Valdemar, som samtidigt slog sig för pannan, såsom man gör, när man har begått en dårskap.

»Hvad nu?»

»Jag vet hvem han är. Att jag icke strax kände igen honom!»

»Hvem?»

»Den gråklädde herren.»

»Nå, hvem var han då?»

Vännerna bildade en grupp kring Valdemar Brand.

»Jo, han var eller rättare han är — Bismarcks kamartjenare. I Ems såg jag honom ofta.»

»Ah!»

»Detta», utfor Salignac med vanlig snillrikhet i uppfattningen, »detta var då den värsta spik, som någonsin blifvit af ödet inslagen i min sarkofag.»

Vännerna gåfvo för första gången Salignac rätt.

Sextonde Kapitlet.

Hvad herr von Bismarck uträttade i Paris.

Den naive tyske historikern Hocker, som har skrivit en bok om »kejsar Wilhelm och furst Bismarck», vet att omtala bland annat två händelser, hvilka han tillägger verldshistorisk vikt och hvilka vi icke vilja undandraga våra läsare.

Den ena af dessa viktiga omständigheter beskriver den på djupet gående forskaren sålunda:

»Haude- und Spener'sche Zeitung för d. 11 April 1815 innehåller följande:»

»Min makas i går inträffade lyckliga nedkomst med en frisk och välskapad son har jag härmed glädjen för alla anförvandter och vänner tillkännagifva. Schönhausen den 2 April 1815.

Ferdinand von Bismarck.»

Icke sant, värde läsare? Man måste sjelf vara historiker för att till fullo uppskatta värdet af historiska forskning, som gifva ett så lysande resultat. »Född frisk och välskapad» — se der den första atomen af grefve Bismarcks historia.

Verldshistorien är blott en kedja af historiska ögonblick. Herr Ferdinand von Bismarcks hustrus nedkomst d. 1 April 1815 var ett sådant, emedan den då födde gossen var frisk och välskapad.

Låtom oss höra hvad den oöfverträfflige Hocker säger om det andra historiska ögonblick, som vi nu hafva lofvat att skildra för våra läsare.

»Detta ögonblick», säger han, »då friherre von Bismarck för första gången kom i beröring med prinsen af Preussen, sedermera konungen af Preussen och kejsaren af Tyskland, är ett historiskt ögonblick af hög betydelse.»

Detta ögonblick inträffade en vinterdag under den stränga kölden 1835—36.

Det är med historien som det är med ärthalmen. Liksom de enskilda ärtväxterna »klänga sig» fast vid hvarandra, så hänger det ena historiska ögonblicket fast vid det andra och drager det med sig.

Hela von Bismarcks historiska tillvaro hänger samman med de två historiska ögonblick, som den öfver fosterlandets store son med rätta hänryckte, men dock en smula servile Hocker med minutiös samvetsgranhet omtalar. Om Bismarck icke hade blifvit född »frisk och välskapad» och om icke Bismarck hade sammanträffat med den ädle nuvarande tyske kejsaren under den der ödesdigra vintern — hvad skulle det då hafva i närvarande stund varit att säga om herr von Bismarck? Jo, det är icke svårt att med Hockers metod uträkna: Hans lysande anlag skulle hafva gått förlorade för den verldshistoriska utvecklingen. Man skulle då endast hafva kunnat säga, att Otto Edvard Leopold von Bismarck var en preussisk junker, som i sin ungdom ofta råkade i obehag genom öfverdådigt lefverne, att han drack öl och rökade tobak som en student, att han utkämpade några och tjugo dueller — alla dessa fakta skulle man hafva kunnat anföra och man skulle hafva kunnat tillägga, att han skötte sina gods som en dugande karl och förstod sig ypperligt på kommunala göromål, men om den historiske Bismarck skulle man icke hafva haft ett ord att säga, om icke det att han låtit öfver dörren till det gamla slottet

Schönhausen uppsätta en ny vapensköld i stället för den gamla »halfförvittrade, i sten uthuggna», som i århundraden suttit der och visat verlden släktens symbol: ett af tre nässlor omgifvet klöfverblad.

Men nu frågar troligen en och annan i historien föga bevandrad läsare, hvad sammanhang der egentligen finnes mellan denna vår historiska undersökning af verldshändelsernas inre grunder och öfverskriften öfver detta vårt kapitel. Tålamod blott! Det skall strax blifva lika klart och tydligt som allt det andra.

Hvad Bismarck denna natt uträttade i Paris, det var en historisk följd af de historiska ögonblick, som Hocker funnit så märkvärdiga — den store mannens födelse och hans möte med kejsar Wilhelm. Och det är detta, som vi skola bevisa. Alltså: Bismarck föddes frisk och välskapad och därför vann han nåd inför dåvarande prinsen af Preussen, när de båda männen sammanträffade vid en af de fester, som firades vid hofvet i Berlin under vintern 1835—36. Emedan nu den »välskapade» unge mannen fann nåd inför prinsens ögon, blef han räknad värdig att skickas som sändebud till förbundsdagen och slutligen upphöjas till ministerpresident, förbundskansler m. m. Det var i sin egenskap af förbundskansler som Bismarck denna natt uträttade historiskt viktiga ting i Paris. Alltså: om Bismarcks två historiska fundamentalögonblick — födelsen och mötet med prinsen — icke hade inträffat, så hade han hvarken varit förbundskansler eller befunnit sig i Paris denna natt. Kan man begära ett mera logiskt och bindande bevis? Och kan Hockers tanke på ett mera konsekvent sätt utvecklas?

För att öfvertyga oss om den historiska vigten af herr von Bismarcks besök i Paris denna natt och således göra vårt nyss anförda bevis alldeles fullständigt, inbjuda vi läsaren att följa oss in i den högädla fröken Ottilia von

Wagenbachs salong. Vi veta redan hvad våra åtta vänner samtalande om, medan de utanför på gatan väntade herr von Bismarcks återvändande från visiten, men ännu hafva vi ingen kännedom om herr von Bismarcks ärende och det sätt, hvarpå han utträttade denna del af sin »mission i världen».

Lilla Beatrice mottog den store mannen på ett sätt, som vittnade om att man väntade honom.

»God dag, min söta vän!»

Dessa ord yttrade han, innan han hade hunnit befria sig från sin långa kappa och den fula hatten.

»Ah! Välkommen, ers excellens!»

»Hur mår du, min sötunge?»

»Nådig fröken befinner sig vid god helsa, ers nåd!»

»Hvilket diplomatiskt svar! Jag frågar efter din helsa och du svarar angående frökens. Ha, ha, ha! Du har väl magrat af längtan efter mig? Är det icke så? Var det icke detta du ville säga?»

»Ers nåd är alltid lika skämtsam», svarade Beatrice skrattande, under det hon skickligt slingrade sig ifrån det famntag, hvarmed diplomaten ville i förbigående hedra henne, sedan han nu hade blifvit befriad från kappan och hade fria armar.

»Och du är alltid lik en rädd dufva.»

»Jag är blott rädd för dufhökar, ers excellens! Får jag befria er från hatten? Var god och stig in! Fröken väntar ers excellens i salongen.»

Han trädde in i salongen, der han mottogs af den af helsa och skönhet strålande Ottilia von Wagenbach. Den unga damen hade gjort stor toilett för att kunna värdigt mottaga förbundskansleren. Ett diadem af diamanter, som utkastade bländande strålar, prydde hennes ädla panna och det konstrikt upplagda håret. En dyrbar klädning af vene-

tianskt siden kringlöt hennes behagligt rundade lif och föll i tunga veck ned på golvet, der ett med spetsar rikt betäckt släp frasade mot mattan med detta hemlighetsfulla ljud, som trogna älskare pläga anse ljufvare än de smältande tonerna från en luta.

Med det mest fulländade behag helsade hon herr greffen, men deremot var greffvens helsning, ehuru artig, dock något vårdslös, ja, till och med alltför vårdslös och förtrolig, för att vittna om någon synnerligt hög grad af aktning för personen.

Herr von Bismarck är en man, som icke ålägger sig något tvång der han icke behöfver det. Sedan han helsat, kastade han sig på det mest nonchalanta sätt ned i en soffa, hvars ressorter suckade och jemrade sig.

Fröken Ottilia tycktes blifva öfverraskad, men blott för ett enda ögonblick. Sedan lade sig ett fint leende kring hennes täcka mun och hon satte sig lugnt i en fåtölj samt lät sina djupa ögon med ett forskande uttryck skärskåda den store statsmannen.

Vi hafva redan förut beskrifvit den ädle greffvens hufvud och kunna således icke vara förbundna att å ny göra det. Rörande hans utseende hafva vi därför nu icke annat att tillägga, än att han är den lycklige egaren till en ingalunda vanlig kroppslängd. Man berättar också, att det som i synnerhet intog prinsen af Preussen till Bismarcks förmån år 1835, det var hans betydliga längd. Tillsammans med en viss herr von Schenck blef Bismarck presenterad för prinsen. Båda de presenterade voro långa karlar, riktiga gardister i fråga om längden, äfven om de icke rättfärdigade det tyska omdöme, som kallar dem »de väldiga ynglinga-gestalerna». Båda torde på något sätt hafva vid den tiden egnat sig åt juridiken, ty prinsen skall hafva vid deras åsyn utropat:

»Rättvisan förskaffar sig sina unga män efter gardes-
mått, tror jag.»

Herr von Bismarcks lycka var gjord. De preussiska furstarna hafva, som bekant, alltid svärmat för långa karlar och här åtminstone fans ett inre värde, som motsvarade nyssnämnda kroppsliga företräde.

»Hvilken öfverraskning att få se er i Paris, herr grefve!» yttrade slutligen Ottilia, då hon märkte, att Bismarck dröjde att säga något.

»Tycker Ni det, min nådiga?» svarade han vårdslöst.

»Ack ja! Vet man då i Berlin något om er resa hit?»

»Åh nej! Man vet ingenting i Berlin, ingenting i Tyskland, ingenting i hela Europa. När vet väl Europa någonting? Ha, ha, ha!»

»Angående edra planer, herr grefve, vet Europa aldrig något, förrän de redan hafva avancerat så långt, att deras utförande icke längre kan hindras.»

»Det är den äkta diplomaten, min nådiga», genmålde Bismarck, smickrad af ett beröm, som gick öfver så sköna läppar. »I hela Europa tror man nu, att jag sitter i lugn och ro i mitt kabinet och arbetar på Tysklands framtida storhet... dess enhet, min fröken, och att jag dricker mitt öl och rökar min pipa i frid... men, apropos, desse fördömde fransmän hafva icke ens en pipa tobak och ett glas öl att bjuda på. Jag kommer från den lumpne Felix Pyat och han ville gifva mig vin att dricka... Sådant slisk!... Ingenting uppväger en mugg godt öl, ingenting utom en pipa god tobak. Jag är alltid vid miserabelt humör, när jag måste sakna dessa två goda ting, som äro lifvets bästa krydda... näst efter damerna, förstås.»

»Jag tyckte mig verkligen finna, att någonting fattades er, herr grefve. Nåväl, vi vilja försöka, om icke den saken låter arrangera sig.

Fröken fattade med sin lilla hvita hand silfverklockan

och ringde. Beatrice, som snart inträdde, mottog af sin herskarinna en i halfhög ton gifven befallning och skyndade ut med bevingade steg.

Samtalet mellan herr Bismarck och O. v. W. gick trögt och herr grefven förrådde derunder alldeles icke något snille, men när Beatrice efter fem minuters frånvaro återvände och medförde på en silfverbricka två stora flaskor öl, en väldig mugg, ett litet silfverskrin med tobak och en silfverbeslagen sjöskumpipa med långt skaft af välluktande trä, då syntes den första snilleblixten i herr Bismarcks af fårar omgifna öga, näsborrarna vidgade sig och en tung suck lättade hans bröst.

Kring fröken Wagenbachs läppar spelade ett leende, som icke skulle vara svårt att förklara. Hon kände lika väl som hela världen den store mannens smak för öl och tobak — en smak, hvilken på den tiden då han var student i Göttingen, gjorde honom till ett samtalsämne i temligen vida kretsar. Måhända erinrade fröken Ottilia sig nu, då hon såg herr Bismarck med den långa pipan mellan läpparna, hvad hon hört angående ett visst uppträde inför universitetsdomaren i Göttingen, ett uppträde, hvori Bismarck spelade en rol, icke blott därför att han skulle förhöras såsom deltagare eller troligen endast närvarande vid en tilldragelse på källaren »Guldkronan», hvarvid alla fönstren krossats genom kringkastade vinflaskor och ölbuteljer, utan äfven därför att han uppträdde inför den allvarsamme domaren i brokig nattrock, morgontofflor och med sin långa tobakspipa i handen.

Om herr von Bismarcks snille talade ur ögonen redan vid åsynen af de härliga ting, som Beatrice medförde, så tog det ut sin fulla rätt, när han druckit sin första seidel öl, tändt pipan och utblåst några lätta, dansande rökmoln, som tycktes med svårighet kunna förena sig med den af parfymmer mättade luften i salongen. Hans konversation

började nu blifva snillrik, hans leende mindre tvärt, ja, den nyssnämnde historieskrifvaren Hocker skulle med hänryckning hafva sagt, att det i denna stund uppenbarade sig hos den af lifvet pröfvade mannen något af den pojkaktighet, som i yngre dagar roade sig med att på godset Kniephof dricka ortens possessionater och kringliggande garnisonsstäders officerare under bordet, för att sedan väcka dem med pistolskott invid öronen. Förgäfves skulle vi försöka att ord för ord skildra hans yttranden. Vi måste förbigå det mest snillrika på grund af vår oförmåga att återgifva det och endast hålla oss till hufvudsakerna.

»Låtom oss nu tala om affärerna, min fröken!» yttrade Bismarck. »*Qui miscuit utile dulci* säger den dygdige Horatius. Har Ni läst Horatius, min fröken? Icke? Det var skada. Den mannen har skrivit många qvicka verser... oder och epoder kallar han dem. Vill Ni låna den boken af mig? Jag har den i öfversättning.»

»Jag tackar förbindligast!»

»Hvad var det nu jag sade? Jo, *utile dulci miscere*, att förena njutningen af lifvet med lifvets affärer, att blanda himmel med stoft, för att göra båda njutbara för vår af himmelska och jordiska atomer sammansatta varelse — se det är den förträffligaste lefnadsfilosofi, min fröken.»

»Det är snillena förbehållet att göra denna blandning och Ni är ett snille, herr grefve. Jag deremot är en hvardagsmänniska, som vill hafva arbete och njutning på olika tider.»

Den sköna damen lät sina ord åtföljas af en blick, som ensam var tillräcklig att bevisa, att hon egde snille för fyra.

»Nåväl, min fröken», återtog Bismarck, »följ Ni er smak. Jag följer min. Jag njuter nu af lifvets högsta goda, öl, tobak och åsynen af en vacker qvinna — men allt detta är alltför himmelskt och bör därför uppblandas

med någonting materielt. Derför till affärerna? Huru stå de?»

»Inom fyra dagar skall ert excellens hafva i sin hand hela den franska mobiliseringsplanen och deras *Ordre de bataille* för krigets början jemte en noggran uppgift rörande de planer, som man förehafver inom generalstaben.»

»Planer? Min Gud, fröken, tror Ni, att jag icke känner till deras planer? De ämna tåga till Berlin, vet jag. De skola intaga staden med storm och på spillrorna af det förstörda germaniska riket skall resa sig en gallisk jättestat. Det är deras plan, min nådiga. Derför har jag i afton hört pöbeln ropa af alla krafter: till Berlin! Tror Ni icke, att jag redan för ett halft år sedan var i besittning af deras mobiliseringsplan i en god afskrift? Jo, min nådiga! Att jag nu önskar få den i original, är icke för att lära känna deras planer, utan för att bringa dem i förlägenhet och se, om de hafva förändrat något i deras anordningar.

»Och detta, att de ämna sig till Berlin, säger Ni helt lugnt, herr grefve!»

»Vill Ni då, att jag skall gråta deröfver? *Donnerwetter!* Jag har till och med hulptit dessa goda parisare att skrika 'till Berlin!' och 'ned med kejsaren!'»

»*Mon dieu!*»

»Åh! Blif icke rädd, min nådiga. Jag är alldeles icke njugg om ord, jag. Jag har skrikit 'till Berlin!' så att jag är nästan hes. Dock måste jag medgifva, att jag icke skulle hafva gjort det, om det icke gällt att rädda lifvet.»

»Ert lif har då sväfvat i fara?»

»Ja, både mitt och de åtta tappra mäns, som franska myndigheterna gifvit mig till eskort.»

»Huru? Är det möjligt? Myndigheterna?»

»Ja, så är det verkligen, min nådiga. Ah! det är en lustig historia. Ni skall skratta, när Ni får höra den. Ha, ha, ha! En af mina agenter, en slug och användbar karl,

har skaffat mig denna eskort. En af de franske marskal-
karne hade låtit utskrifva en order om en eskort af åtta
man åt kejsaren, som incognito ville taga Paris i närmare
skärskådande under befolkningens nuvarande upprörda sinnes-
stämning. Ordern var undertecknad, men väntade blott på
införandet af det namn, under hvilket kejsaren på denna
färd ville dölja sig. Min agent spelade ordern i sina
händer och ifylde i stället för namn orden: 'en person,
som vill vara okänd', hvarefter den på ett skickligt sätt
insmugglades bland de andra expeditioner, som general de
la Motterouge fick mottaga från sin förman. Ha, ha, ha!»

»Men om fransmännen utföra sin plan...?» yttrade
damen, återgående till ämnet för samtale.

»Planen att gå till Berlin?... Ack, min nådiga, Ni
glömmer, att vi hafva vår förträfflige Moltke.»

»Det är sant.»

»Och att vi hafva fullkomlig visshet om, att frans-
männen aldrig skola komma öfver Rhen.»

»Men hvarför icke?»

»Min Gud! Förstår Ni verkligen icke den saken? Ni
lofvade mig ju nyss, att Ni inom fyra dagar skulle lemna
mig några viktiga papper? Nåväl, när vi äro i besittning
af dem, skola vi snart fånga det franska lejonet i dess egen
kula och det redan innan det hunnit sticka ens den ena
framtassen utanför hålan. Vi skola veta både huru stora
deras armécorpser äro och hvar de stå och dessutom...»

Bismarck tystnade tvärt. Pipan hade slocknat och
måste tändas.

En ny seidel af det goda, skummande ölet ifylles,
nya rökmoln uppstego mot det af en konstnärshand målade
taket i salongen. Bismarck var redo att fortsätta samtale
och fröken Wagenbach, som hade med otålighet afvaktat
detta ögonblick, upprepade grefvens sista ord:

»Dessutom...?»

»Hvad behagas?»

»Ni begagnade nyss detta ord, herr grefve.»

»Gjorde jag det? Nå, det finnes verkligen ett 'dessutom' i denna angelägenhet.»

»Det vill säga, att Ni har ett nytt arbete åt mig?»
yttrade fröken Wagenbach med lätt sammanpressade läppar.

»Arbete! Min Gud!... Huru kan Ni uttrycka er så plebejiskt, min nådiga? Arbete! Sömmerskan arbetar, husmodern arbetar, ladugårdspigan och mejerskan arbeta, men Ni, fröken, är en snillrik qvinna och Ni arbetar icke.»

»Hvad namn vill Ni då gifva det, hvarmed jag sysselsätter mig?»

»När konstnären hugger i marmorn den sköna qvinnogestalten, säger man väl då, att han arbetar? När skalden nedskrifver sina ingifvelser på det prosaiska pappersarket, hvem påstår, att han då arbetar? Nej, min nådiga, konstnären och skalden gifva sin inspiration en materiel form, det är allt. Arbete kan det icke kallas, åtminstone icke af bildadt folk. Så är det äfven med er, min fröken. Ni arbetar icke, Ni blott gifver en synlig form åt ert snilles inspiration.»

»Mitt? ... Ni menar ert, herr grefve», sade den unga damen med en icke omärkbar bitterhet i tonen.

»Nå, som Ni vill då», genmälde grefven vårdslöst.
»Ni gifver form åt mina tankar. Jag medgifver, att så är.»

»Och nu har Ni en ny tanke, en ny inspiration, åt hvilken jag skall bereda den materiela formen i verklighetens verld?»

»Så förhåller det sig, min fröken. Ni har ett alldeles gudomligt sätt att gissa mina tankar. Vi äro skapade till att förstå hvarandra, min nådiga. Jag går verkligen hafvande med . . . förlåt mina uttryck, min nådiga! . . . jag menar, att jag fått en lycklig tanke, som Ni skall förverkliga.»

»Det är afskyvärdt!» utropade den unga damen, i hvars ögon man utan svårighet kunde läsa, att hon menade hvad hon sade.

»Hvad behagas?»

»Ni har ju lofvat mig, att jag skulle vinna det önskningsmål, för hvilket jag tjenat edra nycker under två långa år, så snart jag hunnit uträtta hvad Ni redan ålagt mig.»

»Jag tror icke, att jag lofvat er detta, men om så skulle vara, lofvar man ju kvinnorna så mycket, som man aldrig håller. Icke *jag* utan *lagen* är domare.»

»Det är nedrigt, min herre, mycket nedrigt. Ni har låtit kasta min stackars gamle far i fängelse af den anledningen att han en gång råkade i en förtrolig krets säga, att Ni är hersklysten. Ni kallade detta en Beleidigung, lät ställa honom inför domstolen, som dömde den arme mannen till lifstidslångt fängelse. Min herre! Brott och straff stodo här icke i något rimligt förhållande till hvarandra. Nåväl, sedan kom Ni en dag till mig. Jag var en ung, oskyldig, menlös och kysk flicka . . . Ni, om någon, vet att jag var det! . . . jag hade då aldrig tänkt en ond tanke eller gjort en ond gerning, men Ni förgiftade mig, Ni lärde mig att hyckla, förföra och bedraga. Ni förvandlade mig till en demon och sände mig omkring till hofven i Europa för att i hemlighet utföra edra planer. Hvarför lydde jag er? Hvarför? Vet Ni det? Mins Ni det, Ni som är så van vid åsynen af blod och elände? Jo, Ni vet det, Ni har icke glömt, att jag lydde och tjenade er på grund af ert löfte att jag derigenom skulle vinna befrielse åt min far, ty det var för honom jag offrade mig . . .»

»Min Gud! Hvarför alla dessa detaljer?» utropade grefven. »Ni vet nog, att jag icke kan ensam frigifva er far. Lagen måste göra det. Hvarför då upprepa alla dessa saker?»

»Hvarför? Jo, ty de bevisa, att Ni icke alltid håller

edra löften. Åtskilliga gånger har Ni lofvat mig min fars frihet, om jag blott fullbordade den eller den intrigen, och lika ofta har Ni bedragit mig. Ännu sitter min far i fängelse och jag har förgäfves offrat mig.»

»Ni misstager er, då Ni tror, att det är jag som håller er far fängslad.»

»Ett ord af er kunde utverka hans benådning.»

»Det kan väl möjligen förhålla sig så, men om jag skall yttra detta ord, måste Ni tjena mig troget.»

»För att tjena er har jag öfvergifvit det godas väg. Mitt lif är förfeladt. Jag saknar nu allt menniskovärde.»

»Hvarifrån komma dessa sorgliga tankar, min nådiga!» fann herr Bismarck för godt att yttra.

»Ni har rätt. Dessa tankar äro mera än sorgliga», återtog den unga damen med kraft. »Ni vill veta hvarifrån de komma? Jag skall säga er det. Den boja, med hvilken Ni har fjetttrat mig, har jag fördragit, så länge mitt hjerta var fritt, ty jag kände då icke något behof af att synas hederlig och ärlig i mina egna ögon. Nu har jag emellertid sett en man, som har väckt kärlekens heliga eld till lif i min själ, och jag bäfvar, när jag tänker på, till hvilken föraktlig varelse Ni har gjort mig . . . spion . . . intrigmakerska . . . Hu, jag ryser, när jag tänker derpå. Ni hör det, min herre, *nu* ryser jag, emedan kärleken har stält sjelfkännedomens spegel inför mina ögon.»

»Så vackert Ni talar!» utlät sig grefven och förnöjde sig omedelbart derefter med en dugtig klunk ur ölmuggen, som han höll i handen.

»Håna mig gerna! Begabba, beskratta mig så mycket Ni behagar. Jag har förtjenat det. Men när Ni har skrattat nog, så gif mig friheten åter. Jag skall, som jag lofvat, inom fyra dagar lemna er de papper, Ni begär. Då har jag uppfyllt mina vilkor och Ni skall nu icke längre vägra

att öppna fängelsets portar för min arme far. Yttra det räddande ordet! Jag ber, jag besvär er derom.»

»Ni måste först uträtta detta nya uppdrag.»

»Som troligen kommer att följas af flera andra, det är ju så er vana, herr grefve. Men nu säger jag, att Ni måste lössläppa min far. Jag vill icke tjena edra intressen längre.»

»Tag då icke saken så hetsigt, min fröken.»

»Det gäller lif eller död för mig.»

»Bah! Man dör icke af olycklig kärlek.»

»Ni vill således icke lösgifva min far, när jag lemnar i edra händer dessa papper? Ni fasthåller således vid er fordran, att jag skall göra ännu mera, innan befrielsens stund kommer för mig och min far?»

Bismarck nickade bifall med en min, som kunde hafva anstått Jupiter.

»Nåväl», utropade fröken Wagenbach med eldsprutande ögon och lågande kinder, »nåväl, herr grefve, jag finner nu, att edra löften icke äro värda ens så mycket som ett af de rökmoln, Ni nu utsänder. Se, huru de hvirfla omkring, nu förintas de, men de lemna dock qvar deras fina parfym ... det är ändock något. Edra löften qvarlemna deremot ingenting, absolut ingenting. Det måste blifva ett slut på detta förhållande mellan oss, min herre. Jag förklarar er nu, att om Ni icke lösgifver min stackars far, så snart jag lemnar i edra händer fransmännens mobiliseringsplan och *ordre de bataille*, så skall jag högt inför Europa förkunna, hvilka diplomatiska intriger Ni har låtit mig bedrifva för er räkning och på ert kommando. Jag skall offentliggöra allt ... allt ... och Ni skall falla icke så litet i både samtidens och efterverldens ögon. Vår gode kung derhemma skall få veta, hvem och hurudan Ni är, han skall lära känna, att de stora ting, som han tror eder uträtta genom ärlig statsmannakonst, till stor del äro frukter af diplomatiska intriger. Nu har Ni hört min mening, herr grefve, och Ni vet sjelf bäst,

huruvida jag är en qvinna, som eger kraft att utföra ett fattadt beslut. Jag vill blifva fri från er, jag vill blifva som andra qvinnor, jag vill förqväfva de onda frön, som mitt arbete i er tjenst har utsått i min själ, jag vill blifva god och värdig den kärlek, som har uppspirat i mitt hjerta. Jag *vill* detta, herr grefve, och jag *skall* göra det.»

»Hå, hå, min nådiga!» utropade Bismarck. »Det var då en god sak, att Ni behagade sluta en gång. Ni talar så rörande, att jag nära nog får tårar i mina ögon, då jag hör er, och Ni vet, att mina ögon icke fördraga tårar. Jag kan, sedan jag gråtit, icke se på många dagar.»

»Ni skall gråta helt andra tårar, om Ni tvingar mig att utföra min afsigt.»

»Min lilla vän! Ni har bestämdt aldrig läst eller hört, att sinnesrörelser äro skadliga för helsan. Min Gud! Ni är ju så uppretad, att Ni säkert behöfver intaga sängen i morgon. Lugna er!»

»Jag är lugn.»

»Det skall Ni icke försöka inbilla en sådan gammal diplomat, som jag är. Nå, Ni må nu vara lugn eller ej, så önskar Ni förmodligen erhålla ett svar på dessa utgjutelser, som jag aldrig skulle hafva uthärdat att höra på, om jag icke hade haft muggen och pipan till sällskap?»

»Och svaret blir?»

»Kan det väl blifva mer än ett? Ni vet, att er far är i rättvisans och lagens våld? Mot förrädare är lagen sträng och fängelset är för dem särdeles ohelsosamt. Derfor är det troligt, att er far kommer att dö i fängelset, om Ni vägrar att bevisa mig den tjenst, hvarmed jag nu ser mig nödsakad att betunga er.»

Herr von Bismarcks röst var iskall, när han sade detta. Sjelfva rösten hos den mannen har en klang af stål, när han finner för godt att visa sig obeveklig.

Ottilia blef blek som ett lik.

»Huru?» utropade hon. »Ni skulle kunna . . .?»

Hon hade rest sig upp från stolen, men blott till hälften, och afvaktade i denna ställning svaret, under det att hennes strålände öga förgäfves spanade efter något tecken till medlidande i den store mannens kalla sfinxanlete.

»Jag kan *allt* hvad mina interessen och Tysklands välfordra. Det är den enkla hemligheten af den diplomatiska konst, för hvilken jag vunnit verldsrykte.»

Ottilia sjönk tillintetgjord ner i stolen. Hon var besegrad, ty hon visste, att i detta ögonblick talade den mannen sanning.

»Ni går således in på mitt förslag?» frågade han lika kallt som förut.

»Ja, ty . . . jag måste.»

Hennes röst var så svag, att den knappt hördes.

»Nåväl, här äro några papper. Dem skall Ni öfverlemna åt kejsar Napoleon eller krigsministern — hvilkendera, det må Ni sjelf afgöra. Ni måste hopspinna en af dessa historier, genom hvilka Ni vunnit min bevågenhet — en historia, som bevisar, att Ni på något listigt sätt beröfvat vår generalstab dessa papper. Detta är allt.»

»Bedrägeri och återigen bedrägeri!» suckade hon.

»Hvad vill Ni, att man skall göra? Ingen är bror i spel. Krigslist är icke ohederlig.»

»Ni är . . .»

»Hvad är jag?»

». . . mera diplomatisk än jag. Jag var nära att välja ett annat ord.»

»Bah! Det betyder ingenting, min nådiga. Verlden vill bedragas och den har alltid blifvit bedragen.»

»Hvad innehålla dessa papper?»

»En obetydlighet! Blott vår preussiska mobiliseringsplan.»

»Är det möjligt?»

»Som Ni ser!»

»Jag förstår icke. *Vår* mobiliseringsplan?»

»Ja, men den är falsk. Förstår Ni nu, min fröken?»

»Hvilket bedrägeri! Det är mig motbjudande att deltaga i denna krigslist.»

»Gerna för mig! Gör blott efter min befallning. Nå, lyder Ni?»

»Ja . . . men sedan? . . . min far?»

»Nå . . . sedan få vi se. Lita på mig. Jag skall fälla förböner för honom.»

Bismarck steg upp, lade ifrån sig pipan och tog afsked med hycklad artighet. Han kysste till och med den sköna damens nu viljelösa hand.

Vi hafva redan omtalat hvad som hände honom, sedan han hade åter sammanträffat med sin på gatan väntande eskort.

Sjuttonde Kapitlet.

Hvarför Bastoul nödvändigt måste duellera.

Den af våra vänner uppgjorda planen att genom Pierre Bonins och Salignacs uppträdande såsom lakejer (den förre under sken af att tjena hos fröken O. v. W., den senare hos monsieur Ambroise Aiguille) bemäktiga sig hela ledningen af förhållandet mellan de båda personer, som skulle bevakas — denna plan hade att glädja sig åt fullständig framgång.

Monsieur Salignac visade sig i hotellet vid Rue de Rivoli i hack och häl efter monsieur Aiguille, när denne aflade sitt första besök hos O. v. W. Den vackra Beatrice såg honom och, med undantag deraf att han var nära att

skrämma den fagra kammartärnan till döds med sitt kolossal stora hufvud, gick allt lyckligt. Efter att hafva under en hel minut, bäfvande och med rädda blickar upp till monsieurens af en prydlig lakejmössa betäckta panna, åhört hans listiga tal om monsieur Aiguilles förtjenster såsom husbonde, flydde hon, så att Salignac erhöll tid att aflägsna sig, innan Aiguille lemnade huset. De sannfärdiga källor, som vi för denna berättelse hafva förskaffat oss och i hvarje förekommande fall med stor pietet rådfråga, försäkra, att monsieur Aiguille tillbringade en timma, tjugotre minuter och sexton sekunder hos den sköna dam, som han hade skänkt sitt temligen blaserade hjertas alldeles tomma skattkammare.

När Beatrice inträdde till sin herskarinna, sedan Aiguille dragit bort från valplatsen för hans galanteris kanner och musköter, tog hon sig friheten att med en favoritjänares dristighet inför en medgörlig och öfverseende husbonde yttra:

»En behaglig ung man, denne monsieur Aiguille!»

»Behaglig!» utropade fröken Wagenbach. »Min Gud, har du då inga ögon, min vän? Har du icke kunnat se, huru förfärlig han är med sin tjocka och otympliga kropp, hvilken ständigt kommer ett anständigt fruntimmer att bäfva vid tanken på den möjligheten, att hans skraddare icke begagnat tillräckligt stark tråd? Jag ser ingenting gemenare än anlag för fetma. Fy! Eller kanske du finner hans vilda skägg intressant? Gerna för mig, men du jäfvar då de goda tankar om din smak, som jag hittills trott mig vara berättigad att hysa. Han är odräglig, säger jag dig — hans egenkärlek är odräglig, hans min odräglig, hans falska ögon odrägliga, hans isterklump till ansigte är odrägligt, hans skägg är odrägligt, hans samtal är odrägligt och . . . *du är odräglig*, min vän, om du kallar honom behaglig.»

»Bevara mig! Ni blir ifrig, nådig fröken.»

»Han har fullkomligt tråkat ut mig.»

»Jag förstår, att så är, men eljest . . .»

»Nåväl? Hvad menar du?»

»Jag ville blott säga, att jag alldeles icke har betraktat karlen, eftersom han är ert rof och icke mitt, och då jag nu icke funnit mig föranlåten att begagna mina ögon, hvilket skulle hafva varit att förnärma edra rättigheter, så har jag desto mera begagnat mig af den underbara förmåga, som en allvis försyn har nedlagt i människans näsa.»

»Och det är din näsa, som har funnit honom angenäm?»

»Alldeles! Hans kläder spredo i rummen denna angenäma parfym, som är så förtjusande och som . . .»

»Nog! nog! Öppna dörrar och fönster! Jag kan alls icke tåla just den parfymen. Nå, skynda dig, Beatrice!»

»Det kan väl icke vara ert allvar, nådig fröken?»

»Ser jag ut att skämta? Gör hvad jag befallt.»

Utan tvifvel bringade den täcka kammartärnan sin matmoder ett stort offer, när hon nu släppte den förtjusande parfymen ut genom hvarje öppning, som kunde upptänkas. Sysselsatt härmed, fortsatte hon emellertid samtalet med sin herskarinna och yttrade:

»I alla fall, min fröken, tycker jag om monsieur Aiguille.»

»Jag hatar honom.»

»Och jag är nära nog färdig att beundra honom.»

»Han väcker min afsky.»

»Jag är nästan frestad att finna honom sublim.»

»Men hvarför, du näsperla?»

»Emedan han kunnat uppspåra det mest makalösa exemplar till lakej, som jag någonsin haft den lyckan att se, och som Ni nog minnes, har jag alltid fått lakejerna på min lott, hvarhelst vi hafva varit.»

»Du menar att, medan jag lurat och bedragit herrarne, har du lurat och . . .»

»Ack, nådig fröken, hvilka uttryck!»

»De äro sanningsenliga.»

»Nåväl, må de vara det i huru hög grad som helst. Gerna för mig! Hvad jag nu ville säga, var blott det, att *denne* lakej saknar sin like. Tänk er, nådig fröken, ett kolossalt hufvud på en liten lekamen, tänk er en bastrumma på en gärdesgårdsstör och Ni har en bild af monsieur Aiguilles betjent.»

Medan fröken Wagenbach skrattar åt de qvickheter, hvarmed den yra Beatrice gör sig lustig öfver Salignacs lifsolycka, vilja vi förflytta vår berättelse till en annan skådeplats.

Vi finna våra fyra vänner samlade hos Bastoul, i hvars bostad de skulle hålla en vigtig öfverläggning.

Salignac hade nyss anländt och inför vännerna aflagt en ganska liflig berättelse angående utförandet af den lakejrol, som han hade spelat i fröken Wagenbachs tambur.

»Mina vänner», så afslutade han sin med interesse åhörda skildring, »jag försäkrar er, att den söta ungen blef fullkomligt lurad.»

»Då var det sannolikt den första och blir helt visst den sista gången, som du lurat någon qvinna», sade Soumain, som aldrig kände någon barmhertighet med Salignac.

Som vanligt tystnade den unge mannen vid minsta häntydning på det som utgjorde det bittra elementet i hans jordiska tillvaro. Den surmulenhet, som ett ögonblick intog herraväldet i hans anlete, gaf emellertid snart vika för hans vanliga godmodiga min.

»Din berättelse», sade nu Soumain, »har så intresserat mig, att jag känner lust att i min ordning försöka vinna åhörarens bifall. Äfven jag vill berätta något. Jag har alltid afundats monsieur Cicero hans framgång såsom talare och jag vill nu täfla med honom, öfvertygad att ingen ibland er tillerkänner den romerske talaren företräde framför mig, om han icke verkligen förtjenar det.»

»Gå på, Soumain, och förlita dig på oss! Vi äro inga skolfuxar. Vi kunna således icke hafva något interesse af att tillbedja det döda ordet framför det lefvande eller den döde mannen framför den lefvande vännen. Berätta du och var trygg! Sedermera vill äfven jag berätta något, som jag tror skall interessera.»

Knappt hade Valdemar yttrat dessa ord, förrän äfven Salignac inföll:

»Äfven jag har något att förtälja.»

»Hvad?» utropade Bastoul. »Du är således icke nöjd med de triumfer, hvilka du redan har i dag vunnit såsom talare? Du vill ännu en gång inlåta dig i täflan med den väldige Cicero, den fine Demosthenes, den store Perikles och andra forntida tungans hjeltar, för att nu icke nämna sådana bjessar på värtalighetens område som våra två vänner här. Det vore djerft, käre Salignac!»

»Djerft eller icke, så har jag dock en berättelse på min tunga.»

»Om monsieur Aiguille?»

»Nej, f-n!»

»Börja då, Soumain, men . . . vänta! . . . Handlar din saga om Aiguille?»

»Jag känner icke Aiguille, om jag än stupade öfver honom.»

»Nå, din historia, Valdemar?»

»Äfven jag har aldrig haft äran att se monsieur Aiguille och har således ingenting att förtälja om honom.»

»Börja nu, Soumain!»

»Först ett glas vin! . . . Du har en utmärkt Bourgogne, min vän! . . . Seså, nu är jag färdig. Mätte sånggudinnorna jemte de nio muserna och . . .»

»Du blir aldrig någon Demosthenes och ingen Gambetta heller. Vet du icke, att sånggudinnorna och de nio muserna äro samma personer?»

»F-n vet om de äro några personer alls, min vän.»

»Qvinnan är ingen person», inföll qvinnohataren Salignac.

»Tyst, mina vänner! På detta sätt hinner jag aldrig till början af min berättelse. Jag ville blott säga, att jag känner mig manad att, innan jag börjar, anropa sånggudinnorna och de tre gracerna att bistå mig, på det att jag må vinna priset genom mitt föredrags gigantiska styrka och guldlockiga behag. Det der var ju sagdt i fullkomligt klassisk stil? Nåväl, hören då! . . . men se icke så dystert ut, Salignac . . . det är visserligen fråga om en qvinna, men . . .»

»Till berättelsen!»

»Godt! När solens strålande eldklot denna morgon höjde sig öfver horisontens runda båge . . . talar jag icke med Homeri tunga, mina vänner? . . . då låg jag med hufvudet lutadt mot mitt hvitglänsande hyende, med få ord och på verklig prosa: jag sof. Men solstrålarna värmdo mig och, när de hade värmt mig, väckte de mig och, när de hade väckt mig, lockade de mig att lemna sömnens af genier kringsväfvade hem . . . det der uttrycket förstår du nog icke, vän Salignac, men det är i klassisk stil och skall betydta sängen. Jag klädde mig och gick ut i staden för att njuta af den friska morgonluften, om hvilken någon af fortidens vise . . . är det icke Homeros? . . . har sagt någonting vackert . . . hvad f-n var det nu? . . . jo, att morgonstunden har guld i munnen. Nåväl, mina vänner, när jag kom ut, hade folket redan börjat komma i rörelse på gatorna, men likväl voro gatorna ganska tomma i förhållande till deras utseende vid senare timmar af dagen. Då fick jag se ett ungt fruntimmer, som trippade så lätt och behagligt framför mig på gatan, och som jag alltid varit en beundrare af qvinnökönet, påskyndade jag mina steg för att upphinna henne och få se hennes ansigte. Det skulle emellertid dröja åtminstone fem minuter, innan jag kunde passera förbi henne.

Plötsligt såg jag, att der kom en skäggig grobian henne till mötes, en tölpe, som stannade och började samtala med henne, ehuru hon tycktes vilja fly ifrån honom. Han var då nog brutal att fatta henne i armen för att qvarhålla henne. Utom sig af ångest vände hon sig om, för att söka upptäcka någon hjälp, och jag igenkände då min syster, min kära Amelie. Med stormsteg ilade jag till platsen. Karlen, en fetlagd grofhuggare, blef ursinnig öfver min inblandning i saken, kallade Amelie med ett infernaliskt tyskt namn och envisades att påstå, att hon var fröken . . . hvad var det nu? . . . Wog . . . Wolg . . . Wag . . . jag kan icke säga det och det gör detsamma. Jag blef ond och karlen blef grof, jag blef het och karlen blef fräck och följden blef en utmaning . . .»

»Ah!» utropade Valdemar Brand och Salignac samtidigt.

»Förvånar det er?»

»Åhnej! åhnej!»

»Nåväl, i afton slås jag med den tölpen i *Jardin des plantes*, när klockan är åtta.»

»På hvilket vapen?» sporde Salignac.

»Pistoler.»

»Jaså, du valde pistoler.»

»Hvad nu? Du lägger så stark tonvigt på ordet *du*, som om äfven du sjelf haft att välja vapen.»

»Jag valde värja», svarade Salignac med orubbligt lugn.

»Du duellerar således också . . .?»

»Javisst! I afton klockan åtta i *Jardin des plantes*.»

»Besynnerligt!» utropade Valdemar.

»Hvad är det som är besynnerligt?»

»Åh! Ingenting annat än att äfven jag duellerar i afton klockan åtta.»

»Du? Och hvar?»

»Naturligtvis i *Jardin des plantes*.»

Det är lättare att tänka sig än att beskrifva den utomordentliga förvåning, för att icke säga häpnad, hvarmed våra vänner mottogo dessa underrättelser, och de kunde naturligtvis icke undgå att anställa mer eller mindre djupsinniga betraktelser öfver den besynnerliga slump eller nyck af ödet, som stälde tre af de fyra vännerna med vapen i hand mot tre motståndare på samma dag, samma timma och samma plats. Salignac var hogad att tillskrifva ödet detta underbara sammanträffande, emedan han ansåg sig berättigad att tro på muhamedanernas Gud, det blinda fatum. Valdemar talade åtskilligt om kloka gummor och annat folk, som kan hetsa det onda mot nästan, förgifta lifvet för beskedligt folk, göra deras kreatur sjuka och annat sådant och han var nästan böjd för att anse den mystiska O. v. W. såsom *persona quæstionis* eller den »kloka gumman» i detta fall. Hans sunda förstånd öfvervann emellertid snart dessa griller, som den första häpenheten ingaf honom, och han skulle troligen aldrig hafva ens fallit på den tanken, om han icke hade, mot sin vilja eller åtminstone utan att veta det, insupit dylika föreställningar med ammans mjölk bland ett folk, der vidskepelsens träd ännu i dag har qvar några få, men sega rötter. Soumain talade om faran af olyckliga konstellationer på stjernhimmelen i en människas födelsestund, ty han hade under fjorton dagar studerat astronomi och trodde nästan på stjernornas hemliga inflytande i människoverlden. Bastoul åter, som var en ifrig katolik och regelbundet en gång i veckan biktade sina synder i Madeleine-kyrkan, talade något om vådan att försumma sina religiösa pligter, en förebråelse som visserligen i någon mån kunde anses gälla herrarne Salignac och Soumain, hvilka på år och dag icke knäböjt i en biktstol inför en svart eller grå pater, men som ingalunda kunde gälla Valdemar, då denne . . . hvilket Bastoul icke betänkte . . . icke ens var katolik, utan uppfostrad uti och fullkomligt trogen den

lutherska lära, öfver hvilken hans fädernesland med rätta är stolt — om någonsin stolthet i religiösa ting är berättigad.

Våra vänner, hvilka till en början kände sig liksom fjettrade af öfvernaturliga magter och voro tills mods ungefär som vittnena till en spiritistisk seance, när spiritisten-bedragaren låter den frammanade anden hemlighetsfullt, men förnimbart kringsväfva den lättrogne — dessa våra vänner återhemtade sig snart från sin bestörtning och, efter att hafva liksom nyktrat till, började de först att blygas en smula öfver sin benägenhet att tillskrifva en naturlig händelse öfvernaturliga orsaker och öfvergingo sedan småningom till det muntra sinnne, som tillät dem att skratta åt det egenomliga sammanträffandet.

»Saken har äfven sin nytta», sade slutligen Soumain, »ty då vi nu samtidigt äro engagerade på samma plats, kunna vi betjena hvarandra såsom sekundanter. Detta har endast med sig den lilla förtreten, att en af oss måste uppskjuta sin egen strid under ett par minuter.»

Man fann detta förslag antagligt, ehuru ingen gerna ville vara den som skulle afvakta slutet af de andres strid, innan han finge börja sin egen. Sedan det emellertid blifvit afgjordt, att Bastoul skulle vara Valdemars sekundant, beslöt man att lottkastning skulle afgöra, i hvilken ordning Soumain och Salignac skulle spela rolen af stridande eller stridsvittne.

Nu fans ingenting, som hindrade Valdemar att börja berättelsen om anledningarna till den strid, hvilken han efter några timmars förlopp gick att utkämpa. Man var nu i en så lugn sinnesförfattning, att man kunde åhöra honom, ehuru visserligen den hedervärde Salignac en lång stund fortfor att halfhögt frambrumma någonting, hvilket i de andras öron antog följande form:

»Det dumma, gemena, elaka, infernaliska ödet!»

För hans i öfrigt förträffliga egenskapers skull får lä-

saren i likhet med hans vänner förlåta honom denna enfaldiga utgjutelse.

»Min berättelse», yttrade nu Valdemar, »är nära nog lika romantisk som Soumains, ehuru dess upplösning icke är lika. Jag har nämligen (och här suckade den unge svensken) ingen syster, hvilken jag kunde igenkänna och till hvilkens undsättning jag kunde skynda. Utan tvifvel kommen I ännu ihog, att jag haft den klokheten eller dårskapen att såsom en trogen skugga följa en ung dam, hvars namn jag ej känner, men hvilken jag egnar min dyrkan, kring halfva Europa, ja, nära nog kring halfva den civiliserade världen, och detta i ändamål att förr eller senare finna något tillfälle att blifva presenterad inför henne och att . . . nå, hvad jag mera har tänkt, det hör egentligen icke hit. Nåväl, mina vänner, jag har nu återsett henne.»

Ett allmänt utrop belönade Valdemar och han skulle hafva funnit sig fullkomligt tillfredsstäld genom den verkan, som hans tal frambringade, om han hade närmare skärskådadt sina tre vänners om lifligt interesse och odelad uppmärksamhet vittnande anleten. Han gjorde emellertid icke detta, utan satt en stund försjunken uti, som det tycktes, djupa tankar, tilldess han plötsligt upplyftade hufvudet och fortsatte sin skildring.

»Ja, mina vänner», sade han och hans röst vibrerade starkt, liksom om hans inre varit mycket upprördt, »ja, jag har återsett henne. Hon kom denna förmiddag gående framåt en liten gata i Faubourg Saint-Germain. Ah! Jag kände igen henne på den majestätiska hållningen, den drottninglika gestalten, den fasta, men likväl lätta och outsägligt förtjusande gången . . .»

»Hm! . . .» brummade naturligtvis Salignac.

Valdemar lät sig icke störa, utan fortsatte liksom om ingen hade afbrutit hans något patetiska oration.

»Ja, mina vänner, jag skulle hafva igenkänt henne

bland tusende, ja, bland hundratusende personer af hennes älskvärda kön. En sak väckte likväl min förvåning. De gånger jag förut hade skådat mitt hjertas herskarinna, min själs gudinna . . .

»Fy!» brummade qvinnohataren.

»... var hon klädd med den mest utsökta elegans i den aldra dyrbaraste dräkt, var öfversållad med kostbara spetsar och en hel förmögenhet i perlor och diamanter på de dyrbara tygerna af sammet och siden. Nu deremot var hon helt enkelt klädd. Icke ett spår af någon spets, icke en skymt af någon ädelsten kunde jag på henne upptäcka och i stället för siden och sammet bar hon en dräkt af fint bomullstyg. Ni må emellertid tro mig eller ej, så är det dock sanning, att jag tyckte mera om henne sådan som hon nu var, än sådan jag förut sett henne. Den enkla drägten bar hon med större behag än fordom den dyrbara. Hennes gestalt, gång, hållning — allt tycktes mig framstå i en skönare dager under bomullsklädningens kyska veck, än under sidentygernas tunga prakt. Mitt hjerta lågade af ännu varmare hänryckning än någonsin . . .»

»Dertill behöfves min s-l icke mycket», brummade Salignac. »En sådan dåre!»

»Dåre eller ej», svarade Valdemar saktmodigt, »derom vill jag icke tvista. Säkert är, att jag var genombäfvad af de mest olikartade känslor. Kärlek, beundran, dyrkan — jag vet icke, om icke jag kände allt detta. Jag erfor en kraftig impuls att kasta mig ned på knä inför henne, men lyckligtvis motstod jag segerrikt denna ingifvelse, hvars utförande midt på en folkrik gata skulle hafva väckt uppseende . . .»

»Och öppnat för dig dårhusets portar», inföll Salignac, ehuru ingen lyssnade till hans enfaldiga förmodan.

»En sak», fortfor Valdemar, »gjorde ett starkt intryck på mitt förstånd. Det var nämligen den märkbara skil-

naden i klädedrägt förr och nu. Jag kan visserligen icke säga, att hennes drägt nu bevisade någon fattigdom, ty den var ren och satt på henne så innerligt väl, att det kunde hafva öfverskytt torftigheten, om den varit femhundra procent större. Hvilken karl ser väl efter, om hans tillbedda bär siden eller bomull? Hon är ju i alla fall hans *allt*. Dock kunde jag icke undgå att märka, att hon lagt bort sina dyrbara prydnader och var så enkelt klädd som en . . . ja, hvad skall jag säga? . . . ungefär som en förmögen borgares dotter. Den tanken föll mig in, att hon möjligen förlorat sin rikedom och blifvit fattig, blifvit tvingad att utvärda försakelsens svåra kamp och strid och jag förbannade inom mig en verld, som icke ens skonat en så älsklig, skön, ädel och fullkomlig varelse, som hon i sanning är. Det är omöjligt för mig att beskrifva, huru gräsligt jag marterades af denna tanke. Jag beslöt att stanna och tilltala henne, för att om möjligt blifva i tillfälle att lemna henne någon hjälp, om hon behöfde sådan. Jag var blott tveksam, huru jag skulle våga tillbjuda henne mitt bistånd. Huru förvånad blef jag icke, då hon besvarade min helsning såsom en fullkomligt främmande och obekant person och icke tycktes förstå någon af mina hänsyftningar på de gånger, jag förut mött henne, eller de resor, jag företagit för att följa hennes spår. Nå, det kan ju hända, att jag icke uttryckte mig tillräckligt tydligt eller att hon var för blyg att visa sig ega kännedom om den beundran, jag egnar henne.»

»Tro mig», interfolierade Salignac i sin vanliga stil, »hon gifver din hyllning f-n.»

»Det tror jag icke», genmälde Valdemar, som tycktes ega en outtömlig fond af tålmod, »det kan jag icke tro, ty jag tyckte, att hennes ögon talade ett annat språk — ack, ett ljuft, utsägligt ljuft tungomål. Jag måste likväl påskynda min berättelse, på det att jag icke må alldeles trötta ut Salignac. Nåväl, jag yttrade till den unga damen hvad

höfligheten föreskref, då jag plötsligt hejdades i en ganska utsökt artighet, derigenom att hon vände hufvudet åt sidan och dervid ögonblickligt uppgaf ett lätt utrop, som tydligt vittnade om förskräckelse. Jag vände mig om för att utforska orsaken till detta besynnerliga utrop, denna, som jag tyckte, omotiverade förskräckelse. Jag såg då en liten tjock, vidrig, skäggig karl nalkas med stora steg och i den icke otydliga afsigten att störa mitt samtal med den unga damen. Denna ilade från platsen och försvann snart ur både min och den skäggige drummelnns åsyn — en omständighet, som jag var böjd för att både beklaga och prisa, enär jag visserligen å ena sidan blef hindrad ifrån att fortsätta ett samtal, hvaraf jag hade lofvat mig ganska mycket, men å andra sidan erhöll fria händer att hejda den grofve karlens framfart på lämpligaste sätt. Han ville tydligen springa efter den unga damen, men min hand, hvilken, som I veten, icke är utan en ganska hög grad af styrka, hejdade honom, så tjock, tung och bred han än var.»

»Hvarthän, min herre? frågade jag saktmodigt.»

»Han betraktade mig med en viss förvåning, hvilken småningom tycktes öfvergå i en för hans hvetbulleansigte mera naturlig ilska. Slutligen tycktes han hafva beslutat sig för att gå anfallsvis till väga, d. v. s. ett anfall med ord och anklagelser, icke med hvarken pistol, dolk eller värja.»

»Huru kunde Ni våga att tala med denna unga dam? röt den grofve karlen.»

»Innan jag besvarar en så närgången fråga, sade jag, önskar jag få veta, med hvilken rättighet Ni framställer den.»

»Är Ni oförskäm, herre?»

»Nej, men jag torde vara i bästa tillfälle att nu lära den konsten af er, min herre. Ni tyckes hafva gått långt i den.»

»Ni är skyldig mig upprättelse, annars kallar jag er en feg usling.»

»Kalla mig hvad Ni vill, det bekymrar jag mig icke om, svarade jag, och hvad den begärda upprättelsen beträffar, står jag till er tjenst, när Ni behagar.»

»I afton då klockan åtta.»

»Gerna, men hvar?»

»I *Jardin des plantes*.»

»Godt! Och vapen?»

»Värja.»

»Som Ni behagar! Jag skall infinna mig, om icke för annat, så för att få tukta den dummaste karlen i hela den katholska kristenheten, svarade jag och skulle hafva tillagt ännu mera, om icke karlen skyndat bort i den tydliga, men, som jag hoppas, fåfänga afsigten att upphinna den unga damen.»

»På detta sätt», fortfor Valdemar, »tillgick det, att jag, som aldrig i hela mitt lif tillfogat ens en mask något ondt, nu står i begrepp att döda en menniska eller sjelf blifva dödad.»

»Vi vilja hoppas det förra», inföll Soumain. »Det förvånar mig, att du icke näpste honom midt på gatan, medan du hade honom i din hand. Han tyckes vara en riktig skurk och jag vill förmoda, att du i afton icke skolar hans usla lif.»

»Utgången hvilar i Guds hand», genmälde Valdemar, »men jag lofvar att göra min flit.»

»Nå, Salignac, nu är det din tur att berätta.»

Salignac hostade och begagnade hvarje tillåtligt medel att göra strupen klar, innan han började. Ett glas af det goda vinet fullbordade förberedelserna.

»Kort och godt, mina vänner», sade han, »jag gick i går afton i skymningen för att taga mig motion och göra mina iakttagelser angående folkets sinnesstämning. När jag kom nedanför Invalidhotellet, mötte jag en liten, gemen karl, som icke ville bekväma sig att vika tillräckligt ur vägen för mig, ehuru det enligt gatuförordningen borde hafva varit

hans skyldighet. Han gaf mig en ganska oartig knuff och jag svarade honom med en dugtig örfil. I all enighet öfverenskommo vi sedan att mötas i *Jardin des plantes* i afton klockan åtta. Detta är min historia. Jag hoppas, att den, huru kort den är, likväl är lika god som Soumains och Valdemars. Jag är ingen vän af långa tal, jag.»

»I ett afseende», sade nu Bastoul, »äro alla dessa tre berättelser lika ofullständiga. Ingen af er har ännu nämnt sin motståndares namn. Vid Sanct Dionysius, vår skyddspatron, de hafva väl namn som andra menniskor?»

»Namnet!» utropade Salignac och såg ännu dummare ut än vanligt.

»Ja, min vän, säg mig din fiendes namn, om du behagar. Måhända känner jag honom och kan göra dig den tjensten att underrätta dig om hvilken grad af färdighet i vapnens bruk han eger och hvilken grad af fara du således kommer att i afton löpa.»

»Jag löper icke alls någon fara», genmälde Salignac, hvilken egde stor rikedom af sjelfförtroende, så snart det icke var fråga om hans hufvud. »En eller två stötar af värjan skola förpassa den ohyfsade karlen in i evigheten, der han gerna för mig kan få knuffas huru mycket som helst med demonerna. För öfrigt glömde jag att fråga honom om hans namn. För f-n, det är icke med namnet, utan med karlen, som jag skall duellera.»

»Äfven jag», yttrade Soumain, »känner icke min motståndares namn. Det var en förtretlig glömska, att jag icke sporde honom derom, men jag var i sanning så uppretad på karlen och så angelägen att föra bort min syster ur området för de giftiga blickar, hvarmed han vanhelgade henne, att jag icke egde någon tanke för de vanliga formaliteterna vid en utmaning.»

»Sannerligen», medgaf Valdemar Brand, »har äfven jag gjort mig skyldig till samma fel, men hvad mig angår,

var det icke en glömska, utan berodde helt och hållet på min okunnighet i fråga om allt hvad som rör detta slags strid.»

»Du förfärad mig, min käre Brand», utropade Salignac. »Har du då aldrig duellerat?»

»Nej, min vän, aldrig! Sådant brukas icke i mitt fädernesland.»

»Hvilket obildadt samhälle ditt fosterland månde vara! Hos oss är det nästan att betrakta såsom ett vilkor för att anses ega allmän bildning att åtminstone en gång hafva duellerat. Jag beklagar dig, min vän.»

»Gerna, om du deri finner något nöje, Salignac! För min del anser jag likväl duellen vara ett ondt, som aldrig borde tolereras i ett bildadt samhälle. Mig synes det ovedersägligt att, om rättvisan af min sak är så klen, att den behöfver understödjas med värja och pistoler, så är det bäst att gifva vika.»

»Men du ämnar ju likväl duellera i afton?»

»Emedan man måste rätta sig efter seden i det land, dit man kommer, och emedan . . . emedan . . .»

Den unge mannen røjde någon förlägenhet och tvekade synbarligen att säga hvad han tänkte. Salignac kom honom till hjälp, ty om denne unge man än hade den olyckan att i sitt yttre förete en högst olycklig olikhet med andra människor, egde han dock i hög grad den för nutidens människor outhärliga egenskapen att aldrig besväras af någon öfverflödigt grannlagenhet.

»Emedan», sade han, »emedan du är kär upp öfver öronen och i din fiende fruktar en högst förhatlig rival om den unga så kallade kvinnans ynnest.»

Valdemars förlägenhet, som eljest utan tvifvel skulle hafva stegrats genom denna ogrannlaga anspelning, blef nu lyckligtvis helt och hållet aflägsnad genom vännerna Soumains och Bastouls skallande skratt, hvars anledning var Salignacs olyckliga sätt att välja ord för sina tankar.

»Den så kallade qvinnan!» utropade Soumain, ännu skrattande. »Hvad menar du med det?»

»Hm! . . . Jag ville naturligtvis säga 'qvinnans så kallade ynnest'!»

Om Salignac trodde sig genom dessa ord förbättra sin dumhet och i stället förvandla den till en qvickhet, misstog han sig mycket, ty han fick nu uppbära de mest välförtjenade förebråelser för sin oförmåga att uppfatta qvinnans kärlek såsom en ynnest mot mannen och såsom lifvets högsta goda för den senare.

När lugnet omsider hade blifvit återställdt bland de fyra vännerna, yttrade Bastoul:

»Jag nästan är böjd för att afundas er den lyckan att i afton få mäta er med verkliga fiender och tukta uslingar. Jag är verkligen i stånd att på hvilka vilkor som helst gå åstad och skaffa mig en duell på halsen till i afton klockan åtta i *Jardin des plantes*. Det finnes en viss person, som verkligen borde näpsas.»

»Gör det!» röt Salignac, som lätt råkade i förtjusning, när något oförnuft var i fråga. »Det skall blifva en lustig dans i qväll. Vi fyra stå på ena sidan och våra fyra motståndare på den andra . . . pang! . . . der ligger en fiende . . . några värjstötter! . . . der ligga de andra tre och vi fyra gå hem och supera, som om vi varit på bal i Mabelle. Ha, ha ha!»

»Nåväl», yttrade Bastoul lugnt och kallt, i det han upptog sitt ur och rådfrågade det, »klockan är nu tre. Vi måste skiljas. Jag går ut att förskaffa mig min duell. Vi möta hvarandra klockan åtta i qväll utanför porten till *Jardin des plantes*.»

Salinac hurrade och skrek och de öfriga gingo med mera lugn sin väg.

När de kommit ut i tamburen, öppnade Bastoul dörren och ropade:

»Det är ju öfverenskommet, att monsieur Aiguille måste hindras från att ännu en gång personligen träffa O. v. W.?»

»Ja, visst f-n!» röt Salignac, som hade sett något för djupt ned i Bastouls vinflaska.

»Godt!»

Bastoul stängde dörren och beredde sig att lemna sin bostad.

Adertonde Kapitlet.

Huru Bastoul förskaffade sig den motståndare,
han önskade sig.

Den fetlagde, skäggige och hedervärde monsieur Aiguille satt framför sitt skrifbord, sysselsatt med ordnandet af några papper, hvilka voro upplagda i högar framför honom på bordet. Hvarje packe af dessa papper var försedd med ett omslag, hvarpå med prydliga bokstäfver stod prentadt:

Kejsersliga Krigsarkivet.

Derjemte fans på hvarje omslag skrifvet ett nummer, troligtvis för att beteckna handlingarnas plats i de olika skåpen i kejsersliga krigsministeriets lokaler.

»*Mon dieu!*» brummade monsieuren, under det han arbetade flitigt. »Att man skall vara dömd till att sitta här och torka bland dessa usla luntor, då man har en huld-gudinna vid Rue de Rivoli, hvilken man längtar att hem-bära sin hyllning! Måtte f-n ta' allt hvad krig heter! Några stupa, andra stiga upp från gemena soldater till generaler och vi arme embetsmän, vi få slita ut oss med att ordna mobiliseringsplanen och rullorna. Måtte f-n ta' allt-sammans!»

Den otålige tjänstemannen i krigsministeriet kastade bort sin penna, utan att hysa någon aktning för det dyra pennskaftet af guld, strök derefter med handen genom sitt gemena skägg och rusade upp ur den bekväma skrifstolen samt började springa fram och tillbaka på golvet, sannolikt emedan både skäggsmekningen och springandet är för alla ilskna karlnaturer den bästa afledare för en inneboende otålighet och häftig ondska, om denna hotar att spränga bröstet i atomer.

»Om jag vågade, skulle jag kasta alla dessa luntor på elden och fröjda mig deröfver... men nej!... krigsministerns och den dumme byråchefens uttryckliga befallning är, att mobiliseringsplanen och första månadens *ordre de bataille* skola vara fullständigt i ordning före klockan tolf i öfvermorgon, som är... låt mig se!... jo, det är den 19 Juli och jag måste därför arbeta ända till klockan half åtta i qväll samt hela morgondagen och hela förmiddagen den 19, om det skall kunna blifva färdigt i förelagd tid. Jag skulle gerna vilja i eftermiddag ånyo besöka den fagra fröken von Wagenbach, men... låt mig eftertänka!... går det för sig?... nej, ta' mig f-n, om det gör!... Måtte den lede fienden taga allt hvad krig och krigsministrar och byråchefer heter och stänga alltsammans in i den hetaste vrån af skärselden!»

Med en trumpen min på ett ansigte, som med sin fasligt vilda krans af skägg och hår liknade ett Medusahufvud, slog han sig ånyo ned vid skrifbordet och arbetade flitigt en stund, hvarunder han emellanåt brummade vilda ord, som lyckligtvis intet dödligt öra hörde. Lyckligtvis?... Ja, ty högst få människor äro så sjunkna, att de utan förfäran skulle kunna åhöra så utomordentligt cyniska tankar, som de hvilka den trinde monsieur Aiguille här uttalade.

Han var en man, som frågade alls intet efter någon annan människa än den, som han kallade »jag». Hans

egen person var hans afgud. Den omhuldade han på alla möjliga sätt, framför allt i fråga om mat och dryck. Han skulle heldre hafva, om hans tillgångar tillåtit det, ätit ensam upp en måltid, som kostat ett par tusen francs, än han velat gifva en hungrande stafkarl en beta bröd, som kostat honom en hundradels franc. Den dyrkan, som karlen egnade sitt eget jag, förde honom småningom derhän, att han blef en lumpen slaf under sina passioner och i aldra högsta grad prisade den i vår tid temligen allmänna (d. v. s. allmänna bland Aiguilles gelikar) satsen, att den som vill må väl och njuta af lifvet aldrig får neka sig någonting, som han till kropp eller själ åtrår. Strid mot frestelse, kamp mot onda begär, seger öfver lustarna och lasterna — allt sådant är för en Aiguille och hans själsfränder en okänd och orimlig sak. Hos en sådan menniska går det omättligen begäret efter mat och i synnerhet efter dryck hand i hand med det ännu onaturligare begäret efter qvinno- gunst — en passion, vid hvares tillfredsställande de icke sky något medel. Den bästa vännens hustru eller dotter är icke skyddad mot hans infernaliska anslag och om de undgå dem, så hafva de att tacka, icke hans sjelfbehersk- ning, utan sin egen dygd och den afsky, en sådan man måste ingifva. Monsieur Aiguille var en person af detta slag. Det torde vara temligen säkert, att han aldrig lyckats förleda någon annan qvinna, än den som redan förut var fallen, men han hade försökt sig i detta fall mången gång. Alla hans förnuftiga vänner, utan något undantag, hade han förbittrat och stött ifrån sig genom den oförskämda hyll- ning, han hemburit deras hustrur och döttrar. Mer än en stackars oskyldig qvinna hade erhållit ett dåligt rykte om sig för hans skull, ehuru han aldrig mot henne lyckats i sina anslag. Hans blotta närvaro i en qvinnas sällskap var tillräckligt att gifva allmänheten skäl att tala illa om henne, och detta af ingen annan grund, än att alla kände

hans liderliga instinkter. De högst få vänner, som han ännu egde, voro antingen ogifta eller också voro de — enfaldiga och godtrogna, då de icke märkte, att deras damer genom Aiguilles cynism blefvo föremål för människors oförtjenade missaktning.

En annan sida af monsieur Aiguilles lynne (ty att i fråga om honom nämna ordet karakter, det vore att för mycket missbruka ett så aktningsvärdt ord) torde äfven förtjena någon belysning. Om den hedervärde monsieurs omtanke i fråga om — egen njutning var en egenskap, hvilken han egde gemensam med djuren i allmänhet, så kan det icke förvåna någon, att vi framkasta det påståendet, att han äfven egde en egenskap, som närmare förenade honom särskildt med djuren af rofdjurssläktet. Strid till och med i den simpla formen af slagsmål var för honom en njutning, hvars tillfredsställande han sällan försummade, när tillfälle gafs. Hvar och en, som kände honom, visste detta och man begagnade sig äfven flitigt af denna omständighet till sin nytta. Om någon hade en fiende, så hetsade han monsieur Aiguille emot honom. Hade någon en tvist med en annan, så var han ifrig att försöka locka Aiguille med sig, ty han visste, att dennes lust till handgripligheter tog ut sin rätt, innan de egentligen tvistande kunde hinna blifva upphetsade mot hvarandra. Öfverallt der split och strid var på färde, der var monsieur Aiguille i sitt rätta element och, om han icke ombads att infinna sig der, så kom han vanligen likväl. Under sådana förhållanden är det lätt att förstå, att denne herre var en ifrig duellant, att han skötte sin pistol och värja med försvarlig skicklighet och att han bland den allmänhet, som kände honom, egde ett anseende för styrka, hvilket han i sjelfva verket alls icke förtjenade, emedan hans kropp bestod af mera fett än muskler och emedan han för öfrigt var genom alla möjliga utsväfningar enerverad. En och annan af de mera lättrogna och enfaldiga ansåg denna

rofdjursinstinkt såsom ett bevis på mod, men den var snarare en vana, hvilken han inlärt redan som underordnad och extraordinarie tjänsteman i krigsministeriet, der han plägade tillbringa största delen af sin (såsom vanligt på dylika embetslokaler) sysslolösa tid ute i krigsministeriets tambur med att örfila upp de besökande af ringare stånd, som visserligen hade den äran att med sina skatter och afgifter bidra till Aiguilles och andra odågors underhåll, men hvilka han i sin sjelfkära höghet icke ansåg visa honom tillbörlig respekt.

Vi hafva så länge sysselsatt oss med skildringen af denne karakterslöse manspersons lynne, emedan vi i sjelfva verket högst sällan hafva påträffat en vidrigare sammanställning af laster och onda instinkter, än den som kallades monsieur Aiguille. Det är helsosamt att någon gång i grund och botten betrakta och utforska det dåliga. Det kan åtminstone lända till en varning. Men vi få bekänna, att om vi skulle nödgas att dagligen mäta djupet af denna persons uselhet, skulle vi förgås af vämjelse. För öfrigt har vår utförlighet i detta fall sin goda grund i nödvändigheten att närmare belysa Aiguilles natur, på det att icke läsaren må finna hans gerningar, sådana vi här komma att skildra dem, vara — en orimlighet.

Efter denna utflykt på ett område, som står i omedelbart sammanhang med vår berättelse — vi säga detta till vår ursäkt — vilja vi ofördröjligen återvända till monsieur Aiguilles arbetsrum, der denne man ännu sitter fördjupad i sitt tvångsarbete.

Klockan på kaminen tillkännagaf med sin klingande metallstämma, att tiden framskridit till tre qvart till fyra på eftermiddagen.

Då hördes en temligen hård knackning på dörren.

Monsieur Aiguille blef störd och utfor:

»Det var då sjelfva . . ., att man icke skall få vara ensam! Jag ger f-n att bedja dem stiga in.»

I enlighet med denna ohöfliga föresats fortfor monsieurén med sitt arbete, liksom om han icke alls hade hört, att någon begärde inträde. Den besökande tycktes emellertid vara af det slag, som icke finner nödigt att afvakta tillåtelse att stiga in, ty han öppnade utan krus dörren och skred högtidligt in i rummet samt lät höra ett med den behagligaste röst och den finaste parisiska accent uttaladt:

»God dag, min herre!»

Monsieur Aiguille, hvilken icke var mera fördjupad i sitt arbete, än att han mycket väl kunnat iakttaga den besökandes fria uppträdande, kastade nu ifrån sig pennan med det ciselerade guldskaftet, rusade upp från sin stol och röt med dundrande stämma:

»Hvem dj-n är Ni, som vågar . . .?»

Att monsieur Aiguille icke fullbordade denna ohöfliga fråga, det berodde utan tvifvel på det intryck, som den besökande gjorde på hans synsinne. Monsieurén såg nämligen framför sig en ung man med smidig växt, elegant hållning och oklanderlig dräkt, en ung man *comme il faut*, en man som utan tvifvel i yttre behag och sannolikt äfven i inre värde vida öfverträffade monsieur Aiguille sjelf — med få ord, han såg framför sig vår unge vän Bastoul. Icke så litet förlägen öfver den framfusiga ohöflighet, hvarmed ha helsat en gäst af detta slag, skyndade han att förbättra sitt fel genom att med den mest smidiga och ödmjuka ton säga:

»Ah! Förlåt mig! . . . Jag trodde, att det var . . . hm! . . . att det var . . .»

»Hvem Ni än trodde det vara», genmälde Bastoul med fast stämma, »så borde Ni verkligen hafva mottagit er gäst på ett annat sätt.»

»Med hvem har jag äran att tala?»

»Mitt namn är Eugen Bastoul. Ni känner det nog.»

»Ba . . . stoul?» sade Aiguille, liksom eftersinnande.

»Nej, på min heder! . . . såvida Ni icke skulle vara min gamle skolkamrat Bastoul.»

»Ert goda minne hedrar er, min herre. Jag är verkligen er gamle skolkamrat, som Ni behagar säga. Gud vet likväl, att jag icke anser detta så kallade kamratskap som en ära för mig. Ni begick många usla streck såsom pojke, men det var intet mot hvad Ni sedan bedrifvit, enligt hvad jag låtit mig berättas.»

»Hvad är er mening med sådana ord?» frågade Aiguille, hvilken aldrig behöfde mycket för att blifva het och som fnyste af välbehag, så snart han vädrade ett slagsmål eller en duell.

»Aha! Blif icke så het, min herre!» svarade Bastoul, hvilken, såsom läsaren säkert inser, hade infunnit sig i intet annat ändamål än att söka tvist med den skäggige monsieurén. »Jag vet, att Ni är en duellant *ex professo* och jag har ingen lust att utsätta min kropp för edra fintliga värjstötar. Dock har jag kommit hit för att säga er sanningen, min herre.»

»Sanningen?» dundrade Aiguille, som af Bastouls yttrande trodde sig kunna sluta till, att denne var rädd. »Fram med hvad Ni har att säga och packa er sedan ofördröjligen härifrån, annars skall jag genomborra er kropp så tätt som ett såll.»

Oaktadt denna lätt begripliga uppmaning gjorde Bastoul sig icke brådt. Han gick fram till skrifbordet och kastade en blick på de der liggande papperen.

»Ni är oförskämd, min herre!» röt Aiguille utom sig. »Hvad f-n har Ni der att göra?»

Bastoul hade emellertid vunnit sin afsigt att få se hvad de stora pappershögarna innehöllo. Han hade läst påskriften: »kejsrerliga krigsministeriets arkiv» och på ett papper hade han sett öfverskriften »*ordre de bataille*». Detta var honom nog.

»Säger Ni, att jag är oförskämd?» yttrade han lugnt, i det han vände sig om, så att han åter stod ansigte mot ansigte med monsieur Ambroise Aiguille. »Nå, af en sådan ohyfsad persedel, som Ni är, kan man icke vänta sig någon höflighet. Lugna er emellertid, till dess jag har hunnit säga mitt ärende. Sedan må Ni rasa så mycket Ni vill.»

»Ni har således ett ärende till mig?» sporde Aiguille knappt hörbart, emedan ilskan sammanpressade hans läppar.

»Tror Ni, att jag eljest skulle hafva uppsökt er? Nåväl, hör då mitt ärende! Ni plägar besöka en ung dam, som bor vid Rue de Rivoli?»

»Hvad rör det er, min gunstige herre?»

»Åh, mycket! Nekar Ni till, att Ni besöker henne?»

»Hvarför skulle jag neka till det? Det är för mig en heder, att hon värdigas mottaga min hyllning.»

»Det är en ung dam, hvars namns initialer äro O. v. W.»

»Nå, för f-n! Denna dam hugnar mig med sin ynnest, men hvad f-n rör det er?»

»Ganska mycket! Det skall Ni nog erfara.»

»Känner Ni Ottilia von Wagenbach?»

»Jag säger med era egna ord: hvad rör det er?»

»Oförskämde! Jag skall tukta dig.»

»Af oss båda är Ni den, som är i största behovet af tuktan.»

»Vanvetting! Vet du icke, att . . .»

» . . . att Ni stundom genom lömska öfverfall har befriat er från de duellanter, med hvilka Ni fruktat att mäta er i öppen strid, jo, min herre, det vet jag, men det hindrar mig icke att säga er min vilja rörande denna sak. Min vilja är, att Ni aldrig mera besöker fröken von Wagenbach.»

»Alla dj-r!» skrek monsieur Aiguille, men det var icke möjligt för Bastoul att afgöra, om det var anklagelsen eller förbudet, som satte monsieuren i sådant raseri.

»Vill Ni lyda?» frågade Bastoul lugnt och fast.

»Vill . . . Vill . . . jag vill slås med dig på lif och död, jag vill se ditt hjerteblood. Möt mig . . .»

»När Ni behagar. Till exempel i afton klockan åtta i *Jardin des plantes*. Är det lägligt för er?»

När Aiguille hörde nämnas detta klockslag och denna plats, tycktes han blifva häpen. Bastoul förstod icke orsaken till denna sinnesrörelse, men han märkte den och han hörde Aiguille brumma:

»Den femte! . . . Det blir för mycket på en gång. Men . . . låt gå!»

Högt yttrade Aiguille:

»Jag skall komma.»

»Om Ni icke föredrager att feget stanna hemma», inföll Bastoul.

»Er oförskömmhet och mitt hat äro tillräcklig borgen därför.»

»Farväl då, min herre! Glöm icke att uppgöra ert testamente.»

Bastoul gick sakta och högtidligt ut ur rummet.

Monsieur Aiguille gick en stund häftigt fram och tillbaka i rummet, hvarunder han åtskilliga gånger mumlade:

»Fem! . . . Fem på en afton! Sjelfva dj-n skulle icke kunna stå ut dermed. Denna gång kommer jag icke så lyckligt från affären som hittills. Förb-dt, att de skulle komma på en och samma dag! Det kunde hafva blifvit en hel veckas nöje, om det blifvit rätt fördeladt. Jag måste tänka på . . . någon utväg.»

Emellertid gick Bastoul lugnt sin väg. När han kommit ned på gatan och således kunde vara trygg för, att monsieur Ambroise icke kunde höra honom, hade äfven han några ord att säga till sig sjelf.

»Hvilket lyckligt påhitt att gå till monsieur Aiguille i dag! Jag har här vunnit tre viktiga saker på kortare tid än tio minuter. Först och främst har jag fått min duell i

afton klockan åtta i *Jardin des plantes* liksom mina vänner. För det andra har jag fått kännedom om den mystiska damens verkliga namn eller, med andra ord, att O. v. W. skall betyda Ottilia von Wagenbach. För det tredje och sista, såsom pastorn i Betlehemskapellet i Monceaux plägar säga, har jag fått veta, att monsieur Aiguille har i sitt hem de viktiga, krigsministeriet tillhöriga papper, som O. v. W. vill tillegna sig. Nåväl, jag har väl använt min dag och kan nu gå till mina nöjen. Jag vill bereda mig till duellen.»

Nittonde Kapitlet.

Två stora män.

Vid samma tid på dagen, då Eugen Bastoul lyckades i sin afsigt att göra Aiguille till sin personlige fiende och derigenom vann förhoppning om att genom de sår, han väntade sig under duellen tillfoga denne slagskämpe, hindra honom från att under de närmast följande dagarna uppvakta Ottilia von Wagenbach i hennes bostad vid Rue de Rivoli — vid samma tid på samma dag (den 17 Juli 1870) tilldrogo sig på andra ställen i Paris två tilldragelser, hvilka vi anse nödigt att skildra.

I sitt med orientalisk prakt möblerade kabinett gick marskalk Leboeuf fram och tillbaka på det med en dyrbar persisk matta belagda golfvet. Emellanåt vred han upp sina yfviga mustacher — detta nödvändiga bihang till en kejserslig soldat — och log med synbar fröjd, så att den lilla del af de tjocka läpparna, som mustacherna lemnade synlig,

liksom sqvallrade om någon mycket glädjande tanke, hvar med själen sysselsatte sig. Hvilken denna tanke var, derom kunde en lyssnare (om någon sådan funnits) hafva öfvertygat sig genom att lemna uppmärksamhet åt de ord, hvilka ofrivilligt sväfvade fram öfver marskalkens läppar.

»Ja, vi *måste* hafva krig med dessa germaniska barbarer och vi *skola* hafva krig med dem, om jag förmår något hos kejsaren.»

Här vred marskalken åter sina mustacher, hvilket skulle på ett mindre militäriskt språk betyda, att den store mannen visste med sig, att han förmådde mycket hos sin monark. Derefter fortsatte han:

»Vi måste krossa detta välde, som likt ett nytt Babelstorn uppreser sig vid vår östra gräns. Vi vilja sönderstycka detta Tyskland i små, små delar. *Divide et impera!* heter det på latin och *mille diables!* det är ett ordspråk, som är värdt både guld och silfver.»

Återigen sysselsatte den väldige krigsguden sig med sina mustacher och här skulle denna sysselsättning vara ett uttryck för ett stolt sjelfmedvetande om statsmannablick och diplomatiskt skarpsinne.

»Inom en månad skola vi hafva besegrat dessa vandaler och med vår väl utrustade, väl öfvade och nu äfven af segrens oförgängliga lagrar öfverhöljda här stå vid Berlins portar, der vi skola diktera våra fredsvilkor och vid himmelen, jag svär, att de icke skola i Europa beskylla oss för någon öfverflödig mildhet och skonsamhet.»

Marskalken var nu tyst under en stund, men leendet, som ännu hvilade på hans läppar, vittnade om, att den store mannen var ifrigt sysselsatt med att i förväg njuta af sina väntade triumfer. Huru det är möjligt, att han kunde i så hög grad misstaga sig i fråga om den franska härens verkliga duglighet och styrka, det är nära nog obegripligt och vi för vår del kunna icke förklara det annor-

lunda än genom att antaga en mycket stor tomhet i marskalkens hjerna och en mycket stor portion sjelfförtroende i hans bröst. En tom hjerna och ett egenkärt hjerta kunna inbilla sig hvilken oförnuftighet som helst, om den blott öfverensstämmer med de önsknigar, som hysas. Ett mera hufvudlöst börjad och mera hufvudlöst fortsatt krig har historien icke att omförmäla och man kan, utan att löpa fara att blifva motsagd och vederlagd, påstå, att tyskarne åren 1870 och 1871 segrade icke mera genom sina massors storlek, icke mera genom sina generalers skicklighet eller sin generalstabs kunskaper och omtanka, än genom den utomordentligt dåliga ledningen af fransmännens under så många århundraden segerrika legioner. Om fransmännen hade varit bättre utrustade, lidit mindre brist på närande föda och värmande kläder och om de hade haft lika skickliga befälhafvare som tyskarne, torde nog marskalk Leboeufs förhoppningar icke hafva blifvit fullt så grymt gäckade som nu var händelsen. Fransmännens nederlag skulle åtminstone icke hafva varit så skymfliga. Men att marskalken, hvilken såsom krigsminister borde hafva haft noggrann kännedom om såväl sina egna som motståndarens krafter, att *han* kunde förespegla sig en lycklig utgång af striden, det är minst sagdt förunderligt (då man icke kan antaga, att karlen blifvit på något sätt mutad) och fransmännen borde i stället för att så enhälligt förbanna den ädle Napoleon den tredjes minne, då hans största fel var, att han litade på sina förtroendemäns klokhet och ärlighet, de borde i stället, säga vi, låta Leboeuf få den dryga del af ansvaret, som rättvisligen bör tillerkännas honom.

»Denne förb-de Moltke, som verlden beprisar såsom århundradets eller till och med årtusendets största strategiska snille», så fortfor nu marskalken i sin för honom sjelf njutningsrika monolog, »denna till hälften danska, till hälften tyska produkt af den germaniska verldens tanklösa krigs-

konst, denne korporal med marskalkepåletter, denne obetydliga kartritare, han skall nu få se, hvilken skilnad det är mellan ett krig mot sådana stackare som Danmark eller Österrike och ett verkligt krig, ett krig mot verkliga män, ett krig mot den oöfvervinneliga franska nationen och dess utmärkta generaler. Den der dansk-tyske lille gubben, hvars högmod slagit så höga våger mot norr och söder i Europa, han skall nu, då högmodsvågerna börja rulla vesterut, finna sin litenhet. Mot våra tappra legioner skola de germaniska horderna skingras såsom agnar för vind och krossas skall deras styrka mot våra vinberg och mot våra segervanda truppers oöfvervinneliga borg. Våga de att tränga in i Frankrike, så skall ingen enda af dem återse sitt fädernesland, deras blod skall göda våra vingårdar, deras ben hvitna under vår varma sol, kringspidda på våra slätter. Räkenskapens dag är nu kom . . . Hvad f-n vill du?»

Denna plötsliga fråga, hvarmed marskalken avslutade sin storståtliga oration, var stäld till en lakej, hvilken hade nästan ljudlöst trädt in i rummet och varseblefs af marskalken, först då denne under sin promenad vände sig om vid kabinettets motsatta ända.

Beledsagande sina ord med en djup bugning, svarade lakejen:

»En ung dam önskar företräde, herr marskalk.»

»Audiens skall du säga, ditt nöt», röt marskalken, under det han högmodigt kastade hufvudet tillbaka och vidgade bröstkorgen.

»Om förlåtelse!» stammade lakejen.

»En ung dam, sade du. Är hon vacker?»

»Den skönaste jag någonsin sett.»

»Det vore väl f-n! Men . . . du har då i alla händelser icke sett mycket i den vägen.»

Marskalken strök sin högra mustach, hvilket skulle för lakejen tjena såsom vittnesbörd derom, att han, marskalken

sjelf, hade skådat så mycken qvinlig skönhet, att det kunde varit nog för ett helt kompani lakejer. Han såg dervid på den förlägne betjenten med en blick, hvilken skulle ytterligare bekräfta ett så ljuft faktum.

»Tillåter herr marskalken mig att införa henne?»

»Icke i dag! . . . Jag är sysselsatt med viktiga statsangelägenheter och vill icke blifva störd. Ett skönt ansigte kan, om man i en kritisk stund får se det, förderfva en hel plan, ett stort system af tankar. Hon får komma igen i morgon klockan tio.»

»Värdes förlåta min djerfhet, men . . . men hon säger, att hennes besök gäller en viktig angelägenhet, hvarpå hela statens välfärd beror.»

»Det förändrar saken . . . Jag trodde, att hon ville . . . nå, det gör dig detsamma hvad jag trodde, min vän. För in henne!»

Lakejen gick lika ljudlöst, som han inträdt, och marskalken fortsatte sin promenad, småsvärjande öfver den tunga pligten att vaka öfver ett helt kejsarrikes välfärd — en pligt som, vi medgifva det, verkligen måste kännas tung för en man med tom hjerna och storståtliga mustacher.

Snart måste han dock lemna dessa för hans egenkärlek smickrande tankar, ty lakejen införde i rummet den unga dam, hvars skönhet väckt hans naiva beundran. Någon presentation behöfver läsaren icke, ty han har redan förut haft äran att göra den unga damens bekantskap, men marskalken, som aldrig sett henne, behöfde en sådan, ehuru han inom sig erkände, att så mycken skönhet och så utsökt och förtjusande behag ingenstädes i hela verlden behöfver hvarken presentation eller rekommendation.

Den unga damen helsade den store mannen med ett behag, hvori hon inlade tillräckligt stor portion vördnad för att smickra marskalkens fåfånga.

Trädande henne till mötes, yttrade han:

»Ni har önskat träffa mig och jag torde därför tillåtas fråga, hvori jag kan vara er till tjenst. Behagar Ni anförtro mig ert namn?»

»Mitt namn är Therese de la Dénisot och jag är för några få timmar sedan återkommen från en resa i utlandet. Jag har skyndat hit för att i edra händer, herr marskalk, anförtro en hemlighet.»

Innan vi gå vidare i vår berättelse, måste vi för läsaren omtala, att namnet Therese de la Dénisot var för tillfället påhittadt, emedan den unga damen i sjelfva verket icke var någon annan än Ottilia von Wagenbach. Efter att hafva lemnat denna upplysning skynda vi att omtala, huru marskalken nu yttrade sig.

»Min unga dam», sade han, »jag torde icke vara någon lämplig person att mottaga bekännelsen om en ung och skön qvinnas hemligheter.»

Dervid sysselsatte hans högra hand sig mycket flitigt med mustachen till höger och en småslug min lägrade sig på hans ansigte, hvilket allt sannolikt skulle öfvertyga den unga damen om, att marskalken det oaktadt förr befunnit sig i den grannliga ställningen af en ung qvinnas biktfader och rådgifvare.

Fröken Wagenbach rodnade en smula.

»Ni missförstår mig, herr marskalk», svarade hon kallt. »Den hemlighet, som jag ämnar anförtro er, har icke det aldra minsta sammanhang med min egen person. Det gäller ert och mitt gemensamma fädernesland, det gäller Frankrike.»

Fröken Wagenbach talade franska med en färdighet, som fullkomligt hindrade marskalken från att fatta någon misstanke, att hon var till härkomsten en tyska. Det franska namnet de la Dénisot, hvarunder hon presenterat sig, bidrog att styrka marskalken i hans villfarelse. Han skulle

hafva korsat sin värja med hvem som helst, som vågat betvifla denna sköna qvinnas franska nationalitet.

»Mitt öra», sade marskalken artigt, »är öppet för allt hvad Ni behagar anförtro mig och framförallt för sådana ting, som röra mitt fädernesland, hvilket jag söker efter bästa förmåga tjena och hvilket jag äfven skall under dessa kritiska tider skydda.»

»Ni talar om kritiska tider, herr marskalk. Det är således en sanning, att Ni förbereder krig mot Tyskland, mot dessa stolta germaner, som äro nog oförsynta att våga peka finger åt de mäktiga franska örnarna?»

»Ja, min fröken, kejsaren, jag, hela landet — alla bereda vi oss att krossa det germaniska barbarväldet och det skall lyckas oss.»

»Derom tviflar ingen», svarade fröken Wagenbach med fullkomligt lugn, »åtminstone ingen, som känner era lysande egenskaper, herr marskalk. Ni skall blifva fäderneslandets beskyddare. Ni har de lysande naturgåfvor, som tillförsäkra er den evigt ärorika rolen af tyskarnes beseegrare. Ert namn skall blifva odödligt.»

Marskalken åhörde detta beröm med fullkomligt sinneslugn, ty han ansåg sig förtjena det. Han rodnade icke ens med anledning af den märkbara ironi, som framräckte sin giftiga gadd under de fagra rosorna.

»Javäl», sade han, stolt rätande upp sig, »jag skall göra en ända på det moderna vandalväldet.»

»Och jag», inföll den unga damen blygsamt, »anhåller att i min ringa mån få deltaga i edra ädla sträfvanden.»

»Hvad? Vill Ni, så ung, så skön, så älskvärd — vill Ni gå ut i striden? Vill Ni blifva en ny Jeanne d'Arc? Ja, så måste verkligen den orleanska jungfrun hafva sett ut. Ett kompani skall när som helst stå till er tjänst. Man kan läsa i edra sköna ögon, att Ni har energi, mod och djerfhet tillräckligt för en hel armée. Hvad Jeanne

d'Arc var förr i världen, det skall Ni blifva för nutidens Frankrike.»

»Ni misstager er återigen, herr marskalk», genmälde den fagra flickan. »Jag känner icke inom mig den eld, som kan drifva en qvinna att på detta sätt deltaga i fosterlandets försvar. Ni torde ursäkta mig, om jag åt mig sjelf anvisar en mera blygsam och mindre farlig plats. Jag torde likväl vara i tillfälle att öfvertyga er om min goda vilja att efter den förmåga, som en svag qvinna kan ega, tjena mitt fosterland. Var god och läs dessa papper, herr marskalk.»

Hon räckte den store mannen några handlingar, i hvilka vi utan svårighet igenkänna de papper, som Bismarck lemnade henne för att genom hennes förslagenhet och list tillställas Napoleon eller Leboeuf under namn af den äkta preussiska mobiliseringsplanen. Den preussiske statsmannen, hvilken, såsom vi veta, hade ett band på fröken Wagenbach, som helt och hållet offrade sig för sin far, hade gifvit henne frihet att lemna papperen i händerna på Napoleon sjelf eller hans krigsminister. Att hon valde den senare, det vittnar mycket godt om hennes förstånd och omdömesförmåga.

Marskalken tog papperen ur hennes hand, anvisade henne en sittplats och slog sig sjelf ned i en soffa för att, som han trodde, i lugn och ro genomläsa dem. Han mistog sig dock. En enda blick på den öfverst liggande handlingen kom honom att spritta upp, som om han hade bekommit en elektrisk stöt. Han läste nämligen:

»*Mobilisirungsplan der ganzen deutschen Armée.*»

»Hvad är detta?» utropade han, synbarligen upprörd. »Är det möjligt? Bedraga mig icke ögonen? Är det verkligen...?»

»Det är mitt offer på fäderneslandets altare. Det är min gärd af tacksamhet mot det land, som fostrat mig,

mot den jord, der min faders och moders ben hafva funnit en trygg hvila.»

»Men huru i himmelens namn ...?»

»Ni menar, huru dessa viktiga handlingar hafva kunnat råka i mina händer. Jag vill säga er det. Måhända påminner Ni er, att jag nyss omtalade, hurusom jag för endast några timmar sedan kom tillbaka från en utrikes resa. Jag kan nu tillägga, att jag återvändt från Tyskland, der jag tillbringat ungefär en månad. Jag var i Berlin, då krigsryktena för åtta dagar sedan nådde mina öron. Ni förstår nog, att en fransk qvinna älskar och måste älska sitt sköna fädernesland och sitt ärorika folk. Äfven jag delar denna känsla och drömde derborta i Berlin dag och natt om medel att gagna Frankrike. Slutligen hittade jag ett sådant. Jag insåg nämligen, att det skulle vara af stor nytta för er i striden mot Tyskland, om Ni egde kännedom om tyskarnes styrka och annat dit hörande. Min plan var snart färdig. Mina föräldrar hafva utom en anständig förmögenhet lemnat åt mig i arf en ovärderlig skatt i en gammal kammartjenare, hvars trohet blifvit under femtio års tjenst i vår familj tillräckligt bepröfvad. Jag invigde den trogne Lucain i mina afsigter och han gillade dem och — hvad ännu bättre är — han utförde dem med mästertlig slughet. Lyckan gynnade honom. Chefen för tyskarnes generalstab, som i jmförelse med den franska knappt förtjenar detta namn, heter, som Ni vet, Moltke. Lucain ämnade söka tjenst såsom Moltkes kammartjenare. Till all lycka fogade slumpen det så väl, att Moltke just då behöfde en sådan. Lucain blef antagen och lyckades efter två dagar bemäktiga sig dessa papper, hvarefter han flydde. Jag hade skyndat i förväg. Lucain upphann mig i Strassburg och nu äro vi här och papperen i er hand, min marskalk, denna starka hand, som för närvarande är Frankrikes enda stöd.»

När Ottilia hade slutat sin berättelse, var hon i sjelfva

verket en smula orolig för dess verkan på marskalken. Ehuru hon visste, att den store mannen var allt annat än ett snille och ehuru hon hade bemödat sig att insöfva honom genom smicker, fruktade hon likväl, att han skulle genomskåda henne eller åtminstone fatta misstankar på grund af de svaga punkterna i hennes historia. Men marskalken hade uppenbarligen »icke varit med, när krutet fans upp». Han fästade sig förnämligast vid den punkt i berättelsen, som Ottilia aldra minst hade tänkt skola väcka hans uppmärksamhet. Han fröjdade sig nämligen omåttligt öfver det spratt, som den förmente Lucain hade spelat fältmarskalk Moltke.

I sin uppsluppenhet kastade Leboeuf sig bakåt i soffan och sedan han i ryggstödet kant vunnit ett stöd för sin tjocka nacke, skrattade han så hejdlöst och på samma gång så rått, att Ottilia von Wagenbach nästan trodde, att karlen blifvit svagsint.

»Ett godt skämt, min fröken! Moltke lurad, som om han varit en gemen soldat! Hi, hi, hi! Ha, ha, ha! Jag tycker mig just se hans stereotypa jesuitansigte, när han på en gång saknade både den förträfflige kammartjenaren Lucain och dessa viktiga papper. Jag förmodar, att han blef rasande. Hi, hi, hi, hi! Ni har minsann gjort er sak väl, min fröken. Ha, ha, ha!»

För att icke gifva anledning till misstankar, försökte fröken Wagenbach att instämma i marskalkens munterhet. Hon besinnade icke, huru öfverflödig denna försigtighet i sjelfva grunden var, när det gälde en sådan karl som marskalk Leboeuf.

Plötsligt hejdade marskalken sin munterhets djupa och strida flod och tycktes tillbringa några ögonblick uti djupt eftersinnande. Derefter vände han sig till sin vackra gäst och sade:

»Men om den der Lucain skulle hafva lurat oss!»

»Hvad menar Ni, herr marskalk?»

»Jag menar, om han möjligen sjelf skulle hafva skrivit dessa handlingar.»

»Hvarför skulle han göra det? Har jag kanske begärt af er någon belöning åt honom?»

»Nej, det är sant.»

»Dessutom kan Ni ju granska underskrifterna.»

»Derpå har jag icke tänkt. Nåväl, vi vilja se till.»

Marskalken vände bladen, ända tildess hans ögon träffade den sista skrifna sidan. Hvad han der såg tillfredsstälde honom, ty han utropade:

»De äro äkta. Vid alla helgon! De kunna icke vara mera äkta. Här står Moltkes namn, skrivet af honom sjelf, derpå kan jag svära. Man skulle känna igen den namnteckningen bland tiotusen, som liknade den. Min fröken, Ni har gjort mig och kejsaren en stor, en ovärderlig tjenst. Begär en belöning och jag ansvarar, att kejsaren icke skall vägra er den.»

»Min belöning», genmälde Ottilia med sin ljufva stämma, »är att i någon mån hafva tjenat er och Frankrike. Jag begär ingen annan belöning.»

»Storsinnade, ädla flicka! Ni öfverträffar vida den oförgätliga jungfrun af Orleans. Nåväl, mot er vilja skall jag anmäla ert välförhållande inför kejsaren.»

»Jag ber, att Ni icke...»

»Låt mig råda! Jag vet hvad jag bör göra. Och nu, ädla fröken Denisot, kan jag säga er, att senast i öfvermorgon kommer Frankrike att förklara kriget. Folket vill det, massorna önska blifva förda till Berlin. Hör, huru de i denna stund bullra på gatorna, sjunga marseljäsen och skrika '*à Berlin!*' Till Berlin skola de komma. Kejsaren ensam har hittills stått emot hela folkets och min egen längtan efter krig. Tack vare er, min fröken, och dessa papper som Ni anförtrott mig, skall kejsaren gifva med

sig. Dessa siffror visa, att Tysklands härsmagt icke är mera än hälften så stor, som kejsaren hittills föreställt sig. Han skall nu icke mera hafva något att invända. Senast i öfvermorgon, den 19 Juli, skall krigsförklaringen vara i Berlin och i Bismarcks händer. Jag skyndar nu till kejsaren.»

Marskalken ringde och befalde den inträdande lakejen att ledsaga den unga damen ut ur huset.

När Ottilia von Wagenbach kommit ut på gatan och var ensam, mumlade hon mellan sina sköna läppar:

»Usla list och förställning, hvartill jag skall vara nödsakad! Jag föraktar mig sjelf, men jag är ju icke min egen herre... Det var i alla händelser en kostlig bekantskap, jag gjorde i den der marskalken. Han är ett vidunder af enfald och högmod. Nå, han heter ju Leboeuf. Minsann om jag någonsin har träffat en person, som mera har motsvarat ett betydelsefullt namn.» *

Då den unga tyskan hade sagt detta, befann hon sig på det ställe, der hon låtit vagnen invänta sig, medan hon besökte krigsministern. Hon steg upp i sitt ekipage och befalde kusken att köra till Rue de Rivoli.

Vi hafva öfver detta kapitel satt rubriken »två stora män» och, då vi hittills endast framställt *en* sådan (marskalkens kammartjenare tillhör naturligtvis icke denna kategori) så återstår det oss att föreställa äfven den andre store mannen inför våra läsare, innan vi få avsluta detta kapitel och för en stund nedlägga pennan.

För vår egen del bekänna vi, att vi göra besök hos nu ifrågavarande store man med större nöje än vi nyss

---

* För att förstå fröken Ottilias här anförda yttrande måste läsaren erinra sig, att orden *le boeuf* betyda *oxen*.

gjorde det hos den förre. Här skola vi påträffa snille och der sågo vi endast dumhet. Här se vi en enkel och flärdfri man, der hade vi den grämelsen att se en man, som var mera uppblåst än en påfågel. Här skola vi bland en icke ringa mängd egenkärlek (vi erkänna det utan att ned-sätta personen) finna en hög och ren kärlek till fäderneslandet, derborta i krigsministerns kabinettt sågo vi alls ingen fosterlandskärlek, men en orimligt stor egenkärlek. Här skola vi se Gambetta, der sågo vi endast Leboeuf. Dessa ord torde säga nog för att rättfärdiga det nöje, hvarmed vi lemna krigsministerns hotell bakom ryggen och uppsöka Gambettas bostad.

Vi inträda alltså till Gambetta och vi kunna i detta ögonblick göra det så mycket dristigare, som han icke är ensam, utan har besök af en högst förunderlig herre, hvilken tyckes ganska lifligt sysselsätta den blifvande folktribunens uppmärksamhet.

Ingen, som inträdde i Gambettas tarfligt inredda och högst enkelt möblerade rum, skulle kunna få den föreställningen, att en person, som nöjde sig med denna tarfliga bostad, skulle inom kort hafva hela Frankrikes öde i sina händer. Från det simpla skrifbordet af ett billigt träslag ända till taflorna på de med enkla tapeter beklädda väggarna — allt bar spår af att tillhöra en person, för hvilken lyxen antingen var en oåtkomlig sak eller som föraktade den alltför mycket, för att vilja se sig omgifven deraf.

Lika enkel som bostaden var, lika enkel var mannen. Mången välmående landtman kläder sig mera dyrbart än Gambetta. Parisaren kunde icke kännas igen hos honom på grund af någon tygernas dyrbarhet, men han igenkändes på klädernas moderna snitt och på det behag, hvarmed de buros. Ingenting i hans utseende lät dock ana, att under hans enkla frack dolde sig Frankrikes blifvande diktator.

Men om man hade den äran att få samtala med honom

och isynnerhet om man förmådde väcka hans intresse för någon sak, framstod han i en helt annan dager. Icke nog med att han var fullkomligt hemmastadd på de aldra flesta områden af menskligt vetande, så att han mången gång satte fackmän i förvåning genom sina djupa insigter och sina alltid originela, ofta snillrika idéer. Icke nog härmed, utan — hvad mera är — när han talade, skedde det med en eld och en värma, som elektricerade åhöraren och drog honom med sig. Hans öga var idel eld. Med ena handen till hälften nedsänkt i en ficka på benkläderna och beledsagande med den andra handen sitt tal med de lifligaste och mest uttrycksfulla gester, väckte han ovilkorlig beundran och huru mycket de kejsarliga än låtsade sig förakta denne motståndare, kunde ingen förneka, att Gambetta var en man, hvilkens utomordentliga naturgåfvor berättigade honom till förhoppningar om en stor framtid.

Den person, med hvilken Gambetta nu samtalade, var, såsom nyss nämndes, en mycket besynnerlig herre. Vid första betraktandet af hans person skulle man nästan hafva varit böjd att anse honom såsom en konstnär, emedan hans oordentliga, med en viss slarfvig elegans utstyrda person företedde mycket af det som anses egendomligt för flertalet af artisternes klass. En noggrannare iakttagelse skulle emellertid lätt hafva bringat betraktaren på andra tankar, ty hans ögon företedde alls intet af den lifliga intelligens, som man är van att finna hos personer, hvilka egnat sitt lif och sina krafter åt konstens mångbesjungna gudinna. I stället såg man i denne besynnerlige herres ögon någonting otämjdt, någonting vildt, som nästan ingaf afsky. Dessa vilda, obändiga ögon rullade hit och dit i sina hålor och gjorde ett i öfrigt icke fult ansigte ganska ohyggligt att skåda. Karlen sparade också icke sina krafter. Icke nog med att ögonen »blängde» som hos en behornad konung öfver kornas betande hjord, utan den stackars mannen hade

äfvén ett ganska förunderligt manér att trötta ut sig genom att svinga armarna hit och dit. Dessa långa armar, hvilkas fortsättning utgjordes af långa, fruktansvärda fingrar, beskrefvo i tur och ordning oupphörligt halfcirklar framför honom — ett slags gymnastik, som visserligen skulle inom en fjerdedels timma hafva dödat karlen, om han hade haft det aldra minsta anlag för lungshot. Utan tvifvel voro de fula armrörelserna ämnade att gifva lif och åskådlighet åt hans föredrag, men vi öfverlemna åt hvarje förständig läsare att bedöma, om en sådan verkan väl någonsin kan frambringas af en sådan orsak. För vår egen del förklara vi, att vi funno det mycket mindre odrägligt, när den besynnerlige mannen emellanåt lät sina långa fingrar glida genom det vilda håret, ehuru äfvén denna rörelse ingalunda hvarken i sig sjelf kan anses angenäm att skåda, ej heller utfördes med något behag.

Den förunderlige herrens namn var Felix Pyat, densamme hos hvilken hans nåd von Bismarck aflade besök, innan han gick till fröken von Wagenbach, och densamme som sedermera gjorde sig så sorgligt ryktbar genom att tillika med ett par galgfoglar af samma skrot och korn träda i spetsen för den eldröda och blodröda *kommunen* i Frankrikes hufvudstad.

En, som det tycktes, outtömlig svada strömmade öfver monsieur Pyats tunga, armarna bearbetade luften och händerna bearbetade håret, ögonen rullade vildt i hans hufvud — med få ord, herr Felix Pyat anlidade hela sin *eloquentia oris* och hela sin *eloquentia corporis* för att öfvertyga monsieur Gambetta om någon sak. Under tiden satt Gambetta med ena handen i fickan och den andra under hufvudet och lyssnade med andlös förvåning till hvad han hörde, under det att hans öga uttryckte lika stor bestörtning öfver hvad han såg. Gambetta hade kastat det ena benet öfver det andras knä och det var icke svårt att förstå, att det oroliga

gungandet med den sålunda fritt sväfvande foten betydde, att herr Gambetta alls icke var belåten hvarken med hvad han hörde eller med hvad han såg. Dervid tycktes dock Felix Pyat icke fästa någon vikt, om han i sin ifver ens märkte det.

Enär vi införa läsaren till Gambetta först mot slutet af Pyats besök, äro vi icke i tillfälle att här framlägga allt hvad som sades, men vi vilja dock gifva läsaren en profbit deraf, på det att läsaren icke må vara okunnig om ändamålet med monsieurs Pyats besök och huru Gambetta besvarade de förryckta förslag, hvarmed den blifvande kommunisten här framkom.

»Jag hoppas», yttrade eller rättare skrek monsieur Pyat, »att jag blir trodd på mina ord såsom hederlig karl, då jag säger er, monsieur Gambetta, att nu eller aldrig är tiden inne att gripa till verket för att kasta omkull det bestående tyranniet. Kejsaren är sysselsatt med kriget, som snart lär utbryta, krigshären befinner sig snart utanför landets rämärken. Vi hafva allt i våra händer. Låt kejsaren och hären komma bort, hvem skall då hindra oss att utföra den reformation, nej, den revolution af de bestående samhällsförhållandena, som är af nöden, om full rättvisa skall blifva skipad? Ni, monsieur Gambetta, Ni som alltid varit en kämpe för det förtryckta folkets sak, Ni som aldrig tvekat att säga sanningen midt i ansigtet på både kejsare och ministrar, Ni måste träda i spetsen för oss och föra oss an i striden mot förtryckarne. Alla de orättvisor, som de begått mot oss, mot arbetarne, mot folket, skola nu komma öfver deras egna hufvud. Mord, brand — det vare vår lösen, mord på alla de rika, på det att de som hittills varit fattiga må dela deras egodelar och i sin ordning njuta af lifvet. Penningar till att börja striden skola icke fattas oss, ty i samma stund då vi höja den blodröda fanan, skola femhundredatusen francs tillställas oss.»

Här blef Felix Pyat nödsakad att hejda sin tungas snabba lopp, ty monsieur Gambetta sporde lugnt och kallt:

»Måhända vill Ni vara god och upplysa mig om hvem som skall försträcka ett så betydligt belopp.»

»Gerna, monsieur, ty jag vet, att Ni är en ärlig man, som ömmar för edra bröder arbetarne, folket, detta folk, på hvars skuldror de rika dansa vid musiken af guldmynts klang och de förtrycktas nödrop. Låtom oss blott gå till oss sjelfva, monsieur Gambetta. När jag ser mig omkring i edra rum, hvad ser jag väl? Torftighet, fattigdom, brist. Medan menniskor, som knappt hafva någon själ, lefva i lyx och öfverflöd, äta på guld- och silfverfat, göda sig med folkets blod och märg, sitta Ni och jag och andra män med snille i usla bostäder...»

»Var god», yttrade Gambetta kallt, i det han genom en majestätisk rörelse med handen afbröt den vildt gestikulerande talaren, »var god och blanda icke mig in i dessa kanske något förhastade omdömen. Om jag för att trifvas behöfde lyx rundtomkring mig, äro verkligen mina tillgångar tillräckliga att förskaffa mig den. Det är af eget fritt val, som jag lefver tarfligt... Men, min herre, Ni glömmer att besvara min fråga.»

»Ah!... Nåväl, den som lofvat att förskjuta den omtalade summan är ingen mindre person än grefve Bismarck.»

Gambetta sprang upp:

»Huru?... Ni säger, att Bismarck skulle...?»

»Ja, verkligen, min herre, det förhåller sig som jag haft äran att säga. Ni skall veta, att Bismarck är en person, hvilken i djupet af sitt hjerta sörjer öfver folkets djupa förtryck, ehuru han...»

»Och Ni tror det?»

»På mitt hedersord, ja! Han förbereder sjelf en fullkomlig revolution af samhällsförhållandena i Tyskland, hvarigenom arbetarne skola komma ofvanpå och förtryckarne, de

rika, gå under. Han hyllar den stora idéen om kapitalernas jemna fördelning på individerna, så att ingen skall vara rik och ingen fattig...»

»Min bäste herre», sade Gambetta föraktligt, »har han sjelf inbillat er allt detta?»

»Ja, han har verkligen öppnat för mig hela sin själ och låtit mig skåda ned i djupet af ett ädelt och för de fattiga medlidsamt hjerta. O, det är en ädel och upphöjd man!»

»Ni har således personligen sammanträffat med honom?»

»Ja, för två dagar sedan.»

»Hvar? Förlåt mina frågor, men saken synes mig otrolig.»

»Sanningen kan väl stundom synas vara otrolig, men är det aldrig. Vårt sammanträffande skedde här i Paris, dit han i hemlighet ankommit och...»

»Är han qvar här ännu?» sade Gambetta, åter sättande sig ned.

»Nej, han har lika hemligt aflägsnat sig härifrån.»

»Och när skall enligt er sköna plan kommunens blodröda fana höjas?»

»Så snart arméen hunnit samlas vid östra gränsen, är det tid att afkasta masken. Vi skola finna alla oförberedda, hären skall vara borta och vi skola vinna en lätt seger. Allt är förberedt. Vi behöfva endast en man med ert anseende och edra lysande gåfvor i spetsen för oss. Ni skall med er glödande vältalighet hänföra de förslafvade massorna och väcka frihetens idé till lif i deras genom århundradens förtryck nära nog idiotiska själar. Ni skall visa dem målet och vägen, som leder dit. Ni skall samla kapitalerna genom att undanrödja deras egare och sedan skall Ni rättvist fördela dem mellan oss alla. Jag hoppas, att er stora själ fattar, huru ärofullt detta uppdrag är. Jag hoppas...»

Gambetta, hvares fot under de senare minuterna varit stadd i ännu snabbare rörelse upp och ned — ett säkert kännetecken till en upprörd sinnesstämning — störtade nu upp och stälde sig lugn, kall och imponerande framför den vilde gästen. Denne häpnade och tystnade ögonblickligen samt betraktade sin värd med stora ögon, men då Gambetta icke genast yttrade någonting, trodde Pyat sannolikt, att hans plötsliga uppstigande från soffan hade sin grund i en entusiasm, som framkallats af Pyats egna blodiga framtidsdrömmar (ty när eller hvar fans väl en dåre, som icke trodde, att alla människor delade hans dårskap?). Alltså fann Pyat ingen anledning att tiga, utan började på nytt sitt tal och, i tanke att göra så starkt intryck på sin åhörare som möjligt, framdundrade han dessa rysliga ord:

»Med eld och svärd, med petroleum och dolk vilja vi börja vårt krig mot samhället. Hvar och en som eger någonting skall dö för vår hand, om han icke af fri vilja lemnar allt åt kommunens gemensamma kassa. Död åt tyrannen, död, tiotusenfaldig död åt . . .»

Så långt hade den vansinnige kommunisten hunnit, då Gambetta med en befallande åtbörd upplyftade sin hand — en rörelse, hvares enkla värdighet så imponerade till och med på den vilde Pyat, att han ögonblickligen stannade midt i sin till hälften uttalade tanke.

Med ena handen till hälften nedsänkt i byxfickan (detta var den ställning, som Gambetta med förkärlek intog, när han höll tal) och med den andra armen fortfarande utsträckt mot monsieur Pyats bröst, talade den ädle fosterlandsvännen nu och sade:

»Jag har tillåtit er att tala så länge om dessa ting i min närvaro, emedan jag önskade lära fullkomligt känna hvad som bor på djupet af det svarta kaos, som Ni utan tvifvel hedrar med benämningen er själ. Ni må således icke tro, att mitt tålamod betyder något det aldraminsta

bifall till edra planer. Herre, tror Ni, att jag, liksom Ni sjelf, är utan heder och samvete? Tror Ni, att mord och brand äro de medel, genom hvilka jag vill se samhället reformeradt? Tror Ni, att den nya æra af lycka, hvilken jag hoppas förr eller senare skall inbryta för Frankrike, kan framkallas genom dolkar och petroleum? Menar Ni, att dödsskrän och enkors och barns förbannelser äro en välsignelsebringande invigning för en ny sakernas ordning? Vål vill äfven jag hafva ett fritt Frankrike, vål hoppas jag på den dag, då republikansk styrelseform lyckliggör vårt land, men . . . min herre, med er och edra planer vill jag icke befatta mig. Och hvad är det Ni föreslår mig? Ett uppenbart förräderi emot det fosterland, som jag älskar högst af allt på jorden näst min far och mor. Monsieur Pyat! Förstår Ni då icke, att om Bismarck vill förskjuta eder penningar till edert påtänkta nidingsdåd, så är det emedan *han* kan hafva någon nytta deraf. Begriper Ni icke, att alltsammans är en krigslist af honom? Inser Ni icke, att ett kommunistiskt uppror i det ögonblick, då vår här är borta, skall öka förvirringen och göra tyskarnes seger säkrare och lättare? Förstår Ni då icke, Ni dåre, att detta af er och Bismarck påtänkta uppror skall tvinga regeringen att draga fjerdedelen af hären från dess ställning gentemot tyskarne och hit till Paris i ändamål att kufva kommunen och hänga dess anstiftare? Och när fjerdedelen af hären drages bort, skola de germaniska härarna lätt öfvervinna de återstående tre fjerdedelarna. Det är därför, som Bismarck vill locka eder till uppror, och det är därför, som han vill ur sin pung lemna femhundredatusen francs, i stället för att gömma dem till arf åt sina söner. Nå väl, monsieur Pyat, lyd mitt råd och håll er stilla. Eller, om Ni behagar, gå och förråd ert fädernesland åt tyskarne. *Jag* gör det aldrig. Men det lofvar jag er heligt, att jag från denna stund skall låta bevaka alla edra steg, och jag kan försäkra er, att Ni vid

första försök att höja upprorsfanan skall blifva gripen på bar gerning och utan barmhertighet hängd.»

När Gambetta hade sagt dessa ord, lät han handen sjunka ned till sidan, vände sig om och gick lugnt och sakta in i ett innanför beläget rum, hvares dörr han tillstängde efter sig.

Felix Pyat stod häpen och bestört och blickade på ett nästan dumt sätt efter den bortgående fosterlandsvännen, hvares ädla tänkesätt han icke ens förmådde fatta. Derför att han mången gång hade förnummit, hurusom Gambetta i det offentliga lifvet intog en mot kejsardömet oppositionel ställning, trodde han, att Gambetta skulle ingå på hvilka planer som helst, om de blott ledde till kejsardömet undanrödjande från Frankrikes jord. Det var honom därför icke lätt att fatta motiven för Gambettas handlingssätt, men en sak fattade han likväl fullkomligt och det var den, att han hade blifvit med förakt afvisad. Det hat, som han kände mot alla, hvilka egde någonting här i verlden, vände sig nu äfven mot den person, i hvilken han för några minuter sedan hade hoppats vinna en bundsförvandt, och innan han lemnade Gambettas hem, gjorde han med sammanknuten hand en hotande åtbörd mot den dörr, genom hvilken fosterlandsvännen försvunnit, och mumlade:

»Kommunen skall förr eller senare resa upp sitt hufvud och då... ve dig, Gambetta! ve Gud!... ve hela verlden!»

Tjugonde Kapitlet.

Duellen.

När klockan slog åtta i närmast belägna kyrktorn, sågos fyra i vida kappor insvepta gestalter från olika håll ställa sin kosa i riktning mot ingångsporten till *Jardin des plantes*. Hvar och en som varit i Paris vet, att denna port är belägen vid Quai S:t Bernard, och det är således till denna plats, vi nu föra våra läsare.

Jardin des plantes är, såsom också dess namn gifver tillkänna, egentligen en botanisk trädgård, hvarest för vetenskapliga ändamål uppdrivas och vårdas en mängd både in- och utländska växter. Detta är dock icke platsens enda ändamål; den är äfven en djurgård, hvarest den nyfikne parisaren, om han icke har råd och lägenhet att resa till Afrika för att se lejon, tigrar och kameler, kan få se allt detta och mycket annat dessutom, ja, till och med oxar från Tibet och svin från Persien, för att icke tala om elefanter och flodhästar. Dessutom finnes der att skåda en mängd uppstoppade djur, bland hvilka vi till deras gagn, som möjligen ämna sig till Paris, kunna nämna en från Sverige hemtad elg, en mängd apor, ja, apor både med näbb och utan näbb, svarta och hvita apor, apor med ljusröda ögon och apor med lång man, som betäcker halfva kroppen.

Det är till *Jardin des plantes*, som den »lägre» befolkningen i Paris ofta begifver sig, när den har någon ledig stund. Mycket sällan besökes platsen af personer ur de högre samhällslagren, men den parisiske arbetaren kommer ofta dit med sin familj för att visa barnen alla härligheterna der, för att låta dem rysa en smula framför en

uppstoppad boa-orm i ett träd eller låta dem försjunka i beundran framför den lefvande »Yak», oxen från Tibet, hvilken grymtar som ett svin, har svans som en häst och är så långhårig, att benen icke synas för idel hår, som räcker ända ned till marken.

Klockan åtta på aftonen kunde man med skäl vänta att finna trädgården tom, isynnerhet som Paris för närvarande var i en alltför upprörd sinnesstämning för att kunna hafva tid och lust att gå och se på »de dumma djuren». Dessutom har *Jardin des plantes* många täcka platser, inbäddade i grönska, hvarest två fiender skulle kunna i lugn och ro utkämpa en strid, äfven om hela trädgården vore uppfylld med folk. Både tid och plats för våra fyra vänners dueller voro därför väl valda, ty den sena timman tjenade till att ännu mera öka tryggheten mot öfverraskning.

De fyra i kappor insvepte män, hvilka vi nyss sågo komma från olika håll och ställa sin kosa öfver Quai S:t Bernard bort till ett uppenbarligen gemensamt mål, nämligen ingångsporten till *Jardin des plantes*, hade äfven bemödat sig att genom hattarnas djupa neddragande öfver pannan göra sig ännu mera oigenkänliga, än de vida kapporna kunde åstadkomma. Med fasta steg nalkades de porten, stannade och betraktade hvarandra ett ögonblick.

»*Sacre dieu!*» hördes efter detta stumma betraktande en af de fyra utbrista, hvilken vi på rösten genast igenkänna såsom varande Bastoul. »Två af herrarne kan jag icke med visshet nämna vid namn, men den tredje har så stort hufvud, att han icke kan vara någon annan än Salignac.»

»Alltid lika elak!» brummade den sålunda omtalade hedersmannen med en röst, hvars grofva tonfall fullkomligt bekräftade mannens identitet.

De båda andra herrarne lyftade på sina hattar en smula och befunnos vara Soumain och Valdemar Brand. Ett allmänt skratt afslutade nu denna igenkänningsscen.

Plötsligt utropade Bastoul:

»Nej sen då, mina vänner! Hvilka besynnerliga figurer, som komma der! Ha, ha, ha!»

Verkligen var den syn, hvilken erbjöd sig litet längre ned på Quai S:t Bernard, värd att skåda. Två personer nalkades den plats, der våra vänner stodo, men som den ena personen var en smula längre än den andra och den längre dessutom bemödade sig att taga ut så långa steg som möjligt, så måste den mindre personen, för att kunna följa med, springa af alla krafter. Ingendera tycktes emellertid ännu hafva uppnått den åldern, då personer af mankönet kunna göra anspråk på namnet karl. Den mindre tycktes nämligen icke vara öfver tretton eller fjorton år och den större hade säkert ännu icke skådat sin sjuttonde sommar.

Dessa båda personer företedde verkligen mycket, som var egnadt att väcka löje, äfven om man icke tog i betraktande den alltid löjliga företeelsen af två olika långa människor, som under språngmarsch försöka hålla jemna steg med hvarandra. Den större gossen var klädd i den dräkt, som alltid brukas af eleverna vid Sorbonne (teologiska fakulteten vid universitetet i Paris) och den yngre var iförd en dräkt, hvilken tycktes hafva utstått så många strapatser och äfventyr i den jordiska jemmerdalen, att den uppenbarligen längtade efter den lugna hvilan i lumpsamlarens säck. Derjemte voro båda beväpnade med långa värjor, hvilka i anseende till gossarnes egen litenhet med fatal nödvändighet släpade efter dem på gatstenarna och frambringade ett ljud, hvilket innebar någonting mera komiskt och skrattretande än krigiskt och förfärande.

»Se der din motståndare, Salignac!» utropade Bastoul, hvilken med båda händerna för magen skrattade som en satyr.

»Åhnej, det lär nog vara din egen.»

Alla våra fyra vänner förklarade, att de ingalunda hade någon fiendskap till eleven vid Sorbonne eller hans lille adjutant.

Emellertid är ingen väg så lång, att den icke en gång tager en ända, och den unge teologen och hans krigiske lille medhjelpare stodo snart med förgrymmad uppsyn midt ibland våra skrattande vänner, hvilka ogeneradt lemnade fritt lopp åt uttrycken för sin omåttliga munterhet. Här besannade sig det kända påståendet, att »små grytor också hafva öron», ty den lille teologen förstod ögonblickligen, att man behagade roa sig på hans bekostnad.

»*Foi de gentilhomme!*» skrek han. »Jag tror verkligen, att herrarne hafva den djerfheten att finna mig löjlig.»

»Visst icke!» inföll Bastoul allvarsamt. »En ung man i vapen är aldrig löjlig.»

»Ni måste likväl göra mig reda för orsaken till ert beteende.»

»Och om vi icke vilja aflägga någon redogörelse?»

»Då måste Ni alla fyra slås med mig.»

»Bevare oss Gud!» dundrade Salignac. »Vi kunde ju då förorsaka din mamma den sorgen att rispa upp ditt fina skinn, min gosse.»

»Gosse!» skrek den lille teologiske stridstuppen. »Jag är ingen gosse och jag kan sköta min värja så bra som någon. Var god och välj tid och plats för vårt möte. Ni måste slås med mig alla fyra och i främsta rummet han der med det klumpiga hufvudet.»

Denna åt Salignac ämnade artighet upptände en högt flammande vredeseld i vår väns hjerta och det behöfdes all tänkbar fasthet hos hans tre kamrater för att hindra honom att ögonblickligen draga sin värja och rusa mot den modige teologen. Dennes onekligen stora mod och djerfhet hade emellertid, ehuru den bodde i en liten och spenslig kropp, gjort ett starkt intryck isynnerhet på Soumain, hvilken så-

lunda fann sig drifven att antaga rolen af underhandlare och medlare.

»Min unge herre», sade han med en höflig bugning. »Ni tror er vara förolämpad af oss?»

»Har jag icke orsak...?»

»Jag besvarar den frågan med nej, min herre. Visserligen inträffade Ni här, under det vi befunno oss i en munter och upprymd sinnesstämning, men jag hoppas, att Ni tror mig, då jag säger, att vårt skratt gälde hufvudsakligen det nöje, hvaraf vi här i afton skola njuta. Vi njöto nämligen i förväg af den seger, som vi hoppas vinna, ty som Ni nog förstår, hafva vi kommit hit i ändamål att duellera. Jag får därför anhålla, att Ni, min herre, behagade förlåta oss hvad som möjligen kunnat af er anses förnärmande mot er heder. Låtom oss blifva goda vänner.»

Den lille teologen åhörde med stort allvar denna ursäkt, men tycktes ännu vara villrådig, huruvida ursäkten var tillräcklig eller icke. Han hade därför ingen annan utväg än att rådfråga sin lille adjutant och han gjorde härutinnan ingenting annat än hvad mången stor och verldsberömd general gjort före honom. Han vände sig till den mindre gossen och frågade:

»Hvad tycker du, Gervais? Bör jag anse denna ursäkt tillfyllestgörande och afstå från all annan upprättelse?»

Gervais tycktes emellertid vara lifvad af samma modiga anda som teologen, ty han svarade:

»Jag tror verkligen, att desse herrar skrattade åt oss och åt ingenting annat och därför tycker jag...»

Det var för Bastoul icke svårt att förstå, hvarthän en mening, som började på detta sätt, slutligen skulle leda, och som han tyckte om den unge teologen och ogera ville skada hans fagra skinn, beslöt han sig för att anlita en bundsförvandt, hvares magt är erkänd öfver hela verlden. Han upptog nämligen ett guldmynt och lät det bakom

ryggen på teologen hägra för den lille trasvarens ögon. Denne, hvars klipska blick ingenting undgick, såg åtbörden, stannade ett ögonblick i sitt tal, liksom om han med ögat velat undersöka, huruvida det var ett äkta mynt, och då han utan tvifvel snart fann att så var och dessutom fullkomligt förstod Bastouls mening, så afslutade han sitt tal på ett sätt, som alldeles icke stod i logiskt sammanhang med dess början. Han sade:

»... och därför tycker jag, att ursäkten är tillräcklig och att vi böra vara tillfredsställda.»

Den unge teologen, som icke hade någon aning om det hemliga spel, hvilket drifvits bakom hans rygg, vände sig nu om till våra vänner och räckte Soumain handen.

»Nåväl», sade han, »vi vilja vara vänner.»

Medan han nu skakade Valdemars och Salignacs händer, fann Bastoul tillfälle att låta det fredstiftande guldmyntet försvinna uti den trasige lille adjutantens ficka, hvarefter äfven han sjelf var färdig att med en handtryckning besegla vänskapsförbundet med teologen.

»Se der kommer min fiende», utropade nu plötsligt den nyvunne vännen från Sorbonne.

Våra fyra förbundne vände sig om och sågo två män nalkas. Den ene var monsieur Ambroise Aiguille och den andre var monsieur Felix Pyat.

»Hvilkendera?» frågade Bastoul med sammanbitna tänder.

»Den tjocke naturligtvis! Monsieur Aiguille heter han.»

»Han är äfven min motståndare.»

»Och min... och min... och min...» ljöd det nu från alla håll.

Den upptäckt, som sålunda gjordes, var verkligen egnad att ingifva de fyra vännerna någon häpnad. Hvar och en hade väntat sig sin egen motståndare och nu fann man i sista stunden, att alla fyra och derjemte gossen från Sor-

bonne hade en enda för alla gemensam fiende. Den allmänna förvåningen gaf sig först luft genom Salignacs mun.

»Fem mot en!» utropade han. »Antingen är karlen galen eller också anser han sig vara osårbar. Godt! Kommer han helskinnad hem från denna affär, så skall hvar- enda gamin i hela Paris få roa sig med att peka finger åt mig.»

De anmärkningar, hvilka gjordes af de andra vännerna, uttalades blott halfhögt, emedan Aiguille och Pyat redan stodo helsande midt ibland dem.

»Ah! Ni äro således samlade alla fem», yttrade Aiguille vårdslöst. »*Tant mieux!* Jag får då det nöjet att för er alla på en gång förklara det synnerligen stora nöje, jag finner i detta tillfälle att taga lifvet af er allesammans.»

»Åh!» röt Salignac. »Var lagom stursk, herre, annars kommer jag att, innan duellen börjar, rycka hvartenda skäggs- strå från er haka.»

Bastoul gjorde en bugning och sade:

»Jag förmodar, att Ni varit nog klok att göra upp er sista vilja, innan Ni gick hit, ty en aning säger mig, att Ni torde komma att stanna qvar bland de andra djuren här inne i djurgården.»

»Åh, var lugn», svarade Aiguille med en min, som uttryckte löje, och med en blick, som var olycksbådande. Soumain skrattade, men Valdemar, som oafvändt betraktade sin motståndare, tyckte sig märka, att denne utbytte en blick af hemligt förstånd med monsieur Pyat. En annan person bland de närvarande märkte också denna blick. Det var den lille Gervais, hvilken med anledning deraf tänkte:

»Jaså, står det så till. Nå... har Ni beredt oss något bakhåll, så skall jag nog taga reda på det.»

»Jag känner en förträfflig plats här inne», yttrade nu herr Felix Pyat, »och jag hoppas, att herrarne skola finna

den passande för vårt ändamål. Tillåten mig att visa vägen.»

»Gå!» röt Salignac, medan de andre på ett finare sätt gäfvos sitt bifall.

Man trädde in i *Jardin des plantes* och ledsagades af Felix Pyat framåt dess slingrande gångar till en mera aflägsen del af trädgården.

Skymningen var nu icke särdeles långt borta och detta är den tid på dygnet, då *Jardin des plantes* tager sig bäst ut. Vid fullt dagsljus ser man öfverallt spåren af oordning, hvilket också är i sin ordning på en plats, der mycket folk dagligen samlas och njuter sin fulla frihet att efter godtfinnande trampa ned gräsmattorna, kasta tömda buteljer på gångarna och strö äggskal och andra lemningar efter sina måltider öfverallt. I skymningsdagern deremot synas icke dessa oordentligheter så tydligt och förödelsens styggelse träder icke så uppenbart i dagen på de platser, der det lägre folket under dagens lopp liksom njutit en smula landluft och fröjdats sig åt apornas arlequinader och de andra förlustelserna.

I *Jardin des plantes* ligger en ståtlig kulle, som enligt geologiska undersökningar lär vara bildad af en fordomtima ofantligt stor sophög och som hedras med namnet »Labyrinten», emedan kretsande gångstigar, bekransade af häckar, leda upp till dess topp. Vid foten af kullen står en ceder från Libanon, hvars barndom tillbringats på nämnda minnesrika berg och som, hitflyttad, användt hundra år af sin ungdom till att vakta f. d. sophögen och det Belvédère, som blifvit uppfördt på dess platå. Deruppe finnes äfven en solvisare, som, om den än icke under mulna dagar kan säga cedern hvad klockan är, dock alltid kan trösta den landsflyktige libanoniten med sin sinnrika inskrift: »horas non numero nisi serenas», d. v. s. »jag räknar endast livvets ljusa stunder».

Felix Pyat ledsagade nu sällskapet nedanför foten af denna kulle och rundt omkring densamma. Den väldiga cedern skakade för aftonvinden sina knotiga grenar, liksom om den varit för gammal och sett för mycket af världen för att kunna gilla den strid, som förestod.

Ännu längre bort gick vägen och libanoniten, som såg sällskapet försvinna längst borta i trädgården i en dunge af utländska träd och buskar, skakade ännu en gång sina grenar, liksom för att knota öfver människornas dårskaper. Strax derefter fick dock den hundraårige se en högst kostlig figur öppna portarna vid Quai S:t Bernard och, efter att hafva blickat omkring sig, i språngmarsch styra kosan samma väg, som sällskapet nyss hade tagit.

Den nykomne tycktes vara ungefär fyratio år och tillhöra mankönet. En kappa af samma snitt, som den man så väl kan föreställa sig att profeten Jonas, ryktbar i åminnelse, en gång bar, var kastad öfver hans axlar. Ett svart hår låg i tunna, långa och troligen genom konst frambringade lockar ned på de högst belägna tre eller fyra tummen af en smal rygg. En slokig hatt, som endast tycktes hafva mjukheten af materiet att tacka för sin förlängda tillvaro, satt på ett hufvud, hvars baksida var utstyrd med de nyss beskrifna lockarna och hvars framsida, äfven kallad ansigte, företedde en fullkomligt slätrakad haka, en alltid af ett mildt leende förvriden mun och ett par grå ögon med fullkomligt jesuitiskt uttryck. Leendet kring munnen skulle utan tvifvel föreställa någonting englalikt och mannens hela utseende bar spår af ett oförnuftigt anspråk att inför världen uppträda såsom ett slags treenighet af syndare, helgon och engel.

Denna tredubbla personlighet var professorn i teologi-ens mera praktiska område vid Sorbonne, den ärevördige Paul Renard, en man, som oaktadt sin englagloria, sina helgonlockar och sin profetkappa, icke desto mindre var

tillräckligt stor syndare för att icke försmå en del menskliga utvägar att taga sig fram i verlden. Han hade insett, att släktskapen med de höge i denna verlden är en mächtig häfstång för en syndares egen upphöjelse, och han sökte därför redan tidigt att ingå frändskapsförbindelse med någon af kyrkans store. Biskopen i det parisiska metropolitanområdet hade en älskvärd brorsdotter och det var denna unga dam, som skulle lyfta Paul Renard upp på magtens tinnar i kyrkan. Men då nu de förargliga coelibatslagarna*, som Gregorius den store var nog enfaldig att pålägga ett presterskap med kött och blod, lade hinder i vägen för en man, som ämnade blifva biskop, kanske påfve, att sjelf gifta sig med biskopens vackra brorsdotter, lät den sluge Paul Renard i stället sin yngre bror, för hvilken han var förmyndare, ingå detta för Pauls lycka så viktiga äktenskap. Nåväl, strax derefter blef också, tack vare biskopens och hans vänners ansträngningar, monsieur Paul Renard, med förbigående af åtskilliga äldre, mera meriterade och mera grundligt lärde medsökande, utnämnd till professor vid Sorbonne. Men Pauls ärelystnad sträckte sig, som sagdt, ännu längre. Påfvehättan hägrade för hans blickar, men närmaste målet var biskopsstolen i Paris eller åtminstone i någon af provinserna och man kan vara öfvertygad, att Paul Renard gjorde hvad han kunde för att hinna detta mål. Naturligtvis kunde en man, som låg så djupt inne i den praktiska teologien, icke vara *fullkomligt* okunnig om den omständigheten, att en biskop tillsättes hufvudsakligen på grund af de andliges val, som bekräftas af den verldsliga myndigheten, regeringen, och den andliga allmagten, påfven. Denna omständighet, som kunde hafva blifvit fatal nog för Paul Renard, ifall han tänkt att genom sin äktenskaps-

---

* Lagen om presternas coelibat är den lag inom katolska kyrkan, som förbjuder män af andliga ståndet att på samma gång tillhöra det äkta ståndet.

stiftande förmåga värfva röster, förstod Renard *fullkomligt* att begagna till sin fördel. Att verka på dem som redan voro prester, det försökte han visserligen, men det skulle icke hafva haft en så stor kraft som att verka på dem, hvilka under Renards egen uppsigt skulle blifva det. Renard insåg detta fullkomligt och visade sig därför vid alla tillfällen såsom den teologiska ungdomens vän. Ingen helsade på dem så artigt som han. Ingen skrattade så åt deras qvickheter. Ingen deltog så flitigt som han i deras dryckesgillen. Ingen drack så många brorskålar som han, ty han sökte »lägga bort alla titlar» med hvar och en som blef inskrifven såsom elev vid Sorbonne — en fint af Renard, hvilken så smickrade den enfaldiga och vid en dylik ära ovanda ungdomen, att alla Sorbonnes elever skulle hafva af tacksamhet gått i elden för Paul Renard. Ingen af den tanklösa ungdomen, efter hvilken Renard i sjelfva verket icke frågade mera än efter ett par utslitna galoscher, tänkte någonsin på att utgrunda betydelsen af den englalike professors namn * eller utfundera, om icke hans handlingar gjorde namnet till fullo berättigadt. Alla trodde honom om godt och han hade minsann en förmåga att tala för sig, som kunde hafva lurat en erkeengel. Paul Renard kunde således vara öfvertygad, att han i de unga presternas personer utskickade lika många kämpar för hans biskopliga värdighet. Det kunde väl hända, att Renard stundom påträffade en ung prest, med hvilken han aldrig ingått broderskap, men hvilken han ändå kallade »du» i hvarje uttalad mening, och att denne i sitt sinne harmades öfver professors oförskämda förtrolighet, men när presten teg och tålde förolämpningen, kunde professorn egentligen icke tro annat än att han genom sin »nedlåtenhet» vunnit ännu en bundsförvandt och för öfrigt var falangen af hans verkliga be-

* *Renard* betyder *räf*.

undrare så stor, att Paul Renard med största lugn kunde motse nästkommande biskopsval.

Efter denna skildring af monsieur Renards antecedentia hoppas vi, att läsaren är på det klara med denne ränkfulle hycklares karakter, och sedan vi ytterligare hunnit tillägga, att den unge teologiske stridstuppen, som kommit till *Jardin des plantes* för att slå med Aiguille, var en son af Paul Renards bror och biskopens af Paris brorsdotter, tro vi, att läsaren fullkomligt förstår både hvem Renard var och i hvad ändamål han vid denna sena timma infunnit sig i *Jardin des plantes*.

Med bevingade steg ilade han genom trädgården. Icke ett enda ögonblick stannade han vid cedern från Libanon, ehuru det stora trädet, såsom varande ett nära nog bibliskt ämne och dessutom i andra afseenden en interessant företeelse, väl torde hafva förtjenat äfven en så djupsinnig mans uppmärksamhet. Men Paul Renard hade hufvudet fullt af andra tankar. Genom någon tillfällighet hade han lärt känna ändamålet med sin brorsons närvaro på denna plats och hade skyndat efter honom, om icke i ändamål att rädda *brorsonens* lif, så åtminstone i ändamål att rädda lifvet på en gosse, som i framtiden helt visst komme att såsom prest gifva honom, farbrodern, Paul Renard, en röst vid ett eller annat biskopsval.

När Renard kommit ett par minuters väg bakom f. d. sophögen, hörde han ett skott. Han stannade, lyssnade och hörde ännu ett. Därefter förnam han höga rop och bullret af en rasande strid. Nu var det icke tid att drömma om biskopskräklor och påfvemössor. Paul Renard uppfattade ögonblickligen situationens allvar och började af alla krafter springa bort till skogsdungen och han märkte icke, att han under sitt vilda lopp söndertrampade en liten bur, som inneslöt små hvita asiatiska råttor, hvilka pipande och gnisslande ilade åt alla möjliga väderstreck, sedan de nu

återfått sin frihet. Om någon parisare skulle i sitt hus blifva varse hvita råttor, så vet han nu, att det är Paul Renard, som skaffat honom dem.

Se här emellertid hvad som tilldragit sig på stridsplatsen.

Felix Pyat trängde i spetsen för sällskapet in bland buskarna och snart anlände man till en liten öppen plats, som var rymelig nog att tillåta två personer, men icke flera, utföra en fäktning på värja. Allt var tyst och stilla och det tycktes verkligen, som om Pyat lyckats finna den aldra lämpligaste plats för en duell.

Ambroise Aiguille såg sig oroligt omkring, liksom om han väntat någon undsättning någonstädes från de omgifvande täta busksnåren. Hans oro blef emellertid icke obemärkt. Både Valdemar och Gervais sågo den och gjorde sina reflektioner deröfver.

»Behagar platsen er?» sporde Felix Pyat.

Bastoul bugade sig för att tillkännagifva bifall och monsieur Aiguille svarade:

»Om jag icke misstager mig, har jag på denna plats redan dödat ett dussin fiender i ärlig duell.»

»Då passar platsen utomordentligt väl, ty Ni skall nu sjelf dö här», sade den unge René Renard.

»Bah!» utlät sig Aiguille med föraktlig ton. »Uppgör Ni vilkoren med desse herrar, Felix. Jag vill blott gå in bland buskarna och i ensamheten bedja en bön till helgonen. Det är så min vana, innan jag går till en duell.»

»Var så god!» svarade Pyat. »Jag skall under tiden uppgöra stridsreglerna till allas belåtenhet.»

Monsieur Aiguille bröt sig en väg in bland buskarna och var snart försvunnen. Nästan i samma ögonblick och utan att någon observerade det försvann Gervais.

Valdemar, som redan förut fattat misstankar mot den grofkornige gemensamme fienden och anade, att han hyste några tankar på svek, hviskade nu till Bastoul:

»Äfven jag går en stund in i skogen. Uppgör du vilkoren äfven för min räkning. Jag misstänker, att vi råkat i något slags bakhåll, och vill förskaffa mig visshet derom.»

Bastoul nickade förstulet.

Felix Pyat hade emellertid börjat en lysande oration, åtföljd af lika betydelsefulla gester som de, hvilka vi sågo under hans besök hos Gambetta.

»Mina herrar», skrek han, »jag har af den hedersmannen Aiguille erhållit det utan tvifvel utomordentligt ärorika uppdraget att å hans vägnar ordna vilkoren för denna duell, på det att allt må gå ärligt och rätt till. Jag förmodar, att det icke är eder mening att tvinga min vän Aiguille att slås med eder alla på en och samma gång?»

»Denna er förmodan», svarade Bastoul artigt, »är naturlig och vi hafva ingenting att invända.»

»Godt! Ni komma således att slås en mot en, hvilket också är det förnuftigaste. Men hvem skall börja? Mot hvilken af eder skall monsieur Aiguille först träda fram?»

Bastoul ärnade just svara, då René Renard trädde fram och med bestämd ton yttrade:

»Denna fördel tillkommer mig och af två skäl . . .»

»Gosse», utropade Salignac, »vänta du till sist. Han kommer eljest att taga ditt unga lif.»

Med en viss harmful förtrytelse utropade gossen:

»Jag är icke en gosse och jag skall nog förr taga hans lif än han mitt. För öfrigt är det nu icke fråga härom. Hvad jag begär är min rättighet, emedan jag nyss hörde er säga, att Ni blifvit utmanade eller sjelfve utmanat till denna strid först i går afton eller i dag, då det deremot är en hel vecka, sedan jag utmanade den skurken. Dessutom har jag derhemma en farbroder, som skulle vredgas mycket, om jag icke vore hemkommen klockan nio, och då klockan nu är half nio, så insen I, att jag har ingen tid att förlora.»

»Unga brushufvud!» svarade Salignac godmodigt. »Nå, vi få väl då nöja oss med den sorgliga förmånen att utkräfvä hämd för din död.»

»Det hoppas jag också, att Ni gör, min herre», svarade gossen, »om lyckan skulle vända sig mot mig. Monsieur Aiguille är en skurk och bör på inga villkor få öfverlefva denna qväll.»

I detta ögonblick ljöd ett pistolskott inne bland buskarna och man hörde Valdemar Brand ropa:

»Hitåt, mina vänner!»

Tjugoförsta Kapitlet.

Ännu mera om Aiguilles moralitet.

Innan vi gå vidare och avsluta berättelsen om den märkvärdiga duellen i *Jardin des plantes* klockan mellan 8 och 9 på aftonen den 17 Juli 1870, vilja vi i korthet gifva läsaren en skildring af anledningarna till monsieur Aiguilles besynnerliga fiendskap med den unge René Renard.

Utan tvifvel har läsaren redan insett, att René var en ung student, som stod under sin hedervärde farbrors uppsigt. Paul Renard, hvilken för ingenting i verlden skulle hafva velat binda sig vid en hustru och derigenom göra sig omöjlig till att bekläda de höga förtroendeposterna inom kyrkan, tvekade deremot icke att i sitt hus mottaga en hygglig brorson, hvilken han kunde hoppas uppfostra till sin egen trogne vapendragare i den stundande striden om rösterna för biskopsval.

Den unge René var emellertid icke så lätt att böja. Den starkaste ek kan man böja efter behag, om man griper

verket an, medan han är ung och vek, men en egensinnig pojke har understundom samma styrka som den gamla och af århundradens stormar pröfvade eken. Paul Renard fick i fråga om sin brorson erfara sanningen af detta påstående.

René hade ingen lust för teologiens studium och det var helt naturligt, ty han kände icke inom sig någon kallelse för att blifva hvarken prest eller munk. De djupsinnigaste satserna i Dionysius Areopagitens skrifter väckte hans leda och Augustini rättframma bevisningar för de gudomliga sanningarna om synden och nåden föreföllo honom såsom idel af sig sjelf begripliga ting. Han skrattade åt den pseudoisidoriska dekretalsamlingen och han grät många bittra tårar öfver en bok med titeln »homiletikens begrepp». Peter Abelard ansåg han hafva varit en vilde, Anselm af Canterbury en fåne och Huss en hjälte. Han intresserade sig mycket för hussitkriget och den enögde Ziskas bedrifter, men saknade interesse för missionshistorien. Med sådana antipatier och sympatier i hjertat skulle René ovilkorligen hafva blifvit en mycket dålig prest. Han visste det och han skulle därför gerna hafva föredragit en annan lefnadsbana än den, på hvilken han blifvit inledd endast för att tjena sin farbroders ärelystna planer.

»Jag vill icke blifva prest», hade han en vacker dag den djerfheten att säga till sin farbror.

»Derför måste du så mycket snarare blifva det», svarade denne fulländade jesuit. »Man måste kämpa mot synden.»

»Jag vill blifva soldat.»

»Just därför får du icke blifva soldat. Man måste strida mot sina syndiga begärelser.»

Dermed var samtalen slut, ty betjenten anmälde, att en ung qvinna sökte professorn för att — begära andeliga råd.

Emellertid sökte René att roa sig så mycket han kunde och att strö så många rosor på sin väg som möjligt. Det enformiga lifvet i farbrodrens hus tråkade ut honom och

skulle hafva gjort honom ledsen vid lifvet, om han icke hade i hemlighet skaffat sig tillgång till förströelser. Måhända var det de ganska ofta inträffande qvinliga besöken hos farbrodern — hvilka dock alla hade åtminstone det utvärtes skenet af att vara af andlig natur — som ingaf René de första tankarna på qvinnan såsom mannens bästa tröstarinna under lifvets vidrigheter. Åtminstone trodde René sjelf, att så var. För öfrigt var hvad han hörde om flertalet af de andra eleverna i Sorbonne icke egnadt att skydda de dygder, med hvilka han hade lemnat föräldrahuset.

Det är nämligen en ganska vanlig sak bland studenterna vid ett franskt universitet, att de, när de anlända till akademien, hyra sig ett rum och skaffa sig en liten förtjusande fästmö, hvilken bor i deras rum, lagar deras mat och deras kläder, med få ord sagdt, behandlar de unga männen såsom om de redan vore deras hustrur och af dem behandlas efter samma regel. Gemensamma sorger och gemensamma nöjen förena dem. Mången gång blir en sådan fästmö sin fästmans verkliga hustru, när han tagit sina examina och kommit ut i lifvet. Någon gång sjunker den fordna fästmön ned i de aldra lägsta regioner, dit qvinnan kan komma. Man må rynka på näsan huru mycket som helst åt denna osedlighet — ty en sådan är det naturligtvis — men må man icke glömma, att förhållandet vid andra länders universiteter ingalunda är bättre, äfven om osedligheten der tager andra, hemligare och mera omvexlande former.

Dessa förhållanden, hvilka vid Sorbonne egde rum kanske mera än i någon annan fakultet, kunde icke länge förblifva obekanta för unge René Renard. För honom, som bodde i farbrodrens hus, var det icke möjligt att efterhärma sina kamrater i allt, men »en förbindelse» måste han hafva och han skaffade sig den också.

Hon hette Rosette och var ett »kärlekens barn». Utan fader och utan moder, hade hon blifvit uppfostrad af en

fattig skomakarehustru, som månadtligen från okända personer mottog ett litet understöd till hennes underhåll. Hon var femton år, vacker som en vårdag, glad som en lärka, yr som en fjäril och ännu åtminstone helt och hållet oförderfvad. René såg henne och blef kär. Rosette såg René och afgudade honom. Vid den åldern behöfves icke mycket för att närma en älskande gosse och en älskande flicka till hvarandra. Snart hade de svurit att vara vänner och att gifta sig med hvarandra, så snart de blefvo gamla nog dertill.

Allt detta visste naturligtvis den med teologien och ränkerna mycket sysselsatte professorn icke något om. Han trodde, att hans brorson läste sitt Missale Romanum, när denne i sjelfva verket messade en helt annan melodi och använde kärlekens språk i stället för det torra munklatinets.

René var lycklig en tid bortåt — lycklig genom den lilla tjusande Rosette. Så kom monsieur Aiguille i hans väg. Det inträffade första gången ungefär fjorton dagar förr än vi hafva sett honom på väg att taga monsieurens lif.

Slumpen hade sin hand med i spelet, ty det var utan tvifvel denna mystiska magt, som en dag förde monsieur Ambroise Aiguille till det kvarter och den gata, der både René och Rosette bodde. Aiguille fick se Rosette, blef som vanligt upptänd af beundran och förföljde henne. Hon blef förskräckt för den grofve, af skägget vanstälde karlen och tog sin tillflykt in i en portgång. Slumpen gjorde, att det var portgången till det hus, der Paul Renard bodde, och att René kom ned för att begifva sig ut i staden, just då monsieur Aiguille hade med våld tagit Rosette i sina armar. Den unga flickan ropade på hjälp och var nära att förlora förståndet.

»Här är jag, Rosette», ropade René.

Med en älskares hela ifver började den unge teologen att genom knytnäfslag inskärpa hos monsieur Aiguille det sjette budordet. Mången lärare har förgäfvets ansträngt sig

att i sina unga disciplars sinnen inplanta den lärdom, som i detta bud innehålles. Här var läraren en gosse och lärjungen en groflemmad karl, men det oaktadt rönt företaget framgång. Monsieur Aiguille, hvars näsa jemmerligt blödde och som kände en olidlig smärta i ryggen, der René hade applicerat sina flesta och väldigaste slag, släppte den af förskräckelse halfdöda Rosette, innan han ännu hade hunnit tilltvinga sig af henne en enda kyss, och flydde hals öfver hufvud, medan René mottog Rosette i sina trogna armar.

Emellertid var monsieur Aiguille icke den, som så lätt kunde förmås att afstå från en föresats, der det gälde tillfredsställandet af den mest lumpna och djuriska af alla passioner. Dagligen visade han sig åter på gatan, der Rosette bodde, och såväl denna unga dam som René hade dagligen den förargelsen att se honom. Dock undvek Rosette att sammanträffa med den fule tillbedjaren.

När det hade fortgått på detta sätt ungefär åtta dagar, tyckte René, att det kunde vara nog, och deri hade han sannerligen lika rätt, som om sjelfve Gregorius den store hade sagt det. René fattade sitt beslut och när Aiguille nästa gång infann sig på gatan, mötte han helt oförmodadt den unge man, som så behändigt, ehuru med så ringa följder för framtiden, hade i portgången lärt honom vådan af att bryta mot sjetten budet.

Aiguille igenkände sin lärare och det utan att behöfva glasögon.

»Ni misshagar mig, min herre», sade René helt djerft.

»Skäms du icke, pojke!»

»Jag vill låta er veta, att Ni icke längre bör fortsätta edra promenader på denna gata.»

»Och hvarför icke, om det behagar mig?»

»Jo, emedan det alls icke behagar *mig*.»

Monsieur Aiguille fann saken löjlig och skrattade af hjertans lust.

»Det var ett mycket löjligt skäl», svarade Aiguille, »och om du icke har något annat, så lär jag nog komma att fortsätta mina promenader här.»

»Jo, jag har ännu ett skäl.»

»Ah! Hurudant är det?» frågade monsieuren i gäckande ton.

»Min herre! Antingen måste Ni lofva att aldrig mera sätta er fot på denna gata eller också måste Ni slås med mig.»

»Hi, hi, hi! Ha, ha, ha!»

Monsieuren nästan förgicks af skratt — ett sätt att svara på en utmaning, hvilket kunde reta ett helgon till vrede, och René var, som vi veta, icke ett helgon, fastän hans farbror var ett sådant. René blef därför utom sig af vrede. Han hoppade upp och gaf dervid monsieur Aiguille en varm örfil, hvilken med ens dämpade dennes högljudda skratt.

»Jaså, det förhåller sig så», brummade han. »Nå, jag skall slås med dig, ja, min s-l skall jag så och jag skall spetsa dig på min värja.»

»Eller jag er på min värja. Det är mera troligt», sade den modige gossen.

»Nåväl, möt mig . . . låt mig se! . . . vi hafva i dag den elfte Juli . . . nå, möt mig den 17 Juli klockan åtta på aftonen i *Jardin des plantes*.»

»Blott Ni icke glömmer att komma.»

Sedan skiljdes de båda motståndarne från hvarandra.

René begick emellertid en dumhet, då han på bordet i sitt rum lade ett bref till farbrodren, innan han gick till *Jardin des plantes*. Brevet innehöll underrättelser om duellen och var ämnadt att falla i professors händer endast i den händelsen att René icke återkom hem. Paul Renard kom emellertid in i rummet och såg brevet, innan René hade hunnit tillryggalägga hälften af vägen till mötesplatsen.

Tjugoandra Kapitlet.

Monsieur Aiguilles nedrighet.

När Valdemar Brand hade åt Bastoul uppdragit att med Pyat uppgöra villkoren för duellen icke blott för egen räkning, utan äfven för den unge svenskens, banade han sig så tyst som möjligt en väg in i buskaget. Han var nyfiken att se, om monsieur Aiguille verkligen aflägsnade sig i det ändamål, som han uppgifvit, och så ogerna Valdemar skulle hafva velat störa någon människa i en så helig förrättning som bönen, hyste han dock här inga betänkligheter, emedan han ansåg sig hafva skäl till den misstanken, att hvilka böner monsieuren än ämnade uppsända, skulle de dock icke vara ställda till den rättfärdige Gud, som befallt oss att bedja. Valdemar ansåg och det med rätta, att en sådan person som monsieur Aiguille icke sjelfmant inställer sig till samtal med himmelrikets herre.

På något afstånd blef han varse fransmannen, hvilken gick framåt under träden med så tysta och smygande steg, som hans tunga och oviga kropp tillät. Han tycktes med ögonen söka någon, ty han vände ofta hufvudet till höger och venster. Det var icke svårt för Valdemar att märka, att han icke aflägsnade sig från duellplatsen, utan snarare gick omkring denna i en cirkel — en omständighet, hvilken ännu mera befastade hos vår svenske vän den öfvertygelsen, att ett nedrigt bakhåll här förbereddes.

Tyst! Såg icke Valdemar derborta en lefvande varelse röra sig på blott några få alnars afstånd från den smygande sekreteraren i kejsrerliga franska krigsministeriet? Jo, riktigt! Valdemar upptäckte dock genast, att det var den lille Gervais

och att denne liksom han sjelf spionerade på monsieur Aiguille, ehuru på mycket närmare håll.

Plötsligt såg han Gervais stanna och krypa samman bakom en buske, under det att Aiguille i samma ögonblick sågs taga några raska steg och försvinna bakom en annan. Utan att tveka nalkades Valdemar så fort som möjligt den knäböjande Gervais, som redan på afstånd märkte honom och gaf honom tecken att vara tyst, derigenom att han lade pekfingret på sina små läppar. Ifrig att så snart som möjligt uppnå den buske, bakom hvilken Gervais låg hopkrupen, åsidosatte Valdemar den nödvändiga försigtigheten, så att hans fötter förorsakade ett prasslande bland de på marken hopade torra löfven, och han erhöll därför af Gervais ännu en uppmaning att vara försiktig. Slutligen låg han vid gossens sida och kunde se allt.

Hvad såg han?

Ett par famnar framför busken stod monsieur Aiguille och samtalade med två grofva och illa klädda karlar, som voro beväpnade med hvar sin dubbelbössa. Karlarne tillhörde synbarligen den klass af parisare, som om dagen helst döljer sig i de mörkaste gränderna och de uslaste nästena, personer, som lefva af mord, rån och tjufveri. I den ene af desse karlar igenkände Valdemar utan någon svårighet samme monsieur Pouille, som engång, för få dagar sedan hade velat hänga honom i en lyktstolpe såsom preussisk spion.

»I hafven ju fyra skott?» yttrade Aiguille halfhögt.

»Ja, min herre!»

»Godt! Och I förstån att begagna bössorna?»

»Vi hafva varit krypskyttar i vår dag, må ers nåd tro.»

»Förträffligt! Bössorna äro utmärkt goda och förfela icke sitt mål, om de riktas af stadiga händer. Jag känner dem, eftersom de äro mina egna. Nåväl, gören nu eder sak ordentligt och jag skall betala er kungligt. I kunnen hemta penningarna i morgon.»

»Vi lita på ert höga nåd i detta fall», genmälde Pouille, »ty vi hafva alltid i ert nåd funnit en ordentlig betalare, då Ni hedrat oss med uppdrag af detta slag. Ni kan lita på oss. Men . . . jag tyckte, att ert nåd talade om, att fyra personer skulle dödas af våra kulor. Jag ser blott . . . en . . . två . . . tre . . . fyra karlar och en pojke med en lång värja. Den ene af karlarne är dessutom *vår* Pyat, som arbetar för folkets väl . . . *honom* vill jag icke röra med min hand.»

»Det behöfver du icke heller, min vän», genmälde Aiguille. »Om du ser noga till, så finner du, att der äro fyra karlar utom Pyat.»

»Nej, vid dj-n, herre . . .!»

»Det vore besynnerligt . . . Nå, då har den fjerde väl aflägsnat sig för ett ögonblick och återvänder säkert med det snaraste . . . Så snart I sen mig inträda i kretsen, skolen I skjuta. Pojken måste skonas. Honom vill jag sjelf döda.»

»Men om den fjerde icke har återkommit, innan ert nåd . . .?»

»Lugna dig! Han återkommer säkert före mig eller åtminstone på samma gång. Jag skall gå ett hvarf omkring platsen och måste då påträffa honom. Glömmen icke edra instruktioner!»

Monsieur Aiguille aflägsnade sig och de båda karlarne, som från sitt gömställe sannolikt hade en god utsigt öfver stridsplatsen, började nu fästa sin uppmärksamhet vid det som der tilldrog sig, för att vara färdige att utföra sitt nedriga dåd i det aftalade ögonblicket.

Valdemar Brand, som visste, att hans vänners lif berodde af honom och af den snabbhet och kraft, med hvilken han nu kunde afvända faran, pröfvade ännu en gång med en fast och snabb blick situationen och fattade sitt beslut. Det fans endast en utväg och den var att försäkra sig om

de båda skurkarnes personer, innan de medhunno att göra någon skada. Det var också detta, som han nu ämnade göra.

Lutande sig intill Gervais, hviskade han i dennes öra:

»Gervais, du är en modig gosse och jag tror nog, att du vill förtjena dig ännu en louisdor i qväll. Drag så tyst du förmår din stora värja och, när jag ger tecken, rusar du fram så tyst som möjligt och kastar dig öfver den karlen, som ligger oss närmast. Sätt spetsen af din värja i hans nacke och tvinga honom att ligga stilla eller döda honom. Förstår du mig?»

»Ja, herre!»

Den lille Gervais' öga brann af mod.

Sjelf tog Valdemar en pistol i handen. Så snart han såg Gervais hafva värjan i sin hand, gaf han honom den öfverenskomna tysta signalen, hvarefter båda i samma ögonblick störtade fram.

Gervais var snabbare än Valdemar, ty han var mindre och var icke alls hindrad af trädens nedhängande grenar. Inom ett ögonblick satt han grensle öfver monsieur Pouilles rygg och lät sin värjspets kittla denne persons hals.

Valdemar ilade också fram så fort han förmådde, men den andre skurken märkte honom, när han icke var mer än ett par eller tre fot från honom. Karlen rusade upp, under det han utstötte det ord, hvarmed skurkar pläga helsa en motgång:

»Förbannadt!»

En lycka för Waldemar var, att karlen vid sitt plötsliga uppspringande glömde att upptaga sin på marken liggende bössa. Den unge svensken gaf honom icke tid att godtgöra denna sin försummelse, men han kunde icke hindra honom från att draga en knif till sitt försvar — en stor, bredbladig och stark knif, med hvilken efter all sannolikhet mer än ett dåd hade blifvit utfördt.

I detta ögonblick lyftade Valdemar sin pistol, sigtade och sköt. Pistolen var laddad med en kula, som borrhade sig en väg genom skurkens lumpor och in i hans bröst. Karlén föll hufvudstupa till marken, der han, svärjande och utstötande de rysligaste händelser, vältrade sig i sitt blod.

Troligtvis hade monsieur Aiguille qvarstannat i närheten, ty knappt hade Valdemars pistolskott hörts, förrän sekreteraren i kejsrerliga krigsdepartementet framstörtade med dragen värja i handen.

»Nu skall dj—n taga dig», mumlade han, i det han med utomordentligt raseri anföll Valdemar.

Denne hade emellertid hunnit draga sin värja. Han vände hufvudet åt sidan för att undersöka, huru den lille Gervais hade det med sin motståndare, och då han fann, att den senare var på väg att kämpa sig lös ur sin fångenskap, ropade Valdemar sina kamrater till hjälp:

»Hitåt, mina vänner!»

Ett ögonblick senare var Valdemar med själ och hjerta inne i striden mot den rasande Aiguille. Han såg icke mera hvad som tilldrog sig omkring honom. Han varseblef icke, hurusom Salignac, Bastoul, Soumain och den unge teologen skyndade fram och på mindre än en minut bundo monsieur Pouille. Han såg icke heller, hurusom monsieur Felix Pyat bröt sig väg genom buskaget och helt häpen stod och åskådade hvad som tilldrog sig samt huru denne kommunardhjelte, efter att hafva uppfattat situationen, tog till flykten med all den snabbhet, som kan utvecklas af ett par människofötter. Allt detta såg icke Valdemar, ty han hade att göra med en motståndare, som var hemmastadd i alla de knep, hvaraf mindre nogräknade duellanter pläga begagna sig, så att Valdemar måste uppbjuda hela sin sinnesnärvaro för att undgå döden och hela sitt skarpsinne för att blifva segrare.

Redan hade monsieur Aiguilles värja uppristat Valde-

mars arm, så att blodet, fläckande den hvita skjortan, rann ned åt hans hand. Åsynen af blodet hade på monsieur Aiguille samma verkan, som den synen plägar utöfva på de vilda djuren — den retade törsten. Följden deraf blef, att Aiguille anföll med ännu större ifver och raseri, medan Valdemars hetta afkyldes och liksom fann ett aflopp med det rinnande blodet. Allt mera lugnt och sansadt skötte den unge svensken sin värja.

Under det striden stod på detta stadium, anlände en ny åskådare till platsen. Det var professorn, Renés farbror, den blifvande biskop Renard. Vägledt af stridsbullret och af de båda skotten (monsieur Pouilles bössa hade nämligen brunnit af, utan att skada någon, under hans fåfänga spjernande för att befria sig från Gervais) hade Paul Renard utan svårighet funnit platsen. Ett englalikt leende låg, som vanligt, utbreddt öfver hans drag. Hans första tanke var att gripa den öfver farbrodrens oväntade uppträdande häpne René i armen och draga honom med sig bort från en så farlig plats, men då han såg, att ingen omedelbar fara hotade brorsonen och således icke heller den röst vid biskopsval, som representerades eller rättare skulle komma att representeras af brorsonen, lugnade han sig och det syndiga i hans natur var till och med så starkt, att det tvingade honom att med interesse åskåda den strid på lif och död, som fördes mellan Valdemar och Aiguille.

Denna strid nalkades sitt slut. Monsieur Aiguille gjorde ett försök att slå värjan ur Valdemars hand. Denna fint misslyckades och den fart, hvarmed Aiguille, för att nå det föresatta målet, förde sitt vapen, gjorde, att detta icke lät sig hejdas, förrän det pekade rakt upp mot zenith. Detta var ett kritiskt ögonblick. Valdemar förstod det. Han insåg, att Aiguille icke var herre öfver sitt eget vapen, förrän detta hade fullbordat den bana, hvilken det enligt lagarna för orsak och verkan, kraft och rörelse måste full-

borda, och vår svenske vän begagnade sig med stor klokhet af detta ögonblick. Han gjorde ett utfall. Motståndaren förmådde icke skydda sig, utan föll till marken, träffad i bröstet, icke långt från halsen, af Valdemars värjspets. Läsaren inser nog, att det icke kunde vara böner eller välsignelser, som en sådan man förde på tungan, när han föll.

»Bravo, Valdemar!» dundrade Salignac, men Valdemar lyssnade icke till hans dumheter, utan kastade värjan ifrån sig och föll på knä vid den sårade, för att undersöka hans skada och om möjligt hjälpa honom.

Om professorn nu i verkligheten hade varit den helige man, för hvilken han utgaf sig, skulle han utan tvifvel hafva begagnat detta ypperliga tillfälle till att genom en kraftig och salvelsefull predikan om synd och lättsinnighet söka väcka dessa unga vildhjernor ur deras »andliga slummer». Men professorn gjorde icke detta. Hvad bekymrade och hvad *behöfde* han bekymra sig om personer, som aldrig skulle hafva någon röst att gifva honom vid ett biskopsval? De voro för honom af ungefär samma värde, som en nolla framför en annan siffra, hvares värde den alldeles icke kan förändra. Utan att se sig omkring hvarken till höger eller venster, gick han rakt fram till René, tog honom i armen och sade:

»Kom nu vackert hem, min öfverdådige gosse.»

Brorsonen betänkte sig ett ögonblick, hvarefter han hastigt slet sig lös och sprang ifrån farbrodern, sägande:

»Vänta litet!»

René ilade bort till Bastoul och hviskade:

»Hvar bor Ni, min herre?»

»Vid Rue de Francfort i nummer tolf.»

»Tack! Vi träffas åter.»

Derefter skyndade René tillbaka till sin något otålige farbroder.

»Nu är jag färdig.»

»Hvad hade du att säga den der herrn?»

»Säga honom? Bevara mig, jag har väl tillåtelse att taga afsked af mina vänner?»

»Dåliga vänner, synes mig! Vänner, som slås och lefva ogudaktigt. Du är på villovägar, René.»

Dermed voro de borta.

»Är karlen död?» sporde Bastoul.

»Åhnej», svarade Valdemar, »jag tror, att det icke är någon fara för hans lif. Skaffa en vagn fram till porten.»

»Det gör Gervais.»

»Under tiden vilja vi bära de båda sårade bort till porten vid Quai S:t Bernard. Der träffar du oss med vagnen, Gervais.»

Gervais sprang. Den lille krabaten visste nog, att hans skyndsamhet skulle belönas med klingande guld.

»Hvad skola vi göra med fången?» undrade Salignac.

»Han må ligga der han ligger till i morgon. När trädgården i morgon blir uppfylld af menniskor, kan han skrika, tilldess man hör honom och kommer till hans befrielse. Det är ett lämpligt straff för monsieur Pouille. Hör du mitt råd, Pouille? Skrik i morgon det värsta du kan, så kommer nog någon och löser dina bojar.»

Pouille svarade med en förbannelse.

Tjugotredje Kapitlet.

Salignac och Pierre Bonin såsom Postillons
d'amour.

Fröken Wagenbach hade icke förgätit marskalk Leboeufs ord, att kriget *genast* skulle förklaras och att krigsförklaringen skulle vara i Bismarcks hand *senast den 19 Juli*. Hon påminde sig äfven till sin stora förskräckelse, att den 17 Juli redan nalkades sitt slut och hon hade därför, när hon kom hem från sitt besök hos marskalken, hunnit till en klar insigt i fråga om nödvändigheten att *genast* börja sin verksamhet, om hon någonsin ville hafva de viktiga papperen i sin hand. Hon insåg nämligen, att sedan kriget väl blifvit förklaradt, skulle just dessa handlingar blifva dagligen brukade och det af personer, som aldrig skulle kunna förmås till ett förräderi mot kejsaren och fäderneslandet. Hon beslöt därför att ofördröjligen bearbeta monsieur Aiguille.

Med feberaktig ifver satte hon sig till skrifbordet, fattade den eleganta pennan och började skriva någonting på ett rosenrödt och af vällukt doftande papper. Vi taga oss friheten att bakom hennes rygg läsa hvad hon skref, men om läsaren verkligen vill inhemta det, varna vi honom för att låta blicken alltför mycket fängslas af de förtjusande lockarna, den gudomligt formade halsen eller ett par blottade skuldror, som kunde förtjena att nämnas skaparens mästerverk.

»Min herre!

»Jag vill låta er veta, att jag i afton klockan tio
»icke är hemma för någon annan än er.»

»O. v. W.»

När hon undertecknat sina mystiska initialer, sammanvek hon brevet, hvarunder hon med hviskande stämma yttrade:

»Den egenkäre monsieuren skall helt säkert nappa på denna krok. Han kommer, derom är intet tvifvel, uppfylld med dåraktiga förhoppningar. Nå, det må blifva min sak att hålla honom på vederbörligt afstånd. Jag är vand vid det göromålet... Gudi lof! I afton eller i morgon skola de viktiga papperen vara i min hand och den 19 inträffar jag i Berlin samtidigt med krigsförklaringen.»

Hennes hand vidrörde silfverklockan. Hon tvekade ett ögonblick, derefter ringde hon.

»Bär denna biljett till monsieur Aiguille», yttrade hon till den inträdande Beatrice. »Jag önskar, att du skyndar dig.»

»Således nalkas nu upplösningen?»

»Ja, med stora steg! Skynda dig, min vän!»

Den täcka kammarjungfrun ilade ut. Hennes herskarinna tog en bok och försökte läsa, men kunde icke, emedan hennes inre var alltför upprördt. Bokstäfverna dansade framför hennes ögon och hon tyckte till och med, att ett stort O plötsligt fick både ögon, näsa och mun och grinade ohyggligt emot henne. Förargad kastade hon bort boken, en liten trilogi af Barthold Auerbach med titeln »Tre döttrar».

Den sköna damen suckade och när hon hade suckat en stund samt tankfullt blickat genom fönstret upp till den mulna himmelen, började hon gråta. Derunder smög ett och annat ord öfver hennes koralläppar — ord, som vi här återgifva, emedan de i någon mon kunna för läsaren uppenbara anledningen till hennes upprörda sinnestillstånd.

»Huru förfärlig är min lott... jag ville så gerna vara ren, dygdig och *honom* värdig... store Gud!... har jag gjort orätt att söka på detta sätt utverka min fars,

min olycklige fars befrielse?... ve en rättvisa, hvars följder äro så förskräckliga!... milde Gud, upplys mig!... låt eländet snart sluta!... min far... min far!...»

Vi lemna åt läsaren att sjelf draga sina slutsatser af dessa utan ordning framsagda ord och meningar. Vi draga också en slöja öfver den närmaste halftimmen, d. v. s. öfver tiden ända till den vackra Beatrices återkomst från sin beskickning.

»Nåväl?» utropade fröken von Wagenbach, då hon mera hörde än såg, att kammarjungfrun »trippade» in i rummet.

»Han var icke hemma.»

»Lemnade du brefvet?»

»Till hvem skulle jag lemna det? Hvarken monsieuren sjelf eller ens hans löjliga lakej var hemma. Ingen öppnade dörren, huru mycket jag än väsnades för att slippa in.»

»Du får gå dit igen om en stund.»

Icke blott en utan fem eller sex gånger återvände Beatrice denna afton till Rue Rambuteau, men lyckades icke att få se hvarken Aiguille eller den förmente lakejen. Och detta förhållande var ganska naturligt. Monsieur Aiguille var ute i staden för att anordna bakhållet, som skulle åvågabringas i *Jardin des plantes*, och han hade djupsinniga öfverläggningar med en viss tragisk person med namnet Pouille. Sedan allt detta blifvit ombesörjdt, begaf han sig till Hotel Mazarin för att äta middag. Derefter besökte han monsieur Felix Pyat i dennes bostad vid Rue de Palerme och begaf sig slutligen i denne erkekommunards sällskap till *Jardin des plantes*, från hvilken plats han, sårad och sanslös, hemfördes klockan half elfva på natten. Salignac å sin sida var sysselsatt dels med att feja och putsa sin värja, dels med duellen och hade alls ingen tid att tänka på sin antagna rol af monsieur Aiguilles lakej.

När Beatrice för sista gången återkom med oförrättadt

ärende, tog fröken Wagenbach den nu alldeles onyttiga biljetten, sönderref den och yttrade med en röst, i hvilken otåligheten var lätt att märka:

»Nå, vi äro då nödsakade att afbida morgondagen.»

Klockan var då half elfva på aftonen.

Knappt var klockan sju följande morgon, förrän fröken Ottilia von Wagenbach, ännu iförd sin förtjusande, af spetsar rikt öfversållade nattdrägt, satt vid sitt skrifbord. Hon hade sofvit ganska litet under natten och därför värkte det i hennes lilla hufvud på ett obarmhertigt sätt. Äfven denna gång vilja vi med ögat följa hennes snabbt ilande penna.

»Min herre!

»Jag hoppas, att Ni ofördröjligen unnar mig ett besök.

»Jag är icke hemma för någon annan. Kom till

»er längtande

O. v. W.»

Medan fröken Ottilia plågas af sin hufvudvärk, följa vi den glada Beatrice på hennes väg. Denna unga qvinna led åtminstone icke af ondt i hufvudet, om hon än möjligen i andra afseenden anfäktades af det onda. Småsjungande slog hon in på Rue Rambuteau och hade den glädjen att redan på afstånd varseblifva ett kolossalt hufvud. Salignac befann sig redan på sin viktiga post.

»Goddag, min vän!» sade den muntra flickan, i det hon nickade förtroligt till monsieur Aiguilles förmente lakej.

Den stackars Salignac, mot hvilken aldrig någon qvinna hade visat något slags förtrolighet, var nära att tappa sina koncepter, hvilket bevisar, att hans qvinnohat i sjelfva verket icke var så bittert och djupt, som han eljest lät påskina. Lyckligtvis erinrade han sig i god tid, att han här icke var monsieur Salignac, utan helt simpelt en lakej, och han handlade ganska klokt, då han nedsväljde de artigheter, som sväfvade på hans tunga. I stället nickade han helt förtroligt tillbaka och yttrade:

»Din herskarinna mår väl, hoppas jag.»

»Någorlunda väl, min vän! Och din herre?»

»Åh! Med honom är det illa, mycket illa. Han blef i går qväll sårad i en duell, stackars karl! Det är en så god husbonde . . . jag är färdig att gråta.»

»Min Gud! Kanske är han död?»

»Nej, nej, så farligt är det icke, men nog måste han hålla sig stilla i sin säng åtminstone åtta dagar.»

»Hvad min fröken skall blifva ledsn, när hon hör detta! Här är ett bref till monsieur Salignac. Kan du framlemna det?»

»Om jag kan . . .? Jag kan allting för en så söt och . . .»

Innan Salignac hade hunnit uttala hälften af dessa ord, hade han biljetten i sin hand och såg Beatrices blåa klädning försvinna kring närmaste gathörn. Ehuru Salignac var ledsn att icke hafva fått fullkomligt ådagalägga sin blyga beundran för den enda qvinna, som någonsin varit nog djerf att en half minut samtala med honom, kunde han likväl icke för sig sjelf förneka, att det lilla parfymerade bref, hvilket han höll i sin hand, var en ganska ljuf balsam på det sår, som tillfogats hans egenkärlek genom flickans plötsliga flykt.

Utan att behöfva lång betänketid, ilade Salignac till Rue de Francfort, der han träffade sina vänner.

»Här är vårt första krigsbyte», utropade han, såsnart han inträdt i Bastouls rum, i det han triumferande upplyftade handen, hvori han höll fröken Wagenbachs biljett.

»Ett bref . . . ett bref!» utropade i sin ordning hvar och en af vännerna.

»Ja, mina herrar, frågan är blott, huru man skall kunna öppna det.»

»Den saken är lätt», sade Bastoul, som några veckor hade tjenat vid — postverket. »Gif hit det!»

Med en skarp pennknif afskalade Bastoul sigillet från

papperet med samma lätthet, som han skulle hafva skalat ett äpple och utan att hvarken sigillet eller papperet led den aldra minsta skada.

»Må helgonen förlåta oss detta bedrägeri!» sade han under arbetet. »Det är nödvändigt för fäderneslandets välfärd.»

»Och dessutom», inföll Valdemar, »kunnen I ju såsom goda katoliker trösta eder med jesuiternes bekanta sats, att ändamålet helgar medlen.»

Man läste brefvet, kommenterade det och beslöt om-sider att låta det i oförändrad form komma Aiguille till handa. Pierre Bonin skulle naturligtvis vara den som framlemnade det, emedan han hos monsieuren gick och gälde för att vara fröken von Wagenbachs betjent. Den hederlige skraddaren, som nu hade någorlunda försonat sig med det hårda öde, hvilket dömden en så högt förtjent man till den lumpne lakejens rol, erhöill sina instruktioner, bland hvilka den viktigaste var den, att han skulle anhålla om monsieur-rens skriftliga svar på brefvet.

En timme senare återkom Pierre Bonin och aflemnade ett med pryddig, ehuru icke särdeles öfivad handstil skrifvet bref, hvares sigill Bastoul borttog. Man läste:

»Gudomliga fröken!

»Jag ville gerna gifva allt hvad jag eger, för att
 »vara i stånd till att ila till er. Redan förut har
 »jag haft äran säga er, att min själ ligger fjettrad i
 »de ljufva bojor, som er skönhet, er älskvärdhet och
 »edra dygder hafva smidt. O, huru gerna ville jag
 »icke flyga till er! Men jag är sårad. Jag kan icke
 »komma. Jag blef i går afton sårad i en duell,
 »hvilken jag ådragit mig genom den dyrkan, som jag
 »egnar er. Bevilja mig en bön, min nådiga! Låt

»mig genom en biljett från er tjusande lilla hand,
 »som jag hundra gånger kysser, veta om jag kan
 »på något sätt visa, huru högt jag älskar och till-
 »bedjer er.»

»Er slaf

»*Ambroise Aiguille.*»

När man läst brefvet, utropade Bastoul:

»Äfven detta bref må utan ändring passera vår cen-
 surbyrå.»

Ingen hade någoting att invända deremot. Bastoul fast-
 satte med lack det frånskiljda sigillet på dess plats, hvarefter
 biljetten öfverlemnades till Salignac, som skulle föra den till
 Rue de Rivoli.

Vännerna återtogo sin för en stund afbrutna vapen-
 öfning.

Tjugofjerde Kapitlet.

Paul Renard och René Renard.

Den skenhelige professorn var i sjelfva verket mycket
 villrådig i sitt sinne, huru han skulle behandla sin oreger-
 lige brorson. Hittills hade det tvång, som han utöfvat på
 denne, varit af en ganska mild art och inskränkt sig till
 vissa regler, som René måste troget följa. Bland dessa
 regler var den första och förnämsta den som föreskref, att
 brorsonen dagligen skulle tilldelas och dagligen lära sig ett
 visst pensum *in theologicis*. Den andra regeln förbjöd allt
 vistande utom hus från klockan nio om aftonen till klockan
 nio om morgonen. Den tredje föreskref ett ordentligt iakt-

tagande af måltidstimmarna, ty professorn var en man, som hade nog rymligt hjerta att kunna tjena två gudar. Han dyrkade visserligen gudinnan *Gloria**, åtminstone för så vidt denna gudomlighet visade sig för honom med biskopskåpa eller påfvehätta, men han var äfven ömt tillgifven en gudomlighet, som skulle kunna kallas *ciborum copia*** och bland alla latinska ordstäf, som han lärt sin lakej, var intet så angenämt för hans öron, som *cibus paratus est**** och af alla nödvändigheter i verlden var ingen för honom så oangenäm, som tvånget att slutligen *a cœna consurgere* †. Den fjerde af de lefnadsregler, som René Renard måste, sin lärde farbroder till behag, underkasta sig, ålade honom att gå till hvila klockan nio hvarje afton. Orsaken till denna för en ung menniska något barbariska lag var säkert att söka i vissa hemlighetsfulla besök, som professorn efter detta klockslag stundom mottog, men derom upplyste han naturligtvis icke René, för hvilken han i stället uppdrog en mycket lockande beskrifning om den stora nödvändigheten för en ung man, som egnar sig åt teologiens studium, att icke utsetta sig för den skadliga nattluften och att sofva hela den välsignade natten i sin goda säng.

Huru lindrigt det tvång, som sålunda hvilade öfver den unge René, i sjelfva verket var, så var det honom icke desto mindre odrägligt. Det är ganska sannolikt, att ynglingen skulle hafva inrättat sitt lif just på detta exemplariska sätt, om icke Paul Renard hade ålagt honom det och förbjudit honom att lefva annorlunda. Ända sedan fru Evas dagar har den förbjudna frukten en så ljuf och lockande kraft, att vi gripa efter den med mycket större ifver än efter de oftast mycket mera ljufva och välsmakande

---

* Ära.

** Betyder ordagrant: »mycket mat».

*** Maten är färdig. — Bordet är serveradt.

† Stiga upp från bordet.

frukter, som lifvet eljest erbjuder oss. Just förbudet lockade René till öfverträdelse.

Mången dag lärde han icke tiondedelen af sitt pensum, mången gång infann han sig alls icke till middagen. Vid månget tillfälle lade han sig klockan nio, men steg åter upp klockan half tio, öppnade fönstret och smög sig bort, än till ett möte med Rosette, än till en öfverläggning med Gervais angående ett eller annat pojkestreck.

Professorn erhöll visserligen icke kännedom om alla dessa brorsonens felsteg. Ofta var han sjelf så ifrigt sysselsatt, att han icke hade tid att undersöka Renés framsteg i teologien. Ofta var han sjelf borta vid måltiderna och ännu oftare hade han icke under natten tid att tänka på att anställa någon visitation i brorsonens rum.

Hvad han såg och hvad som förtäljdes för honom var emellertid tillräckligt att oro hans sinne och i hans själ väcka en svag aning om, att alla hans sköna förhoppningar om brorsonens kraftiga bistånd vid biskopsvalen skulle en vacker dag ramla omkull liksom så många andra vackra luftslott, hvilka till en tid fröjdat sina egare.

Duellen med monsieur Ambroise Aiguille, hvarom René i sitt oförsigtiga bref berättat, kom hastigt den farbroderliga aningen att öfvergå i en nära nog fullständigt utvecklade misstanke. För en man med ett så grundligt teologiskt skarpsinne var det icke svårt att inse, att denna duell måste hafva föregåtts af åtskilliga andra saker och ting, hvilkas natur professors skarpsinne visserligen kunde ana, men icke tydligt och klart se. Den teologiska forskningen gifver sina idkare en viss förmåga af andlig intuition och det var utan tvifvel en följd af denna åskådningsförmåga, att professor Renard anade en hel mängd nattliga rymningar, en hel kedja af kärleksäfventyr, en hel skara af rivaler, en hel roman af kroglif, svordomar och gräl. Och när herr professorn hade kommit till full sjelfkännedom i afseende på

sina aningar i detta fall (han var en helt och hållet reflekterad natur, som använde sin öfverlägsna dialektik på lifvets aldra minsta angelägenheter) frågade han sig sjelf: hvad mände varda af detta egensinniga barn?

Detta var just den fråga, som professorn ideligen upprepade i sitt sinne under hemvägen från *Jardin des plantes*. Hans erfarenhet, af lifvet hade aldrig lemnat honom något exempel på ett så grundligt och tidigt moraliskt förfall, som det hvori René enligt *hans* mening var nedsjunken. Läsaren vet dock, att René i sjelfva verket var en mera ren och moralisk karakter än till och med herr professorn sjelf, oakadt dennes tredubbla sammansättning af syndare, helgon och engel. Derom hade emellertid professorn ingen aning och detta af det skälet, att sjelfkänedom är en så utomordentligt svår vetenskap. Han sade sig mången gång under hemgåendet från duellplatsen, att han var ordförande i en styrelse för en flickskola, att han var president i en »barnkrubba», att han var ledamot i styrelsen för ett räddningshem för vanartiga barn, men att han det oakadt aldrig hade varit i tillfälle att se ett barn, som var djupare sjunket än denne yngling, hvilken nu sprang vid hans sida hem till den varma sängen och hvilken han nyss hade räddat ur ulfvens klor.

Resultatet af den djupsinnige professors funderingar under hemgåendet blef emellertid icke ett sådant, som man skulle hafva haft rätt att vänta af en så lärd och förträfflig man, hvilket ännu mera bestyrker vår öfvertrygelse, att mannen var mera syndare än helgon och mindre engel än syndare. Litande på den förträffliga svada, hvarmed han så ofta hade framlockat en skock enfaldiga prestämmens entusiastiska bifall, och troende, att det skulle gå lika lätt och ledigt att öfvertyga en af sundt förnuft öfverfull hjerna och ett sinne, som ännu icke blifvit insnärjdt i de teologiska spetsfundigheternas nät, beslöt professorn att hålla en

grundlig straffpredikan för sin brorson och derigenom lägga en solid grund till dennes moraliska förbättring. Om professorn här hade satt ordet förbittring i stället för förbättring, skulle han åtminstone hafva visat prof på någon menniskokänedom.

Réne hade alltså den äran att få följa med sin farbror in i dennes eget kabinet — ett med ganska stor lyx möbleradt rum, der ögat isynnerhet fröjdade sig åt en rad oljemålningar, föreställande de märkvärdigaste påfvarne från Gregorius den sjunde till Pius den nionde. En mera egendomlig samling af ansigtstyper torde sällan något tafvelgalleri kunna erbjuda.

Här var det som lagens åskor dånade öfver den stackars Renés hufvud. Här fick René genom förträffliga bevis ur de gamle skolastikerne grundlig kännedom om syndens beskaffenhet och yttringar. Här fick han veta, att synden hos en ung man eller qvinna oftast antager kärlekens form och gestalt. Här bevisade professorn med helig nitälskan och rörande vältalighet, att René var en djupt sjunken varelse, emedan han lärt sig att älska.

»Ni har då upptäckt allt», sade den oförsigtige gossen, då professorn gjorde ett uppehåll vid denna punkt af talet. »Ja, farbroder, jag älskar verkligen Rosette så mycket, att jag skulle vilja gå i döden för henne. Icke är det synd?»

»Jaså», utropade farbrodern, »du erkänner, att du gjort bekantskap med en qvinna, som heter Rosette. Vanartige pojke! Du har nu förrådt all din moraliska ruttonhet. Och du är djerf nog att fråga om det är en synd, du har begått. En gruffig synd, mitt barn! Tviflar du då derpå? Ack, min son, se sjelf hvarthän din kärlek har ledt dig. Du har varit på väg att beröfva en medmenniska lifvet för din kärleks skull.»

»Ja, emedan den oförsynte karlen ville taga Rosette ifrån mig.»

»Dig hade skett en tjänst dermed.»

»O, nej, farbror, jag skulle då hafva dött af sorg.»

»Vanartiga barn, som jag till min olycka skaffat mig i huset! Begriper du då icke . . .»

Åter började lagens åska dundra i den stackars Renés öron. Åter måste skolastikerne fram och göra sin tjänst, denna gång förstärkta med en hel skara »apostoliska fäder» och »kyrkofäder». Sjelfve Polykarpus fick icke hvila i ro i sin graf, utan måste fram och bevisa den halsstarrige ynglingen, att han var en djupt sjunken och nästan oförbätterlig varelse.

»Men Augustinus sjelf syndade tusen gånger värre än jag, innan han blef ett helgon», vågade René invända.

Nu var Pelagius nyttig för professorn. Den gamle syndaren måste fram och bevisa någonting, som aldrig kan bevisas. För öfrigt kommenderade professorn alla kyrkans store män fram till sin hjälp och under Paul Renards skickliga kommando gjorde de gamla helgonen så många svängningar till höger, venster och helt om, att René blef mycket förvirrad och slutligen icke hade någon annan utväg än att gent emot alla sina farbroders trupper ställa den enda möjliga bundsförvandten vid sin sida, men det var också en bundsförvandt, som vid många tillfällen visat sig ega en till allmagt gränsande magt — d. v. s. jesuiterne. René var märkvärdigt nog ganska bevandrad uti deras skrifter, troligen emedan farbrodern ännu icke hade befallt sin brorson att läsa dem, utan förbehållit detta interessanta studium åt en högre grad af andlig utveckling och mognad.

Utan att säga ett ord steg René upp på den lilla flyttbara trappa, som begagnades för att nå de högst upp belägna bokhyllorna. Från aldra öfversta hyllan nedtog René en i praktfullt band inbunden bok. Professorn betraktade med någon öfverraskning sin brorson.

»Hvad tager du dig till?»

»Åh, farbror», ljöd det ödmjuka svaret. »Jag blott hemtar en bundsförvandt till min undsättning.»

»Och det är?»

»Jacobus Plateus.» *

»Hm!»

»Denna bok», fortfor René lugnt, »finnes på er bokhylla, min farbror, och dermed torde det få anses bevisadt, att Ni gillar de åsigter, som deri uttalas. Jag känner er. Ni skulle eljest hafva uppbränt boken. Nåväl, min farbror, låtom oss betrakta först titelbladet! Der står: »*synopsis cursus theologici*». Vidare står der att boken är »approberad af jesuiterordensprovincialerne Frans Flamen och Andreas de Preumonteaux med fullmakt af jesuitergeneralen Johan Paul Oliva». Vidare står der, att boken är tryckt i Douay under åren 1678—1680. Det är således en bok, som är värnadsvärd genom sin ålder och dessutom genom den jesuitiska hallstämpeln, som jag vet att Ni vördar, tillräckligt bevisad vara af rent kyrkligt katholskt innehåll. Nå, farbror, efter att på detta sätt hafva studerat oss in i titelbladets visdom, vilja vi slå upp pars III. och der uppsöka den 389 sidan. Var god och läs!»

»Läs sjelf, oförsynte pojke!»

»Nåväl, så hör då hvad Jacobus Plateus säger: »*licet alterum occidere pro tuendis bonis fortunæ . . . Hæc intelligenda sunt de bonis magni momenti et valoris*. Jag tviflar icke på, att min lärde farbror kan öfversätta detta latin, men i händelse jag icke lyckats läsa det fullkomligt språkriktigt, vill jag meddela öfversättningen. Orden betyda: 'Man eger rättighet att döda sin nästa för att skydda sina egodelar . . . detta har afseende på stora och värdefulla sådana.' Jag

---

* Jacobus Plateus var professor i teologi vid universitetet i Douay. Han var född 1608 och dog 1681. Den lärde mannen, en medlem af Jesuiterorden, efterlemnade bland andra verk en »*synopsis cursus theologici*».

hoppas, att min farbror förstår mitt bevis och inser, att Rosette är för mig en egendom *magni momenti et valoris.*»

Det af René anförda, i fullkomligt jesuitisk anda affattade beviset är icke af oss uppdiiktadt, utan kan läsas af hvar och en, som skaffar sig boken och uppsöker den af René anförda sidan. Vi, som i detta ögonblick hafva »synopsis cursus theologici» framför oss, kunna intyga, att René både läste latinet och öfversatte det fullkomligt språkriktigt. Det samma visste nog äfven Paul Renard, men det oaktadt var han icke nöjd hvarken med beviset eller brorsonen. Till en början skrufvade han sig fram och tillbaka i sin beqväma stol, hvilken han säkert aldrig funnit så hård och kantig som nu. Derefter tog syndaren fullkomligt öfverhand öfver både helgonet och engeln och nu rusade professorn med ens upp, grep den unge missdådaren i armen, så att denne släppte sjelfva den lärde Jacobus Plateus i golfvet, och förde skyndsamt sin brorson upp på en vindskammare, der René aldrig förut hade varit.

»Här skall du bo hädanefter och jag lofvar dig, att du icke kommer ut ur detta rum, förrän du ångrat dina synder.»

René kastade en blick till fönstret för att undersöka, huruvida han icke på den vägen skulle kunna fly. Paul Renard såg denna blick och uppfattade fullkomligt dess betydelse.

»Försök», sade han med ett demoniskt hånskratt. »Der är minst tjugo alnar ned till marken.»

Professorn gick, tillrieglade dörren utanför och lemnade sålunda René åt sina egna tankar.

Tjugofemte Kapitlet.

Resultatet.

Våra vänner kunde nu förstå, att slutet af Ottilia von Wagenbachs intrig med Ambroise Aiguille nalkades. Det bref, hvori hon bad denne tillbedjare om ett besök, var ett vittnesbörd härom, ty våra vänner insågo klart, att fröken Wagenbach icke skulle hafva skrivit ett sådant bref till en tillbedjare, om icke en tvingande nödvändighet drifvit henne dertill — ett bref, som snarare var egnadt att minska än att öka monsieur Aiguilles dyrkan. Med undantag af Salignac insågo alla, att mannens uppskattning af qvinnan aftager i direkt proportion till svårigheternas och hindrens undanröjande och att, om en qvinna vill riktigt fångsla en man vid sin triumfchar, så är det rätta sättet det, att hon så länge som möjligt visar sig kall och likgiltig.

»I dag på morgonen hörde jag af en god vän, som står en af ministrarne ganska nära», sade Bastoul, »att krigsförklaringen lär komma att afgå till Berlin i dag. Jag finner det ganska troligt, att denna O. v. W. har erhållit kännedom härom och funnit sig nödsakad att påskynda sina operationer.»

»Din slutsats är helt visst riktig», inföll Valdemar. »Resultatet af O. v. W:s intriger skall således snart träda i dagen och på samma gång resultatet af våra ansträngningar.»

»Ett förslag, mina vänner!» utropade Soumain.

»Låt höra! Du plägar hafva goda idéer.»

»Mitt förslag går ut på, att vi icke skiljas, förrän allt är öfverståndet och vårt fältslag vunnet eller förloradt.»

»Antages!»

Man beslöt således att kvarblifva hos Bastoul i hans enkla bostad vid Rue de Francfort och man sökte inrätta allt åt sig så beqvämt och angenämt som möjligt. Soumain skickade den hederlige Tixier hem till sitt efter en låda cigarrer. Pierre Bonin måste ila till Quai S:t Michel för att hos värden på Etoile du Nord hemta ett par dussin vinbuteljer. Med få ord — man provianterade, såsom om det hade gällt att uthärda en långvarig belägring.

Medan man nu väntade på de båda lakejernes återkomst och medan man afvaktade monsieur Salignacs återvändande från sin beskickning hos Ottilia von Wagenbach, slog man sig ned i lugn och ro för att samtala.

»Har någon af er», yttrade Valdemar, »tänkt på det besynnerliga förhållandet, att vi alla fyra skulle råka i tvist med en och samma person och att denne skulle vara monsieur Aiguille?»

»Jag inser icke», svarade Bastoul, »att den saken är det aldra minsta besynnerlig. Karlen är bevisligen en skurk och . . .»

»Nå, det var icke derom jag ville tala. Låt vara, att han är hvad du nu nämnde, låt vara, att han också förolämpat oss alla. Detta finner jag naturligt. Lika så naturligt finner jag det, att du och Salignac utmanat honom eller blifvit af honom utmanade, ty du, Bastoul, gick till honom i intet annat ändamål än att söka tvist med honom och Salignac kom i gräl med honom på gatan om ett så obetydligt ting som en knuff. Men hvad Soumain och mig angår, är saken alls icke naturlig. Förstå mig rätt! Soumain fann honom förolämpande hans syster och påstående, att hon icke var Amelie Soumain, utan en dam med ett tyskt namn, som Soumain icke minnes, men som var någonting på Wog . . . Wolg . . . eller Wag . . . om jag för resten rätt minnes hans uttryck. Nåväl, jag för min del kommer i tvist med samma person, då jag samtalar med

en qvinna, som Aiguille vill förfölja. Häre ligger någonting mystiskt och underbart, som jag icke kan få ur mina tankar. Det tyckes nästan, som om Soumains syster och min sköna okända skulle vara samma person, efter båda äro föremål för Aiguilles beundran.»

»I detta fall kan jag skingra dina drömmar», inföll nu Soumain. »Du har sett din dam i flera utländska hufvudstäder och min syster har blott en enda gång och det för flera år sedan varit utanför Frankrikes gränser. Du finner således, att de icke kunna vara samma person.»

»Naturligtvis! Jag har också aldrig trott det...»

»Hör nu, Valdemar, om du också är kär i din okända som en afgudadyrkare i sin idol, så bör du dock icke förölämpa. Du säger att du aldrig trott, att de kunde vara samma person, och denna din öfvertygelse skulle naturligtvis hafva sin grund deri, att du anser min syster icke kunna mäta sig med din okända i skönhet. Jag har den äran att säga dig, att jag för min del tror, att hon kan det!»

»Nå, mina vänner, tvisten icke! Det bådar intet godt, när bundsförvandter och vänner äro retliga som kalkontuppar mot hvarandra.» Så yttrade sig Bastoul.

»Min käre Soumain, jag erkänner gerna, att din syster...»

»Börja nu icke igen, Valdemar», återtog Bastoul. »Jag finner liksom du, att der är någonting underligt i dessa förhållanden och dessa sammanträffanden af personer, men då vi för närvarande icke kunna utreda saken, torde det vara bäst att tills vidare glömma den. Jag vill i stället... men se, här kommer den förträfflige Salignac och en liten parfymrad biljett har han med sig. Du är en engel, käre Salignac, och hade förtjenat att blifva mera gynnad af naturen, om någon rättvisa funnits till här i verlden.»

Salignac tillfrågades, om han hade haft den äran att se fröken O. v. W., men Salignac förklarade, att han endast

haft äran att samtala med hennes näsvisa kammarjungfru. Salignac förklarade därför, att han icke medförde några andra nyheter, än de som möjligen funnos inneslutna i biljetten, och sedan Salignac afgifvit denna lika korta som kärnfulla berättelse, störtade han ned en butelj vin och satte sig att lyssna till Bastoul, hvilken, efter att med vanliga försigtighetsmått hafva öppnat brefvet, läste det högt för sina vänner.

»Min herre!

»Ert bref har gjort ett så starkt intryck på mig,
 »att jag, en svag qvinna, känner mig sjuk och illa-
 »mående. Ni är sårad och sårad för min skull, af
 »kärlek till mig. Det både plågar och gläder mig,
 »att så är, ja, jag skulle hafva dött af sorg, om Ni
 »blifvit sårad för en annan qvinnas skull, och nu
 »skulle jag vilja dansa, hoppa och sjunga af glädje,
 »derför att Ni älskar mig så högt. Men tänk . . .
 »om Ni skulle dö . . . jag är sjuk vid blotta tanken
 »derpå . . . ja, jag lider af hufvudvärk . . . det gör
 »ondt äfven i trakten kring hjertat — detta hjerta
 »som, jag känner det nu, tillhör er för evigt. Er
 »olycka har uppenbarat för mig min svaghet. Hvad
 »skall jag göra? Hvarmed skall jag sysselsätta mig
 »under denna outsägliga bedröfvelse. Och så komma
 »till råga på olyckan dessa förfärliga krigsrykten.
 »Är Frankrike verkligen rustadt? Kanske skola
 »preussarne snart stå här i Paris? Allt detta, men
 »i synnerhet er olycka, oroar mig mycket. Jag
 »känner, att jag måste uppsöka min bädd för att
 »gråta ut. Lugna min oro, om Ni kan, och var
 »förvissad om det varma deltagande, som egnas er af

»er O. v. W.»

»Hon spinner fint garn, den der damen», brummade Salignac.

»Brefvet passerar utan ändring», yttrade Bastoul, i det han samtidigt med blicken rådfrågade sina vänner.

»Vi skulle icke sjelfva hafva kunnat skrifva det i bättre öfverensstämmelse med våra planer och beräkningar.»

Pierre Bonin, som skulle frambära biljetten till adressaten, anlände i detta ögonblick från Etoile du Nord och han hade icke ännu hunnit nedsätta korgen med vinbuteljerna, förrän instruktionerna för hans beskickning till Aiguille ljödo i hans öron. Af den politiske skraddaren, som dugde till ingenting annat än att taga emot »dagligt bröd» i form af stryk af sin Xantippa, hade blifvit en flink lakej, som visserligen ännu drömde om presidentstolar m. m. sådant, men som det oaktadt skötte sin tjenst oklanderligt. Valdemar var nog barmhertig att räcka honom ett glas vin och Pierre Bonin hade knappt tömt det, förrän han ilade bort.

När han efter en timme återkom, medförde han en så lydande skrifvelse:

»Tillbedda, afgudade fröken!

»Ert lilla bref har gjort mig mera godt än den
 »mest helsobringande sårbalsam, som någonsin blif-
 »vit tillredd på ett apotek. Jag ber er, var lugn!
 »Jag sväfyar icke i någon fara. Läkaren förklarar,
 »att jag om åtta dagar är frisk, och jag skyndar
 »då till edra fötter, för att genom den saliggörande
 »bekännelsen om eder kärlek hemta från edra egna
 »läppar belöningen för den outplånliga dyrkan, som
 »jag i mitt hjerta egnar er. Och hvad kriget be-
 »träffar, så kan Ni vara fullkomligt lugn. Frank-
 »rike är beredt. Frankrike *kan* icke besegras. Hi-
 »storien bör hafva lärt er det. För öfrigt har jag
 »här i mitt rum på mitt skrifbord några viktiga
 »handlingar, tillhörande krigsministeriet, hvilka kunna
 »öfvertyga den aldra mest tvifvelaktiga menniska
 »om Frankrikes oöfvervinlighet. Jag har nämligen

»franska mobiliseringsplanen och första månadens
 »*Ordre de bataille* hos mig. Om Ni ville göra ett
 »besök hos en arm sjukling, skulle Ni få se dem
 »och med edra egna ögon öfvertyga er. Jag säger
 »som Ni sjelf: 'lugna min oro, om Ni kan'. För
 »öfrigt är jag alltid

»er undergifne slaf

»*Ambroise Aiguille.*»

Detta var det första bref under denna korrespondens, som föranledde våra vänner till en diskussion öfver frågan: bör det i oförändrad form aflemnas eller icke?

»F-n i den karlen!» dundrade Salignac. »Han vill hafva henne till sig och derigenom går det sköna spelet ur våra händer. Nu hafva vi trumf på hand, men om han får sammanträffa med henne, skola vi sitta här med våra nakna hackor på händerna. Skrif ett annat bref, ja, om ingen af er vill göra det, så gör jag det sjelf.»

Äfven de andre funno saken betänkelig. Soumain sade:

»Om hon kommer till honom, skola de utan tvifvel upptäcka, att den ene lika litet som den andre har någon lakej och att deras brefvexling på något hemlighetsfullt sätt gått genom främmande personers händer.»

»Och om hon lyckas bemäktiga sig handlingarna, skall hon fly med dem, utan vi hafva någon utsigt att förhindra det.»

Bastoul, som tyst begrundat ställningen, afgjorde nu saken genom att yttra dessa om klokhet vittnande ord:

»Nej, mina vänner, jag tror, att edra farhogor äro ogrundade. Den unga damen älskar icke Aiguille, utan det är blott för de viktiga handlingarnas skull, som hon låtsar tillgifvenhet för honom. Hennes hjerta skall således ingalunda drifva henne till Aiguilles sjuksäng . . .»

»Men», inföll Soumain, »huru kan du veta, att hon icke hyser verklig kärlek till honom?»

»Du såg förmodligen Aiguille i *Jardin des plantes*. Nå, tyckte du verkligen, att en person med hans utseende kan ingifva en menniska kärlek? Jag anser, att Salignac mycket snarare . . . men, inga förolämpningar! Saken är dessutom tillräckligt bevisad, derigenom att den unga damen icke genast efter första mottagandet af underrättelsen om karlens sjukdom skyndade till honom. På den punkt, der de båda stå till hvarandra, kunde detta mycket väl hafva egt rum, utan att någon af oss skulle hafva funnit det besynnerligt. Hon kom icke, alltså älskar hon honom icke.»

»Nå, du kan hafva rätt, jag medgifver det.»

»Då det således kan anses bevisadt, att hjertat aldrig skall drifva O. v. W. att infinna sig hos Aiguille, så frågas: skall förståndet göra det? Jag besvarar äfven den frågan med nej. Hon är alltför slug att icke inse, att, om hon infinner sig hos Aiguille och der läser de der handlingarna, skall hon omöjligen kunna finna någon förevändning att taga dem med sig och att stjäla dem i karlens egen närvaro, derpå lär hon icke ens kunna tänka. Alltså äro edra farhogor utan orsak och vi böra låta äfven detta bref passera censuren utan anmärkning.»

Salignac knotade visserligen, men då de andre instämde med Bastoul, segrade den senares mening utan omröstning. Utgången visade också, att Bastouls åsigt var den rätta.

Se här hvad Ottilia svarade:

»Min vän!

»Ni har gjort mig utesägligt lycklig genom de lugnande underrättelserna angående er person. Lef för att lyckliggöra mig genom er kärlek. Jag är i besittning af en omätlig rikedom, hvilken Ni skall dela med mig. Vi skola uppsöka en fridfull dal, en vrå bland bergen, der vi kunna gömma vår kärlek och vår lycka för världens afundsjuka ögon.

»Men kriget . . . det rysliga kriget! En väninna
 »var här nyss och berättade en förskräcklig nyhet.
 »'Frankrike', sade hon, 'har icke ens hälften så stor
 »här som Tyskland och har dessutom ingenting för-
 »utsedt för kriget.' O, det är rysligt! Skall jag fly
 »till utlandet, medan det är tid? Det som afhåller
 »mig från att nu genast resa är endast min tillgif-
 »venhet för er. Jag skulle gerna komma till er
 »för att genom läsandet af de handlingar, Ni om-
 »talar, vinna lugn, men, min Gud, jag är så upp-
 »rörd, att jag icke förmår lemna mina rum och
 »dessutom . . . min vän! . . . Ni inser nog, att det
 »icke vore rätt passande, att folk . . . jag menar, att
 »förtalet . . . Ni förstår nog min mening? Icke sant?
 »Men Ni kunde ju sända mig handlingarna. Vill
 »Ni icke det? Eller är Ni verkligen feg, så att Ni
 »icke för min skull vågar detta steg? Jag tror icke,
 »att Ni är feg, ty då skulle jag afsky er. Jag vet
 »visserligen, att jag begär mycket, men Ni löper
 »ju ingen verklig risk genom att sända handlingarna
 »till den qvinna, som älskar och tillber er. Dess-
 »utom är Ni skyldig mig ett bevis på er kärlek.
 »De återställas efter en half timma. Om jag reser
 »nu från Frankrike, förlorar Ni mig och jag er för
 »evigt . . . evigt. O, hvilket rysligt ord — evigt —
 »då det är fråga om skiljsmessa från den man har
 »kär, men dock vågar jag icke stanna kvar, om
 »tyskarne hafva någon utsigt att segra, ty jag skulle
 »förgås af förskräckelse, om jag föll i deras händer.
 »Lugna mig, om Ni kan, och öfvertyga mig om, att
 »det icke är farligt att stanna här. Älska mig,
 »min yän, åtminstone med en tredjedel af den öm-
 »het, hvarmed Ni är älskad af

»er O. v. W.»

»Omätligt rik!» röt Salignac, när Bastoul slutat uppläsningen. »Om det är sant, så skulle jag min sj-l sjelf vilja . . .»

Ett allmänt skratt på en gång afbröt och belönade denna Salignacs utgjutelse.

»Detta eviga O. v. W.», yttrade nu Valdemar, »börjar att blifva tråkigt. Hon kunde någon gång sätta sitt namn fullständigt, så att vi kunde få att veta hvad hon heter.»

»Huru?» utropade Bastoul med förvåning. »Du vet således icke hvad bokstäfverna O. v. W. betyda?»

»Nej! Jag skulle tro, att äfven du sjelf sväfvar i okun. . . .»

»Ingalunda! Ah! Måhända har jag glömt att säga eder hvad jag inhemtat om den saken. När jag besökte monsieur Aiguille, lyckades det mig att aflocka honom hennes namn.»

»Och hon heter? . . . Tala! Vi förgås af nyfikenhet.»

»Hon heter Ottilia von Wagenbach.»

Knappt hade detta namn blifvit uttaladt, förrän Soumain rusade upp från sin plats, kullkastade, utan att märka det, en vinbutelj och två af Bastouls slipade kristallglas samt sprang bort till den plats, der denne helt lugnt satt och beskådade fröken Wagenbachs eleganta skrifstil. Soumain, som annars alltid brukade vara lugn och sansad, fattade nu häftigt sin väns arm och utropade:

»Du misstager dig säkert. Hon *kan* icke heta Ottilia von Wagenbach.»

»Hvarför icke? Är röt månaden inne eller har du annars blifvit galen? Hvarför skulle hon icke kunna heta Ottilia von Wagenbach?»

»Hvarför? Jo, därför att Ottilia von Wagenbach är min kusin.»

Bastoul lät icke ens en så upprörande underrättelse, hvilken som en åskstråle från en klar himmel slog ned ibland dem, störa sig i utförandet af de planer, som de hade för händer. Lugnt yttrade han:

»Jag beklagar, att så är, men det bör icke hindra oss att genast afsända detta bref.»

Pierre Bonin kallades in och visade sig snart, torkande sig om munnen för att utplåna spåren af den måltid, som han varit i färd med att inmundiga. Utan att göra någon invändning mot det trägna arbete, som denna dag ålades honom, tog han brefvet och gick sin väg, men när han kom nära dörren, kunde han icke längre styra den tunga, som så ofta hade i forna tider ådragit honom madame Bonins känbara tillrättavisningar.

»Det är en förnedring för en blifvande presid . . . jag önskar det vore det sista.»

»Hvad menar du, Pierre Bonin?»

»Ah! Ingenting!»

»Var lugn, min vän, detta bref är det sista, som du kommer att bära till monsieur Aiguille.»

Detta löfte påskyndade synbarligen den hederlige skräddaren, ty han var icke sen att sätta sina ben i språngmarsch, och Salignac, som icke hade något viktigare göromål för händer än att se ut genom fönstret, såg honom ila med snabb fart framåt Rue de Francfort.

Emellertid stod Soumain orörlig, ett rof för häpnad och bestörtning. Han sansade sig icke förr än Bastoul fattade hans hand och vänskapsfullt frågade:

»Hvarthän irra dina tankar, käre Soumain?»

»Kanske borde du icke hafva afsändt detta bref», yttrade han långsamt och liksom om han velat noga öfvertänka hvarje ord, han talade.

»Det var vår pligt att göra det.»

»Men om . . . jag menar, i fall min kusin skulle löpa någon fara.»

»Så är väl fäderneslandet det oaktadt vår fordrings-egare. Vi få icke dagtinga med pligten, min vän. Om det vore vår egen bror, som stämplade mot Frankrikes välfärd,

så skulle dock pligten bjuda oss att motarbete stämplingarna. För öfrigt löper denna dam ingen fara. Så snart vi hafva handlingarna i vår hand, kunna vi ju gifva henne en vink att rymma fältet. Du kan till exempel sjelf gå dit och säga henne, att allt är upptäckt.»

»Men», dundrade Salignac, »huru kan din kusin deltaga i sådana nedrigheter? För f-n! Du måste misstaga dig. Icke kan du hafva kusiner i Tyskland?»

»Jo, det eger jag verkligen. Min mors syster gifte sig för många år tillbaka med en tysk baron von Wagenbach och af detta äktenskap föddes en dotter med namnet Ottilia. Något misstag kan icke vara för handen.»

»Nå, lugna dig», sade Bastoul, »vi skola skydda henne.»

Oaktadt denna tröstfulla försäkran var Soumain vid dåligt lynne hela eftermiddagen. Han satt tyst för sig sjelf, drack då och då ett glas vin, tände en cigarr för att ögonblicket derefter bortkasta den, men sade ingenting och blandade sig icke heller i vännernes samtal.

Emellertid vilja vi följa med Pierre Bonin till monsieur Aiguille för att se, huru denne herre har det, der han ligger fjettrad vid sjukbädden för sina synders skull.

Efter en försigtig knackning på dörren, trädde Pierre Bonin in och bugade sig med mycket stor ödmjukhet, ehuru han inom sig förbannade den hårda nödvändighet, som tvingade en så stor man att antaga lakejfasoner.

Monsieur Aiguille låg på sin bädd och var genom blodförlusten ganska blek. En svag rodnad uppflammade på hans ansigte, när han blef varse hvem den besökande var, och ett svagt »ah!» gick öfver hans läppar.

»Min ärade herskarinna», började Pierre Bonin, »låter eder veta, min herre, att hon på det djupaste beklagar ert lidande. Nå, lida måste vi alla här i jemmerdalen, ja, det måste vi. Äfven jag väntar min del af lidandet . . . (Pierre Bonin slog sig med handen för bröstet) . . . äfven jag skall

en gång lida för det stora folkets sak och jag skall offra mig på fäderneslandets heliga altare och jag skall låta folket, det suveräna folket, på mina lidande skuldror stiga upp till frihetens tempel att knäböja för gudinnan . . . gudinnan . . .»

»Medan Ni tänker på hvad gudinnan heter», sade Aiguille med sträf röst, »kan Ni vara god och låta mig få brefvet, som Ni har i handen. Jag förmodar, att det är till mig.»

»Visserligen, visserligen är det till er», svarade Pierre Bonin, utan att dock efterkomma befallningen, »hvem skulle det väl eljest vara till? . . . Hm! Jag ville blott säga, att sedan jag frigjort folket, skall det suveräna folket frigöra mig . . . det vill säga sätta mig på den plats, som jag genom min kamp för frihet och rättvisa har förtjänat . . . skall förtjena, menar jag . . . hm! . . . jaha . . . och en ärlig strid för folkets rättigheter förtjenar . . .»

»Du förtjenar att blifva hängd, om du icke tiger . . .» röt monsieur Aiguille, i det han oaktadt sitt sår och sin stora kroppsliga svaghet reste sig upp i sängen och framräckte en knuten hand mot sin plågoande. Men Pierre Bonin var icke den som kunde få i sitt hufvud, att han plågade någon människa, när han red på sin vanliga käpphäst — folkets frihet — och därför hörde han icke på hvad monsieuren yttrade, men han såg dennes hotfulla åtbörd och uttydde den på sitt eget vis.

»Ja, monsieur, Ni må väl knyta handen mot folkets förtryckare», utropade den politiske skräddaren, glad öfver att, som han trodde, hafva vunnit en så fin herres bifall.

Detta var för mycket för monsieur Aiguille. Han föll afsvimmad tillbaka i sängen. Vreden hade beröfvat honom sansen genom att uttömma hans sista återstod af krafter.

Huru ifrig patriot Pierre Bonin var, hade han dock så mycket förnuft kvar, att han förstod, att han handlat illa, då han gaf en sjuk människa del af sina omstörtande framtidsplaner. Han gjorde därför allt hvad han förmådde för

att bringa monsieuren till sans igen och tack vare en på bordet stående flaska med ammoniak, lyckades han snart nog i sitt bemödande. Monsieurens första ord, när han vaknade, var ett svagt:

»Brefvet!»

»Ack, *mon dieu*, brefvet! Här har Ni det, herre, om Ni lofvar att icke svimma en gång till, medan jag är här.»

Såsom en sann folkets förkämpe var Pierre Bonin ända till ytterlighet envis och monsieuren kunde icke förmå honom att gifva brefvet ifrån sig, förrän det äskade löftet blifvit afgifvet.

Med feberglödande ögon läste Aiguille nu biljetten och då vi redan förut redogjort för dess innehåll, kunna vi nu förbigå det. Fröken von Wagenbachs ord tycktes göra ett mycket starkt intryck på monsieuren. Han sjönk tillbaka mot kuddarna och tillslöt ögonen.

»Seså», brummade Pierre Bonin, »nu gjorde karlen mig den förargelsen att svimma igen. Nu må han ligga der, så länge han vill. Jag bryr mig icke en smula om honom.»

Men monsieur Aiguille hade icke förlorat sansen denna gången. Tvärtom var hans hjerna stadd i mycket stark verksamhet och han tillslöt ögonen endast för att kunna tänka så mycket mera ostörtdt. Inom sig betraktade han från alla sidor fröken Wagenbachs begäran att få de viktiga handlingarna hem till sig. Icke ett enda ögonblick glömde han, att hvad Ottilia sålunda föreslog honom var ett brott mot hans pligt såsom kejsrerlig embetsman. Den sidan af saken behöfde han verkligen icke grubbla öfver. Men när han betänkte, att Ottilia önskade det, att hon genom denna hans gerning skulle blifva fullkomligt öfverbevisad om hans kärlek till henne, så framstälde sig för honom den frågan, om han icke för att vinna en sådan qvinnas kärlek borde begå hvilket brott som helst utan tvekan, och det var denna fråga, som kräfde öfverläggning. Å ena sidan stod lagen

med sitt hotande svärd och förbjöd honom brottet genom att med bister ton tala om afsked från sekreterareplatsen, om böter och fängelse. Å andra sidan stod fröken Ottilia von Wagenbach och lockade honom med sitt blonda hår och sina mörka, djupa ögon, som lofvade honom alla jordens fröjder, om han lyckades öfvertyga henne om sin passion (att begagna ordet kärlek på tal om personer af Aiguilles sinne, skulle nästan vara att förnedra ett ord, som utsäges till och med om Gud). Saken hade dessutom en annan, för Aiguille ännu farligare sida. Den sluga damen hade tagit herr Aiguilles högmod till hjälp, icke mindre än hans kärlek. Om han icke skickade henne handlingarna, skulle hon tro honom vara feg och afsky honom och det sårade hans högmod att anses vara feghjertad. Och hade hon icke här i brevet sagt, att om hon icke blef lugnad i anseende till sina farhågor för en tysk invasion, skulle hon, uppfylld af afsky för honom, resa ur riket och aldrig mera återse honom. Högmodet och passionen, de två mäktigaste fienderna till en människas välfärd, kämpade med klokheten och sjelfbevarelseinstinkten om herraväldet i hans själ. På detta sätt slets monsieur Aiguille fram och tillbaka mellan fruktan för straff och fruktan att förlora en njutning.

Var det honom verkligen möjligt att välja något annat än det onda af de båda alternativer, som tycktes stå honom till buds? Vi betvifla det, emedan vi icke hylla indifferensismens lag. Vi tro icke, att monsieur Aiguille befann sig på en af de vändpunkter i lifvet, der bättring är en möjlighet. Hans samvete var icke skakadt. Han fruktade icke för sjelfva brottet. Det var för straffet, som han kände någon ängslan. Han hade icke kommit till insigt af brottets ryslighet, men väl af straffets obehag. Någon vändpunkt, der själen kunde öfvergå från ondt till godt, var således icke inne för honom. Enligt en på själslifvets område gällande grundlag *måste* han således fortgå på sin onda väg

ända tilldess en afgörande, en kritisk punkt verkligen inträffade, då samvetet verkligen kom i uppror, så att en omvändelse blef möjlig. Monsieur Aiguille hade således i sjelfva verket intet val. Hans ingående på fröken Wagenbachs förslag var med absolut visshet gifvet, redan innan han började öfverläggningen, ty högmodet och njutningslystnaden voro redan förut i besittning af herraväldet i hans hjerta. Premisserna voro gifna; därför måste konklusionen följa af sig sjelf. Striden inom honom var mera skenbar än verklig. Hvad han sökte var ingalunda kraft att motstå frestelsen, utan endast ett svepskäl, som kunde inför hans egna halft förblindade ögon bemantla hans elände, och han fann snart ett sådant.

»Det är nödvändigt», sade han till sig sjelf, »ty om jag vägrar henne detta, skall den förtjusande qvinnan vara för alltid förlorad för mig.»

Härmed var saken afgjord, menade han, men vår mening är, att den redan för en qvart sedan var lika afgjord, som den nu var. Pierre Bonin sattes af monsieuren i rastlös verksamhet. Pennan med det ciselerade guldskaftet, bläcket, papperet och alla de på skrifbordet liggande handlingarna måste Pierre Bonin bära fram till den sårades bädd. I sitt anletes svett utträttade han alla dessa uppdrag med en beredvillighet, som hade sin orsak uti glädjen öfver att monsieuren icke hade afsvimmat för andra gången och att Pierre Bonin hade undslupit att för andra gången begagna ammoniakflaskan, ty Pierre Bonin kunde alls icke tåla denna flyktiga vätska, emedan den hade den egenskapen att göra honom fullkomligt vaken och Pierre Bonin — liksom andra folkets förkämpar af *samma* slag — gick helst i drömmande tillstånd.

Sedan monsieur Aiguille en half timme opererat med penna, bläck, papper, lack och sigill, hade Pierre Bonin i sin hand ett stort och tungt konvolut, med hvilket han skynd-

samt aflägsnade sig. Som monsieur Aiguille verkligen icke alls intresserar oss, följa vi af hjertat gerna med Pierre Bonin.

»Victoria!» skrek Salignac, när han såg Valdemars lakej inträda med sitt stora konvolut inkiladt mellan rocken och västen.

»Nu gäller det att granska resultatet af vårt arbete», yttrade Bastoul med filosofiskt lugn.

Soumain sade ingenting, men betraktade det stora brefvet nästan med fruktan.

»Hurudant finner du resultatet?» sporde Valdemar sin vän Bastoul, under det denne framlade på ordet brefvets innehåll.

»För f-n!» dundrade Salignac. »Du glömde en sak, min vän.»

»Hvad då?» frågade Bastoul öfverraskad.

»Att med försigtighet öppna brefvet. Du krossade sigillet.»

Bah! Det gör ingenting. Detta bref kommer aldrig i fröken Wagenbachs händer.»

»Jaså! . . . Hm! . . . Nej, deri har du nog rätt. Jag tänkte inte på det. Här hafva vi ju slutresultatet.»

»Just så, min vän! Och ett mycket godt resultat, derom är intet tvifvel. Der ligger franska mobiliseringsplanen och der ligger någonting, som kallas 'ordre de bataille'. Soumain, som är militär, vet nog hvad det är, om än du icke vet det, Salignac. För öfrigt är här en liten biljett, ett litet rosenrödt papper, fullklottradt med grofva bokstäfver. Skall jag läsa upp det?»

»Hör du», röt Salignac, »om du ändå ville underlåta att göra dumma och onödiga frågor!»

»Du är således nyfiken, Salignac?»

Bastoul fann alltid ett elakt nöje uti att reta sin gode vän.

»Då den allgoda försynen», genmälde Salignac, som stundom gaf spefulla svar på spefulla frågor, »har varit så nådig mot mig, att den gifvit mig en vän med så lysande dygder, som du eger, Bastoul, så måste jag naturligtvis beflita mig om att sjelf ega någon dygd.»

»Måtte du lyckas i ett så svårt företag!»

»Intet gräl!» förmanade Valdemar Brand. »Låt oss höra hvad monsieur Aiguille har att säga sin hjertans kär, då han för sin usla passion offrar allt, till och med sin heder och sin medborgerliga ära.»

»Genast, om blott Salignac vill tiga med sina dumma qvickheter. Så skrifver monsieuren:»

»Min fröken!

»Det är för mig en sann och ren njutning att få
 »kalla er *min*, ty det är Ni ju? Det vill Ni alltid
 »vara? Såsom man och hustru skola vi lefva lyckli-
 »gare än något menniskopar hittills lefvat. Vi skola
 »alltid afguda hvarandra och jag skall bära er på
 »mina händer genom lifvet. Jag innesluter här be-
 »viset på allvaret och djupheten af min kärlek. Jag
 »besvär er, att Ni icke behåller handlingarna längre
 »tid än en timme. De skola lära er, att Ni icke
 »har skäl hvarken att kalla mig feg eller att fly ur
 »riket och från mig för tyskarnes skull. Återställ
 »allt inom en timme, ifall man skulle fråga efter det.
 »Till dess jag får kyssa edra läppar — de fullkom-
 »ligaste, jag någonsin sett — måste jag nöja mig
 »med att kyssa edra små biljetter, hvilka troget hvila
 »vid mitt hjerta.

»Alltid eder slaf

»*Ambroise Aiguille.*»

»Här ser man penningens stora inflytande», yttrade Bastoul filosofiskt. »Här hafva vi ett alldeles påtagligt bevis på guldets magt.»

»Jaså», utropade med hes röst Salignac, som under dagens enformighet hade ingått ett alltför innerligt vänskapsförbund med flaskan. »Jag trodde annars, att karlen drefs af den dårskap, som I plägen kalla kärlek. Men jag har förmodligen misstagit mig.»

»Det har du i dubbel mening, min vän. Först och främst bör du icke förvexla en sådan karls lidelse med den rena, kyska känsla, som bär namnet kärlek. Lidelsen och passionen förnedrar en människa, men kärleken upphöjer, renar och förädlar henne.»

»Hm!»

»Vidare misstog du dig i fråga om hvad jag egentligen menade. Icke är det egentligen penningen eller guldets, som drifvit honom till detta brott. Men om du minnes det, har karlen i sina förut skrifna epistlar endast talat om sin »kärlek», sitt »afguderi», sin »dyrkan», sitt »tillbedjande», men aldrig nämnt ett enda ord om äktenskap. Här i detta sista bref talar han om »man och hustru» och det är just detta, som bevisar guldets magt. Denna anspelning på ett kommande äktenskap har sin tydliga grund deruti, att fröken Wagenbach i sitt senaste bref yttrade orden: 'jag är omätligt rik'. Denna upptäckt har helt och hållet förändrat Aiguilles planer.»

»*Mon dieu!*» röt Salignac med harm. »Jag har alltid ansett kvinnorna såsom den uslare och bedrägligare hälften af människoslägtet, men jag börjar verkligen tro, att männen äro ännu sämre.»

»Ganska ofta!» medgaf Bastoul. »Men, mina vänner, vi få ännu icke hvila. Ännu hafva vi arbete att uträtta. Hvilken af er vill uppvakta kejsaren?»

»Kejsaren? Hvad skola vi göra hos honom? Ah! Du vill återställa dessa handlingar till honom såsom varande deras rätte egare?»

»Det är vår ovilkorliga pligt.»

»Naturligtvis!»

»Nå, hvem vill åtaga sig det?»

»Jag är förhindrad», yttrade Soumain dystert. »Min väg går nu till Rue de Rivoli.»

»Gör hvad ditt hjerta bjuder dig, min vän! Om hon blir varnad eller icke varnad, det är oss såsom patrioter fullkomligt likgiltigt, sedan Bismarcks planer i alla fall blifvit korsade. Dig såsom kusin är det måhända icke likgiltigt.»

»Kusin?» yttrade Soumain ännu mera dystert. »Om hon icke vore annat än min kusin, så . . .»

»*Mon dieu!* Min vän, hvad är hon då?»

»Hon är den kvinna, som blifvit utsedd till min hustru redan från min barndom. Förstån I mig nu?»

Soumain kunde med möda frampressa denna bekännelse. Sorgen hade öfverväldigat den starke mannen. Tyst fattade han sin hatt och gick ut. Striden hade för honom medfört ett sorgligt resultat.

»Stackars Soumain!» yttrade Bastoul och Valdemar, hvar för sig dragande en deltagande suck.

»Dårskap!» yttrade den i sådana ting naturligtvis fullkomligt känslolöse Salignac. »Han kan göra som jag och blifva . . .»

». . . kvinnohatare», inföll Bastoul. »Det vore den största dårskap, hvartill sorgen kunde förleda honom. Men . . . vi måste fatta ett beslut. Hvem skall uppvakta kejsaren?»

»Det bör du sjelf, Bastoul», yttrade Valdemar. »Salignac duger icke och jag är icke fransman.»

»Jag föreslår, att vi gå dit alla tre», inföll Salignac.

»Nåväl, låtom oss för en enda gång lyda Salignacs råd.»

Tjugosjette Kapitlet.

Krigsförklaringen.

Hos kejsaren hade man på förmiddagen denna dag en viktig öfverläggning. Det gälde att fastställa formuläret för krigsförklaringen och i detta ändamål hade utrikesministern, hertigen de Gramont, inställt sig i kejsarens kabinett klockan elfva. Krigsministern, marskalk Edmond Leboeuf, var äfven närvarande.

Kejsaren hade ett utseende, som tydligt nog visade, att han var trött. Hans drag røjde en viss slapphet — hans största olycka under denna kritiska tid — och en märkbar blekhet gjorde ett sorgligt intryck på de båda ministrarne, hvilka med personlig tillgifvenhet voro fästade vid sin monarks person.

Hertigen de Gramont såg orolig ut och betraktade ofta Napoleon med ett bekymmerfullt uttryck i blicken, men vördnaden bjöd honom att icke anställa sina undersökningar oftare än då kejsaren blickade åt annat håll.

Marskalken deremot gjorde inom sig en anmärkning rörande kejsarens ovanliga blekhet, sade till sig sjelf, att han grämde sig deröfver, men tänkte sedan icke på saken. Hans svaga sida var i allmänhet icke att tänka. Denne man, som gjort kejsardömet en och annan liten tjänst, som utmärkt sig vid Solferino och som för några månader sedan (Mars 1870) blifvit utnämnd till marskalk af Frankrike, var nu på väg att genom sin okunnighet om franska krigsmagtens egentliga belägenhet och sin dumdristiga önskan att besegra Moltke draga sin monark, som öfverhopat honom med välgörningar, och sitt land, som gifvit honom stora löner

för små tjenster, ned i den djupaste olycka, men det oaktadt satt han der i den kejsarliga fåtöljen och lutade sin breda rygg mot kejsarens skulpterade namnchiffer med den mest sjelfkära uppsyn och var uppenbarligen i fullkomlig okunnighet om sin egen dumhet. Han strök och snodde sin mustach med en uppsyn, som om han hade inbillat sig, att detta hundratal hårstrån på en sextioettårig mans öfverläpp skulle kunna förfära en hel verld.

Hvardera ministern hade sina papper i handen. Gramont medförde den pryddigt prentade krigsförklaringen och Leboeuf medförde de falska handlingar, som Bismarck hade genom Otilia von Wagenbach så behändigt stuckit honom i handen såsom äkta. Leboeuf var stolt öfver sitt goda fynd och visste äfven att låta andra se hvad han kände.

»Min käre Leboeuf», yttrade kejsaren i det han allvarligt betraktade den egenkäre ministern. »Ni kan således icke säga mig, hvarifrån Ni förskaffat er dessa papper?»

»Det är min hemlighet, ers majestät.»

»Behåll då er hemlighet, min käre minister. Ni kan väl åtminstone säga mig, om Ni är öfvertygad om deras trovärdighet.»

»Sire, jag ansvarar för, att de äro det.»

»Godt! Ni är tillräckligt gammal för att fatta storleken af detta ansvar. Låt oss således höra hvad de innehålla! Mina tankar voro i går sysselsatta med andra angelägenheter, så att jag icke fästade tillbörlig uppmärksamhet vid hvad Ni sade. Huru stor är då enligt dessa papper den förenade tyska krigshären?»

Leboeuf fördjupade sig i sina handlingar och svarade efter en stunds sökande:

»Sire, tyskarnes operationshär är fördelad i tre arméer. Den första arméen under general von Steinmetz har 37 bataljoner, 36 squadroner, 282 kanoner, 38,394 man och 5,374 ryttare i stridbart skick.»

Leboeuf vände några blad och fortfor:

»Den andra arméen under prins Friedrich Karl har 92 bataljoner, 74 sqvadroner, 312 kanoner, 95,850 man och 12,383 ryttare i stridbart skick.»

Efter att hafva vändt ännu några blad, yttrade marskalken:

»Tredje arméen, som kommenderas af kronprinsen af Preussen, har 83 bataljoner, 68 sqvadroner, 276 kanoner, 85,208 man och 11,446 ryttare i stridbart skick.»

»Hvilket», inföll kejsaren, »utgör för hela hären . . .?»

»212 bataljoner, 178 sqvadroner, 870 kanoner, 219,452 man fotfolk och 29,203 ryttare i stridbart skick.»

De siffror, hvilka Leboeuf efter sina papper sålunda angaf, motsvarade i sjelfva verket endast hälften af hvad Tyskland hade att uppställa i kampen mot Frankrike, men Leboeuf satte det oaktadt fullkomlig tro till dem.

»Mig synes», yttrade kejsaren, skakande sitt ädla hufvud, »mig synes det, som om dessa siffror icke kunde vara i enlighet med verkliga förhållandet. Tyskland har nu rustat sig under flera årtionden och borde hafva kommit till ett mera fördelaktigt resultat.»

»Sire», utropade Leboeuf, »jag är säker på min sak.»

»Nå, min minister, vi skola icke tvista. Jag säger ännu en gång, att Ni är gammal nog att förstå hvilket drygt ansvar, som hvilar på er i denna stund. Förr i verlden var statsmaskineriet så enkelt, att monarken med sitt eget öga kunde öfvervaka hvarje del deraf både i det inre och i det yttre, både i fråga om statens inre tillstånd och i fråga om dess förhållande till andra magter. Numera är en stat icke en enda maskin, utan en serie, en sammangyttrad hop af olika maskinerier, en invecklad organism, som man måste undersöka atomvis och aldrig kan på en gång öfverskåda. Nåväl, min marskalk, Ni har er del deraf att vårda. Jag skulle önska, att jag lefvat på Alexander den stores, Constantin

den stores eller Carl den stores tid. Då skulle jag icke hafva behöft se med andra ögon än mina egna, men då jag nu har den olyckan (härvid suckade Napoleon) att i stället lefva i det nittonde seklet, så måste jag foga mig i nödvändigheten att se med edra ögon. Bedrager Ni mig ...»

»Sire ...»

»... ve då er både här i tiden och i evigheten! Nu till något annat! Ni har krigsförklaringen färdig, herr hertig?»

»Här är den och kabinettssekreteraren Le Sourd är färdig att afresa.»

»Godt! Låt höra!»

Utrikesministern uppläste det ödesdiga dokumentet. Ett papper, som medförda så många olyckor och kostade så mycket blod, är af tillräckligt stor vikt för att anföras i dess helhet. Det hade följande lydelse:

»Undertecknad, Frankrikes chargé d'affaires, har att i enlighet med sin regerings befallning bringa följande meddelande till hans majestät konungens af Preussen utrikesministers kännedom.»

»Hans majestät Fransmännens kejsares regering har icke kunnat betrakta planen att sätta en preussisk prins på Spaniens tron annorlunda än såsom ett mot Frankrikes territoriala säkerhet riktadt företag och har därför funnit sig föranlåten att af konungen af Preussen begära den försäkran, att en sådan kombination icke kunde förverkligas med hans bifall.»

»Då hans majestät konungen af Preussen vägrat att afgifva denna försäkran och då han i närvaro af hans majestät fransmännens kejsares sändebud har antydtt, att han i detta och andra fall vill förbehålla sig rättigheten att rådfråga omständigheterna, så har den kejsarliga regeringen icke kunnat undgå att i denna förklaring se en hotelse såväl mot Frankrike som mot den allmänna europeiska jernvigten.»

»Denna förklaring har blifvit ännu mera förvärrad genom den underrättelse, som blifvit sänd till kabinetterna i Europa, att konungen vägrar mottaga kejsarens sändebud och ingå uti underhandlingar af något slag.»

»Till följd häraf har franska regeringen ansett sig åligga att ofördröjligen sörja för försvarandet af sin kränkta ära och sina sårade intressen och beslutat att i detta ändamål tillgripa alla genom sakernas läge nödvändiggjorda mått och steg samt betraktar sig från denna stund såsom varande i krigstillstånd gentemot Preussen.»

»Undertecknad har den äran att uttrycka sina försäkringar om högaktning och tillgifvenhet för ers excellens.»

»Berlin, 19 Juli 1870.»

När hertigen hade uppläst denna ödesdigra skrift, hvilket skedde med så högtidlig stämma, som stundens allvar kräfde, satt kejsaren en lång stund fördjupad i tankar. Hans blick var oafbrutet och med en viss stelhet i uttrycket riktad ut genom fönstret, men säkert är, att han såg icke hvarken de hvita, af solen belysta små molnen här och der på den eljest klara himlen, ej heller det rörliga lifvet på gatorna, der menniskor och djur, kärror för femton francs och ekipager för femtusen trängdes i en aldrig afbruten ström. Den syn, som fjettrade den mäktige monarkens uppmärksamhet, befann sig icke utanför honom, den tedde sig i hans eget inre. Gud allena vet hvad denna syn framstälde och hvarmed den fängslade kejsarens sinne. Att den icke var af angenäm art, derom vittnade de sammandragna ögonbrynen, den stundom krampaktigt rörda munnen och den ifver, hvarmed Napoleon tummade sin dyrbara urkedjas fina länkar.

Marskalk Leboeuf deremot tycktes vara vid ypperligt humör. Han hade nu drifvit saken till den punkt, der ett återvändande tycktes vara omöjligt. Han var säker om att

få krig mot den hatade eller, måhända rättare sagdt, afundade Moltke och därför strök han med högra handens fingrar välbehagligt sin gråa mustach och upprepade med ett brummande ljud, som liknade aflägsen åska, dessa ord i krigsförklaringen:

»Alla nödvändiggjorda mått och steg . . . hm! . . . mått och steg! . . . ja, mått och steg!»

Hertigen af Gramont, hvilkens utseende och beteende vittnade om en allvarlig karakter, en tänkande själ och ett mot all fåfänga väpnadt hjerta, betraktade med ett forskande uttryck i ögonen sin tankfulle monark, liksom om han i dennes stereotypa anlete hade önskat läsa både sitt och hela Frankrikes öde. Dock tycktes han omsider finna kejsarens tankfullhet och stillatigande alltför långvariga. Säkert är åtminstone, att han hastigt förde handen till sin urkedja och framtog sitt ur — en i guld och ädelstenar infattad halfkronometer.

Vid den blick, han kastade på urtaflan, tycktes han blifva häpen och jmförde hastigt sitt ur med den stora och mycket dyrbara bordstudsare, som stod på kaminkransen. Hertigens panna öfverdrogs med djupa veck och det var icke svårt att se, att han hade blifvit orolig i sinnet. Ännu en blick kastade han på Napoleons alltjemt lika tankfulla ansigte. Derefter suckade han lätt, reste sig upp från den beqväma fåtöljen och yttrade sakta:

»Sire! Värdes förlåta . . .»

Kejsarens gestalt skakades liksom af en plötslig förskräckelse.

»Hvad? . . . Ah, det är Ni, min käre minister! Jag hade försjunkit i tankar. Ni får förlåta en stackars monark, som mot sin egen vilja och, jag må väl säga det, mot sitt bättre vetande nödgas att börja ett krig, hvilket sannolikt skall medföra hans dynastis fall och fäderneslandets djupa olycka. Jag befinner mig i samma olyckliga ställning som

bonden, när han gift sig... jag är icke längre min egen herre. Mina ministrar, mitt folk, mina herrar republikaner, min tidningspress, alla vilja hafva krig... jag ensam ville gifva all min privata egendom, all min ära, hela mitt verldsrjkte för att behålla freden, men, *mon dieu*, hvad Bismarck vill och hvad franska folket vill, det måste ske. Jag är icke af naturen danad till att blifva en mot strömmen strötande käring... Ni ville säga något, min hertig...?

»Sire», svarade Gramont, »klockan är nu half ett och iltåget afgår österut klockan ett. Le Sourd är redo och väntar härute i förmaket. Om det skall blifva krig, så bör Le Sourd inom fem minuter vara på väg till jernvägsstationen.»

»Ni har rätt», yttrade kejsaren dystert, »tiden hastar. Nåväl, mig synes krigsförklaringen vara med stor insigt och mycken takt uppsatt och jag godkänner den. Låt afsända den, min hertig.»

»Sire, eder vilja är alla edra undersåtars lag. Jag får blott bedja ers majestät underskrifva denna order.»

»Gif hit!... Hvad är det?... Ah, en befallning till vår chargé d'affaires i Berlin, kabinettssekreteraren Le Sourd att aflemna krigsförklaringen på vederbörlig ort! Godt!... Men kan Ni icke sjelf, min hertig, utfärda denna order?»

»Jag har ansett sakens vikt fordra...»

»Nåväl! Ni har rätt. Jag vill underskrifva denna handling, men Ni måste kontrasignera. Ni och jag skola inför efterverlden bära ansvaret för detta krig, därför att vi hafva underskrifvit denna order rörande krigsförklaringen, och likväl vet Gud, att vi båda hafva gjort allt för att undvika detta krig.»

»Historiens dom är rättvis», genmälde Gramont allvarligt. »Under de första årtiondena kan den misstaga sig, men ju längre historieforskaren befinner sig från tiden för en verldshistorisk tilldragelse, desto mera klart ser hans öga.

Sire, både Ni och jag kunna med lugn afvakta hvad dom historien skall fälla. Våra samveten veta af intet ondt. Krigets rot och upphof är herr von Bismarck, krigets stam och grenar äro franska folket och franska tidningspressen. Måtte krigets krona blifva en gloria för Frankrike. Ännu är väl icke allt hopp förloradt. Vi *kunna* segra.»

Napoleon hade under Gramonts tal underskrifvit herr Le Sourds fullmagt. Hertigen mottog den och gick ut i kejsarens förmak för att öfverlemna handlingarna åt herr Le Sourd. Kejsaren sjönk tillbaka i sin stol, betäckte ögonen med sina darrande händer och suckade djupt, under det han hviskade:

»O öde!... Hemlighetsfulla... kanske fasansvärda magt! Hvarthän drifver du mig? I min ungdom trodde jag mig mäktig nog att kunna storma och intaga sjelfva himlen, om det gälde, och nu bäfvar jag för... ja, för hvad?... Vet jag det sjelf?... Sannolikt är min bäfvan föranledd af misstanken, att jag är bedragen af mina och landets tjenare... Idel aningar!... O, öde!... öde!... öde! Jag ville gerna gifva mitt lif för att vinna fred i denna stund, men jag *kan* icke få fred, äfven om jag ville köpa den med förlusten af den eviga saligheten och med en evig pina i skärselden. En hand af jern har gripit mig... den drager mig dit jag icke vill... det torde vara ödets hand... O, öde!... öde!... öde!»

Under tiden strök den krigiske Leboeuf sina mustacher och lyssnade med en viss medömkan till kejsarens framhviskade ord. Marskalken var till och med så stor ateist, att han icke ens kunde knäböja inför ödets gudomlighet. Några månader längre fram i tiden kunde han det.

Tjugosjunde Kapitlet.

Allmän förvåning.

Le Sourd hade fått sina sista instruktioner. Med krigsförklaringen och fullmagten i fickan på sin efter nyaste mod tillskurna rock reste han med iltåget kl. 1,5 från Paris till Berlin utan att veta, att han reste bort med Frankrikes lycka för ett fjerdedels sekel.

Kejsaren satt ännu qvar i sin stol och grubblade öfver den hemlighetsfulla magten *fatum*, ödet, då Gramont inträdde i kejsarens kabinett, efter att hafva affärdat kabinettssekreteraren Le Sourd. Leboeuf satt då ännu och snodde sin långa mustasch och kastade understundom en förvånad blick på den tankfulle monarken, som kunde låta dessa i Leboeufs tycke mycket naturliga saker hos sig framkalla en så stark oro.

Hertigens återinträde i kabinettet väckte upp Napoleon ur hans filosofiska betraktelser öfver ödet. Raskt skakade han af sig den själsdomning, som beherskade honom, och vände sig till sin krigsminister med denna lifligt uttalade fråga:

»Har Ni börjat vidtaga några åtgärder?»

Leboeuf släppte mustachen — en gärd af vördnad för Napoleon — och svarade utan tvekan:

»Sire! Vi äro redan ett stycke på vägen. Den 15 lät jag första afdelningen af kejsarligen gardet med åtta fullkomligt rustade batterier utrycka från Paris. De torde nu vara åtminstone sextio franska mil närmare gränsen. Order är afskickad till Algerien om truppernas snara hitsändande och jag är förvissad derom, att redan i dag en skeppslast

eller måhända två begifva sig på väg hit. Lagstiftande korpsen har den 15 med 240 röster mot 10 beviljat i och för kriget en kredit på femtio millioner... d. v. s. för kriget till lands. Hvad marinministeriet beträffar har det fått sexton millioner åt sig beviljadt med 448 röster mot en enda. Landet önskar således uppenbarligen detta krig. Då vi den 14 i statsrådet fattade beslutet att tillstyrka ers majestät kriget, men ers majestät önskade några dagars betänketid, så har jag icke vågat mobilisera vår fruktansvärda här. Dock är dermed ingenting förloradt, ty våra fiender hafva icke heller kunnat börja sin mobilisering...»

Här blef marskalken plötsligt nödsakad att afbryta sitt tal, ty en af Napoleons kammarherrar inträdde, bärande i handen en biljett, hvilken han med synbarligen uppriktigt menad vörndnad räckte kejsaren. Denne bröt biljetten och läste den.

»Ah, mina herrar!...» upropade han efter slutad läsning. »Om vi behöfde ännu flera vittnesbörd, än dem vi redan ega, i fråga om nationens önskan att få krig, så erbjudes oss här ett sådant och det så lysande, så klart, att till och med en menniska med en thomasnatur måste blifva öfvertygad. Mephistofeles har aldrig kunnat på ett mera öfvertygande sätt predika det ondas förträfflighet, än denna lilla biljett predikar om folkets längtan efter mord, brand, dödsskri, jemmer, tårar och blodsutgjutelse.»

»Folkets dom är ofelbar», menade den förtjuste marskalken.

»Sire», sade hertig de Gramont allvarligt, »jag hoppas, att folket icke har tillåtit sig någon dårskap.»

»Åhnej... åhnej!» genmälde kejsaren. »När tillåter väl folket sig någon dårskap? Är icke folket, liksom den helige fadren i Rom, ofelbart?... Vi vilja försöka att glömma, att ödet... ödet är den enda ofelbara magt i världen, vi vilja tro, att både folket och påfven hafva denna

egenskap. Sjelfve, så kejsare vi än äro, afsäga vi oss gerna alla anspråk derpå, ty vi hafva i dag begått en stor dårskap genom att förklara Preussen krig. Hvad nu beträffar innehållet af denna biljett, så ådagalägger den folkets längtan efter krig endast derigenom, att den omtalar för mig, hurusom folkets representanter i lagstiftande församlingen hafva för krigets skull antagit en lag om utfärdande af skattkammareobligationer till ett belopp af femhundra millioner francs... en alldeles opåräknad frikostighet, hvaröfver vi aldrig hafva haft att glädja oss, när det gällt fredliga och mycket nyttigare värf.»

Kejsarens ton var icke utan en viss bitterhet, när han sade detta, men han lugnade sig snart så mycket, att han kunde helt kallt yttra:

»Vi glömma emellertid alldeles att lyssna till vår käre marskalks tal om hvad han redan hunnit göra i fråga om krigsförberedelser. Ni sade, min käre Leboeuf, att...?»

»Jag ville säga», yttrade den krigiske marskalken, »att den skickligaste af tjänstemännen i krigsministeriet, monsieur Aiguille, har sedan åtta dagar varit sysselsatt med vår mobiliseringsplans granskning och med uppsättandet af de särskilda order, hvartill den kan föranleda. Jag har sändt min adjutant till honom för att afhemta allt och han torde om några minuter vara här, då ers majestät kan underskrifva ordena. Inom fem dagar skall hela vår här vara på krigsfot och inom åtta dagar skall den vara samlad vid kejsarrikets östra gräns, färdig att börja inmarscherandet i Preussen och det stora och ärofulla tåget mot Berlin.»

»Så vida ödet tillstädjer oss...» inföll kejsaren dystert.

Att kejsar Napoleon hyste en nästan oinskränkt vördnad för den inbillade magt, som kallas ödet, är en för nutiden icke obekant omständighet, öfver hvilken vi för vår del alldeles icke känna någon förvåning. Endast den tankeslöa, den nära idiotiska menniskan kan undgå att märka, att

verldens gång sällan är sådan som den vise önskar den, att det goda ofta trampas ned i orenligheten af det onda, att listen och lasten hafva större framgång än dygden och klokheten, att den ädla tanken ofta omintetgöres af det onda anslaget, den förträffliga människan förnedras af den eländiga och usla, att hvad godt och ädelt man tänker och söker utföra, det tillintetgöres af sjelfviskheten, egenkärleken, egennyttan, fegheten, slugheten och lasten hos andra människor. Nåväl, man säger att Gud är kärleken, att Gud är visheten, att Gud är godheten. Men det stackars människoförnuftet, som ser huru idealet oupphörligt trampas under ondskans fot, frågar sig, huru en Gud, som är kärlek, vishet och godhet kan tillåta så mycken kärlekslöshet, dumhet och ondskas, huru han kan tillstämja det ondas nästan oafbrutna seger öfver det goda, lastens öfver dygden, förtryckets öfver friheten. Och den som icke har *den lutherska tron på det godas seger just genom det ondas egen utveckling, blomstring och tillintetgörelse*, den som icke i en sant religiös tro på den gudomliga försynens verldsstyrelse har vunnit den rätta synpunkten för bedömandet af verldsloppet, han ledes oundvikligen till att tänka sig en blind, medvetlös och därför oöfvervinnlig magt såsom verldslifvets och människoverldens högsta lagstiftande myndighet . . . och dermed är fatalismen färdig. Ödet sättes då ovilkorligen på försynens tron. Ödet får tyglarna i sin hand. Ödet styr verldens lopp, såsnart man icke vill se, att Gud gör det. Den öfvernaturliga styrelseprincipen förnekas af ingen. Oenigheten rör blott frågan om, huruvida verldsstyrelsen är personlig och tänkande eller opersonlig och utan tankeförmåga, blind, dum, nyckfull, elak. Ettdera måste den vara. Napoleon, en af katolicismens söner, hade aldrig lärt känna den personlige Guden så som han dyrkas af en protestant. Fången i pelagianska föreställningar om människans oberoende af Gud, *måste* han, då han såg de onda anslagens öfvervigt i verlden, tänka sig

en annan öfvernaturlig magt, som med förfärande obeveklighet gäckas, visserligen stundom med det onda, men oftast och företrädesvis med det goda, med de goda tankarna, planerna och företagen. Vi vilja till och med gå så långt, att vi påstå, att hvarje tänkande katolik måste blifva en fatalist, såvida icke i hemlighet för honom sjelf de protestantiska lärornas principer vunnit insteg hos honom, och att äfven hvarje protestant, som tillsluter ögat för den sköna lutherska läran om friheten och nåden, om mensklig vilja och gudomlig vilja, i sjelfva verket är nedsjunken i de muhamedanska föreställningarna om en öfvernaturlig magt, som blindt och omedvetet, dumt och oöfverlagdt drifver menniskan hit och dit med eller mot hennes vilja — ty viljan har på denna ståndpunkt förlorat all betydelse och kunde gerna uteslutas ur sådana människors ordförråd eller åtminstone blott bibehållas såsom benämning på en märkvärdig egenskap, hvilken tillkommer — aporna och de andra osjäliga djuren.

Vi kunna således alldeles icke medgifva, att vi känna någon förvåning öfver Napoleons beständiga tanke på ödet. Hans store namnes beklagansvärda slut var redan i och för sig anledning nog att i hans själ inplanta en obestämd fruktan för den magt, som lät Napoleon den förstes lysande sol sjunka ned i oceanen och hånad slockna bland de ödsliga klipporna på Sanct Helena — en förträfflig bild af den menskliga ädelhetens oftast fruktlösa kamp mot den menskliga uselheten.

Kejsaren återtog:

»Ni tyckes vara förvissad om våra vapens seger, min käre marskalk. Ni hyser då icke det aldraminsta tvifvel om vår vapenlycka?»

»Vi kunna icke besegras.»

»Godt! Jag skulle gerna ingå på er åsigt, om jag icke kände ödets oberäkneliga nyckfullhet.»

»Ödet!» utropade marskalken med ett öfverlägset leende.
 »Hvad är ödet? Sire, jag tror icke på ödet eller rättare jag tror, att hvarje menniska är sitt eget öde.»

»Ni tror icke på ödet, Leboeuf? Hvad Ni är lycklig! Jag skulle gerna gifva tio år af mitt lif för att undgå den förfärliga åsynen af ödets obevekligt stränga och på samma gång hånfulla ansigte, som nu visar sig för mig, såsnart jag står i begrepp att företaga någonting af stor vigt och betydelse. Jag tycker mig i detta anlete läsa domen öfver mina företag, jag tycker mig se en infernalisk glädje öfver att min goda vilja, mina vakor och omsorger, mitt arbete och mitt sträfvande — allt skall blott leda till förderf. O, öde! . . . öde!»

Napoleons ögon ljungade af en hastig blixtn — ett återsken från hans ungdoms och kraftiga mandoms dagar — men snart försvann elden i hans blick och hela hans ansigte røjde en själsslapphet, hvilken icke bådade något godt för framtiden. Hans tro på ett öde, som redan höll förderfvet i beredskap åt honom, beröfvade honom den sista återstoden af en kraft, hvilken en i hans inre härjande sjukdom sedan flera månader hade undergräfft. Gramont betraktade med bekymmer och deltagande sin monark, men Leboeuf var alltför dum och egenkär att kunna egna någon uppmärksamhet åt någon annan än hans eget dyrkade »jag». Han log på ett sätt, som skulle föreställa sarkastiskt, och yttrade:

»Vi äro redo, Preussen skall till sin olycka få erfara det.»

Dervid smekte han med högra handen sin mustach och med den venstra den falska tyska mobiliseringsplan, som Bismarck spelat i hans händer, och det tycktes nästan, som om han i sitt hjerta ansett den gråsprängda mustachen och de falska papperen såsom det säkraste värn för honom sjelf, för Napoleon och för Frankrike.

Klockan på kaminen slog ett. Ännu satt kejsaren tyst och tankfull. Men när visarne tillkännagåfvo, att klockan

var 1.5, lyfte han plötsligt upp hufvudet, betraktade ett ögonblick uret och utropade derefter med något större kraft än han dittills hade under detta samtal ådagalagt:

»Le Sourd afgår i detta ögonblick från bangården. Krigsförklaringen är på väg till Berlin. Ingen mänsklig magt kan återkalla den, ty om vi ville i detta ändamål använda telegrafan, skulle vår obeslutsamhet snart blifva känd och göra oss löjliga inför hela världen. Tärningen är således kastad och oss återstår intet annat än att genom ihärdighet, klokhet och mod söka att beveka ödet till skonsamhet.»

»Vi skola, om det behöfves, besegra sjelfva ödet», inföll marskalk Leboeuf i skrytsam ton.

Knappt hade han låtit dessa förmättna ord gå öfver sina läppar, förrän kejsarens tjänstgörande kammarherre inträdde och hviskade några ord i marskalkens öra. Denne for upp, som om han hade träffats af en elektrisk stöt. De ord, med hvilka kammarherren frambringade en så öfverraskande verkan, voro följande:

»Löjtnant Chevreau har återkommit och önskar tala med herr marskalken. Han bad mig nämna, att en stor olycka har inträffat.»

»Det vore väl f-n!» utbrast marskalken så högt, att det väckte den tankfulle kejsarens uppmärksamhet.

»Hvad är det om?» frågade Napoleon.

»Ah, ingenting... ingenting!» svarade Leboeuf så lugnt, som det var honom möjligt. »Löjtnant Chevreau, min adjutant, hvilken jag skickade till monsieur Aiguille för att afhemta mobiliseringsplanen och de andra handlingarna, väntar mig i förmaket och brinner af längtan att få öfverlemna de viktiga dokumenterna i min hand. Sire, Ni tillåter mig sannolikt att gå och hemta dem?»

»Gå, gå, min käre Leboeuf!»

Marskalken följde kammarherren och kejsaren blef för en stund ensam med hertigen de Gramont.

»Nåväl», sade nu kejsaren, »huru förhåller Österrike sig, min hertig? Kunna vi hoppas dess bistånd?»

»Sannolikt icke! Österrike har af Preussen fått betalning för sin neutralitet.»

»Öde . . . öde! . . . Nå, Italien?»

»Äfven derifrån hafva vi intet att vänta annat än toma ord och stora löften.»

»De tyska småstaterna då? Baiern? . . . Würtemberg? . . . Baden? . . . Sachsen?»

»Om vi blott genom ett plötsligt infall i Tyskland kunna afskära dessa småstaters förbindelse med Preussen, så torde de ännu kunna vinnas för oss. Man är i dessa stater ännu icke särdeles nöjd med den preussiska hegemonien öfver Tyskland och skall säkert göra sig ett nöje af att hjälpa till att förnedra Preussen. Allt beror emellertid derpå, att våra arméer skyndsamt intåga i Tyskland.»

»Nå, den saken sköter nog Leboeuf om . . . Men hvad är det, min käre Leboeuf? Ni ser så blek och förvirrad ut.»

Den kække marskalken hade verkligen kommit tillbaka med ett helt annorlunda beskaffadt utseende än vid utgåendet. Han var blek som ett lik, hans hår i oordning, hans blick stel och stirrande. Derjemte hade underläppen, hvilken den modige marskalken annars plögade skjuta upp under de yfviga mustascherna, nu en i ögonen fallande benägenhet att låta sig af sin egen tyngd dragas nedåt.

»En olycka!» stammade han.

»Hvad menar Ni? Jag kunde väl tänka, att ödet icke skulle dröja att spela oss något spratt. Nå, hvaruti består er jobbspot?»

»Sire, vår mobiliseringsplan och vår *ordre de bataille* . . .»

»Nåväl?»

»De äro borta . . . stulna . . . bortröfvade . . .»

Napoleon och Gramont störtade upp.

»Hvad säger Ni?» utropade kejsaren. »Ni måste misstaga er.»

»Tyvärr misstager jag mig icke.»

»O, öde!» suckade kejsaren, i det han sjönk tillbaka i sin fåtölj. »Och krigsförklaringen är afsänd! Vi kunna icke återkalla den. Månader skola gå förbi, innan vi hafva upprättat en ny plan för mobiliseringen, och under tiden skall fienden tränga in i hjertat af landet. *Mon dieu!* Detta slag af ödet var hårdare än jag kunnat vänta. Allt . . . allt är nu förloradt.»

Att kejsaren var ytterst svag till kroppen, visade sig nu. Den upprörande underrättelsen, som i Napoleons yngre dagar blott skulle hafva upptändt hans vrede, utan att nedslå hans mod och energi, grep honom nu så hårdt, att han afsvimmad sjönk tillsammans i sin stol. Medan marskalken gick fram och tillbaka i kabinettet och med knutna händer bearbetade den panna, som skyddade hans toma hjerna, egnade Gramont sina omsorger åt kejsaren. En ganska naturlig obenägenhet att låta någon se monarkens svaghet afhöll honom från att påkalla uppvaktningens eller betjeningens bistånd.

Efter fem minuters bemödanden lyckades det för den trogne Gramont att återkalla kejsaren till sans. Den olycklige monarkens första ord voro:

»Vi måste söka att vinna fred, äfven om det måste ske på bekostnad af vår ära. Att *nu* gå i striden vore värre än en galenskap, det vore en dumhet.»

»Sire», sade Gramont, »Ni måste lugna ert sinne. Sedan vilja vi såsom trogne tjenare hjälpa ers majestät att uppsöka någon utväg ur detta bryderi. Måhända har vår käre marskalk oroat oss utan orsak. Alltsammans inskränker sig troligen till en mystifikation.»

»Hvem har gifvit er underrättelsen, Leboeuf?» sporde kejsaren med matt röst.

»Löjtnant Chevreau, som var af mig skickad att hemta de viktiga handlingarna hos monsieur Aiguille.»

»Är monsieur Aiguille en af edra tjänstemän?»

»Ja, sire!»

»Hafva de viktiga handlingarne funnits hos honom?»

»Ja, sire!»

»Det var oförlätligt af er att låta en enskild person hafva så utomordentligt viktiga handlingar hos sig. Ni har svikit er pligt, herr marskalk.»

»Sire, jag erkänner mitt fel, men . . . för att skyndsamt få alla behöfliga ordres utskrifna, har jag varit nödsakad att låta tjänstemännen arbeta hemma och icke endast under den vanliga korta tjänstetiden på embetslokalen.»

»Är löjtnant Chevreau kvar i förmaket?»

»Jag befalde honom vänta.»

»Kalla in honom, Gramont. Vi vilja sjelfve förhöra honom.»

Löjtnant Chevreau inträdde och visade sig vara en ung man med fördelaktig växt, hållning och utseende och dessutom redan nu i ungdomen begåfvad med ett par mustacher, som gånge goda förhoppningar om sig för framtiden. Med sådana mustacher kunde löjtnant Chevreau göra sig säkra förhoppningar om en marskalkstaf i Frankrike.

Hans berättelse var följande:

»Sire», sade han, »jag begaf mig på grund af monsieur marskalkens befallning till sekreteraren i krigsdepartementet, monsieur Aiguille, för att afhämta några viktiga handlingar. Jag fann monsieuren sjuk och sängliggande. Ett farligt sår i bröstet fjättrade honom vid sängen, sade han, och att döma af hans blekhet och det lidande utseende, som han företedde, torde han nog hafva sagt sanningen i detta fall. Jag framförde mitt ärende och erbjöd mig att efter hans anvisning framtaga papperen ur deras förvaringsrum. Min fråga och min begäran framkallade en mycket besynnerlig verkan hos

monsieur Aiguille. Hans redan förut bleka ansigte blef ännu blekare, hans mun förvreds på det mest obehagliga sätt, hans ögon stirrade på mig, som om han icke hade förstått min fråga. Plötsligt föll han med ett hemskt anskri tillbaka mot kuddarna i bädden. Han var afsvimmad och hans medvetslösa tillstånd räckte länge. Slutligen lyckades det mig dock att med tillhjälp af en flaska ammoniak, som jag fann på nattduksbordet vid hans säng, väcka honom till sans igen. En tung suck arbetade sig fram ur hans bröst, derefter vaknade han och stirrade ett ögonblick på mig så vildt, att jag trodde honom vara vansinnig. Småningom blef hans blick lugnare, så att jag trodde mig kunna våga ånyo framställa min begäran om handlingarna. Han började då berätta mig, att de blifvit honom fränstulna. Den berättelse, som han uppdukade för mig, var i korthet af följande innehåll. I går afton klockan elfva hade sex maskerade och beväpnade män rusat in i hans bostad och med hotande röster och åtbörder befalt honom framlemna mobiliseringsplanen och andra krigsministeriet tillhöriga handlingar, som funnos i hans bostad. Naturligtvis ville han icke gå in derpå, utan bad dem aflägsna sig. Då drogo de sina värjor och anföllo honom alla på en och samma gång. Upplyftande en stol och hållande den framför sig såsom en sköld, retirerade han till den plats, der hans egen värja hängde. Nu grep han skyndsamt detta vapen och besvarade hugg med hugg, stöt med stöt. I längden kunde naturligtvis denna ojemna strid icke utfalla till hans fördel. Hans sex motståndare voro väl öfvade i värjans bruk och anföllo med okuffligt mod och bittert raseri. Efter en half timmes hjelte-modig strid, kände han en värjspets i sitt bröst, vacklade och föll afsvimmad på golfvat, badande i sitt eget blod. Skurkarne genomsökte under hans medvetslöshet alla hans skåp och lådor. När han omsider uppvaknade, voro de borta och med dem de vigtiga handlingarna och honom

återstod intet annat än att med förtviflan i hjertat släpa sig till sin säng och dö der.»

Medan löjtnant Chevreau återgaf denna af monsieur Aiguille slugt sammansatta historia, gick marskalken fortfarande med bister uppsyn och hängande underläpp fram och tillbaka i kejsarens kabinett och tycktes alldeles icke i denna stund hafva någon aning om den brist på vördnad för det kejsarliga majestätet, som han sålunda ådagalade. Att han knöt händerna i byxfickorna och mumlade bistra ord, visade äfven, att hans inre var stadt i ett uppror af så svår beskaffenhet, att den yttre omgifningen icke fans till för honom. Han glömde till och med bort sina goda vänner mustacherna och visade sålunda i motgången en otacksamhet, hvilken eljest plägar anses nästan oskiljaktig från medgången och lyckan.

Kejsaren satt dyster och anklagade i sitt sinne den hemlighetsfulla magt, under hvars obevekliga inflytande han nu mer än annars kände sig vara hemfallen.

»O, öde! . . . grymma öde!» mumlade han emellanåt, men han hvarken knöt händerna eller gaf något annat vittnesbörd om vrede och aldraminst om en vrede, som liknade krigsministerns.

Hertig de Gramont lutade hufvudet mot handen och tycktes anstränga sig för att finna någon utväg ur de svårigheter, som hopade sig.

Om man undantager det af de tjocka mattorna dämpade ljudet af marskalkens steg, var det nu en lång stund alldeles tyst i kejsarens kabinett.

Plötsligt hördes ett högljudt buller i förmaket. En kammarherre inträdde i kabinettet och yttrade:

»Sire, tre herrar önska, att ers majestät tackes gifva dem audiens. De säga sig hafva en högst viktig upptäckt att meddela ers majestät.»

»En ny jobbspost; kan jag tro!» suckade kejsaren och gaf sin trogne Gramont en talande blick.

»Sire», återtog kammarherren, »de tre herrarne sågo ingalunda så nedslagna ut, att jag kan tro dem medföra dåliga nyheter.»

»Deras namn?»

»De två äro fransmän och heta Bastoul och Salignac. Den tredje är en svensk och kallar sig Valdemar Brand.»

Ah! Svensk!... Då lär det icke vara frågan om något ondt. Jag har aldrig funnit svenskarne annat än redliga och fransmännen tillgifna. Vi vilja verkligen genast höra dem.»

Kejsaren talade lifligt. Den kraft, som ännu fans kvar i hans själ, uppflammade häftigt såsom en låga ur falaskan.

Hertig de Gramont gaf löjtnant Chevreau ett tecken att afträda; hvilket han också gjorde i samma ögonblick, då kammarherren införde de tre vännerna.

Tjugoåttonde Kapitlet.

En vän i nöden.

René Renard var, såsom vi minnas, af sin farbror instängd inom de fyra trånga väggarna i ett vindsrum, från hvilket han visserligen kunde fröjda sig af en förtjusande utsigt öfver några af Paris' gator och en hel mängd hustak, men ur hvilket han icke såg någon möjlighet att fly. Huru djerf och full af mod han än var, bäfvade han dock för att våga ett hopp från det tjugo alnar öfver marken sittande fönstret och han hade tillräckligt förstånd att inse, att han

från ett sådant äfventyr icke kunde hoppas återvända med helbregda lemmar eller ens med lifvet.

Emedan René icke blott var en djerf och oförvägen yngling, utan äfven en klok och förständig yngling, hängaf han sig icke åt någon sinnesrörelse med anledning af sin fångenskap, förrän han hade undersökt möjligheten af alla tänkbara utvägar till flykt. Han började med dörren, men fann den så fast och säkert tillbommad utanför, att det icke ens var honom möjligt att med den våldsammaste ansträngning skaka den. Der fans således intet hopp om räddning. Han vände sig nu till väggarna, men han fann öfverallt ett fast och ogenomträngligt murverk, af hvilket han visserligen kunde med sina naglar afskrapa en eller annan liten smula, men som han aldrig kunde hoppas genombryta, utan verktyg som han var, då farbrodern till och med beröfvat honom värjan.

Paul Renard hade varit nog ädelmodig att hos sin brorson qvarlemna en liten lampa. Mörkret bröt fullkomligt in och ehuru det var en sommarnatt, tyckte René likväl, att rummet var hemskt i det obestämda, svaga skimmer, som från den temligen ljusa himmelen spred sig in genom det lilla fönstret. Han tände därför lampan och nu först var han i stånd att rätt uppfatta beskaffenheten af sitt fängelse. Fyra nakna väggar, som fordom varit beklädda med tapeter, af hvilka ännu här och der fans qvar en till hälften förmultnad trasa — detta var hvad René såg. Icke ens ett spår fans af någon möbel, icke en gång en säng, på hvilken han kunde hvila. I ett hörn af rummet stod en kamin och dennas af dam betäckta krans var det enda ställe, der René kunde ställa sin lampa, om han icke ville placera den på golvet. Spindelväfvar funnos emellertid till öfverflöd både i taket och i fönstret och särskildt i de tre hörn af rummet, som för öfrigt voro fullkomligt toma. På sjelfva golvet låg en hög af böcker, som voro öfverhöljda med

dam och uppenbarligen icke blifvit vidrörda af menniskohand under många år.

Hvad René sålunda såg var ingalunda egnadt att ingifva honom lugna och tröstrika tankar. Hans unga hjerta nästan stelnade af fasa, då han nu betraktade det fängelse, som den helige och stränge farbrodern tilldelat honom. René var från sin tidigaste barndom vand vid en viss komfort och den smak för det komfortabla, som han i föräldrahemmet hade inhemtat, hade icke minskats under vistelsen i farbroderns hus, ty denne var sjelf ingen hatare af livvets bekvämligheter. Såsom god katolik måste professor Renard visserligen »späka sin lekamen» och, om man fått sätta tro till de ord, med hvilka han på föreläsningssalen i Sorbonne beskref sina späkningar, skulle man hafva varit sinnad att när som helst underskrifva en petition till den helige fadern i Rom angående professors upphöjelse till helgonvärdighet redan under lifstiden. Det oaktadt skulle man, om professors husfolk icke hade varit alltför väl aflönadt för att sqvallra ur skolan, hafva kunnat af dem inhemta ganska värderika upplysningar angående herr professors späkningar och man skulle på detta sätt hafva fått veta, att Paul Renard i sjelfva verket aldrig fastade, aldrig i hemmet begagnade radbandet, aldrig i verkligheten kände »den saliga fröjden» att piska sig blodig och derefter påkläda sig den hårda och stickande tagelskjortan — en fröjd, som Paul Renard likväl aldrig försummade att med lifliga ord och målande skildringar beskrifva för de troende eleverna i teologiska fakulteten. Medan herr professorn sålunda gaf sig ett sken af att vara ett helgon, var han i sjelfva verket ingalunda någon kostföraktare i fråga om jordisk bekvämlighet och sinliga njutningar. För honom berodde allt på skenet eller, rättare, han ansåg, att ett gudfruktigt sken kunde lika lätt och lika säkert föra honom till den timliga befordran, hvilken han fikade efter, som någonsin en verklig och

gedigen gudaktighet i katolicismens former. Det var därför icke underligt, att herr professorn hittills hade omgifvit både sig sjelf och sin brorson med all upptänkbar komfort. Hvad brorsonen beträffar hade Paul Renard hittills ansett detta såsom en nödvändig grund till den uppfostran, hvarmed han ämnade göra René till sin slaf — en uppfostran, som afsåg att af den modige, djerfve, rättänkande gossen skapa en lika veklig, falsk, slug och beräknande »räf», som professorn sjelf var. Endast på detta sätt kunde Paul Renard hoppas att i René Renard vinna en trogen vapendragare och förfäktare i de stundande striderna på befordingarnas tornerplats.

För en yngling, som aldrig någonsin hade saknat någon enda af de bekvämligheter, med hvilkas upptänkande och utförande vinningslystnaden här i verlden sysselsätter sig för att tillskansa sig de rikes penningar, var det i sanning en bedröflig syn, som tedde sig i det trånga vindsrummet med sina fyra nakna väggar, sin dammiga kamin, sina af orenlighet öfverhöljda böcker och sina uråldriga spindelväfvar. Han tänkte med fasa på nödvändigheten att tillbringa natten liggande på detta smutsiga golf med armen till hufvudgård och han tänkte med nästan ännu större förfäran på de många små varelser, som ilade hit och dit öfver golfvet — spindlar, tusenfotingar, sköldpaddformiga små gråsuggor och insekter af åtskilliga slag.

René ryste mot sin vilja.

»Huru länge skall jag sitta fången här?» suckade han, men de nakna väggarna voro stumma och de osjäliga smådjuren på golfvet förmådde icke heller gifva något svar. Det är också troligt, att René icke behöfde något svar, enär han ganska väl visste, att hans farbroder var en hårdhertad man med ett mildt ansigte, ett slags dubbelmänniska, som aldrig visade verlden den rätta sidan, en man, som icke skulle tveka att låta sin brorson både frysa, hungra och

törsta och förgås i orenlighet och elände, om det kunde för professorn medföra någon fördel. René insåg därför ganska väl, att han icke kunde hoppas på befrielse ur sitt närvarande usla läge, förrän han utvecklat sig till en lika fulländad hycklare som hans farbroder sjelf.

Dessa tankar väckte till lif och verksamhet i ynglingens hjerta ett raseri, som hade slumrat der ända sedan hans inträde i den eländiga vindskammaren. René började springa fram och tillbaka i sitt rum, trampade utan förskoning under denna vansinniga promenad ihjäl många dussin krälände, krypande och hoppande smådjur, utan att märka den förödelse, han anställde bland de varelser, hvilka genom långvarig häfd hittills ansett sig vara i evig besittning af de plankor, som i deras ögon förestälde verlden. Under denna språngmarsch vred ynglingen sina händer i förtviflan och, för att icke fördölja något af sanningen, han uttalade här om sin skenhelige farbror åtskilliga epiteter, hvilka ingalunda skulle hafva behagat professorn sjelf, om han hört dem, eller studenterna i Sorbonne, om orden hade kunnat nå dessa af professors hyckleri, af brorskålarna, af de vänliga och ödmjuka helsningarna fullkomligt förtrollade unge mäns öron.

Till råga på olyckan började René äfven tänka på sin lilla Rosette och det förorsakade honom en förfärlig harm, när han tänkte på, huru många dagar, veckor, månader, kanske år, som skulle gå förbi, innan han åter finge taga den älskliga flickan i sin famn och på oskyldigt sätt njuta af hennes umgänge. René var ursinnig, men då hans klara förstånd snart sade honom, att hans vrede var gagnlös, försökte han bemästra sitt upprörda sinne och tillkämpa sig herravälde öfver sina passioner. För att underlätta vinnandet af denna seger gick han bort och tog bland de i vrån liggande böckerna den första, som hans händer vidrörde. Med denna i handen kröp han upp och satte sig

på kaminkransen bredvid lampan. Han skulle icke för något pris hafva velat sätta sig på det af de många smådjuren beherskade golfvet och det var hans verkliga afsigt att tillbringa sin natt sittande på kaminens krans med fötterna tre fot från golfvet.

Af en händelse var den bok, som följde honom upp på kaminen, en åldrig upplaga af Quintus Horatius Flaccus — den bok, med hvilken man i Sverige uppbygger skolungdomen och inplantar i dem — sedlighet. René hade hade aldrig förut sett denna bok, men han egde tillräcklig kunskap i latinet för att läsa den fjerde bokens trettonde ode *in Lycen vetulam*. Det var honom icke svårt, men deremot ganska interessant att läsa detta ode, om hvilket man med rätta har sagt, att »man finner der visserligen den lycklige skalden, men man söker förgäfves den hederlige mannen». Han lärde här känna, huru den hedersmannen Horatius, som häftigt, men förgäfves älskat den gudomliga Lyce i hennes ungdom, nu på hennes ålderdom hånar och begabbar henne. Detta var något, som smakade en ung man, hvilken ännu icke hade mognat tillräckligt för att genomskåda skaldens moraliska uselhet, och René läste skaldestycket med förtjusning. Eldad af denna till och med i våra moraliska svenska skolor godkända ungdomsläsning, uppsökte René första bokens tjugofemte sång *ad Lydiam* och han hade just i den första raden inhemtat, hurusom *junctas quatiunt fenestras ictibus crebris juvenes protervi* och en hel del andra vackra saker om denna dygdädra Lydia, då han plötsligt hörde ljudet af ett på långt afstånd fördt samtal.

René lät boken nedsjunka i knäet. Den lättsinnige Horatius, den känslolösa Lyce, den mindre obevekliga Lydia, den hos de gamle romarne — förebilder för nutidens i statens skolor uppfostrade slägte — vanliga seden, att älskare om nätterna med vapen i hand forcera sina huldgudinnors

dörrar — allt detta var med ens glömdt och René var blott ifrig att lyssna till det ljud af röster, som trängde till hans öron.

Till en början trodde han, att man samtalade ute på vinden. Han sprang därför skyndsamt ned från sin höga plats och ilade bort till dörren. Der hörde han ingenting och det tycktes, som om de samtalande redan hade tystnat eller aflägsnat sig så långt, att de icke mera kunde höras. René kände sig bedragen i de förhoppningar, som vaknat i hans hjerta, och återvände till sin plats på kaminkransen. Knappt hade han intagit sin förra ställning, innan han å nyo hörde rösterna, utan att dock kunna urskilja hvad som sades.

René skulle nu, om han hade varit vidskeplig, fått underliga tankar i hufvudet, men René var alls icke behäftad med denna svaghet. I stället för att anställa betraktelser öfver möjligheten af för våra öron förnimbara röster ur andeverlden, började han med ögon och händer undersöka kaminen och snart fann han förklaringen öfver ett förhållande, som till en början syntes nästan underbart.

Bakom hans hufvud fanns på kaminen en liten lucka af messing och René förstod utan svårighet, att denna lucka tillslöt mynningen af en kanal, som genom kaminens inre ledde upp i takåsen och var inrättad i ändamål att åstadkomma luftvexling i vindsrummet. René förstod äfven, att denna ventilationskanal stod i förbindelse med en annan sådan, hvilken från professors eget rum, som befann sig midt under Renés vindskammare, mynnade ut i samma hufvudkanal, hvilken derefter steg mot höjden. Denna inrättning, som i sjelfva verket blott var afsedd för luftvexlingen i de båda rummen, kunde emellertid tjenstgöra äfven såsom språkrör. René fattade genast sakens sammanhang och var icke sen att genom luckans öppnande bereda ett ännu mera

fritt inträde för de ljud, som från herr professors rum uppstego till honom.

Han lutade örat intill ventilen och lyssnade.

»Ah!» yttrade han halfhögt. »Det förhåller sig alldeles som jag trodde. Jag igenkänner tydligt min käre farbrors honungsöta röst och . . . hvem är den andre? . . . Ah! Det är Jaques, hans lakej . . . Jag har aldrig kunnat fördraga den karlen. Han är minst lika listig och lika elak som professorn och det vill säga, att han är nära nog fullkomlig i dessa båda onda egenskaper. Jag vill höra hvad det är, de hafva att öfverlägga om. Någonting godt lär det icke vara.»

Medan René höll denna monolog, upphörde han icke att med uppmärksamhet iakttaga hvad som sades.

»Du säger således, min käre Jaques», hördes Paul Renard yttra, »att qvinnan icke är nöjd med mindre än ett tusen francs om året? Det är dyrt . . . mycket dyrt.»

»Jag medgifver det», svarade lakejen, »men man bör besinna, att hon har ett barn att kläda och föda och dessutom hotar hon med att väcka skandal, om icke herr professorn gör upp saken efter hennes önskan. Jag skulle vilja tillråda, att . . .»

»Ingen skandal! För alla helgons och martyrers skull, min käre Jaques, vi måste undvika skandal. Gif henne hvad hon önskar, så blir jag henne qvitt.. Det är förfärligt hvad qvinnorna äro efterhängsna.

»Rysligt!» försäkrade Jaques.

»Nå, huru säger Horatius, den skalken: *Informes hie-
mes reducit Jupiter*, d. v. s. den allsmäktige låter oss för omvexlings skull med tiden smaka den gräsliga ålderdomsvinterns plåga. Vi blifva en gång gamla och böra därför njuta, medan vi äro unga. Sådan är den förträfflige skaldens mening, min käre Jaques.»

»Den skalden torde hafva varit hvad skalder sällan

äro — en förständig karl», menade Jaques, som fann den horatianska lefnadsfilosofien i sin smak.

»Åtminstone var han en man, som icke försmådde lifvets njutningar. Qvinnor och vin voro hans gudar. Dock saknar jag hos honom ärelystnadens förtjenst.»

»Då var han i alla händelser ett nöt», inföll Jaques.

»Nej, min vän, men han saknade en väsendtlig egenkap. Jag för min del vill gerna lefva så, att när jag en gång blir gammal och måste med honom utropa: *vixi puellis nuper idoneus et militavi non sine gloria*, jag då har någonting att trösta mig med, och det är ärelystnaden, som skall förskaffa mig en biskopsstol till tröst i min ålderdom.»

»Eller en kardinalshatt . . .» inföll Jaques.

»Du har rätt . . . måhända till och med en påfvemössa. Hvem känner i förväg sitt öde? . . . Nåväl, min käre Jaques, har du uppsparat någonting nytt för min jordiska menniska?»

»Jag hoppas, att herr professorn skall blifva nöjd.»

»Du har således funnit något? Säg! Hvem är hon?»

»En engel!»

»Bah! Alla qvinnor äro englar, innan de falla. Sedan blifva de sämre än afgrundsandarna.»

»Deri har Ni nog rätt, herr professor.»

»Hvad heter hon?»

»Amelie Soumain.»

»Det namnet är mig fullkomligt obekant. Nå, det gör ingenting. Är hon vacker?»

»Som en nyss utsprucken ros.»

»Håret?»

»Ljust och glänsande som solen.»

»Ögonen?»

»Mörka och eldiga, fulla af passion och ömhet.»

»Gestalten?»

»Skön som en Venus.»

»Du har således funnit en äkta perla, min käre Jaques. Och denna ädelsten, denna fullkomliga qvinna öfverlemnar sig frivilligt i min vård? Ha, ha, ha! Hi, hi, hi!»

»Nej, derom tviflar jag.»

»Hvad nu? Ingen skandal!»

»Nej, nej, ingen skandal, herr professor! Hur var det Ni sade här om dagen, herr professor? Ni använde några ord af den skalden Horkarius . . . hm! . . . jo så var det! *dulce pernicolum est* . . .»

»Aj, aj, aj! Du sårar mitt latinska öra, karl! Först och främst heter skalden icke Horkarius, utan Horatius och vidare säger han icke någon sådan dumhet, som du vill påbörda honon, utan han yttrar i tredje bokens tjugufemte sång *dulce periculum est*, hvilket betyder: faran är mången gång ganska ljuf och behaglig.»

»Just så menade jag. Amelie Soumains eröfring medför någon fara, men en ljufelig fara i sanning, för hvilken jag sjelf gerna skulle blotställa mig, om jag icke egentligen jagade vildbråd blott för herr professors räkning.»

»Hvad är den menniskan?»

»Guvernans hos general de la Motterouge.»

»En lätt eröfring!»

»Flickan är dygdig.»

»Jag tror icke på qvinnodygd. Du vet sjelf, att jag icke har någon anledning att tro derpå.»

»Hon är stolt.»

»Stoltheten är en mindre stark egenskap än vinningslystnaden.»

»Måhända! Men hon har en bror.»

»Det var mera fatalt. Hvad är han?»

»Kapten, tror jag.»

»Då är det ingen fara. Du vet ju, att vi nu skola hafva krig, och såsom kapten är han nu så sysselsatt med sin utrustning för kriget, med rekryternas inöfning, med

omsorgen om anskaffandet af en häst och annat sådant, att han ingalunda lär hafva tid att tänka på sin sköna syster.»

»Då är saken lätt, herr professor. Den fagra damen besöker hvarje morgon och afton några sjuka, som hon egnar sin vård. Vi enlevera henne en qväll, föra henne hit om aftonen och låta henne gå sin väg om morgonen utan att fordra någon betalning för nattlogiet. Det är alltsammans. Hi, hi, hi! Ha, ha, ha!»

»Men brodern?»

»Ah! Kaptenen? Men Ni fruktar ju icke för honom?»

»Nej, men . . . hm! . . . flickan kan sedermera väcka skandal . . . brodern utmanar mig . . . jag stupar för hans kula . . . allt detta *kan* ske, min vän.»

»Då binda vi för hennes ögon både vid hitresan och om morgonen. I dagningen föra vi henne med förbundna ögon en half mil utanför Paris. Hon skall då aldrig kunna säga, hvem det är, som varit nog ädelmodig att lemna henne kostnadsfritt nattlogi. Hi, hi, hi! Ha, ha, ha, ha!

»Det var icke dumt, min käre Jaques. Jag tror, att vi hafva bedrifvit saken på detta sätt någon gång tillförne. Huru är det vår vän Horatius säger? *Splendide mendax*, d v. s. hennes lögn är ärofull. Om vi ljuga en liten smula för qvinnorna och förställa oss inför dem, så är det ingen vanära. Qvinnan är ju af Gud skapad blott till mannens nöje, det begriper du väl, Jaques? Annars hade ju Gud icke behöft skapa annat än karlar. Det är qvinnans egen skull, att man stundom måste använda list, och i detta fall är verkligheten lögnen, som Horatius säger, ganska ärofull. Jag gillar fullkomligt din plan i fråga om denna Amelie Soumain, min käre Jaques. När menar du då, att vi kunna utföra den?»

»Hvilken afton det behagar er, herr professor. Ni sätter er i vagnen. Jag och er andre lakej Jean sitta på kuskbocken. Nå väl, ert ekipage håller tjugo steg från

general de la Motterouges port. Hon kommer ut ur huset. Jag stiger ned och går henne till mötes, tager ödmjukt af mig hatten, anhåller i väl valda ordalag, att hon för kristlig barmhertighets skull måtte besöka en sjuk gammal gubbe, som längtar efter tröst och hugsvalelse . . . Hi, hi, hi! . . . Hon samtycker naturligtvis. Hvilken barmhertighetssystem nekar någonsin att besöka en sjuk? Detta folk saknar helt och hållet kritikens gudagåfva. Jag anropar en hyrvagn. Ert ekipage står i närheten och hon lär icke kunna skilja det från en åkaredroska. Vi stiga in . . . det vill säga, att jag låter henne stiga in, och Ni får sedan sjelf, herr professor, draga försorg om henne. Bind för hennes ögon. Stoppa hennes mun full af näsdukar. Detta är hela historien, herr professor. Följande morgon åtager jag mig att föra henne bort på ett sådant sätt, att hon alls icke skall hafva någon aning om hvar hon tillbringat den första lyckliga natten under hela hennes lif.»

»Din plan är god . . . Låt mig eftertänka! . . . I morgon afton skall jag klockan 7 presidera i komitéen för fallna qvinnors återupprättande, klockan 8 har jag en öfverläggning med diakonissorna angående barnbördshusets angelägenheter, klockan 9 skall jag sitta som ordförande i direktionen öfver sällskapet för sedlighet och qvinlig uppfostran, klockan 10 måste jag deltaga i de öfverläggningar, som skola föras i kongregationen för öm och moralisk föräldravård, och klockan 11 i morgon afton sammanträder styrelsen öfver läroverket för unga qvinnor. Jag är således icke ledig före klockan tolf i morgon afton. Men, à propos, vid hvilket klockslag plägar denna Amelie Soumain begifva sig ut på sin mycket kristliga och berömvärda vandring?»

»Vanligtvis klockan half tio.»

»Då måste vi uppskjuta saken till öfvermorgon. Hvad säger vännen Horatius? *Crassaque Minerva*, det betyder: sundt människoförstånd. Det är alltid en god sak, min

käre Jaques. Det sunda förståndet befäller oss att vänta ännu två dagar. I öfvermorgon vilja vi gripa verket an och utföra det *cum grano sapientiae*, med en smula förstånd och slughet.»

»Jag skall förbereda allt.»

»Godt! Jag känner dig, Jaques. Du är en trogen tjänare och har redan länge förtjänat en mindre vanlig belöning för en mindre vanlig trohet och fintlighet. Nu är tiden inne att belöna dig. Verlden är i allmänhet otacksam. Jag är, som du vet, en andlig man och har icke samma seder som den syndiga verlden. Ha, ha, ha! Nej, *tollite barbarum morem* säger Horatius. Bort med en så barbarisk sed som otacksamheten! När du lyckligt förer Amelie Soumain hit och lika lyckligt förer henne härifrån, utan att hon får veta hvar hon varit, då skall jag visa dig min tacksamhet genom att höja din aflöning från tvåhundra till fyrahundra francs.»

»Hvilken godhet!»

»Ingen godhet, min vän! Det är min pligt att vara tacksam och jag är, som du vet, i högsta grad noggrann i fråga om uppfyllandet af mina pligter. *Tollite barbarum morem ingrati animi*. Vik hädan all otacksamhet!»

»Befäller herr professorn någonting annat i afton?»

»Ja visst, jag är hungrig, min vän!»

»Ah!»

René hörde från sin plats på kaminen tydligt, huru som en dörr dernere öppnades och tillslöts och emedan allting var tyst under en lång stund, gjorde Réne den riktiga slutsatsen, att Jaques gått bort för att tillreda professors aftonmåltid.

René, som ingalunda förstod allt hvad han hade hört, begrep dock med fullkomlig klarhet, att hans farbroder var den skenheligaste skurk i verlden och att Jaques var en

riktig lymmel samt att professorn förehade något gement anslag mot en ung dam, som hette Amelie Soumain.

»Nåväl», tänkte René, »jag skall nog förhindra utförandet af detta gemena dåd, fastän Amelie Soumain är mig lika obekant som fru Adam, den hulda Eva. Det är min pligt såsom människa och ännu mera såsom kristen. Nyss gjorde jag orätt, som klagade öfver att vara öfvergifven af hela världen. Nu klagas jag icke mera. Jag har funnit en vän i nöden — denna präktiga ventil, hvilken sätter mig i tillfälle att inhemta så mycket af min farbrors hemligheter, som behöfs för att hålla honom på afstånd från min person. Ja, jag har funnit en verklig vän i nöden.»

René hörde nu en dörr öppnas der nere och en röst, som yttrade:

»*Coena parata est.*»

Det var Jaques, som med dessa ord kallade sin hustru till den i matsalen serverade måltiden.

Professorn hördes stiga upp och aflägsna sig. Allt blef tyst och stilla dernere.

René sof denna natt i sittande ställning på den dammiga kaminkransen, medan professorn i sin mjuka och varma säng drömde om en ung dam med ljusa lockar och mörka ögon och medan Jaques drömde om en skatt af 400 francs.

Tjugonionde Kapitlet.

Huru marskalk Leboeuf tvingades att tacka Frankrikes skyddspatron, den helige Dionysius.

Hvem i Frankrike känner icke Sanct Dionysius eller, såsom han på det sköna franska språket kallas, Saint Denis? Det är visserligen en falsk Dionysius eller, rättare sagdt, han är icke *den* Dionysius, som han utgifver sig för att vara. Han är en blandning af en del sanning och nio tiondedelar osanning. Han säger sig nämligen vara den ryktbare mystikern Dionysius Areopagita, hvilken i sin ordning är sammansatt af mera lögn än sanning, ty han lefde långt förr än de skrifter sågo dagen, hvilkas mystiska rikedom bära hans namn. Fransmännens Saint Denis var helt enkelt hvarken den Dionysius, som bär tillnamnet Areopagita, eller den person, som skrifvit de med dennes namn prydda skrifterna, utan det var i stället en viss biskop Dionysius af Paris, som omkring år 250 led martyrdöden i Paris. Det är denne biskop Dionysius, hvilken, förvexlad med den i sin ordning falske och förvexlade Areopagita, är Frankrikes helige skyddspatron, hvilken anropas med samma gudsfruktiga ifver af Frankrikes barn, som Sanct Jakob af spanjorerne eller Sanct Michaël af det katolska Tyskland. Mycket af det som kyrkan kallar stort och vördnadsvärdt är, såsom man här utan svårighet finner, en frukt af namnförvexlingar eller uppenbart svek. Luther rensade bort en ganska dryg del af detta ogräs, men ännu finnes nog kvar för att sysselsätta *den, som Gud i sin tid skall till detta arbete uppväcka.*

Emellertid är Frankrikes skyddspatron i sjelfva verket icke någon märkvärdighet, ty i de katolska länderna har

till och med den minsta by sin patron. Märkvärdigheten ligger egentligen deri, att den store hjälten Leboeuf, den bålde krigsministern, som aldrig hade tillbedt någon annan Gud än kanonen, geväret och mitraljösen, plötsligt tvingades att med de mest rörande ord vända sig till Saint Denis och hembära åt honom sin tacksamma hyllning. Det är just denna episod, som vi nu gå att skildra.

Vi lemnade kejsarens kabinett i det ögonblick, då vännerna Bastoul, Brand och Salignac infördes af tjänstgörande kammarherren. Läsaren vet redan, hvarför Soumain icke hade åtföljt sina vänner på deras färd. Han hade i stället gått att besöka sin kusin Ottilia von Wagenbach i hennes bostad vid Rue de Rivoli.

Kejsaren betraktade de inträdande herrarne med stor uppmärksamhet och isynnerhet tycktes Salignacs stora hufvud ingifva honom djup förvåning. Han var emellertid i alltför hög grad en man af verld för att kunna, äfven om det blott var inför en undersåte, låta märka hvad han tänkte om dennes personliga utseende. Med det artigaste småleende på läpparna helsade han de tre unga männen och sade:

»Jag hör med glädje, att en af herrarne är från Carl den tolfte land, det ärorika Sverige. I en stund sådan som denna anser jag detta besök såsom ett lyckligt omen, hvilket betyder, att om också svenskarne icke komma att draga ut i striden med oss mot en magt, som är allas vår fiende, så skola dock svenskarnes sympatier beledsaga oss på vår vådliga färd.»

»Sire», svarade Valdemar, »hvad Sveriges deltagande i den stundande striden beträffar, så tillkommer det icke mig att derom yttra mig, men jag tror mig känna opinionen bland mina landsmän tillräckligt för att kunna säga, att svenskarne skola längta efter underrättelsen om Frankrikes och Napoleons seger och jubla, när tidningarna derom hafva hunnit till dem.»

Valdemar talade lugnt och hans blick mötte den mäktige herskarens så oförskräckt, att denne kunde tydligt förstå, att den unge mannens ord voro allvarligt menade och ingalunda inneburo något försök att smickra. Denna skenbart obetydliga iakttagelse försatte kejsaren för en stund i ett bättre lynne och han yttrade med lifliga åtbörder:

»Jag tror det, monsieur Brand, jag tror hvad Ni säger. Sverige har också ingenting godt att vänta af tyskarne, d. v. s. preussarne, ty Preussen har uppslukat hela det öfriga Tyskland. Det preussiska systemet är icke egnadt att bidra till grannarnes lugn . . . Men vi tala om ting, hvilka troligen icke alls hafva något sammanhang med det ärende, som fört eder hit, mina herrar.»

»Det menar jag likväl», yttrade Salignac, som förgäfves försökte moderera sin stämmas styrka.

»Huru? Ni har således utbedt eder detta samtal för att inberätta någonting, som rör preussarne eller kriget?»

»Ja, sådan är verkligen vår mening, sire, om Ni behagar låna ert öra åt vår framställning», svarade Bastoul, som var en mästare i konsten att på ett behagligt sätt tala om obehagliga ting. »Det är fråga om några för ers majestät viktiga handlingar, som hafva varit nära att falla i orätt persons hand.»

Napoleon tycktes intresserad, Gramont betraktade Bastoul med tecken till förvåning och Leboeuf rusade upp, ropande:

»Skulle det händelsevis vara vår förlorade mobiliseringsplan? . . . Men nej, det är omöjligt. Den dummaste rekryt kan inse, att det är fullkomligt omöjligt.»

»Omöjligt eller icke, så förhåller det sig likväl så», återtog Bastoul. »Dock förvånar det mig, att underrättelsen redan hunnit före oss hit till kejsareborgen.»

»Förvånar? . . . Hvad pratar Ni, min herre?» röt krigsministern. »Har jag icke sjelf nyss skickat min adjutant

att hemta papperen och har han icke återkommit med underrettelsen, att de blifvit röfvade, stulna, med våld och list tagna från den stackars monsieur Aiguille?»

Nu var det de tre vännernas tur att känna förvåning. De förstodo icke, huru marskalken kunde tala om en stöld af dessa handlingar. Villrådiga betraktade de hvarandra och visste icke hvad de skulle säga. Efter några ögonblicks tvekan yttrade likväl Valdemar:

»Så vidt jag vet hafva dessa handlingar icke blifvit hvarken röfvade eller stulna, men de hafva af monsieur Aiguille blifvit på ett förrådiskt sätt utlemnade till, såsom han trodde, en ung, kokett och för tyskarne rädd qvinna, hvilken han egnar sin beundran, men som i sjelfva verket blott är ett af Bismarcks verktyg. Hon har inbillat honom, att han måste öfvertyga henne om fransmännens segervisshet, såvida han icke ville se henne fly ur landet.»

»*Mon dieu!*» utropade kejsaren. »Finnes verkligen bland mitt folk en sådan förrädare och en sådan förräderska? Jag har hittills icke velat tro det.»

»Hvad monsieur Aiguille beträffar, är han verkligen fransman och förtjenar namnet förrädare, fastän jag anser mig böra till hans ursäkt nämna, att han blott trodde sig för en timme låna handlingarna åt den qvinna, som temligen tydligt låtit honom förstå, att hon älskade honom. Hvad qvinnan beträffar är hon tyska och tror sig förmodligen tjena sitt fädernesland genom sådana intriger.»

»Känner Ni henne?» frågade kejsaren.

»Icke personligen», svarade Bastoul, »men vi veta, att hon kallar sig Ottilia von Wagenbach.»

Kejsaren vände sig till Gramont och frågade:

»Har Ni förr hört detta namn, min hertig?»

»Ja, sire, jag har rapporter från åtskilliga hof, i hvilka en qvinna med detta namn betecknas såsom grefve Bismarcks hemliga ombud i frågor af delikat natur.»

Leboeuf trädde nu fram till Bastoul och röt:

»Ni talar om viktiga handlingar . . . men hvar har Ni dem? Behagar det er att låta hans majestät kejsaren se dem?»

Utan att visa sig sårad af Leboeufs råa ton, svarade Bastoul lugnt:

»Ja, min herre, vi hafva infunnit oss här just i detta ändamål och vi skulle verkligen hafva dragit i betänkande att taga kejsarens dyrbara tid i anspråk, om vi icke kunnat medföra dokumenterna.»

Derefter gick Bastoul förbi den förbluffade krigsministern, böjde på ett behagligt sätt ett knä för kejsaren, medan han lemnade handlingarna i hans hand, och reste sig derefter upp samt gick tillbaka till sin förra plats. Marskalken gaf honom en ursinnig blick, men han låtsade icke märka den.

Napoleon bläddrade i handlingarna och räckte dem derefter till marskalk Leboeuf, sägande:

»Jag tror, min käre minister, att Ni liksom jag snart skall blifva öfvertygad om handlingarnas äkthet.»

Marskalken svarade blott med en bugning. Hans darande händer, hvilka knappt förmådde vända bladen, vittnade om stark sinnesrörelse.

»Nu måste Ni, mina herrar», sade kejsaren vänligt, »berätta mig utförligt allt hvad I veten om dessa papper.»

»Jag får tacka ers majestät för denna nåd», svarade Bastoul, »och det så mycket mera, som en helt och hållet falsk berättelse tyckes förut af någon djerf menniska hafva blifvit meddelad ers majestät. Sire, Ni har hört, att dessa handlingar skulle hafva blifvit röfvade från monsieur Aiguille, och då de nu befinnas i våra händer, skulle lätt den slutsatsen kunna dragas, att vi röfvat dem. Jag anser det därför som en ynnest att få inför eder, sire, omtala sanningen.»

Nu hade krigsministern slutat sin granskning och glömande i sin glädje kejsarens närvaro, utbrast han:

»Det är verkligen min egen mobiliseringsplan . . . Men huru har den kommit i edra händer, mina herrar? . . . För f-n! Att monsieur Aiguille blifvit röfvad, det är tydligt, ty karlen ligger ju sjuk af ett nästan dödligt sår, som han fått under sitt hjeltemodiga försvar af dessa ovärderliga handlingar.»

Så snart Valdemar Brand hörde talas om Aiguilles sår, ansåg han såsom sin skyldighet att framträda. Han vände sig till kejsaren.

»Sire», sade han, »att monsieur Aiguille är sårad, det vet jag bättre än någon annan, ty det är jag, som gifvit honom detta sår. Men ingalunda skedde detta hvarken i monsieur Aiguilles hem eller i någon afsigt att röfva honom, utan det skedde vid en å min sida ärlig duell i *Jardin des plantes*.»

Denna djerfva förklaring, uttalad med lugn och allvarlig röst och med en pregel af sanning, som icke kunde miss-tydas, förstummade krigsministern och tillvann Valdemar en gillande blick af kejsaren.

Bastoul kunde nu börja sin berättelse. Vi vilja icke besvära läsaren med att upprepa hvad vi redan en gång hafva förtäljt om våra vänners förhållande i denna angelägenhet. Endast det vilja vi nämna, att Bastoul, liksom Brand, talade så, att det icke lemnade något rum för tvifvel om sanningen af hvad han sade.

När han slutat, utbrast Leboeuf, som redan hade återfått så mycket mod och sinneslugn, att han kunde egna någon omsorg åt sina i sorgens stund försummade mustacher:

»Vid den heliga jungfrun! Vi hafva skäl att prisa oss lyckliga och jag vill å mina egna och hela Frankrikes vägnar offra ett dussin vaxljus åt Saint Denis, för att visa honom min tacksamhet. Han har verkligen bevisat sig vara en god skyddspatron för vårt land och folk.»

Kejsaren log och sade till hertig de Gramont:

»Ni hör, herr hertig! . . . När har väl Leboeuf någonsin åkallat helgonen eller brytt sig om Sanct Dionysius? Skada blott att han skulle göra ett apokryfiskt helgon till föremål för sin tacksamhet! Vi kunna emellertid häraf lära, att dessa unga män och deras vän Soumain hafva . . . men hvarför är icke monsieur Soumain här?»

Salignac hade redan öppnat läpparna för att tala, men Bastoul, som var föga angelägen om att inblanda Soumains släktförhållande till fröken Wagenbach i denna sak, förekom honom genom att yttra:

»Monsieur Soumain hindrades af angelägna göromål från att uppvakta ers kejslerliga majestät. Han är militär och såsom sådan har han nu för tiden mycket att uträtta.»

»Nå, det kan icke förnekas . . . Jag ville emellertid säga, att vår hederlige krigsministers tacksamhet mot Sanct Dionysius bevisar, att dessa fyra unga män hafva afvändt en stor olycka från oss och Frankrike. Vi vilja icke vara mindre tacksamma än marskalken, men då vi icke alls hafva något förtroende till Sanct Dionysius, så vilja vi vända oss med våra tacksamhetsbetygelser till de unga männen sjelfva. Se här hvad vi vilja göra!»

Under det kejsaren talade, hade han rest sig upp från stolen och stod liten, men dock majestätisk framför de tre vännerna. Sedan han tystnat, gick han bort till sitt skrifbord och framtog ur ett der stående schatull fyra små kors — franska hederslegionens tecken. De tre fästade han med egen hand på våra vänners bröst och det fjerde öfverlemnade han till krigsministern, sägande:

»Det tillkommer er, min marskalk, att öfverlemna detta tecken till kapten Soumain och jag anhåller särskildt, att Ni tillser, att han så snart som möjligt vinner befordran.»

Bastoul föregick sina vänner med det goda exemplet att böja ett knä inför monarken, medan de tackade honom för hans nåd. Bastoul och Valdemar lyckades framföra

sina tacksägelser i ganska passande ordalag, men Salignacs stora hufvud hade blifvit så förvirradt af glädje, att han endast kunde få några oartikulerade ljud öfver sina läppar.

Kejsaren log med ett godt och välvilligt leende, gaf dem tecken att lemna deras knäböjande ställning och afskedade dem med dessa ord:

»Och nu farväl, mina herrar riddare af hederslegionen. Jag hoppas alltid finna eder lika trogna och lika redliga som nu.»

»I lif och död!» dundrade Salignac, som nu först blef herre öfver sina talorganer. »Vi vilja lefva och dö för Napoleon, fransmännens ärorike kejsare.»

Snart voro våra vänner utanför palatset och kunde utbyta tankar om den oväntade lycka, som kommit på deras lott. Salignac var nästan vild af fröjd. Han inbillade sig i hvarenda mötande person se en fiende till kejsaren och hans vänner måste använda mycken möda för att hindra honom från att på stället genomborra åtskilligt godt folk med sin värja.

Men deruppe i kejsarens kabinett stod Leboeuf med de återeröfrade dokumenterna i sin hand och frågade:

»Sire, hvad skola vi företaga oss med monsieur Aiguille?»

»Låt honom först tillfriskna från sina sår, innan vi tänka på några åtgärder med honom . . . Dock torde det vara bäst att bevaka honom. Ni eger min fullmakt att anmoda polischefen låta en konstapel dag och natt bevaka hans bostad.»

Tretionde Kapitlet.

Hvem det var som lofvade Salignac en häst.

En budbärare.

När Bastoul, Brand och Salignac begåfvo sig till kejsaren, skyndade Soumain till Rue de Rivoli med så snabba steg, som om han hade varit en rekryt, hvilken efter slutad exercis uppsökte den kokande ärtgrytan. Likväl voro, såsom man lätt kan föreställa sig, Soumains känslor ingalunda af det glada slaget. Också vittnade den unge mannens hårdt sammanpressade läppar, sammandragna ögonbryn och vilda blickar om ett upprördt och retadt inre, på samma gång som hans sätt att emellanåt föra handen till värjfastet ganska tydligt ådagalade den vrede, som bodde i hans bröst.

Efter de afslöjanden, som Soumain sjelf gjort inom den slutna vänkretsen, kan det icke heller förvåna läsaren, att den unge mannen hade förlorat sitt jemna mod och sin vanliga sjelfbeherskning. Redan från barndomen förlofvad med Ottilia von Wagenbach, den vackra tyska kusinen, hade Soumain hunnit vänja sig vid att anse denna unga dam såsom sin tillhörighet och han hade aldrig kunnat tänka sig, att hans vackra kusin skulle kunna beträda en väg, som icke anstår någon menniska, aldra minst en qvinna. Visserligen hade han icke sett henne under många år, men hans syster Amelie hade gjort ett besök på slottet Wagenbach och hemfört den underrättelsen, att Ottilia var ett under af skönhet, älskvärdhet och dygd. Sedan hade tre år förflutit, under hvilka hans syster stundom erhöll underrättelser från Ottilia genom små med förtjusande behag skrifna biljetter, och Soumain hade ansett sig så viss om sin kusins kärlek

och hand, att han icke ens trott sig behöfva genom personligt besök å Wagenbachs slott vinna hennes tycke. I likhet med alla andra män var han egenkär i alla kärleksfrågor och kunde icke inse, att han genom sin ligkiltighet i sjelfva verket förlorade alla rättmätiga anspråk på Ottilia. De händelser, som sedermera bringat Wagenbachska familjen i olycka, derigenom att Ottilias fader i följd af sin ärliga opposition ådrog sig den alltför drakoniska preussiska lagens vrede — dessa händelser fördes icke af ryktet fram till Frankrike. Ännu två år efter herr von Wagenbachs arrestering och Ottilias sublimes uppostring, då hon genom att i politiska syften tjena Bismarck trodde sig kunna beveka Tysklands personifierade öde, voro dessa tilldragelser fullkomligt obekanta för Soumain. Visserligen hade han stundom jemte sin syster förundrat sig öfver de många olika poststämplor, som funnos på Ottilias då och då till Amelie anländande bref, men de båda syskonen inbillade sig, att den rika tyska kusinen, för att fullända sin bildning och uppfostran, besökte alla dessa städer — London, Petersburg, Wien, Neapel, Rom, Madrid, Köpenhamn, Stockholm o. s. v.

Under sådana förhållanden kan det icke förvåna, att Soumain tappade sitt vanliga själslugn, när han plötsligt erfor, att hans brud, hans Ottilia var ett simpelt redskap för en tysk diplomats planer. Att grefve Bismarck är en af nutidens jättestalter, det minskade icke Soumains smärta. Djup sorg grep den stackars Soumain och han visste knappt hvilkendera han skulle mest beklaga — sig sjelf eller den unga flickan. Med ens ramlade hela det luftslott, som han ända från sina ynglingaår flitigt hade uppbyggt och med oafbruten omsorg i sitt hjertas innersta helgedom på hvarje upptänkligt sätt smyckat. Borta var hans glädje, hans frid, hans lefnadslycka, ty han kunde icke ens ett enda ögonblick tänka på att förena sitt öde med en fallen qvinnas och såsom sådan ansåg han Ottilia, ty han kände alltför väl den

ohöljda sedeslösheten och fräcka liderligheten bland en stor del af Europas diplomater för att kunna hoppas, att Ottilia icke fallit annorlunda än till att blifva spion och intrig-makerska, då hon, såsom Soumain nu förstod, i herr von Bismarcks ärender flugit från det ena hofvet till det andra.

Ottilia var dock i sjelfva verket icke så sjunken, som Soumain förestälde sig, ehuru hennes moraliska ställning var betänklig nog. Till hennes ursäkt skulle den, som känt förhållandena, hafva kunnat säga Soumain, att hon blifvit ett redskap i Bismarcks hand hvarken på grund af egna äregiriga önsknningar eller af smak för intriger, utan endast för att derigenom rädda hennes olycklige fader från fängelset. Den unga flickans kärlek till fadren hade ledt henne in på ett plan, hvars egenskap att vara sluttande hon småningom sjelf märkte. Att Bismarck, genom att gång efter annan bryta sina till henne gifna löften om fadrens frihet såsom en belöning för hennes tjänster, småningom ledde henne allt djupare in i intrigernas, förställningens och listens ödemark, det märkte hon nog, men hon tyckte sig alltjemt hafva gått för långt, för att kunna återvända utan att hafva vunnit priset — den älskade gamle fadrens befrielse. Hvad ondt den ena kärleken på detta sätt gjorde, när den kastade henne in i tusen faror, det godtgjorde på sitt sätt en annan kärlek genom att skydda henne mot det fall, hvarmed den s. k. mannens lättsinne alltid — *horribile dictu!* — hotar en åt sin egen vård öfverlemnad qvinna. Hon såg Valdemar Brand och trodde sig älska honom. Hans bild, gömd i hennes hjerta, var från den stunden en säker sköld, mot hvilken diplomaternas spetsiga vapen förlorade sin udd. Läsaren torde således finna, att om också Ottilia von Wagenbach icke kan anses såsom ett mönster för en dygdig qvinna, så var hon i sjelfva verket mycket mindre moraliskt sjunken än mången af de fruar, hvilka offentligen tala som helgon, men i det fördolda handla som — motsatsen till ett helgon.

Uppfylld af sinnesrörelse genom en upptäckt, hvilken på samma gång beröfvade honom en älskvärd brud och rubbade hans tro på qvinnovärde samt nära nog gjorde honom till Salignacs stallbroder i hat mot det svaga könet, trädde Soumain in i den för oss välbekanta porten vid Rue de Rivoli. Någon portvakt fanns icke i detta hus — en brist, som man stundom till sin förvåning upptäcker äfven i Paris. I stället fanns på porthvalfvets med vattenfärg klumpigt marmorade vägg en tafla upphängd, på hvilken lästes det tillkännagifvandet, att de olika boningslägenheterna i detta hus stodo under vård af en vice värd, monsieur Pierre Bonin, hvilken träffades i en noggrant anvisad bostad inne i gården. Soumain var emellertid alltför upprörd att kunna egna någon uppmärksamhet häråt. Han gick i stället med tunga och dröjande steg uppför trappan till andra våningen och först när han befann sig midtför ett par i ekfärg målade glasdörrar, som stängde hans väg, fann han sig nödsakad att egna någon uppmärksamhet åt sin omgifning.

En liten knapp, tillhörande en elektrisk ringklocka, erbjöd honom nu sin tjänst och han dröjde icke att begagna sig deraf. Första gången var det blott genom en lätt och nästan ögonblicklig tryckning på knappen, som han gaf tillkänna sin önskan att vinna inträde, men då han icke försporde någon verkan deraf, ej heller märkte någon annan rörelse i våningens inre än de genom ringinrättningsens skarpa slag framkallade luftvågerna, beslöt han att begagna sig af det lilla elektriska underverket på ett kraftigare sätt. Han tryckte under en hel minut oafbrutet på den lilla elfbensknappen och han hörde lika länge klockans skärande ljud, men då icke ens detta allarm framlockade någon mensklig varelse, fann han sig öfvertygad om, att Ottilia von Wagenbach hade rymt fältet.

»Sannolikt har hon blifvit i god tid varnad och hunnit sätta sin person i säkerhet för pariserpolisen», yttrade Sou-

main och var på det hela taget icke egentligen missbelåten med denna utgång af saken. Dock tillade han ett ögonblick senare: »Men, *pardieu*, jag skulle just vilja veta, hvem som varnat henne.»

Förhållandet var, att Ottilia, som tyckte, att det drog för länge ut på tiden, innan monsieur Aiguilles förmente lakej — vår vän Salignac — kom med svar på hennes sista bref och med de af henne och troligtvis ännu mera af Bismarck ifrigt efterlängttade dokumenterna, hade i sin brinnande otålighet befalt fram sin vagn och, glömmande all försigtighet, sjelf farit till monsieur Aiguille. Här blef snart allt förklaradt och hvad de båda lurade intrigmakarne aldra mest förvånade sig öfver, det var att helt och hållet främmande personer hade spelat rolen af deras lakejer. Ehuru de egentligen icke förstodo hvad som skett, begrepo de likväl fullkomligt, att de voro grundligt dragna vid näsan. Med en köld, som innerligt harmade den sårade monsieuren, skyndade fröken Ottilia att taga afsked, ilade hem till Rue de Rivoli, packade skyndsamt ned sina saker och lyckades hinna fram i god tid till jernvägsstationen, innan expresståget afgick klockan 1,5 — samma tåg, som medförde kabinettssekreteraren Le Sourd och krigsförklaringen.

Allt detta kunde naturligtvis Soumain icke veta. Derfor hvälfde han många gissningar i sitt hufvud, under det han åter steg ned utför trappan. En sak var honom emellertid fullkomligt tydlig och klar och det var denna, att om Ottilia i denna stund än befunne sig hundratals lieues från Paris, skulle dock detta afstånd i rummet icke vara en så öfverstiglig skiljemur mellan honom och henne, som den hvilken hon sjelf genom sitt lefnadssätt hade upprest.

»Hon är för mig helt och hållet förlorad», sade han för tjugonde gången, till sig sjelf. »Jag vill icke mera tänka på henne.»

Det oaktdadt voro hans tankar ännu kvar hos Ottilia,

då han kom ned i portgången och befann sig midt emot nyss beskrifna anslagstafla. Här läste han, att Pierre Bonin var husets vice värd.

»Pierre Bonin!» sade han till sig sjelf. »Det namnet har jag hört en gång förr... Ah! Jag påminner mig nu... Det är vår politiske skraddare, min vän Brands lakej... Han tyckes hafva öfvergifvit en mycket hedrande syssla för att antaga tjenareskepnad, stackars karl... Nå, hans hustru lär icke vara bland de mest älskvärda... Ha, ha, ha!... Finnes det på det hela taget någon enda verkligt älskvärd qvinna i hela verlden? Jag börjar betvifla det. Alltsammans är list, sken och förställning... I alla händelser vill jag uppsöka den kära fru Bonin och efterhöra, om Ottilia verkligen rest härifrån.»

Snart stod Soumain nedanför en hög och smal trappa i ett hus inne i gården och sedan han hunnit uppför denna, stod han i en mycket mörk och ruskig tambur. Här fick han dock icke lång tid till öfverläggningar eller iakttagelser, ty dörren till makarna Bonins rum stod halföppen och Soumain var i tillfälle att åhöra följande samtal, som troligen skulle hafva upptändt den politiske skraddarens raseri, om han stått der i Soumains ställe.

En skarp röst, som tillhörde fru Bonin, yttrade:

»Jaha... ja, det säger jag dig, min söte vän, så visst som du är skraddaregesäll, att nu, sedan min man rymt sin kos till Amerika... till Australien... Gud allena vet hvarthän... så får du flytta hit, min söte Godefroi, och blifva mig i den förrymde narrens ställe, blifva som min man i alla afseenden.»

»I alla afseenden?» frågade en klen och obehaglig karlröst.

På denna försigtiga fråga svarade madame Bonin:

»*Mon dieu!* Ja, i alla afseenden, min söte vän.»

Soumain tyckte, att madamens röst, när hon sade detta, var mycket öm och smäktande.

»Ack!» utropade den klena rösten, men det var omöjligt för Soumain att afgöra, om detta utrop skulle uttrycka fruktan eller förtjusning.

»Men det säger jag dig på förhand, min söte Godefroi», återtog madamen, »att du icke får blifva en sådan slarf som den uslingen Pierre Bonin. Hör du det? Jag vill icke veta af, att du går hemifrån utan att bedja mig om tillåtelse, jag vill aldrig se dig komma senare hem än klockan åtta om qvällen, jag vill aldrig finna din rock uppsliten på kortare tid än åttå år och aldrig dina skodon färdiga att lagas oftare än hvart tredje år. Framför allt får du icke befatta dig med politiken . . .»

»Det är hårdt . . .» inföll den klena rösten, hvars egare tycktes vara medveten om sina patriotiska skyldigheter.

»Hårdt, men rättvist, min söte Godefroi», svarade madamen. »Du lofvar mig ju detta för min och din kärleks skull?»

»Jag lofvar allt.»

»Godt! Flytta nu hit så fort du kan, min söte vän. Jag tänker, att vi nog skola försörja oss.»

»Det tror jag också. Jag har två tunnor potatis, två pund mjöl och ett par fot grönsaker. Allt detta vill jag medföra och dessutom min blåmålade kista och . . .»

Det var nu omöjligt för Soumain att, huru bedröfvad han än var, återhålla sitt löje. Han nödgades skratta, under det han inom sig tänkte:

»Det här skall jag icke glömma att omtala för Pierre Bonin, så att han kan få vara med om att äta upp potäterna.»

För att icke låta de samtalande personerna märka, att han hört deras öfverenskommelse, maskerade han sitt temligen högljudda skratt, genom att samtidigt med dånande steg marschera fram på förstugugolfvet och så bullersamt som möjligt kasta upp den halföppna dörren. Leendet var dock ännu qvar på hans läppar, när han trädde in till madame Lisette Bonin.

Om en råtta hade sprungit öfver golvet midtför näsan på madamen och om nålen hade brutits af för Godefroi, just då han velat sy sista styngtet på ett plagg, skulle ingen af dem hafva blifvit mera förskräckt än nu vid monsieur Soumains bullrande inträde och det derigenom förorsakade obehagliga afbrottet i utvecklingen af de såta vännernas oskyldiga framtidsplaner. Det är till och med ganska troligt, att monsieur Godefroi, den tillämnade vikarien, trodde sig höra Pierre Bonin återkomma för att taga sin boning och sin fru i besittning. Åtminstone är det säkert, att Soumain icke lyckades få se mera af karlen än ett klumpfotadt ben, som skyndsamt försvann bakom dörren till ett inre rum. Madame Lisette deremot, hvilken i mod liknade de antika qvinnor, hvilkas namn historien bevarar, trädde monsieur Soumain till mötes med blixtrande ögon, uppåtdragen underläpp och händerna i sidorna — en ställning, hvilken troligen skulle imponerat mycket på Pierre Bonin eller till och med på den ännu oerfarne Godefroi, men hvilken på Soumain icke utöfvade något synligt inflytande.

»Madame Bonin, förmodar jag?» yttrade Soumain höfligt.

»Ja, jag är madame Bonin, om Ni behagar!» svarade Lisette.

»Nåväl då, fru Bonin, tillåter Ni mig fråga, om Ni såsom vice värdinna i denna gård har er bekant, huruvida fröken Wagenbach har sin bostad här.»

»Ah! Ni menar den sköna unga damen, som bebodde en våning åt gatan. Rik var hon som ett troll, ty . . .»

»Hennes omständigheter interessera mig icke. Jag önskar blott få veta, om denna unga dam ännu bor här.»

»Vill Ni icke sitta ned, min herre, medan jag berättar er hela historien?» frågade fru Bonin och för att göra det möjligt för hennes gäst att mottaga inbjudningen, skyndade hon att afdamma en gammal stol och erbjuda den åt Soumain.

»Nej, min fru», svarade denne, »jag intresserar mig

lika litet för hela historien, som för den unga damens rikedom. Var god och svara på min fråga. Bor hon här?»

»*Pardieu!* Hon *har* bott här, herre, och det är säkert, att så hederlig hyresgäst får jag aldrig. Hon icke blott betalade hyran, utan gaf mig en ganska hederlig present och dessutom . . .»

»Hon har således flyttat?»

»Hon har rest från Paris.»

»Hvarthän?»

»*Mon dieu!* Kan jag veta det, jag stackare? Mina ögon och öron äro sannerligen icke allvetande och för öfrigt . . .»

»När reste hon?»

»Men, min herre, hvarför gör Ni dessa frågor?»

»För att få svar på dem», svarade Soumain kort.

»Jaså», återtog madamen, liksom om Soumains svar inneburit tillräcklig upplysning. »Jo, hon reste i dag med tåget klockan 1,5.»

»Jag tackar er, min fru. Nu har jag erhållit de upplysningar, jag önskade få. Tillåter Ni . . .?»

Jo, den älskvärda madame Bonin både tillät det och neg derjemte för att bevisa sin tacksamhet. Soumain hade nämligen lagt ett tvåfrancstycke på bordet och madame Bonin var icke tillräckligt fången i kärleksgrillerna vis à vis Godefroi, för att helt och hållet hafva förlorat aktningen för den materiella lyckan. Derom vittnade äfven hennes smak för monsieur Godefrois stora och trinda potäter.

Innan Soumain aflägsnade sig, kunde han icke underlåta att försöka sätta madame Lisette i förlägenhet genom denna fråga:

»Var det måhända er man, monsieur Bonin, som försvann i det der rummet?»

Men Soumain misstog sig. Madame Lisette blef alls icke förlägen, utan besvarade Soumains fråga med fullkomligt lugn.

»Nej, monsieur, min man, som jag ömt älskar, är tyvärr för ögonblicket borta, så att jag icke kan hafva den äran att presentera honom för er. Gossen, ty det är en gosse, min herre, som är derinne, är en son af min mans gode vän monsieur Pouille. Han är blyg och . . .»

»Ah! förlåt min fråga! . . . Farväl!»

Soumain aflägsnade sig. Snart glömde han både madame Bonin och den klumpfotade Godefroi och återvände med sina tankar till ruinerna af hans egen lyckas och sällhets luftslott. Han grubblade just öfver de anledningar, som kunde tänkas hafva föranledt en ung dam af fröken Ottilia von Wagenbachs rikedom och samhällsställning att blifva ett viljelöst redskap i en diplomats hand, då han midt för Invalidhotellets präktiga trädgård blef på afstånd varse tre personer, hvilka gingo honom till mötes under lifigt och högljudt samtal samt ådrogo sig alla mötandes uppmärksamhet genom sin uppsluppna munterhet.

»Sannerligen skulle jag icke vara frestad att säga, att de der herrarne äro mina vänner Bastoul, Brand och Salignac», sade Soumain dystert till sig sjelf. »Men det är omöjligt. *Pardieu!* De här herrarne äro lyckliga egare af hederslegionens officerskors. Det kan icke vara mina vänner. Hvarifrån skulle väl de få ett sådant hederstecken?»

Ju närmare Soumain kom de tre herrarne, desto mera öfvertygades han derom, att det likväl måste vara hans vänner. Hans förvåning kände inga gränser, då Salignac i egen person och med sitt eget stora hufvud sprang några steg före de andra för att möta honom och krama hans hand.

»*Pardieu!*» utropade den hederlige kaptenen. »Hafven I plundrat en juvelerarebutik eller hvarifrån hafven I de der präktiga korsen? Ären I galna? Ären I icke rädda för polisen?»

»Bah!» dundrade Salignac. »Ingen rädd här! Den som är god vän med Napoleon den store . . . d. v. s. den tredje, han fruktar icke ens för sjelfve polisministern.»

»Är du tokig, Salignac?»

»Är du galen, Soumain?»

»Hvar hafven I röfvat de der korsen?»

»Ur kejsarens schatull!»

»Galning! Svvara då förståndigt!»

»*Le malin esprit!* Kejsaren har gifvit oss dem. Det är mitt sista ord, Soumain.»

»Har han gifvit er hederslegionens officerskors?» utropade Soumain förvånad.

»Officerskors!» utropade i sin ordning hvar och en af de tre muntra kamraterna och sågo på hvarandra med omisskänlig förvåning.

»Är det då verkligen officerskorset?» yttrade slutligen Bastoul.

»Det kan du väl se, min vän!»

»*Le diable!* Derpå har jag icke tänkt, men nu ser jag, att det förhåller sig så. Emellertid har kejsaren med egen hand gifvit oss dem såsom en belöning för de tjänster, vi gjort riket och dynastien.»

»Hans majestät kejsaren torde då hafva misstagit sig. Sannolikt har han icke ämnat gifva eder annat än det vanliga riddarekorset.»

»Du har emellertid fått ett officerskors, du också», inföll Salignac.

»Jag?»

»Ja, krigsministern skickar dig det i dag jemte våra diplomer såsom riddare af hederslegionen. Vi måste deruppe fullständigt uppgifva såväl våra som dina för- och tillnamn.»

»*Jag* riddare och officer af hederslegionen!» utropade Soumain, ur hvars hjerta denna lycka för ett ögonblick utträngde alla dystra och sorgliga tankar.

»Ja», sladdrade Salignac, »och krigsministern har kejsarens uttryckliga befallning att draga försorg om din snabba befordran.»

»Ha!»

»Gläder det dig icke?»

»Nej!» svarade Soumain dystert, ty han ihogkom nu, att han hade vunnit denna framgång genom att skada sin sköna kusin. »Jag kan icke mottaga kejsarens ynnestbevisning.»

»Bah!» dundrade Salignac med en röst, som föranledde två på tvåhundra alnars afstånd promenerande damer att vända sig om. »Jag försäkrar dig, Soumain, att om du verkligen är så galen, som du nu tyckes vara, så kommer jag att stänga dig inne i min egen källare... det är sant, jag eger ingen sådan... nå, i Bastouls då... åh, han har icke heller någon... f-n, att vi skola vara så fattiga!... nå, i alla händelser kan du lita på, att jag stänger dig inne på ett eller annat ställe, min käre Soumain, och att jag själf å dina vägnar mottager marskalken, när han kommer att uppvakta dig, samt likaledes å dina vägnar mottager korset och i valda ordalag, som Bastoul troligen lär mig, uttalar din tacksamhet med min tunga. Jaha du, detta kommer jag att göra.»

De fyra vännerna hade under detta samtal, som vi hafva i förkortad form här återgifvit, hunnit fram till Quai S:t Michel. Naturligtvis steg man upp till Valdemar Brand. Salignac skulle icke på något vilkor hafva tillåtit någon att försumma ett förnyande af den angenäma bekantskap, som man redan på förmiddagen hade i Bastouls hem inledt med värdens på Etoile du Nord förträffliga vin. Monsieur Salignac var fullkomligt yr i mössan och det var tydligt nog för hans vänner, att om någonting i verlden skulle kunna försona honom med det oblida ödets skickelser, så måste det vara stjernor, kors, ordnar, medaljer, band och andra grannlåter.

Vi närmare eftersinnande fann äfven Soumain, att det skulle gagna till intet att vägra taga emot det kejsarliga hederstecknet. Han var nog klok att äfven under bördan

af sin djupa sorg inse, huru vådligt det för en stackars undersåte är att till och med blott visa köld och likgiltighet i fråga om ett sådant vedermåle af en monarks höga nåd. Om han icke sjelf hade förstått det, så skulle Salignacs skrålande stämma hafva öfvertygat honom derom, att en vägran i detta fall ofelbart skulle medföra, att han — aldrig här i verlden blefve någonting annat än kapten. De store kunna väl stundom slösa med sin härliga nåd, men de se icke gerna att andra människor behandla den med samma förakt. Ordensväsendet är en af dagens »brännande frågor» i hela den civiliserade verlden, ja, till och med utanför dess gränser — i Bulgarien och Turkiet. Ett ordensväsende, som icke missbrukas genom hederstecknens utdelande åt lismare, hycklare, bedragare, despoter, qvinnoskändare och annat människoslägtets afskum, skulle visserligen icke vara förkastligt, utan tvärtom vore det både rätt och tillbörligt att utmärka den verkliga förtjensten från massan af nationen. Soumain hade aldrig förut varit inkastad i denna fråga, men hans sunnda förstånd lärde honom snart inse det rätta och då han ingalunda hörde till det slag af fantaster, som göra sig en ära af att förakta den monarkiska nådens vedermälen och *pråla med* detta sitt förakt genom att gömma dessa vedermälen i en låda (vi hafva sjelfve känt en sådan underlig man), så beslöt han att följa sina vänners råd att utan invändning både mottaga och bära hederslegionen.

»Likväl», sade han, »anser jag det för min pligt att bära alla våra fyra officerskors till kejsaren och ödmjukt göra honom uppmärksam på misstaget samt bedja honom i stället gifva oss det enkla riddarekorset, hvilket bättre motsvarar våra ringa förtjenster.»

Alla de andra voro nog högsinnade att gilla Soumains mening i detta fall och det blef alltså det lilla förbunds-rådets enhälliga beslut, att den hederlige kaptenen skulle utföra sin omförmälda afsigt. Salignac betraktade visserligen

sitt officerskors med en mycket förälskad blick, suckade djupt, men sade ingenting.

Soumain försjönk åter i sin dystra sinnesstämning, men de andra läto honom i frid och ro sitta och stirra upp i taket, emedan de buro aktning för hans sorg. Sjelfve Salignac, som icke var i stånd att förstå, att en menniska kan sörja för en qvinnas skull, tycktes likväl vörda Soumains bedröfvelse.

Emellertid samtalade Bastoul, Brand och Salignac inbördes och det var helt naturligt, att nu, sedan Ottilia von Wagenbachs intriger blifvit tillintetgjorda, skulle de unga männen med förnyad ifver återupptaga sina gamla planer rörande det förbund, som på Bastouls förslag blifvit stiftadt i ändamål att äfven under sjelfva kriget motarbeta herr von Bismarcks spioneringssystem och som därför af Bastoul sjelf blifvit kalladt »spionjägarnes förbund».

»F-n i den karlen!» utbrast Salignac och menade dermed herr Bismarck, emedan Bastoul nyss hade med lifliga ord gifvit en skildring af allt hvad Bismarck sannolikt hoppades under kriget utföra genom sina spioner. Bastoul hade nog rätt, när han sade, att den diplomatiska och militära intrigen är Bismarcks starkaste sida och att han lyckats bringa denna konst upp till en aldrig anad fullkomlighet.

Brand och Bastoul skrattade åt Salignacs infall och sade sig icke kunna förneka, att denne hedersman också någongång kunde hitta en snillrik tanke.

Man började nu lugnt och sansadt öfverlägga om bästa sättet att organisera ett förbund, hvilket hade till ändamål att jaga, fånga och döda så många tyska spioner som möjligt. Bland annat sade Bastoul:

»Vi böra icke vara alltför talrika. Högst tjugo man är min mening. En alltför stor trupp är svår att manövrera på de hemliga vägar och stigar, der vi komma att i förbundets interessen färdas.»

»Och vi måste vara till häst», inföll Salignac. »Det är nödvändigt för att kunna snabbt förfölja.»

»Naturligtvis!»

»Men, *pardieu!* Jag eger ju icke någon häst», utropade Salignac.

»Köp dig en sådan», tillrådde Bastoul.

»Köp . . . köp, ja, men, för f-n, hvad skall jag köpa för?»

»Penningar! Det är ju en klar och mycket tydlig sak», var svaret.

»Du talar om den saken lika sorglöst, som om penningar växte på hvarje buske och man endast behöfde gå ut och plocka dem. Visa mig en sådan buske, Bastoul.»

»Har du då inga penningar, Salignac? Är det möjligt?»

»Min vän, din fråga är temligen oförsynt, men jag vill likväl besvara den. Så hör då! Min rike far — du vet, att han är stor godsegare i Provence — skickar mig årligen tvåtusen francs till mitt underhåll, från min farbror i Gascogne får jag årligen tvåtusen och från min gamla tant i Lyon tvåtusen francs, hvilket tillsammans icke utgör mera än sextusen francs om året. Begär icke, att sedan jag aflönat min lakej, betalt min hyra, erlagt liqviden för mina och betjentens måltider, inbetalt min årsafgift för teaterlogen och depenserat tvåtusen på mina öfriga nöjen, resten skall räcka till att köpa en häst.»

»Jag medgifver, att det vore en orimlig begäran», sade Bastoul skrattande. »Vänd dig till din far för att få en häst!»

»Ja, om jag vore galen! Han skulle svara mig genom att indraga mina tvåtusen francs för all framtid och göra mig arflös dessutom.»

»Nå, skrif till din farbror!»

»Han skulle skicka mig en utsvulten, gammal, blind krake med spatt i både fram- och bakben och längesedan försvunnen svans.»

»Anropa då din faster . . . din tant i Lyon!»

»Bah! Hon skulle sucka öfver mig och lemna tiotusen francs till närmaste kloster för att försona mina synder. Hennes välmening är af det slag, som alltid misstager sig om medlen.»

»Då är du ohjelpelig, min vän.»

»För f-n! Tror du, att du behöfver säga mig det?»

Valdemar Brand, som med uppmärksamhet lyssnat till samtalet, inföll nu:

»Min käre Salignac! Var lugn! Du skall få en häst.»

»Du skämtar?»

»Ingalunda! Jag skall skaffa dig en. Jag är rik och oberoende och denna lilla utgift skall icke genera mig.»

Salignac sprang högt upp af fröjd. Hans glädje var af det slag, som nästan gör människan till en vilde. Plötsligt blef han lugn, nästan dyster.

»Nå, hvad är det?» frågade Brand.

»En häst åt min lakej! Hvar tager jag den?»

»Skrif till din farbror och tag emot hans utsvultna, gamla, blinda krake för din betjents räkning.»

Salignac fann rådet godt och satte sig genast ned att författa den viktiga skrifvelsen, som en timme senare for med snälltågsfart till Gascogne.

De närmast följande dagarna voro våra vänner fullt sysselsatta med tillrustningarna för fälttåget. Soumain var den som utträttade aldra minst. Han gick tyst och sluten och deltog föga hvarken i kamraternas öfverläggningar eller i deras förberedelser. En djup sorg gnagde hans hjerta. Salignac var så otålig att erhålla svar från sin farbror i Gascogne, att han icke heller förmådde uträtta mycket. Det enda som han gjorde med verkligt nit var, att han tre gånger om dagen besökte skraddaren, profvade sin uniform och gaf beklädnadskonstnären sina befallningar. Hela omsorgen föll således på Bastouls och Valdemars lott. De anskaffade folk, de sörjde för inköp af vapen och hästar

och uniformer — allt detta med så stor raskhet, att inom få dagar »spionjägarnes förbund» egde en väl rustad och väl beriden trupp, tjugo man stark, till sitt förfogande. Alla tjugo voro utvaldt folk — utvalda för att passa till en tjänstgöring, der mod och slughet, djerfhet och list voro lika mycket af nöden. Det gick därför icke an att alltför noga nagelfara de värfvades antecedentia och det är verkligen troligt, att mer än en af manskapet i spionjägarnes trupp hade en och annan gås oplockad med den menskliga rättvisan. Dock försökte våra vänner att undvika personer, som voro i egentlig mening brottsliga.

När truppen var färdig, försedd med hästar, rustad med sablar, revolverar och ett slags lansar, som Valdemar sjelf uppfunnit, hade den unge svenskens förmögenhet minskats med omkring tjugotusen francs, men som detta kapital icke ens öfversteg ett års räntor på återstoden, tänkte han icke mycket derpå.

Under dessa göromål hade Valdemar i friskt minne sitt löfte att skaffa Salignac en häst. Han besökte till och med alla hästhandlare i Paris, men hade icke hos någon lyckats finna hvad han sökte, ty han ville, att Salignac skulle hafva en häst af aldra bästa beskaffenhet, och han ville icke nedsätta hvarken sig sjelf eller sin vän genom att skänka honom ett dåligt djur.

Det led mot klockan åtta på aftonen dagen efter de tre vännernas besök hos fransmännens kejsare, således den 19 Juli. Brand hade gått till Bastoul, men fann icke vännen hemma. Han tände en fin manilla och satte sig ned att invänta Bastouls hemkomst.

Just då han hörde klockan på Bastouls kamin slå åtta, inträdde Billard. Läsaren påminner sig, att Billard var Eugen Bastouls lakej.

»Min herre», yttrade Billard till Brand, »derute står

en gosse, som fordrar att ögonblickligen få tala med monsieur Bastoul.»

»Han får naturligtvis vänta.»

»Det har jag också sagt honom, men han påstår sig icke hafva tid att vänta. Ett menniskolif beror af skyndsamheten i denna stund, säger han. Han säger också, att om han kunde få träffa någon af monsieur Bastouls vänner, skulle allt vara godt.»

»Nå, låt honom komma in till mig då, min käre Billard.»

Snart införde Billard i rummet en gosse, hvilken Valdemar utan svårighet igenkände såsom varande densamme hvilken vid duellen i Jardin des plantes infann sig i ändamål att vara René Renards sekundant.

»Är det du, Gervais?»

»Ni känner igen mig, herre? Det var en lycka. Jag kommer från den unge monsieur René.»

»Den unge René Renard befinner sig väl, förmodar jag?»

»Illa, illa! . . . Kom, min herre, så vilja vi skynda till honom. Ni har ju ingenting emot att hjälpa honom?»

»Han är då i någon förlägenhet?»

»Ja, herre, kom! . . . skynda! . . . Han har skickat mig att uppsöka er och edra vänner . . . Kom! . . . Det hastar.»

»Kunna vi icke invänta monsieur Bastouls hemkomst?»

»Ack nej! . . . Det skulle då blifva försent . . . skynda er, min herre, jag ber er derom.»

Valdemar Brand steg upp och följde med den lille Gervais, sedan han först granskat sin revolver och öfvertygat sig om, att den var laddad.

Tretioförsta Kapitlet.

Under hvilka förhållanden René återsåg Rosette.

Det är icke svårt att föreställa sig, med hvilka tankar och känslor René tillbringade de närmast följande dagarne af sitt fängelses tid. Han var, med få ord sagdt, så ursinnig, som någonsin en yngling kan blifva, när en starkare magt lägger fjettrar på hans fria vilja. René sof rätt godt den första natten på sin obeqväma plats på kaminkransen och det är till och med troligt, att han vid uppvaknandet skulle hafva känt sig vederqvickt och temligen uthvilad, om icke detta uppvaknande hade skett på ett sätt, som i stället var egnadt att i ännu högre grad stegra hans ursinne. Solen stod ganska högt på himmelen, då René i drömmen tyckte sig hafva gripit ett hårdt tag kring sin elake farbrors näsa, och, som hvar och en vet, är ett riktigt ingrodt pojkhäat i stånd till de största och mest raffinerade elakheter. Följaktligen sökte René — alltjemt i drömmen — att så mycket som möjligt skada herr professors luktorgan, men detta bemödande hade nära nog kunnat blifva en orsak till Renés förlust af hans egen näsa, ty under de ansträngningar han gjorde i drömmen förlorade han jemnvigten och föll från kaminen ned i golfvet. En brännande smärta i ansigtets mest framstående parti väckte honom fullkomligt, men bidrog ingalunda att lugna hans upprörda och retade sinne, isynnerhet som arbetet med stillandet af näsblod är mycket tålamspröfvande.

René hade icke ätit något sedan middagen föregående dag och det var därför icke underligt, att hungren instälde sig med sina oafvisliga fordringar. Magen kom med sin

räkning och begärde liquid, men René såg sig ur stånd att uppfylla sina förbindelser, ehuru han visserligen icke kunde förneka fordringsanspråkets giltighet. Hans mod gjorde bankrutt, men det skedde med svidande hjerta och ursinne i själen.

Flera timmar var René nästan förtviflad. Den ädla friheten, den ljufva Rosette, den odygdige, men djerfve Gervais — allt tyckte han sig hafva förlorat och, som magen var tom, saknade han mod att strida mot sitt oblida öde. Visserligen försökte han läsa sin Horatius, men i dag tyckte han, att den var dum och tråkig, och han kastade den flera gånger ifrån sig, emedan Horatii lockande beskrifningar om de romerska skönhheterna och deras äfventyr endast föranledde René till att ännu djupare sörja öfver förlusten af Rosette.

Dagen gick till ända och ingen menniska bekymrade sig om René. Professorn hade icke ens den omtanken att skicka honom en bit mat. Tvärtom insåg René, att hungern också ingick såsom del i den upptuktelse, hvarigenom Paul Renard ämnade böja sin brorson till undergifvenhet och tvinga honom att antaga den katolska kristendomens och professors egen hycklade gudaktighet. René led förfärliga qval och sprang omkring i sitt rum som en galning, stampade i golvet, sparkade på dörren, slog i väggarna. Ingen tycktes höra honom. Ingen kom. Slutligen samlade han all sin kraft och kröp icke utan möda upp på kaminkransen, der han nästan ögonblickligen insomnade.

Följande dagen förnyades samma hunger, samma längtan efter Rosette, samma saknad af Gervais, samma tårar och samma raseri. Vid middagstiden trädde Jaques, professors lakej, in till René och lemnade honom en såväl till mängd som beskaffenhet mycket tarflig måltid. René tilltalade honom, men Jaques svarade icke ett enda ord. René bad honom tillkalla professorn, emedan han ville tala med honom. Jaques svarade blott genom en vägrande skakning af sitt lurfviga hufvud och ville gå sin väg.

Då flög en genialisk tanke genom Renés hufvud. Han sprang upp och försökte att mellan Jaques' långa ben smyga sig ut genom dörröppningen. Men Jaques förstod icke skämt. Han tog monsieur René i rockkragen och kastade honom obarmhertigt tillbaka in i vindsammaren med den följd, att René skadade hufvudet mot väggen och erhöll åtskilliga små sår och blånader. Detta hindrade honom likväl icke från att med glupsk aptit förtära den knappa måltiden, som, ehuru den icke var tillräcklig att mätta en uthungrad mage, likväl medförde den lyckliga verkan på René, att hans sjunkna mod å nyo lifvades. Efter slutad måltid gick han bort till fönstret för att ännu en gång öfverväga, huruvida man nödvändigt skulle slå ihjäl sig, om man vågade hoppa ned till marken.

Nedanför fönstret låg professors trädgård — en mycket gammal anläggning, som fordom tillhört ett numera seculariseradt kloster, hvilket varit beläget just på den plats, der den skenhelige professorn och blifvande biskopen hade sitt prydliga stenhus.

Medan Renés ögon förirrade sig bland buskarna och träden der nere, tyckte han sig varseblifva en skymt af en blå klädning. René andades knappt. Hans Rosette plägade hafva en förtjusande blå dräkt. Skulle det kunna vara hon? René bäfvade af sällhet vid blotta tanken på lyckan att få se Rosette under den närvarande sorgen. Efter några ögonblick blef han ånyo varse den blåa klädningen, men äfven denna gång lyckades han icke att få se egarinnans ansigte. Det tycktes nästan som om qvinnan, hvem det nu var, önskade blifva osedd.

René kunde likväl icke uppgifva hoppet att få tala med Rosette, om det var hon, och derom kände han sig nästan öfvertygad. Han öppnade fönstret och sträckte ut hufvudet i den ljumma, friska sommarluften, hostade några gånger för att fästa den blåklädda damens uppmärksamhet

och började slutligen hvissla en bit af marseljäsen. Fåfängt! Den blåa klädningen visade sig icke. Nu tog René mod till sig och ropade halfhögt:

»Rosette! . . . Rosette!»

Ett buller hördes dernere bland buskarna, den blåa klädningens förtjusande egarinna visade sig och vände sitt vackra, af rodnad betäckta ansigte upp till René. Det var Rosette, leende och lycklig att träffa sin älskade René.

»Du här, min egen lilla Rosette!» utropade René. »Hvilken glädje!»

»Jag kunde icke uthärda att vänta på dig, min käre René. Jag har icke sofvit i natt af oro för dig. Gervais berättade mig i går, att du haft en duell med . . . med den der herren, som . . . nå, du vet nog hvem jag menar. Han berättade också, att din farbror öfverraskade dig och förde dig hem. Du kom icke i går till vårt aftalade möte och jag har därför sväfvat i en dödlig oro för, att din stygge farbror gjort dig något ondt. Jag har därför smugit omkring här i trädgården hela dagen och väntat att få se en skymt af dig. Du vet, att jag har nyckeln till lilla porten.»

»Du är en engel, Rosette!»

»Ack, skämta icke, René! Hvad har händt dig? Är du instängd?»

»Jag har varit instängd», ropade René och hoppade upp i fönsterkarmen, »men nu vill jag icke vara det längre. Jag kommer, Rosette.»

»Du ämnar väl icke hoppa ned?»

»Jo, jag hoppar.»

»*Mon dieu!*» utropade den fagra flickan, vridande sina små händer af ångest för sin älskling. »Jag ber dig . . . jag bönfaller . . .»

»Jag vill komma ned och kyssa dig.»

»Ack, du skall få taga så många kyssar du vill, René, när vi träffas, men . . .»

»Jag vill hafva dem nu.»

»Du är stygg, René. Du kommer att bryta halsen af dig och jag får aldrig mera omfamna dig och trycka mina läppar mot dina.»

»*Pardieu!* Tror du, att jag skall dö, om jag hoppar ned?»

»Tvifla icke derpå! Gör icke din lilla Rosette förtviflad.»

René fann utan tvifvel, att hans lilla Rosette var så vacker, att det kunde löna sig att bevara lifvet för att ännu en gång få kyssa henne. Han steg ned ur fönstret.

»Se här ett bevis på, huru mycket jag älskar dig, Rosette», sade han.

»Tack René! Jag skall nog på något sätt belöna dig. Säg mig nu, om jag kan göra någonting för dig.»

»Befria mig! Tag en stege och res upp den mot fönstret!»

»En stege ligger knappt tjugo steg härifrån. Jag tror, att den är tillräckligt lång, men den är för tung för mig.»

»Kalla då Gervais!»

»Det vill jag göra. Är det ingenting jag kan göra för dig i något annat afseende?»

»Rosette! Har du någon gång varit hungrig?»

»Nej!»

»Det är en förfärlig plåga.»

»Käre René! *Du* måtte väl icke vara hungrig? Min Gud!»

»Rosette! Tror du, att man är mätt, när man fastat två dygn?»

»Den grymme professorn! Jag skall . . . ja, hvad kan väl jag göra? . . . Jag är likväl rysligt ond på honom. Jag skall skaffa dig mat, René.»

»Och en flaska vin!»

»Allt!»

René såg henne försvinna bland buskarna. Några ögonblick senare hörde han lilla trädgårdsporten knarra på sina torra gångjern.

Två timmar förgingo. René låg alltjemt kvar i fönstret, men Rosette kom icke. René började redan intagas af den föreställningen, att äfven hon hade öfvergifvit honom i hans olycka. Men René gjorde icke det rätta, när han misstänkte Rosette för likgiltighet. Hon skulle gerna hafva gått i eld och död för honom. Orsaken till hennes dröjande var verkligen fullkomligt giltig, såsom René fick veta, då hon efter något mera än två timmars frånvaro åter visade sitt förtjusande lilla anlete med de svarta flygande lockarna och sin blåa klädning. Gervais var med henne.

»Du gör dig icke brådt om, Rosette», yttrade René med en skymt af dåligt lynne i sin röst.

»Ack, käre René, jag har omöjligen kunnat komma förr, ty professorn har hela tiden suttit på gröna soffan derborta och läst. Gervais och jag hafva stått utanför lilla porten minst en och en half timma och väntat på, att det skulle behaga honom att gå in. För två minuter sedan lade han samman boken och steg upp. Sista skymten af hans luggslitna, svarta, afskyvärda rock försvann i förstugan i samma ögonblick, som vi öppnade lilla trädgårdsporten.»

»Förlåt mig, dyra Rosette . . .»

»En liten synd är lätt förlåten», svarade den unga flickan med ett förtjusande leende på de friska och fylliga läpparna.

»Du är en engel, Rosette!»

»Och du är en älskvärd tok, René.»

»Jag är väl icke tokig, när jag älskar dig?»

»Ack nej! Det är det klokaste, du någonsin har gjort.»

»Har du mat i den der lilla korgen, min egen flicka?»

»En pastej . . . en bit kall fårstek . . . bröd och en flaska vin.»

»Du är två gånger en engel, min engel.»

»Och du är två gånger tokig, min tok.»

»Kasta korgen hit upp, Gervais.»

»Hvad tänker du på René?» utbrast Rosette. »Allt-

sammans skulle då förstöras . . . Tyst! Kommer der icke någon, Gervais? . . . Ah, det var väl en inbillning då, men spring i alla händelser bort till hörnet och se efter, om professorn synes till.»

Gervais sprang, men återkom snart med den lugnande underrättelsen, att allt var som det borde.

»Nå, hjälp mig nu att få upp korgen, Gervais. Hvad skola vi göra? René förgås af hunger, fastän här är mat i öfverflöd. Finn på någonting, Gervais.»

Och Gervais fann verkligen på någonting, som kom Rosette att klappa händerna af förtjusning. Han upptog ur sin ficka bland der förvarade föremål af hvarjehanda slag ett långt snöre, som vid uppvecklandet befans vara åtminstone tretio alnar långt. Af detta snöre gjorde han en boll genom att vinda det omkring en liten sten. När detta blifvit gjordt, var det ingen svårighet för hans öfvade fingrar att kasta det lilla nystanet in genom Renés fönster. René behöfde nu blott upptaga det från golfvet och uppveckla snöret samt nedsänka dess ena ända utanför fönstret, för att hafva den bästa hissirrättning i verlden.

Rosette fastband med sina egna små fingrar korgen vid snöret, René drog korgen upp till sig, kysste den lilla knut, som Rosettes fingrar hade bundit, framtog födoämnen och började äta, under det han fortfor att samspråka med sina nedanför stående vänner.

»Hvad Gud är god, som skapat maten», mumlade han, under det att hälften af pastejen försvann i hans mun.

»Friheten är likväl bättre än de läckraste rätter», yttrade Rosette med tårar i sina sköna ögon.

»Ack ja, friheten! Men huru skall jag kunna blifva fri?»

»Med Gervais till hjälp tror jag mig kunna uppresastegen.»

»Ack, försök, min kära Rosette.»

»Genast! Kom, Gervais!»

Snart såg René dem komma tillbaka, framsläpande en stor och tung stege. Rosette ansträngde sig så, att hennes lilla ansigte öfvertäcktes af både rosenrodnad och svett. Gervais sparade sig icke heller. Slutligen lyckades det deras förenade ansträngningar att släpa det tunga redskapet ända fram till väggen, men när de skulle uppresa den, funno de snart, att det öfversteg deras krafter.

»Spara dig, Rosette!» ropade René, som redan nära nog hade slutat äfven fårsteken. »För himlens skull ansträng dig icke så.»

»Det gäller din frihet, min René.»

»På detta sätt vinner jag den icke. Edra krafter skola aldrig räcka till att uppresa den. Upphören med edra fåfänga försök.»

»Men då blir du icke fri . . .»

»Jo!»

»Säg mig på hvilket sätt, René.»

»Gervais kan springa och underrätta min vän Bastoul om saken. Han skall icke vägra att komma och resa upp stegen i qväll, sedan det blifvit mörkt. Han kan dessutom säga monsieur Bastoul, att han måste skynda hit, om han vill rädda något, som är dyrbarare än lifvet.» René tänkte härvid på det öde, som hans farbror och dennes lakej tillämnade Amelie Soumain denna afton.

»Men om denne monsieur Bastoul vägrar?»

»Så är ju ingenting förloradt genom försöket! Dessutom skall han icke vägra. Vill du göra mig denna tjänst, Gervais?»

»Gerna! . . . Jag vill springa genast . . . men tyst! Någon kommer . . . Fröken Rosette, vi måste skynda oss undan.»

»*La sainte vierge!* . . .»

Lyckligtvis fans der i närheten ett ganska tätt buskage. Dit togo Renés båda vänner sin tillflykt och Rosettes blåa

klädning med de förtjusande svarta spetsarna och sammetsbesättningen försvann bakom buskagets gröna förhänge, endast några ögonblick förr än den vördade professorn vid Sorbonne, monsieur Paul Renard, trädde fram förbi husets hörn. Den lärde och helige mannen gick med händerna på ett ganska verldsligt manér nedsänkta i byxfickorna. Ögonen voro stelt fästade på marken. Han hvarken hörde eller såg någonting. Hans tankar voro förmodligen på visit långt borta i de äregiriga drömmarnas land och sågo troligen i fjerran en viss förträfflig man med namnet Paul Renard sittande på samma heliga stol i Rom, der både Petrus, aposteln, Gregorius den sjunde, urjesuiten, och påfvinnan Johanna, skökan, en gång hade suttit. Biskopsstafvar, gyllene kåpor, guldkors, höga biskopsmössor och annat af kyrkans högsta verldsliga goda sysselsatte helt visst den högvördige, fastän af sparsamhet luggslitne herr teologiæ professorns sinne i så hög grad, att han icke ens hörde, hurusom Gervais inne i buskaget halfhögt uttalade dessa ord:

»För himlens skull, snälla fröken Rosette, lägg er ned på gräset, annars ansvarar jag icke för, att icke den högvördige herren ser er lysande blåa klädning.»

Professorn hörde emellertid icke denna varning. Kanhända öfvertänkte han i denna stund, huruvida der bland studenterna vid Sorbonne fans någon, med hvilken han hade försummat att dricka brorskål för den efterlängtade biskopssysslans skull. Men när hans blifvande högvördighet helt oförmodadt stötte sin fot mot den tvärs öfver gången liggende stegen, måste han naturligtvis återkallas inom den verkliga och materiela verldens rāmärken.

Förvånad ryggade han ett par steg tillbaka.

»Hvad nu? . . . Hvem har lagt den der på detta ställe?»

En ganska naturlig idéförbindelse verkade, att herr professorn lyftade upp hufvudet för att betrakta Renés

fönster. Sannolikt tänkte han, att fågeln hade flugit ut ur buren, men blef i detta afseende snart lugnad, då han såg Renés genom Rosettes eldiga vin rödblommiga ansigte i det öppna fönstret.

»Ack, min vördade farbror», ropade René skenheligt, »var god och hjälp mig en smula.»

»Nå-å?»

»Res upp den der stegen!»

»I hvilket ändamål?»

»För att befria mig ur fängelset naturligtvis!»

»Du slipper icke ut ur det der vindsrummet, förrän du genom hunger och sorg blifvit förvandlad, omstöpt och förnyad från att vara en djefvulens son till att vara ett Guds barn.»

»Är jag då en djefvulens son?»

»Tviflar du derom? Tänk på dina synder.»

»Ack nej, jag tviflar icke på, att jag är djefvulens son, men då Ni är min farbror, så är Ni följaktligen djefvulens egen bror. Ja, ja, edra gerningar motsäga icke denna slutsats.»

»Häda icke», röt professorn, som, huru helig han än var, likväl sällan kunde höra en oförskämdhet utan att blifva vred. »Jag hade tänkt att låta dig få mat hvar annan dag, men nu har jag erfarit, att din uselhet är så stor, att du icke bör äta oftare än hvar tredje dag. *Tua ipsius culpa!* Det är din egen skuld, René.»

»Ack, min farbror . . .»

»Låt späka dig, min son! Blif såsom jag!»

»Aldrig!» utropade René med afsky.

»Hvad? . . . Aldrig! . . . Hvad säger du? Hvad menar du?»

»Ack, min farbror», återtog René, som hade föresatt sig att vara riktigt elak, »vet Ni hvad den unge pastorn i

Saint-Roche sade häromdagen? Ni vet hvilken utmärkt man han är, min farbror!»

»Hm! . . . Ja . . . litet för stolt menar jag.»

»Ingalunda! . . . Han sade, att Ni, min farbror, plägar kalla honom med det förtroliga ordet du, då Ni talar med honom, och det fastän herrarne aldrig hafva öfverenskommit om en sådan förtrolighet.»

»Nå, han finner sig nog smickrad af min nedlåtenhet?»

»Ingalunda! Han säger, att Ni gör det för att vinna hans röst till nästa biskopsval, och han försäkrar, att han alltid kommer att kalla er 'herr professor', om Ni än skriker 'du', så att det höres från *l'église de Notre Dame* till Calais. Dessutom sade han . . .»

»Hvad?»

»Åh, endast det, att Ni funnit er mycket förnämad deraf, att han på nämnda indirekta sätt afböjt ert förtroliga närmande, och att Ni vid någon examen skulle hafva försökt att straffa honom därför. Det måtte vara en elak man, den der pastorn. Han säger sig skola med både händer och fötter, både i tal och skrift motverka ert val till biskop, min farbror. Och dessutom säger han, att han känner vissa drag i ert förflutna lif, som skola . . .»

Nu var det slut med herr professorsns tålamod, fullkomligt slut. Han röt:

»Tig, du dj-ns afföda! Tig! . . . Nu får du icke mat oftare än hvar femte dag. Det vare *ditt* straff och hvad den der oförskämde pastorn i Saint-Roche beträffar, så skall han min sj-l aldrig komma till någon bättre syssla. Jag skall alltid rösta mot honom, jag skall intrigera hos biskopen, jag skall . . . jag skall . . . jag skall låta en italiensk bandit döda honom . . . jag skall . . .»

Raseriet, som i sjelfva verket tycktes vara herr professorsns naturliga element, liksom vattnet är fiskens, hade för tillfället nått en så hög grad, att det slutligen fjettrade

hans tunga — samma tunga, som om söndagarna stundom talade evangeliets ljufliga ord från predikstolen i något af den franska hufvudstadens härliga tempel, samma tunga, som från lärostolen i Sorbonne lät höra så smekande tonfall.

»Åh, käre farbror», sade den listige René, »Ni gör orätt. Förakta icke en liten fiende.»

»Tig!»

»Farväl då, farbror! Måtte den heliga jungfrun snart sätta er på en biskopsstol, der Ni kan trifvas!»

»Tig!»

»Hör, farbror! Var god och lät taga bort den der stegen.»

»Stegen! . . . Ja, men hvarför?»

»För det, att den hvarje ögonblick påminner mig om friheten. Den plågar mig lika mycket, som den unge pastorn i Saint-Roche plågar er, min högvördige monsieur farbroder.»

»Jaså, den plågar dig . . . Jag kan väl tro det. Du ville nog gerna hafva den upprest mot väggen, men . . . nu skall den, vid Gud, blifva liggande der den ligger . . . Jag hade eljest tänkt att låta mina lakejer bära bort den.»

»Gör det, min farbror!»

»Nej, vid s-n! . . . Den skall ligga der för att plåga dig.»

Professorn gick sin väg och René kände sig säker och öfvertygad derom, att hans farbror icke skulle låta bära bort stegen. En hel timme gick Paul Renard fram och tillbaka i sin lustgård och lika länge måste Gervais och den söta Rosette ligga gömda i buskaget. Slutligen när klockan var nära half sju om aftonen, trädde professorn in i sitt hus och den lilla Rosette kunde utan fara våga sig fram. Det förhöll sig nämligen så, att fastän farbroderns rum var beläget alldeles midt under brorsonens, fans der likväl i det förra intet fönster åt samma sida af huset, der Renés fönster var beläget. Det var därför omöjligt för

professor Renard att från sitt kabinett se, huru den älskvärda Rosette och den trogne Gervais trädde fram i dagsljuset eller rättare i aftonsolens rödaktiga belysning.

»Ack, Rosette! Du har hört! . . . Mat hvar femte dag!»

»Ack, käre René! Du var stygg mot din farbror.»

»*Pardieu!* Jag kan väl icke vara höflig mot en person, som i strid mot all rättvisa har fängslat mig.»

»Käre René! Gif Gervais besked, så skyndar han att tillkalla vänner med starkare armar än han och jag ega.»

»Det var rätt! . . . Hör Gervais! Spring till Rue de Francfort och uppsök nummer tolf. Fråga der efter monsieur Bastoul och bed honom eller någon af hans vänner skynda till mig. Säg att det gäller mer än ett menniskolif. Skynda dig, Gervais!»

»Spring, Gervais!» förmanade Rosette, men Gervais hörde det icke, ty han var redan halfvägs till lilla trädgårdsporten.

»Ack, Rosette», suckade René, »skola vi skiljas utan en kyss!»

»Min käre René, i morgon är du fri och då skall du få tiodubbelt igen hvad du nu måste försaka.»

»Tiodubbelt! . . . Det förslår icke.»

»Tjugodubbelt!»

»Ännu mera!»

»Nå, då måste jag utfästa mig att gifva dig hundrafaldigt.»

»Det låter höra sig. Dock . . .»

»Är du ännu icke nöjd?»

»Icke fullkomligt! . . . Jag ville gerna hafva tiotusenfaldigt . . .»

»Min käre, tokige René!»

»Min kära, englalika Rosette!»

Tretionde Kapitlet.

Salignacs häst.

Den lille Gervais sprang med flitiga fötter före vår vän Valdemar Brand, som med stora steg följde efter.

Den unge svensken hade liksom hans franska vänner fattat stor tillgifvenhet för den modige René Renard och det var därför med glädje, som Brand skyndade till hans hjälp, ehuru han icke genom Gervais kunde få någon egentlig klar föreställning om arten af de faror, som hotade den djerfve gossen.

Vägen från Rue de Francfort till professor Renards bostad var lång, ty monsieur Paul Renard hade en mycket egendomlig smak för att bo i trånga, krokiga, långt aflägsna gator. Förtalet påstod, att detta egendomliga tycke berodde på professors kloka inseende af den obemärkthet, hvaraf en man, som eger både helighet och . . . några småsynder, kan njuta i en aflägsen stadsdel.

Klockan var nio, innan Gervais, som af Rosette erhållit nyckeln till lilla trädgårdsporten, kunde öppna denna för sig sjelf och monsieur Brand. Försigtigt tilläste han porten och tog ur nyckeln, innan han med sin och Renés beskyddare fördjupade sig i trädgårdens slingrande gångar.

Slutligen stannade Gervais midt under Renés fönster och Valdemar, som framför sig icke såg någonting annat än en hög och naken vägg, utropade med tydlig förvåning:

»Hvad skola vi uträtta här?»

»René Renard är här», genmälde Gervais.

»Här! . . . Hvar?»

»Deruppe!»

»Jaså!»

Valdemar blickade uppåt och blef i skymningsljuset varse ett hufvud, hvilket sträckte sig ut genom ett tjugo alnar högt beläget fönster.

»Är det Ni, monsieur Bastoul?» frågade René från höjden.

»Nej», svarade Valdemar, »Bastoul var icke hemma och därför skyndade jag hit i hans ställe, min unge herre.»

»Och Ni är . . .?»

»En af de herrar, som hade den äran att göra monsieur René Renards bekantskap i Jardin des plantes härom-aftonen.»

»Ack ja, nu känner jag igen er. Det var Ni, som gaf den der monsieur Aiguille den förträffliga värjstöten.»

»Ni smickrar . . .»

»Ack nej, Ni måste lära mig den stöten, monsieur Brand.»

»Gerna! . . . Men hvarmed kan jag *nu* tjena er?»

»Befria mig, min herre!»

»Gerna? . . . Ah! Här hafva vi ju en stege. Den resa vi upp mot väggen och Ni skall obehindradt kunna stiga ned.»

»Ack, min herre! . . . Den är för tung för er ensam. Jag hade hoppats, att edra vänner skulle hafva följt med hit. Ensam upplyfter Ni den aldrig, min herre.»

»Det vore besynnerligt . . .» mumlade Brand.

Emellertid var Renés mening icke alls besynnerlig för den som såg Valdemar Brand utan att närmare lära känna honom. Han var lång och smärt, hans rygg var icke öfverflödigt bred. Han föreföll till och med svag och kraftlös för den som aldrig hade sett honom utveckla sin styrka. Emellertid egde han i sjelfva verket så stor kraft, att han en gång, då han anfölls af en ilsken tjur, hade med ett enda knytnäfs slag fält detta djur till marken.

»Låt Gervais hjälpa er!» ropade René.

Valdemar undersökte med handen stegens tyngd och då han fann, att den icke skulle öfverstiga hans krafter, sade han:

»Var lugn, min unge vän! Jag skall nog hjälpa mig sjelf.»

Några sekunder senare grep Valdemar med båda händer i olika pinnar af stegen, lät sin muskelstyrka utveckla sig och se! — stegen reste sig från marken, beskref med sin ändpunkt ett vackert fragment af en cirkel och stod snart pekande rakt upp mot zenith. Valdemars starka arm höll den så stadigt, att René icke kunde märka den aldraminsta dallring. Småningom sänkte stegen sig mot väggen, alltjemt styrd af en kraft, som tycktes vara öfvermenschlig.

René uppgaf ett glädjerop, när ett doft ljud tillkännagaf, att stegen hade nått väggen. Han sträckte ut handen och träffade stegens högsta spets fyra tum under fönstrets nedra kant.

»Nu är Ni befriad, monsieur René», yttrade Valdemar.

»Ja, ack ja; jag kommer genast . . . men nej . . . jag glömde något . . . ack, *mon dieu!*»

»Hyad menar Ni, min unge vän?»

»Det är icke jag, som skall stiga ned, utan det är Ni, min herre, som skall stiga hit upp.»

»I hvilket ändamål?»

»För att rädda en qvinna.»

»Rädda henne från . . . hvad?»

»Från vanära, min herre!»

»Då är jag genast färdig. Den värnlösa skall alltid finna mig beredd att hjälpa. Jag kommer ögonblickligen.»

»Gervais må också komma!»

Två minuter senare hade René glädjen att mottaga två gäster i sitt fängelse. Valdemar Brand och Gervais räckte honom handen och öfverhopade honom med frågor.

René skyndade sig att omtala hvad han hade inhemtat om anslaget mot Amelie Soumain, en berättelse, hvilken gaf Gervais anledning till denna elaka anmärkning:

»Äfven en professor är ju blott en menniska.»

Ingen af de andra lyssnade till den elaka gossens med skrattsjuk stämma uttalade axiom. Valdemar och René voro redan borta vid dörren och fullt sysselsatta med försöket att öppna den. Valdemar förde sin värjspets in i springan mellan dörren och karmen, men märkte snart, att den fina klingan skulle springa sönder utan att kunna rubba dörren ur dess läge.

»Vänta!» ropade Gervais. »Jag vet råd.»

Dermed var den raske gossen borta. Som en pil ilade han nedför stegen och efter ett par minuter återvände han något mera långsamt, ja, till och med så sakta, att det förvånade René, som från fönstret betraktade hans uppstiggande. Slutligen uppnådde han höjden af stegen och René's förvåning försvann, ty han såg nu, att Gervais var belastad med en tung jernspade och en ännu tyngre så kallad »kofot» af tjockt och gediget stål. Sedan Valdemar och René hade af Gervais mottagit dessa tunga redskap, hoppade Gervais lätt som en ekorre in genom fönstret.

Valdemar Brand beväpnade sig med kofoten och René med spaden och det kunna vi försäkra läsaren, att ingen krigsman har någonsin med större raseri slagit en värnlös fiende till marken, än de båda unga männen nu anföllo den stumma och på det hela taget ganska oskyldiga dörren. Lyckligtvis hade genom ålder och torra dörrens volym minskats så mycket, att en springa uppkommit mellan dess kant och karmen — en springa, tillräckligt vid för att låta »kofoten» och spaden få säkert fäste.

»På en och samma gång!» utropade Brand. »Ett . . . två . . . tre!»

Ett väldigt brakande hördes. Dörren flög upp eller,

rättare sagdt, den flög i ett helt dussin bitar. Genomgången var fri. Ingenting kunde nu hindra Valdemar Brand och René Renard att sätta sig i besittning af hela professors hus. Emellertid hade dessa tilldragelser kräft en icke obetydlig tid och ehuru det icke behöfves många minuter för att beskrifva eller läsa om dem, hade klockan likväl hunnit nalkas half elfva på aftonen, innan passagen genom vindskammaredörren hunnit blifva öppnad.

»Nu måste vi öfverlägga», utropade René, när han fri och ledig trädde ut på vinden, och han omtalade nu i korta drag innehållet af det samtal, som han hade hört genom den sqvallrande ventileringsinrättningen.

»Amelie Soumain?» yttrade Valdemar tankfullt. »Skulle det verkligen kunna vara Louis Soumains syster? Jag har verkligen hört honom säga, att han eger en syster och jag prisar min lycka . . .»

»Fort, monsieur! . . . Hvem denna olyckliga qvinna än må vara, måste vi rädda henne ur min farbrors klor, ty han är en menniska, som icke ens kan af qvinnotårar röras till medlidande. Jag tycker mig redan höra på afstånd bullret af hans vagn.»

»Hvar skola vi dölja oss?»

»Inne i min farbrors egna rum! . . . Kommen! . . . Hör! . . . Vagnen rullar nu in på gården. Ingen tid är att förlora.»

Ledsagade af René smögo sig fienderna till professors jordiska lycka ned utför den smala vindstrappan. Dörren till Paul Renards rum befans vara olåst. Tre gestalter smögo i det matta skymningsljuset dit in och stängde dörren till bakom sig.

Ett tungt förhänge af dyrbar damast afskiljde ett hörn af detta rum från dess öfriga område. Renés qvicka ögon upptäckte genast denna omständighet och hans snabba tanke uppfattade ögonblickligen den fördel, som den erbjöd dem.

»Här!» hviskade han. »Kommen hit! Detta är en afskrankning, bakom hvilken professorn gömmer sina gångkläder . . . Fort! De komma redan i trapporna.»

De tre gestalterna försvunno och ingenting fans, som kunde röja deras närvaro i rummet, så vida man icke drog undan den tunga damastgardinen. Mörkret i rummet var också så intensivt, att herr professorn mycket väl kunde hafva upplyftat gardinen utan att se någonting.

»Huru många äro de?» hviskade Valdemar.

»Professorn och hans lakej, Jaques, tror jag.»

»Har professorn någon häst?»

»Häst? . . . Han har fyra ypperliga hästar i sitt stall.»

»Och min vän Salignac har ingen», sade Brand filosofiskt.

»Tyst!»

Dörren öppnades häftigt och flera personer inträdde i rummet med stort buller. Det var i anseende till mörkret omöjligt för Valdemar att bestämma deras antal, men han tyckte sig märka, att någon af de inträdande släpades af de öfriga framåt med våld. Ett svagt qvidande vittnade äfven om att så förhöll sig och sjelfva ljudet förrådde, att den nödställda menniskan var en qvinna. Emellertid var det så mörkt, att Brand icke kunde se någonting, huru ifrigt han än blickade fram mellan två delar af den af flera icke sammanhängande våder bestående gardinen. Han tyckte, att det fina damastet med sin skrofliga yta af hårdt spunna ylletrådar upphettade hans ansigte, men det är troligt, att det var hans egen själsoro, som åstadkom den nästan olidliga hettan på kinderna.

»Nu?» hviskade han till René i frågande ton.

»Vänta!»

»*Mon dieu!* De måtte väl tända ljus.»

Liksom för att besvara Valdemars tanke, ropade nu en röst, som icke kunde tillhöra någon annan än professorn, emedan den var för mjuk att icke vara en frukt af hyckleri

och på samma gång för sträng att icke vara den persons tillhörighet, som var husets herre:

»Ljus! . . . Skynda dig efter ljus, Jaques! . . . Jag tror, att den enfaldiga ungen dör i mina armar . . . Skynda dig, skurk!»

»*Ex tempore d. v. s. genast!*» svarade Jaques med en stämma, hvilken var nästan lika obehaglig som professorns egen.

Ett klart ljussken, som utgick från den af Jaques tända lampan, belyste några ögonblick derefter scenen. Valdemar och hans båda bundsförvandter kunde nu utan svårighet se, att de personer, som inkommit i rummet, voro tre, nämligen professor Renard, hans lakej och en qvinna, hvilken till utseendet liflös hvilade i professorns praktiskt-teologiska armar. Valdemar kunde dock icke ännu se hennes ansigte, emedan en stor duk var bunden deröfver, men han såg en sky af fagra ljusa lockar, hvilka hos honom väckte en ljuf och på samma gång smärtsam erinran om något, som han förr hade skådat.

»*Tempus est jam hinc abire me d. v. s. nu får jag gå min väg*», yttrade Jaques, som af sin husbonde inhemtat många latinska fraser, men af ren försigtighet oftast meddelade öfversättning, när han använde dem.

»Gif f-n Cicero!» utbrast Paul Renard. »Hjelp mig i stället med flickan här. Hon är afsvimmad.»

Jaques var sin herre och husbonde behjelpig att nedsetta den fångna qvinnan i ett soffhörn och att befria henne från duken, som hindrade henne från att ropa och nästan äfven från att andas. Hennes afsvimmade tillstånd hade sin orsak mindre i förskräckelsen än i brist på luft, ty knappt hade hon blifvit befriad från duken, förrän hon hemtade andan genom ett djupt andedrag, hvilket ljud nästan som en dof suck.

Under det professorn och hans lika djupt sjunkne lakej på detta sätt voro sysselsatta med sin fånge, hviskade Valdemar till Gervais:

»Smyg dig bort och rigla dörren samt stick nyckeln i din ficka. Skynda dig!»

»Men om de se mig . . .!»

»De vända ju ryggen hit och för öfrigt skola nog vi försvara dig. Skynda dig, min gosse!»

Gervais trädde försigtigt fram i rummet, utförde Brands befallning och återvände till sitt gömställe, utan att hafva blifvit sedd af de båda brottslingarna.

»Nu gäller det att förvärfva en god häst åt Salignac», mumlade Valdemar och sträckte i detsamma fram handen för att skjuta damastgardinen till sidan och träda fram i gemaket. Denna hans afsigt blef dock icke utförd. Tvärtom stannade han och blickade med obeskriflig fasa och förskräckelse på scenen. Hvad var det, som i så hög grad beröfvade honom hans vanliga lugn och sjelfbeherskning?

Det ögonblick, då Valdemar ämnade träda fram, var detsamma, då den tunga duken, hvars knut lossades af den latinkunnige lakejens fingrar, föll ned från den fångna qvinnans ansigte. Valdemar såg ett blekt, men ungt och obeskrifligt skönt qvinnoansigte. Han såg det och — en frosskakning genombäfvade hela hans kropp. Hans blickar uttryckte den största förvåning och den djupaste fasa. Han var i detta ögonblick oförmögen att röra en enda lem, ty han hade igenkänt eller, rättare sagdt, han trodde sig igenkänna den unga dam, som han egnade sin dyrkan och i hvars spår han hade rest genom halfva verlden. Om han i denna stund förmådde tänka någon redig tanke, så var det denna:

»Min Gud! Jag tackar dig, att du låtit mig blifva i tillfälle att hindra denna gräsliga olycka.»

Läsaren erinrar sig, att professorn aldrig förut hade sett den unga dam, mot hvilken han denna afton utförde ett så djefvulskt anslag, utan att det var Jaques, som på egen hand hade för den helige mannens räkning och mot

löfte om en icke obetydlig summa för att köpa aflat, utspionerat den unga qvinnans lefnadsvanor och uppgjort den infernaliska planen. Det var därför naturligtvis med en viss nyfikenhet, som Paul Renard betraktade det bleka och sköna ansigtet och det af de vackra ljusa lockarna besløjade hufvudet, som matt och kraftlöst sjönk tillbaka mot soffans ryggstöd, så snart Jaques icke längre med handen understödde det.

»En ypperlig qvinna!» utropade herr professorn förnöjd, under det hans rofgiriga blickar granskade den unga flickans ansigte och gestalt. »Du har smak, min käre Jaques.»

»*Diva venustissima Venus* d. v. s. en gudomligt retande kärleksgudinna, såsom den förträfflige komediförfattaren *Macus Plautus* så träffande säger.»

»Plautus säger på ett annat ställe lika skönt *dies plenus venustatis*. Den här qvinnan eger äfven i högsta grad hvad Cicero kallar *venustas et pulchritudo corporis*. Jag är nöjd med dig, Jaques.»

»Mina ringa tjenster . . .» började lakejen.

Professorn fick åtminstone icke denna afton veta hvad Jaques hade att säga om sina »ringa tjenster», ty de båda skurkarne blefvo på det obehagligaste sätt störda. Ett gemensamt rop af förfäran gick öfver deras läppar, hvilka sålunda åtminstone en enda gång i lifvet fingo tjena till att uttrycka hvad själen verkligen kände.

Tretiotredje Kapitlet.

Officerskorsen.

I kejsarens kabinett i Tuilerierna satt Napoleon den tredje dyster och ensam. Det var på eftermiddagen af samma dag, då de i föregående kapitel omtalade tilldragelserna timade om aftonen. Utanför kabinettet, i förmaken och salarna trängdes en skara af hans trogna anhängare, bland hvilka man såg Persigny, Piétri och andra män, hvilka icke lång tid derefter, när kejsardömet föll, måste fly från Paris för att rädda åtminstone lifvet. Bland dessa trogna, hvilkas antal var större än man är benägen att tänka sig i de kretsar, der icke blott kejsardömet utan hvarje annan monarkisk styrelseform är ett föremål för den simpla afundens bittra utfall, bland dessa trogna hade en och annan republikan insmugit sig för att, mindre nogräknad om medlen, genom list och förställning söka utforska stämningen vid hofvet och de förhoppningar, man der gjorde sig rörande kriget och dess följder. Det är tyvärr ovedersägligt, att det republikanska partiet, äfven om det med afsky förkastade de vilda förslag, som utgingo från en Felix Pyat, en Gustave Flourens m. fl., likväl i hemlighet redan vid denna tid arbetade såväl på kejsardömets undergång som republikens seger — två numera från hvarandra oskiljaktiga ting, sedan konungadömet i Frankrike sjunkit lika mycket i folkets sympatier som konungadömets representanter der eller, rättare sagdt, dess pretender vanslägtats från sina stora och lysande förfäders kraft, duglighet och snille. Napoleon begick mot slutet af sin lefnad och regering två fel, men dessa

voro också af kolossal storlek och nästan obegripliga hos en man med den tredje Napoleons goda förstånd (obegripliga, om man icke tager hans sjuklighet och deraf följande förslappning med i beräkningen.) Det ena af dessa fel var, att han satte alltför stort förtroende till de rådgifvare, bland hvilka den dumme och egenkäre Leboeuf blott var ett exempel. Det andra felet var, att han icke i tid qväfde det republikanska fostret, innan det ännu hade hunnit tillväxa i djerfhet och styrka. Nu för tiden förstår man bättre att iakttaga sina fördelar i Frankrike. Napoleon eller hans ätt skulle ännu hafva suttit på Frankrikes tron, om han egt något af republikanernas ofördragsamhet, misstänksamhet och mod att genast med kraft tvinga olika tänkande till oversamhet och tystnad. Tyvärr var Napoleon en man, som mot slutet af sin regering, sedan han gång efter annan genom okloka eftergifter gifvit det republikanska partiet både djerfhet och styrka, började tro mera på *ödet* än på sin egen kraft och lagarnas förmåga att hålla samhället lugnt. Hurusom Bismarcks politik i hemlighet underblåste missnöjet bland en mängd »förlorade existenser» inom Frankrike, har redan blifvit i denna berättelse anfördt. Ännu kunde dock Napoleon möjligen hafva räddat sig och de sina.

Ehuru interessant det skulle vara att, innan vi begifva oss in till kejsaren, stanna en stund i de yttre rummen och göra några iakttagelser bland de der församlade herrarne och ehuru lärorikt det skulle vara, att der skåda åtskilliga personer, hvilka vid kejsardömet fall plötsligt ömsade skinn och blefvo republikaner, men hvilka, när republiken en gång faller, skola lika lätt och ledigt återvända under bonapartismens fana — så tro vi likväl, att läsaren skall med större nöje genast träda in i det kejsarliga kabinettet.

Tillbakalutad i sin fåtölj och tankfullt blickande ut i rymden, satt Napoleon orörlig och liknade med sitt sjukliga och lidande ansigte och sin trötta gestalt mera en conva-

scent än en monark, som står på väg att börja en farlig fejd mot en mächtig granne.

»Jag är bedragen på alla håll», suckade kejsaren. »Mina ministrar bedraga mig, min krigshär bedrager mig, ty den uppgår helt visst icke ens till hälften af den numerär, som rullorna utvisa. Hvar hafva millionerna tagit vägen? En stor del af folket kastar på mig ansvaret för de stora summor, som krigsmagten slukat. Ack, om dessa summor ändå hade kommit hären till godo, skulle jag med större tålamod bära ansvaret. Men nu . . . i hvilken bottenlös sjö hafva dessa floder af guld runnit ut? Måhända skulle en och annan af mina ministrar och deras underlydande kunna besvara den frågan, om de ville öppna sina kassakistor . . . Och sedan har jag den der von Bismarck, en person, som helt och hållet går upp i sträfvandet efter Tysklands storhet och som gerna offerar mig för att sjelf vinna ett historiskt namn, ett verldshistoriskt rykte. Konungen af Preussen är en ädel gammal man, som icke förstår sig på diplomatiska intriger, men lika mycket som Bismarck längtar efter att se Tyskland enigt och stort. Medlen till vinnande af detta mål öfverlemnar han åt sina tjenare och dessa få välja dem efter eget behag. Huru de välja är nogsamnt bekant . . . Spioneri! . . . Se der den tyska politikens styrka. Spioner hafva lärt Bismarck att bestämma rätta tidpunkten för början af ett krig. Så var det i Danmark . . . så i Österrike och jag har nyligen erhållit bevis på, att äfven Frankrike varit och måhända ännu är öfversvämmadt af en massa spioner. Genom spioneri skall han försöka underlätta arbetet för sin här . . . måhända skall det också lyckas honom att genom sina spioner köpa förrädare inom mina officerskorpser. Hvem vet, huru långt herr von Bismarck ämnar gå! . . . O, öde! . . . blinda, obegripliga magt! . . . Om jag blott hade några djerfva och modiga män, genom hvilka jag i min ordning kunde spionera på hans spioner, fånga dem och hänga dem . . .

hängning är ju en spions lagliga straff enligt folkrätten. Ah!... om jag skulle... ja, verkligen!... De der fyra männen, Soumain, Bastoul, Salignac och Brand, hvilka så skickligt tillintetgjorde Bismarcks plan rörande våra mobiliseringsanstalter, skulle visserligen vara mycket lämpliga till detta göromål. De äro modiga, djerfva och kloka och... hvad mera är... jag tror, att de äro mig tillgifna.»

En kammarherre inträdde med en lista, på hvilken de personer, som önskade audiens, hade tecknat sina namn. Med en häftig åtbörd, som visade, att Napoleon ogerna stördes i sina tankar, tog kejsaren papperet och genomögnade det med synbar likgiltighet. Hans blick flög öfver åtskilliga berömda namn — namn, som vunnit anseende och ära på slagfältet, på börser, inom diplomaten. Redan hade han hunnit ned mot slutet af den långa listan och kammarherren öfvertänkte redan, med hvilka hofmannaord han skulle för de audienssökande tillkännagifva, att kejsaren icke ville se dem, då plötsligt Napoleons slappa drag lifvades och hans blick røjde ett visst interesse. Han hade nära nog sist i raden upptäckt ett litet borgerligt namn, öfver hvilket icke alls hvilade någon strålgans hvarken af guld eller ära eller rykte. Namnet är oss välbekant:

»*Louis Soumain, kapten.*»

»Var god och för in kapten Soumain», befalde kejsaren, i det han lade ifrån sig papperet.

»Huru? Ers majestät...» stammade den förvånade hofmannen.

»Har Ni icke förstått? Kapten Soumain får audiens.»

»Sire! Så många berömda generaler och...»

»Ah! Hvad vågar Ni säga?» ropade kejsaren med en röst, i hvilken røjde sig spår af häftig uppbrusning, ehuru monarkens ansigte var lugnt. »Är jag icke ännu fransmännens kejsare? Vill man icke lyda mig?»

»Ack, sire . . .» stammade den förfärade kammarherren.
 »Jag trodde blott . . . det vill säga, det är vanligt att . . .»

». . . att låta de besökande få företräde i den ordning de anteckna sig, jag vet det, min vän, och jag vet äfven, att dessa dussingeneraler med namn, som slumpen skapat och tillfälligheterna ärekrönt, skola finna sig tillbakasatta, när en simpel kapten får audiens före dem. Men, min vän, jag har ingenting att säga de dåliga generalerna, då jag deremot har mycket att säga den förträfflige kaptenen. Och dessutom . . . är icke min vilja ännu en lag för hvar och en som sätter foten inom Tuilerierna? Gå och utför min befallning!»

Hofmannen bugade sig och gick. Två minuter senare stod kapten Soumain inför sin kejsare.

»Det fägnar mig att se er, min käre kapten», sade Napoleon, under det hans ögon med ett vänligt uttryck hvilade på den unge mannen. »Ni är en bra karl och har redan vid edra unga år lyckats göra mig och fäderneslandet en stor tjänst.»

»Sire, hvad jag haft lyckan att tillsammans med mina vänner göra, skulle hvarje hederlig karl hafva gjort i mitt ställe.»

»Tror Ni det? Ni har då bättre tankar om människorna än jag. Vänta några år, så skall Ni nog erfara, huru otacksamma människorna äro.» Napoleon drog en lätt suck. »När Ni uppnått min ålder och erfarenhet, skall Ni icke tro så fast på mensklig dygd och heder . . . Nåväl, min unge vän, det gläder mig att se er, ty jag tror, att Ni är mig varmt tillgifven.»

»Sire!» utropade Soumain med hänförelse. »Ni eger alla ärliga fransmäns hjerta. Hvad mig beträffar är jag beredd att när som helst af ren och varm tillgifvenhet bringa ers majestät huru stort offer, Ni vill af mig begära. Mätte Gud och alla himlens helgon förläna mig tillfälle att tjena er så, som mitt hjerta önskar det.»

Soumains ord gjorde ett godt intryck på den till sinnet nedslagne och sjuke monarken. Också talade den unge kaptenen icke med en hofmans lismande och slipade ton, utan med en kraft och sanning, som gingo omedelbart från hjertat. När Soumain tystnade, betraktade kejsaren honom med välbehag och, liksom om den modfälde monarken hade önskat njuta af återljudet af denna osminkade tillgifvenhetsförsäkring, dröjde han att återtaga samtalet, hvilket gaf Soumain tillfälle att framtaga ett litet paket, omslutet af snöhvitt papper. Då kejsaren fortfarande var tyst, uppveklade Soumain papperet, hvarigenom dess innehåll kom i dagen, och det befans vara — fyra officerskors af franska hederslegionen. Vid åsynen af dessa hederstecken, burna på detta sätt, gick en nervös sprittning genom kejsarens kropp.

»Sire», sade Soumain, »Ni har af misstag gifvit dessa utmärkta dekorationer åt mig och mina tre vänner. Vi förtjena dem icke och de äro säkert icke ämnade åt oss. Jag ber ers majestät, tag dem åter!»

»Hvad nu?» utropade kejsaren förvånad. »Föraktar Ni hvad hvarje annan man i Frankrike skulle vilja köpa med sitt blod?»

»Ack nej, vare det långt ifrån oss att förakta ett heders-tecken, som utgör vår stolthet och glädje.»

»Nå, hvad är då er mening?»

»Sire, Ni har helt visst velat gifva oss det enkla hederslegionskorset, men af förbiseende råkat gifva oss officerskorset.»

»Ah! . . . Jag ser verkligen, att det förhåller sig så», utropade kejsaren. »Det är verkligen ett misstag, jag medgifver det . . . Nå, och nu önskar Ni . . . hvad?»

»Att ers majestät tackes återtaga dessa tecken och gifva oss de andra, som bättre motsvara våra ringa förtjenster. En utmärkelse är ingen ära, om den icke är välförtjenad.»

»Genom en sådan begäran visar Ni, att Ni jemte de dygder, som Ni förut visat er ega, derjemte har en mycket

ovanlig förtjenst — blygsamhetens. Akta er, unge man!» Kejsaren hotade honom på ett skämtsamt sätt med fingret. »Akta er! Blygsamheten är en mäktig fiende till er framtida befordran. Jag skall säga er, att i vår materialistiska tid hafva de teoretiska dygderna intet värde i människors ögon. All framgång här i verlden beror nu för tiden utslutande på att med så stor oförsynthet som möjligt utöfva de dygder, hvilka stå i omedelbart sammanhang med hvad man förr kallade näfrätten — jag menar oförskämdhet, egennytta, girighet, ärelystnad o. s. v. Nej, unge man, lyd ett godt råd! Lägg bort den enfalden att vara blygsam. Det är ett kapital, som i våra dagar är värdelöst och icke gifver någon ränta.»

Kejsarens ton var full af ironi, men likväl spårades der en så oskrymtad välvilja mot Soumain, att denne icke ångrade sitt besök hos Napoleon den tredje. Ensamt denna välvilja skulle hafva varit tillräcklig att fästa Soumain vid kejsaren för hela lifvet.

»Sire», svarade han, »jag vet icke rätt, huru jag bör tyda ers majestäts ord, men förlåt i alla händelser en enkel soldat, om han säger sin mening. För min del, ers majestät, vill jag heldre afstå från all framgång här i verlden, än jag vill vinna den på bekostnad af mitt människovärde. En framfusig och i sina anspråk fräck man — det är i mina ögon idealet för en dålig karakter, ty dermed följa ovilkorligen alla andra laster såsom nödvändig frukt af fräckheten.»

»Har Ni någonsin läst en gammal bok med den latinska titeln *legenda aurea*?* Har Ni läst den?»

»Sire, om Ni menar Jacobus a Voragine's samling af vidunderliga sagor om kyrkans helgon, så har jag verkligen läst den.»

* »Gyllene helgonlegender», en bok af Jacobus a Voragine, som dog omkring år 1300.

»Just densamma, min unge vän! Nåväl, när jag hörde er nyss tala ett språk, som är så vidt skiljdt från våra tiders af egoism och andra lidelser färglagda tungomål, inbillade jag mig verkligen höra ett af de många helgon, som Jacob i sin bok låter tala. Ni är en högst ovanlig ung man och jag ville gerna göra någonting för er. Hvad nu beträffar dessa ordenstecken, så, ehuru jag medgifver, att jag misstagit mig, ber jag likväl er och edra vänner behålla dem sådana som de äro. Jag är öfvertygad, att ingen officer af hederslegionen i hela kejsarriket är mera värdig denna utmärkelse.»

»Sire, jag är ingen mångordig man och aldra minst någon hofman och jag förmår icke att uttala min och mina vänners tacksamhet i ordalag, som fullt motsvara . . .»

»Nog . . . nog!» afbröt kejsaren. »Jag är öfvertygad om er tacksamhet och det är mera än jag kan säga i fråga om personer, hvilka jag öfverhopat med mycket större nådevedermålen . . . Jag har emellertid en annan sak att föreslå er.»

»Sire, tvifla icke på min beredvillighet att tjena er.»

»Nåväl? . . . Skulle Ni hafva något att invända mot sex månaders ledighet från krigstjensten?»

»Nu i krigets och farans stund? . . .» utropade Soumain, med rätta förvånad öfver monarkens besynnerliga fråga.

»Ja, det vill säga, att Ni kommer att tjena mig på annat sätt.»

»Sire, jag är beredd att lyda.»

»Hör då mitt förslag! . . .»

Kejsaren utvecklade med den klarhet och skärpa i tanken, som utmärkte honom i yngre dagar, sin plan att låta Soumain sätta sig i spetsen för en liten skara djerfva och förslagna män, hvilka skulle uteslutande sysselsätta sig med att uppjaga och fånga preussiska spioner under kriget. Han sade sig förutse, att Bismarck bygde hoppet om framgång lika mycket på sitt till fulländning bringade spionsystem,

som på öfvertygelsen om Moltkes strategiska snille. Visserligen erkände Napoleon, att detta förslag möjligen kom för sent och att Bismarck möjligen redan genom spioner inhemtat allt hvad han egentligen behöfde veta, för att kunna angripa Frankrike på dess svagaste punkter, men han ansåg sig dock böra tillgripa detta medel. »Gud eller ödet» finge sedan leda allt efter sin vilja.

Soumain åhörde med lika stor glädje som förvåning ett förslag, hvilket så nära öfverensstämde med de planer, som han sjelf och hans vänner redan för flera dagar sedan hade uppgjort.

Ännu qvarstannade Soumain omkring en timme hos kejsaren och när han derefter begaf sig bort genom de af audienssökande uppfyllda förmaken, medförde han följande viktiga handlingar:

Först och främst hade han kejsarens egenhändigt skrifna och undertecknade befallning, att Soumain med bibehållande af sin plats och tur i regementet skulle hafva sex månaders frihet från tjenstgöring.

Vidare hade han i fickan fyra handlingar, utfärdade af Napoleon den tredje, af hvilka en gjorde honom, Soumain, till major och de tre andra förvandlade herrarne Bastoul, Brand och Salignac till löjtnanter i kejsarens och kejsarrikets tjenst. Soumain var i synnerhet glad öfver dessa handlingar, på hvilka kejsarens stora sigill prunkade, ehuru den tappre majoren icke egentligen visste hvad hans vänner skulle säga derom. Han misstänkte isynnerhet, att Salignac skulle få svårt att vänja sig vid den disciplin, som är en lifsfråga för en kejsarlig löjtnant.

Dernäst i ordningen kände Soumain sig glad öfver den för honom utfärdade fullmagten att bilda en friskara under kriget — en fullmakt, som äfven anbefalde åt hvarje kejsarlig officer och soldat att i händelse af behof lemna honom sin hjälp.

Slutligen medförde Soumain ett litet och väl tillslutet bref, utan någon adress och blott stämplat med kejsarens namnchiffer och krona. Napoleon hade skrivit, förseglat och räckt honom det samt dervid yttrat:

»Detta bref skall Ni gömma med omsorg, men Ni får icke öppna det, förrän någon stor olycka träffat mig. Läs det då och bevilja den bön, jag deri framställer. Svär Ni mig detta?»

»Sire! Jag svär att lyda er», hade Soumain svarat.

Hans tankar sysselsatte sig mycket med betydelsen af de ord, kejsaren talat, och med frågan om beskaffenheten af den bön, som skulle vara innesluten i det förseglade mystiska brefvet.

»Nåväl», sade han till sig sjelf, »kejsarens bön må nu vara hvilken som helst, så skall han icke förgäfvos hafva vändt sig till mig och mina vänner.»

Med denna föresats i hjertat beträdde Soumain gatan och tog vägen till Rue de Francfort. Han anlände till Bastouls bostad uti nummer 12 vid denna gata knappt tio minuter efter det att Valdemar och Gervais hade lemnat huset.

Tretiofjerde Kapitlet.

En praktisk teolog, som står rådlös inför en
praktisk svårighet.

Paul Renard, som var en prydnad för Sorbonne och hvars skarpa dialektik hade gjort honom till en fruktansvärd motståndare i alla frågor af teologisk natur, hvilka diskuteras Sorbonnes lärosalar, denne Renard, som, sjelf jesuit, hade genom sin förbindelse med andra jesuiter förskaffat sig

ett afgörande inflytande öfver kyrkostyrelsen inom biskopsdömet, denne Renard, som vördades och beundrades lika mycket för sitt utmärkta förstånd, som för sin helighet och sin snabba befordran — denne Paul Renard hade misräknat sig i ett enda fall och det till på köpet i en fråga, som ytterst var af djupt religiös natur — frågan om Guds rättfärdighet. Huru bindande de bevis än voro, med hvilka han från sin lärostol försvarade rättfärdighetsläran, hyste han i sjelfva verket icke någon tro derpå, men hans framgång på de höga kyrkliga värdigheternas bana fordrade, att han uppoffrade sin egen öfvertygelse för att försvara andras. En följd af hans brist på tro i fråga om rättfärdigheten såsom en egenskap hos gudomen var äfven det, att han verkligen på fullt allvar förestäldé sig, att Gud skulle pröfva skäligen att tillåta, att en så ren, kysk och oskyldig varelse som Amelie Soumain föll ett offer för det djuriska elementet i herr professors natur. Hans i catholicismens trångbröstade föreställningar insnörda själ inbillade sig utan tvifvel, att de många tjenester, som han med tunga och penna hittills hade såsom professor gjort och framdeles skulle såsom biskop och påfve göra kyrkan, berättigade honom att af Gud fordra öfverseende med många ännu större synder än den, som nu var i fråga — för så vidt nämligen hans jesuitiska moral ens kallade anslaget mot Amelie Soumain för en synd. Vi tro icke, att herr professorn ansåg sådant vara en synd. Han hade verkligen med alltför stor förkärlek fördjupat sig i studiet af en Hermannus Busenbaums, en Johannes de Allozas, en Adamus Burghabers, en Antonius de Escobars och andra jesuiters skrifter, för att kunna hafva ett redigt begrepp om ordet synd och ordet rättfärdighet.

Emellertid företog sig försynen sjelf — Napoleon III skulle hafva sagt ödet och de gamla folken Nemesis — att gifva herr professorn en teologisk lektion, för att om möjligt lära honom att skilja mellan synd och dygd. Vi hafva

redan bevittnat början af denna lektion, då vi nämligen sågo den listige jesuiten tillsammans med sin lakej på det mest cyniska sätt fröjda sig vid åsynen af den unga qvinnans skönhet, men plötsligt varseblefvo, att de båda skurkarne började darra och bäfva, och hörde, huru de samtidigt uppgåfvo ett rop af fasa.

Vi ärna nu ånyo infinna oss hos Paul Renard för att se, huruvida den lärde mannen med en katolsk kristens tålmod bar sitt kors och huruvida han visade sig läraktig, då nu den goda försynen sjelf tog hans uppfostran och undervisning om hand.

När Waldemar hade stått en stund stilla, ett rof för de mest stridiga tankar och känslor, kände han inom sig ett okufligt begär att döda både professorn och hans gemene lakej. Hans kärlek till den unga damen och hans hat mot hennes fiender voro i detta ögonblick lika starka. Om han hade varit nödsakad att gå genom eld för att komma fram till soffan, skulle kärlek och hat i förening hafva tvingat honom att störta fram.

»Och denna flicka heter Amelie Soumain?» hviskade han med upprörd stämma i örat på René.

»Jag tror det. Åtminstone hade de gått ut i afton i ändamål att fånga en dam med detta namn.»

»Besynnerligt!» mumlade Waldemar och förde handen till värjan, hvarmed han väpnade sig, innan han från Bastouls bostad följde Gervais. Ett ögonblick derefter var revolvern i hans andra hand.

»Framåt, mina vänner!»

Gardinens tunga våder skiljdes från hvarandra på tre ställen. Soumain trädde fram med René vid sin venstra sida och Gervais vid den högra. Just då slog den sköna flickan upp sina ögon och blickade med förvåning och fasa omkring sig. Hon hade återvändt till medvetandet och på samma gång till att inse det farliga i hennes läge.

»Min Gud! . . . Hjelp mig!» suckade hon med matt röst.

»Ni skall icke förgäfvnes hafva åkallat Gud», ropade Waldemar med en röst, som genom sin förfärliga styrka, alstrad af vreden, kom de båda skurkarne att bäfva och utstöta ett skri af fasa.

De hade trott sig vara ensamma och nu sågo de plötsligt tre mensklige gestalter framträda.

»Dj-n har släppt in dem här», stammade Paul Renard, hvars naturlige feghet, trotsande all lärdomen i hans hufvud, genast var färdig att uppsöka öfvernaturlige orsaker till hvad som tilldrog sig.

Jaques, som af naturen var utrustad med större mod och som, ehuru hela hans lärdom inskränkte sig till några latinska ord, likväl hade mera sundt förnuft än professorn, fann genast hvad som i ett så förtvifladt läge var att göra. Innan Waldemar kunde förhindra det, hade Jaques släckt lampan, så att rummet försänktes i tjockt och ogenomträngligt mörker. Hvad Jaques sedan gjorde, det visste icke hvarken Waldemar eller René, men under det att de famlade i mörkret för att gripa den ene eller andre af missdådarna, hörde de ett hjertslitande skri, hvarefter en dörr i motsatta ändan af rummet öppnades och tillslöts med stor våldsamhet.

»Min Gud! De hafva dödat henne!» utropade Waldemar, nästan vild af smärta och vrede.

»Nej, monsieur Brand, det tror jag icke», svarade en röst, hvilken Waldemar igenkände såsom varande Renés.

»Hvar är hon då! . . . *Mon Dieu!* . . . *Notre Dame!* . . . Hvar är hon? Tänd ett ljus, René!»

»Jag har inga tändstickor. Gervais, har du några?» Ingen svarade på denna fråga. Gervais tycktes hafva försvunnit.

»Hvar är Gervais?» utropade René.

»Ack, *mon cher ami*, hvar är damen?»

»Jag måste skaffa ljus. Jag skyndar upp på mitt rum efter elddon. Hvilken olycka!»

René lemnade Waldemar ensam. Utom sig af sorg och vrede sökte denne i mörkret efter sitt hjertas dam, men hon stod icke att finna någonstädes. Likväl fortfor Waldemar att söka, ända till dess René återkom, bärande i handen ett brinnande ljus.

Man såg sig omkring i det luxuöst inredda gemaket och vann bekräftelse på hvad man redan anade. Jaques hade i mörkret upplyftat den unga damen och på sina starka armar burit henne in i nästa rum, dervid dragande med sig den häpne och modfälde professorn. Om herr Paul Renard denna gång hade varit ensam och icke haft den skurken Jaques vid sin sida, skulle han, ehuru han var studenternes lärare i ett »praktiskt» läroämne, hafva blifvit helt och hållet tillintetgjord af en praktisk svårighet. Det mest besynnerliga af allt var emellertid, att äfven Gervais hade försvunnit. Våra vänner sökte förgäfvets förklara denna omständighet.

»Dit in togo de sin tillflykt», utropade Brand. »Låtom oss spränga dörren!»

Båda kastade sig på en gång mot den stängda dörren, men den var af starkt trä och hade ett förträffligt lås. Den motstod alla deras ansträngningar. René anskaffade en eldgaffel, men den böjde sig och gjorde intet gagn.

»Kofoten!» brummade Waldemar.

»Ah! Den är uppe på vindskammaren. Jag ilar efter den.»

Under Renés förnyade frånvaro arbetade Waldemar så att säga med både händer och fötter, men alla hans ansträngningar tjenade till intet. Då han ett ögonblick upphörde, för att hemta andan, nåddes hans öra af ett skärande hånskratt från rummet på andra sidan dörren. Det var professorn, som på detta sätt yttrade sin glädje öfver afgruppens utsigt att vinna seger öfver himmelen.

Detta skratt, som klingade ohyggligt i Brands öra,

uppretade honom ännu mera och då han i detsamma såg René inträda med jernstången, ropade han med dånande stämma, som var ämnad att höras af professorn:

»Vänta, du skenhelige vampyr! Ännu har icke dj-n segrat. Ännu är Gud rättfärdig.»

Den väldiga jernstången flög nu, förd af Waldemars starka arm, med spetsen mot dörren. Denna suckade tungt, darrade och fälde till golvet några få och små spillror, men detta var också allt hvad det väldiga slaget uträttade. Dörren tycktes vara i stånd att trotsa en tjugopundig kula.

Professorns hemska skratt hördes ånyo, denna gång accompagneradt af den illistige lakejens.

Waldemars raseri såväl som hans styrka fördubblades. Man vet, att en människa i ursinne är mycket starkare än samma människa i lugnt sinnestillstånd. Medan René sparkade och slog på dörren af alla krafter, anföll Waldemar den ånyo med sin tunga klubba. Följden blef emellertid densamma. Träet i dörren förlorade några små fragmenter, dörren suckade — det var allt.

»Om också hela afgrunden ville hindra det, skall jag dit in.»

Ännu en gång föll jernstången mot dörren. Ännu en gång skrattade professorn och lakejen derinne.

När Waldemar för fjerdre gången ville rusa mot dörren med det högt upplyftade vapnet, kände han en liten hand läggas på sin arm. Han vände sig om och såg, att det var Gervais.

»Hvad vill du?» röt Waldemar.

Gervais lade ett finger på sina läppar och gaf Waldemar och René tecken att följa sig. Han såg så allvarlig ut, att de icke kunde tro det vara frågan om ett pojkkaktigt skämt. De lydde därför hans tecken och drogo sig med honom bort till rummets motsatta ända.

»Hvar har du varit, Gervais?»

»Jag vill svara så kort och godt jag kan, ty vi hafva ingen tid att förlora. Såsnart jag såg Jaques närma sig lampan, förstod jag hans afsigt och då jag icke kunde hindra honom att utföra den, var min nästa tanke den att söka finna en ingång från någon annan sida af huset in i det der rummet derinne. Jag skyndade ut på gården. Vägen är funnen. Kommen! Skynden er!»

»Du är en krona bland gossar, min käre Gervais», utropade Waldemar. »Lyckas vi att befria damen, skall din framtid vara betryggad. Kommen! Låtom oss skynda!»

Han ilade till dörren, alltjemt bärande i handen det tunga jernspettet.

»Vänta!» hviskade Gervais. »Lägg det der tunga vapnet! Det är nu onyttigt . . . Jag tror nästan, att vi böra insöfva dem i säkerhet derinne.» Han höjde nu sin stämma ända till skrik. »Låt oss gå! Vi kunna icke göra någonting för damen. Hon får finna sig i sitt öde, liksom alla de andra.»

»Gervais!» sade René i förebrående ton.

»Ja», hviskade gossen, »han är väl er farbror, men det oaktaadt är han en skurk och denna damen är ingalunda den första och blir troligen icke heller den sista.» Högre tillade han: »Nå, kommer Ni icke, René, och Ni, min herre, vill Ni vänta ännu längre? Vi hafva ju grundligt skrämt professor Renard och kunna lugnt gå hem. Vi hafva gjort hvad vi förmått och må den få skam, som gör mera än han har i sin magt.»

»Låtom oss gå då!» ropade Brand. »Hvem kan beröfva afgrunden det byte, som den redan har i sitt våld?»

Det var alldeles tyst i det andra rummet och de kunde därför så mycket lugnare gå, emedan de voro öfvertygade, att professorn och lakejen i broderlig gemenskap lyssnade vid dörren och sålunda hade erfarit deras afsigt att öfvergifva det förtviflade försöket att rädda den sköna damen.

Gervais smälde dörren igen efter dem och riglade den utanför.

»Hvad gör du, Gervais?»

»Ah! Jag endast afskär för dem all möjlighet till flykt.»

»Du är i sanning en klok gosse, Gervais.»

»Nu vilja vi skynda oss, min herre!»

Gervais gick före med ljuset och de båda andra följde raskt efter honom. Snart voro de nere på gården. Smygande sig utmed husväggen, anlände de snart till ett fönster, som var öppet och till hvilket de lätt kunde nå genom att stiga upp på en trädgårdssoffa, som stod nedanför.

»Har du öppnat detta fönster, Gervais?»

»Jag tryckte in en ruta och aflyftade hakarna. Allt gick för sig utan något buller. Stig nu upp på soffan och hoppa upp i fönstret, min herre.»

»Men om vi finna dörren stängd äfven här, så kunde kofoten vara oss till gagn.»

»Dörröppningen är här tillsluten blott med draperier.»

»Nåväl, till verket då!»

»Men tyst . . .!» förmanade lille Gervais.

Med all möjlig försigtighet klättrade Waldemar in i rummet och det dröjde blott några få ögonblick, innan de båda andra stodo vid hans sida. En smal ljusstrimma, som tycktes tränga sig fram mellan draperierna, visade dem hvar dörröppningen var att finna. Dessutom skulle René hafva funnit den, äfven om icke denna ljusstrimma hade vägledt dem.

Alla tre smögo sig ljudlöst genom rummet. De tjocka mattor, hvarmed golvet i denna salong var betäckt, gjorde det lätt för den unga kvinnans befriare att utan buller nå dörröppningen. Nyfikne stannade de för att taga scenen i betraktande, innan de gingo in.

I en liten soffa halfåg den fångna damen. Den tjocka duken var åter svept omkring hennes hufvud och för att vara ännu mera trygga, hade skurkarne snott en persisk

schal kring hennes små fötter och sammanbundit hennes händer med en sidenduk. Hon kunde hvarken tala eller ropa på hjälp, hon förmådde icke röra en hand eller fot för att frälsa sig. Hennes ögon voro med ett uttryck af namnlös ångest fästade på hennes båda plågoandar.

Dessa stodo i närheten af den dörr, mot hvilken Waldemar och René hade gjort så många fruktlösa anfall. Professorn lutade sig ned och såg med ena ögat genom nyckelhålet, troligen för att öfvertyga sig om, att fiendens här hade aflägsnat sig från valplatsen. Jaques stod och väntade synbarligen på de underrättelser, som professorn skulle meddela, sedan han undersökt ställningen.

Just då Waldemar ämnade stiga fram och öfverraska de båda jesuiterna — Jaques var troligen äfven medlem af detta onda anhang — hörde den unge svensken Jaques yttra med halfhög röst:

»Äro de kvar, herr professor? . . . *Non omnis moriar*, som Horatius säger, det betyder: jag är icke helt och hållet död af förskräckelse, men jag ville gerna veta, om jag har något mera att frukta. *Prævideo periculum*, som Cicero säger, hvilket betyder: man bör förutse faran, om man vill öfvervinna den.»

Paul Renard lemnade sin utkik och tycktes vara lugnad i sitt sinne.

»*Non est periculum*», yttrade professorn, i det han med näsduken aftorkade sin ångestsvett. »*Retro redire*, som Livius pleonastiskt uttrycker sig — se der hvad de hafva gjort, min käre Jaques! Nu återstår blott att hvad denna unga qvinna beträffar *victoriam exercere* d. v. s. göra min seger gällande, begagna mig af den till min fördel. Livius och Sallustius begagna det der uttrycket och det kan således anses vara klassiskt.»

»Julius Cæsar säger *victoriam conclamare*», inföll Jaques,

»och jag har hört herr professorn påstå, att Cicero säger *victoriam reportare*.»

»Det gör han verkligen, min . . . Aj, för dj-n!»

Det sista utropet nästan framskreds af professorn, som förfärad ryggade några steg tillbaka, och det föga theologiska eller kanske, rättare sagdt, genuint och gediget theologiska utropet efterföljdes af ett annat, som på det mest klassiska, till och med ciceronianska latin ofrivilligt gick öfver Jaques' läppar:

»*O me miserum!* d. v. s. jag usle stackare! . . . *o, me miserum!*»

De båda skurkarnes plötsliga förskräckelse var, såsom läsaren troligen redan har insett, förorsakad af Valdemars plötsliga inträde i rummet. Att René och Gervais följde honom, behöfva vi knappast tillägga, emedan det faller af sig sjelf, liksom det lutande tornet i Pisa en gång säkerligen skall göra.

För att icke äfven denna gång blifva dragen vid näsan, yttrade Valdemar genast vid inträdet:

»Bevaka lampan, René . . . Och I, mina herrar, som ären så skickliga i latin . . . stilla, herr lakej, annars skjuter jag dig en kula genom hufvudet! . . . veten I hvad det latinska ordet *obedientia* betyder?»

Intet svar! Professorn darrade. Jaques var arg som en bandhund.

»Då är det klenk med eder latin», fortfor Valdemar. »Eller kanske I *viljen* icke svara. Nåväl, lakej, svara mig! Vet du hvad *obedientia* betyder? . . . Svarar du icke, får du en kula i pannan.»

»Ack!» stammade den latiniserade drängen «. . . jag tror . . . tror, att . . . att det betyder lyd . . . lydåd.»

»Du förvånar mig med din lärdom. Och Ni, herr professor och blifvande påfve . . . vet Ni hvad Livius menar, när han säger: *imperii obedientissimus miles?*»

Professorn försökte svara, men kunde icke. Hans käkar skakade och hans tänder hackade hvarandra, som om han hade haft frossan.

Valdemar skrattade.

»Nå, svara du då, lakej! Du har åtminstone mål i mun, medan din husbonde är stum, som om han redan låge i skärselden.»

»Ack, herre!» svarade Jaques, »jag tro-o-o-r, att . . . att det bety . . . tyder i krig måste den svage lyda den starke.»

»Nå, öfversättningen är visserligen fri, men det oaktadt är den ypperlig. Om du läspade mindre, skulle du till och med duga till professor i romersk värtalighet. Nåväl . . . lyd nu det råd, som Livius i dessa ord gifver dig. Underkasta dig den starkares vilja! Tag din skenhelige och bäf-vande herre med dig och gå bort och lös den unga damens fjjettrar . . .»

Jaques dröjde. Professorn stod och vred händerna och upprepade otaliga gånger:

»*Mea culpa! . . . mea culpa!*» *

»Nå, lakej», röt Valdemar. »Lyd, annars skickar jag en spetskula genom ditt skurkhjerta.»

»*Mea culpa! . . . mea culpa!*» jemrade sig Paul Renard, som var ömklig att skåda.

Jaques fann, att det icke längre gick an att trotsa. Han grep Paul Renard i armen och förde den motsträfvige professorn fram till soffan. Det gick emellertid trögt att befria den fångna damen från hennes bojor. Jaques lät sina blickar spela rundt omkring väggarna, för att möjligen finna något medel att rädda sig, och han egnade därför icke tillbörlig uppmärksamhet åt sitt förehafvande. Professorns händer darrade så, att han icke kunde uträtta någonting. Slutligen blef Valdemar otålig och utbrast:

---

* Det är min egen skuld.

»Om icke den unga damen är fri, innan jag hinner räkna till tretio, dödar jag en af er.»

»*Culpa mea! . . . Mea culpa!*» stönade Renard.

Jaques deremot hade fått ögonen på en revolver, som hängde på väggen öfver soffan. En vild tanke flög genom hans hufvud. Han sträckte plötsligt ut armen, för att taga det vapen, som afgrunden tycktes erbjuda honom. Det är troligt, att om denna plan hade lyckats för Jaques, skulle han hafva vändt sig om och riktat vapnet mot Valdemars bröst. Lif och seger hade då berott af, hvem som först hade hunnit skjuta. Emellertid märkte Brand i god tid hans afsigt och hindrade den.

Valdemars revolver höjde sig en half tum. Ett skott dånade. Jaques drog, tjutande af smärta, sin hand tillbaka. I stället för att gifva lakejen ett dödligt sår, hade Valdemar nöjt sig med att skjuta en kula genom hans hand. Jaques förlorade sansen och föll till golfvvet.

»*Mea culpa! . . . Mea culpa!*» skrek Paul Renard och flydde bort i ett hörn af rummet.

»Gervais!» ropade Valdemar. »Befria du den unga damen!»

I en handvändning var befallningen utförd och Gervais visade sig hafva genom det uppträde, han bevittnat, lärt sig till fullo uppskatta värdet af en revolver, ty under de få ögonblick han var vid soffan, medhann han icke allenast att befria den sköna fången, utan äfven att tillegna sig professors på väggen hängande vapen.

Knappt hade den unga flickan blifvit befriad, förrän hon ilade fram till Valdemar och utropade med ljuf stämma och med blickar, som vittnade om den innerligaste tacksamhet:

»Ack, min herre, huru skall jag nog kunna tacka er...»

Valdemar, som i sjelfva verket kände sitt hjerta klappa af glädje, svarade så lugnt som möjligt:

»Min fröken, innan jag presenterar mig sjelf för er, så tillåt mig att avsluta räkningen med de der herrarne . . . Var god och stig hit fram, herr professor!»

Paul Renard, hvars motvilja fullkomligt besegrades genom åsynen af den mot hans hjerta riktade revolvern, framträdde rädd och bäfvande.

»*Insipientia mea!*» suckade han. »O, döda mig icke!»

Valdemar svarade strängt:

»Ni vet nog, min herre, att jag kunde öfverlemna er åt polisen och att franska lagen hårdt straffar hvarje försök att störa qvinnofriden. Troligen inser Ni äfven, att en rättegång af detta slag skall för er person för alltid tillstänga Sorbonnes dörrar. Inser Ni detta?»

»*Mea culpa! . . . Mea insipientia!*»

»Hela er framtid skall derigenom vara förstörd. Ni skall aldrig kunna hoppas att blifva hvarken biskop eller kardinal eller påfve.»

»Skona mig! . . .»

»På vissa vilkor, ja! På hvarje brott bör enligt både gudomlig och menskelig lag straff och plikt följa. Se här ert straff och den plikt, Ni måste betala! Först och främst har Ni i ert stall fyra de präktigaste hästar. Två af dem behöfver min vän Salignac och de två andra behöfver min vän René Renard. Ni torde således vara god och öppna det der fönstret och ropa till drängen, som troligen är i stallet, att han ögonblickligen sadlar och framför dem . . . Nå, tänk på min revolver!»

Professorn nalkades fönstret och uppdrog rullgardinen.

»Om Ni ropar någonting annat, så skjuter jag er.»

Paul Renard ryste och hade knappt kraft nog att öppna fönstret. Gervais ilade fram och lemnade honom sin kraftiga hjälp.

»Blaise! . . . Blaise!» ropade den af fruktan nästan förlamade theologen.

»Ja, monsieur!» svarade en grof stämman, som tycktes komma från stallbyggnaden.

»Sadla alla fyra hästarna och led fram dem till stora trappan, men skynda dig!»

»Ja, monsieur!» svarade Blaise med sin grofva röst.

Professorn tillslöt fönstret, nedfälde åter på en vink af sin fiende den tunga rullgardinen och vände sitt bleka ansigte mot sin förskräcklige tuktomästare — Valdemars revolver.

»Nåväl, herr professor, de fyra hästarna utgöra ert försoningsoffer för den diaboliska elakhet, som Ni försökt utöfva mot denna unga dam. Men ni har mera på ert samvete. . . . om Ni för öfrigt har något samvete. Ni har hållit er stackars brorson fången på en vindskammare och låtit honom hungra. Denna synd måste Ni försona genom att här uppräknat åt er förträfflige brorson en kontant summa af femtiotusen francs.»

»Det är syndapengar!» utropade professorn förfärad.

»Jag kan väl tro, att största delen af er egendom är syndapenningar,» sade Valdemar leende, »men om Ni eger några andra, önskar jag, att Ni begagnar dem till denna afbetalning.»

»Jag gifver icke den ogudaktige pojken en enda centime.»

»Hör, herr professor, nu talar Ni med ett oförstånd, som man icke skulle kunna vänta sig af en lärd man. Ni säger, att gossen är ogudaktig, men Ni besinnar icke, att Ni åtminstone icke har någon rätt att döma honom därför. Tänk på edra egna gerningar! Och hvad det beträffar, att Ni säger er icke skola gifva honom en centime, så får jag bedja er välja mellan att lyda min befallning eller följa mig till polisen.»

Paul Renard var ingen dum man. Han insåg, att för en menniska, som vill blifva biskop, är penningen icke hälften så nödvändig som ryktet för helighet, dygd och

goda seder (äfvén om det är ett oförtjent och således falskt rykte) och emedan Renard var en så klok och förständig man, öppnade han heldre sin kassakista för René Renards rofgiriga händer, än han öppnade för allmänheten en inblick i det moraliska elände, som utgjorde förnämsta substansen i hans karakter.

Med åtbörder, som utvisade både fruktan och vrede, framtog han ur sin chiffonier några rullar guldmynt och en bundt sedlar. Att han tyckte sig lemna ifrån sig mer än hälften af sin själ, då han uppräknade dessa rikedomar på bordet, det var icke svårt att upptäcka, då man gaf akt på ångestsvetten på hans panna och såg, huru hans händer darrade. När han lagt den sista tusenfranssedeln på bordet var han också så utmattad, att han sjönk ned på en stol och tillslöt ögonen — det senare utan tvifvel därför att han ansåg sig icke kunna uthärda att se, huruledes Valdemar hopsamlade penningarna och stack dem ned i den — besynnerligt nog! — motsträfvige Renés ficka. Det tycktes, som om René ansåg farbroderns penningar voro behäftade med något slag af smitta.

Ända hittills hade Jaques legat fullkomligt orörlig på den broderade mattan framför soffan. Ingen hade bekymrat sig om honom, emedan man trodde honom vara afsvimmad och således oskadlig. Under det nu Valdemar var sysselsatt med att med mildt våld tvinga René att mottaga penningarna, vände han ryggen till Jaques. Denne öppnade då ögonen och betraktade Valdemar med ett par af ursinnigt hat glödande blickar. Detta hat ingaf honom tanken att göra ännu ett försök att vinna seger. Hans muskler spände sig, hans fingrar rörde sig krampaktigt — nu drog sig hela hans kropp tillsammans, liksom tigerns, när han är redo att störta öfver sitt rof. Ett enda språng, utfördt med både vighet och styrka och med tillhjälp af både händer och fötter, förde Jaques ända fram till Valdemar, Inom

ett ögonblick hade hans fingrar omfattat dennes ben. Några starka ryckningar af Jaques' muskulösa armar beröfvade Valdemar jenvigten, så att han föll. Det var emellertid mindre någon ovanlig styrka hos Jaques än öfverfallets plötslighet, som besegrade den unge svensken. Valdemar föll öfver René och drog honom med sig.

Knappt hade Jaques lyckats kullkasta sina två farligaste motståndare, förrän han släppte Valdemars ben och kastade sig öfver honom under ett bemödande att trycka den unge svenskens hufvud ned till golfvet och genom sin tyngd hindra honom ifrån att resa sig. Professorn, som under hela detta upptråde hade suttit med tillslutna ögon, öppnade nu sina synorganer och han hade icke väl hunnit blifva varse, att ställningen ändrats, förrän han skyndade att hjälpa sin käre Jaques. Han störtade upp, kastade sig på knä bredvid de kämpande och försökte att skjuta sin hand mellan Valdemars strupe och golfmattan. Det var den helige mannens mening att strypa sin fiende.

Ställningen hotade att blifva förtviflad för våra vänner. Professorns kalla hand vidrörde redan Valdemars strupe. René hade fallit så, att han icke kunde röra hvarken hand eller fot. Inom tio sekunder skulle Valdemar vara qväfd, om icke försynen gjorde ett under. Amelie Soumain var afsvimmad och kunde intet göra till sin räddares frälsning. Gervais, som ensam hade handlingsfrihet, visste icke hvad han skulle göra. Den revolver, som han nyss tagit från professorns vägg, hade han lemnat René och han var således sjelf utan vapen. Plötsligt blef han dock varse, att Valdemar hade, då han skulle räkna penningarna, lagt sin revolver på bordet. Den raske gossen ilade bort och satte sig i besittning af det farliga vapnet. Jaques hörde hans steg samt vände sitt hufvud och belönade Gervais med en ursinnig blick.

»Tryck samman hans strupe, herr professor,» ropade Jaques.

»Ja, ja,» svarade jesuiten, »men mina fingrar . . .»

Professorn gjorde en våldsamt ansträngning för att kunna utföra lakejens anvisning och utan tvifvel skulle Valdemars sista timme hafva varit slagen, om icke Gervais hade i sin ordning kastat sig öfver professorn och satt mynningen af revolvern intill hans tinning, så att Paul Renard kände det kalla jernet isa den heta huden.

»Släpp, annars skjuter jag,» skrek Gervais, under det han samtidigt gjorde sig ett nöje af att så hårdt som möjligt knåda professors ryggen med sina små knän.

»Släpp inte, herr professor,» röt Jaques. »Tryck till . . . tryck till!»

»Då skjuter jag,» sade Gervais lugnt.

Professorn var icke så upprörd, att han icke insåg, att en revolverkula, aflossad alldeles invid hans tinning skulle göra slut på alla förhoppningar om biskopshättor och annan fåfänglig härlighet. Han drog handen tillbaka från Valdemars hals.

I sjelfva verket var det endast den qväfning, hvilken professors hårda fingrar förorsakade, som hittills hade hindrat Valdemar att afskudda sig sin börda. Knappt kände han därför sin hals fri och hade hunnit hemta några djupa andedrag, förrän han reste sig upp med herr Jaques hängande på sin rygg. Visserligen höll sig Jaques fast med båda händerna i Valdemars hår och rockkrage och visserligen förorsakade tyngden, hvilken föll på hårets lott, en känsla som om glödande kol hade legat på den unge svenskens hufvud, men deråt egnade denne icke någon tanke.

René reste sig nu upp och då han såg, att Gervais ensam var nog att med revolvern hålla professorn i styr, och då han dessutom endast ogerna och i högsta nödfall skulle hafva velat med egen hand tillfoga sin fars broder något ondt, så vände han sig till Jaques och underlättade genom slag, sparkningar och andra dylika fiendtligheter på

ett mycket verksamt sätt Valdemars egna bemödanden att befria sig från sin obehagliga börda.

I detta ögonblick hördes stalldrängen framleda de fyra hästarna, hvilkas hofvar dånade mot gårdens stenläggning.

»Vi hafva redan dröjt för länge här,» utropade Valdemar, under det att han med handen undersökte, huruvida håret ännu satt fast på hufvudet. »Öppna den der dörren, Gervais!»

Gossen var icke sen att lyda. Snart hade han upplåtit den dörr, mot hvilken Valdemar nyss hade förgäfves uttömt sin styrka. Vi minnas, att den andra dörren i det yttre rummet hade blifvit af våra vänner tilläst, när de gingo ut derifrån.

Den sprattlande lakejen och den af förskräckelse halfdöde professorn kastades in i det yttre rummet, hvarefter dörren ånyo låstes. De båda jesuiterna befunno sig i ett fängelse, ur hvilket de endast kunde fly genom fönstret. Dock hoppades Valdemar, att fruktan skulle afhålla dem derifrån, då de ju aldrig kunde veta, huruvida icke fönstret var bevakadt utanför.

Våra vänner stego emellertid ned i förstugan. Utanför stora trappan på gatan stod stalldrängen och höll i beredskap de fyra hästarna. Visserligen tyckte den stackars karlen, att det sällskap, som skulle begagna hästarna, var en smula besynnerligt; och han yttrade till och med sin förvåning öfver att hvarken Jaques eller professorn följde dem ned, men Valdemar undanröjde hans förvåning genom ett litet guldmynt, som visade sig besitta en mycket öfvertygande kraft.

»Hvad nu, dumbom, menar du, att denna dam kan rida i en sådan sadel?» röt Valdemar Brand. »Skaffa genast en fruntimmerssadel!»

»Förlåt! . . . Jag visste icke . . .»

»Skynda dig! Eller . . . jag går sjelf med dig och hemtar den.»

Två minuter senare hade den unge svensken glädjen att hjälpa sitt hjertas dam att bestiga gångaren, hvarefter han sjelf kastade sig upp på sin. René och Gervais hade redan klättrat upp på de båda återstående djuren.

Alla fyra hästarna sattes nu i rörelse och aflägsnade sig från professor Renards stall, dit de sannolikt aldrig mera skulle återvända.

Tretiofemte Kapitlet.

Upptäckten.

Valdemar Brand var alltför finkänslig att under det upprörda tillstånd, hvori den af honom befriade unga damen nu var försatt, besvära henne med antydningar om de tillfällen, då han trodde sig hafva förut träffat henne, eller låta märka de känslor, som han för henne hyste. Han var fullt öfvertygad om, att denna dam var densamma som han sett första gången i Ems och sedan följt lika troget, som skuggan följer kroppen. En enda sak förvånade och bekymrade honom, nämligen att den sköna damen enligt Renés uppgift skulle heta Amelie Soumain, då han tydligen kom ihog, att kapten Soumain hade yttrat, att hans syster icke på åtskilliga år hade varit utrikes. Huru kunde Brand hafva sett denna dam utrikes, om hon icke hade varit utanför Frankrikes gränser?

Dessa tankar sysselsatte den unge svensken, under det han samtalade med damen om de ting, som under dessa

dagar utgjorde allmänna samtalsämnet i Paris — den politiska ställningen och det väntade kriget. Hästarna tillätos att gå helt sakta eller, rättare sagdt, man måste tvinga de eldiga djuren dertill, emedan gatorna voro uppfyllda af människor. Man visste nu visserligen i Paris, att man skulle få det efterlängtrade kriget, och man brydde sig derföre icke längre om att sjunga marseljäsen och skrika »till Berlin!» Men man måste naturligtvis på något sätt visa sin patriotism och man gjorde det genom att icke sofva om nätterna.

Den befriade damen begärde att blifva ledsagad till Rue Drouot. Valdemar visste, att Soumains syster var lärarinna hos general de la Motterouge, som bodde vid denna gata. Hans förvåning ökades, men icke förr än hon räckte honom handen till tack och afsked utanför generalens port, yttrade han:

»Tillåt mig att bedja er om två ting, min fröken?»

»Ah!» sade hon skämtande. »Ni vill redan hafva betalning för den tjenst, Ni gjort mig.»

»Nej, min fröken, jag är icke egennyttig. Min bön gäller blott att få lära känna ert namn och att få tillåtelse att i morgon uppvakta er för att efterhöra, huruvida aftnens fara och oro haft något menligt inflytande på ert välbefinnande.»

»Hvad mitt namn beträffar, min herre, så är det Amelie Soumain.»

»Och hvad andra delen af min bön beträffar . . .?»

»Så ber jag er icke vara orolig för min skull.»

»Det vill säga, att Ni afslår min bön?»

»Ack nej, men . . .»

»Min fröken, Ni har en bror?»

»Ja! . . . Känner Ni honom?»

»Kaptén Soumain är min vän. Jag hoppas, att Ni icke vägrar mig den glädjen att i hans sällskap besöka er?»

»Ack nej! . . . Välkommen, min herre! . . . God natt!»

Den unga flickan försvann. Valdemar tyckte, att hon hade uttalat ordet »välkommen» med en röst, som icke var alldeles lugn, men han vågade knappt tro på denna iakttagelse. Raskt kastade han sig åter upp på sin häst, hvilken han lemnat för att biträda Amelie vid hennes nedstigande. Gervais förde Amelies häst vid tygeln. Rue de Francfort blef nu närmaste målet för deras färd.

Valdemar trädde ensam in till Bastoul, hos hvilken äfven Salignac och Soumain befunno sig. Billard hade underrättat dem om Gervais budskap och att Brand hade följt med honom och de ville därför icke gå hem, förrän de hade sett Valdemar återvända. De hade nu, ty det var sent på natten, redan tröttnat vid att höra Soumain berätta om sitt besök hos kejsaren och att betrakta sina officerskors af hederslegionen samt läsa de af kejsaren skrifna handlingarna. Kejsarens bref med namnstämpeln och kronan hade äfven gått hand i hand och man hade uttömt sig i gissningar rörande brefvets innehåll och det besynnerliga förhållandet, att en mächtig kejsare stälde en bön till en undersåte, inneslöt denna bön i ett mystiskt bref och befalde att icke läsa det, förr än en olycka inträffat. Hvilken olycka kunde kejsaren mena? Och hvarom ville han bedja?

Sedan man på detta sätt uttömt alla samtalsämnen, hade man ingen annan utväg än att lyssna till Salignacs klagovisor angående sin brist på en duglig häst. Bastoul tycktes dock endast af artighet lyssna och stundom svara ett eller annat ord och Soumain satt för sig sjelf, sysselsatt med sina egna mörka och dystra tankar.

Plötsligt öppnades dörren, just då Salignac beskref framfötterna på den häst, som han — önskade ega. Valdemar inträdde.

Salignac glömde både hästen och framfötterna och rusade upp. Äfven de båda andra unga männen tycktes uppvakna till nytt lif.

»Välkommen, löjtnant Brand!» helsade Salignac.

»Löjtnant! . . . Hvilken gycklande ande ingifver dig detta skämt?»

»Jag skämtar icke. Hör . . .»

Och nu måste Valdemar på stående fot afhöra Salignacs temligen torra berättelse om Soumains audiens och dess följder.

»Godt! . . . Godt, Salignac!» utropade Brand, när Salignac efter fem minuters oafbrutet talande kom till en punkt, der han ämnade hemta andedrägt till fortsättningen.

»Godt, Salignac! Allt det der kan jag få höra sedan . . . För ögonblicket är min förnämsta omsorg att finna ett stall åt din häst, min vän.»

Salignac tyckte sig höra en saga ur tusen och en natt.

»Min . . . häst!» stammade han, på en gång förtjust och förlägen. »Har min älskvärde farbror i Gascogne . . .?»

»Skrif ett återbud till din farbror, min vän! Du behöfver icke mera hans häst.»

»Huru?»

»Jag medför åt dig två hästar.»

»Du . . . du . . . du . . .» stammade den hederlige Salignac, som var mycket rörd både af fröjd och tacksamhet.

En väldig omfamning, som skulle hafva krossat i smulor en mindre stark karl än Brand, blef belöningen för detta goda budskap. Derefter ilade Salignac ut för att taga de välkomna djuren i betraktande. Man hörde inom ett ögonblick hans fröjderop utifrån gatan.

»Du sade ett stall, min vän?» frågade Bastoul.

»Ja,» svarade Valdemar, »jag är verkligen i förlägenhet . . .»

»Åh! . . .»

Bastoul ringde och Billard visade sig.

»Var god, min käre Billard, och uppsök någonstädes ett godt stall åt de två hästar, som stå derute på gatan.»

»Du misstager dig, min vän,» inföll Valdemar. »Hästarna äro fyra.»

»Fyra? . . . Nå, Billard, du hör?»

»Ja, monsieur, jag hör och lyder.»

Knappt hade lakejen hunnit ut, förrän Salignac kom insläpande med René och var vild af förtjusning.

»Kan någon tänka sig en sådan lycka!» stormade han. »På en enda dag har jag blifvit löjtnant i Napoleons tjänst, officer af franska hederslegionen — verdens mest ansedda orden näst den engelska strumpebandsorden, som jag skall vinna inom ett år. Skratta icke, Bastoul! Jag säger dig, att jag skall skaffa mig den. Nå, och på samma dag, då allt detta händt mig, erbjudes jag af min bästa vän två hästar . . . två hästar! . . . ack! . . . två hästar, som man får söka efter maken till i hela Frankrike. *Mon Dieu!* Jag tror, att jag, för att värdigt fira denna dag, måste gifva mig sjelf löftet att aldrig dricka vin . . . nej, för f—n! då lofvar jag heldre att aldrig svärja. Ja, vid min själ, det gör jag. *Notre dame de Paris!* F-n sjelf har icke maken till löjtnant Salignacs hästar.»

Under det att Salignac på detta sätt väsnades, hade de andra tre vännerna samlat sig omkring René. Deras hjertlighet mot honom bevisade, att han i dem hade funnit verkliga vänner. Innan Salignac hade slutat sin halftokiga utgjutelse, var det redan öfverenskommet, att René Renard skulle tills vidare bo hos Bastoul, som hade flera rum och utan svårighet kunde gifva honom tak öfver hufvudet.

Man blef nu något lugnare, så att man kunde sätta sig och i lugn åhöra Valdemars berättelse om aftonens äfventyr. Han hade dock icke hunnit långt, då Salignac störtade upp och ilade mot dörren i tydlig afsigt att aflägsna sig.

»Hvarthän, Salignac?» frågade Bastoul.

»Ack!» utropade den tillfrågade. »Jag måste gå ut

och se till, att mina hästar få nattfoder, som är godt och tillräckligt.»

»Vänta! . . . Oroa dig icke! Billard sörjer nog för den saken.»

Salignac ilade icke desto mindre bort. Det såg nästan ut, som om Salignac, hvilken aldrig varit i tillfälle att visa någon ömhet mot en qvinna, hade föresatt sig att egna sitt hjertas varmaste känslor åt hästar. Vi vilja icke klandra honom, ty vi hafva erfarit många prof på hästens ädla sinnelag, men sällan . . . hm! der voro vi nära att säga en dumhet, som ingen af våra läsarinor skulle hafva förlåtit Lodbrok. Vi prisa oss lyckliga, därför att vi ingenting hafva sagt . . . alldeles ingenting.

Salignac dröjde emellertid borta så länge, att Valdemar hann avsluta sin berättelse, innan han återkom. Man fröjdade sig öfver Amelie Soumains frälsning, men det oakadt blef hennes bror, majoren, ännu dystrare samt förklarade, att han skulle anställa ett utrotningskrig mot allt hvad jesuiter heter.

»Det enda,» sade han, »som skulle kunna förvandla mig från bonapartist till republikan, är det hat, som jag gemensamt med republikanarne hyser mot jesuitismen och dess representanter.»

»Men kejsaren,» invände Valdemar, »afskyr jesuiterna.»

»Visserligen! . . . Du har rätt. Napoleon afskyr dem, det vet jag. Han skulle gerna rensa örtagården från detta ogräs, men . . .»

»Nå . . .?»

»Har du aldrig hört, att kejsarinnan Eugenie . . .?»

»Hvad menar du? Skulle hon . . .?»

»Hon låter tyvärr ibland leda sig af den jesuitiska hydran.»

»Ah!»

»Och derigenom förlorar kejsaren mången trogen vän.»

»Vill du lyssna till ett råd, Soumain?»

»En vis man lyder goda råd.»

»Nåväl, skilj dig icke från Napoleon! Det vore det-samma som att skilja sig från hedern, äran och det goda samvetet. Man kan ju äfven såsom bonapartist förklara jesuiterna krig. Tro mig! Det som republikanarne hata, det är icke just jesuitismen, utan det är religionen, det är det enda evigt goda, det enda som förmår lyfta oss ur gruset, det enda som kan försona oss med döden, evigheten och Gud.»

Valdemar yttrade dessa ord med ett högtidligt allvar, som gjorde ett djupt intryck på hans åhörare. En stunds tystnad uppstod. Man kände det liksom om en god ande hade sväfvat genom rummet och man vågade knappt draga till sig andedrägten. Det var ett af dessa ögonblick, som göra ett outplånligt intryck och ofta lägga en grundval till ett bättre lif.

»Men säg mig, Soumain,» yttrade slutligen Waldemar, som var mindre upprörd än de andra, emedan han var från barndomen vand vid heliga tankar, »säg mig, har verkligen din syster aldrig under de två sista åren varit utanför Frankrikes gränser? Har hon icke varit i Ems, i Berlin, i London, i Stockholm, i Petersburg, i Wien, i Madrid? Tror du, att hon icke varit der?»

»Tror? . . . Min vän, jag *vet*, att hon aldrig varit på något af dessa ställen.»

»Och likväl har jag sett henne der.»

»Du? . . .»

»Jag talar sanning. Jag har sett henne på alla de ställen, som jag nyss uppräknade.»

»Min vän, du yrar. Hon har aldrig . . . jag säger *aldrig* varit der.»

»Hon kan hafva varit der, utan att du vetat derom.»

»Omöjligt!»

»Antag till exempel, att . . .»

»Min käre Valdemar, jag behöfver icke antaga någonting i denna sak, ty jag har fullkomlig visshet.»

»Nu är det jag, som säger: omöjligt!»

»Du tror mig då icke?»

»Huru skulle jag kunna tro dig, min vän, då du talar om saker, som helt och hållet strida mot sanningen? Jag säger dig, att din sköna syster har varit på alla dessa ställen. Jag har sjelf med mina egna ögon sett henne der.»

»Dina ögon hafva bedragit dig.»

»Vid allt hvad heligt är, svär jag dig, att jag på alla de ställen, jag nu nämnt, har sett din systers ansigte. O, skulle jag väl någonsin kunna glömma hvad som nu under två år har dagligen varit i mina tankar och hvarje natt i mina drömmar!»

»Min käre vän,» sade Soumain lugnt, »jag får å min sida säga dig, att jag hvarenda dag under de två senaste åren har personligen träffat och samtalat med min syster Amelie.»

»Omöjligt, min käre Soumain! Jag har sett henne i Ems och från Ems följt henne kring hela Europa.»

»Huru? . . . Är det möjligt? . . . Hvad?»

»Amelie Soumain är den unga dam, som jag beundrat och älskat med min själs hela värme, ända sedan jag såg henne i Ems. Du finner således, att jag icke kan misstaga mig. I afton har jag återsett henne och hon har sjelf sagt mig, att hon heter Amelie Soumain.»

Den tappre majoren slog sig för pannan.

»Ah!» utropade han. »Nu förstår jag saken.»

»Det var då väl.»

»Likheten . . . likheten!»

»Hvilken likhet? . . . Du är obegriplig i qväll. Den kejsrerliga nåden tyckes hafva angripit din hjerna.»

»Nej . . . nej! Jag förstår saken fullkomligt. Min syster Amelie lär vara så lik sin kusin Ottilia von Wagen-

bach, att det knappt är möjligt att säga, hvilken som är den ena eller andra, när de befinna sig bredvid hvarandra. Det är Ottilia, som har vunnit ditt hjerta, min vän.»

»Skulle det kunna vara möjligt? . . . Nej! . . . En sådan likhet!»

»Du omtalade ju sjelf, min vän, att när du häromdagen träffade ditt hjertas dam, fann du henne mera enkel och anspråkslös, mera ren och kysk än förut. Tro mig, min vän! Det var Amelie, som du då träffade, och icke den dam, som du såg i Ems. Du minnes väl, att du sjelf anmärkte denna skillnad?»

»Ja, jag kommer nu ihåg . . . Ah! Du har troligtvis rätt . . . Jag minnes väl, att jag fann mera behag i den dam, jag mötte i Paris, än i den, jag såg i Ems, ehuru jag trodde dem vara samma person.»

»Saken är således nu förklarad.»

»Fullkomligt! . . . Jag finner mig öfverbevisad och . . . skall jag bekänna det? . . . jag är nästan glad öfver att i Amelie hafva funnit i verkligheten det kyska ideal, som jag mera hoppades, än trodde på hos Ottilia. Den senare är blott en karrikatyr af den förra. O, att jag icke förut insett och märkt det!»

»Du har nog rätt, du!» mumlade Soumain dystert.

När Valdemar gick hem till Etoile du Nord denna natt, var han mera tankfull än vanligt.

Tretiosjette Kapitlet.

Ett oväntadt möte.

Om vi nu förbigå omkring en månad och återknyta vår berättelses tråd i midten af Augusti, så är det icke därför att denna månad skulle vara i saknad af viktiga händelser — viktiga för Frankrike och för våra vänner. Tvärtom inträffade under denna tidrymd mycket, som förberedde Frankrikes olyckliga öde, och mycket, som sysselsatte det nu med René tillökade vänskapsförbundet. De allmänna historiska tilldragelserna, under denna tid äro emellertid så allmänt kända, att vi blott behöfva i korthet omnämna dem, för att genast göra situationen klar, och hvad de mera enskilda angelägenheter beträffar, hvilka närmast sysselsatte våra vänner, torde äfven dervidlag en kortfattad résumé vara tillräcklig, isynnerhet som under hela denna tid af omkring tretio dagar ingenting af vikt för vår berättelse tilldrog sig, som på grund af denna sin vikt fordrar en mera utförlig skildring.

Vi kasta således först en blick på det historiska området och om det är sant, att folkens historia är konungarnes, så möter oss naturligtvis först och främst den frågan, huru de båda krigförande ländernas beherskare hade tillbringat denna tid.

Den 30 Juli afreste kejsar Napoleon till sitt högqvarter i Metz och den 31 Juli på aftonen lemnade den gamle och vördnadsvärde konung Wilhelm Berlin för att begifva sig till krigsskådeplatsen. Närmaste målet för hans resa var Koblenz. Från den stund då de båda monarkerne reste hvarandra till mötes, kan man datera krigets egentliga bör-

jan. Det var Frankrike och Tyskland, som i deras personer gingo till en envigeskamp, det var två kolosser, som med iltågsfart störtade fram emot hvarandra för att mötas på banans midt och försöka, hvilkendera kunde krossa den andra utan att sjelf taga någon skada. Det var två rullande snölaviner, som från två motsatta bergshöjder störta ner i samma dal och som, när de mötas, kasta upp från dalens botten ett vildt yrande moln af snöatomer; först när molnet skingrats, är det möjligt för den, som från en trygg höjd åskådar det fasansfulla skådespelet, att säga, hvilkendera lavinen som kommit ofvanpå. Men de små hyddorna och det stackars småfolket i dalen — deras öde är i alla händelser detsamma, ty det innefattas i de båda orden: död och begrafning.

Tiden från krigsförklaringens afsändande och mottagande hade de båda monarkerne användt till flitiga arbeten med utfärdandet af proklamationer till sina folk. Det är liksom om monarkerne nu för tiden kände i luften, att nationalhatet icke längre är hvad det fordom var och att det måste genom utomordentliga medel uppeldas. Det inträffar dock ibland i denna ofullkomlighetens verld, att det som är ämnadt att vara utomordentligt högtidligt blir utomordentligt löjligt, när det sättes i scen.

Redan den andre Augusti sammandrabbade man vid Saarbrücken, der Frossards korps vann både hjelterykte och seger. Den 4 stod träffningen vid Wissembourg, efter hvilken konung Wilhelm telegraferade till drottning Augusta sitt verldsberytade: »Gud vare prisad för denna första ärorika vapenbragd!»

Redan den 6 Augusti efter slagen vid Wörth och Forbach kunde telegrafan meddela det häpnande Europa, att fransmännen börjat draga sig tillbaka på hela linien. Följderna af Bismarcks politik och hans spioners oförtrutna verksamhet började visa sig. Den genom den falska mobilise-

ringsplanen fullkomligt bedragne Leboeuf hade icke väntat sig, att Mac Mahon skulle vid Wörth möta mer än högst femtiotusen man, och han gaf därför marskalk Mac Mahon endast fyrtiotusen man. Men när preussarne kastade en massa af 150,000 man öfver Mac Mahons 40,000, så förmodade likväl den franska tapperheten att stå emot preussarne *under nio timmar* och att döda eller såra mer än 18,000 preussare. Man har skäl att säga, att verlden sällan sett ett så hjeltomodigt uppförande som fransmännens vid Wörth och att fransmännens nederlag här var lika ärofullt som preussarnes seger. Det är icke otroligt, att om preussarne varit 40,000 och fransmännen 150,000, skulle ingen enda german hafva lemnat slagfältet vid Wörth med lifvet. I Berlin sköt man victoria på aftonen den 6 Augusti, i Paris fälde man tårar, men historiens dom är ännu icke fäld i frågan om hvilken af de stridande parterna ärekronan för den dagen bör tillerkännas.

Medan Metzarméen efter det för fransmännen ärorika nederlaget vid Forbach och Spicherenberg drog sig tillbaka till Metz, förde den förträfflige Mac Mahon Rhen-arméen tillbaka till det lothringiska Nancy.

Man kunde nu omsider i Paris icke undgå att märka, hvem marskalk Leboeuf egentligen var. Visserligen var det icke för många bekant, hvilka medel Bismarck anlitat och med fördel användt för att lura denne enfaldige militär, men man hörde och såg dagligen, att telegramerna från krigsskådeplatsen alltjemt talade om preussarnes styrka såsom tre eller fyra gånger så stor som fransmännens, och man kunde icke undgå att gifva Leboeuf skulden till detta förhållande. En och annan talade visserligen äfven om Napoleon och det var i synnerhet det republikanska och socialistiska partiet, som talade illa om kejsaren, men i allmänhet fick Leboeuf draga bördan af folkets ovilja. Hela ministèren föll för Leboeufs skuld och nu blef den föga bättre grefven

af Palikao krigsminister. Man måste dock vid bedömandet af denne man ihågkomma, huru svårt det måste vara att midt under brinnande krig skapa arméer, framtrolla vapen och på tusende andra sätt godtgöra de dumheter, som före krigets början blifvit begångna.

På denna punkt stodo de allmänna angelägenheterna den 14 Augusti. Fransmännen voro slagna på alla punkter och deras nederlags ärorikhet kunde visserligen förmildra, men icke godtgöra den olyckan att nödgas öfverallt taga till reträtten. Den ömsesidiga ställningen åskådliggöres fullkomligt genom den enkla erinran, att då Napoleon den 14 på eftermiddagen måste nästan ensam fly från Metz till Verdun, kunde konung Wilhelm den 15 flytta sitt högqvarter från det fyra mil öster om Metz belägna Faulquemont till Pont-à-Mousson. Icke mindre betecknande för ställningen är det, att medan omkring 200,000 fransmän inneslutas i Metz och småningom af tyskarne afstängas från all förbindelse med och all åsyn af civiliseradt folk, visa sig preussiska förtrupper redan den 16 Augusti 12 geografiska mil *vester om Metz*, vid Bar-le-Duc.

Om vi nu vända våra ögon från historiens allmänna skådeplats, hvarest hundratusende redan under fjorton dagars krig hunnit blifva antingen dödade eller genom fångenskap eller sår satta ur stånd att tjena sitt fosterland, så är det naturligt att vår nästa fråga måste gälla våra vänner, de personer, i hvilkas öden vi deltaga. Den af Soumain anförda friskaran, hvars bragder visserligen aldrig lyckats förskaffa den ett omnämmande af de moderna verldsdomarne — tidningarna — hade det oaktadt under dessa fjorton dagar hunnit uträtta mera än någon tidning medhinner under hela sin efemeriska tillvaro. Hittills lär det enligt statistiska beräkningar aldrig hafva lyckats någon tidning att nedgöra flera än högst en eller två af dess politiska motståndare under hvarje tidrymd af 365 dagar, 5 timmar 48 minuter

och 48 sekunder och en lika tillförlitlig statistik försäkrar, att tidningarna icke förmå med sin s. k. kritik nedgöra mer än en medbroder eller medsyster inom tidningsverlden — Gud allena vet hvad kön en tidning har! — under hvarje hundraårsperiod. Soumains friskara deremot hade, sedan den den 25 Juli ryckt ut från Paris med jernvägen och sedan den hade den 29 Juli kommit till Luneville, hunnit fånga mer än tretio tyska spioner och öfverlemna dessa medmenniskor i den franska rättvisans händer samt på detta sätt befordera dem till ett ganska hastigt slut på det jordiska eländet. Vi hafva förgäfvets användt fem dagar till att grundligt genomläsa fem olika tidningars dagliga nummer från den 28 Juli till den 4 September 1870. Ingenstädes hafva vi sett kaptén Soumains friskara omnämnas hvarken med klander eller med beröm. Det är dock icke klandret eller lofvet, som vi hafva saknat, ty det ena är oftast lika orättvist som det andra, utan det som förvånat oss är, att Soumains friskara icke någonsin blifvit omnämnd, ehuru åtskilliga ännu i franska krigsministeriets arkiv förvarade rapporter från Mac Mahon, Trochu, Douai, Frossard och flera andra utmärkta franska generaler omnämna Soumain och hans trupp med loford, som endast den franska välta- ligheten kan åstadkomma och hvilka i deras superlativa form skulle i hvarje annat språk förefalla som öfverdrift.

Mellan den i närheten af Saarflodens källor belägna lilla staden Saarburg och den något betydligare staden Nancy genomlöper vägen en ganska ojemn och kuperad mark. Det är Vogeserna, som här utskicka sina sista förposter — de fredligaste man kan tänka sig, emedan de skydda odlarens åkerfält och på sina sluttningar erbjuda en varm och solbelyst plats för den ädla vinstocken och de glödande drufvorna. Här och der synes en liten skogsdunge, men den tyckes ingenstädes i dessa trakter hafva något egentligt hem, utan snarare stå der såsom ett minnesmärke af de vid-

sträckta och djupa skogar, hvilka fordom betäckt Vogesernas sluttningar på den tiden, då de götiska folkstammarna öfversvämmade Europa.

Ungefär midt emellan Saarburg och Nancy ligger en liten täck by, inbäddad mellan två höga kullar. I de handlingar, som vi rådfråga, kallas den Noirmont och vi hafva inga viktiga skäl att betvifla riktigheten af denna uppgift. Vägen drager fram längs efter foten af den ena af dessa kullar och efter att hafva passerat byn, gör den en djerf svängning och ilar i sned riktning upp till toppen af kullen på dalens andra sida och der ser man den slutligen försvinna bland de grönskande vingårdarna.

Det syntes tydligt, att kriget hade rasat eller ännu rasade i denna trakt den dag, då vi infinna oss i den lilla byn d. v. s. den 14 Augusti 1870. Midt på vägen just der, hvarest denna gjorde sin djerfva krökning för att nyckfullt ila uppför höjden, såg man en splittrad kanonvagn, hvilken några af byns invånare med stor flit försökte att undanrödja. Längre uppåt på den sluttande vägen såg man de krossade lemningarna af en trossvagn, som hade blifvit med alltför stor fart neddragen eller, rättare sagdt, nedslungad och dervid råkat med den ena sidans hjul upp på en väldig sten, så att hela fordonet kastats omkull. En af de fyra hästar, med hvilken det varit förspändt, låg död vid sidan af vägen. Halm och hö, som var i mängd kringströdt rundtomkring, vittnade om att åtminstone en del af de förnödenheter, hvarmed vagnen varit lastad, hade blifvit öfverflyttad till andra fordon och förd vidare, men att den armée, som dragit fram här, hade haft brådt, derom vittnade åtskilliga qvarglömda effekter, bland hvilka en ofantlig kittel af det slag, som begagnades i franska hären för att tillreda måltiden åt ett par kompanier, i synnerhet ådrog sig de nyfikne byinvånarnes uppmärksamhet. De yngre bland dessa roade sig emellertid med några väldiga kanonkulor,

som den på reträtt stadda Rhen-arméen hade tappat och med hvilkas uppsamlande ingen i Mac Mahons här hade velat förspilla tiden.

Klockan var tre på eftermiddagen, då alla byns invånare med liflig förundran sågo en trupp af omkring tretio man nalkas på en sidoväg, som, dold af vingårdarna, lopp i sned riktning nedför den andra kullen och i dalens botten förenade sig med hufvudvägen. Knappt hade man varseblifvit ryttareskaran, förrän både gamla och unga uppgåfvo ett skri af fasa.

»Preussarne!» ropades det. »Preussarne komma! Ve oss!»

»Nu taga de ifrån oss allt hvad vi ega, liksom de gjorde i Schleswig och Holstein häromåret», skrek en medelåldrig qvinna. »Jesus! . . . Maria! . . . Alla helgon! . . . Nu taga de både min klocka och min vagga.»

»Måtte de då taga barnen med!» utropade en annan qvinna. »Men nej, det önskar jag icke, ty hos preussarne skulle de stackars ungarna blott lära det som ondt är. Det säges ju, att det folket aldrig tillbedjer jungfru Maria. Himlen bevare oss! Låtom oss taga ungarna på armen och fly midt igenom Jean Guiberans vingård.»

»Åhnej», sade en af gossarne, »vi behöfva icke fly, mor. Det är inga preussare. Det är fransmän.»

»Hvad säger du? . . . Ja, jag tror, att du har rätt. Mina ögon börja visst blifva gamla och slöa. Nu känner jag igen uniformen. Kors, det var då väl, grannmor Margoton, att du fick behålla din klocka och din vagga.»

»Och ungarna med», skrek en elak tjufpojke, hvilken roade sig med att rulla en stor kanonkula mot mor Margotons fötter.

Den ridande truppen hade emellertid hunnit ned i byn.

»Min käre Valdemar», yttrade en herre med majors kännetecken till en annan, som prydd med löjtnantsepauletter

red bredvid honom i spetsen för skaran, »jag tror, att våra hästar nu kunna vara trötta och att vi måste unna dem några timmars hvila.»

»Du har nog rätt deruti, min käre Soumain», svarade den tilltalade, under det han med ledigt behag tyglade sin ystra häst, hvilken blef skrämmd, derigenom att den elake tjufpojken rullade sin kanonkula rakt fram emot det ädla djuret. »Vi lemnade Saarlouis klockan sju i morgse och hafva tillryggalagt åtminstone tio geografiska mil utan att rasta.»

»Nåväl, denna lilla by synes mig rätt inbjudande.»

»Äfven jag har ingenting emot att stanna här en stund, om icke för annat, så för att språka med den der gaminen, som nyss rullade kanonkulan mellan benen på min häst.»

»Saken är således afgjord... Halt!»

Det sista ordet, som vi hafva tagit oss friheten att öfversätta, emedan majoren egentligen yttrade: »arrête!», uttalade Soumain i kommandoton. Truppen stannade ögonblickligen midtför ett af de snyggaste små husen i byn. Mor Margoton kom springande så fort hennes ganska väl-mående kroppshydda tillät och utropade:

»Detta hus är mitt... hm!... min mans ville jag säga, men han är borta med hären och således...»

»... är huset under tiden ert», inföll Soumain. »Den saken är tydlig.»

»Det var just det jag ville säga, min herre.»

»Ert namn, madame?» yttrade majoren artigt.

»Margoton...» svarade den tillfrågade med en djup nigning.

»Nåväl, min hederliga mor Margoton, Ni tillåter väl mig och mina fyra löjtnanter att hvila ut en stund i er stuga? Ni kan ju under tiden draga er tillbaka till någon af grannarna. Vi skola hederligt ersätta eder.»

»Ack... gerna!»

Truppen fick befallning att sitta af och söka sig någon plats i byn, hvarest de kunde sjelfva hvila ut och finna foder åt djuren. En enda skulle qvarstanna såsom vakt utanför befälhafvarens bostad.

Soumain, åtföljd af vännerna Valdemar Brand, Bastoul, Salignac och René gingo in i stugan. Dem följde de fyra lakejerna Pierre Bonin, Tixier, Billard och Arnaut. En gosse, i hvilken vi igenkänna den lille Gervais, skyndade, så snart han hoppat af hästen, tillbaka uppför den höjd, som han nyss lemnat bakom sig. Hans lilla gestalt var snart försvunnen bland vinstockarna. Den till fältvakt utsedde karlen, en viss Thibaud eller Theobald, en skäggig man med grym och mordisk uppsyn, en man hvilken sades hafva haft en mångårig fejd med pariserpolisen, intog sin plats utanför den lilla hyddans dörr.

Inne i hyddan, som inrymde två rum och ett kök, inrättade våra vänner det så bekvämt åt sig som möjligt. Medan Pierre Bonin tillagade den enkla krigaremåltiden, lade Salignac sig ned på en hård träsoffa för att sofva och de öfriga samtalade, under det den doftande röken af äkta havanna och manilla uppfylde rummet.

»Nå, Valdemar», utropade Soumain, då han såg att den unge svensken hade föga lust att deltaga i samtalet, »hvarför är du så tankfull? Se på mig, min vän! Jag har förlorat min brud, jag måste efter detta betrakta Ottilia endast såsom min kusin och aldrig såsom . . . någonting annat. Likväl ser du mig leende. Hvarför? Jo, ty jag har slagit alla tråkigheter och bekymmer ur hågen. Vet du icke, du som är svensk, att en af edra skalder, jag kunde gerna säga er *ende* skald, har sagt om qvinnorna:

»Öfverger dig en, stå dig tusende åter.»

»Du misstager dig om orsaken till min tankfullhet», sade Valdemar med lugn värdighet.

»Jag misstager mig icke», återtog Soumain, »eller hvad

är din tanke, Bastoul? Tror du, att en människa kan se så olycklig ut som Brand, om icke kärleken, människornas högsta lycka och deras djupaste olycka, är med i spelet?»

»Du väcker min beundran, Soumain», sade Bastoul.

»Der hör du sjelf, Valdemar», yttrade Soumain. »Nåväl, min vän, tillåter du mig att gifva dig ett råd?»

»När jag vill hafva råd, plägar jag bedja derom», svarade Brand ganska kallt.

»Det oaktadt vill jag gifva dig ett. Du hänger med dina tankar fast vid min syster Amelie, men du behöfver verkligen icke oroa dig för hennes skull. Hon älskar dig.»

Valdemar rodnade.

»Jag tycker verkligen», stammade han; »att du icke borde . . .»

». . . förråda min systers hemlighet. Det är väl detta du menar? Åh! Var lugn! Hon har ingenting sagt, men jag har genomskådat henne. På henne kommer skulden aldrig att hvila, om du och jag icke skulle ingå svågerlag, derom kan du vara viss. Tror du verkligen, att en flicka, hvars hjerta är fritt och som icke har någon död älskling att sörja, kan dagligen under mer än en vecka vara tillsammans med en ung man af ditt något qvinliga utseende — förlåt mig! — och dina upphöjda tänkesätt, utan att blifva kär? Sjelfve Salignac skulle inse, att det vore omöjligt.»

»Ja, min s-l vore det så», brummade Salignacs åsklika röst från träsoffan. Hvarken Soumain eller Valdemar var dock fullkomligt öfvertygad om, att icke dessa ord egentligen voro blott en missförstådd uttydning af de första älskvärda stancerna af den snarkningsaria, som snart i fulltonigt och klart välljud utgick från träsoffans eröfrares jordiska hydda.

I detta ögonblick kom den lille Gervais in och rapporterade:

»En stor och heltäckt resvagn nalkas deruppe på höjden.»

»Nåväl, låt den nalkas», sade Soumain sorglöst.

»Ja, men . . .»

»Hvad mera?»

»Jo, det är så, att vagnen stannade på något afstånd från kanten af höjden och en dam steg ur samt smög sig in bland vinstockarna för att bespeja dalen.»

»En dam!» utropade Soumain, hvares ansigte öfvertäcktes af en liflig rodnad. »Hm! . . . Det der låter betänkligt . . . En dam! . . . Och hon smög sig fram för att spionera? . . . Alltså en spion!»

Alla stego upp med undantag af Salignac, som ännu icke hade hunnit till slutet af sin snarkningsaria.

»Thibaud skall skrämma henne», mumlade Soumain. »När hon ser honom, skall hon låta vagnen vända.»

»Se der är hon!» utropade Gervais, som hade blickat ut genom fönstret.

»Hvar? . . . Hvar?»

»Deruppe! . . . Ett stenkummel ligger tio steg till venster om den vinstock, bakom hvilken jag ser hennes hufvud.»

»Du har rätt . . . Hon betraktar Thibaud. Om vi kunde finna på något medel att inbilla henne, att Thibaud är en bonde, som roat sig med att beröfva en fallen fransos hans vapen och kläder samt ikläda sig dem! Thibaud ser nästan ut som ett dårhushjon med sitt rysliga skägg. Om man kunde inbilla henne, att Thibaud är galen, så skulle vi kunna fånga henne.»

»Det åtager jag mig», utropade Valdemar. »Här hafva vi en fullständig bonddrägt, som säkerligen tillhör mor Margotons man. Fort hit med den! Jag tror, att den går utanpå min uniform.»

Mor Margotons man var sannolikt temligen korpulent, ty hans kläder slukade Valdemar Brand med uniform, epauletter och allt.

»Betrakten I mina åtgärder från fönstret», yttrade Brand, i det han gick ut till Thibaud och stälde sig så bakom förstugudörren, att han icke kunde ses från vinberget.

Thibaud stod orörlig och blickade mot marken. Utan tvifvel voro hans tankar långt borta i någon af Paris' många gränder, ty han hörde icke, när Valdemar trädde ut i förstugudörren.

»Rör dig icke, Thibaud», hviskade Valdemar. »Någon ser oss.»

Thibaud var en mycket förståndig man, hvarför han ögonblickligen insåg, att någonting var på färde. Han rörde icke en min, men en svag ryckning i hans axlar vittnade om, att han hört tillsägelsen.

»En preussisk spion blickar ned på oss från vinberget deruppe», fortfor Valdemar i hviskande ton. »Vi måste locka henne hit ned. Hon har sett dig och fruktar, att byn är besatt af fransmän. Alla dina kamrater äro nu inom hus och ligga sofvande eller äta. Det är endast åsynen af dig, som hindrar henne att låta sin vagn komma ned och passera genom byn. Ställ dig nu, som om du vore galen. Anfall det der tjocka trädet med din sabel och låt mig sörja för resten. Om du förstår mig, så för ditt finger till högra örat.»

Thibauds finger gjorde ögonblickligen den önskade rörelsen.

»När du ser mig på tio stegs afstånd från trädet, kan du börja», yttrade Valdemar vidare.

När den unge svensken hade gifvit dessa förhållningsorder, steg han ut på förstugubron och gick med tunga och klumpiga steg förbi Thibaud utan att låtsa se honom. Det lyckades honom fullkomligt att i sina rörelser efterhärma en bondes beteende och det skulle aldrig hafva kunnat falla det bakom vinstockarna dolda fruntimret in att tänka, att en man, som gick med krokiga knän, framåtlutad kropp

och nedhängande armar, kunde vara en fransk kavallerilöjtnant.

Ehuru Thibaud icke märkbart följde Valdemar med sina ögon, iakttog han likväl dennes rörelser med så stor noggranhet, att just när löjtnantan befann sig på tio stegs afstånd från trädet och på motsatta sidan af detta, rusade Thibaud upp från sin drömmande ställning, tog af sig sin militärmössa och kastade den högt upp i luften, hoppade sjelf, sparkade och slog omkring sig och drog slutligen sin sabel, med hvilken han i blindt raseri och under utstötande af hemska rop anföll det stora trädet, som Valdemar hade anvisat honom.

Den rol, som Valdemar hade förbehållit åt sig sjelf uti detta egendomliga gyckelspel, skola vi lättast förstå genom att förflytta oss upp på kullen, från hvars krön qvinnan bespejade den fridfulla dalen.

Efter att hafva stått orörlig under fem minuter och, skyddad af vinstockarnas grönska, beskådat den tappre Thibauds och den till utseendet mycket bondaktige Valdemars Brands beteende, ilade hon med bevingade steg från platsen och stod efter en half minuts springande vid sidan af en heltäckt resvagn, genom hvars nedfälda fönster en annan, ännu skönare qvinna blickade ut. Damen som satt i vagnen, var uppenbarligen herskarinnan och det näpna lilla fruntimret, som var iklädd en modern hatt och en enkel, men elegant kostym och nu stod utanför vagnen, afläggande sin rapport, var synbarligen kammarjungfrun. Den i vagnen sittande sköna damen var af naturen rikt begåfvad med blonda lockar och med ett par mörka, outgrundliga ögon, i hvilka passionens eld och det goda hjertats mildhet tycktes hafva lika stor del.

»Nå, Beatrice?» utropade herskarinnan, innan kammarjungfrun ännu hade hunnit fram till vagnen. Att den sköna damen icke var likgiltig för innehållet af det svar,

som hon genom sin korta och ofullständiga fråga ville framkalla, derom vittnade såväl den ton, hvarmed hon talade, som den oroliga minen i hennes ansigte.

»Ack, min fröken», svarade Beatrice, ännu skrattande vid minnet af hvad hon sett, »löjligare upptråde har jag aldrig skådat. Ni sände mig för att undersöka, om fransmännens trupper hafva besatt byn. Jag gömde mig och spejade. Länge behöfde jag icke med ögat undersöka dalen, förrän jag såg en husar eller dragon, jag förstår mig icke på skillnaden mellan deras uniformer, stå på post utanför en liten och ganska prydlig byggnad. Jag höll just på att återvända, för att förkunna er, att byn är besatt af krigsfolk, då karlen tydligen visade hvem han var . . .»

»Huru? Det var då ingen husar?»

»Nej, det var ett dårhushjon, som beröfvat en på vägen fallen och död husar hans uniform och vapen och iklädt sig alltsammans. Ni skulle blott hafva sett, huru han anföll ett stackars kastanjträd med sin sabel, så att barkbitarna yrde omkring hans öron. Ha, ha, ha! Det var en lustig dåre. Hi, hi, hi! Han skulle hafva huggit omkull hela trädet, om icke en lång, drumlig bonde hade kommit och tagit karlen med sig in i huset. Dårhushjonet ville icke, men den andre var stark och besegrade hans motstånd.»

»Men om det skulle hafva varit en verklig husar, som blifvit anfäktad af plötsligt vansinne!»

»Omöjligt, min fröken! Jag hörde tydligt, att bonden ropade: 'Bevara oss för våra släktingar! Nu är svåger min galen igen och regerar med sabeln, som han tog ifrån den döde dragonen. Jag måste se till, att jag får honom intagen på hospitalet i Nancy för femte gången. F-n i alla släktingar!' Så skrek bonden, min fröken, under det han var villrådig och ref sig i hufvudet med näfvarna för att framkalla en god idé. Ha, ha, ha!»

»Du tror således, Beatrice, att vägen är fri?»

»Ja, min fröken, jag ansvarar därför.»

»Godt! Sätt dig då upp, Beatrice, och . . . kör kusk!»

Det tunga ekipaget dånade som en kanonvagn, under det att det rullade fram mot backsluttningen. Snart var det nere i dalen, hvarest till en början ingen enda fransk uniform kunde upptäckas. Men när vagnen kom midt för det hus, i hvilket våra fem vänner hade tagit sin bostad, framträdde plötsligt alla fem, åtföljda af den lille Gervais. Soumain visade kusken sin revolver och ropade:

»Stanna!»

Detta var nu ett språk, som till och med en kusk icke kunde missförstå. Hästarna stannade ögonblickligen och Soumain gick fram till vagnen, öppnade dörren och yttrade artigt:

»Jag ber om förlåtelse, mina damer! . . . Pligten bjuder mig att bedja eder stiga ur vagnen några ögonblick.»

En behaglig qvinnoröst svarade från vagnens inre:

»*Mon dieu!* Vi hafva fallit i röfvarehänder!»

Ett hufvud, det skönaste en man kan tänka sig, ett hufvud med rika blonda lockar och djupa, mörka, hemlighetsfulla ögon sträckte sig fram, men försvann ögonblickligen. Deremot hördes samma stämma, som nyss talat, utropa med fasa:

»Min kusin, Louis Soumain!»

Soumain såg det vackra lilla hufvudet. Han bleknade, vacklade och raglade tillbaka, hviskande:

»O himmel! Min kusin, Ottilia von Wagenbach!»

Tretiosjunde Kapitlet.

De båda kusinerna.

När Soumain omsider hunnit sansa sig så mycket, att han kunde föra sin sköna kusin in i huset, hviskade Valdemar till vännerna Bastoul, René och Salignac.

»Låtom oss icke störa dem! En promenad bland vinbergen skall göra oss godt.»

Bastoul och René voro genast beredvilliga att åtfölja Brand på den af honom föreslagna promenaden, emedan de förstodo och gillade de grannlagenhetsskäl, som förestafvade Valdemars förslag, men Salignac, som aldrig varit besvärad af någon öfverflödigt grannlagenhet och dessutom hade sina egna skäl att vägra, kvarstannade i närheten af kojan och, hvad som var ännu mera märkvärdigt, den fagra Beatrice — kvarstannade hos honom och tycktes alls icke finna sig generad af hans stora hufvud. Hvad de hade att säga hvarandra fick ingen människa då veta, men säkert är, att Beatrice stundom rodnade mycket och att hon tycktes med stor uppmärksamhet lyssna till hvad Salignac hade att säga henne och att Salignac å sin sida talade med så stor liflighet, som om han hade haft uppdrag att vara — »böneman» för en kronprins. Vännerna Bastoul, Valdemar och René Renard voro så intresserade af Salignac och Beatrice, att de under sin promenad i hemlighet bespejade deras förehafvanden och sinsemellan uttalade många gissningar angående innehållet af deras intressanta samtal. Bastoul anmärkte till och med, att Beatrice var den första qvinna, som vågat under en half timme samtala med Salignac, sedan han lemnade sin ammas och sin moders vård.

Emellertid hade Soumain, blek som en död och i hjertat så upprörd, som en lefvande varelse af kött och blod kan blifva, fört sin nästan lika bleka och upprörda kusin in i huset och låtit henne sätta sig i den beqvämaste möbel, som husets tarfliga inredning erbjöd. Sedan Soumain sett henne sjunka ned på den i sjelfva verket ganska obeväma träsoffan, gick han sjelf fram och tillbaka i rummet, sägande ingenting, men försökande ordna sina tankar och stilla det oroliga hjertat. Under tiden satt Ottilia och dolde ansigtet i sina väl formade händer, om hvilka Homeros och mången af nutidens s. k. skalder skulle hafva sagt, att de voro gudomliga. Orsaken till Ottilias upprörda själstillstånd var en helt annan än den, som framkallade den tappre majorens blekhet och hjertklappning. Han var upprörd, därför att han älskade henne, men hon var upprörd, därför att hon derute hade sett den man, som hon älskade eller trodde sig älska — Valdemar. Det är visserligen möjligt, att hon äfven blygdes att, förnedrad såsom spion och intrigmakerska, möta den kusin, som var ämnad att blifva hennes make, men dessa tankar och känslor fingo snart gifva vika för de tankar och känslor, som åsynen af Valdemar väckte till lif i hennes barm. Läsaren har sannolikt af det föregående insett, att fröken Ottilia von Wagenbachs hjerta i närvarande stund tillhörde vår svenske vän och att det var Ottilias likhet med Amelie Soumain, som hade låtit Valdemar öfverflytta på Soumains syster den kärlek, hvilken ursprungligen hade blifvit väckt af Soumains kusin. Menniskonaturen är sådan. En tillfällig likhet, som till och med kan vara mera inbillad än verklig, är stundom tillräcklig att uppväcka kärlek i en människas hjerta. Bland tio äktenskapsförbindelser eller till och med omoraliska compagnonskap mellan de båda könen äro åtminstone de sex föranledda af det intryck, som anletsdragens likhet med ett verkligt eller drömdt ideal framkallar. Hvad nu särskildt

beträffar Valdemar och Ottilia, hade ju, just på grund af likheten, kärleken till Ottilia öfvergått i kärleken till Amelie och, ehuru Brand nu genast igenkände fröken Wagenbach, idealet, var hans hjerta vid hennes åsyn lugnt, emedan det numera tillhörde afbilden — Amelie Soumain. Han hade genom några dagars förtroligt umgänge med Amelie lärt sig att känna vissa åtskilnader mellan henne och Ottilia — åtskilnader, hvilka skulle hafva förefallit andra människor små och omärkbara, men hvilka tycktes honom vara stora som Alpernas område och höga som Himalaia. Sedan Amelies likhet med Ottilia hade fört honom från kärleken till den senare till kärleken till den förra, slutade han med att i desto högre grad fästa sig vid de olikheter, som förefunnos och hvilka hufvudsakligen voro af moralisk art.

Sedan Soumain hade en lång stund vandrat fram och tillbaka i rummet, stannade han slutligen i närheten af sin sköna kusin och betraktade henne med blickar, i hvilka lästes både ömhet och sorg. Hon satt ännu tyst och gömde ansigtet i de rosenfärgade händerna.

»Ottilia!» yttrade Soumain allvarligt.

Den unga damen upplyftade sitt hufvud och Soumain kunde nu se spåren af nyss fällda tårar.

»Ack, Louis», svarade hon med låg och ljuf stämma, »ack, min kusin, hvilka tider vi lefva i!»

»Anklaga icke tiden, Ottilia, ty det vore att anklaga Gud. Det är mera rättvist att anklaga människorna. Du sjelf till exempel . . .»

»Hvad? Jag? . . . Hvad ondt har då jag gjort?»

»Är det måhända då en god sak, när en qvinna säljer sig till spion och intrigmakerska åt ränksmidare, låt vara att deras intriger få ett visst berättigande, då de kunna betraktas såsom krigslist. Icke blir verktyget för intrigerna

bättre, därför att deras upphofsman möjligen kan finna en ursäkt åt sig sjelf?»

»Huru!» utropade Ottilia förvånad. »Du vet då . . .?»

»Att du tjenar Bismarck såsom spion, ja, jag vet, att du har nått denna upphöjelse», sade Soumain bittert.

»Ha! Nu förstår jag, hvarför du tagit mig till fånga i dag.»

»Kan du förvåna dig deröfver? Jag och mina vänner hafva för kort tid sedan haft all möjlig möda, för att i Paris hindra dig, min sköna kusin, från att bemäktiga dig franska krigsministeriets viktigaste handlingar. Du känner ju en viss monsieur Aiguille? . . . Ha, ha, ha!»

Ottilia var nära att förlora medvetandet. Med möda förmådde hon utstöta denna fråga:

»Det var således du, som omintetgjorde min sköna plan?»

»Dina *sköna* planer har jag aldrig hört talas om, min kusin, men det har verkligen, som jag säger, lyckats för mig och mina vänner att omintetgöra en af dina *nedriga* planer.»

»Dina vänner? . . . Var det dina vänner, som . . . som vi sågo derute?»

»Ja, min kusin!»

»Äfven den, som . . . som har det blonda håret och de blågråa ögonen?»

»Min Gud, ja», svarade Soumain, som fullkomligt förstod orsaken till denna ifriga fråga och gjorde sig ett nöje af att plåga sin vackra kusin. »Äfven han är min vän, min oskiljaktige vän. Vi äro att förlikna vid Castor och Pollux.»

»Kanske snarare Don Quixote och Sancho Panza!»

»Bah! . . . Nej, vi företaga oss endast kloka och förståndiga saker och vi lyckas äfven i våra företag.»

»Äfven *han* har således bidragit att omintetgöra mitt företag i Paris?»

»Min Gud, kan du tvifla derpå?»

Ottilia sjönk tillbaka mot soffans hårda och obeqväma ryggstöd och uppgaf ett smärtsamt rop.

»Interesserar du dig då så mycket för honom, Ottilia?» frågade Soumain kallt och spefullt.

»O, mitt hjerta!»

»Ah! . . . Du älskar honom?»

Soumain visste, att så var, men det gjorde hans hjerta godt att något litet plåga den vackra kusinen.

»Jag älskar honom verkligen», svarade den unga flickan lidelsefullt.

»Ha, ha, ha!»

»Du skrattar . . .?»

»*Mon dieu!* Kanske det skulle smickra dig mera, om jag ville gråta?»

»Jag förstår dig icke . . . Tänk dig min smärta . . .»

»Och tänk dig *min* smärta,» yttrade Soumain med stort allvar. »Du minnes nog, hurusom både dina och mina föräldrar hafva uppfostrat oss båda i den tanken, att vi en gång skulle ega hvarandra och vid hvarandras sida kämpa oss genom lifvet. Kärleken till dig har varit mer än hälften af min själ.»

»O, Louis! . . . Du måste trösta dig. En annan qvinna, som är bättre än jag, skall göra dig lycklig.»

»Tror du det? Nå, du gör rätt i att försöka trösta mig, Ottilia. Det vittnar om ett ädelt hjerta. Ha, ha, ha! Alla qvinnor hafva ädla hjertan, ty de hafva alla några trösteord att skänka den man, som förgås af gäckad kärlek till dem. Ha, ha, ha! För min del är jag icke så ädel som du. Jag har ingen tröst att gifva dig. Valdemar är för evigt förlorad för dig, Ottilia.»

»Du är grym . . .»

»Ack nej, men jag älskar sanningen. Det är visst mycket länge sedan min kusin Ottilia älskade annat än lögnen.»

»Valdemar . . . ack, hvilket skönt namn! . . . Valdemar skall lära att älska mig.»

»Omöjligt! . . . Besinna, att han vet, att du är en preussisk spion!»

»Han skall få lära känna driffjedrarna till mitt handlings-sätt och älska mig desto mera.»

»Derpå tviflar jag. Kan väl ditt handlings-sätt någon-sin rättfärdigas? Jag tror det icke. Och föröfrigt är Valdemar icke längre fri.»

»Icke fri? . . .» utropade Ottilia, blek som ett lärft.

»Han älskar en annan! Han är nästan trolofvad med en qvinna, som han af hela sin själ dyrkar.»

»Hvem är hon?» utropade Ottilia, i det hon rusade upp. »Jag skall uppsöka henne och taga hennes lif. Ha!»

»Det skall du ingalunda,» genmälde Soumain kallt, »ty hon är — min syster.»

»Hvad? . . . Amelie?»

Ottilia sjönk tillintetgjord ned på träbänken. Längesatt hon tyst och länge gick Soumain tigande upp och ned i rummet. Plötsligt hejdade majoren sig, vände sig till Ottilia och sade häftigt:

»Du yttrade nyss någonting om driffjedrarna till ditt handlings-sätt och du tycktes hysa den förhoppningen, att det finnes någon ursäkt för dig i denna sak. Vill du tala öppenhjertligt med mig, Ottilia?»

»Gerna, min kusin!» svarade fröken Wagenbach, hvars ögon ännu voro uppfyllda af tårar.

»Och du lofvar att säga allt?»

»Allt utan omsvep, det lofvar jag.»

Som läsaren redan känner innehållet af Ottilias berättelse om fadrens olycka, Bismarcks halfva löften och hennes egen uppoffring för fadren, kunna vi nu förbigå dessa detaljer.

»När jag uträttat mitt uppdrag,» sade hon till slut,» har

Bismarck alltid haft ett nytt i beredskap åt mig och ehuru han hvarje gång gifvit mig utsigt att vinna min fars befrielse till belöning för den tjenst, han fordrade, har han lika regelbundet hvarje gång uppskjutit att fälla den förbön för min fars benådande, som ensam förmår öppna fängelset för honom.»

»Och när du nu kom hem från Paris med oförrättadt ärende?» frågade Soumain, mot sin vilja rörd och i sitt sinne mera glad, än han ens ville tillstå för sig sjelf.

»Då rasade Bismarck en stund och hotade till och med att låta döda min far i fängelset till straff för min oskicklighet. Snart blef han likväl lugnare och lofvade heligt, att min far snart skall försättas i frihet, om jag utför det uppdrag, som han nu har gifvit mig. Utom mig af ångest för min far, lofvade jag allt hvad han ville, mottog mina instruktioner och reste.»

»Och hvori består detta uppdrag?»

»Det vågar jag icke säga. Besinna, att du är fransman!»

»Nåväl, min sköna kusin, då återstår för mig endast att . . . .»

Soumain tvekade.

»Hvad menar du, Louis?»

Soumain fattade hastigt sitt beslut.

»Jag menar,» sade han kallt, »att det återstår för mig endast att under god bevakning afsända dig till kejsaren i högqvarteret såsom spion och en af Frankrikes farligaste fiender.»

»Och detta skulle du, min kusin, kunna göra?»

»Alla enskilda considerationer måste gifva vika, när pligten och kärleken till fäderneslandet ålägga oss en uppoffring.»

»O, min kusin!»

»Jag skulle möjligen kunna dagtinga med min pligt, om du ville uppriktigt anförtro mig allt.»

»Nåväl, jag måste då . . . Hör, min kusin! Jag kommer från Mac Mahon och ämnar mig till Bazaine.»

»Du? . . . Är det möjligt? Hvad har du uträttat hos Mac Mahon? Du har väl icke varit nog barnslig att kunna tro, att den förträfflige marskalken skulle kunna för-
må till förräderi?»

»Jag sjelf har ingenting trott i detta fall, men mitt uppdrag bevisar, att åtminstone Bismarck icke anser saken omöjlig. Emellertid fann jag marskalken obeveklig och föga fattades, att han hade låtit fångsla och aflifva mig till belöning för de millioner, som jag på Bismarcks vägnar erbjöd honom, om han ville låta taga sig till fånga med hela Rhen-armén. Jag lyckades emellertid fly, innan han fattat sitt beslut angående mig.»

»Hvilken vansinnig tanke! . . . En hel armée låter icke tillfångataga sig.»

»Kanske likväl! Jag har mina goda skäl att antaga, att Bazaine icke skall blifva lika obeveklig som Mac Mahon.»

»Men jag skall hindra dig från att träffa Bazaine.»

»Nåväl . . . då sänder Bismarck någon annan i mitt ställe. Tro mig, min kusin! Bazaine och hela Metz-arméen skola, tack vare Bismarcks millioner, inom två månader vara tillfångatagna.»

»Det vore väl f-n!» utbrast Soumain häftigt. »Förlåt mig, min sköna kusin! Din berättelse synes mig likna en saga. För min del anser jag Bazaine vara en hederlig karl, som dessutom är mycket tillgifven sin kejsare.»

»Min käre Louis, jag tror till och med, att Bazaines tillgifvenhet för kejsar Napoleon skall öppna hans hjerta för det tyska guldets frestelse. Du vet nog, att kejsaren är förlorad. Hvarken folket eller arméen bekymrar sig om honom. Nu har jag i uppdrag att säga Bazaine, att om han låter taga sig och hela Metz-arméen till fånga, skall

Bismarck låna Bazaine halfva den tyska hären för att med dess tillhjälp återinsätta kejsaren. Det är tydligt, att den som Bismarck sänder att utföra det uppdrag, hvarifrån Ni hindrar mig, min kusin, skall göra Bazaine samma förslag och gifva honom samma löften med afseende på Napoleons insättande på tronen, när han snart faller ned derifrån. Dessa löften jemte fem millioner francs i tyskt guld skola beveka Bazaines hjerta. Var fullkomligt öfvertygad derom, min kusin!»

Att fröken Ottilia hade fullkomligt rätt i dessa antaganden, det bevisades genom utgången. En sak kunde dock Ottilia icke förutse eller, rättare sagdt, hon förutsåg den icke och det var, att Bismarck, när det slutligen gälde att uppfylla löftet om Napoleons återinsättande, drog sig tillbaka och lät partierna i Frankrike sköta sig sjelfva — ett sätt att gå till väga, hvartill han efter all politisk och diplomatisk sedvänja var fullkomligt berättigad.

Soumain hade med förfäran åhört sin vackra kusins berättelse. Inom honom uppstod en öofvervinlig önskan att förebygga den fara, hvarmed Bismarcks statsmannakonst nästan mera än germanernas svärd hotade Frankrike. Den unge mannen hvälfde i sitt hufvud den ena vilda planen efter den andra. Han tänkte på att taga Bazaine till fånga i hemlighet och ända till krigets slut göma honom undan — och allt detta i ändamål att förhindra den fege marskalkens förräderi. Lyckligtvis insåg Soumain, att om denna åtgärd blefve upptäckt, skulle han sjelf blifva ansedd såsom landsförrädare och straffad som sådan. En annan plan måste väljas, men hvilken?

Den tappre majoren tycktes slutligen hafva fattat sitt beslut, ty han vände sig till den bleka och tankfulla kusinen med dessa ord:

»Du vill således till hvarje pris befria din far, Ottilia?»

»Ja, min kusin, jag vet endast en enda sak, som jag icke ville offra för hans befrielse — jag menar medvetandet att vara en kysk kvinna. Allt annat, vore det också mitt lif!»

»Nåväl, tror du, att Bismarck någonsin kommer att belöna dig med din fars frihet?»

»Jag har trott på Bismarcks löften, men nu...»

»Nu?... Hvad ville du säga?»

»Nu har hans ofta upprepade dröjsmål med den befriande förbönens uttalande börjat väcka mina tvifvel.»

»Och jag kan fullkomligt öfvertyga dig om, att Bismarck alltjemt kommer att uppehålla dig med toma löften och att din far kommer att dö i fängelset, om ingen annan än Bismarck befriar honom. Bismarck är nog klok att inse, att hans magtställning och dermed hela rikets välfärd beror på, att han kan tygla oppositionen och nedtysta den, och du kan vara viss derom, att den som måste sörja för ett helt rikets välfärd, bekymrar sig föga om ett enskildt menniskolif, offradt för utförandet af deras, det allmänna rörande planer. Det skulle vara politiskt oklokt af Bismarck att börja frigifva de ledare af oppositionen, som han redan har i sitt våld. Tvärtom ligger det i statens interesse, att han väl förvarar de häktade oppositionsmännen inom fyra murar och att han söker inom samma murar bereda rum åt ännu flera af det missnöjda och tilläfventyrs äfven af socialistiska tendenser besmittade partiet. Och hvad din far beträffar, så kommer han just af dessa anledningar aldrig att frigifva honom och du skall så mycket mindre vänta någon sådan åtgärd af honom, som han naturligtvis anser din far såsom sin fiende, hvilken straffet har gjort ännu mera hätsk. Följaktligen skall Bismarck för sin egen trygghets skull aldrig våga släppa honom ut ur fängelset. Att din och din fars lycka förspilles, det

skall från den verldshistoriska synpunkt, ur hvilken han betraktar saken, synas helt och hållet likgiltigt.»

»Du har rätt, Louis!» utropade Ottilia ångestfullt. »Ack, min far!... min far! Skall du då aldrig mera få fröjda dig åt solens sken, trädens grönska, foglarnes sång? Skall du ruttna bort och dö i djupet af en fängelsehåla, du som aldrig hyst någon enda tanke, hvilken icke varit upphöjd och ädel? O, det är förfärligt!... Finnes det verkligen en rättfärdig Gud, Louis?»

»Tvifla icke på Guds tillvaro eller på Guds rättfärdighet, min kusin! Tro mig, äfven för den mäktigaste skall en gång räakenskapens timme slå och jag förmodar, att Guds englar skola kunna uppsöka hvar och en som handlar annorlunda än Guds vilja föreskrifver. Jag vill säga dig hvad jag tror, jag tror på Guds rättfärdiga dom, jag tror, att hvarje brott medför ett motsvarande straff.»

»Men Guds rättfärdighet hjälper dock icke min olycklige far.»

»Nej, men med *Guds nåd* vilja vi hjälpa honom», yttrade Soumain med fasthet.

»Väck icke till lif hos mig förhoppningar, som aldrig kunna förverkligas», sade Ottilia modlöst.

»De skola förverkligas, min kusin.»

»Du är då öfvertygad derom?»

»Ja visst!»

»Ack!» utropade den unga damen, som förgäfves försökte försvara sig mot en glädjerysning. »Om du befriar honom, Louis, skall jag försöka... att... att älska dig.»

»Lofvar du mig detta?» utbrast Soumain öfverraskad, men hans ton var redan kall, när han fortfor: »Dock... du lofvar mera än du förmår hålla.»

»Ingalunda! Sex månader efter min fars befrielse är jag din hustru. Jag behöfver denna tid för att glömma och för att lära mig älska dig.»

»Men om du icke förmår...»

»Tvifla icke! Jag vet, att... att jag skall komma att älska dig.»

Soumain betraktade den unga flickans rodnande ansigte, drog en suck och sade:

»Nåväl, jag mottager ditt löfte, men endast på det villkoret, att du icke förenar ditt öde med mitt, om du finner dig aldrig kunna älska mig. Låtom oss nu icke tala mera derom! Hvad din far beträffar, så är det af nöden för mig att veta, hvar han förvaras.»

»Han är på fästningen Erfurt.»

»Du vet det?... Nå, så mycket bättre! Du skall sjelf hafva den glädjen att öppna Erfurts portar för din olycklige far och föra honom i säkerhet till Frankrike, der vi vilja dölja honom en tid på ett gods nere i Gascogne i närheten af Mont de Marsan. Min vän Salignac har en rik farbror dernere.»

»Min Gud! Men huru...?»

»Bekymra dig icke derom, min kusin! Res blott tillbaka och säg Bismarck, att du icke har kunnat framtränga till marskalk Bazaine. Lemna sedan icke Bismarck ur sigte, förrän vi träffas. Jag måste hafva kännedom om hans vistelseort.»

»Och när träffar jag dig, Louis?»

»Om ett par dagar! Man förbereder nu en afgörande drabbning vid Mars-la-Tour, Vionville och Doncourt. När striden der brinner som hetast, skall du på någon kulle, der du är trygg för kulorna, uppresa ett träkors, ungefär en meter högt... Det är då så stort, att jag äfven på betydligt afstånd kan genom min kikare upptäcka det. Jag skall då uppsöka dig och om du då vet hvar Bismarck finnes, så skall din fars befrielsetimme icke vara långt borta. Håll din vagn i beredskap på något ställe, der du lätt kan finna den!»

»Jag förstår icke din plan, men jag skall lyda dig.»

»Tack, Ottilia! Men glöm icke att säga Bismarck, att vägen till Bazaines hufvudquarter är så besatt af fransmännen, att ingen kan komma fram. Måhända skall han då uppgifva sin hyggliga plan att förleda den svage marskalken till förräderi och jag lyckas då göra fäderneslandet en tjänst på samma gång som dig och din far.»

»Jag lofvar dig att uppbjuda hela min vältalighet, för att öfvertyga Bismarck om omöjligheten för en tysk spion att framtränga till Bazaines hufvudquarter.»

»Nåväl, res då i frid, min kusin! Du är fri. Glöm icke Mars-la-Tour och det en meter höga korset!»

»Jag glömmet intet!» svarade den unga flickan med en blick, som var mycket betydelsefull och som jagade blodet upp på den förälskade majorens kind.

Två minuter senare sågo Bastoul, René och Brand från sin plats uppe på vinberget, hurusom Soumain artigt ledsagade sin sköna gäst ut, huru kusken fick befallning att vända vagnen, huru den vackra damen steg upp, huruledes Salignac måste släppa Beatrice, som också satte sig upp, samt hurusom den tunga resvagnen återvände samma väg den kommit.

Tre timmar senare lemnade Soumains friskara byn Noirmont. Vännerna iakttago under färden med förvåning, att såväl Soumain som Salignac hade antagit en gladare min än någonsin förut. Sjelfve Salignac kunde nu skämta ganska fint och sjelfva Soumain kunde nu skratta ganska hjertligt. Man häpnade, då man hörde Salignac säga:

»Jag tror, att det finnes sämre varelser på jorden än qvinnorna.»

Tretioåttonde Kapitlet.

Det en meter höga korset.

Soumain hade varit ganska väl underrättad, då han yttrade till sin sköna kusin, att ett fältslag skulle om ett par dagar stå vid Mars-la-Tour, Vionville och Doncourt. Den 16 Augusti, således på andra dagen efter det oförmodade mötet mellan de båda kusinerna, levererades nämnda batalj, en af de blodigaste under hela detta olycksaliga krig, en strid, i hvilken en liten fransk styrka med hjältemod och icke utan framgång försvarade sig mot nästan hela den kolossala tyska hären, ty de tyska trupper, som icke deltog i striden vid Mars-la-Tour, voro icke många.

Angående den förbittring, hvarmed man här stred, kan man döma, om man inhemtar, att enligt officiella uppgifter omkring 20,000 sårade funnos på hvardera sidan. Fransmännens hjältemod förskaffade sig äfven här allmänt erkännande af hela den europeiska pressen, till och med i några af de tyska bladen, och höljda med ära drogo de franska soldaterna sig tillbaka för öfvermagten. Striden blef oaktadt tyskarnes mångdubbelt större stridskrafter oafgjord — ett resultat, hvilket är lika ärorikt för fransmännen, som en fullkomlig seger skulle varit för tyskarne. De franska truppernas fåtal tvingade emellertid befälhafvaren att draga sig längre in åt landet, ty han insåg att några tiotusental fransmän skulle med allt sitt mod, sitt dödsförakt och sin sjelfuppoffring dock icke kunna följande dagen förnya striden mot en till lika många hundratusental uppgående fiende.

I trakten kring Vionville bivuerade de franska trup-

perna under natten mellan den 15 och 16 Augusti. Order var redan utdelad till uppbrott klockan fem om morgonen och general de Fortons dragoner sutto redan i sadeln, då den officer, som hade varit på fältvakt om natten, kom ridande på sin skumbetäckta häst och rapporterade, att ett talrikt fiendtligt artilleri nalkades och att han hade skäl att antaga, att kavalleri och fotfolk följde efter artilleriet. Genast blef befallning gifven, att dragonerna skulle qvarsitta i sadlarna, till dess man hunnit lära känna situationen. En viss frihet, som alltid tillåtes en trupp under timmarna före en strid, gjorde sig äfven nu gällande och skämt och mustiga qvickheter hördes bland de bistra dragonerna. Det franska lynnets sorglöshet tog ut sin rätt och ingen af de tappra tänkte på, att han möjligen om några få timmar skulle ligga kall, död och stympad på slagfältet.

Timmarne förflöto. Officerare ilade hit och dit, små ryttareskaror tågade bort i olika riktningar för att recognoscera. Trumpeter smattrade och vapen skramlade. Här och der ljöd trumman. Det var något regemente, som hade blifvit anbefaldt att intaga en annan ställning. Inne på Vionvilles gator trängdes borgare och krigsmän om hvarandra. Alla voro de nyfikna, men ingen visste, hvarför afståendet icke redan hade tagit sin början.

Klockan nio gafs order till general de Fortons dragoner att sitta af och vattna sina hästar. Dock skulle blott tre sqvadroner af hvarje regemente vattna och den fjerde sqvadronen hålla sig färdig att vid första signal rycka ut. Knappt hade vattningen tagit sin början, förrän man såg preussiskt artilleri uppe på höjderna vid båda sidor af vägen. Man kunde från de franska truppersnas bivuakplatser och från Vionvilles gator iakttaga, huru de preussiska officerarne formerade sina batterier. Vid denna oväntade syn störtade de i Vionville varande ryttarne upp på sina hästar och ut ur staden, så att icke liten villervalla uppstod bland de hit

och dit böljande hoparna af folk, vagnar och lösa, ofta ursinniga hästar. Nu dånade preussarnes första skott. Kullorna slog ned bland dragonerna och förorsakade stor manspillan. Småningom lyckades det likväl de franske officerarne att med öfvermenskliga ansträngningar rensa vägen och draga rytteriet tillbaka till platån vid Rézonville. Det hade utan tvifvel varit preussarnes mening att, sedan de genom sina väl beridna spioner underrättats om den sorglöshet, hvarmed fransmännen bivuakerade på den farliga platsen i dalen mellan kullarna på båda sidor om Vionville, skynda sig att med sitt artilleri helt och hållet upprifva denna del af franska hären, men deras afsigt misslyckades, ehuru visserligen fransmännens förluster icke voro små. Bland annat föllo några bagage- och proviant-vagnar i preussarnes händer och desse voro icke sena att låta med sina egna dragare föra dem bort från slagfältet — en omständighet, som förmodligen hade sin grund i det germaniska nationallynnet, (hvars typ är den kända småländska) men som det oakadt är någonting för vår tids krigföring alldeles egendomligt. Nu för tiden för man krig för att förtjena på affären, det vet befolkningen både i Turkiet, Schleswig-Holstein, Egypten, Österrike och Frankrike, ty det har efter krigens slut händt mången resande från dessa länder, att de långt inne i hjertat af ett främmande land hafva oförmodadt återsett icke blott sina förlorade ur, nipper och andra småartiklar, utan till och med sina egna vagnar, möbler och fortepianon. Vi förvåna oss för vår del icke öfver den . . . skå frun, som blifvit af en fiendtlig marodör beröfvad sin dyrbara kaffeservis med hennes eget namnchiffer på och som när hon utrikes i en småstad återfann alltsammans, både röfvaren i egenskap af hotellvärd och servisen såsom en del af hotellets lösörebo, instämde den fordne marodören till stadens välvisa rätt med yrkande att återfå sin egendom

och se tjuften straffad i mon af förtjenst. De välvise männen i rätten gapade af förvåning och, om jag icke misstager mig, lydde domen så, att ingen paragraf i lagen tillåter en utländsk fru att få rättvisa gentemot en äkta, inhemska medborgare. Man måste beundra vårt århundrades krigföringsätt och rymliga samvete.

Franska kyrassierbrigaden, som bivuakerat längre bort, hade knappt hört kanondundret, förrän den ryckte ut för att sammanträffa med dragonerna vid Rézonville. En tysk kavallerikolonn, som blifvit af de genom sina spioner väl underrättade tyskarne utskickad för att afskära all förbindelse mellan kyrassierbrigaden och platån vid Rézonville, genombröts och kyrassiererna drogo sig bakom den skog, som i öster utbreder sig längsefter den s. k. romerska vägen. Förbi Villers-aux-Bois stormade brigaden fram mot Rézonville och förenade sig med general de Fortons dragoner. Divisionen Valabrègue, bestående af fyra regementen, anlände snart derefter till samma platå.

Småningom ordnade sig de franska skarorna utefter en lång linie, medan tyskarne utvecklade sina enorma massor på de motsatta höjderna. Divisionerna Bataille och Vergé samt brigaden Lapasset voro de första, som slöto sig till den vid Rézonville började uppställningen af franska hären. Midtemot dem sågos tyskarna uppställa sina husarer och uhlaner, hvilkas linier här och der afbrötos för att lemna plats för några fruktansvärda batterier. Klockan 11 på förmiddagen var striden i gång på alla punkter.

Då sårades den tappre general Bataille och venstra flygeln af andra korpsen, som såg honom falla och iakttog, att generalen lät sina adjutanter bära sig ur striden, började nu blifva modfäld och vika för det framstormande tyska infanteriet. Faran var stor, ty om blott en enda liten del af den lilla franska hären hade tagit till flykten, skulle snart en allmän panik hafva förorsakat en allmän flykt.

General Frossard betraktade på något afstånd denna punkt af slagfältet och en ed trängde fram öfver hans läppar. Han var ensam, emedan hans adjutanter blifvit sända med befallningar till andra delar af bataljfältet.

»Det tyska infanteriet måste hejdas,» mumlade han. »Jag måste sjelf ila dit och sätta mig i spetsen för våra lancierer. Fördömdt! Jag kan knappt lemna denna plats, från hvilken jag kan öfverskåda en så stor del af fältet, men nöden har ingen lag. Framåt!»

Han satte sin eldiga häst i snabbt lopp och ilade bort. En lycklig tillfällighet gjorde emellertid, att han icke behöfde aflägsna sig alltför långt från den plats, der han såsom general kunde göra större nytta än i stridshvimlet. Han hade nämligen icke ridit hundra steg, förrän han blef varse en beriden trupp af femtio man, hvilken i god ordning framkom ur den bakom honom befintliga skogen.

»Ah!» utropade generalen vid denna syn. »Der har jag major Soumain och hans friskara. Majoren måste föra min befallning till lancierregementena.»

Generalen gaf en annan riktning åt sin hästs snabba lopp och stormade fram mot Soumain, som infunnit sig på denna plats för att speja efter ett visst litet kors af en meters höjd.

Soumain red bredvid Valdemar, medan Bastoul deremot gjorde sig all möda att hindra den djerfve och eldige René från att obetänksamt rida fram och kasta sig midt in i stridshvimlet.

»Ser du något kors någonstädes på de motsatta höjderna?» frågade Soumain, under det att hans egna ögon spanande följde krönet af de af tyskarne besatta kullarna.

»Nej, min vän,» genmälde Brand. »Ännu har jag icke kunnat upptäcka något. Slagfältet är dock så stort, att . . . Men hvem är det, som stormar emot oss, som om han vore rasande?»

»En oförvägen ryttare!» dundrade i detta ögonblick Salignac. »Se, huru han låter hästen hoppa öfver den der gärdesgården!»

»Det är general Frossard,» utropade Soumain.

Om läsaren behagar erinra sig det, hafva vi redan i det fjerde kapitlet af denna berättelse nämnt, att major Soumains betjent egde endast ett fel. Här är nu rätta stället att låta läsaren få en inblick i arten af detta fel. När Tixier såg general Frossard ila fram eller, rättare sagdt, ila bort från stridsplatsen, ropade han:

»Heliga madonna! Generalen flyr. Allt är förloradt . . . Major . . . major, låt oss fly, medan vi hafva tid dertill!»

»Tig, du *fega* nöt!» röt Soumain.

»Generalen tyckes verkligen fly,» sade Valdemar lugnt.

»Hvad säger du? Skulle general Frossard, den modigaste man och den bästa klinga i vår här, fly ur striden? Bah! General Frossard låter heldre döda sig än han flyr, derom kan du vara öfvertygad.»

Generalen var nu nära att rida omkull Soumains häst, innan han kunde hejda sin egen springare. Majoren och hans fyra vänner helsade på militäriskt vis den tappre generalen.

»Hvarifrån kommer Ni, min major?» sporde Frossard.

»Vi komma senast från en liten batalj, hvilken vi för omkring en timme sedan höllo och hvarigenom vi lyckades förjaga den betäckning, under hvilken preussarne bortförde åtskilliga vid Vionville nyss förut bortröfvade franska bagage- och proviant-vagnar. Vi återtogo vagnarna och lät föra dem till Châlons.»

»Godt! Ni är en tapper man och befaller öfver en utmärkt trupp. Jag vill emellertid bedja er för en stund afstå från det krig på egen hand, som Ni är berättigad att föra, och i stället ila ned till våra lancierer och å mina väg-

nar befalla dem att drifva tillbaka det tyska infanteriet. Jag måste återvända till min observationspunkt.»

»Jag vill gerna utföra detta uppdrag, min general . . . Hvar tog han vägen? Åh, han stormar tillbaka lika vildt, som han rusade hit. Han kunde väl hafva gifvit sig tid att vänta, till dess han fått veta, om jag vill lyda hans order eller icke. Nå . . . det är i alla fall en karlakar! den der generalen . . . Nåväl, raskt framåt, mina gossar!»

Med en snabbhet, som icke var mycket mindre än general Frossards, ilade nu Soumain med sin skara längs efter backens kam, och det åtgick icke fem minuter, innan general Frossards befallning hade blifvit framförd till chefen för tredje lancierregementet, hvilken lät sina adjutanter föra befallningen vidare till de andra regementenas chefer. General Frossard satt i detta ögonblick till häst på den plats, der vi först sågo honom, och härifrån kunde han iakttaga, att tio minuter efter det ögonblick, då han sjelf fattade den första tanken att låta lanciererne fördrifva preussiska infanteriet, stormade general Desvaux i spetsen för sin division i hack och häl efter lanciererne för att understödja dem. Vidare kunde Frossard iakttaga, att Soumain skyndsamt ilade bort till general du Preuil, och att denne efter några ögonblicks samtal med den tappre majoren stormade ned mot en annan afdelning af det tyska infanteriet. Preussarne måste draga sig tillbaka under stor manspillan. Andra franska korpens venstra flygel, till hvars skydd detta kavallerianfall i massa skedde, lifvades ånyo genom den af rytteriet vunna framgången och trängde i sin ordning framåt.

Major Soumain satt med sin kikare i hand och betraktade uppmärksamt de af preussarnes härmassor besatta höjderna. Ingenstädes lyckades han emellertid upptäcka det en meter höga korset. Plötsligt utropade den lille Gervais:

»Major! . . . major!»

»Hvad vill du, byting?»

»Ni riktar kikaren åt orätt håll. Hvad Ni söker, finner Ni midt emot eder i rak linie härifrån och öfver den plats, från hvilken de tyska musikanterna just nu försöka att med sina svaga blåsinstrumenter öfverrösta kanonernas åska.»

Soumain riktade sin kikare åt det anvisade hållet och blef nu ganska lätt varse det en meter höga korset, planteradt på en kulle, hvilken tycktes ligga på ett icke obetydligt afstånd bakom den af tyskarne besatta höjden och som kunde synas från den plats, der Soumain var, endast derigenom att den var betydligt högre än de deremellan liggande kullarna och höjdsträckningarna.

»Gud vare lof! Det är korset. Dit måste vi, om också vår väg går midt igenom eld och lågor.»

Det tycktes verkligen vara svårt, om icke alldeles omöjligt för Soumain och hans trogna att framtränga ända till den kulle, der Ottilia hade enligt öfverenskommelsen planterat det en meter höga korset. Vägen dit gick genom dalen, hvarest just nu rasade en vild strid mellan lanciererne och preussarnes infanteri. Om man än lyckades tränga sig igenom stridshvimlet, måste man sedan ila upp för den motsatta höjden, der preussarnes tiraljörer och några kompanier fotfolk, uppställda i slagordning, hotade med döden ur sina tändnålsgevär. Kunde man deremot tränga fram genom alla dessa hinder och befann man sig uppe på höjden, så skulle man blott hafva att tillryggalägga hundra fot för att befinna sig inne i en skyddande skog, genom hvilken man kunde hoppas att osedd uppnå det lilla korset.

Soumain och hans vänner, hvilka senare naturligtvis hade erhållit kännedom om majorens planer och brunno af begär att spela herr von Bismarck ett spratt, höllo en kort öfverläggning. Derefter intog hvar och en sin plats och majoren kommenderade »framåt!»

Som en stormvind ilade truppen nedför höjden och

gjorde vid dess fot en svängning, för att kringgå den egentliga stridsplatsen. Detta lyckades fullkomligt, men efter två minuters ridt mötte de en tysk infanteritrupp, hvilken mottog dem med skarpa skott och fällda bajonetter. Två man stupade för tyskarnes skott och en häst blef dödsskjuten och föll. Ryttaren var osårad och besteg ögonblickligen den häst, från hvilken en af de dödade kamraterna nyss hade fallit. Ryttaren, som så ledigt bytte om gångare midt i stridshvimlet, var ingen annan än Thibaud, densamme som förut visat sig lika skicklig i konsten att vexla om mellan förnuft och galenskap. Innan Soumains trupp hade hunnit genombryta den täta linien af preussare, hade Thibaud upphunnit de sina, och med sin goda revolver skickade han tre preussare till andra världen eller åtminstone till fältlazarettet, och man kan således säga, att preussarne fingo dyrt betala den häst, som de beröfvat honom.

Efter en minuts förtviflad strid måste preussarne gifva vika. En del hade stupat, resten flydde. Vägen var fri och Soumain, som förlorat ännu en karl, hvilken spetsades på en preussares bajonett, kunde nu föra sina hjeltar uppför höjden.

»Ladden revolverarna, under det att vi rida upp!» kommanderade han.

Hvar och en vet, huru lätt en revolver laddas, och vi hoppas därför blifva trodda, då vi säga, att hela truppen hade dessa vapen färdiga till strid, innan den rasande fart, med hvilken deras hästar ilade fram, hade fört dem upp på tyskarnes höjd.

Deruppe mötte dem ett hagel af gevärskulor. Å nyo föll ett par man och en häst gjordes obrukbar. Den afstutne ryttaren bemäktigade sig snabbt en fallen kamrats häst och besteg den under kamraternas jubel.

»Framåt!» röt Soumain med en stämma, som öfverröstage stridsbullret.

Och framåt gick det öfver högar af lik, hvilka föllo hvarhelst den tappra skaran bröt fram med revolvern i hand. Soumain hade så inöfvat sin trupp i detta lilla vapens bruk, att hvar och en i truppen kunde i snabbaste carrière träffa en prick så stor som en femöresslant. Ännu några hugg, ännu några skott och Soumain befann sig i trygghet inne i den skyddande skogen, dit ingen vågade följa en skara, hvars träffsäkerhet med revolvern gränsade till det underbara.

På tillräckligt afstånd från skogsbrynet lät Soumain göra halt.

»Nu måste vi skyndsamt vända ut och in på våra kläder. Raskt, mina vänner!»

För att sätta läsaren i tillfälle att förstå Soumains uppmaning att vända kläderna, vilja vi omförmäla, att såväl Soumain och hans vänner, som hela deras skara hade ett slag af mycket egendomligt inrättade uniformer. Den ena sidan af dessa var nämligen äkta fransk och den andra lika äkta tysk. Redan under deras första ströftåg hade de eröfrat en preussisk bagagevagn, hvilken befans innehålla endast uhlanuniformer. Nu lät man en man i truppen, hvilken hade varit skraddare, hjälpa monsieur Pierre Bonin att hopsy uniformerna två och två, en fransk och en preussisk, så att den ena alltid var foder, när den andra var rätsida. Genom denna list hade det lyckats våra vänner att göra ströftåg långt in på det af preussarne besatta området, utan att någon trodde sig i dem kunna se annat än preussiska uhlaner.

Nu gälde det att inne i djupa skogen vända den preussiska sidan af uniformen utåt, för att kunna utan fara ånyo famträda på öppna fältet. Förvandlingen var lätt och gick fort för sig. Fem minuter efter det en fransk dragontrupp ridit in i skogen red en preussisk uhlantrupp ut derifrån och närmade sig med stor snabbhet den kulle, på hvilken Ottilia von Wagenbach hade planterat det en meter höga korset.

Tretionionde Kapitlet.

Hvari bevisas det otroliga faktum, att äfven Bismarck en gång blifvit lurad.

Medan striden fortfor att rasa längsefter hela linien, och medan preussarnes öfverlägsna artilleri gjorde fransmännen stor skada, ilade Soumain och hans tappra skara fram öfver fältet och aflägsnade sig mer och mer från drabbningen, men ännu när de redo uppför höjden, från hvilken det en meter höga korset vinkade dem, kunde de tydligt höra såväl kanonskotten som gevärselden. De kunde dock icke ens från höjden iakttaga stridens gång och de visste således icke, att de tappra lancierregementena började vackla och draga sig tillbaka och att generalerna du Preuil och Desvaux skickade adjutanter till general Frossard för att begära understöd af artilleriet. Man ville, att Frossard skulle låta kanonerna sprida död och förskräckelse bland det till antalet mångdubbelt öfverlägsna tyska infanteriet, innan man ånyo anföll det. General Frossard blef rasande och ilade ned till du Preuil och Desvaux, ropande:

»Attaquera på ögonblicket! Vi äro eljest förlorade.»

Allt detta såg eller hörde hvarken Soumain eller någon af hans vänner, då de nu redo upp på höjden och befunno sig invid det lilla korset.

»Här synes ingen lefvande varelse,» utropade Bastoul förvånad.

»Vi måste då vänta,» svarade Soumain lugt.
Deras väntan behöfde emellertid icke blifva långvarig, ty fröken Ottilia visade sig snart. Äfven hon var till häst.

Med behag helsade hon våra vänner och tycktes alls icke vara förlägen öfver att återse Valdemar. René hviskade dock till Gervais den anmärkningen, att den sköna unga damen bleknade, när hon såg Brand, och rodnade, när hon besvarade Soumains helsning.

»Är Ni beredd, min kusin?» yttrade hon med den låga, ljufva röst, som hon så väl förstod att stundom antaga.

»Ja, min kusin, jag och mina vänner äro färdiga.»

»Följen då mig!»

»Hvar är han då?»

»Bismarck? . . . Åhjo, han beskådar striden från en höjd i närheten af Mars-la-Tour — en klokt vald plats, emedan kulorna icke lätt kunna nå denna kulle.»

»Godt! Framåt, mina vänner!»

Truppen satte sig i rörelse i den af Ottilia anvisade riktningen. Under den snabba färden uppstod följande samtal mellan de båda kusinerna.

»Huru många har Bismarck hos sig?»

»Omkring tjugo man!»

»Officerare?»

»Åhnej! Simpla infanterister under befäl af en löjtnant!»

»Då skola vi lyckas.»

»Vill du säga mig din plan, min kusin?»

»Dertill är nu icke tid. Är din vagn redo?»

»Ja! Den håller utanför den hydda, i hvilken jag bor.»

»Förträffligt! Och du är beredd att resa, min sköna kusin?»

»Hvarthän? . . . I hvilket ändamål? Vill du säga mig det åtminstone?»

»Gerna, du den skönaste bland kusiner! Du skall resa till Tyskland för att förkunna din far, att frihetens timma slagit.»

»Min Gud! . . . Visst vill jag resa, jag vill ila, jag vill

flyga. Du uppfyller mitt hjerta med glädje, Soumain, och om du uppfyller hvad du nu lofvar, så . . .»

»Så håller du ditt löfte, icke sant?»

»Mon Dieu!» hviskade Ottilia ömt och rodnande. »Jag har tänkt mycket på dig, sedan vi träffade hvarandra i Noirmont och jag tror . . . att . . .»

»Nå, du tror? . . .» sporde Soumain ifrigt och betraktade sin kusin med en forskande blick.

»Åhjo, jag tror, att . . . att . . . jag är böjd för att uppfylla mitt löfte, äfven om du icke förmår hålla ditt.»

Den unga flickan rodnade, när hon aflade denna betydelsefulla bekännelse. Soumain spratt till i sin sadel. Han bleknade, men det var icke af smärta, utan emedan han tyckte, att himlen var mera god mot honom än han förtjenat. Soumain var sjelf alltför upprörd att nu kunna genom fortsatta frågor framlocka en mera tydlig bekännelse om Ottilias inre tillstånd, och han var dessutom nog finkänslig att inse, att när en ung qvinna har sagt hvad Ottilia nyss hade yttrat till honom, behöfver hon någon tid, för att få mod att säga ännu mera.

Det blef således nu icke mera taladt om saken. De båda kusinerna försjönko i tankfull tystnad, ända till dess Ottilia efter en fjerdedels timmes snabb ridt, plötsligt utropade:

»Derborta är han! . . . Vi hafva icke kommit för sent.»

Våra vänner sågo på hundra meters afstånd en liten kulle, på hvilken stod en väderqvarn. Kullen var beröfvad hvarje spår af träd, troligen för att gifva vindarna mera frihet att med all möjlig kraft inverka på de väldiga qvarningarna. Nu stod qvarnen stilla och mjölnaren tycktes icke vara hemma, ty hvarken qvarndörren eller förstugudörren till det lilla boningshuset var öppen. Hvilken mjölnare skulle också kunna vara nog djerf och dåraktig att låta sin qvarn gå i ett land, hvarest man för krig? De dumma

qvarnvingarnas rörelse skulle ju på långt håll tillkännagifva, att i qvarnen finnes spanmål och mjöl och då . . . ja, man känner ju sedvänjan i krig!

Emedan qvarnen stod stilla, hade Bismarck bundit sin häst vid den ena qvarnvingen, under det att han sjelf med kikaren i hand iakttog slagtningens skiften. De till hans betäckning kommenderade soldaterna stodo orörliga som bildstoder med gevärets kolf hvilande på marken. Någon misräkning öfver att icke få deltaga i striden kunde icke ens den skarpsinnigaste fysionomist hafva upptäckt i deras om föga slughet vittnande ansigten, som endast utmärkte sig genom ett vildt växande skägg. Det var tydligen en skara bondpojkar, som nyss blifvit tagna från plogen. Löjtnanten, under hvilkens kommando de stodo, var föga mera behaglig att skåda. Han roade sig med att skjuta till måls på några oskyldiga sparfvar, som kriget ännu icke hade skrämt bort från trakten.

Sådan var den grupp, till hvilken våra vänner nu med snabb fart nalkades. Löjtnanten var den förste, som märkte dem. Han lät en stackars sparf, på hviken han omsorgsfullt sigtade, flyga och stälde sig i stället att betrakta den sig närmande ryttaretruppen. Åsynen af de lätt igenkända uhlanuniformerna lugnade honom och han vände sig åter till sitt ädla nöje. Denna gång utsåg han till sitt offer en sparf, som tagit sin tillflykt upp på mjölnarens halmtäckta hus. Utan att besinna, att han med sitt på det korta afståndet af endast några meter aflossade skott kunde sätta halmtaket i låga, aflossade han sitt gevär. Sparfven föll visserligen, men i nästa ögonblick började det ryka i halmen, en låga slog upp, och dermed var mjölnarens fridfulla boning hemfallen åt det rasande elementet och detta blott därför att en underlöjtnant roat sig med att skjuta sparfvar. Sådana äro krigets välsignelser!

Slutligen, när våra vänner kommit kullen på några me-

ter nära, kunde Bismarck icke undgå att höra hofslagen. Femtio hästar åstadkomma ett ganska aktningsvärdt buller, som till och med kan väcka en vis statsman ur hans djupa tankar. Herr Bismarck fälde samman sin kikare och vände sig helt och hållet om för att taga uhlanerna i betraktande och höra deras ärende. Ottilia hade dragit sig tillbaka till eftertruppen, så att Bismarck icke kunde se henne.

När man hunnit upp på kullen, stannade hela truppen af sig sjelf. Soumain bugade sig öfver hästhalsen, för att betyga Bismarck den vördnad, hvilken han såsom preussisk uhlanryttmästare måste hafva för konungens närmaste man.

»Nå?» yttrade Bismarck kort och skarpt.

»Herr grefve,» sade Soumain på god tyska, »Ni är icke längre i säkerhet här. Jag har fått i uppdrag att föra er till en mera trygg plats, emedan striden drar sig åt detta hållet.»

»Jaså, nå jag vill följa er då . . . men, för tusan, min vän, jag har säkert sett eder förr.»

Soumain svarade leende:

«Ja, herr grefve, jag har någon gång haft den lyckan att möta er.»

«Javisst . . . ja, men jag har ett otydligt minne af, att jag en gång sett eder under besynnerliga omständigheter, min vän. Likväl kan jag icke minnas, huru det . . . Ah! . . . Nu har jag det . . . Är Ni verkligen tysk, min vän?»

Mjöltnarens hus stod nu i full låga. En qvinna rusade ut och ropade, under det hon i förtviflan vred sina händer:

»Hjelp! . . . Hjelp! Det brinner . . . O, vårt kära hem lägges i aska. Hjelp, hjelp! Min man är sjuk och förmår icke rädda sig och jag är för svag att bära ut honom. Om I ären kristna menniskor, så hjälpen mig.»

Den preussiske löjtnanten, som var orsaken till olyckan, svarade blott med ett skratt. Karlen var dock intet vidun-

der af naturen, men . . . kasern- och soldatlifvet är en dålig skola. En af hans soldater, som var mera mensklig, gjorde min af att vilja ila till qvinnans hjep, men hejdades af sin förman, som dundrade:

»Stanna, karl! Mjölaren är fransos och ju flera af den sorten, vi hinna döda, desto bättre är det. Ha, ha, ha! Låt honom brinna!»

Valdemar Brand hade knappt hört hvarom fråga var, förrän han hoppade ned af sin häst och ilade bort till det brinnande huset. Snart försvann hans smärta gestalt i husets inre och efter en half minut kom han åter ut, bärande i sina armar en afsvimmad och nära döende man. Knappt hade han hunnit tre meter från huset, förrän taket instörtade.

När Brand hade öfverlemnadt den sjuke åt qvinnans omsorger, så att han kunde återvända till sina vänner, fann han lätt, att situationen hade ändrat sig deruppe vid qvarnen.

Bismarck hade, som vi minnas, frågat:

»Är Ni verkligen tysk, min herre?

Soumain, som insåg, att Bismarck i honom igenkände en af sina ledsagare och plågoandar under det nattliga ströftåget i Paris, beslöt nu att afkasta masken.

»Nej, herr grefve», svarade han elakt, »jag har icke den äran att vara tysk, men jag har äran att vara fransman.»

»Ha! Således är detta ett försåt», utropade förbundskansleren och han hade ännu icke talat till slut, förrän en revolver blixtrade i hans hand och riktades mot Soumains bröst. Den höggrefliga handen, som snart skulle blifva högst furstlig, höll revolvern stadigt. Tummen spände sig med kraft öfver kolfven och pekfingret vidrörde redan trycket. Allt detta skedde så plötsligt, att Soumain icke skulle hafva hunnit ens föra handen till sitt eget vapen, innan

den höggreffliga kulan nådde honom, om verkligen Bismarck hade blifvit i tillfälle att skjuta.

Den som förhindrade den olycka, hvilken sålunda hotade den tappra friskarans högste befälhafvare, var en mycket liten, men mycket modig person, som lydde namnet Gervais. Denne hade nämligen redan för en stund sedan smugit sig bort bakom ryggen på grefven och han hade knappt märkt dennes mordiska afsigt mot Soumain, förrän han tog en kraftig ansats och hoppade upp på den store diplomatens rygg, fasthållande sig derigenom att han med båda sina små händer grep kring hans hals. Skottet gick icke ens af. Pekfingren blef slapp. Bismarck vacklade baklänges och föll. Han skulle utan tvifvel hafva fallit öfver Gervais och med sin tyngd krossat ett eller annat refben i dennes spensliga kropp, om icke Gervais i god tid hade kastat sig af och sprungit derifrån. Bismarck fick nu göra fallet ensam, men Gervais flydde icke ensam, ty han hade i sällskap den revolver, som Bismarck hade tappat.

Naturligtvis började den grymme löjtnanten och hans soldater att röra på sig. Man såg tydligt, att de heldre ville fly än fäkta, men för sin egen heders skull sköto de några skott, som icke träffade, och slogo några ögonblick omkring sig med gevären utan att träffa någon. När de nu tyckte sig hafva gjort nog för att kunna anses retirera med bibehållen krigsära, flydde de och kastade ifrån sig vapnen, för att icke besväras af deras ganska ansenliga tyngd.

Under det denna mera låtsade än verkliga strid pågick, reste Bismarck sig upp och försökte smyga sig fram till hästen, som stod bunden vid qvarnvingen. Han kom emellertid försent, ty René märkte hans förehafvande och sporrade sin häst, så att han stängde vägen för herr grefven. Denne tycktes ämna, vapenlös som han var, kasta sig öfver René, men han ändrade snart sin plan, då han

såg Renés vänner nalkas med stor skyndsamhet, och började i stället springa ned för backen för att upphinna de just då flyende soldaterna.

»Han flyr!» mumlades öfverallt i friskaran.

»Ah!» utropade Valdemar Brand. »Sitten stilla! Jag återför honom.»

Bismarck sprang, så som om han varit jagad af blodhundar, men det oaktadt behöfde Brands starka häst blott några språng för att upphinna honom. Bismarck flåsade som en blåsbälg och hästen frustade, liksom om han för sin del hade funnit ett nöje i denna jagt.

Då Valdemar, förd af sin präktige springare, var vid sidan af den flyende grefven, fattade han ett säkert tag i dennes rockkrage och tvingade den store diplomaten att följa med. Grefven var alltför klok att icke inse, att allt motstånd och hvarje försök till flykt nu skulle vara förgäfves, och han vände därför frivilligt om och följde med. Beskrifvande en cirkel, återvände Brand nu till sina vänner uppe på kullen, och på samma sätt återvände den höggreflige statsmannen till sina fiender, hvilka gerna skulle hafva helsat honom med hurrarop, så starka som de kunna frambringas af femtio strupar, om de icke hade ansett det vara en nedrighet att skymfa en besegrad fiende. De franska och preussiska kanonerna dånade i närheten och utgjorde den enda hedersbetygelse, som Bismarck vid detta tillfälle fick.

Emellertid dröjde det icke länge, förrän Bismarck satt till häst och var, ehuru fullkomligt fri, likväl fullkomligt innesluten i midten af friskaran. I snabb fart ilade nu alla bort öfver högslätten och först efter femton minuters färd tilläts grefve Bismarck att stiga af hästen utanför en liten koja, vid hvilken man såg en heltäckt resvagn, som tycktes vara färdig att begifva sig af när som helst.

Utan krus, men också utan någon ohöflighet, blef von

Bismarck införd i kojan, i hvilken endast Soumain, Bastoul, René, Valdemar och Ottilia inträdde med honom. Grefven var stum, men det var icke möjligt att på hans af iskallt lugn betäckta ansigte upptäcka hvad han tänkte eller kände.

»Ni känner denna dam?» yttrade Soumain med kraft.

»Ja visst!» svarade grefven kallt.

»Nåväl, blyges Ni icke, herr grefve, att hafva bedragit henne med löften, som Ni aldrig ämnat hålla?»

»Huru vet Ni, min herre, att jag icke ämnat hålla de löften, jag gifvit henne?»

»*Mon Dieu!* Ni har ju brutit ert ord flera gånger.»

»Ah! . . . Politiska skäl, ni förstår?»

»Och ett diplomatsamvete, ja, jag förstår det fullkomligt, och jag kan icke klandra er, ty det finnes i hela världen ingen diplomat af någon förtjenst, som icke skulle hafva gjort detsamma som Ni, men det är för oss en angelägen sak att ofördröjligen se denna damens far på fri fot och därför kunna vi icke vänta, till dess Ni finner lägligt att fälla den utlofvade förbönen för herr von Wagenbach. Nåväl, ämnar Ni snart frigifva hennes far?»

»Blitz und Donner! Jag har redan bönfallit hos konungen om herr von Wagenbachs befrielse, och han har i nåder benådat honom. Hans frihet är en afgjord sak. Handlingarna äro underskrifna och de skulle i morgon hafva blifvit skickade till Erfurt.»

»Kunna vi lita derpå?»

Ottilia gjorde en rörelse, liksom om hon velat blanda sig i samtalet, men Soumain lugnade henne med en värtalig blick.

»Det är säkert, min herre!» svarade Bismarck. »Donnerwetter und zehntausend Blitzen! Skulle jag ljuga, jag?»

»Vore det första gången, herr grefve?» inföll Bastoul försmädligt.

»Mitt ord är ett kungsord», svarade Bismarck högdraget.

»Bah!» utropade René. »En diplomats ord är oftast otillförlitligt, ty den diplomatiska konsten skulle mycket riktigt kunna beskrivas såsom konsten att draga folk vid näsan.»

»Donnerwetter!»

»Nå väl, min bäste grefve», inföll nu Bastoul, »om det så är, att Ni redan beslutat herr von Wagenbachs frigifning, så lär det nog gå så mycket lättare för er att utfärda en order om hans frigifvande. Var så god! Der äro pennor, bläck och papper. Var så god och skrif!»

»Huru? . . . Nu? . . . Här?»

»Ja, herr grefve, Ni får ursäkta oss. Ni har så länge varit en ogenomtränglig hemlighet för hela Europa, att ingen menniska kan veta hvad Ni har i sinnet. Förlåt oss därför, om vi icke bedja er att skrifva, utan äro nog djerfva att begagna vår tillfälliga magt öfver er till att befalla er dertill.»

»Blitz und Donner! . . . En befallning!»

»Åhnej, blott ett allvarligt råd! . . . Ni förstår? . . .»

»Och om jag vägrar?»

»Då», inföll Valdemar kallt, lugnt, obevekligt, »då skjuter jag er ögonblickligen för pannan med denna revolver och jag lofvar er att aldrig ångra denna kula. Således: var så god och skrif!»

Valdemar hade aldrig förut visat sig sådan. Till och med hans egna vänner bäfvade för det uttryck, som fans i hans ögon. Det var icke eld, icke blix, icke hat, icke vrede — nej, men det var en sällsam blandning af allt detta och dessutom en stor portion iskallt lugn, som genast öfvertygade hvar och en, att Brand ovilkorligen skulle fullborda sin hotelse. Till och med herr von Bismarck bäfvade.

»Var så god!» upprepade Valdemar, under det att han med ena handen höll revolvern och med den andra ordnade skrifmaterialierna.

Bismarck suckade.

»Poztausend!» utbrast han, men gick på samma gång bort och satte sig ned att skriva. Det obevekliga allvaret i Valdemars blågråa ögon hade öfvertygat honom om nödvändigheten att lyda.

Man hörde pennan raspa mot papperet, men för öfrigt var det så tyst i rummet, att man kunde hafva hört till och med en lätt kunglig svensk tiokrona af guld falla till golvet.

När herr von Bismarck hade slutat skriva, räckte han papperet åt Valdemar — en gärd af aktning, som denne unge mans öfverlägsna själsegenskaper ovilkorligen framkallade, ehuru Soumains majorsdistinktioner och Brands löjtnantsepauletter icke lemnade herr von Bismarck i okunnighet om hvem det var, som här förde befälet. Våra vänner hade nämligen genast efter inträdet i hyddan vändt ut och in på sina rockar, så att de nu visade sig för grefven såsom franska dragonofficerare. Befallning hade äfven blifvit utdelad åt manskapet att på vanligt sätt ombyta skinn.

Valdemar uppläste med lugn, klar och tydlig stämma de rader, som Bismarck skrifvit.

»Till kommandanten och fängelsedirektören å Erfurts fästning!»

»I egen att ofördröjligen sätta i frihet och till
»innehafvaren af denna handling öfverlemna fången
»N:o 715, som i verlden burit namnet von Wagen-
»bach. Ingen minuts dröjsmål tillåtes. Det är
»konungens nådiga befallning.

Bismarck».

»Ären I nöjda?» sporde Valdemar, som genom sin andliga kraft hade tillvällat sig företrädet vid afgörandet af denna viktiga angelägenhet.

Alla ropade ett enkelt och gladt »ja!», men René sade:

»Ja, men . . .»

»Nå, säg din mening fritt!» uppmanade vår svenske vän.

»Jo, jag tycker, att herr grefvens sigill skulle göra denna handling ännu kraftigare.»

»Du har rätt, René», svarade Valdemar med iskallt lugn. »Var så god och sätt ert sigill under namnet, herr grefve!»

»Mitt sigill!» utropade Bismarck. »Men . . . men jag . . . jag tror icke, att jag har det hos mig.»

»Glöm icke min revolver, herr förbundskansler!» yttrade Valdemar med en stämma, hvares iskalla lugn var mera förfärligt, än de mest häftiga hotelser skulle hafva varit.

»Ah! . . . Potztausend! . . . Blitz und Donner!» utropade grefve Bismarck. »Kanske har jag sigillet i min ficka . . . Verkligen! Här är det. Ett ljus, mina herrar!»

Ljus anskaffades och snart lyste det greffiga sigillet, aftryckt i det röda lacket, under namnteckningen. Valdemar mottog papperet och räckte det till Soumain.

»Nåväl, mina herrar», sade nu Bismarck, »jag har nu rättat mig efter edra önskningar. Låten mig nu gå!»

»Ännu icke!» svarade Soumain, som återtog befälet, sedan Valdemar dragit sig tillbaka.

»Huru? . . . Ni säger: ännu icke . . .?»

»Ni får ursäkta, att vi icke ögonblickligen efterkomma er önskan i detta afseende. Detta har emellertid sin grund uti vår lifliga önskan att ega visshet om er medverkan i denna goda sak.»

»Ni har ju mitt namn? . . . Är icke befallningen om herr von Wagenbachs frigifvande fullkomligt giltig?»

»Visserligen! Förstå oss rätt, herr grefve! Till er heder hysa vi intet misstroende, men denna angelägenhet är för oss så vigtig, att vi anse det vara vår pligt att beröfva

er hvarje tillfälle att svika oss. Det kunde ju falla er in att, såsnart Ni erhållit er frihet, afsända en contraorder och derför . . .»

»Derför . . .?»

»*Mon Dieu!* Ni förstår väl, att vi icke kunna tillåta er en sådan diplomatisk fint. Ni kommer icke att blifva fri, förrän herr von Wagenbach befinner sig trygg och säker nere i Gascogne. Sådan kan ibland följderna vara af att anses för en ojemförligt stor statsman. Er heder är höjd öfver allt tvifvel, men ert diplomatsnamn etc. lemnar rum för tvifvelsmål.»

»Pozttausend!»

»Förvånar det er, att vi äro så försigtiga?»

»Åhnej . . . åhnej! Jag tror, att jag i ert ställe skulle handla på samma sätt.»

»Nåväl, vi föra er till ett säkert ställe nere i Niver-nois och der måste Ni förblifva, ända till dess fröken Wa-genbach har återfått sin fader . . . Se här, min kära kusin!»
fortför Soumain, vänd till Ottilia, »tag detta papper och far till Erfurt samt befria din fader! När du återkommer med honom, träffar du i Autun på stadshotellet någon per-son, som är af oss posterad der för att invänta dig och din far.»

»Huru skall jag igenkänna honom?»

»Ingenting är lättare! När du kommer till hotellet i Autun, frågar du efter monsieur Goguenard.»

Några få ögonblick derefter rullade den tunga resvag-nen bort. Nu utropade Soumain:

»Till häst, mina herrar!»

Bismarck blef icke litet förvånad öfver att, när han kom ut ur hyddan, finna den preussiska uhlanuniformen på hvarje karl i truppen förvandlad till en fransk dragonuni-form, men han teg, steg till häst och lät utan motstånd

föra sig närmaste vägen ned till Nivernois. Utan att möta en enda preussare upphunno våra vänner med deras ädle och ryktbare fånge snart trakter, der ännu icke någon beväpnad tysk hade satt sin fot. Deras fånge kunde nu icke undslippa dem.

Fyrationde Kapitlet.

Kejsarens bref.

Efter slaget vid Vionville, hvilket utföll så, att ehuru resultatet måste betraktas såsom oafgjordt, utgången likväl anses hafva varit till fördel snarare för fransmännen än för preussarne, var Rhenarméen nödsakad att draga sig tillbaka längre in i landet, emedan de många gånger större stridskrafter, som preussarne hade, eljest skulle vid en dagen derpå förnyad drabbning ovilkorligen tillintetgjort den lilla franska hären. Återtåget var emellertid ärofullt, ty preussarne hade icke mod att förfölja en fiende, hvilken vid Vionville hade gifvit så utomordentliga prof på tapperhet. Småningom samlades Mac Mahons armée i Rheims och hvilade ut der ända till den 24 Augusti eller samma dag, då preussarne åter hade hemtat mod att framtränga. Detta är ett af de få tillfällen under detta krig, då fransmännen visade sig ega någon kännedom om fiendens företag, ty samma dag då tyskarne började sitt framryckande, började fransmännen sitt af klokheten föreskrifna återtåg. Det var uppenbarligen Mac Mahons afsigt att låta grefven af Palikao vinna tid att skapa nya arméer och sända dem till krigsteatern, innan man å nyo levererade någon drabbning. Emellertid började vid denna tid slappheten inom krigsstyrelsen

i Paris blifva alltmera märkbar. En försvarskomit  hade blifvit tillsatt med grefven af Palikao såsom ordförande och såsom ledamöter tre medlemmar af kammaren och två af senaten. Bland de tre ledamöterna från kammaren var äfven monsieur Thiers, oppositionsmannen under kejsardömet och presidenten under republiken. Denne var ett redigt hufvud, som menade väl med fosterlandet, men han var nog svag att tro sig förstå allting. Såsom historieskrifvare tyckte herr Thiers sig hafva grundligt studerat krigskonsten, då han i denna sin egenskap hade haft att förtälja om så många krig både i äldre tider och i den närvarande. Hans envisa invändningar inom f rsvarskomit en hindrade i betydlig mon  rendernas jemna gång och framkallade en f rderflig oenighet, som icke kunde blifva utan inflytande på krigföringen. General Trochu, som redan den 17 Augusti kallades från lägret i Ch lons till Paris för att öfvertaga befälet i hufvudstaden, hade äfven mången het dust att utkämpa med den välmenande, men enwise och i dylika ting naturligtvis alldeles oerfarne gubben.

Under tiden hade Metz-arméen under Bazaine den 18 Augusti levererat tyskarne en nio timmars blodig strid vid Gravelotte. Ehuru preussarne h r ledo lika stora förluster som fransmännen och ehuru utgången var oviss, då fransmännen icke mindre än preussarne qvarblefvo på slagfältet, telegraferade likväl konung Wilhelm till Berlin: »franska arméen, i dag under min ledning angripen i en stark ställning vester om Metz, i nio timmars drabbning fullständigt slagen». Emellertid hade tyskarne obestriddligen vunnit den fördelen, att Bazaine blifvit till en del afskuren från förbindelsen med Paris, och att han med sina 200,000 man blef inträngd mot f stningsverken. Sålunda lades redan genom striden vid Gravelotte grunden till den f r fransmännen ogynsamma ställningen vid Metz, som slutligen ge-

nom Bazaines förräderi mot fosterlandet blef en orsak till hela krigets för Frankrike olyckliga utgång.

Efter träffningen vid Nouart den 28 Augusti mellan Mac Mahons avantgarde och den sachsiska armékorpsen, drog sig Mac Mahon i nordöstlig riktning mot Sédan, som ligger på kort afstånd från belgiska gränsen. Elsass och Lothringen voro redan i preussarnes händer, ja, konung Wilhelm hade redan på aftonen efter slaget vid Gravelotte utnämnt generalguvernörer och civila embetsmän för dessa två provinser, hvilka *samma dag intogos i den tyska tullföreningen*. Man kan icke neka, att allt detta, uträttadt midt under kriget och innan krutröken ännu hade hunnit skingras och kanonerna kallna efter ett af de blodigaste fältslag, som den nyare krigshistorien känner, vittnar om en ovanlig själsstyrka hos den åldrige konungen, och då man icke lär kunna antaga, att dessa fredliga göromål midt under drabbningarnas hetta blott voro originela försök att ådraga sig världens blickar, måste man beundra ett statsmaskineri, som har så svårt för att råka i oordning. Verlden tillskrifver Bismarck äran af dessa anstalter och det är nog troligt, att han var den som i förväg hade ordnat allt efter sitt hufvud, men sjelf var den store statsmannen hvarken den dagen eller några följande dagar att träffa i tyska lägret. Det hette der, att han företagit en angelägen resa till Berlin, men i sjelfva verket satt han der nere i Nivernois och väntade sin befrielsestimme, hvilken skulle slå, då Ottilia återkom med sin olycklige och förföljde fader.

Det var tydligt, att Sédan skulle blifva skådeplatsen för en strid, som skulle blifva afgörande för Metz-arméens öde. Preussarne sammandrogo af egna och bundsförvandternas trupper så stora massor i närheten af Sédan, att Mac Mahon omöjligt kunde hoppas hvarken på att segra eller på att slå sig igenom till Paris. 250,000 tyskar stodo mot knappt 100,000 fransmän och dertill kom, att Mac

Mahon hade blott ett fåtal kanoner till sin disposition, medan de båda kronprinsarne af Preussen och Sachsen, hvilka anförde tyskarne, dagligen drogo till sig enorma massor af alla slags krigsförnödenheter. Om Mac Mahon hade haft en mindre skicklig motståndare än preussiske kronprinsen, skulle han möjligen hafva räddat sin här. Nu hade han ingen annan utväg än att söka döden bland sina tappra och de sår, han redan tidigt på morgonen den olycksdigra 1 September mottog, vittna äfven om den ifver, med hvilken han sökte den.

I provinsen Nivernois, just der floden Allier faller ut i Loire, låg i den spetsiga vinkel, som bildas af dessa båda floder, ett litet gods, inom hvars gamla murar Bastoul hade blifvit född. Om man ville vara ärtig mot Bastoul, kallade man boningshuset ett slott, men det var i sjelfva verket en eufemism. För öfrigt kallades godset Morlais och inbringade Bastoul en årlig arrendesumma af tvåtusén francs. Det hade dock aldrig fallit Bastoul in att sjelf taga sin boning på Morlais eller att sjelf bruka åkerlapparna och ansa vinstockarna på det fäderneärfda godset.

Boningshuset var gammalt och försedt med trappgafflar, liksom om det varit ett kloster. Fönstren voro hvarken ovanligt små eller ovanligt stora. Väderflöjeln på taket hade deremot väldiga proportioner och förstugudörren var ovanligt liten.

Inuti detta hus, hvars rum voro stora, men inredda i en mycket gammalmodig och smaklös stil, erhöll herr von Bismarck en lika oväntad, som säkerligen i hans tycke oangenäm boning. Ett sådant gammalt hus tyckes vara det olämpligaste i verlden att tjena till fängelse — och Bismarck var verkligen en fånge på Morlais — och ingenting synes vara lättare än att fly ur ett sådant. Men våra vänner togo vissa försigtighetsmått, hvilka helt och hållet afstängde Bismarck från verlden. Ingen af tjenarne på godset fick

komma i någon beröring med honom, ty våra vänner visste ganska väl, att Bismarck icke skulle behöfva många minuter för att med sin öfvertalningskonst förmå en enfaldig människa att släppa honom lös. Dessutom fick grefven icke lemna sina rum. Hans betjening ombesörjdes af våra vänner sjelfve eller af deras lakejer. I sina rum hade Bismarck sammanlagdt tre fönsterlufter och utanför hvar och en af dessa stod dag och natt en karl med laddadt gevär och påskrufvad bajonett. De två dörrar, som förenade fångens rum med det öfriga huset voro lika omsorgsfullt bevakade. Naturligtvis gjorde Bismarck små försök att fly, men det var och förblef honom omöjligt. En gång var han till och med nära att blifva misshandlad till lön för ett sådant försök. Han behagade nämligen föreslå Salignac att upphöja honom till tysk baron och gifva honom ett riddaregods i Pommern, om han ville gynna hans flykt. Endast Soumains och Waldemars energiska inskridande hindrade Salignac från att genom handgripligheter ådagalägga den vrede, som Bismarcks förslag väckte hos honom.

Emellertid hade Bismarck goda dagar på godset Morlais. Han behöfde icke sakna hvarken tobak, öl eller mat, och vi äro nästan öfvertygade, att mången epokgörande plan under denna fångenskap upprann i hans alltid verksamma hjerna. Man har till och med trott sig i de tyska tullreformplanerna, hvarmed han sedermera öfverraskat verlden, finna så tydliga tecken till dåligt lynne, att man trott dem vara en frukt af vistelsen på Morlais.

På eftermiddagen den 1 September hade Bastoul ridit in till staden Nevers, för att erhålla tidningar och uppsnappa nyheter från krigsteatern. Bismarck gick med tunga och dånande steg upp och ned i sitt rum, rökande pipa och drickande öl. Soumain, Waldemar, Salignac och René voro samlade i ett annat rum och samtalade om den långa overksamhet, hvartill frikorpsen nu varit dömd. Det var redan

nästan mörkt, då René, som stod vid fönstret och blickade ut öfver vägen, plötsligt utropade:

»Der kommer Bastoul! . . . Se, huru fort han rider . . . Någonting har inträffat.»

»Hästen skenar», yttrade Salignac. »Jag trodde, att Bastoul var en mera skicklig ryttare, än att . . .?»

»Åh, Salignac, nu pratar du dumheter . . . Ser du icke, huru ledigt Bastoul styrer hästen hitåt? Och se . . . nu stannar han på gården . . . Det är du, Salignac, som låter ditt förnuft skena . . .»

Bastoul störtade in. Hans ansigte vittnade både om oro och smärta.

»*Mon Dieu!*» utropade Soumain. »Hvad är det, Bastoul? Har någon olycka inträffat?»

Bastoul kastade sig ned i en stol och utropade för-
tviflad:

»O fädernesland! . . . Arma, arma Frankrike!»

Vännerna bleknade. De anade redan den olycka, som hade i så hög grad nedslagit Bastouls mod.

»Du har då fått nyheter från Sedan?» frågade Soumain så bäfvande, som om han icke hade mod nog att höra svaret.

»Ja . . . se der! . . . Arma Frankrike!»

Bastoul räckte Soumain aftontidningen från Nevers. Med stora typer och inom en tjock svart ram var der tryckt följande telegram:

»Sedan den 1 September kl. 2. e. m. Mac
»Mahon är sårad, arméen slagen, kejsaren fången.
»Underhandlingar pågå mellan general Wimpffen,
»som efterträdt Mac Mahon, och marskalk Moltke
»angående hela härens tillfångatagande. 33,000 frans-
»män äro redan fångna. 83,000 — d. v. s. hela
»återstoden — kapitulerar i morgon.»

När Bastoul hade uppläst detta telegram, uppstod en långvarig tystnad. Alla kände smärta öfver Frankrikes olycka, men den var allt för djup att kunna uttryckas med ord. Den som först sansade sig var Salignac. Hos honom förvandlades smärtan öfver fäderneslandets djupa nöd inom några ögonblick till ett brinnande begär att godtgöra den olycka, som inträffat. Han började med att i tysthet hvälfva åtskilliga vilda planer i sitt hufvud och han slutade med att med dånande röst uttala sin afsigt att genast resa till Egypten och Arabien, samla en här af ett par millioner muhamedaner och med denna oemotståndliga styrka infalla i Preussen. Han hvarken kände eller erkände några historiska eller geografiska svårigheter för utförandet af denna makalösa idé ur ett makalöst hufvud.

Plötsligt sprang Soumain upp.

»Brefvet!» utropade han. »Nu är tiden inne att bryta kejsarens bref. Är icke det äfven er mening?»

»Ah! Kejsarens bref! . . . Jo visst! Vi måste nu öppna det. Napoleon är fången . . . Ah! Om jag hade i min magt att befria honom eller åtminstone att döda alla hans fångvaktare . . . Öppna brefvet, Soumain!»

»Och vi äro», fortfor Soumain, som nu var fullkomligt lugn, sedan den första smärtan öfver fäderneslandets olycka hunnit lägga sig, »vi äro väl alla ense derom, att hvadhelst den olycklige kejsaren här har begärt af oss, skola vi utan tvekan uträtta det?»

»Naturligtvis!»

»Svärjen mig detta!»

»Bah! Hvarför . . .?»

»Emedan jag anar, att vårt uppdrag blir svårt.»

»Nåväl, vi svärja att uppfylla kejsarens bön», utropade alla.

»Utan tvekan . . .?»

»Utan tvekan!»

»Godt! Nu bryta vi brefvet . . . men hvad är det för buller der ute på vägen?»

»Ah! Blott en vagn, som nalkas.»

»Nåväl, jag har nu brutit brefvet. Låtom oss läsa det!»

»Skynda med edra vänner till Paris och rädda
»kejsarinnan ur pöbelns händer! Gud skall belöna
»er, om Ni uppfyller en fallen kejsares sista bön.»

»Napoleon.»

När Soumain hade läst dessa ord, hvilket skedde under andlös tystnad, utropade Salignac:

»Napoleon känner de goda parisarne.»

»Och vi känna dem äfven. Mina vänner! Vi måste genast stiga till häst. Ingen tid är att förlora.»

»Men . . .» invände Bastoul.

»Hvad menar du?»

»Vår fånge . . .! Hvad skola vi göra med honom? Släppa honom?»

»Nej, men vi skola qvarlemna så många, som behöfvas för att bevaka honom. Tio man äro nog.»

»Lyckligtvis», inföll Réne, som ännu stod vid fönstret, »lyckligtvis slår nu den timma, då Bismarck blir fri och vi befrias från våra bekymmer om honom.»

»Är det möjligt?» utropade alla, skyndande till fönstret.

Den vagn, hvars buller nyss hade väckt Soumains uppmärksamhet, då han stod i begrepp att börja uppläsningen af kejsarens bref, hade nu stannat på borggården och våra vänner sågo Ottilia och Beatrice hjälpa en äldre och svag man att stiga ned ur åkdonet. Alla skyndade ned på gården.

Herr von Wagenbach var en man, hvars lidanden hade gifvit honom en gubbes skröplighet, ehuru han icke öfverskridit sitt femtionde år. Den skämnda luften i Bismarcks

fängelshåla hade garfvat hans ansigtshud, så att den var gul och torr som ett pergament. Skägg och hår voro hvita, en hos en man af hans ålder ovanlig omständighet, hvilken Ottilia med tårar i ögonen förklarade, derigenom att hon under ingåendet i slottet yttrade:

»Min fars hår var svart och hans skägg kastanjbrunt, när han för två år sedan kastades i sitt orättvisa fängelse. Lidandet har gjort det hvitt . . . Lidandet har gjort honom till gubbe i förtid.»

»Klaga icke, mitt kära barn», sade gubben, som med begärlighet inandades den friska luften. »Jag är nu fri . . . ack! fri! . . . fri! . . . fri! Mitt hjerta är så gladt och klappar så friskt som en ynglings. Gud, du är god. Jag gjorde illa, då jag knotade mot dig mången gång under min bedröfvelses tid. Du är i sanning god.»

Salignac, som alltid hade den olyckan att komma fram med dumheter, och som nu dessutom tänkte mera på Beatrixes lilla gestalt och fagra anlete än på hvad han sade, yttrade:

»Min herre! . Er fiende, Bismarck, är här . . . här i detta slott. Ni kan få hämnas på honom.»

En ousäglich oro lägrade sig öfver Ottilias ansigte, men om hon fruktade, att hennes far skulle utkräfva blodig hämnd på sin plågoande, så kunde hon snart lugna sig.

»Hvem är jag», utropade gubben, »att jag skulle vilja ingripa i Guds rättvisa dom? Nej, nej! Jag öfverlemnar all hämnd i hans hand, som rätt dömer. Jag vill tvärtom bedja för mina förtryckare, att Gud . . . icke må straffa, utan benåda dem.»

Den ädle gubbens ord gjorde ett så starkt intryck på de närvarande, att de flestas ögon tårades.

Man var nu inne i slottet och gubben, hvars trötthet var ögonskenlig, sjönk ned i en stol och omhuldades af Soumain och sin kärleksfulla dotter.

Från slottet Morlais hafva vi nu blott att berätta tre uppträden, hvilka alla tilldrogo sig inom en timme efter Ottilia von Wagenbachs ankomst med sin far.

Första uppträdet.

(Platsen är borggården. Personerna: Soumain och Thibaud.)

Soumain: Tag fyra man och för fången till Nevers!

Thibaud: Skall jag släppa honom der?

Soumain: Nej, du skall med dina män stiga upp i samma jernvägsvagn som han och följa honom ända till Troyes.

Thibaud: Troyes ligger ju i Champagne?

Soumain: Ja!

Thibaud: Det blir en dyr jernvägsresa.

Soumain: Der har du penningar. Bevaka honom väl!

Thibaud: Ur mina klor slipper han icke förrän i Troyes. Om han vill fly, skjuter jag honom.

Soumain: Det vare dig tillåtet. Skjut honom gerna, men blott i nödfall.

Andra uppträdet.

(Platsen är en berså i slottet Morlais' trädgård. Personerna: Soumain och Ottilia von Wagenbach.)

Soumain: Din far kan nu hvila ut här några dagar, innan du för honom ned till Gascogne.

Ottilia: Det skall bekomma honom väl.

Soumain: Här är ett bref från Salignac till hans farbror, som bebor slottet Girondel nära Mont de Marsan. När du aflemnar detta bref, kommer gamle herr Salignac att bemöta din far som en broder och dig som en dotter.

Ottilia: Tack! . . . Tack, Louis, för all din omsorg!

Soumain: Ottilia, kan du . . . det vill säga har du beslutat någonting om din . . . om din framtid?

Ottilia: (sorgset). Jag är dig icke värdig, Louis, annars . . .

Soumain: (glad) . . . annars?

Ottilia: Jag menar, om en varm kärlek . . .

Soumain: Afbryt dig icke!

Ottilia: . . . kan godtgöra hvad jag brutit, så . . .

Soumain: Min Gud! Nå?

Ottilia: . . . så älskar jag dig, Louis, endast dig.

Soumain: Men Waldemar?

Ottilia: Ack, min kärlek till honom var en inbillning, troligen framkallad genom den envishet, med hvilken han på afstånd egnade mig sin hyllning.

Soumain: O, hvilken lycka!

Ottilia: Du förtjenar att blifva lycklig och jag lofvar, att du *skall* blifva det.

Tredje uppträdet.

(Platsen är en vrå mellan trädgårdsmästarens boningshus och en ladugårdsbyggnad. Personerna: Salignac och Beatrice.)

Salignac: Jag har varit en kvinnohatare.

Beatrice: Och nu är Ni . . . hvad?

Salignac: Nu är jag den ödmjuke beundraren af en liten fager unge, som heter Beatrice.

Beatrice: Och Ni skulle vilja göra denna Beatrice till er hustru?

Salignac: Skulle det göra er lycklig?

Beatrice: Jag kan icke förneka det.

Salignac: Nåväl, det beror då på er sjelf att vinna lyckan. Blif min hustru!

Beatrice: Alltför gerna!

Salignac: (förvånad). Men . . . älskar Ni mig?

Beatrice: Jag tror det.

Salignac: Man säger dock, att jag är d. v. s. att . . . jag icke är riktigt vacker.

Beatrice: (allvarligt). Då ljuger man. Ni är ädel och god. Det är den bästa skönheten.

Salignac: Ack, herre Gud, så söt du är, min lilla vän! Och du ... du blir min egen lilla hustru? ... Du?

Beatrice: Gerna, om Ni lofvar att aldrig mer hata kvinnorna.

Salignac: *Mon Dieu!* Jag skall älska dem *alla*.

Beatrice: Älska *blott* mig, men haf aktning för alla

Salignac: Gerna! Herre Gud, hvad du är förtju-sande, Beatrice!

Fyratioförsta Kapitlet.

Flykten.

Tyvär inträffade intet, som kunde vederlägga det telegram, hvilket den 1 September stod att läsa i Nevers' aftontidning och hvilket förkunnade om olyckan vid Sédan. Tvärtom bekräftade Journal officiel den 4 September Rhen-arméens och kejsarens fångenskap. I sistnämnda tidningsnummer stod att läsa en af ministèren utfärdad proklamation, hvilken bringade olyckan till allmän kännedom. Redan vid middagstiden den 4 inträngde folkmassor i Palais Bourbon och fordrade under höga rop dynastiens afsättande och proklamerandet af republiken. Denna scen var i förväg anordnad af lagstiftande korpens republikanska medlemmar. Derför lemnade också de mera sansade deputerade salen. Endast »venstern» stannade kvar. Denna hederliga venster afsatte kejsaren och tågade med Gambetta och Thiers i spetsen till Hôtel de Ville för att proklamera republiken. Ryktet om republikens proklamerande utbredde sig såsom

en löpeld i staden. Pöbeln jublade. Monsieur Pouille, tras-
hanken, samlade omkring sig en hel del af dem, som jemte
honom hade på förmiddagen uppträdt i Palais Bourbon —
ty äfven der var Pouille med — och tågade med sin smut-
siga och trasiga kohort omkring på gatorna. Skrålande
marseljäsen och ropande »à bas l'empereur! Vive la repu-
blique!»

På aftonen den 4 hade Pouilles skara vuxit till flera
tusen. Nu ansåg Pouille äntligen tiden vara inne att skrida
till utförandet af sista scenen i det kejsrerliga skådespelet
och fullbordandet af första scenen i den republikanska tra-
gedien. Han steg upp på en tunna och skrek, så att åt-
minstone hälften af folkmassan hörde honom. De öfriga
anade hvad han hade att säga.

»Medborgare!» ropade han. »Frihetens timma är inne.
Tyrannen har fallit i barbarernas händer. Öfver Frankrike
uppgår nu en ny sol, en ny tid. Lefve republiken! Men
deruppe (Pouille pekade i riktning mot Tuilerierna) bor ty-
rannens hustru och om vi icke kunna få hämnas på ty-
rannen sjelf, så vilja vi åtminstone icke låta den högfär-
diga fru Bonaparte undslippa näpst. Jag föreslår, att vi ...
tyst, medborgare, jag talar! ... jag föreslår, att vi alla
storma tyranniets borg, gripa den högfärdiga kejsareqvinnan
och slita henne i stycken.»

Ett oändligt jubel utbröt bland den massa, som åhört
detta hemska förslag. Det var just ett förslag, som var i
en upprorisk pöbels smak, ty pöbeln törstar efter bättre
lottade likars blod lika ofelbart, som vargarna på de ryska
stepperna törsta efter att få förtära ryttaren och hästen,
hvilka ila undan med vindens snabbhet. Ve dem, som af
dumhet eller äregirighet sätta pöbelns passioner i rörelse!
Det är visserligen möjligt, att pöbeln vid detta tillfälle egga-
des af sitt eget begär efter att få plundra den rika kejsar-
boningen, men det lider intet tvifvel, att både det republi-

kanska partiets ledare och herr von Bismarcks agenter äfven voro i verksamhet. Republikanska partiet önskade naturligtvis att få kejsarinnan bort så fort som möjligt och genom hvilka medel som helst och för Bismarek och tyskarne kunde ingenting vara mera välkommet än ett litet uppror i Paris, hvarigenom försvarsanstalterna ovilkorligen måste förlamas.

Som en brusande ström drog sig folkmassan mot Tuilerierna. Hundra munnar skralade marseljäsen, dubbelt så många svuro öfver tyrannen d. v. s. den ädle Napoleon de rysligaste eder, men tusentals röster skriade '*à bas l'impératrice!*' Endast den som med egna öron hört parisarne i en upprorisk stund gifva luft åt sina känslor, kan göra sig en föreställning om det afgrundslarm, som fördes af monsieur Pouilles skara. Under vägen till slottet upptog denna i sig många mindre flockar, som från gator och gränder slöto sig till, troligen emedan de kände målet för färden. Pouille gick i spetsen, höljd i trasor men egande en sällsynt förmåga att sjunga, skrika och svära nästan i samma andedrag. Om Frankrike i denna stund hade varit moget för ett skräckvälde, skulle han hafva blifvit en ny Robespierre.

Just då den larmande skaran, hvilken nu uppgick åtminstone till ett antal af femtusen, befann sig på platsen framför Tuilerierna, stannade en beriden trupp af omkring femtio man jemte en heltäckt resvagn vid andra ändan af slottet.

Officeren, som red i spetsen för skaran, kallade till sig sina löjtnanter, hvilka skyndade att infinna sig. Vi igenkänna genast på rösterna — ty det är redan nästan mörkt — våra vänner, anförarne för friskaran. De hade kommit för att äfven med uppoffring af sitt lif utföra hvad kejsarens bön hade ålagt dem. De tillhörde icke den usla klass af menniskor, som i nödens stund vänder en välgörare

ryggen och anser sig fri från alla förbindelser, till och med tacksamhetens.

»Hvad företager sig pöbeln?» sporde Soumain, i det han med handen utpekade monsieur Pouilles skara. Den ädle majorens röst var upprörd, ty hans eget förstånd hade besvarat frågan.

»*Mon Dieu!*» utropade Bastoul ironiskt. »Det ädla folket roar sig.»

»Det vill säga, att de ämna ...?»

»Storma slottet och bemäktiga sig kejsarinnan. Derom är intet tvifvel.»

»Mobilgardet, som, enligt hvad jag ser, har vakten kring slottet, skall hindra dem från att intränga.»

»Måhända!» sade Bastoul, liksom tviflande.

Emellertid hade monsieur Pouille kommit fram till gardisterna, hvilka mötte honom med fällda bajonetter. Efter en stunds parlamentering kastade gardisterna gevären ifrån sig och förenade sig med den skrålande hopen.

»Gardisterna fraternisera med packet», utropade Soumain, när han såg hvad som skedde. »Det är hög tid, mina vänner!»

Soumain och hans fyra vänner sutto skyndsamt af och ilade bort till slottsportarna med så stor snabbhet, att det lyckades dem intränga i sällskap med sjelfve monsieur Pouille. Skrikande och larmande stormade några hundra af packet in i slottet. De öfriga måste blifva utanför af det enkla skälet, att det icke fans plats åt dem derinne.

»De skola plundra slottet», hviskade Soumain till Waldemar, som trängdes vid hans sida.

»Vi skola försöka att hindra det», svarade Brand. »Tag du de andra vännerna med dig och uppsök kejsarinnan! Jag skall under tiden uppehålla packet i de första salarna. För du emellertid bort hennes majestät! Skynda dig, Soumain!»

»Vågar jag lemna dig ensam bland dessa banditer?»

»Var lugn, min vän! Jag skall vara vid kejsarinnans vagn förrän du. Du förstår väl, att någon af oss måste uppehålla pöbeln här, medan de andra föra bort hennes majestät? Annars skola ju dessa bofvar träffa kejsarinnan på samma gång som vi och då kan ingen mensklig magt rädda henne.»

»Nåväl, vi gå . . . kom René, kom Salignac . . . Bastoul!»

Några ögonblick senare var Waldemar ensam bland den rasande pöbelhoppen, ty hans fyra vänner hade ilat i förväg för sjelfve monsieur Pouille och snart försvunnit i slottets inre.

Waldemar såg sig omkring för att vinna en klar öfversigt af ställningen, men han kunde i sjelfva verket ingenting se, ty han var inklämd mellan ett bord och den påträngande pöbelhoppen. Det blef svart för den modige svenskens ögon, ty han tyckte i detta ögonblick, att det skulle vara omöjligt för honom att blifva herre öfver det rasande packet. Dock öfvergaf honom icke hans djerfva mod. Med en våldsamt ansträngning knuffade han undan de närmast stående och vann derigenom frihet att stiga upp på bordet. Från denna upphöjda plats kunde han öfver-skåda massan. Han såg en mängd vilda ansigten, vanställda af skägg och smuts, men han såg också en mängd ansigten, som vittnade om både afsky och förskräckelse och hvilka uppenbarligen tillhörde menniskor, som mot sin vilja blifvit indragna i detta pöbelupplopp och gjorda till medbrottslingar i de dåd, som det egentliga packet här ämnade utföra. Dörrarna till de inre rummen voro stängda och det var detta, som förorsakade hopens stillastående. Man väntade blott på dörrarnas öppnande eller söndersprängande för att tåga vidare. Waldemar såg också en grof och smutsig hand, som sträckte sig upp på en vägg och grep en

dyrbar tafla af Murillo, slet ned den och ... ja, Waldemar kunde icke se hvilket öde taflan fick, men han anade det och han insåg, att detta var början till den plundring, som man ämnade företaga.

Nu upplyftade Waldemar sin hand. I Frankrike och isynnerhet i Paris förstår den lumpnaste gamin hvad det betyder, att någon stiger upp på ett bord och upplyfter sin hand. Man vet då genast, att man får höra ett tal och tal äro parisarnes förtjusning. Också hade Waldemar knappt upplyftat handen, förrän en allmän tystnad och stillhet inträdde. Den person, som stod på det kejsarliga bordet, ämnade tala och hvar och en önskade höra hvad som sades. Det blef alldeles tyst i rummet, men utanför slottet sjöng pöbeln marseljäsen och skriade af alla krafter. Waldemar var blek, men lugn. Om han i denna stund varit svag, skulle både han och kejsarinnan hafva varit förlorade.

»Medborgare», ropade han med klar och ljudlig röst, »i dag har frihetens timma slagit för vårt folk. Tyrannen är fången hos våra fiender och han kommer aldrig mera igen. (Må Gud förlåta mig denna synd! tillade han i sina tankar). Vi äro fria. Vi hafva nu inga tyranner. Hela Frankrike är vår egendom. Detta slott är vårt ... vårt ... det är folkets egendom. Är det icke så, medborgare?»

Ett jubel, som torde i slottets mera aflägsna vrår hafva ljudit såsom en åska, utbröt och belönade Waldemars första utfall.

»Nåväl, hvad skola vi nu göra? Medborgare! Sansen eder! Om detta slott är vår egendom, så är det vi som förlora på dess förstörande. Är icke också detta sant, medborgare?»

»Jo ... jo!» skreko egarne till de rädda ansigtena, men pöbeln teg stilla. Den förstod icke fullkomligt Waldemars skarpa logik och hvar finnes väl en pöbel, som tycker om att tänka logiskt?

»Medborgare!» ropade Waldemar. »Vi måste skona detta slott, emedan det är vår egen egendom. I morgon skall monsieur Gambetta och monsieur Thiers och de andra patrioterna dela all denna rikedom, som vi här se, de skola dela den mellan oss, mellan alla parisare, som omfatta den heliga republikens sak. Gambetta har sagt mig det. Låtom oss då icke i afton förstöra hvad vi i morgon skola dela!»

»Skola vi då hafva trängt hit upp utan att göra något gagn?» frågade monsieur Pouille.

»Ja . . . ja!» skreko de ifrigaste. »Vi vilja icke återvända med oförrättadt ärende.»

»Medborgare!» ropade Waldemar. »Vi skola icke utan gagn hafva trängt upp hit. Vi skola i slottet uppsöka alla bildstoder af Napoleon . . . af tyrannen, af blodsugaren . . . dem skola vi förstöra, dem skola vi slita i stycken.»

»Godt! Ja . . . Ja!» skrånade massan förtjust.

»Der ser jag öfver dörren», fortfor Waldemar, »tyrannens namnchiffer. Utplånen det, medborgare! Uppsöken i slottet allt hvad som kan påminna oss om tyrannen och förstören det. Allt det öfriga utdelar Gambetta åt oss i morgon. Lefve republiken!»

Ett jubel utan gränser utbröt. Waldemar såg en byst af Napoleon neddragas från sin piedestal. Han märkte, att hopen var lugnad och att någon plundring icke skulle komma i fråga denna afton. Visserligen hörde han Pouille väsnas på dörren och ropa »à bas l'imperatrice!» men Brand visste, att den fjerdedels timme, som förflutit, sedan han skiljdes från sina vänner, borde hafva varit tillräcklig för dem till kejsarinnans räddande. Han kunde nu lugnt söka att komma ut ur Tuilerierna.

Under tiden tilldrogo sig följande händelser i kejsarinnans med all möjlig prakt, lyx och bekvämlighet inredda boudoir.

Kejsarinnan hade låtit föra monsieur Aiguille upp till

sig, för att personligen förhöra och döma honom — ty kejsaren hade icke haft tid att företaga denna ransakning och dom före sin afresa till hären. Monsieur Aiguille var dessutom då sjuk, så att ingenting kunde göras med honom. Monsieur Aiguille infördes i kejsarinnans boudoir ungefär vid samma tid, då monsieur Pouille (hans gode vän) från sin tunna höll sitt tal till pöbeln.

Kejsarinnan afskedade den bevakning, som ditfört fången, och var således ensam med monsieur Aiguille.

»Ni är anklagad», sade hon strängt, under det hennes blixtrande ögon genomborrade brottslingen, »Ni är anklagad för att hafva sålt Frankrike till Preussen. Hvad har Ni att säga till ert försvar?»

Monsieur Aiguille, som aldrig var otrogen sin natur och aldrig försökte beherska den, betraktade kejsarinnan med samma blickar, som om han varit kallad till ett möte med en älskarinna. Han slukade med sina ögon kejsarinnans vackra och ädla anlete, hennes sköna gestalt, hennes svarta lockar.

»Madame!» utropade han. »Jag . . .»

Kejsarinnan ilade nu bort till fönstret. Hon hade hört det larm och tjut, som monsieur Pouilles hop förde, under det den tågade mot slottet, men då hon fann, att bullret ännu icke var i närheten af slottet, lugnade hon sig och återvände till monsieuren, på hvilken hon kastade ännu en genomträngande blick.

»Nå?» utropade hon otåligt. »Svara! Man frågar er för att få svar.»

»Ack, madame! Jag är oskyldig. Man har med våld beröfvat mig de papper, för hvilkas förskingring jag är anklagad. Vid Gud, madame, jag är oskyldig . . . och jag . . . jag . . .»

»Nåväl?»

Kejsarinnan ilade ännu en gång till fönstret, ty bullret

hade tilltagit och hon hörde ett förfärligt larm utanför slottet.

Monsieur Aiguille betraktade den sköna qvinnan med lystna blickar. Han fick en idé . . . Han var ensam med henne och . . . han vågade icke tänka ut sin tanke, men den grodde och växte i hans liderliga sinne, medan kejsarinnan oroligt lyssnade vid fönstret. Detta var det ögonblick, då pöbeln rusade in i slottet och började med sitt tjut uppfylla gångar och salar i slottet. En frosskakning ilade genom kejsarinnan. Hon förstod nu hvad larmet betydde och hvad folket ville. Emellertid återvände hon till Aiguille.

»Ni är fri, min herre,» sade hon med fast stämma. »Jag eger i denna stund icke magt att döma er, fastän jag inser, att Ni är en af de största uslingar, som med sina steg hafva befläckt jorden. Gå!»

Men monsieur Aiguille ville icke gå. Han såg framför sig icke en kejsarinna, utan en skön qvinna, hvilken han ville ega, ty han ville ega allt hvad han såg i qvinnoväg.

»Nå, går Ni icke, min herre?» utropade kejsarinnan skarpt.

»Nej, nej», svarade monsieuren, »nej, jag skall rädda er . . . om Ni vill egna mig en smula kärlek.»

Aiguille föll ned och omfamnade hennes knän.

Kejsarinnan bäfvade och ryste. Hennes hand fattade ringklockan och skakade den, men ingen kom, ty betjeningen hade flytt, så snart monsieur Pouilles skara stormade slottet.

»O, madame!» fortfor Aiguille. »Stöt mig icke ifrån er! Jag skall rädda er ur pöbelns hand, men först måste Ni bevisa, att ni älskar mig, ty det är tydligen af kärlek till mig, som Ni låtit föra mig hit i dag. Bevisa mig er kärlek, madame, och jag räddar er.»

Monsieur Aiguille var tydligen nära svagsint af egenkärlek. Hans rysliga skägg reste sig på ända.

»Vansinnige! Släpp mig . . . Ni är den mest afskyvärda människa på jorden. Ni glömmer er ställning som min undersåte. Ni är en usling. Icke den uslaste tigger-ska kan älska en dylik bof. Släpp mig!»

Kejsarinnan visste icke hvad hon skulle säga. Förskräckelsen förlamade hennes tunga, ty monsieur Aiguille reste sig upp och slöt henne i sin famn. Utom sig af afsky och ångest framtvingade hon dessa ord:

»Kan då ingen befria mig från detta afskum? Kan ingen skjuta honom?»

»Jo, det kan jag», svarade mot förmodan en lugn och fast röst från ett annat rum och i samma ögonblick då en karl framträdde, aflossades ett skott, som fälde monsieur Aiguille till marken.

Mannen, som aflossat skottet, var Soumain. Efter honom inträdde hans tre vänner och i samma ögonblick instörtade ett par skrämde hofdamer och ett par herrar från ett på motsatta sidan beläget rum.

»Madame!» yttrade Soumain lugnt. »Hans majestät kejsaren har befallt mig att rädda eder. Jag och mina vänner äro här i detta ändamål. Behagar Ni följa mig? Folket har stormat slottet.»

»Jag följer er», svarade kejsarinnan beslutsamt, »eller rättare *vi* följa er, ty jag hoppas, att Ni icke utesluter dessa trogna vänner. Jag måste först hopsamla mina dyrbarheter.»

»Ingen tid är att förlora», invände Soumain. »Hör! Folket rasar.»

»*Mon Dieu!* Men . . .»

»Här äro dyrbarheterna», utropade en af hofdamerna, visande ett litet dyrbart schatull. »Jag har anat denna katastrof och samlat hvad jag ansett värdt att medtaga. Kom, madame!»

»Nåväl, jag är färdig . . . Vi gå! . . . Nej, der är ett miniatyrporträtt af min ädle gemål. Det skall aldrig besudlas af pöbelns smutsiga fingrar. Tag det, kära Rosalie! . . . Godt! Nu äro vi färdiga.»

Hofherrarna gingo förut och ledsagade det flyende sällskapet på mera hemliga vägar ut ur slottet. Detta skedde i det ögonblicket då Waldemar hade slutat sitt tal och monsieur Pouille med raseri angrep dörrarna till slottets inre. Några väldiga stötar öppnade dörrarna och monsieur Pouille kom in. Folket strömmade också in. Händelsevis förde denna dörr icke in i de inre gemaken, utan till en gång, hvilken slutade med en trappa, och en annan händelse gjorde, att denna trappa var densamma, som kejsarinnan och hennes följe måste begagna för att komma ut ur Tuilerierna. Pouille stötte samman med den flyende kejsarinnan på det öfversta trappsteget. Kejsarinnan uppgaf ett rop af förfäran och monsieur Pouille, som hade sprungit fortare än den öfriga pöbeln och därför var ensam, ropade:

»Hitåt, medborgare! Här är tyrannens hustru! Hitåt . . . hitåt!»

Bastouls pistol gjorde ett slut på monsieur Pouilles ropande, emedan denne trashank föll för en väl riktad kula. Man kunde nu obehindradt fortsätta flykten, emedan ingen hade hört Pouilles rop. Innan en minut förflutit, sutto kejsarinnan och hennes hofdamer i den af Soumains friskara omgifna vagn, som sedan lyckligt förde dem till Belgien.

Just då Soumain hade ordnat sin skara omkring vagnen och var redo att gifva order till uppbrott, anlände Waldemar Brand, som hade lyckats armbåga sig ut ur slottet, och knappt hade den unge svensken, som med entusiasm helsades af sina vänner, stigit till häst, förrän en karl kom springande och ropade an Waldemar. Det var Pierre Bonin, som icke hade varit med om aftonens äfventyr, utan i

stället haft permission för att besöka sin hustru, om hvilken Soumain hade berättat honom ett och annat, som läsaren redan känner.

»Nå, du följer väl med, Bonin?» sporde Waldemar.

»Nej, herre, Ni får ursäkta! Jag kom tids nog hem för att träffa unga Pouille, just då han inflyttade till min hustru och jag körde bort honom.»

»Och potäterna, som Pouille medförde i boet?» inföll Soumain försmädligt.

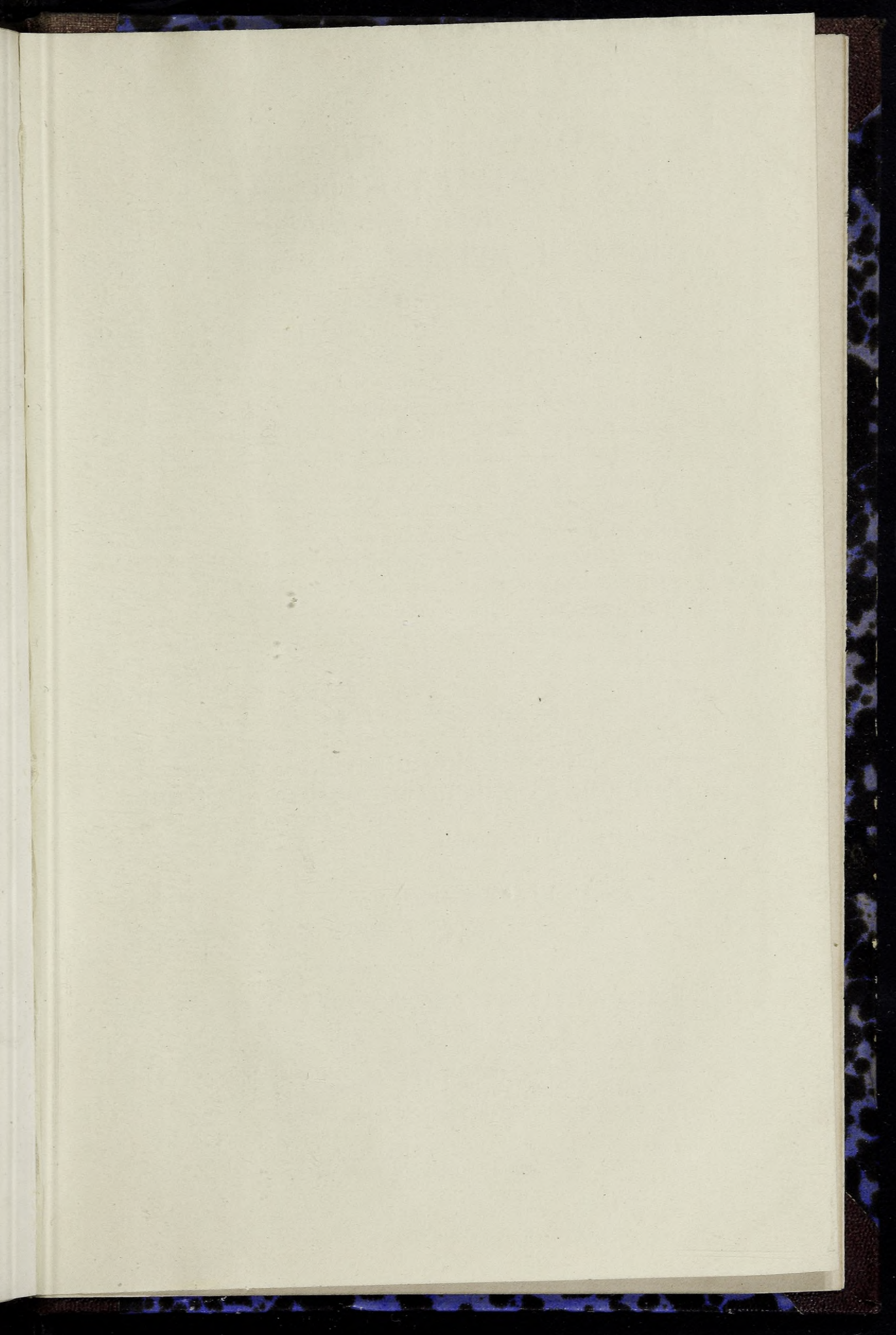
»Dem kommer jag att äta upp tillsammans med min hustru.»

»Du afstår då från den politiska banan, Pierre Bonin?»

»Ja, monsieur, jag afstår från att blifva president, minister eller senator, men jag skall från denna stund blifva någonting annat, som är mycket svårare.»

»Hvad då?»

»Jag skall blifva *herre i mitt hus.*»

Historiskt-Romantiska SKILDRINGAR

från unionstiden

efter **G. H. MELLINS** efterlemnade manuskript
af **H. Keyser**.

Bland författare, som för åtskilliga tiotal af år sedan uppträdde i vår literatur och tillvunno sig en förtjent uppmärksamhet, intager G. H. Mellin ett af de mest framstående rummen. Han förenade en liflig fantasi med en utomordentlig lätthet att kläda sina tankar i ord, och hans historiska tidsbilder hafva tillvunnit honom en krets af läsare, större än någon af hans samtida. Det är därför en glädje att kunna öfverlemna åt allmänheten ännu ett arbete af hans lifligt målande penna, ett arbete, som han sjelf med förkärlek omfattade, men vid hvilket han ej hann lägga sista handen innan denna domnade i döden. Den han gaf i arf, att fullborda och utgifva det efterlemnade verket, har gått till sin uppgift med den yttersta pietet mot Mellins namn och minne samt har egnat årtal för att sätta sig in i hans skrifsätt och på bästa sätt söka fylla sitt anförtrodda granlaga värf.

Arbetet utkommer i trenne sammanhängande afdelningar: **Riksmarskens bröllop, Prelaten och Konung Kristiern den andres drottning.**

Hvarje af dessa afdelningar, som utgöra hvar för sig en sjelfständig berättelse, utgifves i 5 häften om 6 ark à 1 krona pr häfte.

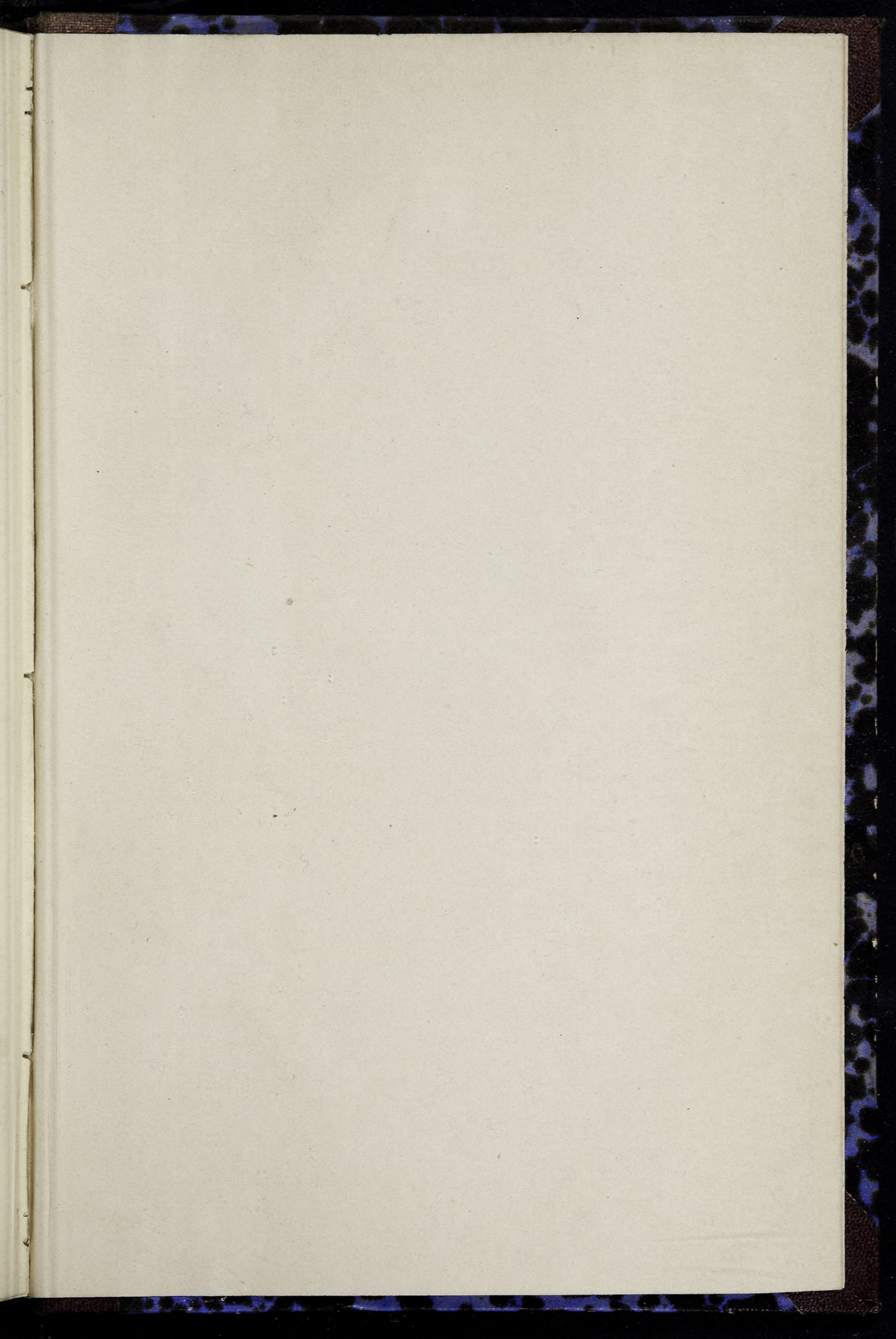
Stockholm i Maj 1883.

C. E. Fritze's K. Hofbokhandel.

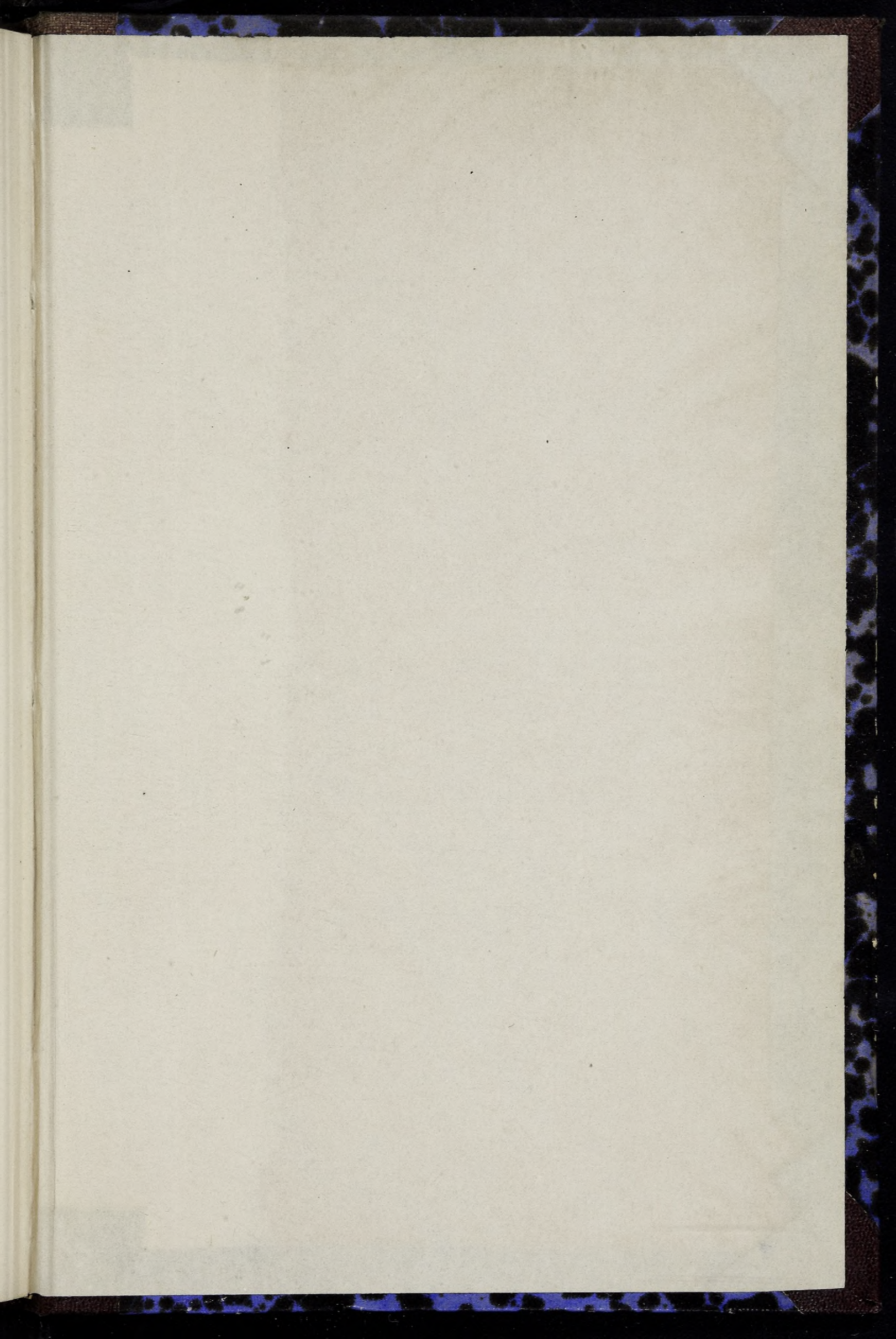
Utdrag ur pressens omdömen om föreliggande arbete:

— — Vi hafva i det föreliggande häftet till fullo återfunnit den berömde författarens förmåga af en pregnant, nästan klassisk vorden stil, som sluter sig ädel, ren och värdig till det historiskt-romantiska ämnet, hvilket just genom en sådan mästerlig form blir desto mera fängslande och underhållande.

Göteborgs-Posten.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

401004117